ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(ԵՐԹԱԼԻՔՆԵՐ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԹԻՒ 1 ՅՈՒԼԻՍ 1933

1 Juillet 1933

ՕՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2228

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՎԵՐՍՏԻՆ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

Կարելի էր, տակաւին, օրերով քթքթել երեւանդ պէյ Ազաթօնի չափազանց յիմարապատում, որուն խմբագրութեան, սրբագրութեան եւ տպագրութեան պատիւն ալ կը պատկանի «գիչերնեան մինչեւ ժամը 12» աշխատող Մալէզեանին:

Կարելի էր ուժգնօրէն թօթուել սա միւս ծերուկին, Բարեգործականի «անկաշառ» հիմնադիրներէն Մկրտիչ Անդրանիկեանի օրհասական

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԱՅԳԱՒԱՆԻ ՀԻՄՆԱՐԿՈՒ...

—·—

Ցանցս 10ին թուրքերուն Ս. Յակոբ վանքին մէջ ունեցած ժողովը շատ մը հետաքրքրական նիւթեր տուաւ մեզի, որոնց մէջ ամենէն կարեւորը անշուշտ Ս. Աթոռոյս վերաբերեալ եղածն է։ Ինչպէս գիտէք, Ս. Աթոռոյս դարաւոր իրաւունքները Երուսաղէմի մէջ ոտնակոխ ըրած են յոյները, որոնք ամէն կերպով կը ջանան Հայոց Պատրիարքութիւնը ամբողջովին իրենց ձեռքը անցնել։ Ասոնք ամէն միջոցներու դիմած են, ամէն ստոր ու անարգ ճամբաներու մտած են, որպէսզի կարենան իրենց նպատակին հասնիլ

ԲՈԼՈՐ ՀՈԳԻՆԵՐՍ

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆՍ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Եր այնտեղ տասը հազարէ աւելի հայեր կան, որոնք ամէն տարի Զատկուան կ՚երթան ուխտի։ Ուխտի գնալու համար նախ պէտք է ունենալ ձիեր, կառքեր, ապա ճամբորդական պարագաներ։ Ճամբան կը տեւէ երեք – չորս օր։ Ուխտաւորները կ՚ապրին վրանների մէջ։ Ամէն ուխտաւոր իր հետ կը տանի ոչխարներ, հաւեր, ձուեր, պանիր, կարագ, ալիւր, ինչպէս նաեւ ամանեղէն եւ անկողնային պարագաներ։ Ուխտաւորները կը մնան Էջմիածնի մէջ մինչեւ Վարդավառի տօնը։

Ամէն տարի ուխտի գացողներուն թիւը կ՚աճի։ Ուխտաւորներուն մեծ մասը կը բաղկանայ գիւղացիներէ։ Ուխտի գացողներուն մէջ կան նաեւ քաղաքացիներ, որոնք կ՚ապրին Պարսկաստանի, Թուրքիոյ, Ռուսիոյ եւ Եգիպտոսի մէջ։ Ուխտաւորներուն մէջ կան նաեւ հարուստներ, որոնք ունին մեծ հօտեր, ոսկի, արծաթ եւ այլ թանկագին իրեր։

Ուխտաւորները Էջմիածնի մէջ կը մնան մինչեւ Վարդավառի տօնը։ Վարդավառի տօնին կը սկսի ուխտաւորներուն վերադարձը։ Ուխտաւորները կը վերադառնան նոյն ճամբորդական պարագաներով։ Ճամբան կը տեւէ երեք – չորս օ

տեսան սանդուղին բազրիքէն կախուած տղայ մը։ Ալֆոնսն էր։ Սինէմային մէջ տեսած ըլլալով օրինակը, թաշկինակը վզին փաթթած եւ բազրիքէն կախուած էր ... Մահը վայրկենական եղած էր։

ՊԷՅՐՈՒԹԸ ԱԶԱՏ ՆԱԻԱՀԱՆԳԻՍՏ

Սուրիոյ մարզպանութեան կողմէ գումարուած տնտեսական համագումարը վերջացուց իր աշխատանքները։

Այս ժողովին ուսումնասիրուեցաւ ազատ նաւահանգիստի ծրագիրը եւ երկար վիճաբանութիւններէ վերջ ընդունուեցաւ Պէյրութը ազատ նաւահանգիստ դարձնելու ծրագիրը։ Նաւահանգիստը աւելի պիտի ընդարձակուի եւ պիտի կառուցուին առանձին մթերանոցներ ըստ երկիրներու համար, որոնք վարձքով պիտի տրուին։

ՔԻՒՐՏ ՀԱՑՃՕ ԱՂԱ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՄԷՋ

Քիւրտ աշիրէթապետ Հաճօ աղա, որ ապստամբներու պետն էր, անցեալ շաբթու տեսակցութիւններ ունեցաւ Սուրիոյ մարզպանութեան բարձրաստիճան պաշտօնեաներուն հետ։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴԱՐԱՆԷՆ

Պէյրութի Ազգային Առաջնորդարանը մամուլին յանձնած է հետեւեալ յայտարարութիւնը։—

Ա.— Առաջնորդարանը տեղեկանալով տեղական թերթերու մէջ երեւցած այն ստայօդ լուրին, թէ Յունիս 18ի կիրակին Հայերը՝ հանրապետութեան վեմ. Նախագահին Անթիլիասի տօնակատարութենէն վերադարձին Նահրի մօտերը կառքը կեցուցած են եւ ոտիկանութիւնը ստիպուած է միջամտել եւ ճամբայ բանալ, անմիջապէս բողոք ներկայացուց ոստիկանութեան եւ ուրախ ենք յայտարարելու որ, Պ. Ոստիկանապետը խնդրոյն տեղեկանալով հաճեցաւ փութով եւ թերթերու միջոցաւ հերքել այդ լուրը։

Բ.— Պէյրութի քաղաքապետութիւնը որոշած էր անմիջապէս վերցնել էջֆիէ թաղը Քէլէկեան որբանոցի չէնքին կից Հայերու այն տունները, որոնք առանց արտօնութեան եւ արդիւնած տեղ մը չէնուած էին։ Առաջնորդարանի կողմէն քաղաքապետութեան ներկայացուած խնդրանքին վրայ, կարելի եղաւ երեք ամիս յետաձգման արտօնութիւն ստանալ։

ԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած՝ Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎիլի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
Այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հայ Ակումբին մէջ
Սիրողներու կողմէ կը ներկայացուի՝ **ԿՈՐՍՈՒՄԱ ՏՂԱՆ**
եւ «ԲԱՌՆԱԲԱՍԻ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆԸ» (զաւեշտ)
Մուտք՝ 3 ֆրանք։

ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է

ՊԱՆԵԷՕ – ՔԱՇԱՆԻ «ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՍԻՐԱՑ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ ՅԵՏԱՁԳՈՒԱԾ Է՝ ՅՈՒԼԻՍ 16ԻՆ։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Տիկ. Վահանդն Նալբանդեանի զեկավարութեան յանձնուած Սէնթ – Անթուանի Մամիկոնեան Ազգ. Մանկապարտէզ – Նախակրթարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ Յուլիս կիրակի ժամը 2·30 ին, Սալ Շաբլ մէջ։

Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուին զգլոցական մանկական թատերգութիւն, օփերէթ, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով, ինչպէս նաեւ միւզէք, փէէռի միւզիքալ։ Բոլոր երգերն ու պարերը դաշնակի ընկերակցութեամբ։

Քանի մը օրեմն յոյս կը տանիմ

Մեր աշխատակից Կ. Մեհէնեանի ՆԱՅԻՐեան ՀԷՔԵԱԹԸ
« ԱՍՈՒՐ — ՆԱՁԻՐ — ԱԲԱԼ »

«ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի Լիոնի մէջ

«ՄԱՍԻՍ» ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ **45,rue de Bonnel**
Գործակալ՝ ԽՆԿԻԿ ԿԷՆՃԵԱՆ
×
Տէսիճի «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալն է
Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ
3, Rue Tellier, Décines, (Isère).
⁂
ՊՕՄՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ
Գրավաճառ՝ L. MOSSONի մօտ 305, Chemin de St. Julien

Թէհրանի բաժանորդներուն

Ողբացեալ ընկեր Մտեփան Խանբաբեանի փոխարէն, «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալութիւնը սիրայօժար ստանձնած է Վ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍԵԱՆ, **(Teinturerie «HOVAR», Avenue Naderi):**
կը խնդրուի անոր հետ կարգադրել թէ հին և թէ նոր հաշիւները։
Պարսկաստանի համար մեր տարեկան բաժնեգինն է **200** *ֆր. ֆրանք*

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *սահպողաբար ժողովի կը հրաւիրէ ՀՐԱԶԴԱՆ եւ ՔՐԻՍՏՈՓՈՐ խումբերու ընկերները յառաջիկայ երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ավընիւ տէ Կօպլէնի սրճարանի վերնայարկը։*

Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Ներկայ կ'ըլլայ ԿՈՄԻՏԷԻ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉԸ։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան կոմիտէի դասախօսական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Կը խօսի ընկեր ԱՇՈՏ ԱՐԾՐՈՒՒՆԻ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԻ Պուլվար Օտտօի Վահանեան ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Մուրատ, Կայծակ եւ Գայլ վաիան խումբերը վաղը կիրակի իրիկուն ժամը 5ին սովորական հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԻ Հ. Յ. Դ. Պատանեկան Միութեան ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի առաւօտ ժամը 10ին Ընթերցարանին մէջ, 49, բիւ Նասիոնալ։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՏԻՍԻՆԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ընդհ. ժողովը վաղը կիրակի կէս օրէ յետոյ ժամը 2ին, Հ. Յ. Դ. Տան-Ժողովատեղին։ Կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԻ Իշխան ենթակոմիտէի հերթական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին սովորական հաւաքատեղին։ Շրջաբերականի ընթերցում եւ ընթացիկ հարցեր։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՍԷՆ ԹՒԷԹԻԷնի «Անտոք» կոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8ին «Դուբեան» Գրադարանը։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Կը խօսի ընկ. Տիգրան Զէքեան։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Ընկերական հաւնդիպում Մայիս 28ի առթիւ

Կազմակերպուած՝ ՍԱՐՍԷԼԻ Հ. Յ. Դ. ՀՐԱՅՐ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷ ՎԵՐՋ ԺԱՄԸ 2.30ԻՆ
Ընկ. Մ. ՊՕՂՈՍԵԱՆի բնակարանին մէջ, 14, rue Beauséjour
Ներկայ կ'ըլլան ընկ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ եւ ընկ. Վ. ՓԱՍՏՐՄԱՃԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՓՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ կողմէ
9 ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԷՕՏՕԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐԻՆ ՄՕՏ
Կը խօսի՝ ՕՐ. Ֆ. ՇԱՀԼԱՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի *ԵՔՐԱՏ* նուագախումբը։
Խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ ռուսական պարեր։ Արտասանութիւն։
Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։
Շաղորդ. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել շոգեկառք եւ իջնել Մէօտօն։ Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Շէրմ տը Մուլինօ։ Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յառաջիկայ կիրակիին։*
Հայ Արիները ցոյց պիտի տան ճանապարհը։

ԲԱՑՕՒԱԾ Է

Պանեէօ – Քաշանի ԼՍԱՐԱՆ – ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ
Տեղւոյս մանկապարտէզի սրահին մէջ
վարիչ՝ *Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ*
43, Rue Madame Curie. Bagneux
երեկոյեան ժամը *8*էն *10* ամէն օր, կիրակի ժամը *3*էն *6.30*

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԻ Իշխան ենթակոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնն կը յայտնէ եռանդուն եւ գործօն ընկեր Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի զառնաղէտ մահուան առթիւ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն։

ՔՈՒՇԱՏԵՍՐ

Ֆր. Կ. ԽԱՉի Անկէնի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը այսօր, Շաբ. երեկոյ ժամը 8.30ին, Hôtel de la Paix*ի մէջ։ Օրակարգ՝ զեկոյգ պատգամաւորներու Ընտրութիւն նոր վարչութեան։*

Ֆր. Կ. ԽԱՉի Նիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Տիկ. Ասլանեանի ընակարանը։ Օրակարգ՝ ընտրութիւններ։ Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Բացականերըն կատի կ'առնուին։

Զ. Ե. Ո. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները, վաղը, Կիրակի երեկոյ ժամը ճիշտ 8ին նախորդ ժողովատեղին, Ռիւ Մոնսէյի եւ Տիւկէքլէնի անկիւնի սրճարանի ներքնասրահը։ Ներկայանալ անդամատետրով։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Խիստ կարեւոր օրակարգ եւ հրահանգներ կեդրոնէն։

Հայերու ժամադրավայրը
ճաշարան Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52-
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Restaurant ARABIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ Montmartre
ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

Aux Etoiles de la Perse
Restaurant TÉHÉRAN
33, Rue des Ecoles. Paris (5)
Պարսկական եւ եւրոպական հաժեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

Այժ տուէք ձեր գրականութիւան
ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵ
ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...
(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)
Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒ
Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Իտալիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք
ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...
(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)
Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՔԱՅԵԼ
Գ ի ն՝ 10 *ֆ ր ա ն ք*
Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, **17, Rue Damesme, PARIS**

Եւրոպայի հայկական վաճառատուն գրատուն
Գրատուն ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton
Շանրածանօթ պաշէնց Գրատունը իրեն միացնելէ զատ, գրատունը տարիէ ի վեր ամբարած է հայերէն հին եւ նոր ամէն տեսակ գրքեր վաճառք մը:
ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ օրը օրին կը ստացուին Պետհրատ բոլոր հրատարակութիւնները, գրական, գեղարուեստական, երաժշտական եւ այլն.
Գործակալն ենք զոյգ *ՀԱՅՐԵՆԻՔ*ներու, *Յուսաբերի, Երիտասարդ յուհիի, Սիոնի* եւ այլ հայ թերթերու:
ՃՈՒԱ ՄԹԵՐՔ ՓՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՒՐԵՐՈՒ, Larousse, Hachette, Félix Alcan, Armand Colin եւ ֆրանսական կարեւոր Շրատարակչական ցուներու հրատարակութիւնները ունինք հայերէնէ առանց գինի յաւելումի:
Դպրոցներու եւ Գրադարաններու համար *100*ի *10* զեղչ:
Ունինք արդիական կազմատուն:
Վարձու կը տրուին վիպական գրքեր, շաբաթը *3*, ամիսը *10* ֆ

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ
Ս Տ Ա Ց Ա Ն Ք
ՄԱՐՍԷՅԻ, ԳՈՐԾ.— 905 ֆր.։
ՍԷՆ ԹՕՊԱՆ, Շաւ.— 70։
ԼԱՆՍԷՅ, ԳՈՐԾ.— 140։

ԿԸ ՓՆՏՐՈՒԻ
— *Թիթեղագործ (թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկազուհի, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է Զէյնադարէն։ Բոլոր Ուրֆայի Հարան գիւղը նուէր։*
Իրենց մասին լուր ունեցողին խնդրուի յայտնել՝ Tuilerie Valbert près le Héricourt Haute-Saône France.

Կ'ՈՒԶԻԻ *խոհարարուհի ծովեզերեան պարանքիրը մէջ աշխատելու համար։ Դիմել՝ ճաշարան Ֆլօրի* Mr. le Prince, *փարիզ։ Օտէօն։*

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOP)
17, Rue Damesme :-: PARIS

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Դիտել տուի թէ չէի կրնար մեկնիլ առաջուան նոյն պայմաններով, թէ պատասխանատու էի երկու ընկերներու մասին, որոնք կը գործէին Պեռեբսբուրգի մէջ, մէկը կուսակցութեան մարդացմէ ոչ ոք կը ճանչնար, թէ այս անգամ ալ կրնայի չհանդիպիլ Ազեւի եւ այն տեղն կացութիւնս, առանց դրամի, առանց ծանկախօսքի, առանց ժամադրավայր ունենալու, աւելի դէշ կ'ըլլար քան այն, որուն ենթարկուեցայ անգամ մը Պեռեբսբուրգի մէջ։

Գոճ մտիկ ըրաւ առանց ընդմիջելու եւ ըսաւ.

— Ես քեզի կուտամ հասցէները եւ ծանկախօսը, կը նշանակեմ նաեւ ժամադրավայրը։ Երբ չգտնես Ազեւը, կրնաս միջոցը գտնել չարունակելու գործը։ Բայց այսօր իսկ ճամբայ ելլիր եւ չուտով Ռուսիա մտիր։

Այդ պահուն էր որ իմացայ Գոճէն թէ Բլինով Ռուսիա չէր մեկնած, թէ Մարտական Մարմինին անդամներն էին, ինծմէ եւ իմ երկու ընկերներս անկախ, Պոկոտիլով եւ երկու նախկին ուսանողներ Մոսկուայի համալսարանէն, — Մաքսիմիլիէն Շուայցէր եւ Իգոր Սազոնով։ Ուժանակ եւ Ֆիւլմինաք տը մէրթիւր առած, Շուայցէր եւ Պոկոտիլով կը սպասէին Ազեւի ժամանումին, մէկը Ռիգայի, միւսը Մոսկուայի մէջ։ Իսկ Սազոնով կը մնար Տվեր, ուր կառք վարել կը սորվէր, որովհետեւ կառապան պիտի արձանագրուէր Պեռեբսբուրգի մէջ։ Այնպէս ոչ Շուայցէրը կը ճանչնար, ոչ ալ Սազոնովը։ Բայց այդ վայրկեանին կառարելապէս համոզում գոյացուցի, որ այդքան քիչ ուժերով անկարելի էր հետապնդել եւ սպաննել Պլեհվէն, մանաւանդ անոր համար, որ Շուայցէրը եւ Պոկոտիլով հսկողութեան չպիտի մասնակցէին։ Այդպէս ալ ըսի Գոճին եւ առաջարկեցի հետս տանիլ Կալեայեւը, ինչպէս բանուորը որ հետս միասին Ժընեւ եկաւ Ռուսիայէն։

Գոճ մտածեց պահ մը։

— Կալեայեւը կը ճանչնամ, ըսաւ, լաւ կ'աշխատի։ Լաւ, միասին տար։ Միւսը չենք ճանչնար։ Քիչ մը թող սպասէ։ Ժընեւի մէջ կը տեսնենք, կը քննենք զինքը ու կը ճանչնանք։ Կը ղրկենք յետոյ, եթէ պէտք ունենանք։

Գացի ըսի Կալեայեւի թէ կրնար հետս միասին Ռուսիա անցնել։ Զարմացաց ուրախացաւ։ Անմիջապէս պատրաստութիւն տեսաւ, եւ նոյն օրն իսկ մեկնեցանք Ժընեւէն դէպի Պերլին։ Կալեայեւ ունէր ռուս Հրեայի անցագիր մը, իսկ ես Անգլիացիի անցագիր։ Պերլինի մէջ հարկ եղաւ վիզա առնել ռուսական հիւպատոսէն։ Մեր ամբողջ ճամբորդութեան ընթացքին, Ժընեւէն Պերլին, Կալեայեւ կը թրվռար իր երջանկութենէն։ Առանց ինծմէ տեղեկութիւն պահանջելու կացութեան մասին, մանրամասն ինծի կը նկարագրէր իր ծրագիրները, բացատրելով թէ, իր կարծիքով, ինչպէս յարմար էր եւ դիւրին սպաննել Պլեհվէն։ Երբ, մեր խօսակցութեան ընթացքին, անդամ մը ըսի որ թերեւս իրեն հարկ ըլլար չորեքն վաճառորդ դառնալ, սկսաւ խնդալ ճաթելու աստիճան։

— Ի՞նչ, կ'երեւակայես որ սիկարի ապրմանի վաճառո՞րդ մը կ'ըլլամ։

Դիտեցի մտաւորականի իր ժպտուն դէմքը նուրբ դիծերով, իր խոշոր աչքերը տխրամած, իր նիհար ձեռքերը, որ բանուորի ձեռքերու չէին նմաներ երբեք։ Չէի կրնար, այդ օրը, կարծել թէ ոչ ոք պիտի կրնար մրցիլ իր հետ չորեքուն վաճառորդի իր դժուար դերին մէջ։

Պերլինի մէջ բաժնուեցանք իրարմէ։ Կալեայեւ մեկնեցաւ Այդկունին, իսկ ես Ալեքսանդրոփօ։ Իրար գտանք միայն Մոսկուայի մէջ։

Մոսկուայի մէջ քանի մը օր անցուցինք սպասելով Ազեւի։ Կալեայեւ եւ ես կը բնակէինք տարբեր պանդոկներու մէջ։ Իրարու կը հանդիպէինք իրիկունները միայն։

Ազեւ Մոսկուա հասաւ յունուարի վերջերը։ Երբ զինք տեսաւ, ըսաւ.

— Ի՞նչպէս համարձակեցար հետանալ Պետերսբուրգէն։

Պատասխանեցի թէ հետացայ Պետերսբուրգէն նախ անոր համար, որ որ եւ է լուր չէի ստացած իրմէ, երկրորդ որովհետեւ ոստիկանութիւնը երեան հանած էր անցագրիս կեղծիքը։

Ծանքերը պտտելով ըսաւ.

— Այսուհանդերձ նորէն իրաւունք չունէիք հետանալու Պետերսբուրգէն։

— Իսկ դուք, յարեցի, իրաւունք ունէի՞ք արտասահման մնալ աւելի քան մէկ ամիս, ինծի խօսք տալէ յետոյ թէ պիտի հանդիպիմ երեք օրէն։

Լռեց պահ մը, յետոյ.

— Գործը բերաւ որ արտասահման մնամ։

— Կարեւորն այն չէ թէ ինչու արտասահման մնացիք, այլ այն որ մեզ լքեցիք Պետերսբուրգի մէջ։

Նորէն լռեց։

— Ձեր պարտականութիւնն էր, յարեց, սպասել ինծի եւ հսկել Պլեհվէի չուրջ։ Հսկեցի՞ք։

Պատմեցի ինչ տեղեկութիւն որ քաղեր էինք։

— Բաւական չէ այդ, վերադարձէք Պետերսբուրգ։

Պատասխանեցի թէ ատոր համար է որ վերադարձած եմ արտասահման։ Աւելցուցի նաեւ թէ կալեայեւ միասին է եկած եւ ուրիշ ընբանուոր մը, կը սպասէր ժընեւ։

Որոշուեցաւ որ կալեայեւ պիտի գտնէ այն երկու ընկերները, նախապէս հետս միասին ապրած էին Պետերսբուրգի մէջ եւ որոնցմէ պիտի արձանագրուէի։ Գալով ինծի, Ազեւ պիտի նստէին տուաւ երթալ տեսնելու թէ ինչպէս կը բնակէր Մարիլով, որ կը գտնուէր Պետերսբուրգի մէջ եւ Շուայցէրը, որ հրամայած էր Ռիգայի մէջ։ Նոյնպէս ուզեցաւ Ժընեւէն կանչել նոր մարդ եւ զայն նիժինի — նավահանգիստ մը թէ յոժարի։ Մեր այս տեսակցութենէն յետոյ, Ազեւ հրաժարեցաւ մասնակցիլ Մոսկուայէն մեկնելու։

Պոկոտիլով կը բնակէր Փոքր Պանդոկը, Տվերսկայա փողոցին վրայ։

Նամակ մը գրեցի իրեն, խնդրելով որ իրիկունը գայ տեսնել զիս իմ մէջ (քաղաքէն դուրս նշանակուած չարան մը)։

(Շարունակելի)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԼՈՎ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՐԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա ու գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Չուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Լեհերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
2
ՅՈՒԼԻՍ
1933

2 Juillet
1933

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2229

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԲԱԼՈՐԸ ԿԱՐԳՈՎ ԿԸ ԴԱՐՊԱՍԵՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ

—·—

... Հհաւասիկ Ֆրանսան ալ, մեծերէն գլխաւորը որ առկախ հարցեր ունէր Թուրքիոյ հետ, ցնծութեամբ կ'աւետէ անոնց լուծումը:

Գանի մը բացառութիւններէ զատ, ամբողջ վարիզեան մամուլը նուիրուած է դովասանական փոխադարձութեան մը, Թէվֆիք Րիւշտի պէյի այցելութեան առթիւ:

Բոլորն ալ մէկ բերան կը տարփողեն գոյացած համաձայնութիւնը, Ֆրանքեւթուրք բարեկամութիւնը, Ֆրանսայի ծառայութիւնները՝ Օսմ. կայսրութեան եւ քէմալապետութեան:

Եւ բոլորն ալ կը սպասեն նորանոր առաւելութիւններ, քաղաքական եւ տնտեսական գետնի վրայ:

Այս տողերը գրուած ատեն, միայն «Տէյլա»ն է որ երեւան կը հանէ մեկի համար վրդովիչ գաղտնիք մը,— Սուրիոյ սահմանադրի մէջ տեղաւորուած հայ գաղթականներու տեղահանման համաձայնութիւնը: (Տես երկրաւան «Յառաջ»ը):

Առ այժմ, ուրիշ որ եւ է թերթի մէջ մենք չտեսանք որ եւ է ակնարկ՝ այդ մասին:

Եւ «Տէյլա»յի թղթակիցը հաղորդելով լուրը, սրտցաւ տողեր ալ գրի կ'առնէ, որոնք խղճահարութենէ աւելի՝ տխուր հեգնութեան մը տպաւորութիւնը կը գործեն:

Այսպէս, կը կարդանք այդ մանուածապատ եւ ճապաղ թղթակցութեան մէջ·

— «Հայերու նոր տեղափոխումը թրքական սահմանէն անդին՝ կրնայ ցաւագին ըլլալ մեր արժանապատուութեան համար: Արեւելքի բիւստոնեաները, մեր միակ յանձախոդները, մեր երեսին պիտի զարնեն այդ կարգադրութիւնը ժողովուրդի մը դէմ զոր մենք վտանգեցինք, իր աջակցութիւնը խնդրելով մեծ պատերազմի ամբողջ տեւողութեան ընթացքին· միւս կողմէ, իսլամները, ո'ւր որ ալ գտնուին, այդ բանը պիտի վերագրեն Թուրքիոյ հանդէպ մեր ունեցած վախին: Բայց կան զոհողութիւններ՝ զոր պէտք է կատարել:

«... Յայտնի է թէ էնկիւրիւն որեան կը մտատանջուի Անատոլուի ահմանակից այլացեղ ժողովուրդներու քնակութենէն: Ձիշդ է, Սուրիոյ Փիւրտեր երբեմ «մահու եւ կենաց խնդիր չեն դրած Թուրքիոյ համար», ինչպէս կ'ըսէր Թէվֆիք Րիւշտի պէյ 1925ին, խորհելով Իրաքի եւ Պարսկաստանի Քրտական մեծ օջախի մասին: Բայց Սուրիոյ փոխրամասնութիւնը անձկութիւն կը պատեհուի, իբրեւ հետեւանք այն աջակցութեան զոր կիլիկիոյ Հայերը, այսօր համախմբուած Հալէպի հիւսիսակողմը, կ'ընծայեն Քրտական ազգային պահանջներուն: Հայերը իսկապէս մղձաւանջ մը կը մնան էնկիւրիի համար: Թուրք մամուլը ամէն օր լեցուն է՝ Թուրքիոյ դէմ կատարուած արարքներով զոր կը վերագրեն երկու աշխարհներու ափերն ապաստանած Հայերուն: Այս կը նշանակէ թէ Թուրքերը ինչպէս կը հսկեն Քրտական շարժման վրայ: Անոնց ներդործութիւնը կ'աւելնայ, երբ կը գործադրեն այն միջոցները որ ձեռք առնուած են խեղդելու համար գերազանցապէս ազատ եւ իր ծագումով հպարտ ցեղի մը պահանջները: Մենք վէնի չպիտի ենթարկենք այս կէտի մասին հետապնդուած Քաղաքականութիւնը: Ինչ որ պիտի մաղթէինք, այն է որ Ֆրանսա հետեւի Անգլիոյ օրինակին՝ Իրաքի մէջ եւ օգտակար համարէ ազատիլ այն անարդար ներդաշնակութիւններէն որ իրեն դէմ ուղղուած են մինչեւ այսօր, անորակելի եղանակով մը եւ որ պիտի ուղղուին ապագային, Թուրքիոյ քշնամիներուն իբրեւ թէ ընծայած շնորհներուն համար: Սուրիական իշխանութեանց կ'իյնայ նորէն հիւրընկալել անոնք որ գտուեցան անձնուէր մնալով մեր դատին՝ կիլիկիոյ մէջ»:

Մնացեալը՝ հասարակ առեւտրական հաշիւ է:

«Անցեալը հաշուեյարդարի ենթարկուած է»: Կը մնայ վայելել պտուղը, մոռնալո՛վ Ուրֆայի, Մարաշի, Հաճընի արիւնհեղութիւնները ալ, որ կատարուեցան ի պատիւ Ֆրանսական դրօշին: Մինչեւ իսկ անպատուելով Ֆրանսայի զինուորները ...

Ահա այսպէս, Ֆրանսան ալ հարթեց Թուրքիոյ հետ եղած վէճերը, զոյն քաշեց իր մեկուսացումէն եւ բարձրացուց, կապեց միջազգային սեղաններու, տեղաւորեց Ազգերու Դաշնակցութեան դահլիճին մէջ:

Պարապ տեղը չէր որ, այդ ընդունելութեան առթիւ — երբ Թուրքիան պաշտօնապէս կ'ընդունուէր Ազգերու Դաշնակցութեան մէջ — ողջոյնի առաջին աղաղակը արձակեց Պ. Փօլ Պոնքուր, երբեմն ընկերվարական, այժմ արտաքին գործերու նախարար:

Կը նշանակէ թէ՝ բոլորը կարգով դարպասելով քէմալական Թուրքիոյ — ինչպէս երբեմն սուլթանական Երկրին — Թուրքիան այսօր հասցուցած են ապահով կացութեան մը: Անշուշտ արտաքին ճակատի վրայ:

Շնորհիւ այդ կացութեան, քէմալապետութիւնը կրնայ առաջ տանել նեղքին գործերը, հալածելով, տեղահանելով ու կոտորելով Քիւրտերը, ոչնչացնելով փոքրամասնութեանց վերջին իրաւունքները, փութացնելով անոնց թրքացումը, եւ դրամ ճարելով՝ երկրին վերաշինութեան համար:

Անշուշտ այս բոլորը չեն փրկեր Թուրքիան, ինչպէս չփրկեցին մեծ պատերազմէն առաջ, եւ աւելի առաջ,— երբ Թուրքիոյ երիները կ'արածէր Վիէննայի դուռներուն առջեւ:

Բայց, այս բոլորը պէտք է աչքի առջեւ ունենալ միշտ, ցնծալու, սթափելու, որճալու եւ չիտակ ճամբան գտնելու համար: Եւրոպան անունով կը ճանչնայինք երէկ:

Այսօր ինկած ենք անոր պողոտաներուն վրայ, եւ կը ճանչնանք, պէ՛տք է ճանչնանք միս – ոսկորով,— իր գիշատիչ ժանիքներով եւ չարախինդ Շայլոքի քրքիջով: Այնպէս ինչպէս որ է:

Միւեւնոյն ատեն, պէտք է անկարելին կարելի դարձնենք, իրականացնելու համար այն ինչ որ կը կոչենք միացեալ ճակատ:

Ի՞նչ եղերական պատկեր է այս,— բոլորը, մեծ թէ փոքր ուժեր քով քովի կուգան զանազան բանաձեւերով: Միայն մենք ենք որ մէկ օրէն միւսը աւելի կը խորացնենք անջրպետը, ամէնէն կենսական հարցերու առթիւ ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԹԷՎՖԻՔ ՐԻՒՇՏԻ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

—·—

ԱՄԲՈՂՋ ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼԸ ԿԸ ՓԱՌԱԲԱՆԷ ՖՐԱՆՔԷԹՈՒՐՔ ԲԱՐԵԿԱՄՈՒԹԻՒՆԸ

Առջի օր օդանաւով Լոնտոնէն Փարիզ եկաւ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, Թուրքիոյ արտաքին գործոց նախարարը:

Այս առթիւ, Ֆրանսական մամուլը մէկ բերան կը փառաբանէ Ֆրանքեւթուրք բարեկամութիւնը, մէկ – մէկ յիշելով կնքուած համաձայնութիւնները:

Ինչպէս կ'երեւայ, արտաքին նախարարութիւնն է ներչնչած այս ոգեւորութիւնը:

Պուտժէի օդակայանին մէջ, Թուրք գործավարը ընդունուեցաւ էնկիւրիի Ֆրանսական դեսպանին, ինչպէս եւ Փարիզի Թրքական հիւպատոսին եւ պինուորական կցորդին կողմէ: Գործավարը իրիկուան դէմ այցելեց արտաքին գործերու պաշտօնատունը, ընկերակցութեամբ Փարիզի դեսպան Սուատ պէյի եւ ընդունուեցաւ նախարար Պ. Փոլ Պոնքուռի կողմէ: Երկու նախարարները երկարօրէն խօսեցան Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ վերաբերեալ բոլոր խնդիրներու եւ մօտաւոր Արեւելքի խաղաղութեան կազմակերպութեան մասին: Թէվֆիք Րիւշտի պէյ գոհունակութիւնը յայտնեց Պ. Փօլ Պոնքուռի, որ յայտնուցած էր Ֆրանքեւթուրք բարեկամութեան դաշնագրին վաւերացումը:

*** Թերթերը կը գրեն թէ՝ տասը տարիէ ի վեր փշոտ խնդիրներ առկախ կը մնային Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ, մասնաւորապէս Սուրիոյ սահմանադծի խնդիրը, որ առանձնակարգ նշանակութիւն ունէր: Սահմանագիծը կը տարածուի աւելի քան հազար քիլոմեդր երկայնութեան մը վրայ· հետեւաբար անհրաժեշտ էր հարցը քննել անկեղծ գործակցութեան մը ոգիով:*

1929ին էր որ, Լոզանի դաշնագրին ստորագրութենէն վեց տարի յետոյ, կարելի եղաւ հաստատել վերջնական սահմանագիծը: Բանակցութիւնները կը վարէր Պ. Տը Մարտէլ, Սուրիոյ մարզպանը, որ էնկիւրի գնաց յատկապէս: 1929ին, էնկիւրիի Ֆրանսական դեսպան կոմս տը Շանպրէօն յայտնեցաւ երկու երկիրներուն ընդունիլ տալ սահմանագիծ մը որ կ'երկարէր Միջերկրականէն մինչեւ Տիգրիս:

Ուրիշ ոչ նուազ կարեւոր խնդիրներ ալ քննուեցան ուղղակի բանակցութիւններով: Այսպէս առեւտրական դաշնագիր մը՝ 1929ին, երաւարարութեան դաշնագիր մը, 1930ին, Սուրիոյ Թրքական եւ Թուրքիոյ սուրիական կալուածներու խնդիրը՝ 1932ին, սահմանամերձ երկաթուղիի խնդիրը՝ նոյն թուականին: Այս առթիւ կազմուեցաւ Թրքական ընկերութիւն մը՝ Ֆրանսական դրամագլուխով եւ Ֆրանսացի տնօրէնով մը: Վերջապէս, 1933 ապրիլի համաձայնութեամբ կարգադրուեցաւ Օսմ. պարտքերու խնդիրը: Այս բոլոր համաձայնութիւններէն յետոյ էր որ կարելի եղաւ, քանի մը շաբաթ առաջ, վաւերացնել Ֆրանքեւթուրք բարեկամութեան դաշնագիրը:

*« Մաթէն » այս առթիւ դիտել կուտայ թէ՝ չնորհիւ Ֆրանսայի դիւանագիտական աշխատանքին, մեծապէս փոխուեցաւ մեկուսացման եւ չէզոքութեան այն քաղաքականութիւնը որուն կը հետեւէին Թուրքիոյ վարիչները եւ որուն ուժ կուտար խորհրդային իշխանութիւնը: Ֆրանսական ազդեցութիւնը կը միացնեն Թուրքիան եւ խորհրդային իշխանութիւնը եւ որ անպատճառ հետեւանքն էին ռուսական յեղափոխութեան: Ցիանսան, որ այնքան երկար ատեն աշխատած է պաշտպանել օսմ. կայսրութիւնը ցարերու փառասիրական տենչերուն դէմ, ուրախութիւն միայն կը զգայ տեսնելով երկու դրացի երկիրներուն համաձայնութիւնը, մանաւանդ որ Մ. Քէմալի Թուրքիան իմքն իր վրայ առած է համայնավարական բարոզութեան մը վտանգներուն դէմ պաշտպանուելու հոգը»:

Ծերակոյտն ալ վաւերացուց

ՎԱՐՁՔԵՐՈՒ 100ԻՆ 15 ՑԱԻԵԼՄԱՆ ՑԵՏԱՁՈՒՄԸ

—·—

Ծերակոյտը առջի օր իր կարգին քննութեան ենթարկելով բնակարանները վարձքերու 100ին 15 յաւելման յետաձգումը, որ քուէարկուած էր երեսփ. ժողովին կողմէ, վաւերացուց օրինագիծը, հակառակ իր օրէնսդիր յանձնաժողովին եզրակացութեանց:

Ուրեմն, մէկ տարի, 1933 յուլիս 15էն 1934 յուլիս 15, չպիտի գործադրուի 1929ի օրէնքին այն տրամադրութիւնը որ 100ին 15 յաւելում կը նշանակէր, 1914ի վարձքերուն վրայ:

ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ ԼԵՀԱՍՏԱՆԷՆ

—·—

... ԽՄԲԱԳԻՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՎԱՐՇԱՒԱ (Լեհաստան), 28 յունիս·

— Տեղս խնջոյքի մը առթիւ փոքրիկ հանգանակութեան մը ձեռնարկելով, իբրեւ եղբայրական աջակցութիւն Պէյրութի հրկիզեալներուն, հաւաքեցինք 1050 (հազար յիսուն) ֆրանսական ֆրանք զոր ներփակ ձեզի կը զրկեմ: Մասնակցողներն են.— Պ. Պ. Սարգիս Փանոսեան Պոլսեցի, 57 ֆր·ֆր·, Վահան Պզտիկեան Ատանացի, 57, Իսահակ Բէրվէրի Գանձակեցի, 57, Գրիգոր Տանտուրեան Թիֆլիզցի 28, Մի ումն Պոլսեցի 57, Սարգիս Յարութիւնեան Թելաւեցի 28, Վաղինակ Վարդանեան Նոր Գայազիտցի 28, Մի ումն Թաւրիզցի 140, Գաբրիէլ Մարտիրոսեան Նոր Ջուղայեցի 598, գումար 1050:

ԳԱԲՐԻԷԼ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԵՂԲԱՅՐԱԿԱՆ ԱՋԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՀՐԿԻԶԵԱԼՆԵՐՈՒՆ

—·—

36ՐԴ ՑԱՆԿ

Վարշաւայի հանգանակութիւնը	1050
Մայիս 28ի գումարը	9263
ԸՆԴՀ· ԳՈՒՄԱՐ	10313

Վարդանեան Նոր Գայազիտցի 28, Մի ումն Թաւրիզցի 140, Գաբրիէլ Մարտիրոսեան Նոր Ջուղայեցի 598, գումար 1050:

ԳԱԲՐԻԷԼ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

Թուրքերը նորեն մտահոգ են

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՍԱՀՄԱՆԻ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ատանայի Ենի Կիւն թերթը հետեւեալը արտատպած է Հալէպի Վահէթ թերթէն·—

« Թուրքիոյ Արեւելեան նահանգներու քրտական ըմբոստութիւններէն գիտենք որ, օտար մեքենայութիւնները « Հոյպուն » անունով կազմակերպութիւն մը ստեղծեցին եւ փորձեցին օգտուիլ անկէ: Դարձեալ օտար մեքենայութիւնները աշխատեցան ազգային հանդամանք մը տալ այդ չարժման: Հրդեհը մարեցաւ եւ յանցաւորները խոստի պատժուեցան: Բայց ձեռնարկին իրական հեղինակները վտանգէ վերջ մնացին եւ հիմա նոր դաւ մը կը պատրաստեն: Հետեւաբար զգոյշ ըլլալու է եւ առաքինութիւններով օժտուած սա քիւրտ ազգը տեղեակ պահելու է լարուած մեքենայութեանց ».

— Իրապէս կարեւոր է այս գրութիւնը որ կ'իմացնէ թէ նոր դաւ մը կը պատրաստուի մեր արեւելեան սահմաններուն վրայ: Առանձնապէս ուշագրաւ դէպք մըն է նաեւ այն պարագան, որ այս գրութիւնը կը հրատարակուի մինչեւ հիմա Թուրքիոյ թշնամի թերթի մը՝ Վահէթի մէջ:

Հինգ պետութիւններ եւ Անգլիա կուսակից՝

ՈՍԿԵՎՃԱՐԻ ՎԵՐԱՀԱՍՏԱՏՄԱՆ

—·—

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ ՐՈՒԶՎԷԼԹԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՆ

Առջի օր, նոր փոփոխութեան մը յառաջ եկաւ Լոնտոնի անտեսական խորհրդաժողովին մէջ: Հինգ պետութիւններ,— Ցիանսա, Իտալիա, Հոլանտա, Զուիցերիա եւ Պելժիա, որոնք հաւատարիմ կը մնան ոսկեվճարի դրութեան, յայտարարութիւն մը հրատարակեցին եւ ներկայացուցին Անգլիոյ վարչապետին: Այս վերջինը երկար խորհելով եւ խորհրդակցելով, յանձն առաւ բանակցել ամերիկեան պատուիրակութեան հետ: Ինչ յետոյ, Փրոֆ· Մօլի, նախագահ Րուզվէլթի ներկայացուցիչը, հեռախօսով ամերիկեան դեսպանատուն կանչեց Պանք տը Ցիանսի դեր – տնօրէնը եւ Իտալիոյ էմմաական նախարարը, մինչ Ցիանսայի եւ մէս պետութեանց պատուիրակները առանձին կը խորհրդակցէին: Ժամը 11 30ին վերադարձան ամերիկեան դեսպանատուն հրաւիրուած պատուիրակները եւ յայտնեցին թէ ամերիկեան պատուիրակութիւնն ալ հաւանած է հինգ պետութեանց եւ Անգլիոյ կողմէ մշակուած բանաձեւին: Այս լուրին վրայ, Անգլիոյ, Իտալիոյ եւ Ցիանսայի էմմաական նախարարները դարձին ամերիկեան դեսպանատուն, ուր ընդունուեցան փրոֆ· Մօլիի եւ ամերիկեան բոլոր մասնագէտներուն կողմէ: Նախագահ Րուզվէլթի բանբերը յայտարարեց թէ բոլորովին համաձայն է մշակուած պայմանագրին, եւ կը մնայ միայն ստանալ Պ· Րուզվէլթի հաւանութիւնը: Ցետոյ ամերիկեան պատուիրակները անցան հեռախօսին եւ հեռագրին դիմելու, խօսելու համար նախագահ Րուզվէլթի եւ արտաքին նախարարութեան հետ: Բոլորը կը սպասէին աչքերնին կարած, Ցիանսայի էմմաական նախարարը, որ Փարիզ պիտի գար, քանի մը ժամ յետաձգեց իր մեկնումը:

Եւ ահա, փրոֆ· Մօլի յայտնեց թէ դժբախտաբար կարելի չէ եղած հաղորդակցիլ նախագահին հետ ... Թէեւ ինքը յաւատես է:

Մինչ այս մինչ այն, Լոնտոն կը հասնէր հեռագիր մը, որուն համաձայն Պ· Րուզվէլթ, առանց լուր ունենալու կնքուած պայմանագրէն, յայտարարած է թէ դրամներու ամրացման խնդիրը սեղանաւորական հարց է եւ կապ չունի խորհրդաժողովին հետ ...

*** Մշակուած բանաձեւը կը բազկանայ հինգ կարճ յօդուածներէ: Առաջին յօդուածով, ոսկեվճարին հաւատարիմ մնացած պետութիւնները կ'ըսեն թէ վճռած են պահել իրենց դրամներուն ներկայ սակը, համաձայն իրենց ազգային օրէնքներուն: Երկրորդ եւ երրորդ յօդուածները կը վերաբերին տուրլինի կապուած երկիրներուն եւ Մ· Նահանգներուն են·: Բանաձեւը կը չեշտէ,— Անհրաժեշտ է պահպանել ոսկեվճարի դրութիւնը բոլոր այն երկիրներուն մէջ որոնց դրամը կապուած է ոսկիին: Բոլոր այն երկիրները որ լքած են ոսկեվճարը, պիտի վերահաստատուին զայն, եթէ կարելի է: Իւրաքանչիւր երկիր ազատ է կատարել անկախութեամբ որոշելու ամրացման սակը եւ ժամանակը:*

Նորեն ան ու ատրատի Պուլկարիոյ մէջ

Սօֆիայէն կը հեռագրեն յունիս 30 թուականով·— *Սօֆիայի մէջ եղածին պէս, ոսոխականան լայն գործողութիւն մը կատարուեցաւ երէկ Բազանլըքի, մէջ, աջակցութեամբ ոստիկ· զինուորներու եւ պահակազօրքին: Աւելի քան 150 կասկածելիներ ձերբակալուեցան: Խուզարկութեանց ընթացքին բռնուեցան 100 հրացան, 10 ռումբ եւ մեծաքանակ ռազմանիւթ:*

Առաուն կանուխ երկու ռումբեր դանուեցան երկաթուղիի գծին վրայ, Սօֆիայի մօտ, ճիշդ այն պահուն երբ բանուորական չոգեկառք մը պիտի անցնէր: Ոսոխականութիւնը անվտանգ վերցուց ռումբերը:

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ « ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՒԻՐԱՑ » ՄԻՈՒԹԵԱՆ դաշտահանդէսը որ յետաձգուած էր Յուլիս 16ին, տեղի կ'ունենայ, ԱՅՍՕՐ, կիրակի:

Մանրամասնութիւնները կարդալ չորրորդ էջ:

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԼՈՆՏՈՆԷՆ

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՈՂԲԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

—o—o—

ՏԱԳՆԱՊԸ ԵՒ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎԸ

Վաթսուն եւ վեց հայրենիքներու հարիւր վաթսունը ուխտ պատուիրակները երեք չաբաթէ ի վեր ժողովի նստած են Լոնտոնի նորակառոյց երկրաբանական Թանգարանին լուսացոյց սրահներուն մէջ, զարման վնտռելու համար անտեսականհամատարած տագնապին:

Հրաւիրուած պետութիւններէն բացակայ է միայն Փանամայի փոքրիկ հանրապետութիւնը, որ հաւանաբար չէ ուզած ժամավաճառ ըլլալ:

Օրուան մեծերէն զատ, այնտեղ են նաեւ Աֆղանիստանն ու Ալպանիան, Խթոնիան ու Լաթվիան, ինչպէս նաեւ Հարաւ. Ամերիկայի մանրագիտական հանրապետութիւններն ու չարք մը ուրիշ երկիրներ, որոնք վճռական ոչ մէկ դեր կրնան կատարել միջազգային այս նորադոյն կառակերպութեան մէջ:

Փանամային յետոյ բացակայ է նոյնպէս հայ ժողովուրդը, որովհետեւ իր «բարեկամները» չուզեցին որ անկախ հայրենիք մը ունենար ան: Եթէ աշխարհը խիղճ ունենար ու քիչ մըն ալ բարոյական, ի հարկէ տարբերը կ'ըլլային մեր պայմանները օրուան այս ժամուն ու մեր պատուիրակը կ'երթար խորհրդաժողովին, առնուազն ներկայացնելու համար գոնէ մարը այն անհաշուելի կորուստները որոնց ենթարկուեցանք ընդհանուր տագնապէն չա՛տ առաջ: Մի՛ զարմանաք եթէ խորհրդային Ռուսիոյ պատուիրակութեան մէջ հայ մեքենադիր մը անգամ չկայ ...

Խորհրդաժողովը զբաղած ոչ մէկ արդիւնք չէ առած տակաւին: Պատճառը չատ պարզ է: Հարիւր վաթսունը ուխտ պատուիրակները ասոնց կատարութեան մէջ են, «հանդերձ ընտանեօք»: Կատարեալ տարընթաց: Ձառեր, ծափեր, ազնուապետական ընդունելութիւններ, խնջոյք, պարահանդէս, արքայական թէյասեղան, իշխանամայել ինքնաշարժներ, մեծամարթիամ պանդոկներ եւ այս բոլոր վայելքները ապահովելու համար մէկուկէս միլիոն տաերլին: Այսպէս կը սկսին միջազգային խորհրդաժողովները ու այսպէս ալ կը վերջանան, ընդհանրապէս: Եթէ որոշ եղրակացութիւններու իսկ չյանգին, կը բացատրէ ծանօթ լրագրող մը, պատուիրակներու մտերմական չփումը տեսակ մը երաչխիք կրնայ համարուիլ հաշտաշխարհային խաղաղութեան տեսակէտէն: Կը տեսնէք ուրեմն որ խաղաղութիւնը միայն մեռաքի թելով մը կապուած է ժողովուրդներուն ...

Վէրսայլի անխուսափելի դաշնագրէն յետոյ քառասունները միջազգային ժողովն է այս մէկը, դիտել կուտայ երեկոյեան թերթի մը աշխատակիցը, յիշելով միայն կարեւորները: Ընդհանուր թիւը հարիւրն ալ կ'անցնի, եթէ հաշուենք մեծ պետութիւններու բացառիկ ժողովները Լոնտոնի, Փարիզի կամ Ուաշինկթընի մէջ: Սակայն իրրեւ տնտեսական խնդիրներու յատուկ մարմին, ներկայ խորհրդաժողովը երկրորդն է, առաջինը դումարուած ըլլալով Ճենովայի մէջ, 1922ին:

×

Ներկայ խորհրդաժողովը սարքուած է լուծելու համար տնտեսագիտական բարդ խնդիրներ որոնք անհասկնալի են ոչ միայն փողոցէն անցնող մարդոց, այլեւ հարիւր վաթսունը ուխտ պատուիրակներէն չատերուն: Հրաշքի պէս բան մը պիտի ըլլայ, եթէ օրուան երեւելիները համաձայնին իրենց մէջ եւ յաջողին մեղմացնել չարիքը որ կը սպառնայ ամէնուն:

Լաւատես չեն ոչ Լոնտոնի, ոչ ալ Փարիզի մէջ, իսկ Ամերիկացիները կը սկսին թէ «տնտեսական տագնապը կը լուծուի միայն աղջային սահմաններէն ներս, այլ եւ Եւրոպայի մէջ»: Այսինքն ամէն ժողովուրդ պէտք է իր գլխուն ճարը նայի: Սըխալ չէ թերեւս այս տեսակէտը, եթէ նկատի առնենք որ օրակարգի վրայ գտնուղ հարցերը լուծելու համար պետութիւնները ստիպուած պիտի ըլլան փոխադարձ զիջումներ ընելու. իսկ այդ տրամադրութիւնը յուսահատօրէն կը պակսի մեծերուն քով: Դրամներու ամբացման խնդիրը, որ այնքան դիւրին կ'երեւար, առաջին ապացոյցը տուաւ այդ մասին:

Տնտեսական մրցակցութիւնը այնքան զօրաւոր է հիմա, տագնապի այս օրերուն որ, պետութիւնները խանդութեան սակարկութեան սկսած են խորհրդաժողովէն ներս: Ամերիկա կ'աշխատի ժամանցնել տոլարը, օտար հրապարակները իւրացնելու համար: Անգլիա ամէն միջոցի կը դիմէ, ոսկեվճարի վերահաստատումէն խուսափելու եւ ստերլինին արժէքը եղածին պէս պահելու համար: Իսկ Ֆրանսա իր առեւտրական չահերուն տեսակէտէն աննպաստ կը գտնէ երկու դիմաւորութիւնները:

Դրամներու ամբացման խնդրին հետ զուգընթաց, խորհրդաժողովը օրակարգի վրայ ունի մաքսատուրքերը կրճատելու կամ ճարտարարուեստական նիւթերու դիները բարձրացնելու խնդիրները: Կան նոյնպէս բազմաթիւ մանր մունր հարցեր որոնք ուղղակի կապ ունին աշխարհի ներկայ տնտեսական եւ ելմտական տագնապին հետ:

Այսօրուան ձեռնարկին ամբողջ տարողութիւնը ըմբռնելու համար, կ'արժէ ընդհանուր ակնարկ մը նետել ներկայ տնտեսական կացութեան վրայ:

Ի՞նչպէս սկսաւ տագնապը:

×

Պատերազմը յեղաշրջեց աշխարհի տնտեսական կարգուսարքը եւ խանգարեց արդիւնաբերական ու առեւտրական կազմակերպութիւնը բոլոր ժողովուրդներուն: Այդ յեղաշրջումին բնական հետեւանքը պիտի ըլլար տնտեսական համատարած աղքատութիւն մը եւրոպայէն մինչեւ Ամերիկա: Պատահեցաւ բոլորովին հակառակը, գոնէ որոշ ժամանակի մը համար: Առատութեան եւ հարստութեան նոր շրջան մը սկսաւ գինադադարէն անմիջապէս յետոյ: Տնտեսական վերանորոգման շրջան մը, որ տեւեց մինչեւ 1924:

Երբ սպառող բազմութիւնները հետապնդեցին չուկայէն, մինչդեռ առեւտուրն ու ճարտարարուեստը մտան նոր շրջան մը, սկսաւ անկումը բոլոր ճակատներուն վրայ: Արդիւնաբերութիւնը նուազեցաւ, գիները ինկան, գործազուրկներու թիւը աճեցաւ ամէն երկրի մէջ եւ կանգ առաւ արդիւնաբերութիւնը: Սակայն 1924էն մինչեւ 1929 բարեշրջում մը յառաջ եկաւ համաշխարհային տնտեսական կեանքին մէջ:

Դրամներու ամբացումը այդ շրջանին մեծ չափով նպաստեց ճարտարարուեստի եւ առեւտուրի զարգացման: Նոր զարկ տուաւ արդիւնաբերութիւնը թէ Եւրոպայի եւ թէ Ամերիկայի մէջ: Վերակազմուեցաւ տնտեսական մեքենան բոլոր երկիրներուն: Իսկ այս նոր պայմաններէն առաջ եկած լաւատեսութիւնը ի հարկէ կարեւոր դեր մը ունեցաւ:

Ճիշդ է, սակայն, որ նոյնիսկ այդ հինգ տարիներու ընթացքին կարգ մը կարեւոր երկիրներ տնտեսական տագնապներ ունեցան: Օրինակ Անգլիան որ պատերազմէն առաջ մենաշէրն էր աշխարհի բոլոր չուկաներուն, կորսնցուց իր արտածումներուն գրեթէ կէսը, չնորհիւ այն մրցակցութեան որուն լծուեցան Ճափոնը, Իտալիան, Գերմանիան, Ֆրանսան եւ ուրիշ երկրորդական պետութիւններ: Ոսկեվճարի վերահաստատումէն 1925ին ասոնց կազուց տագնապը, իսկ գործազուրկներու համրանքը անհամեմատօրէն աճեցաւ: Բարձր էին օրավարձերը, հետեւաբար սուղ՝ արդիւնաբերուած ապրանքները: Անկարելի էր մրցիլ օտար հրապարակներու վրայ, մանաւանդ որ օտար ժողովուրդները հետզհետէ կը բարձրացնէին իրենք մաքսային սակագոյցը:

Այնպէս որ, ներկայ ընդհանուր տագնապին առաջին ազդանշանը տեսնուեցաւ Անգլիոյ մէջ:

Ամերիկան էր երկրորդ վիթխարի երկիրը որ զգաց տնտեսական տագնապը: Ճարտարարուեստի զարգացման համապատասխան սպառում չկար երկրին մէջ: 1929ի արժեթուղթերու անկումը, առեղծեց ընդհանուր երկիւղ մը ոչ միայն Միացեալ Նահանգներէն ներս, այլ եւ Եւրոպայի մէջ:

Ուրեմն, ժողովուրդներու մրցակցութիւնը, դրամներու յարաբերական արժէքը, բարձր մաքսատուրքերը, անգործութիւնը եւ աշխատաւոր բազմութիւններու ծախսելու անկարողութիւնը յառաջ բերին համատարած տնտեսական տագնապ մը:

Ահաւասիկ կարգ մը թուանշաններ որ չահեկան են այս տեսակէտէն:

Համաձայն Ազգերու Դաշնակցութեան վիճակագրութեանց, մինչեւ 1929 թուականը ուսեասներու եւ հում նիւթերու արտադրութիւնը աճած է հետեւեալ կերպով — 1913էն 1925 հարիւրին 17 համեմատութեամբ: 1925էն 1929 հարիւրին 28: Մինչդեռ ժողովուրդներու աճումը եղած է այսպէս. — Առաջին չորքանին հարիւրին 6, երկրորդ չորքանին հարիւրին 4:

Միացեալ Նահանգներու մէջ արտադրութիւնները աւելցած են հարիւրին 26 համեմատութեամբ 1913–1925ին, իսկ ժողովուրդին աճումը հարիւրին 19:

Եւրոպայի ընդհանուր արտադրութիւնները բարձրացած են հարիւրին 2 կամ 3 տոկոսով, իսկ բնակչութեան թիւը հասիւ հարիւրին մէկ (1913–25): 1925էն յետոյ արտադրութեանց յաւելումը հարիւրին 19, բնակչութեան աճումը հարիւրին 3:

Այս թուանշանները կը վերաբերին միայն հում նիւթերու եւ ուտեստեղէնի արտադրութեանց: Համեմատութիւնները չատ աւելի բարձր են արդիւնաբերուած ապրանքներու համար: Այսպէս — Անգլիա հարիւրին 13, Ամերիկա հարիւրին 14, Ֆրանսա հարիւրին 30, Շուէյտ հարիւրին 27, Քանատա հարիւրին 54, Գերմանիա հարիւրին 22 եւ Լեհաստան հարիւրին 58:

Արտադրութեան աճումին հետ նկատի պէտք է ունենալ նաեւ իւրաքանչիւր բանուորի արտադրական կարողութեան զարգացումը, որ միակ հետեւանքն է մեքենաներու յառաջդիմութեան: Անգլիացի բանուորը 1924–1929 շրջանին նախորդ տարիներու իր արհեստակիցէն հարիւրին 11 աւելի ապրանք պատրաստած է, կատարելագործուած մեքենային չնորհիւ: Ամերիկայի մէջ հարիւրին 50՝ բազդատմամբ 1900ի շրջանին: Ռուսաստանի մէջ ընդհանուր արտադրութեանց աճման համեմատութիւնն է հարիւրին 388 (1928–1929): Թէեւ խորհրդային դրամը չի կրնար օրինակ ծառայել, որովհետեւ այնտեղ ապրանքի մը իրական արժէքը եւ վաճառման գինը իրարու հետ յարաբերութիւն չունին երբեք:

Պէտք է նոյնպէս նկատի առնենք բնակչութիւններու բաշխումը զանազան ցամաքամասերու վրայ: Աշխարհի երկու միլիառ բնակիչներուն հազիւ մէկ քառորդը կը գտնուի քաղաքակիրթ Եւրոպայի եւ մէկ ութերորդը հիւսիսային եւ հարաւային Ամերիկաներուն մէջ: Ընդհանուր թիւին կէսէն աւելին կը բնակի Ասիա:

Հնդկաստան, Չինաստան, Ռուսիա եւ Ճափոն միասին կը հաշուեն մէկ միլիառ մարդ: Այդ հսկայ թիւին դէմ կայ միայն 374 միլիոն Եւրոպայի մէջ եւ 122 միլիոն Միացեալ Նահանգներու մէջ:

Ասիան սպառումի աղբիւր չէ այլեւս արեւմտեան երկիրներուն համար: Իսկ այս վերջիններուն ճարտարարուեստի արտադրութիւնը իրենց պէտքերէն չատ աւելի բարձր է:

Ցոյց տուինք միայն տագնապին առաջին պատճառը: Պիտի խօսինք միւսներուն մասին:

ԺԻՐԱՅՐ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ ԵՒ "ՄՈԿԱՑ ՄԻՐՁԷ"

—·—

ՁՄԵՌ ԳԻՇԵՐ ՄԸ, ՄԻՆՉ Կ'ԵՐԳԷՐ ՁԱՏԻԿ ԲԻԾԱՆ···

(Բ. եւ վերջին մաս)

Այս յայտնութենէն քանի մը օր յետոյ, դէպքը ծանօթ էր բոլորին եւ Կոմիտաս ինքը մեծ հրճուանքով զեկուցած էր ուսուցիչներուն շրջանակին: Ձատիկ բիծան, խեղճ ծերուկը հանդիսա չունէր աշակերտներուս ձեռքէն: Ճաշէն յետոյ վրան կը թափէին եւ կը պահանջէին «Մոկաց Միրզ»ներգել ··· մինչեւ որ հերթապահ վերակացուն պէտք տեսաւ արգիլել, յորդորելով որ սպասեն, չուտով Հայր Սուրբը հրապարակաւ պիտի երգէ:

Զուչացաւ այդ օրը:

Շաբաթ իրիկուն մը, ձեմարանի հանդիսարանի մէջ տեղի պիտի ունենար արտակարգ հանդէս մը: Բոլորս ալ դիտէինք որ Կոմիտասը պիտի ներկայացնէ իր երեւան հանած նոր երգը:

Հանդէսին ներկայ էին վանքի միաբաններէն չատերը, ամբողջ ուսուցչական խումբը, Վաղարշապատէն հիւրեր եւ ապա ձեմարանի ամբողջ աշակերտութիւնը: Հանդիսարանը քիչ անգամ տեսած էր նորութեան ծարաւի ներկաներ, ինչպէս այս անգամ:

Երեսուն երեք տարի է անցեր այդ օրէն, սակայն այսօրուան պէս կը յիշեմ այդ դեղեցիկ օրը: Կոմիտասը ամպիոնին վրայ է. բարակ երկար հասակով սեւ վերարկուի մէջ: Միչա կէսէն ալ պակաս խուզուած մօրուքով, որու մազերը չաճախ բթամատի եւ միջամատի եղունգով կ'ոլորէր կամ կը պրկէր: Լայն ու փայլուն ճակատը միախառնուած էր դանկի հերթաթափ մասին հետ: Աւրտակարգ արագաչարժութիւն էր, ջղուտ, պիրկ

Իսկ իր խօսուն ու մեծ աչքերը համակ կրակ ու փայլ, որոնք իրենց կոպիճներուն մէջէն կեանք ու եռանդ կը սփռէին դէպի ներկաները: Ամէնքս սեւեռուն զայն կը դիտէինք:

Նախ ներկայացուց երգին բովանդակութիւնը.— Մոկաց աշխարհն է դարձեալ, որ տուաւ մեզ Սասունցի Դաւիթի ու Մհերի պատմութիւնը, այս անգամ ալ կուտայ հրաշակերտ մը, «Մոկաց Միրզ»ն: Երգողն է ահա այս փոքր մարդը, (ցոյց տուաւ իր մօտ կանգնած Ձատիկ բիծան, որ նոր զգեստներ էր հագած):

Այստեղ Կոմիտաս իր հզօր ձայնով երգեց առաջին անգամ «Մոկաց Միրզ»ն եւ մենք ճչմարիտ յափշտակութեամբ ունկնդրեցինք: Անզուսպ պահանջի վրայ երկրորդ անգամ երգեց եւ լռեց:

Հանդէսը վերջացաւ. տպաւորութիւնը աննման:

Կոմիտասը հպարտ էր իր յայտնագործութեան համար:

×

Վերջին անգամ Կոմիտասին հանդիպեցայ 1909 սեպտ. սկիզբին Ս. Էջմիածնում: Ձեմարանէն հեռանալէն 7 տարի վերջ:

Այդ թուականի յունիսին Աղթամարի թեմական Քաղաքական ժողովի յանձնարարութեամբ ուղեւորուեցայ Թիֆլիս, դպրոցի ուսումնական գործերու համար:

Թիֆլիսի մէջ հազիւ աչխատանքներս աւարտած, կը չտապէի վերադառնալ Վան – Աղթամար: Հոն ինձի ընկերացաւ Վանի Վարժապետանոցի նոր տեսուչ Պ. Ց. Գուլումճեանը, որ Պոլսէն եկած էր Կովկասի վրայով, անցնելու Վան իր պաշտօնին: Վերադարձի կառախումբին մէջ երկուքս ո-րոշեցինք անպատճառ Ս. Էջմիածին հանդիպիլ: Կ'երեւի ան մասնաւոր յանձնարարութիւն ունէր Նորընտիր կաթողիկոս Իմմիրզեանը տեսնելու. ես ալ բնականօրէն արտովին կ'ուզէի անգամ մըն ալ տեսնել ձեմարանը, Էջմիածինը, Իմմիրզեանը: Մանաւանդ այցելել Վաղարշապատի Արծուի դամբարանը, Էջմիածնի բակին մէջ:

Կարճուն կայարանէն կառք նստանք, հասանք Ս. Էջմիածին, բարձրացանք Վեհարանը: Տեսայ Իմմիրզեան կաթողիկոսը ընդունարանի այն բազմոցի վրայ, ուր բազմիցս տեսած էի Հայոց Հայրիկը, Թիկն ընկած դիրքով:

Ընդունելութենէն յետոյ Պ. Գուլումճեանը մնաց Վեհարան, իր ծանօթ պոլսեցի դիւանապետ վարդապետին հետ խօսակցելու:

Ես մինակ դուրս ելայ շրջելու: Վեհարանէն ուղիղ յառաջացայ վանքի զանգակատան հարաւակողմը հանդչող կաթողիկոսներու դամբարաններու կողմը: Այնտեղ էր Մրմիեանի շիրիմը, մարմարեայ նոր տապանաքարով: Կարդացի «Նուաղող վշտից հայրենեաց Հայոց» տողը. յուզուած յիշեցի մօտիկ անցեալը, ապա խոհերով եւ յուշերով տարուած, անցայ ձեմարանի բակը, պատեցայ չէնքի ներսը, երբեմն կանգ առի աչակերտութիւնս անցուցած դասարաններու առջեւ: Ջերմ կարօտով շրջեցայ սիրելի հաստատութեան բոլոր մասերը: Ապա քանի մը րոպէ հանգստացայ Թրքահայերու մարդի մեծ ասօր ծառին տակը: Հազար ու մէկ յուշերուս եւ ապրումներուս ծիանքները թեւ առած հոգիս ու սիրտս կ'ալեկոծէին ...

Երբ մտախոհ կը վերադառնայի անցնելով Միաբանութեան չէնքին առջեւէն, տեսայ Կոմիտաս Հայր Սուրբը, որ ման կուգար մայթին վրայ: Եօթ տարի յետոյ առաջին ծանօթ դէմքը որ տեսայ ան էր, Կոմիտասը: Մօտեցայ, յարգանքով բարեւեցի: Ինձ համար անսպասելի կերպով իսկոյն ճանչցաւ զիս, յիշեց անունս եւ աղգանունս:

— Ա՛յ տղայ, Հայկակ, էդ ո՞րտեղից, ի՞նչ գործ ունես, Վանի՞ց կը գաս, ըսաւ եւ առանց պատասխանի սպասելու ձեռքս բռնած հրաւիրեց իր սենեակը:

Ես երկարօրէն պատմեցի իրեն Վանի եւ Աղթամարի իմ կեանքի մասին: Մանաւանդ հետաքրքրութեամբ կը հարցնէր Օսմ. Սահմանադրութեան յառաջ բերած նոր պայմաններու մասին: Հայ, թուրք եւ քիւրտ ժողովուրդներու յարաբերութեանց խնդիրը չատ կը հետաքրքրէր զինքը: Կրցածիս չափ կը բատարերէի իր հետաքրքրութիւնը: Պատմեցի Աղթամարի ամբողջ թեմին մէջ սկսուած ժողովրդական շարժումը եւ զարթօնքը յատկապէս Սահմանադրութեան առաջին ամիսներէն սկսած: Ըսի թէ ի՞նչ հեռապատկերներ կը ծրագրուին մօտիկ ապագային համար ու այդ նպատակով ահա այցելեցի Թիֆլիս եւ այժմ կը վերադառնամ կրկին դէպի Աղթամար:

Ան ուշադիր կը լսէր ու գոհունակութեան ժպիտ մը կը ծաւալէր իրմէ մակրեւի դէմքին: Զմոռցայ յիչել «ժողովրդական» «Վո՛ւյ Ալէքսան» երգի մասին, զոր կ'երգէր հանդուցեալ Իշխանը — Լեռնապարի գործիչը — իր այնքան զօրեղ եւ հուժկու ձայնով: Երգեցի, ինչպէս չատ յաճախ երգածեմ իմ այդ իր սերած «Վո՛ւյ Ալէքսան»ը: Ան գրեց երգը. իսկ եղանակի համար աւելցուց թէ քրդականը խառն կ'երեւի հայկականին հետ:

Կոմիտասը ի վերջոյ յայտնեց որ նպատակ ունի Սահմանադրութեան ամիսներէն սկսած: Ըսի թէ ի՞նչ հեռապատկերներ կը ծրագրուին մօտիկ ապագային համար ու այդ նպատակով ահա այցելեցի Թիֆլիս եւ այժմ կը վերադառնամ կրկին դէպի Աղթամար:

Ան ուշադիր կը լսէր ու գոհունակութեան ժպիտ մը կը ծաւալէր իրմէ մակրեւի դէմքին: Զմոռցայ յիչել «ժողովրդական» «Վո՛ւյ Ալէքսան» երգի մասին, զոր կ'երգէր հանդուցեալ Իշխանը — Լեռնապարի գործիչը — իր այնքան զօրեղ եւ հուժկու ձայնով: Երգեցի, ինչպէս չատ յաճախ երգածեմ իմ այդ իր սերած «Վո՛ւյ Ալէքսան»ը: Ան գրեց երգը. իսկ եղանակի համար աւելցուց թէ քրդականը խառն կ'երեւի հայկականին հետ:

Կոմիտասը ի վերջոյ յայտնեց որ նպատակ ունի Սահմանադրութեան յառաջ բերած նոր պայմաններու մասին: Հայ, թուրք եւ քիւրտ ժողովուրդներու յարաբերութեանց խնդիրը չատ կը հետաքրքրէր զինքը: Կրցածիս չափ կը բատարերէի իր հետաքրքրութիւնը: Պատմեցի Աղթամարի ամբողջ թեմին մէջ սկսուած ժողովրդական շարժումը եւ զարթօնքը յատկապէս Սահմանադրութեան առաջին

ՌՈՒՍԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՍԱԿԵԱ-ՄՈՒՆԻ

Լեռներէ վերայ, կիրճերուն խաւար,
Ուր մռնչում էր փոթորիկն աշնան,
Գնում էր անտառով ամբոխը թափառ
Դէպի Գանգէսը, երկրից հեռաստան:
Ցնցոտիներում, նրանց նիհար մարմին
Կապուտակել էր անձրեւից, խամուշ.
Արդէն երկու օր նրանք չունէին
Ոչ ապաստարան, ոչ էլ կրակալոյց:
Ծառերի միջեւ անձրեւոտ մթում,
Երեւաց այնտեղ ճամբին ինչ որ բան.
Այդ մի տաճար էր ... Ուր խորանիներում
Պատսպարուելու ներսամուտ եղան:
Նրանց առաջին վեհապանծ գահին
Սակեա – Մունին էր բազմած խարահատ.
Նրա ծիրանական փայլում էր թագին,
Մի մեծագունի չքնաղ ադամանդ:
Մէկն ադեատներից ասաց — «եղբայրնե՛ր,
Մեզ տեսնող չկայ ... Գիշեր է խաւար ...
Շատ հաց եւ արծաթ, հագնելու շորեր
Կը տան թանկագին գոհարի համար:
Բուդդային պէտ չէ. վառ վառ կը ցոլան
Նրա արեայի երկնի զօրութեանց
Ադամանդների կոյտեր փայլական»:
Տուած էր նշան, արդէն սողալով
Գողերը կամաց մթում մօտեցան,
Բայց երբ հազիւ հազ դողդոջ ձեռքերով,
Նրանք կամեցան դպչել սրբութեան,—
Հուրն ու փոթորիկ, կայծակի ճայթիւն,
Որն անապատից արձագանգ տըւաւ,
Նրանց յետ ու յետ շպրտեց հեռուն ...
Եւ սարսափումից ողջը խարացաւ ...
Լոկ մէկը նրանցից անդորր, վեհապէս,
Ամբոխից ելաւ համրձակօրէն
Ասաց Աստծուն.— «Դու անարդար ես.
Կամ իմ բուրմերդդ մեզ սըտապանել են
Որ ողորմած ես եւ հեզ ու խոնարհ,
Որ ամոթում ես վշտերը սիրով
Եւ ինչպէս արեգ ցրում ես խաւար:
Ո՛չ, դու ինչպէս խաբը լիքն ես վըրդժով
Մեր դէմ, որ փոշում փռուած ենք ես մօտ,
Թէպէտ ձեզ նրման հոգի ենք անմահ:
Ի՞նչ խաջութիւն է թափել հուր, որոտ
Այս ուժասպառած ամբոխի վերայ:
Օ՛, ամօթ, ամօթ, երկինից թագաւոր,
Վեր թըռար յանկարծ հզօ՛ր, ահա՛լի,
Որ ադեատներից խըլես հացը չոր:
Արեայ արեայի՛ց, ամպերից փայլի՛,
Զա՛րկ դու խելառիս ես հըրոյ նետեր ...
Դէմդդ կանգնած եմ հաւասարակից,
Եւ բարձրացուցած եմ գլուխըս վեր,
Գոչում եմ առջեւն երկնի եւ երկնից,
Դու անարդա՛ր ես, Տէր Ամենակալ»:
Էլ նա չը խօսեց ... Եւ հրաշք կատարուեց.
Որպէս զի կարնան գոհարն ստանալ
Բուդդայի անդրին խոնարհեց, հակեց
Զարդարուած գլուխը մինչեւ ի գետին,
Հնազանդ, խաղաղ ծունըր արկանած
Ադեատաց առջեւ Տէրը աշխարհին,
Աստուած, Հըզօր Աստուած — փոշումն էր ընկած:

Թարգմ. Ս. ԿՐԱՍԻԼՆԻԿԵԱՆ — Դ. ՄԵՐԵԺԿՈՎՍԿԻ

26 ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐ ԿԵՐԴՆՈՒՆ
ՀԱՒԱՏԱՐԻՄ ՄՆԱԼ ՀԱՑԿԱԿԱՆ ԵՒԱԳՈՑԻՆ

Ցունիս 1ին, Հ. Ց. Դ. Թոյշ – Ուոթըվլիթի կոմիտէի նախաձեռնութեամբ տեղի ունեցած է կարեւոր հաւաքոյթ մը: Ներկայ եղած է մեծ բազմութիւն մը: Ժողովը բացած է ընկեր Նժդեհ, որ մանաւորապէս չեշտած է հայ երկսեռ երիտասարդութեան պարտաւորութեանց մասին:

Ընկ. Նժդեհի ջերմ կոչին արձագանգ տալով 26 երկսեռ նորահաս երիտասարդներ հանդիսաւոր երդում կատարած են մինչեւ իրենց կեանքին վերջը հաւատարիմ գտնուելու հայկական եռագոյնին:

Թոյշ – Ուոթըվլիթի Հ. Ց. Դ.ական ղոյզ կոմիտէներու կողքին, կ'աւելնայ այսպէս նոր միութիւն մըն ալ՝ որ իր կարեւոր օժանդակութիւնը պիտի բերէ Հ. Ց. Դ. նպատակներուն:

ՄՂՁԱՒԱՆՋ

Ինձ կը թըւի միշտ լըսել ներաշխարհի՛ս մէջ անհուն
Խօլ փոթորկում մ'անսահման եւ կայծակումն ամեհի.
Ձիչեր՝ որոնք կը պրկեն թեւերն հոգւոյս աղածրի՝
Կամշոտ եւ լերկ կողերուն խաւարապատ ժայռերուն:

Ու ես կը զգամ սըտիս դէմ պայքար մ'անվերջ եւ հրզօր,
Ներքամ կըտուցը արծուին երակներուս յանդիմման ...
Օձեր՝ որոնք կը տեսնէ՞ն մերկ մարմիններ կուսական՝
Լըզել յոգնած շրթներով գաղջ մեղկութեամբ մ'ահաւոր:

Անեզրութիւն եւ գա՛յ ու, եւ տառապա՛նք անպարփակ,
Կրճեր՝ կարմիր պատմուճան իրենց թիկնեղ ուսերուն՝
Զիս կը ստիպեն որ ծըռիմ ցոփ իգութեան մը սիրոյն:

Ու միշտ հեռուն, լայնանիստ հորիզոնն է միայնակ,
Ուր արեւն է շղթայած բիւոտ աստուած մը ուժգին՝
Թշուառօրէն քանդըւացող երկնի անծիր խաւարին ...:

ԱՐԱՄԱՑԻՍ ՍՐԱՊԵԱՆ

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

ՔՐՏԱԿԱՆ ԳԻՐՆ ՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Հին ժամանակները Քիւրտերը չունէին սեփական գիր, հետեւաբար չունեցան հրատարակութիւններ: Բայց սխալ է կարծել թէ Քիւրտերը չունին գրողներ եւ քիւրտերէն լեզուով գրքեր:

Քիւրտ յայտնի հեղինակ Մոլլա Ահմադէ Զղերին, որ կ'ապրէր Զղերի մէջ, գրած է 13րդ դարուն, Դիւան անունով բանաստեղծութիւններու հաւաքածոյ մը: Իր գրածները ցոյց կուտան, որ յարաբերութիւն ունէր արաբ եւ պարսիկ գրողներու հետ, կը տիրապետէր արաբերէնէ եւ պարսկերէնի:

Գերմանացի հեղինակ մը, Հարթման, գտնելով Մոլլա Ահմէդի ձեռագիրը, կ'արտատպէ վիմապատկերով: Այդ գրքին մէկ օրինակը կը գտնուի Հայաստանի պետական մատենադարանին մէջ: Հայաստանի պատմաբանական կաճառը կ'աշխատի պատրաստել լատինական տառերով: Այդ գրքէն դատ, Մոլլա Ահմէդ գրած է նաեւ ուրիշ գիրքեր, որոնց ձեռագիրները կորսուած են:

Ուրիշ ծանօթ քիւրտ գրող մը, Ահմադէ էլ Խանի, ունի Մամէ ու Զինէ ընտիր պոէմա մը, որու մասին երկար գրուած է «Ցառոյ»ի մէջ, Շարիֆնամէ, քրտական պատմութիւն, բժշկարան, Նաւպար եւ ուրիշ գործեր: Ապրած է 16րդ դարուն, Պայազիտի շրջանին մէջ ուր եւ մեռած է:

Իսմայիլ Պայազիտի ապրած է Ահմադէ էլ Խանիէն ետքը, ունի քիւրտերէն բառարան եւ ուրիշ ձեռագիրներ: Քիւրտ գրող Նէլի եւս ունի քիւրտերէն քանի մը գործեր: Ֆաղկիէ Տայրան (Մոկացի) մեծ բանաստեղծ մըն է, որ ապրած է 15րդ դարուն: Շէրաֆֆիէտին Պիթլիսի (1592), որ գրած է Ֆարսերէն լեզուով քրտական պատմութիւն մը, քիւրտ լեզուն կը բաժնէ հետեւեալ բարբառներու,— լուրի, զալհոբի, դուրանի, զաղա եւ կուրմանջի: Շէրաֆֆիէտին այս մասին կուտայ նաեւ հետեւեալ բացատրութիւնները.— Լուրերը կ'ապրին Պարսկաստանի մէջ, իրենց լեզուն եւ սովորութիւնները նման են Պարսիկներու լեզուին ու սովորութեանց: Զալհորբներն ալ կ'ապրին Պարսկաստանի մէջ, մասնց լեզուն սկսած է բառական տարբերիլ քիւրտերէնէն: Զազաները կ'ապրին Տերսիմի եւ Երզնկայի մէջ, մասնց լեզուն հին քիւրտերէնն է: Կուրմանջիները ու Գուրաններ կ'ապրին Թուրքիոյ եւ Իրանի մէջ (Սոուճբուլաղ):

Թէեւ իրարմէ տարբեր, բայց այս բարբառները չատ մօտիկ են իրարու:

16րդ դարու 40ական թուականներուն, Շէհրիզօրի, Սղերդի, Ղարզանի մէջ կը տպուին քիւրտերէն կրօնական դասագիրքեր արաբական տառերով: Մակայն արաբական տառերը դժուար կը կարդացուէին, քիւրտերէն լեզուին անհամապատասխան, մինչ կողմէ քաղաքական պայմաններն ալ կը դժուարացնէին այդ դիրքերուն յաջողութիւնը:

Ակսկից 160 տարի առաջ մխիթարեան Հերցն կը կազմէ քիւրտերէն լեզուի քերականութիւն մը լատինական տառերով:

19րդ դարու 50ական թուականներուն Ճանապարհորդ Ռիլ, Պերիզէն եւ Դիտէլ կը գրեն զանազան գործեր քիւրտերէն լեզուով եւ կը ձեւակերպեն քիւրտերէն լեզուի քերականութեան կանոնները:

1857ին Լէխ կը հրատարակէ քանի մը գործեր կուրմանջի բարբառի, զարդ բարբառներու մասին, ինչպէս նաեւ քիւրտերէն համառօտ բառարան մը:

1864ին լեզուագէտ Ֆրիտրիխ կը հրատարակէ քիւրտերէն բառերու հաւաքածոյ մը: 1870ին ամերիկացի միսիոնար Ռէան կը հրատարակէ Հէքքարիի բարբառով քիւրտերէն քերականութիւն մը: Փրոֆ. Սոցին, ճամբորդելով Սուրիա եւ Պաղեստին, գրած է քիւրտերէն բազմաթիւ գործեր: Տիարպէքիրի հայ եպիսկոպոսը Բշերիկի քրտախօս Հայերուն համար կը հրատարակէ քիւրտերէն աւետարաններ հայկական տառերով:

Քրտական լեզուին մեծ ծառայութիւն մատուցած է Ա. Ժաբան (էրզրումի ռուս հիւպատոսը), որ ռուսական ակադեմիային ներկայացուցած է ստուար բառարան մը քիւրտերէնէ ֆրանսերէն: Փրոֆ. Եուստին, հաւաքելով Բաբայի նիւթերը, կազմեց քիւրտերէն – ֆրանսերէն քերականութիւն մը:

Այս ուղղութեամբ մեծ աշխատանք կատարած է նաեւ փրոֆ. Ֆաչարեան ինչպէս նաեւ եղիազարեան եւ Սուիֆ:

1903ին Պոլսոյ մէջ կը հիմնուի Քիւրտիստանի Միութիւնը: Ապտիւլրահման Պէտրխան կը հրատարակէ Քիւրտի ձայն ամսագիրը, արաբական տառերով: Օսմանեան կառավարութիւնը արգիլեց եւ Պէտրխան փախաւ Զուիցերիա: Երկու թիւ ալ հրատարակեց այնտեղ:

1900ին Միհոհատ Պէտրխան Գահիրէի մէջ կը հրատարակէ Քիւրտիստան ամսագիրը, արաբական տառերով: Քանի մը թիւ լոյս կը տեսնէ Հավար քիւրտերէն թերթը լատինական տառերով:

Կովկասի մէջ, խորհրդայնացումէն յետոյ քրտագէտ Լազո Ճնունարկեց քրտական գիր ու դասագիրք պատրաստելու: Լազո քիւրտերէն այբուբենը կազմեց հայերէն տառերով: Անյաջող փորձ մըն էր այդ, եւ դէմ քրտական լեզուի հնչաբանութեան: Լազոի չընած այբուբենը համապատասխան ազգայնական գործ: Թէեւ այդ այբուբենով լոյս տեսած էր Շամս դասագիրք մը եւ Աշտարակի մէջ կը գտնուէին մանկավարժական դասընթացքներ, բայց Լազոյի այբուբենը վերցուեցաւ հրապարակէն: Մուսեանի օրով, Մարտգուլովի նախաձեռնութեամբ, կազմուեցաւ քրտական այբուբեն մը լատինական տառերով: Ներկայիս այդ գրերով կը հրատարակուի երեւանի Ռիխաթզադ թերթը, ինչպէս նաեւ դասագիրքեր ու գրքոյկներ: Հայաստանի պետական Հրատարակչական Ընկերութիւնը ունի քրտական հատուած մը, որ կը հրատարակէ քիւրտերէն լեզուով գրականութիւն: Մինչեւ այժմ հրատարակուած են 30էն աւելի գիրքեր: Անգրկովկասեան քրտական ուսուցչանոցն ալ ուսուցիչ կը պատրաստէ: Լէնինկրատի մէջ կ'ուսանին 40 քիւրտ ուսանողներ: Կը ձայնագրուին քիւրտերէն ժողովրդական երգեր, մշակուէլ յետոյ երաժիշտներու կողմէ: Հայաստանի պետական ապագրական կաճառին կից գոյութիւն ունի քրտական հատուած մը, որ կը մշակէ քիւրտերէն ուղղագրութիւնը, կը հատաքէ քիւրտ ժողովրդական բանահիւսութիւնը: Բացուի մէջ եւս՝ տեղի կ'ունենան քիւրտերէն հրատարակութիւններ: Գոյութիւն ունի քիւրտ գրողներու իմքակցութիւն մը:

ԱՐՈՒԵՍՏԸ ԴՊՐՈՑԻՆ ՄԷՋ

Վերջերս Ամինեանի մէջ, Ֆրանսացի ուսուցիչներու ընկերութիւնը դումարեց իր տարեկան համագումարը: Օրակարգին մէջ կային կարեւոր հարցեր, ինչպէս հետեւեալը.— արուեստը դպրոցին մէջ:

Այս առթիւ տեղի ունեցան թերուդմ վիճաբանութիւններ:

Շատեր կը կարծեն թէ արուեստը զբօսանք մըն է: Ձիշդ այդ կարծիքը կը մատնէ սովորութիւնը, որ դասացուցակներու պատրաստութեան ատեն դասէ մը վերջ երգ կամ գծագրութիւն կ'աւանդուի:

Որովհետեւ կը կարծեն թէ ինչպէս զբօսանքը «կը բանայ» դնդերներն ու ջիղերը, այնպէս ալ արուեստը «կը բանայ» միտքը: Այս ըմբռնումով, արուեստը կը դրուի դնդախաղի մը աստիճանին վրայ:

Արդի մանկավարժութիւնը կը մերժէ այս տեսակէտը:

Ուսումը, կ'ըսեն նորերը, օգտակարէն զատ կը հետապնդէ նաեւ այլ նպատակներ: Եթէ ճիշդ է որ ուսումը կը նախապատրաստէ կեանքին, պէտք չունի՞ն ներկայ ու ապագայ կեանքին: Իսկ մե՞նք, կենդանի նահատակներ էինք, ի՞նչ կ'արժէր ապրիլ այսպէս զրկանքներով եւ դառնութիւններով:

Օր մը խոզան արտի մը մէջ տաւարը կ'արածեցնէր: Նստած էի մեւմասիս ու կը մտածէի ... ես ալ չէի գիտեր թէ ի՞նչու համար կը մտածէի:

Ցանկարծ երեւցաւ դէպ արտս, հեւալով մօտեցաւ եւ սկսաւ ապտակել: Ձէի կրնար փախչիլ, Փշոտ էր արտը եւ ոտքերս ուռած էին: Հարուածները տակ գետին փռուեցայ: Այս անգամ աքացիով սկսաւ տրորել: Զարկաւ անխղճօրէն, ազաչանքներս օդուտ չըրին: Կը յանդիմանէր կատղած.

— Մընդրը կեալուր, այսպէս չորս խոզաններուն մէ՞ջ կ'արածեն տաւարը: Ես գիտեմ որ կուլերուն կաթը երթալով կը նուազի:

Քանի քանի անգամներ այսպէս ոտքերուն տակ քաշկռտուած եմ քմահաճօրէն: Գալարուելս է տեսած եւ հրճուած է: Դրացիները արգահատելով վիճակիս, կ'ըսէին.—

— Մսոս մեղք է, խեղճ է, որբ է, վերջապէս հայերին ես կերած, մեծ օջախի մը զաւակ է, ինչո՞ւ այդպէս կ'ընես:

ՕՐ. ՄԱՐԻ ԳԱՍՊԱՍԵԱՆ (Մարաշցի)
եւ
ԸՆԿ. ԱՐՏԱՇԵՍ ՎԱՆՈՒԵԱՆ (Բալուցի)
Նշանուած
24/6/1933 Մարսէյլ (Պօմոն)

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԱՐԱՄ ՏԷՏԷՆԱՆ կը ծանուցանեն ծնունդը իրենց անդրանիկ զաւակին՝

ԺԻՐԱՑՐ – ՎԱՐՈՒԺԱՆԻ
Շաւիլ 13 Ցունիս 1933

Չէ մոռնալ նաեւ որ «մարդը չապրիր միայն հացով»: Արդարեւ արուեստը պահանջ մըն է, զոր մարդ կը զգայ այնքան՝ որքան ֆիզիքական որ եւ է պահանջ:

Արդի մանկավարժութիւնը (pédagogie), զոր ամանք կը սիրեն անուանել հոգեվարժութիւն (psychogogie) այն գիտութիւնն է, որ կ'աշխատի պատանին կրթել համաձայն հոգւոյն պահանջներուն: Մանկավարժը, ուրեմն, պատանի մը չէ որ պիտի կրթէ, այլ հոգի ու նկարագիր պիտի պատրաստէ, երեւան հանելով լաւագոյն հոգիներու եւ նկարագիրներու թաքուն եւ գեղեցիկ գիծերը: Արդ, ամէն պատանի որ հոգի ունի, ծածկուած արուեստագէտ մըն անպայման: Պէտք է «բանալ» զայն, թոյլ տալ որ անոր ու ծաղկին անոր հոգեկան կարողութիւնները:

Մարդկային կեանքին մէջ երկու գլխաւոր եւ հաւասարապէս կարեւոր պահեր կան, որ կը կոչուին աշխատանք եւ զբօսանք: Եւ բարեկեցութիւնը, որուն համար կ'աշխատին մարդիկ, հանգրուան մըն է միայն, որ անհատը կը պատրաստէ գերագոյն նպատակի մը: Արդարեւ ընկերութիւնները տնտեսական բարգաւաճում կ'երեւակային, պարզապէս պայմաններ ստեղծելու համար մտային կարողութիւններու ծաղկման:

Բայց արուեստը դպրոցական պարզ նիւթ մը չէ, այլ դիրք (attitude) մըն է: Արուեստը մեր զբաղումներուն մէջ կը դնէ անշահախնդիր կիրք մը, խոյանք մը: Այսպէս կրթ բանուորը կ'աշխատի արուեստագէտի հոգիով, իր գործին մէջ կը դնէ բան մը որ գոհացում կը պատճառէ իրեն, առարկան կը լեցնէ զգացումով մը, երախտագիտութեան արտայայտութեամբ մը իր ստեղծիչին:

Ահա թէ ինչո՛ւ ճշմարիտ մանկավարժը կամ հոգեվարժը, դպրոցին սկսեալ, պէտք է աշխատի վառել երեւակայութիւնը եւ արուեստին բոցերը, ինչպէս կ'եզրակացնէին Ամինեանի մէջ, կարգ մը ուսուցիչներ:

Սուրիական հարցը

Արաբական թերթերը կը գրեն թէ Ֆրանսական կառավարութիւնը որոշած է սուրիական եւ Լիբանանեան խնդիրներուն վերջնական լուծումը եւ մարզպանութեան ղրկած է որոշ հրահանգներ: Կը կարծուի որ մարզպանը Ֆրանսա չմեկնած պիտի լուծէ այս խնդիրները:

Այս առթիւ կ'ըսուի թէ Ֆրանսական կառավարութիւնն որոշած է պատուհասել տալ հանրապետութեան նախագահ Պ. Տէսպասի:

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՑԱՌԱՋԻ ԹԵՐԹՕՂԸ (14)

ԲԱԼԱՀՈՎԻՏ

ԻՄ ՏԵՍԱԾՆԵՐՍ՝ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԷՆ

Երախան կը տանջուէր, կը զալարուէր, կը ցնցուէր: Մայրը մահուան դրօրը կ'երդէր: Երբ զիս տեսաւ, կանչեց.—

— Սանո՛ւկ, (մօրը կողմէ սանուկ ըսուիմ), եկուր բիչ մը դուն բռնէ որ սեղդուի, սիրտս չի դիմանար:

Երբ ես երախան բռնած էի, արդէն կիսախեղդ էր եղած, բայց ձեռքերուս մէջէն կը զալարուէր, ջուրին երեսը կ'ելլէր եւ աւելի կը տանջուէր: Քիչ կ'արծեցի թէ այլ եւս մեռած է: Կանչեցի մայրը որ քիչ անդին կուլար: Հերցուցինք մեր զոհը ... Քիչ մը աղ խորունկցուցինք որ թաղենք, տեսանք որ դեռ ողջ է եւ կը զալարուի: Մայրը նորէն տուաւ ինծի որ տանիմ քիչ մըն ալ սպասեմ որպէս մեռնի:

Մեռա՞ւ, մեռա՞ւ, ... խեղդեցինք այդ լուսածին հրեշտակը ...

Քանի գիտակցութիւնս հասունցաւ, այնքան զգացի ահաւոր ուրուականը այդ երախային որ զիս կը հալածէր, կը տանջէր: Երբե՛ք, երբե՛ք չկրցայ ընդել մաքուս այդ քաոսնեալ ուրուապատկերը: Անոր հոգին կը հալածէ զիս մինչեւ այսօր: Ի՞նչպէս ազատիմ այդ մղձաւանջէն, ո՞ւր երթամ, ո՞ւր փախչիմ:

Ես ոճրագո՞րծ եմ ուրեմն, ... ինչո՞վ պիտի կրնամ հատուցանել տուքդ ...

Մայրը դնաց կարաւանին հետ, միւս երկու փոքրիկներով: Անանք գացին մնացան — զոհուած երախային: Իսկ ես դժբախտս կամ ու կ'ապրիմ:

Ի՞նչեր չտեսանք երեք ամսուայ ընթացքին, որքան կարաւաններու անցնելը դիտեցինք ցամքած ու փոսը լիքն աչքերով: Դաշտի հօտաղներ էինք սրբապղծուած արտաքինով: Այդ պիղծ հագուստը կարծես մեր մարմինը կ'ապտնուէ: Ով որ որքացած է եւ Թուրքի ճիրաններուն յանձնուած, ան միայն կարող է զգածուիլ երբ կը գըրենք ճշմարտութիւնը առանց չափազանցութեան: Քանի դեռ մեր արտերուն վէրքը թարմ է եւ խոր, չենք կարող յուզումով եւ սարսուռով չի համակուիլ, կարդալով մօտակայ անցեալ տխուր եղեռնը:

Երբ Քիւրտին տունը մտայ ծառայութեան՝ առաջին օրէն սկսաւ խաչկրուքիլնս: Թունաւոր լեզու կը գործածէին Հայու հասցէին, այնքան ատելութեամբ լեցուած էին որ, կ'ուզէին նահատակուածները կրկին յարութիւն առնեն, որպէսզի կատրելու, ջնջելու սպաննելու հաճոյքը վայելեն:

Բայց Թշուառ որբ մը կար իրենց տրամադրութեան տակ: Ասիկա կը բաւէր իրենց թոյնը թափելու վրան: Օրական երկու լաւաչ հաց եւ քիչ մըն ալ Թորոսած Թանէ Թթու Թորախ էր անունդս, այս էր դաշտի պաշարս:

Ամառ էր, երկինքէն բուռ բուռ կըրակ կը մաղուէր եւ ես բոպիկ ոտքով փչալից խոզաններուն մէկ կը վազվզէի դուարներուս եռակ: Անվարժէի, կեանքի դառնութիւնը չէի ճաշակած մեր տունը: Ուսսի խիստ դժուար էր ինծի: Կուլայի մինչեւ իրիկուն, աչքերս ուռած էին, ոտքերս փուչերով ծածկուած, ուռած էին: Դժուարաւ կը քալէի:

Երբ դուարը կէսօրուան չոգին եփ-
ջանքներէ: Իսկ մե՞նք, կենդանի նահատակներ էինք, ի՞նչ կ'արժէր ապրիլ այսպէս զրկանքներով եւ դառնութիւններով:

Օր մը խոզան արտի մը մէջ տաւարը կ'արածեցնէի: Նստած էի մեւմասիս ու կը մտածէի ... ես ալ չէի գիտեր թէ ի՞նչու համար կը մտածէի:

Ցանկարծ երեւցաւ դէպ արտս, հեւալով մօտեցաւ եւ սկսաւ ապտակել: Ձէի կրնար փախչիլ, Փշոտ էր արտը եւ ոտքերս ուռած էին: Հարուածներուն տակ գետին փռուեցայ: Այս անգամ աքացիով սկսաւ տրորել: Զարկաւ անխղճօրէն, ազաչանքներս օդուտ չըրին: Կը յանդիմանէր կատղած.

— Մընդրը կեալուր, այսպէս չորս խոզաններուն մէ՞ջ կ'արածեն տաւարը: Ես գիտեմ որ կուլերուն կաթը երթալով կը նուազի:

Գտանը այս խօսքերէն չէր ախորժեր եւ չէր ուզեր որ իր գործերուն մէջամտեն, մանաւանդ որ խիղճը արթնցնելու խօսքեր էին: Եւ ինքը խղճի ներկայութենէն դժգոհ էր: Անհանգիստ կ'ըլլար:

Եթէ կեանքի մէջ դիպուած մը պատահի, մարդիկ անոր հրաշք անուններ կուտան կամ բախտ կը կոչեն:

Այդ օր որ ես ազատեցի կը խոշտանգուէի, ոտքերուն տակ քաշկռտուելով: Հաղարաւորներու արիւնը ծըծող եւ կեանքեր չխնայող Հաշիմ պէկը քաղաքէն վերադառնալով, տեսաւ այս տեսարանը: Ձիուն սանձը թող տալով դէպի մեզ քշեց ձին:

— Ինչո՞ւ կը ծեծես այս տղան:

— Պէկ ոոքդ պաղնեմ, չատ վատ տղայ է, մինչեւ այսօր չկրցայ համոզել որ իսլամ ըլլայ: Ընդհակառակն միշտ մեր կրօնքին դէմ կը խօսի: Կը հայհոյէ ... Ցամառ է, Թուրքերէն չուզեր սորվիլ: Դիտած եմ որ երբ Հայ տղաքները իրարու մօտ կուգան, գաղտնի հայերէն կը խօսին:

ՄԻՍԱԿ ԽՐԱԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52- 73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԻՇԿ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ իմմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը 14—18 եւ ժամադրութեամբ

ՅՈՒՆԻՍ 1ԻՆ ԲԱՑՈՒԵՑԱԻ

Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN

11, Rue de Montyon, Paris (9)

Métro : Fbr. Montmartre ei Peletier *Tél. Province 50-90*

կը կատարէ առեւտրական վարկի գործողութիւններ եւ կը զեղչէ ֆրանսաբնակ հայ առեւտրականներու, գործարանատէրերու եւ խանութպաններու կողմէ ներկայացուած առեւտրական մուրհակները:

Վարիչ՝ Մ. ՃԱՆՇԵԱՆ

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ

ՄԱԳՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE

Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, Rue des Ecoles. Paris (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հասեղ կերակուրներ

Գինները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն ըւրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ թրիքօ շինողներու համար: Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine):

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար: Շրջոնի վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը դրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆԻ

«ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՍԻՐԱՑ» ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ

Ի ՆՊԱՍՏ ՏԵՂԻՈՅՆ ՄԱՆԿԱՊԱՐՏԷԶԻՆ

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ, ԱՌԱՒՕՏՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

Պ. ԿԱՐՊԻՍ ԿԱՐԻՆԵԱՆԻ ՀՈՎԱՍՈՒՆ ՊԱՐՏԷԶԻՆ ՄԷՋ

Sentier des Bas - Longchamps

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին ծանօթ արուեստագէտներ, Դպրոցի աշակերտները կը պարեն մասնաւոր տարազով Ballet, կովկասեան եւ հայկական պարեր: Թառ եւ նուագախումբ եւ *ՇՈՂԱՄԻ* ներկայացում, *ՆԱՊԱՍՏԱԿԻ* խաղը եւ ուրիշ անակնկալներ:

ՄՈՒՏՔԸ՝ 2.50 ՖՐԱՆՔ

Հաղորդ. միջոցներ.— Porte d'Orléans*էն առնել* 88 *թիւ հանրակառքը եւ իջնել* Bagneux:

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ կիրակիին:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

9 *ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ* 9*ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ* 9

Robinson՝ Au Grand Arbre *պարտէզին մէջ:*

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, թատերական ներկայացում, նուագ եւլյն.: Եւրոպական պարեր: Մասնաւոր նուագախումբ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ: փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:

Ծախքերու մասնակցութեան համար 3 ֆրանք:

ՀՈՒՇԱԼՏԵՍ

ՖՐ. Կ. ՀՄԸՄի Նիսի մասնաճիւղին ընդհ. ժողովը այսօր կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին, Տիկ. Ասլանեանի բնակարանը: Օրակարգ՝ ընտրութիւններ: Անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Բացակաները ընկատի կ'առնուին:

Զ. Ե. Ո. Միութեան Լիոնի մասնաճիւղի Վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր անդամները, այսօր կիրակի երեկոյ ժամը ճիշտ 8ին նախորդ ժողովատեղին, Ռիւ Մոնսէյի եւ Տիւկէքլէնի անկիւնի սրճարանի ներքնասրահը: Ներկայանալ անդամատետրով: Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Խիստ կարիւոր օրակարգ եւ հրահանգներ կեդրոնէն:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՊԷՌՆԱՐ ՎԱՀԷ (ՊԷՕՐԷՔՃԵԱՆ)

ՊԷՌՆԱՐ ՎԱՀԷ (ՊԷՕՐԷՔՃԵԱՆ)

ԻՐԱՒԱԳԷՏ ԽՈՐՀՐԴԱԿԱՆ

ՓԱՐԻԶԻ ԻՐԱՒԱԲԱՆԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Հմուտ գաղղիական եւ միջազգային օրէնսգրութեանց — Ծնած է Կ. Պոլիս 1894 Հոկտ. 4ին — Որդին է Պ. Վահրամ Պէօրէկճեանի, որ 40 տարիէ աւելի բարձր դիրքեր ունեցած է Թուրքիոյ Վճռախտի Ռէժիին մէջ — Իր մէկ եղբայրն է համբաւաւոր Բժիշկ Տօքթ. Զէնոբը, իսկ միւս եղբայրն է կարող ճարտարապետ Պ. Պիմէն Պէօրէկճեան:

Իր սկզբնաւորութիւնը ըրած է Կ. Պոլսոյ Դաղղ. կառավարին մէջ (1920-1923) եւ ապա շրջանին՝ պաշտպանած է ամէնէն նշանաւոր դատերը, ֆրանսական ծովային և ցամաքային դրաւման բանակներուն պատերազմական եւ վերաքննիչ առեանններուն առջեւ: Ընդհ. Հրամանատար ժէնէրալ Շարփիի ամենաբարձր դրուատիքներուն առարկայ եղած է:

Տասը տարիէ աւելի է որ Փարիզի մէջ կը վարէ, անխոնջ աշխատութեամբ, խիստ բարգաւաճ փաստաբանական Cabinet *մը: — Միեւնոյն ժամանակ դատական խորհրդականն է «La Défense Automobile & Sportive de Paris» մեծ ընկերութեան, որ 200,000 է աւելի անդամներ ունի: — Պ. ՎԱՀԷ իր յաճախորդներուն մէջ կը հաշուէ հայ եւ գաղղիացի նշանաւոր անձնաւորութիւններ — ազնուականներ, զօրավարներ, եւլյն.:*

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. PIGALLE 67 - 69

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական ինդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հիշատակարան դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

ՎԻՐԱԲՈՅԺ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԷԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՒ Ի

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն

Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք վիներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկոտ եւայլն), մոլութիւ, ջլացին, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարբալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Արժէքները շատ մատչելի. մասնաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

84. Rue Julien Lacroix. Paris (19)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեղ-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏիաԹերմիի բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ծեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոթքային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կախարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական Թելադրական եւ ֆրկոեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սան արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրան հիւանդներուն.

Ատամնաբոյժարան կը դնեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլյն.) շինութեան համար:

Շավիի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (7)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒԹԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Իրիկունը, փոխանակ ժրնեւէն եկած յայտնի գաղթականի մը, տեսայ Պոկոտիլովը իրրեւ ռուս հարուստ պարիսի մը, ժժգոյն դէմքով, դանդուր ոսկեգոյն մօրուքով մը չրջանակուած: Նոյնիսկ քորը (էքզէմա), որ ունէր, աննշմարելի դարձած էր: Այդ իրականն էր, որ տեղեկութիւն տուաւ իր կեանքին մասին:

— Կ'ուզէի սպաննել Բոստոկլովը: Բայց կարպովիչ ինծի արգիլեց: Այնատեն ըսի իրեն թէ չէի կրնար երկար սպասել այլեւս, թէ առաջին մահափորձը, որ որոշուէր, ինծի կը պատկանէր: Եւ համաձայնեցանք որ ե'ս պիտի սպաննէի Օրոլենսկին (նահանգային կառավարիչ մը): Առաու մըն ալ ինծի լուր տուին թէ այդ մահափորձը յանձնուած է Կալուբայի: Բանուոր մը ըլլալով կաշուրա, անոր տրուած էր նախընտրութիւնը: Եւ ահա մահափորձի պատրաստութիւնը Պլեհվէի դէմ: Ալ այս մահափորձը ոչ ոքի կը ձգեմ, զլուցած ըլլաք: Առաջին ռումբը ե'ս պիտի է նետեմ: Ալ չատ սպասեցի, չատ համբերեցի: Իմ գործս չէ սպասելը:

Ու կը ջղայնանար: Եւ յուզումէն իր ճակտին վրայ կը պռզէին արեան կաթիլներ,— իր քորն էր որ կ'արիւնոտէր եւ երեան կ'ելլէր: Գինի կը խըմէր, բայց չէր գինովնար, սակայն քանի կը խօսէր, այնքան աւելի ջղայնութեան կը մատնուէր:

— Հաւատք ունիմ, կ'ըսէր, բացարձակ հաւատք ունիմ մեր յաջողութեան վրայ: Վալանտինը (Ազեւ) կը ճանչնա՞ս: Այո՛, պիտի սպաննենք Պլեհվէն: Միայն թէ, ա՛խ, միայն թէ ատ ժամանելի է սպասումը: Քանի՛ քանի՛ օրեր անցուցի այսպէս Մոսկուայի մէջ, ուժանակը պահելով չարունակ: Անկարելի է ապրիլ այսպէս, սպասման մէջ: Ալ չեմ կրնար սպասել:

Իր այս բոլոր պատմութիւններուն ի պատասխան, իրեն հաղորդեցի Ազեւի հրամանը, — ուժանակը առած, մեկնիլ Զեգեվոլդ (Պալթիկ ծովուն վրայ հանքային ջուրերու կայան մը), եւ այնտեղ սպասել հրահանգի:

Յաջորդ օրն իսկ մեկնեցաւ: Ես ալ: Գացի փնտռելու Շուայցէրը, Ռիկայի մէջ, ուր պէտք էր դիս դանէր Կալեայեւ, տեղեկութիւն տալու համար ինծի Պետերսբուրգի մէջ կատարած իր փնտռտուքին մասին:

Ռիկայի մէջ չդտայ Շուայցէրը: Իսկ դալով Կալիայեւի, ան եկաւ ու ըսաւ ինծի թէ գտած էր մեր երկու ընկերները Պետերսբուրգի մէջ, թէ կը յօժարէին չարունակել գործը, սակայն, իր կարծիքով, իրապէս միայն Խ.ն էր, որ կ'ուզէր չարունակել: Կ. կը վարանէր եւ իր համաձայնութիւնը յայտնեց Խ.ի ճնշման տակ: Կալիայեւ ճիշդ գըտնահատած էր, Կ. չմտանկեցաւ Պլեհվէի մահափորձին: Ընդհակառակըն, Խ. Կալիայեւի հետ տեսակցութենէն ետքը, Պետերսբուրգի մէջ հաստատուեցաւ իրրեւ կառապան:

Փետրուարի սկիզբը Պետերսբուրգ վերադարձայ: Ազեւ ինծի հաղորդեց թէ Շուայցէր եւ Սազոնով եւս Պետերսբուրգ կը դանուէին, թէ ընկեր Խ. կը ճանչնար Սազոնովը, թէ չուտով ես ալ կը ծանօթանայի: Եւ ինծի առաջարկեց, գիշեր մը, երթալ Աւեւտրական Սենեակին կողմէ սարքուած դիմակաւոր պարահանդէսին, ուր պիտի ծանօթացնէր Շուայցէրի հետ: Դաւադրական նկատումով էր, որ Ազեւ ինծի ժամադրութիւն տուաւ դիմակաւոր պարահանդէսին մէջ: Ան միշտ կը պահանջէր յարգել Մարտական Մարմնին բոլոր դաւադրական ձեւերը եւ օրէնքները: Կը պահանջէր, որ ժամադրութիւնները կարելի եղածին չափ քիչ ըլլային, տեղի չտնեային անհատական բնակարաններու մէջ, այլ միայն փողոցին կամ աւելի հանրային հաստատութիւններու մէջ, — ճաշարան, կապէյա, լոգարան, թատրոն: Կը պահանջէր որ նման ժամադրութիւններու մէջ ամէն նախազգուշութիւն ձեռք առնուած ըլլային: Կ'արգիլէր ամէն տեսակ թղթակցութիւն ու յարաբերութիւն Մարտական Մարմնին անդամներուն եւ անոնց ընտանիքներուն ու բարեկամներուն մէջեւ: Վերջապէս կը պահանջէր որ Մարտական Մարմնին անդամներուն հազուստի եւ ապրուստի եղանակները որ եւ է կասկած չարթնցնէին:

Որոշեալ գիշերը, դիմակաւոր պարահանդէս գացի: Տեսայ որ Ազեւ պարտարահ մտաւ եւ սեղմեց ձեռքը յաղթակապ երիտասարդի մը, որ 25 տարեկան կ'երեւէր, միջահասակ, լաւ հազուած: Շուայցէրն էր, որ Պետերսբուրգ կը բնակէր անգլիական անցագրով մը:

Իր առաջին իսկ խօսքերով, Շուայցէր ինքնավստահ եւ ուժեղ մարդու մը տպաւորութիւնը կը թողուր: Իր մէջ չէիք նշմարեր այն խանդավառ խոյանքը, որ յատկանշական գիծն էր Պոկոտիլովի եւ Կալիայեւի, բայց խօսելու եւ լսելու իր եղանակով, ինքզինք արտայայտելու մասին ցոյց տըուած փութկոտութեան պակասով, իր բարեխառնող հանդարտութեամբ, ձեւի կը ներշնչէր կուռ վստահութիւն մը: Այս առաջին հանդիպման, չատ քիչ խօսեցաւ եւ միայն գործին մասին:

Քանի մը օր յետոյ, առաջին անգամ ըլլալով տեսայ Սազոնովը: Որոշուած էր որ Սազոնով եւ Խ. երկուքը կառապան դարձած, ինծի պիտի տան Պրոպոկեսի անկիւնը, Սարվի կառքը կանգ պիտի առնէր կառքին առեւ, այնպէս որ ես կրնայի ճանչնալ կառքին վարիչը: Ուրիշ տեսայ Խ.ը, որ նստեր էր կառքին գլուխը: Գեղեցիկ կառքեր էր, ձին ալ պատուական, ասպազի մը բոլորովին նոր: Ինչ ըսես, իր էնդուն պեխերով եւ ծուռ դրուած խարկով, Պետերսբուրգի հարուստ կառապանի (լիշաց) մը կը նմանեար կը տեսնուէր սովորական ռապան մը (վագնկա), որ գուցէ վարդագոյն երեսներ ունէր, պարզ եւ կրակոտ չաղանակագոյն աչքեր լուսաւորուած: Կառքին գլուխը նստելու ձեւը, ծակծկած եւ ապուշ կառապանի կպուռտակ հագուստը պատառած գլխարկը այնքան սոսկալի կը թուէին, որ պահ մը վարանեցայ եւ ինքզինքիս հարցուցի արդեօք իրապէս այս գիւղացի՞ն է Աբէլը Սազոնովի յեղափոխական անունը: Ուրիշ մասին ինծի խօսեցաւ Ազեւ:

(Շարունակելի)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղուքներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 4 ՅՈՒԼԻՍ 1933

4 Juillet 1933

ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2230 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՅՍ ՄԷԿՆ ԱԼ ՄՆԱՑ ԲԱԽՏԻՆ

Երկու խմբագրականներով (Ցունիս 13 եւ 16), ուշադրութեան առնելինք թրքական նոր գաւը փոքրամասնութեանց դէմ։

Օրինագծով մը, որ արդէն յանձնուած է Ազգ. Մեծ ժողովին, կ'ուզեն պաշտօնապէս ոչնչացնել Պոլսոյ Պատրիարքարանն ու բարունապետանը։

Երեւութապէս՝ օրինագիծը կը ձգտի բաժնել աշխարհական եւ կրօնական գործերը։ Իսկ իրականին մէջ՝ նպատակն է ջնջել փոքրամասնութեանց վերջին իրաւունքները, գրաւել անոնց ազգականներուն վերջին թրքացնել թրքացումը։

Օրինագիծը չէ հրապարակուած տակաւին, բայց ինչ որ իրեն հաղորդեցին թուրք թերթերը, բաւական է ամէնէն բարեհան ալ խելքի կանչելու։

Այս առթիւ, կը թերադրէինք մեր վերջին խմբագրականով.

— «Կ'ուզենիք նորէն պաղարիւն մնալ եւ հաւատալ թէ՝ պիտի գտնուին մը մարդիկ — առանց դաւանանքի խտրութեան — իրենց գալու եւ ելք գտնելու համար։

Ձուներ որեւէ միամտութիւն։ Այս հարցն ալ, ինչպէս «լֆեալ» գոյքերու ընդիրը եւ ուրիշ այնման հոգեր, կապ ունի հայելութուրք յարաբերութեանց հետ։ Կարն խօսքով՝ Հայկական Դատին հետ։

Բայց, կ'արժէ կրել խորհրդակցութեան մը յոգնութիւնը։

Եթէ ո՛ր եւ է օգուտ ալ չունենայ այդ խորհրդակցութիւնը, գոնէ առիթը ընծայած պիտի ըլլայ դէմ դիմաց խօսելու շարժ մը հարցերու մասին, ուրկէ պատասխանատուութեան կը կանչեն ե՛ւ բազմական կուսակցութիւնները, ե՛ւ ներ. իշխանութիւնը, ինչպէս ամբողջ հայ ժողովուրդը։

Կը սպասենք իրաւասու ձայներու պատասխանին»։ («Յառաջ», 16 յունիս)։

Մենք լսինք, մենք լսեցինք։

Ձիշդ է, Ազգ. Մեծ ժողովը արձակուրդի մէջ է այժմ, եւ օրինագիծը մեքենաբար յետաձգուած՝ մինչեւ աշուն։

Բայց, այս պարագան ոչինչ կը փոխէ կացութեանէն։

Դեռ օրէնքը չելած, միջամտութիւնները իրարու կը յաջորդեն։ Սկսելով ... Աղքատախնամներէն։

Ցետոյ, եթէ յետաձգումը ժամանակ չտիպ կուտայ, ապա բերմն օգտուինք այդ պատեհութենէն։

Դժբախտաբար մենք չենք տեսներ ո՛ր եւ է նախանշան՝ այս կամ այն ուղղութեամբ գործելու։

Ընդհակառակն, աչքի կը զարնէ համատարած թմրութիւն մը՝ մէն ճակատի վրայ։

Թէվֆիք Րիւշտիները կուգան ու կ'երթան, նոր համաձայնութիւններ կը կնքուին, հիներ կը նորոգուին, Մաւրիոյ սահմաններուն վրայ հաստատուած զաղթականները տեղափոխելու որոշումներ կը տրուին ...

Այս բոլորը ո՛ր եւ է կապ չունին մեզի հետ։

Բոլորս ալ զբաղած ենք բարձր քաղաքականութեամբ,— Ցնեւեակական խորհրդաժողով, Հիթլէրականութիւն, Ծայր-Արեւելք, տաեբա՞մ թէ խաղաղութիւն։

Այնպիսի վիճակի մը հասեր ենք որ, յաճախ կը հարցնենք ենք մեզի.

— Ո՞ր հասցէին ուղղուած են այս խօսքերը։

Իսկապէս, ունի՞նք որ եւ է կեդրոնական հասցէ։

Գոյնզգոյն հասցէներ կան հրապարակի վրայ, մէկը միւսէն նկախ, մէկը միւսէն անկապ։ Եւ մենք ի զո՞ւր խնդիրներ կը յուենք, ուշադրութիւն հրաւիրելու միամտութեամբ։

Մեռաքակ թել մը կայ երկիւ, ազգային այս կամ այն օրակին միջեւ։

Առոր ալ հեռքը չէ մնացած այսօր, եւ հարցերը կը մշակուին, ասասխաններ կը արուին ու կ'առնուին թերթերու միջոցաւ։ իայն եւ միայն սովորութիւնը յարդած ըլլալու համար։

Կրնա՞ք ուրիշ կերպ լուսաբանել համատարած թմրութիւնը։

Կրնա՞ք պարզել գաղտնիքը այս անանուն կացութեան,— ողովուրդ մը՝ անտէրունճար, եւ վարիչ օրականներ՝ ամէն մէկը իր գլխուն։

Ունինք, նորէն, երեւելի եւ աներեւոյթ ուժեր, որ կը խօսին անուն ազգի։

Եւ սակայն, ունի՞նք ճակատ, գոնէ սեւ օրուան հոգերը միասին տանելու համար։

Ըսինք եւ ըսին, թէ յառաջիկայ տասը տարիները բախտորոշ կեր պիտի ունենան մեր ժողովուրդի կեանքին համար։ Մանաւանդ աղթաշխարհին համար։

Տասնամեակի առաջին տարին է ահա, եւ մենք իրարու հասնէներն անգամ անկիւն մը նեռած, մոռցած ենք։

Թերեւս պիտի յիշենք, երբ աղէտ մը պատահի։ Իսկ մինչեւ յդ,— «Ինծի՞ ի՛նչ, եղբայր»։

Եւ այս՝ ճիշդ այն չրջանին երբ ամբողջ աշխարհը կ'եւիի լսած աշխատանքի մը տենդին մէջ, երբ յաղթական թէ պարտեալ, եծ ու փոքր ժողովուրդներ եւ պետութիւններ կը բազմապատկեն արբազան եռանիրութեան» թռիչքները։

Կա՛մ այն է որ մենք արդէն հասած ենք երանաւէտ հանգստաեան մը կատարը։ Եւ կամ, յուսահատած՝ ամէն բանէ, ջուրին ուած ենք մեր հաւաքական գոյութիւնն ալ։

Պոլսոյ փոքրամասնութեանց սպառնացող վտանգը օրուան արցերէն մէկն է միայն։

Դեռ ինչե՞ր կան որ կ'արծարծուին թերթով, կամ կը մնան չորս ատի մէջ։

Ո՞ւր է մեր ճակատը։ Ոչ թէ սպառազէնը, կարմիրը կամ պողատեան, այլ գոնէ բարոյականը։

Ո՞ւր պիտի յանգի այս անխուսափելի նահանջը, որ «կամքէ նկախ» ըլլալու չքմեղանքն ալ չունի։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԵԼԹ ՆՈՐԷՆ ՄԵՐԺԵՑ

Զարևանի եւ Սատոգուբիւն Լոնտոնի մէջ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿՈՒԶԻ ԱՌԱՆՁԻՆ ԳՈՐԾԵԼ ԱՄԷՆ ԲԱՆԻ ՄԷՋ

Մինչեւ չաթէ իրիկուն լաւատեսութեամբ եւ անհամբեր սպասելի յետոյ, անտեսական խորհրդաժողովին պատուիրակները վերջին պահուն նորէն յուսախաբ եղան։

Ինչպէս գրած էինք, ոսկեվճարի դրութեան հաստատիմ մնացած հինգ պետութիւնները բանաձեւ մը պատրաստած էին, որուն հաւանութիւն յայտնեցին նաեւ Անգլիա եւ խորհրդաժողովին Ամերիկեան պատուիրակութիւնը։

Արդ, չաթէ իրիկուն Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, որ մեեւնոյն ատեն ամերիկեան պատուիրակութեան նախագահն է, հեռեւեալ զեկոյցը հրատարակեց.—

« Նախագահ Րուզվելթ հաղորդած է արտաքին նախարարին թէ կը մերժէ ներկայացուած հաւաքական առաջարկը, իր ներկայ ձեւին մէջ։ Արտաքին նախարարը երկուշաբթի օր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ, մանրամասնօրէն պարզելով ամերիկեան բաղաքականութիւնը այս մասին»։

Թէեւ « իր ներկայ ձեւին մէջ » խօսքը կրնայ ենթադրել տալ թէ Պ. Րուզվելթ բարեփոխումներ պիտի առաջարկէ, բայց իրազեկները կ'ըսեն թէ այս երկիմաստ բառերը միայն ամերիկեան ժողովուրդին բարօրութիւնը» եւ եւ այս՝ ոչ միայն դրամական եւ մաքսային խնդիրներու մէջ, այլ եւ պատերազմական պարագաներու մասին, մերժելով որ եւ է պիտի կրնայ ծանրացնել ամերիկացի հարկատուին բեռը։

Անգլիա եւ Ռուսիա համաձայնեցան

ԵՐԿՈՒ ՁԱՐՏԱՐԱԳԻՏՆԵՐԸ ԲԱՆՏԻՆ ԱՐՁԱԿՈՒԵԼՈՎ ԼՈՆՏՈՆ ԴԱՐՁԱՆ

Անգլիոյ արտաքին նախարարին եւ Պ. Լիթվինովի միջեւ կատարուած բանակցութիւնները յաջող ելքի մը յանգեցան։ Շաբաթ օր, Լոնտոնի եւ Մոսկուայի մէջ միաժամանակ հրատարակուեցաւ հետեւեալ տեղեկութիւնը.—

Ցուլիս 1ին, բրիտանական կառավարութիւնը ընդհատ անցեալ ապրիլին խորհրդային ապրանքներու ներածման դէմ հաստատուած արգելքը։ Մ. Մրեւնոյն օրը, իր երկուական նախարին մէջ, կնդր. Գործադիր Կամիտէի նախագահութիւնը ներում շնորհեց ճարտարագէտներ Մաքսօնըլտի եւ Թօրնթընի, որոնք գտատապարտուած էին Խորհրդային Գերագոյն Ատեանին կողմէ, եւ բանտարկութիւնը վերածեց արտաքսման։ Համաձայն այս որոշումին, երկու ճարտարագէտները ազատ արձակուեցան, 48 ժամէն խորհրդային հողերէն հեռանալու յանձնարարութեամբ։ Բրիտանական կառավարութեան առաջարկով, յուլիս 3ին պիտի վերսկսին առեւտրական դաշնագրի բանակցութիւնները, որ ընդհատուած էին անցեալ մարտին։

⁂ Երկու ճարտարագէտները Լոնտոն հասած են արդէն։ Երկուքն ալ զարմանքի մատնուեցան, երբ բանտին մէջ կարդացուեցաւ ներման գիրը, ի ներկայութեան Մոսկուայի բրիտանական գործակատարին, որ իր կարգով դեսպանատան տարաբ զիրենք։ Մոսկուային մեկնումը տեղի ունեցաւ առանց մեջադպի, որովհետեւ բրիտանական դեսպանատան պաշտօնեաներէն եւ օտար թղթակիցներէն զատ մարդ չէր գիտեր լուրը։

Ֆրանկոտուրք բարեկամութիւնը

«Փառի – Սուար»ի քրոնիկագիրն ալ իր կարգին փառաբանելով Ֆրանքեւթուրք համաձայնութիւնը, կը գրէ.—

«Պէտք է ըսել որ այս քաղաքականութիւնը երկար առենէ ի վեր կը խանգարուէր խորհրդային աղդեցութեամբ։ Բայց, Փարիզի եւ Մոսկուայի մերձեցումէն ի վեր, այլ եւս չկար բան մը որ արգելք հանդիսանար յարաբերութեանց վերանորոգման։ Ժամանակին, Ֆրանսա կը պաշտպանէր Պոլիսը՝ ռուսական փառատենչ ձգտումներուն դէմ։ Այսօր այլ եւս անհետացած է այդ յետին միտքը։ Կատարեալ վստահութեամբ եւ հասարակաց նպատակով մըն է որ կը զարգանան Ֆրանքեւթուրք եւ խորհրդային յարաբերութիւնները։ Ուրեմն, Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ բարեկամութեան վերածնութիւնը ուղղակի հետեւանքն է Մոսկուայի հետ կնքուած ոչ-յարձակման դաշինքին։ Այդ բարեկամութիւնը համաձայն է նաեւ Ֆրանսական քաղաքականութեան ուղեգծին, ոչ միայն 16րդ դարու աւանդական գծին, այլ եւ յետ պատերազմեան ուղղութեան»։

Թուրքիա մաս կը կազմէ ուրիշ համաձայնութեան մը

Ջինաթափութեան խորհրդաժողովին մէջ, Պ. Փօլիթիս, Փարիզի յատկան դեսպանը բանաձեւ մը կազմած էր, ճգտելով «նախայարձակ» բառին սահմանները։ Այս բանաձեւը մերժուած էր Անգլիոյ կողմէ եւ առկախ կը մնար։ Բայց արեւելեան եւրոպայի պետութիւնները գրաւոր համաձայնութեամբ մը վաւերացուցին զայն։ Այս համաձայնութիւնը միաժամանակ առորագրեցին Պ. Միւթիւնը, Լեհաստան, Թուրքիա, Խոթոնիա, Լիթուանիա եւ Ֆինլանտա։ Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Փարիզ գտնուած միջոցին, այս մասին երկար տեսակցութիւն մը ունեցած էր Ֆրանսայի արտաքին նախարարին հետ, եւ գործը յաջող ելքի մը յանգեցաւ։

Փարիզի մէջ մեծ կարեւորութիւն կուտան այս համաձայնութեան, զայն կենսական համրելով արեւելեան եւրոպայի խաղաղութեան ամրապնդման համար։

25 իտալական օդանաւեր կը կրեն Ատլանտեան

Իտալական կառավարութիւնը ամիսներէ ի վեր ծրագիր մը կազմած էր, 25 լրօգանաւերով կարելու համար Ատլանտեանը (Իտալիայէն Շիքակօ)։ Ամէն բան կազմ եւ պատրաստ էր եւ յունիսին ճամբայ պիտի ելլէր օդային տորմիղը, բայց յետաձգուեցաւ, օդին անյարմարութեան պատճառաւ։

Վերջապէս, արշաւախումբը ճամբայ ելաւ չաթէ առաւ Օրպէթէլլոյի կայանէն, հրամանատարութեամբ զօրավար Պալպոյի։ Առջեւէն կ'երթար հրամանատարին օդանաւը, որուն կը հետեւէին սեւ, կարմիր, ճերմակ եւ կանանչ տորմիղները, ընդամէնը 24 գործօն եւ մէկ պահեստի օդանաւ։ Վարիչները բոլորն ալ երիտասարդ օդանաւորդներ են։ Մինչեւ Հոլանտայի ծովափը օդանաւերը իրարմէ չէին հեռացած եւ կարգը չէր խանգարուած։ Բայց յանկարծ Զիւիտէրզէի վերեւ, օդանաւերէն մէկը ծովն ինկաւ։ Հինգ ուղեւորներէն մէկը մեռաւ, միւսները վերադարձան։ Զօր. Պալպօ հրամայեց չարունակել ճամբան, յայտարարելով.

— Կարելի չէ ճանապարհ չինել առանց հաւկիթ կոտրելու։

Եօթը ժամուան թռիչքէ մը յետոյ, օդային տորմիղը հասաւ Ամսթէրտամ, ուր խումբ բազմութիւն մը դիմաւորեց Իտալացիները։

Տորմիղը կերակուր առաւ ժամը 7·15ին Ամսթերտամէն ճամբայ ելաւ դէպի Լընտընտէրի (Իրլանտա), ուր հասաւ ժամը 1·10ին, կարելով հազար քիլոմեդր ճամբայ։ Ընդունելութեան կը մասնակցէր նաեւ քաղաքապետը։ Շրջնորհաւորական անհամար հեռագիրներ հասած էին օդանաւերուն ժամանումէն առաջ։ Ամբողջ քաղաքը դրօշազարդուած էր։

Արշաւը պիտի չարունակուի հանգրուան առ հանգրուան։

Այսօր կ'անցնին Ատլանտեանը։

Կացութիւնը Պուլկարիոյ մէջ

Սօֆիայէն կը հեռագրեն թէ վերջին խուզարկութիւններու հետեւանքով, ձերբակալուած են Մակեդոնական կազմակերպութեան կարգ մը անդամները, ինչպէս եւ համակիրներ, բայց բուն վարիչները փախած էին քանի մը ժամ առաջ։ Հաստատուած է որ թէ Մակեդոնական կազմակերպութեան երկու թեւերը եւ թէ համակիրները լրտեսական ցանց մը ունին եւ ժամ ժամին կ'իմանան ոստիկանութեան կարգադրութիւնները։

Ապահովութեան նոր Տնօրէնը որոշած է կարելի եղածին չափ մաքրագործել իր իսկ պաշտօնատունը, որպէսզի կարենայ վերահաստատել ապահովութիւնը։

Ոստիկանութիւնը յաջողած է երեւան հանել համակիրավարական գաղտնի կազմակերպութիւն մը, որ կապ ունէր Մոսկուայի հետ եւ կը գործէր Ռասքովայի նահանգին մէջ։ Ձերբակալուած են կազմակերպութեան 60 անդամները, որոնց կարգին եւ Սթանիմաքայի քաղաքապետը։

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ

Գահիրէի մէջ ձերբակալուեցան 15 կասկածելի մարդիկ, որոնք հեղինակները կը համարուին վերջերս կազմակերպուած մահափորձերուն։ Կալանաւորներուն մէջ կը գտնուի մէկ ազգականը Տոքթ. Շէֆիք Մանսուրի, որ մահապատժի ենթարկուեցաւ, իբրեւ մեղսակից անգլիացի հրամանատար Լի Սթէյճի սպանութեան։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՆԱՐԻՒՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

—·—

Գրեց՝ Ա. ՄԻՒԱՅԷԼԵԱՆ

Վերջին քանի մը ամիսներու ընթացքին տեղի ունեցաւ անարիւն յեղափոխութիւն մը՝ Միացեալ Նահանգներուն մէջ։

Առանց գոնեւոր չափերու կազմակերպութեան (սեւ, մոխրագոյն, կարմիր) այս մեծ հանրապետութիւնը կրցաւ ինքզինքը գտնել՝ առանց հրացաններու, թնդանօթներու եւ զանգուածային սպանութիւններու, հիմնուելով միայն fուէի վրայ։

Ժողովուրդը, որու անունով շատ մը ոճիրներ գործուած են անցեալի մէջ եւ ներկայիս ալ կը շարունակուին, բնազդօրէն խուժեց դէպի քուէատուփը եւ քանի մը անուններ գրելով ընտրեց զեկավար քանի մը տասնեակ անհատներ, ուղարկեց Ուաշինկթըն եւ սպասեց գրական աշխատանքի։ Այդ ընտրուած անհատներու գլուխը կը գտնուէր նախագահ Բուտվէլթը՝ եռանդուն, գաղափարական, լայնմիտ եւ, որ կարեւորն է, վճռական։

Մօտաւորապէս չորս ամիս առաջ էր որ նոր կառավարութիւնն անցաւ պաշտօնի։ Իրեն յանձնուած էր 18 միլիոն անգործներու եւ անօթիներու բանակ մը, իբրեւ ժառանգութիւն։ Շուրջ 5000 դրամատուներ փակուած էին՝ միլիառ տոլարներ եւ միլիոնաւոր բնտանիքներ ենթարկելով վտանգի։ Հասարակութեան վստահութիւնը կորսուած էր դէպի պետական եւ հանրային հաստատութիւնները։ Դրամատուներուն մէջ պահուած դրամները տուն կը փոխադրուէին իրբեւ ամէնէն ապահով վայրը եւ այս մեծ հանրապետութիւնը կը գտնուէր ամբիւնալից յեղափոխութեան մը նախօրեակին։

Շատերը կ'երազէին Մուսոլինի մը կամ Հիթլէր մը, քաոսային այսկատութենէն ելք մը գտնելու համար։

Կարմիրներն ալ ու ձախ ցոյցեր կը կազմակերպէին՝ աւելի պղտորելով ջուրերը, Մոսկուայի ուսկիններուն առատ ձուկ հասցնելու համար։ Ամառակախումբերու գործունէութիւնը, գլխաւոր քաղաքներուն մէջ, կ'ընդարձակուէր եւ երկրի արդիւնաբերութիւնը կը գտնուէր անոնց «պաշտպանութեան» տակ։

Ժողովրդապետութիւնը վտանգի մէջ էր։

Եւ ժողովրդական քուէն — շուրջ 40 միլիոն, եկաւ իր պատմական վճիռը տալու բոլորը յուզող հարցին.— դէպի փաշի՞զմ թէ դէմոկրատիա։

Եւ տեղի ունեցաւ անսպասելին։

Մանօթանալու համար «Յառաջ»ի ընթերցողներուն պատմական այս յեղաշրջումը, մենք համառօտակի եւ ընդհանուր գծերով կը ներկայացնենք այն օրէնքները որոնք քուէարկուեցան Ամերիկեան Քոնկրէսին կողմէն, որոնք թէ՛ ըստ էութեան եւ թէ ըստ ձեւի պետական յեղաշրջումի հանգամանք ունին։

ԴՐԱՄԱՏՈՒՆԵՐԸ.— *Ինչպէս յայտնի է, բոլորին դրամատուները կը հանդիսանան ժամանակակից անտեսութեան, արդիւնաբերութեան եւ պետականութեան դիմաւոր ջիղը՝ նոյն իսկ համայնավար Ռուսաստանի մէջ։ Հոն կ'ամբարուին պետութեան, տեղական կառավարութիւններու, տնտեսական եւ այլ հաստատութիւններու, ինչպէս եւ ժողովրդական լայն զանգուածներու դրամները։*

Ամերիկայի մէջ դրամատուներու դերն աւելի խոշոր է քան ուրիշ որեւէ երկրի մէջ։

Պանքաներն ամէն ինչ են եւ անոնց անկումը առաջին եւ գլխով նշանն է անհեռական հաւատարակչռութեան խախտումին։ Պահեստպահէն վերջ ամերիկեան պանքաներու արժէքն աւելի բարձրացաւ, մանաւանդ օտար պետութիւններուն եւ առեւտրական հաստատութիւններուն հսկայական դրամարներ փոխատուութիւն ընելու գործին մէջ։

Այս հաստատութիւնները, սակայն, կը գտնուէին պետութեան չատ թոյլ հսկողութեան տակ։ Ամենատ դրամատէրերը կը վայելէին անսահման ազատութիւն՝ ժողովուրդի դրամներու հետ ըստ հաճոյս խաղալու։ Դրամատան վարիչները կը տանային առատապետական ամատթոչակներ, կը մասնակցէին նշանաւոր Ուոլ Սթրիթի բոլոր գործառնութիւններուն՝ իրենց վտանգած դրամներով բաժնեթուղթեր գնելով, խոշոր գումարներ փոխ կուտային երկաթուղային ընկերութիւններուն, մասնաւոր սեփականատէրերու՝ տուներ եւ կալուածներ ունեցող, առանց մշակուած ծրագրի եւ պետութեան հաւանութեան։

Եւ երբ 1929ի անտեսական ճգնաժամը իր ժանիքները ցոյց տուաւ, այդ դրամատունները (թիւով 5000) անկարող էին գոհացնելու իրենց իսկ յաճախորդները։

Միլիոնաւոր աշխատաւորներ, որոնց մէջ նաեւ տասնեակ հազար Հայեր, կորսնցուցին իրենց խնայողութեամբ ձեռք բերած գումարները։

Եւ բնական էր որ Բուտվէլթի լսխսի առաջին հարուածը իյնար դրամատէրերու գլուխին։ Անոր հրահանգով փակուեցան բոլոր պանքաները՝ թիւով 20–25,000։ Ամբողջ շաբաթ մը չէին կրնար դրամ քաշել դրամատուներէ։ Մէկ շաբաթէն վերջ բացուեցան միայն այն դրամատունները որոնք վստահելի են, ապահով հիմերու վրայ դրուած եւ ի վիճակի՝ գոհացնելու իրենց յաճախորդները։ Միւս դրամատուներն առնուեցան հսկողութեան եւ քննութեան տակ։ Նոր մուծուած գումարներու ապահովութեան համար հրահանգներ տրուեցան եւ կառավարութիւնը խոստացաւ փակուած դրամատուներու համար կարգադրութիւն մը ընել՝ ապահովելու համար աշխատաւոր բազմութեանց կորսուած գումարները։ Եւ այդ կարգադրութիւնը չուշացաւ։ Կառավարութեան նիւթական օժանդակութեամբ եւ անմիջական հսկողութեան տակ պիտի վերաբացուին փակուած դրամատունները եւ այսպիսով պահանջատէրերը պիտի բաւարարուին։

Այս հարուածը չատ անակնկալ էր խոշոր դրամատուներու համար, բայց անհրաժեշտ՝ ժողովրդական լայն խաւերու վստահութիւնը գտնելու համար։ Նոր կառավարութիւնը չբաւականացաւ այդ ժամանակաւոր միջոցներով։

Գլաս – Սթիքըլ օրէնքով կառավարութեան սահմաններն ընդարձակուած են։ Առեւտրական դրամատուներն իրաւունք չունին իրենց վստահուած գումարները գործածելու չահադիտական նպատակներու համար։ Պանքաները պիտի ապահովագրուին իրենց յանձնուած գումարները։ Այսպիսով կառավարութեան հսկողութեան պիտի ենթարկուին բոլոր դրամատունները՝ մօտաւորապէս 35 միլիառ տոլար դրամագլխով։

Զուգընթաց այդ բոլորին, առաջ տարուեցան քանի մը յայտնի գաղափարներ, ինչպէս Մօրկան նշանաւոր Տան։ Պատասխանատուութեան կանչուեցան քանի մը յայտնի դրամատէրեր։ Եւ այս բոլորը, հաւանօրէն, մէկ եւ միակ նպատակի մը համար — վստահութիւն ներշնչել ժողովրդական լայն խաւերուն թէ իրենց համարխոտող եւ աշխատող կառավարութիւն մը կայ, որու գլխաւոր նպատակն է ժողովուրդի մեծամասնութեան շահը։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ.— *Հաղորդակցութեան այս հաստատութիւնը կենսական կապ ունի ամերիկեան ժողովուրդի հարստութեան եւ խնայողութեան հետ։ Նախ — մեծ քաղաքները ամէնօրեայ եւ արագ հաղորդակցութեան պէտքը ունին՝ հարատային նահանգներէն կենսանիւթերու փոխադրութեան համար։ Բաւական է յիշել որ ամառուան չորս ամիսներու ընթացքին 10,000 վագոններ կը տրամադրուին միայն Քալիֆոռնիոյ պտուղ արտադրող երկրագործներուն՝ իրենց ապրանքներուն տեղափոխութեան համար։ Եթէ Ն. Եորք քաղաքի հետ հաղորդակցութիւն չպահուի 10 օր, այդ մեծ քաղաքին ժողովուրդը սովամահ կ'ըլլայ ապրանքներու պակասութենէն։ Երկրորդ — Ամերիկեան դրամատուները միլիառներ դրած են երկաթուղային ընկերութիւններու մէջ եւ այդ դրամներն անոնք գանձած են հասարակ ժողովուրդէն։ Այդ դրամներու ապահովութեան համար կառավարութիւնը պատրաստ է մտածել, մանաւանդ որ 1920էն ի վեր, աննկարագրելի մրցակցութիւն տեղի կ'ունենար երկաթուղային ընկերութիւններու միջեւ, եւ իրրեւ արդիւնք այդ մրցութեան ընկերութիւնները կը վնասէին, պանքաներու փոխ տուած դրամները վտանգի տակ էին եւ քանի մը միլիոն երկաթուղային բանւորներու աշխատավարձի անկումը կ'սպրդէր երկրի անտեսական վիճակի վրայ։*

Այս կրկնակ նկատումներով, նախագահ Բուտվէլթը օրէնք մը յղեց Քոնկրէսին՝ պետական հսկողութեան ենթարկելու բոլոր երկաթուղիները, միացնելու երկրորդական գիծերը, նախորոշելու պիներու եւ աշխատավարձերու չափը եւ վերացնելու վաստանաւոր մրցումը — եւ այդ բոլորը պետական վերահսկիչի մը անմիջական ղեկավարութեան տակ։

Դրամատուներու եւ երկաթուղիներու մասին քուէարկուած այս երկու օրինագիծերը վերջ կուտան անհատներու սանձարձակ ազատութեան՝ դրամ չահելու իրենց գիտցած ձեւով եւ դժբախտութեան ենթարկելու ժողովրդի անչիտակ մեծամասնութիւնը։ Պետութիւնը, ընտրուած ժողովրդի քուէով եւ ժողովրդի համար, հըպատակ կը նետուի իր հսկողութեան տակ առնելու հանրային այդ հաստատութիւնները։

Այս միայն մէկ մասն է սկսուած Անարիւն Յեղափոխութեան։

ՀԱՅ ԿՂԵՐԸ ՄԱՅԻՍ 28Ի ՀԱՆԴԷՊ

—·—

Հիմա որ հայրենիքի մեծագոյն ոճրին՝ Մայիս 28ի ոճրակատարութիւնը ներըվերջացան, կարգը եկաւ խորհրդածութիւններու։

Այս տարի Աղեքսանդրապոլէն բարեկամ մը ինձի անակնկալ նուէրով մը պատուեց Մայիս 28ի օրը։ Զգնաղ նուէր մը։ Բիւնամեայ կեանքիս ընթացքին ինձի եղած նուէրներուն մեծագոյնը, լաւագոյնը եւ զեղեցկագոյնը։

Հայկական ալեծուփ եռագոյնով զարդարուած եւ եռագոյն գիծերով շրջանակուած վչտալցուած դրքոյկ մը։ Անունն է «Գոհաբանական ժողթանք վասն հանրապետութեան ազգիս Հայոց, կատարելի յեկեղեցիս Հայոց Վիճակին Եգիպտոսի»։ 1920, տպարան Ոսկետատ, Գահիրէ։ Հեղինակութիւն Թորգոմ Աբգեպիսկոպոսեան Գուշակեանի։ Եգիպտոսի նախկին առաջնորդը հայկական դրօշակին ճողին գագաթը զարդարած է հայկական խաչով մը՝ կարծես հայկական Գողգոթան հայկական յարութեամբ մը խորհրդանշելու համար։

Թղթատենք.—

«Զի պահպանեսցէ Հանրապետութիւն Ազգիս մերոյ եւ պայծառացուսցէ զեկեղեցի իւր սուրբ։

«Զի յաւելցէ զիմաստութիւն եւ զկարողութիւն գլխաւորաց Ազգիս եւ ամենայն վաստակաւորաց, իշխանութիւն հայրենեաց մերոյ։

«Զի տացէ օգնականութիւն ամենայն զօրավարաց մերոյ եւ զօրաց եւ զինուորեալ մանկանց, որք եաին զանձինս իւրեանց պատարագ կամաւոր ի սեղան փրկութեան ազգի մերոյ, լինել ընդդիմակաց հակառակամարտիցն ի պատերազմի։

«Զի եւս առաւել արասցէ եւ ի մեզ յորդորուման սիրոյ եւ ի զործս բարեաց»։

Ուրիշ տեղ մը.—

«Տէր Աստուած մեր, պահեա՛ զհանրապետութիւն Ազգիս Հայոց եւ օգնեա՛ ամենայն նախարարաց մերոյ եւ զօրավարաց եւ զօրաց եւ զինուորեալ մանկանց, պահելով ի խաղաղութեան»։

«Փառք քեզ, Հայր Ամենակալ, որ պարգեւեցեր մեզ զօրս այս տեսանել բարեաւ եւ խաղաղութեամբ»։

Հրաշակերտ ազօթքի մը քանի մասեր.—

«Օրհնեա Տէր եւ զբօրս զայս, զի որպէս ի նախնւմս ազգին եօթնեփեան եղեալ յամպս ի վերայ լերինն Արարատայ, յետ ջրոց եւ հեղեղից, եղեւ նշանակ ուխտի քո յաւիտենական ընդ մարդիկ, նոյն եւ սա, յետ այնքանոյ հեղեղից արեան մերոյ, եղիցի նշանակ անեղծանելի ուխտին մերոյ ընդ քեզ»։

«Օրհնեա՛, Տէր, եւ զաշխարհ մեր եւ զերկիր հայրենի, զի յորում զատաղինն հաստատեցեր զտեղի դրախտին երանութեան եւ զոր ապա զրկոր բազում ձեռք անօրինացն արարին վայրըս աւերակաց, քաւահոլով վտակացըն պարարտութեամբ վերստին ծաղկազարդել պայծառեսցի ի վայելումն ամենայն բարութեանց երկնաւորաց եւ երկրաւորաց։

«Օրհնեա՛, Տէ՛ր, զամենայն բան բարի որ ի նմին եւ զկոչումն իւր զխովին, զանունդ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»։

«ՀԱՅԱՍՏԱՆ անուն ցանկալի, ձայն զորովական եւ փառելի, երկնաւոր երգոյն նուագաց արժանի, յորում ամենայն յուչք անցելոյն եւ յուչք ապառնեացն պահին, զոր ոչ կարացին հանել քերել ի չրթանց մերոց մանաւանդ թէեւ ի սրտից բռունք աչխարհիս եւ դիպուածք ժամանակաց հնչեսցէ այժմ ծագաց ի ծագս երկրի, եւ որք ի հեռաստանեայ սահմանս աչխարհի սփռեալ կան նեղեհուեամբ ամենայն հայկազունք, ի լուր նորա որպէս ամպս թռուցեալս ձագախառն երամովին եկեսցեն առ նա, զի փրկութիւն Տեառն եհաս մեզ»։

«Այսօր է զոր արար Տէր, եկայք ցնծասցուք եւ ուրախ եղերուք ի նմա»։

Ահա կարգ մը հատկեղ արտադրութիւններ Թորգոմ Աբգեպիսկոպոսի զոհաբանական դաղարիկ մատենիկէն։ Եգիպտոսի նախկին առաջնորդը մինչեւ իր եգիպտոսէն մեկնումը այս մատենիկը ամէն տարի կանոնաւորաբար կատարել տուաւ Գահիրէի եւ Ալեքսանդրիոյ եկեղեցիներուն մէջ։ Երկու տարի առաջ, իր նախագահութեամբ, Ալեքսանդրիոյ եկեղեցին մէջ կատարուած մատենիկին ներկայ ըլլալով տպաւորութիւններս գրած էի Ամերիկայի «Հայրենիք»ին մէջ։ Եպիսկոպոսէն իր մեկնումէն առքը, նոյն մատենիկը կը չարունակուի, բայց ոչ նախորդ չեզութեամբ։

Պ. Պօղոսեան հաւատիքներ իր բարեացակամութեան մասին օտար մամուլը, անհրաժեչտ գտնելով անոր ակնկալութիւնը՝ իր առաջին դժուարին գերին իրագործման մասին։

Պ. Պօղոսեան սոխսման վրայ խոսի իրեն յատուկ անսեթեւեթ ոճով եւ չեչտերով խօսեցաւ իր «ընդհանուր համակրանք վայելելու» օտար թղթակիցներուն, որոնք նախկին վարչապետին կողմէն պարագայի մէջ։

Իմքական լուսանկարումներէն հրաւիրեալները առաջնորդող պատանի պաշտօնական սրտուր պատրաստուած էր ճոխ մը։

Ընկերական ու մտերիմ չրջանակ մը մէկ՝ երկու պետական անձրուեցութիւնները չրջապատուեցան, վերանորոգելով անցեալ տպաւորութիւնները։

Հայ մամուլը կը ներկայացնէր «Յառաջ»ի աշխատակիցը։

ՀՐ. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

Osur մամուլը Պ. Փոլ Պօլիմուի մասին

—·—

Զորեքչաբթի երեկոյ ժամը 6ին տաքին նախարարութեան չէնքին տեղի ունեցաւ օտար թղթակիցներու յատկացուած սրահին վերանորոգուած եւ զարդարուած։

Հրաւիրուած էին օտար մամուլի ընկերակցութիւններուն փարիզի մեծ անդամները, փարիզեան մամուլի թղթակիցները, արտերու նախարարութեան դիւանապետը, մամուլի տեչութեան տարբեր կազմը, եւն.։

Սրահը նեղ եկաւ հրաւիրեալներուն որոնք վերջացած էին, եւ համակրական արտայայտութիւններ մէջ էր որ նախ մուտք կ'ընէր նախկին վարչապետ Պ. Լոիս Լոպ։

Պ. որ վարչապետ դիւանապետը մամուլի տեչութեան կողմէն հանդիսական զգացումներու խօսքերը ընելեց օտար մամուլի ներկայացիչները, ծանրանալով անոնց կրած դերի մասին ազգերու իրարու հանդուցողութեան եւ համերաչխութեան մէջ։

Պ. Պօղոսեան հաւատիքներ իր բարեացակամութեան մասին օտար մամուլը, անհրաժեչտ գտնելով անոր ակնկալութիւնը՝ իր առաջին դժուարին գերին իրագործման մասին։

Պ. Պօղոսեան սոխսման վրայ խոսի իրեն յատուկ անսեթեւեթ ոճով եւ չեչտերով խօսեցաւ իր «ընդհանուր համակրանք վայելելու» օտար թղթակիցներուն, որոնք նախկին վարչապետին կողմէն պարագայի մէջ։

Խմբական լուսանկարումներէն հրաւիրեալները առաջնորդող պատանի պաշտօնական սրտուր պատրաստուած էր ճոխ մը։

Ընկերական ու մտերիմ չրջանակ մը մէկ՝ երկու պետական անձրուեցութիւնները չրջապատուեցան, վերանորոգելով անցեալ տպաւորութիւնները։

Հայ մամուլը կը ներկայացնէր «Յառաջ»ի աշխատակիցը։

ՀՐ. ԱԼԵՔՍԱՆԴՐԻ

ՆԱՄԱԿ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽԿԻՆ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԸ

Ֆրանսական բանակի նախկին կամաւորներու Միութեան ընկերվարը տեղի ունեցած է յանկարծ ընտրելով իր նոր վարչական հուրդը, որ 29 յունիսին կազմարդիւանը հետեւեալ կերպով.— Մարմարեան՝ նախագահ, Մ. Նուկեան՝ փոխ – նախագահ, Յ. Բաբեան՝ խորհրդական, Ա. Ձերմակեան՝ դանձապահ, Ա. Ձերմակեան՝ քարտուղար, Հ. Սէմէրճեան՝ փոխ – քարտուղար։

Նախկին վարչ. ժողովին կազմը Մ. Մանուկեան՝ նախագահ, Յ. Ճեան՝ փոխ – նախագահ, Ասլան դանձապահ, Ս. Ձերմակեան՝ դանձապահ, Վարպետեան՝ քարտուղար, Սարաֆեան՝ փոխ – քարտուղար, Կ. Ժամկոչեան՝ դրօչակիր։

Հասցէ.— S.Djermaghian, 4 Puget, Paris (18e)

ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉԸ ԵՒ ՍԱՓԱՎԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

—·—

Ա.

ԼՄԲ.— Նկարիչ Ս. Խաչատրեան, ինչպէս 1930ին, անցեալ տարի ալ Սպահան գնաց, ուսումնասիրելու եւ վերարտադրելու համար Սաֆավի արուեստին հրաչալիքները։ 1930ի գործերը ցուցադրուեցան Փարիզի եւ Ամերիկայի մէջ։ Իսկ նոր գործերը այս տարի նկարիչը իսկ ցուցադրեց Թիֆրանի մէջ, արժանանալով ջերմ գնահատութեան եւ պարսկական պատուանշանի մը։

Այս առթիւ, մեր աշխատակիցը մեզ ղրկած է հետեւեալ ընդարձակ ուսումնասիրութիւնը։

Խաչատրեանի վրձինը լաթ ու պատառի վրայ ի յայտ բերած է հայրենի տեսարանները, ազգային եւ կենցաղական երեւոյթները, տիպարները, տարազներ եւ մանաւանդ Հայաստանի բնութիւնը՝ այնքան հարազատ եւ դեղեցիկ պատկերացումներով։ Խաչատրեանը կրցած է իր նկարներուն տալ այնպիսի գոյներ եւ ճիշդ ու հարազատ արտայայտութիւններ, որ մարդու սիրտը կը լեցուի քաղցր յուզումներով եւ հոգին թեւեր առած կը սլանայ դէպի Աչխարհ Հայաստանը, դիտելու համար Հայոց լեռնապատ Արարատ – Մասիսը՝ մէջ Արարատեան լայնածաւալ դաշտին, ուր Մայր Արաքսը «հին հին զարուց յիշատակ»ներով առլցուն օձապտոյտ եւ հանդիսաւոր ընթացք մը ունի։

Ահա եւ Արագած – Ալագեազը, որուն վրայ կախ է ընկած երկինքէն Հայոց Լուսաւորչի կանթեղը։ Քառադագաթ եւ ձիւնազարդ Արագածի գագաթը, ծիրն ու ծաղիկը, հողն ու քարը, ջուրն ու կանաչը, կեանք առեր են Խաչատրեանի վրձինով։ Կարծես թէ այդ պատառը նոյն ինքն կենդանի Ալագեազն է աչքիդ առջեւ ու դուն կ'ուզես «Ալագեազի մանիչ»ները երգել։ Հայկական պարն ու արքայական ուխտաղնացութեան տեսարանները այնքան գեղեցիկ եւ հարազատօրէն ի յայտ եկած են որ, պահ մը կը սքանաս դէպի այն աչխարհը, Հայոց Աչխարհը, ուր երբեմն կեանքը չէնչող էր եւ ուրախ։ Հայ գեղջուկ տիպարն ու տարազները, գիւղն ու բնութիւնը Խաչատրեանի նկարչական ստեղծագործութեան մէջ կարեւոր տեղ մը կը գրաւեն։

Արուեստագէտի մը համար եռանդն ու ոգեւորութիւնը կենսական անհրաժեչտութիւն են։ Եթէ այսպէս է, ապա ուրեմն Խաչատրեանը ամէն բանէ առաջ իր ստեղծագործութիւններուն մէջ կը գնէ անսահման եռանդ, մանկան մը ոգեւորութիւնը եւ ապա բարեխղճութիւնը։

Նկարիչը նաեւ բանաստեղծ ըլլալու է՝ ապրելու եւ ապրեցնելու համար։ Խաչատրեանը բանաստեղծի մը նման զգացում կ'ունենայ երբ իր վրձինը հայրենի տեսարանները կը յայտնագործէ։ Կը զգաս որ այդ նկարիչը խոբին յուզում եւ ապրումներ ունեցած է Արարատն ու Արագածը, Սեւանն ու հայկական պարը նկարելու ժամանակ։ Եւ որքա՜ն անկեղծութիւն ու ներշնչում կուտան մեզ իր նկարները, որոնք հայրենի տեսարաններն ու ազգային տիպարները, զգմքերը կը պատկերացնեն մեր տեսողութեան առջեւ։

Յաւերժական ձիւնով ծածկուած վեհափառ Արարատը՝ աչնան, սեպտեմբերի սկզբին սքանչելի տեսք կ'ունենայ, մանաւանդ արեւածագին։ Օդը պարզ ու պայծառ է, արեւի ծիրանագոյն չողերը կ'իյնան սիպտակած կատարներուն վրայ, երկինքը կապոյտ է, ամպի ծուէններն անգամ չեն երեւար։ Նկարիչը Արարատի այս բոլէի տեսարանն է ահա որ կը փնտռէ՝ իր վրձինի չնորհքը ի յայտ բերելու համար։ Սքանչելի է Արարատը բանաստեղծն ու նկարիչը ներչնչելու, անոնց զբչին ու վրձինին, սրտին ու մտածումներուն, զգացումներուն եւ ապրումներուն եռանդ ու եւ ստեղծագործութիւն տալու համար։ Եթէ Ս. Ա-հարոնեանը հմանալիօրէն կը նկարագրէ Արարատն ու Այրարատեան դաշտը եւ Ա. Իսահակեանը իրաւամբ Արագածի անմահ երգիչն է, ապա ուրեմն մեր տաղանդաւոր նկարիչներէն՝ Գէորգ Բաշինջաղեան, Արշակ Ջէթվաճեան, Սարգիս Խաչատրեան եւ ուրիշներ՝ իւրաքանչիւրը կրցած է իր արուեստագէտ – նկարչի տաղանդի եւ խառնուածքի համաձայն՝ պատկերացնել Արարատ – Մասիսը, տալով անոր հոյակապ պատկերը՝ բնութեան, արեւի եւ երկնքի հարազատ գոյներու եւ ցոլացումներու տակ։

Շատ անմոռաց տպաւորութիւն ունի՛մ նկարիչ Ս. Խաչատրեանի մասին։ Աչուն էր, 1917ի սեպտեմբերի սկիզբը, երբ Խաչատրեանը էջմիածին եկաւ՝ Արարատը նկարելու համար։ Ճեմարանէն խումբ մը ուսանողներս ընկերացանք իրեն եւ գացինք մինչեւ Արաքսի ափը, Մարգարա դիւղին մօտ։ Զինքը մինակ ձգեցինք իր վրձինին եւ ապրումներուն հետ ու մենք գացինք Մայր Արաքսի «ալեաց մէջ»՝ «հին հին զարուց յիշատակ»ները փնտռելու։ Վերջացուց իր աչխատանքը։ գոհ եւ ուրախ էր, անհունապէս երջանիկ, կը խօսէր, կը պատմէր, կը սորվեցնէր, կը բացատրէր, կը հիանար հայրենիքի սքանչելի տեսարաններով, կը հիացնէր մեզ իր ապրումներով, որոնք մեր առջեւ կը պարզէին հայրենասէր արուեստագէտի մը սիրտն ու հոգին։ Այն տաեն դեռ չատ երիտասարդ էր, 31 տարեկան, սակայն եւ այնպէս Կովկասի գեղարուեստական չրջանակներուն մէջ գրաւած էր իր արժանի տեղը եւ ամէնուրեք ինչ վաչիկը չարգանք եւ համակրանք։

Իր պարզ, անուշ եւ մատչելի հոգեբանութեամբ, արուեստագէտ տրեանը ժողովրդականութիւն կը չինէր նաեւ Թրքահայաստանին կամ տարագրուած հայութեան։

Կը չրջէր ամէն կողմ եւ կը նկարագրներ ու տարազներ, քաղ պետնալով որ չրջիկոններուն տակ անոնք չկորսուեան եւ անհետացման պիտի մատնուէին։ Եւ միշտ այս ուղղութեամբ նկարիչներ՝ վաստակաւոր Ջէթվաճեանը եւ Սարգիս Տրեանը չատ անգնահատելի նկարներ կատարեցին։ Ուրիշ ատիներ պիտի խօսիմ նաեւ Արշակ Ջէթվաճեանի մասին, որուն հետ միասին յարկաբաժնի մէջ (էջմիածին) ես ժամանակ ապրելու բախտ ունեցայ։ Մտիկէն ծանօթացայ անոր կատարած նկարչական աչխատանքներուն նկարագրին եւ տեղծագործութեանց։ Աչխատանքները, որոնք Ջէթվաճեանն ի յայտ բերաւ 1918–1919 թուականներուն Հայաստանի մէջ, ամբողջովին կը կազմացնեն հայ արուեստի եւ կենցաղի մէկ մէկ հրաչալիքներ։ Սակայն բոլորի մասին, ինչպէս ըսի ուրիշ տեղ մը։

ՀԱՅԿ ԱՃԷՄԵԱՆ

ԹՈՒՐՔԻԱ

"Զայրհնի՛ք, բայց..."

—·—

Թուրք թերթ մը կը գրէ·—

Հիմիկը ազգայնականութիւնը նուա-
ճեցնող գերբերը կ'ապահ Vս պարբերա-
կան մը հրատարակել Ժողովուրդին 5 տա-
րականութիւնը ժողովուրդին 5 տա-
րիներուն մէջ, իսկ անոր գրքերը
արիւրը կը կազմէ, իսկ անոր գրքերը
գրեթէ չունչը կ'ապահ մայրերու փե-
ղերուն քով, ու ոմանք ալ ապա-
կաններուն քով, ու ոմանք ալ ապա-
կան մը գրեր է: Այսօրուան գրողնե-
րը, փէյեամի Սաֆա, գարձեալ կա-
ռավարութեան հարցումը՝ «Ճումհուրիէթ»ին
մէջ հարցարան մը գնելով: Ու ահա
անոնք չարժումներուն դէմ հասակ
առած ու հեղինակի համար կրկներ էր
գրքերը, այլ գրողները կ'այ-
ին: Մենք սխալուած ենք պայքարիլ
չ՝ թէ գիրքերը, այլ գրողները կ'այ-
ին: Մենք սխալուած ենք պայքարիլ
չ՝ թէ այրելիք այլ չգրուելիք գրքերու
էմ: Թուրքիոյ մէջ գիրքը ոչ թէ գի-
ութեան, այլ ժամանցի համար կը
արդացուի: Մե՛ղք որ մտաւորակա-
երու կողմէ ուղիղ ճամբան գրուելիք
ներգողի այս սակար կողմը՝ կը չա-
ազործուի: Գիտութեան, բարքերու,
ւանդութեանց տէր իրրեւ ամէնէն
արձնական ու հետաքրքրական նիւթ՝
ջանեցնակի ու մահճակալի գրակա-
ութիւն կը մշակուի:

«Գեղեցիկ» կոչուած մեր վէպերուն
էջ նրբահոտի, զարդացած կամ աղ-
ու սիրուհի մը կամ մայր մը չէ որ
գանենք, այլ անպատճառ կ'ուզենք
ց, լեցուն դիտաերով, այր մը խա-
լու ընդունակ գեղանի կին մը: Մենք
ղմնակից ենք բնութենէն եւ ընկե-
ութենէն կրթիչ արձագանգներու:
այց, պարզապէս գիրք գրելու հա-
ար այդ «ճիճի» տեսարաններով ամ-
ողջ գրականութիւն մը Բեթայի եահ-
. ի փողոցներուն վերածել, մեր ման-
ցերուն ու աղջիկներուն հոգիները այդ
րգութիւն բովէն անցնել՝ ահաւոր ոճիր
ին է:

Աչխարհի ամենափառաւոր յաղթա-
ակը չահեցանք, պատմութեան մէջ
աղաքակրթ յեղափոխութիւնը ը-
նենք, կառավարութեան տեսութեան
խած յեղափոխութիւնը գլուխ հա-
ցնինք, բայց դեռ ենիքսէք Գալը-
ամի «քոքոնա»յին ոգիքէն, Մօն-
արթրի «սիւրիւիկ»ներէն չենք կր-
ար բաժնուիլ:

Լաւ, չայրենք, եղրայր, բայց ի՞նչ
նենք, նոյինք լա՞նք:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Փիէր Լոթի

—·—

Ուշացած այս բոմանթիքը, Փիէր Լոթի, խոռվահար պատանեկութիւն մը անցուց, կ'ըսէր վերջերս Էմինէսթ Ռէնան, դասախօսութեան մը ընթացքին:

Աւարտելէ յետոյ Նաւային վարժարանը, թափառելու կ'ելլէ ովկիանոսներու վրայ եւ կախարդիչ կղզիներու մէջ: Գահ մը կը սիրահարի Տաքար բնակող ժժգոյն բայց գեղանի Ֆրանսուհիի մը: Ահա այդ սէրն էր, որ գինք մղեց, Ֆրանսա վերադարձին, նուիրուելու մարմնակրթութեան: Գեղեցիկ չէր Լոթի, եւ հաճելի ըլլալու համար Տաքարի դեղուհիին՝ յօժար էր որպէսզի գեղեցիկ ըլլար, ինչպէս կ'ըսէր տալու աշխարհի մէջ ինչ որ ունէր, սէր յաճախ: Եւ Կրավէլի սարահարթին վրայ, ամէն օր, կը մարզէր իր դնդերները, իսկ իրիկունները, խումբ մը լաճերու հետ, հնավաճառներու պէս ծպտուած, գդակները իրենց քթին քաշած, կը զուարճանային Վէնէզիայի անառանին մէջ: Տարի մը յետոյ, դեռ Պոլիս չմեկնած, Թուլոնի մէջ, կը խառնուի չորչիկ թատերախումբի մը, եւ հապճեպ դեր կը խաղայ: Ցաջողութիւն կը գտնէ, կրկէսին հանդիսատեսները նաբինջ ու ծաղիկ կը նետեն իր մարզուած սրունքներուն եւ խելագատակ պարերուն: Կը գինուինայ գահ մը այդ յաջողութեամբ: Բայց չուտով իր մէջ կը ծնի ունայնութեան զգացում մը: «Բանի չեմ հասատար, ոչ ալ մարդու, հասատ չմնաց հոգւոյս մէջ, ոչ ալ յոյս», կը մրմնջէր տխրագին: Եւ 27 տարեկան այս երիտասարդը, որ «աչխարհի վրայ ինչ որ ունէր կուտար գեղեցկութեան համար», արդէն «պատրաստ է տալու իր կեանքը, որպէս զի ունենար Քրիստոսի հաւատացողներուն լուսաւոր պատրանքը»:

Մինչեւ ողնածուծը սկեպտիկ, Լոթի մասնուած է հոգեկան տառապանքներու, անձկութիւն մը կը զգայ, բայց չի կրնար բացատրել: Կը վախնայ գիշերէն, որովհետեւ գիշերը կէս – մեռել մը կը յիշեցնէ իրեն եւ առտուները կ'աբեղնայ «տարօրինակ արթնութեամբ մը», դողահար: Ի՞նչպէս դանել հոգիի խաղաղութիւնը: Ի վերջոյ փառքը կուգայ զսպելու իր խրոովքները, հոգւոյն փոթորիկը, բայց որքա՜ն կարճ կը տեւէ այդ:

ԱՐՁԱԳԱՆԳ ՓԱՐԻԶԻ

Եղեկտրակառքերը կը վերցուին

—·—

Ուշադիր դիտող մը կը տեսնէ որ Փարիզի մէջ հետզհետէ կը վերցուին էլեկտրակառքերու (թրամվէյ) դիծերը եւ հաղորդակցութիւնը կ'ապահովուի նեղկայիս, բազմաթիւ փոզոցներու մէջ, հանրակառքերով (օթոպիւս):

Փարիզի հանրակառքերու եւ էլեկտրակառքերու ընկերութեան վարիչը, Մարիաժ, Ֆրանսական թերթի մը խմբագրին հետ տեսակցութեան մը ընթացքին կը յայտնէ թէ չուտով Փարիզի մէջ պիտի գործեն ոչ թէ էլեկտրակառքերը, այլ հանրակառքերը:

Կ'ապրինք արագութեան դարուն մէջ: Էլեկտրակառքը, որ չոգեկառքի պէս կը հետեւի երկաթէ դիծերուն, տեսնուեցաւ որ կը խճողէ փողոցները եւ չի կրնար պահանջուած արագութեամբ փոխադրել քաղաքին բնակչութիւնը: Ընդհակառակն, հանրակառքը, որ մեծ ինքնաշարժ մըն է պարզապէս, թէ արագ կը սուրայ եւ թէ չի խճողեր փողոցները, որովհետեւ կրնայ օգտուիլ փողոցին լայնքէն, որքան ալ նեղ ըլլայ:

Այս հարցը չատոնց օրակարգի վրայ դրուած էր, բայց չատերը կը պնդէին թէ էլեկտրակառքին ապատարկութիւնը աւելի մեծ է քան հանրակառքին ապատարկութիւնը, տրուած ըլլալով գոյութիւնը էլեկտրական գործարաններու, որոնք էլեկտրական ատատ եւ ժամն ուժ կը հայթայթեն, ընդհակառակն, կ'ըսէին անոնք, հանրակառքը չարունակ ձգախձոյ անիւ կը մաչեցնէ: Բայց վերջին փորձերը հաստատեցին, որ Փարիզի փողոցներուն սալարկման նոր ձեւով ձգախձոյ անիւները դժուար կը մաշին: Իւրաքանչիւր անիւ 50,000 քիլոմեթր ճամբորդելու չափ տոկունութիւն ունի, ընդհակառակն երկաթէ դիծեր տեղատորելը աւելի սուղ կ'արժէ:

Այսպէս չուտով էլեկտրակառքերը պիտի անհետանան Փարիզի փողոցներէն, եւ գեղեցիկ, հանդստաւէտ եւ արագընթաց մեծ ինքնաշարժներ, նոր հանրակառքեր, պիտի սպատարկեն մայրաքաղաքի բնակչութեան փոխադրութեան:

Սանասարեանի դատը

Յունիս 24ին Պոլսոյ Իրաւական Բ. Ատեանին առջեւ չարունակուեցաւ Սանասարեան խանին դատավարութիւնը:

Նախորդ նիստին, Պատրիարքարանի փաստաբանները յայտնած էին թէ ընդարձակ յիշատակագրով մը պիտի փաստեն թէ դատարանը պէտք չէ համաձայնի վճռաբեկին որոշման, այլ պնդելու է իր նախորդ որոշման վրայ:

Այս անգամ, Նէճաթի պէյ (պատրիարքարան) բաւ թէ երկու խնդիրներու քննութիւնը աւարտած չէ եւ հետեւաբար առաջիկայ նիստին պիտի ներկայացնեն յիշատակագիրը: Կուսակալութեան փաստաբանները առարկեցին թէ դատը հինգ տարիէ ի վեր կը չարունակուի, «դիմացի կողմին անտեղի ձգձգումներուն պատճառաւ»:

Վերջին անգամ ըլլալով, դատարանը նոր պայմանաժամ մը տուաւ: Ցառաջիկայ դատավարութիւնը պիտի կատարուի յունիս 17ին:

Այդ նիստին, դատարանը պիտի ճշդէ թէ համաձերպելո՞ւ է վճռաբեկին որոշման, թէ պնդելու է նախորդ վճռին վրայ, որուն համաձայն խանը Պատրիարքարանին կը պատկանի:

Եթէ դատարանը համաձերպելու որոշում տայ, այն ատեն պիտի քննուի սա կէտը թէ Սանասարեան կտակը ներկայիս կը գործադրուի՞ թէ ոչ:

ՄԱՄՈՒԼ

Հող չունեցողներուն հող

—·—

«Ցուսաբեր» խմբագրականի մը մէջ վերլուծելով այն յուշագիրը որով Ցնտեսական խորհրդաժողովին գերմանական յուշագիրը հաշիւ կը պահանջէր հող չունեցող ազգերուն համար, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ (21 յունիս)·

— «Գերման յուշագիրը խիստ հետաքրքրական է, վասնզի երկու կարեւոր սկզբունքային խնդիր կը չօշափէ:

Կարելի՞ է ընդունիլ, որ կարգ մը ազգեր կամ բնաւ երկիր չունենան, կամ ունենան այնքան քիչ, որ գուրկ ըլլան իրենց կեանքին ու աճումը ապահովելու կարելիութենէ. եւ այդ այն ատեն, երբ ուրիշ ազգեր կը տիրեն այնպիսի ընդարձակ հողային տարածութեանց, որոնք կը գերազանցեն իրենց պէտքերը:

Ու յետոյ, կարելի՞ է հանդուրժել որ երկրի մը կառավարութիւն, որպիսին է խորհրդային իշխանութիւնը օգտուի միջազգային յարաբերութենց դիւրութիւններէն ու բարիքներէն եւ միեւնոյն ատեն դէմ արգոյ աչխարհին դէմ, քայքայելով ժողովուրդներու տնտեսութիւնն ու մչակոյթը, վրդովելով անոնց խաղաղութիւնը եւ տեղծելով անյաղթահարելի միջազգային տագնապներ:

Այս է խիստ Հուկենպերգի յարուցած խնդիրներուն. եւ ըստ այնմ ալ կը տրուի պատասխանը, ու կ'առաջարկուին գործնական միջոցները: Ոչ կարելի չէ ընդունիլ ազգերու հողագրկութիւնը, ինչպէս նաեւ այն, որ ուրիշներ պէտք եղածէն աւելի ունենան: Այսպէս, Ռուսիա Ասիոյ մէջ 16 միլիոն քառակուսի քիլոմէթրէ աւելի երկիր ունի, ուր ընդամէնը 28 միլիոն մարդ կ'ապրի ըսել է՝ ոչ իսկ երկու հոգի մէկ քառակուսի քիլոմէթրի վրայ: Մէկ ու քառորդ միլիոն տարածութիւն ունեցող Թուրքիոյ երկրին մէջ, ըստ եւրոպական աղբիւրներու, կ'ապրի 10–11 միլիոն մարդ, այսինքն՝ 8–9 հոգի մէկ քառակուսի քիլոմէթրի վրայ: Մինչ Գերմանիոյ մէջ, 471000 քառ. քիլոմէթրի վրայ սեղմուած է 65 միլիոն մարդ, չուրջ 140 հոգի մէկ քառ. քիլոմէթրի վրայ: Աւելի նպատակաւոր պայմաններու չէ Իտալիա կամ նոյն իսկ Ֆրանսա. բայց անոնք գոնէ գաղութներ ունին, ուր կրնան բնակեցնել իրենց ժողովուրդներուն յաւելումը:

Իսկ Հայաստա՞ն, իսկ հայ ժողովո՞ւրդը, որմէ ամսկին մաս մը ամանդական գոյութեան պարտուբանքին մասնուած է, մինչ իր երկիրը, դարերու աչխատանքով իր չէնցուցած հայրենիքը օտարներէ բնակրաւուած ամայացուած ու բոլենիներու եւ բուերու լքուած է:

Ինչուչտ, յուզում պիտի յարուցանէր Հուկենպերգի առաջարկը: Զի՞ որ ան հրապարակ կը հանէ խնդիրներ, որոնց լուծումը կը պահնջէ անվերապահ այլասերութիւն եւ վճռակամութիւն· առաքինութիւններ, որոնցմով հարիւր թէ կրնան պարծենալ «չբնանկները»:

Ոչ թէ ընդհ. ևերում, այլ տեղափոխում դասապարտեալներու

Առջի օր արձանագրած էինք գրոյց մը, որուն համաձայն խորհրդային իշխանութիւնը ընդհ. ներում պիտի հռչակէ, արձակելով 100,000 բանտարկեալներ եւ աքսորականներ:

«Թայմզ»ի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ՝ այս գրոյցը անկասկած հետեւանք է քիւրմայացութեան մը, որ ծագած է գատական գործավար Կրիլենկոյի մէկ յայտարարութենէն: Գործավարը վերջերս կը յայտարարէ ժողովի մը մէջ·

— «Ընկերնե՛ր, գժուարին կացութեան մը մէջ կը գտնուինք: Մեր բանտերը լեփ – լեցուն են, ինչ որ կը խանգարէ մեր ծրագիրները եւ ամէն բնականոն աչխատանք: Կը չանանք նօսրացնել բանտերը:

Այս առթիւ, աւելցուցած է թէ գործավարներու խորհուրդը հրամայած է նօսրացնել բանտերը, վերարաչխելով եւ վերակազմելով բանտարական բանտակառոյցներն ու գաղութները (գատապարտեալներ), մասնաւորապէս Վոլգայի աւազանին, Սիպիրի եւ Կովկասի մէջ: Բանտարկեալներու արձակման խօսք չըրաւ:

Իրրեւ մաս Մոսկուայի նօսրացման ծրագրին, կառավարութիւնը Մոսկուայի թիւ մէկ Աչխատանքի Գաղութին (թխարան) բոլոր գատապարտեալները զրկած է Ուրալի, Կարելիայի եւ ուրիշ հեռաւոր չրջաններու բանտակառոյցները:

Խորհրդային մամուլը այս առթիւ կը դրէ թէ՝ Սպիտակ ծով – Պալթիկ չրջանցքը ամբողջովին չինուեցաւ նախաձեռնութեամբ Զեկայիին, «ընկերային տեսակէտով վտանգաւոր հազարաւոր բանտարկեալներու կողմէ, որ կը բաղկանային կուլակներէ, քաղքենի փրոֆէսօրներէ, գողերէ, ահաբեկիչներէ, խափանարար ճարտարագէտներէ, լրտեսներէ, չահագէտներէ, աւազակներէ, դրամանենգներէ եւ արեւելեան պէյերէ, որոնք գատապարտուած են երեքէն տասը տարի բանտարկութեան»:

«ՏՂԱՊ ԱՌԵԻԱՆԳԱՅ ԵՄ, ՊԱՐՏՔԴ ՎՃԱՐԷ ՈՐ ՎԵՐԱԴԱՐՁՆԵՄ»

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Աչխատոլուի Նէճիպ գիւղին մէջ պահանջատէր մը առեւանգած եւ իրրեւ պատանդ վար դրած է իր պարտապաններէն մէկուն տղան, սպասելով որ պարտքը վճարէ:

Ոստիկան պնդուորները անմիջապէս լուր առնելով, ձերբակալած են մարդը: Տղան վերադարձուած է իր ծնողքին:

ՊԷՅՐՈՒԹԻ ՅՆՏՈՒՀԻՆԵՐԸ որոշած են դադրեցնել ամէն··· գործադուլ, բողոքելով տուրքերու ծանրութեան դէմ:

ՍԵԼԱՆԻԿԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

Սելանիկի հայ գաղութի թիւը ներկայիս 5000 հոգի կը հաչուուի. մօտ 1500 հոգի Հայաստան մեկնած են անցեալ տարի: Դեռ հան երկու հազար հոգի, որ տեղաւորուած չեն ու յատկացիկային մաս կազմելու են ներգաղթին:

Աթէնքի հետ բաղդատմամբ, Սելանիկի անտեսական վիճակը ծանր է ու անդործութիւն կայ: Բնականաբար առաջին հերթին գործէ պիտի հանուին օտարականները, հոս ալ ամէնէն չատ տուժողը կ'ըլլայ հայ աչխատաւորը: Պէտք է խոստովանիլ որ հին Ցունաստանի բնակիչները, բուն Հելլէնները, չափազանց լաւ արամադրուած են դէպի Հայերը:

ՔԷՆԻՍԻ ՀԱՅԿԱԿԱՆ Ե. ՄՐՑԱՀԱՆԴԷՍԸ

Տեղի կ'ունենայ յառաջիկայ յուլիս 9 եւ 16ին Անիէռի մէջ, 22 Rue des Bas, «Թէնիս Վոլէյը»ի դեղեցիկ խաղավայրերուն վրայ, կազմակերպութեամբ Հ. Մ. Ը. Մ.ի: Մասնակցելու համար դիմել կազմակերպիչ Ցանձնախումբի գանձապահ Պ. Ժ. Ֆրէնկեանի 56 Rue Lafayette, Paris.

ԲԱԼԱՀՈՎԻՏ

—·—

ԻՄ ՏԵՍԱԾՆԵՐՍ՝ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԷՆ

— Ե՛ւն քեզի, այս Թիզ մը տղան
ինչ գիտէ խալամութիւնը, ի՞նչ գիտէ
րիատոնէութիւնը: Մի՞թէ դուն լա՞ւ
իւսիլման ես, խընդրը, օրական քա-
ի՞ անգամ նամազ կ'ընես, ես գիտեմ
ր ոչ ծոմ կը բռնես, ոչ խալամութեան
էսները կը կատարես:

Այսպէս ըսելով ձին վրան քշեց, քա-
ի մը ճիպոտ Քիկունքին իջեցուց եւ
իներն ի պատուիրեց որ իրիկունը ուղ-
իակի «Ղօնախ» երթամ: Երբ գրի
) կ'առնեմ այս պարագան, մխաքս կու-
նէ Շոպէնհաուերի խօսքը·

— «Ինչպէս արօտատեղին ոչխար-
ներու հօտը կ'արածի ուրախ զուարթ
եւ անդին կեցած մսավաճառը ակ-
արիով ոչխարներու ճակատագիրը
կը վճռէ եւ անոնք չեն հասկնար ինչ
կը կատարուի, նոյնն է նաեւ մարդոց
ակատագիրը»:

Արդարեւ, ի՞նչպէս կ'ըլլար որ Հա-
ներու դահիճ պէկը, հայրս իր ձեռ-
ով սպաննող պէկը կարեկցէր ինձի
եւ քիւրտ աղաս յանդիմանէր:

Պարզապէս, դիս աղատելով դժոխքէն, ուրիշ դժոխքի մը համար:

×

Ազատուած էի ֆիզիքական տանջանքէն, այս անգամ ենթարկուելիք հոգեկան եւ բարոյական տանջանքներու:

Պէկին «Ղօնախ»ը որեւէ դործ ընելու անկարող էի: Անորոշ վիճակի մէջ էի տակաւին: Ի՞նչ էինք մենք: Ոչինչ: Ստուեր մը միայն, պատառ մը չոր հաց եթէ կարենայինք ձեռք ձգել, վոնտուած եւ քոստո չան պէս, տակից լաւը չպիտի ըլլար· հարիւր չունեցու սեղանէն մի՞թէ հաց, կերակուր կ'աւելնա՞ր որ կուշտ փորով ուտէինք ··· Պէկին «Ղօնախ»ը կը վիճակին հազարաւորներ, ոմանք ոճրագործներ էին որ փախած եկած էին պէկին պաշտպանութեանը ապաւինելու, ոմանք ընտանեկան պատիւ բռնաբարած էին եւ վրէժխնդրութենէ ապաստանած էին: Ոմանք գողութիւնով հալածուած՝ իրենց չունչը հոն առած էին: Ինչ որ էր Սուլթան Համիտներու դերը Եըլտըզի պիղծ եւ արիւնոտ սեմէն ներս, նոյնն էր պէկերու «Ղօնախ»ին սեմէն ներս: Համիտի աչակերտներն էին պէկերը: Հայերու ամբողջ հարստութիւնը հոն հաւաքուած էր: Աղաներ, էֆէնտիներ, ծոյլեր, պնակալէզներ, չան պէս սիրող առջեւ քծնողներ, կատարեալ աւազակային որջ մը:

Ասոնց առջեւէն պիտի խլէի պատառ մը չոր հաց կամ գդալ մը անժուռ կերակուր: Երեք անգամ երեք չորք սեղանի կը նստէին արեւելեան խոչոր «սինի»ին չուրջը: Շատ անգամ անօթի կը մնայի: Լուռ էի, հոգիս կը կսկծար, չուրջս մտերիմ դէմքեր չի կային: Քանի մը հայ տղաքներ կային ինձմէ մեծ: Բոլորին անուններն փոխեր էին: Կը կարծէի որ այդ տղաքներուն հոգին ալ փոխուած էր իրենց տարազին եւ անուններուն պէս: Ուսաի, ինձի օտարներ կը թուէին:

Կ'ուզէի փախչիլ հետեւները, ամայի ձորի մը մէջ, եւ լալ ինքնութեան ապատ ծոցին մէջ, միս–մինակ, մինչեւ որ հոգիս խաղաղէր: Լացը ո՛րքան լաւ է, եթէ մարդ կարենայ լալ ··· Սրտի մաղձը լացով միայն կրնայ դուրս թափիլ: Արցունքը կը լուայ խոտված հոգին:

Կամաց կամաց ատոր ալ ընտելացայ եւ համակերպեցայ: Որոշ դործ մը չունենալով, սուրհանդակի պէս ներս դուրս կը դրկուէի: Ցարիքս կը ներկէր ինձի որ հարմկին ներս մանէի: Մանկլաւիկի պաշտօն: Պէտք եղած առարկայ մը տանիլ–բերել էր դործը, կամ «Ցիվան»էն խօսք մը հասցնել հարէմին, եւն.:

Թուրք կիներ ազամարդոց չէին երեւար, եթէ տասնեւհինգէն վեր է տարիքը:

Երբ առաջին անգամ մուտք դործեցի հարէմէն ներս, անմիջապէս նէմարեցի մռայլ եւ թախծոտ դէմքեր, որ լուռ իրենց դործերը կը կատարէին: Բոլորը ինձի կը նայէին արտասուալից աչքերով:

Եւ ես այդ թչուառներուն հոգին կարդացի իրենց աչքերուն խորը: Ու սարսռացի: Հայ կիներու եւ մանկամարդ աղջիկներուն խեղճուկ նայուածքները դգետնեցին դիս: Գանկս փոթորկեցաւ: Ես ինձ ամօթապարտ կը զգայի, կը կարծէիթէ նայուածքով ինձի ըսել կ'ուզէին·

— Անամօթ, դուն հայ տղայ չես, չե՞ս տեսներ որ մենք հոս քու աչքիդ առջեւ կը լկտինք, կը տառապինք, ամէն մէկս քու մը, միւսը մը ունինք, որ բաժնելու էինք դուք հայ տղաքներդ: Ձեր ներկայութեան մեր պատիւը կը լղճռուէր ···

Ամէն անկիւնէ նայուածքներ դիս կը հալածէին: Ո՞ւր փախչիմ, ո՞ւր երթամ: Մի՞թէ չանցաւոր եմ ողջ մնալու, ինչո՞ւ դիս ալ չսպաննեցին վաղերը: Ինձի պէս քանի՛ քանի՛ հայ մանուկներու, պատանիներու գանկերը ջախջախուած են սա վարը, Ցանտակին ձորը: Ինչո՞ւ դիս կը մեղադրեն հայ մայրերս ու քոյրերս: Մի՞թէ ես տղամարդ եմ···: Ոչ: Քանի՞ տարեկամ եմ: Տա՞սը: Շատ չատ պէրճին տեղը երկուք Թոզ դրուի: Բայց ի՞նչ պիտի կրնայի ընել:

Այսօր ես ինձ նայեցայ որ իրօք փոքր եմ, հոս քիչ մը չունչ առի: Ես յանցաւոր չեմ որ իրենք բռնաբարուած են, կարաւաններէն առեւանգուած, պէկերու, աղաներու, բոլոր Թուրք ցեղին քմահաճոյքին համար վար դրուած կը տառապին: Փոքր ըլլալուս համար մխիթարուեցայ ըսելով թէ Թոզ բարի ըլլան, Թոզ արդար ըլլան հայ մայրերը եւ քոյրերը իրենց գատաստանին մէջ: Ես իմ կամքովս ալ չեմ եկած իրենց առջեւ:

Պէկին երկու մանկամարդ քոյրերը արձաթ ծիծաղով չառուանին կողմէ ուղղուեցան փախուստով: Փախուստին յանդգնեցին անվերջ քրքիջներ: Իրենց մայերուն հիւանդները մէջքէն վար ձգած, ոսկի եւ արձաթ զարդերով զարդարուած, անոնք խրոխտաբար ընկողմանեցան թանձր թաւիչէ օթոցներուն մէջ, յատակը արեւելեան գորգերով զարդարուած:

Մէկ ինձի կը նայէին, մէկ հայ աղջիկներու խմբակին եւ կը հռհռային:

Հասկցայ ··· հասկցայ որ կը ծաղրէին մեզ: Ցեղային առեւտրեան քրքիջով, ծաղրով, կ'ուզէին սպաննել մեր խոցուած հոգիները:

Ի՞նչպէս պէտք էր առնել այսքան ծանր վիշտ:

ՄԻՍԱԿ ԽՐԱԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Վիրահարի ցույց մը Գերմանիոյ մէջ

7500 ԱՂԱՒՆԻՆԵՐ ԿԸ ԹՈՒՑՆԵՆ

Կիրակի օր, հակահրէական ցոյց մը կազմակերպեցին նախկին պատերազմիկները, Փոցտամի մէջ։ Ներկայ էին 120,000 հոգի։

Քառասուն հազար վետերաններ, որոնք մասնակցած են 1866ի, 1870–71ի եւ 1914ի պատերազմներուն, ինչպէս եւ բազմաթիւ Նացիներ, պողպատեայ սաղաւարտակիրները անցք մը կատարեցին զօր. Հործի առջեւ, անոր ներկայացնելով Գերմանիայէն խլուած երկիրներու 80 դրօշակները։ Զօրավարը մեծ ճառ մը խօսեցաւ, չհետեւելով թէ ցոյցը նուիրուած է Փրուսիացի վինուորին, առանց որու Գերմանիան եւ Փրուսիան գոյութիւն չպիտի ունենային։ Աւելցուց թէ նախկին պատերազմիկներու դաշնակցութեան նպատակն է պահպանել վինուորական հին ոգին։ Զօրավարը Գերմանիոյ ազգային վերածնութեան եւ յեղափոխութեան հրաշքը վերագրեց Հինդենպուրկի եւ երիտասարդ Գերմանիոյ առաջնորդին՝ Հիթլէրի։

Ճեառոյ, եօթը հազար հինգ հարիւր ազատնիներ արձակուեցան, որպէս զի նախկին պատերազմիկներուն ողջոյնը տանին Հենոսեան զաւառներու իրենց եղբայրներուն։

⁂ *Այսօր – վաղը նոր հրամանագիր մը կը հրատարակուի, որուն համաձայն պիտի լուծուին կեդրոնի կաթոլիկ կուսակցութիւնը։ Դաշնի ոստիկանութիւնը վստահ է այդ կուսակցութեան կապուած բոլոր ընկերակցութեանց հաւաքատեղիները, գրասենեակները։ Կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ այս ընկերակցութիւնները իրենց գործունէութեամբ կը խանգարեն պետութեան աշխատանքը։*

Այս առթիւ, Վատիկանի պաշտօնաթերթը, որ մինչեւ հիմա զգոյշ դիրք մը բռնած էր, կը գրէ թէ տասնեակ հազարաւոր մարդիկ ձերբակալուած են, առանց նկատի առնելու անոնց դիրքը եւ մասնացած ծառայութիւնները։

Իտալական թերթերն ալ դիտել կուտան թէ հիթլէրական շարժումը բազմականութիւն կը հոտի, թէեւ Հիթլէր ինք հանդիսաւորապէս յայտարարեց թէ կաթոլիկ է եւ կը մնայ։

Միւս կողմէ, բազմականներն ալ մասհոգութեան մասնուած են, եւ նախագահ Հինդենպուրկ հարկադրուեցաւ նամակ մը ուղղել վարչապետ Հիթլէրի, նոր բարեացակամ ուշադրութեան յանձնելով եղած տրտունջները։

⁂ *Հիթլէր նոր ճառ մը խօսելով չհշտեց։*

— «Մեր յեղափոխութեան գործնական նպատակն է վերահաստատել կարգ – կանոնը երկրին մէջ, իրրեւ նախապայման ուժ ցուցնելու արտաքին աշխարհին առջեւ։ Յեղափոխութեան մը էական նպատակը իշխանութիւնը գրաւել չէ, այլ մարդիկ կազմել։ Յեղափոխութիւն մը կը յաղթէ այն պայմանով որ իր ոգին գրոշմէ ոչ միայն իր աշակերտներուն մէջ, այլ եւ իր չրջանին վրայ։ Քաղքենի դասուն քաղաքական վարիչները կազմուած էին զուտ անտեսական ըմբռնումներով, անհրաժեշտ է անոնց տեղ դնել նոր ընտրանի մը, հաւատնիսր՝ ցեղով եւ արիւնով»։

Այրի Տիկին Հայկանուշ Փափազեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկ· Մ· Փափազեան, Տէր եւ Տիկին Վ· Փափազեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Մ· Ռ· Թէրզեան, Այրի Տիկին Մէրկէզեան (Փարիզ), Այրի Տիկ· Ն· Ադամեան (Երեւան), Այրի Տիկ· Շ· Փափազեան (Նիս), Այրի Տիկ· Ն· Պէրպէրեան (Նիս), Տէր Վ· Քահ· Փափազեան (Վառնա), Տէր եւ Տիկին Փափազեան (Պոլիս), Տէր եւ Տիկին Ս· Փափազեան (Հօմօն), Տէր եւ Տիկ· Մ· Պէրպէրեան (Ամերիկա), Տէր եւ Տիկին Մ· Վարդանեան (Երեւան), Տէր եւ Տիկ· Փ· Շինկիհեան (Մարսէյլ), Տէր եւ Տիկին Յ· Փապուճեան (Մարսէյլ), Այրի Տիկ· Ե· եւ որդիք, Նազարեան (Նիս), Պ· Ա· Գաբակէօզեան (Պոլիս), Այրի Տիկ· Պաղտասարեան եւ զաւակունք (Փարիզ), Տէր եւ Տիկ· Ա· Զաքարեան (Վիէն), Տէր եւ Տիկ· Ա· Մկրեան եւ որդիք (Աթէնք – Վոլօ) սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, հօրեղբօր, եղբօր, աներհօր եւ ազգականին՝

ԱՐՄԵՆԱԿ ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ 28 յունիս, չորեքշաբթի կէսօրէ վերջ ժամը 2ին, յետ երկարատեւ հիւանդութեան։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ՝ 29 յունիս հինգշաբթի եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Վիէնի գերեզմանատան մէջ։

Վիէն (Իզեր) Ֆրանսա, 30 Յունիս 1933

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Քէօլէեան, Ասպետեան, Փափազեան, Զաքարեան բնտանիքները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն անոնց՝ որոնք անձամբ կամ գրաւոր գաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի որդւոյն, եղբօր, թոռան, քեռորդւոյն եւ զարմիկին՝

ՌՈՊԻՐ ՔԷՕԼԷԵԱՆԻ

(Ծուկէա տարեկան)

կսկծալի մահուան առթիւ։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ 30 Յունիս Ուրբաթ օր եւ մարմինը ամփոփուեցաւ Guillotière-ի գերեզմանատունը։

Լիոն, 1 Յուլիս 933

ԿԸ ՓՆՏՒՈՒԻ

— Թիթեղագործ (Քէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Ազապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշատ, Ամենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւզաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւզաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի խմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt| Haute Saône), France.

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ամիսպողարար ժողովի կը հրաւիրէ ՀՐԱԶԴԱՆ եւ ԲՐԻՄՏԱՓՈՐ խումբերու ընկերները այսօր Երեքշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին, 32, Ավընիւ տէ Կոպլէնի սրճարանի վերնայարկը։*

Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԵԱՆ ԱՒԹԻԻ

Կազմակերպուած ՇԱՒԱՐՇԱՆԻ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

30 ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը։

ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԲԱՆԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Կազմակերպուած՝ ԱԶԱՏ ՈՐՄՆԱԴԻՐՆԵՐՈՒ

France-Arménie *ՕԹԵԱԿԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Վաղը, Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը ճիշտ 9ին

Grand Orient de France *սրահին մէջ 16, rue Cadet*

կր խօսի **Պ. Լ. ԿԻՒՄՒՒՇԿԵՐՏԱՆ** Հայաստանի եւ Ռուսիոյ մասին

Ցոյց կը տրուի *ԵՐԿԻՐ ՆԱՅԻՐԻ* շարժանկարը։ *Մուտք 3 ֆր.։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպուած՝ ՃԻՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ կողմէ

9 ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԸՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԻՕՑՕՆԻ ԱՆՑԱՌԻՆ ՄԻՋ. ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐԻՒ ՄՕՏ

Կը խօսի՝ ՕՐ· Ֆ· ՇԱՀԼԱՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի *ԵՔՐԱՏ* նուագախումբը։

Խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ ռուսական պարեր։ Արտասանութիւն։

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով։

Հաղորդ. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել շոգեկառք եւ իջնել Մէօտոնի Փորթ Վէրոայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ֆէրմ տը Մուլինօ։ Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յառաջիկայ Կիրակիին։*

Հայ Արիները ցոյց պիտի տան ճանապարհը։

Այժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱՇԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱԻԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՍԱՅԷԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 Ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ՅԱՌԱՋԻ*, 17, Rue Damesme, PARIS

Դաշտապարահանդէս

Կազմակերպուած ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

9 ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 9

Robinson*ի* **Au Grand Arbre** *պարտէզին մէջ։*

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, թատերական ներկայացում, նուագ եւլյն.։ Եւրոպական պարեր։ Մասնաւոր նուագախումբ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ։ Փափաքողները կրնան ճաշը միասին քերել։

Ծախքերու մասնակցութեան համար 3 ֆրանք։

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԻՍ

Տիկ· Վահանդն Նալբանդեանի վարժարանի ՅԷՆԹ – ԱՆԹՈՒԱՆԻ ՄԱՄԻկոնեան Ազգ· Մանկապարտէզ – Նախակրթարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ 9 յուլիս կիրակի ժամը 2·30 ին, Սալ Շաբի մէջ։

Մասնակցի մէջ առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուին զպրոցական մանկական թատերգութիւն, օփերէթ, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով, ինչպէս նաեւ միւզէք, փէէռի միւզիքհոլ։ Բոլոր երգերն ու պարերը դաշնակի ընկերակցութեամբ։

ԿԱՐՈՒԶԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Քոնֆիէքսիոն պլուզի եւ լէնժըռիի համար կարուձի կ'ուզուի, ինչպէս նաեւ օգօքօ եւ պոօթրոի բանողներ։ Ներկայանալ նմոյշներով, ժամը 9.30էն 11.30, Sarafian (You-You), 13. rue du Fbg. Poissonière. Փարիզ։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է

ԱՐՏԱԻԱԶԴ ՀԱՒՆԸՄԵԱՆԻ

ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ

ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ամէն տեսակ արկածի, պահանջքի եւլյն.ի դատական գործեր, կը կատարէ վարչական դիմումներ, տուրքերու նեթեւեւացում, իբօնէքի վրայ փոխատուութիւն՝ յարմար սակով, խնդրագիրներու պատրաստութիւն, խորհրդակցութիւն ամէն կարգի խնդիրներու մասին։

Ունելիք ունիք չէք կրնար գանձել՝ իրեն դիմեցէք։

Տալիք ունիք ժամանակ շահիլ կ'ուզէք՝ դարձեալ իրեն դիմեցէք։

Համաձայնութեամբ գործ վերջացնել կ'ուզէք՝ միշտ իրեն դիմեցէք։

Երկար տարիներու իր փորձառութեամբ, տեղական պայմաններու գիտութեամբ եւ անձնական ծանօթութիւններու իր ընդարձակ շրջանակովը կրնայ Ձեզ օգտակար կերպով ծառայել։

Ա.ժամանակեայ հասցէ՝

179, rue de Vaugirard. Métro: Pasteur

(Ձախ թեւի վրայ առաջին սանդուխ, բ. յարկ, ձախ)։

Կ'ընդունի ամէն առաւօտ ժամը 10–12, բացի Կիրակի և Տօն օրերէն։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Ա.ողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Շոն կը կատարուին Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոքսային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակահիւծախտային կաթսրգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեաճական ներգործական եւ ֆրէյեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դժուար հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու (քուրօն եւլյն.) շինութեան համար։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս· ՎՐԱՅԵԱՆ

ՎԷՄ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, բիւնադատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ։ Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի նորութիւններուն, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան, մշակոյթի այլ նիւղերու մասին։ Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին։

ՎԷՄ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց քննութեան։

*ՎԷՄ*ի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ· կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆր.
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆր.
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆր.

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonianի **17 Rue Damesme, Paris (13)**

ՄԱՄՈՒԼԻ ՏԱԿ Է ԵՒ ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն է՝ 15 ֆրանք

Ամերիկա, Բրիտ· կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 1 տոլար

Գրադարան – Ընթերցարաններուն 10 ֆրանք։

Դիմել՝ **A. Gulkhandanian, 71, Ave. Kléber Paris (16**

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chav

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա· ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

X· աննչմար ժպտեցաւ ինծի, գլխով թեթեւ բարեւ մը տալով։ Կարմիր ենթսով կառապանը գլխս չէր հեռացներ իր աչքերէն եւ թեթեւ մը կը ժպտէր, ինք ալ։ Մօտեցայ եւ որոշուած ծածկախօսով ըսի·

— կառապան, Ջնամէնկա տար գիս։

— Բայց պարին, այստեղ Ջնամէնկա փողոց չկայ, առանկ փողոց մը կայ Մոսկուայի մէջ, ըսաւ Սազոնով, իր աչքերուն մէջէն ժպտելով։

Մեկնեցանք դէպի Գալերի կամուրջը։ Տկարաչունչ ձին չատ դժուար կը քաշէր կառքը։ Շարունակ, Սազոնով եւեւ կը դառնար նստած տեղէն եւ ուրախ զուարթ չեչտով մը ինծի կը պատմէր կառապանի իր կեանքին զանազան դրուագները։ Իր դէմքը, երիտասարդութեան լուսեհան մէջ, իր խաղաղութեան եւ դժոնեակութեան ապաւորութիւն մը կը ձգէին։ Երբ բաժնուեցայ իրմէ, երբ իր կառքը անհետացաւ փողոցին անկիւնը, փափաքն ունեցայ վերստին տեսնելու իր ժպտուն երեսը, վերստին լսելու իր զուարթ եւ ինքնավստահ խօսքերը։

Շուտով Ազեւ մեկնեցաւ, ինչպէս յայտարարեց, կարզադրելու կուսակցական կարգ մը գործեր։ Պոկոտիլով կը բնակէր Սեգեվոլդի մէջ։ Կալիայեւ կը սպասէր Նիժնի – Նովգորոդի մէջ այն ընկերոջ, որ պիտի հասնէր Ժընեւէն, (իրրեւ անուն՝ տանք Ն·)։ Շուայցէր ուժանակի պահպանութիւն կ'ընէր Լիբաւի մէջ։ Պետերսբուրգի մէջ կը մնային ուրեմն միայն Սազոնով, Ռ· եւ ես։ Մեր ուժերը բաւական չէին չարունակելու համար հսկողութիւնը Պլեհվէի վրայ, ճիշդ ինչպէս նոյեմբեր ամսուն, երբ Պետերսբուրգի մէջ Ազեւի կը սպասէինք։

Այսուհանդերձ, փետրուարի մէջ եւ մարտի սկիզբը, Սազոնով եւ Ռ· յաջողեցան քանի մը անգամ տեսնել Պլեհվէն, եւ, ինչ որ կարեւոր է, հաստատել թէ նախարարը կանոնաւորաբար ամէն չաբաթ, կէսօրին, տեղեկագիր ներկայացնելու կ'երթար ցարին մօտ, որ այդ օրերուն կը բնակէր Զմեռնային Պալատը։ Ինծի կը թուէր թէ քիչ ուժերով կատարուած հսկողութիւնը չպիտի կրնար մեզի հայթայթել ասկից աւելի կարեւոր տեղեկութիւն։ Այդ պատճառով, երբ Պետերսբուրգ վերադարձաւ Ազեւ, պնդեցի որ անմիջապէս ձեռնարկենք մահափորձին պատրաստութեան։ Ազեւ ինծի դիտել կուտար թէ մեր քաղած տեղեկութիւնները չատ քիչ էին, թէ Պլեհվէի ուղեդիծը տակաւին որոշապէս հաստատուած չէր, հետեւաբար դիւրին պիտի ըլլար սխալիլ։ Իսկ ես յամառօրէն կը պնդէի թէ կարելի է մահափորձը կատարել Ֆոնտանկա փողոցին մէջ։ Պլեհվէի բնակարանին իսկ առջեւ, ուր սխալելու հաւանականութիւն չկար եւ, այսպէս, ճիշդ ուղեդիծը գտնելու պէտք չէր մնար։ Եւ սակայն Ազեւ չէր ուզեր համաձայնիլ։ Նման պարագաներու մէջ կատարուած մահափորձ մը վտանգաւոր կը թուէր իրեն, որովհետեւ Պլեհվէի բնակարանին չուրջը մեծ թիւ մը կը կազմէին պահակները։ Այնպէս որ, ձախողութեան պարագային, մահափորձին կ'կնութիւնը հարկ պիտի ըլլար երկար ժամանակով յետաձգելու, նոյնիսկ եթէ յարմար առիթները չպակսէին։

Այն առեն Ազեւէն խնդրեցի որ Սազոնովի եւ Ռ·ի կարծիքն ալ առնէ։ Ազեւ նստաւ Սազոնովի կառքին մէջ, իսկ ես Ռ·ի կառքին մէջ եւ հետացանք քաղաքէն, դաշտի մը մէջ խորհուրդի նստանք։ Ռ· կը պահանջէր անմիջապէս կատարել մահափորձը։ Կ'ըսէր թէ քանի մեղի ծանօթ են նախարարին հետեւորդները եւ կառքը, այլեւս հարկ չէր մնար երկար սպասելու, որովհետեւ երբեք չպիտի կարենայինք դիտնալ աւելի քան ինչ որ գիտէինք։ Իսկ գալով նախարարին ուղեդիծը ճշդելու հարցին, աւելորդ կը թուէր քանի որ կարելի էր մահափորձը կատարել Պլեհվէի բնակարանին առջեւ։

Սազոնով աւելի խոհեմ ու վերապահ արտայայտուեցաւ։ Դիտել տուաւ, որ երես երեսի չէր տեսած Պլեհվէն, ուրեմն լաւ չէր ճանչնար, նոյնիսկ կրնար սխալիլ կառքը ճշդելու աեն եւս։ Տեղի տուաւ եւ համաձայնեցաւ միայն այն առեն, երբ Ռ· առաջարկեց ստանձնել Պլեհվէի կառքը ցոյց տալու գործը։

Ազեւ մտիկ կ'ընէր բոլորովին լուռ, ինչպէս իր սովորութիւնն էր։ Երբ վերջացուցինք, դանդաղօրէն, չուզելով խօսելու իրեն յատուկ ձեւով մը, քանի մը դիտողութիւններ ըրաւ։ Նախ մեզ կը հրաւիրէր համբերող եւ զգոյշ ըլլալու։ Ցետոյ կը պնդէր նորէն թէ ձախողութիւն մը կրնար կորուստի մատնել ամէն բան։ Իրրեւ պատասխան իր դիտողութիւններուն, աւելի ձեւ պնդեցի իմ առարկութիւններուս վրայ։ Այս անգամ ինծի ուժ տուաւ, ոչ միայն Ռ· այլեւ Սազոնով։ Ի վերջոյ Ազեւ, քիչ մը մտածելէ յետոյ, ըսաւ·

— Լաւ, քանի որ այդքան կը պնդէք, փորձենք բախտը։

Ազեւ նորէն մեկնեցաւ Պետերսբուրգէն։ Իսկ ես Լիբաւ գացի, տեսնելու Շուայցէրը, յետոյ Նիժնի – Նովգորոդ, տեսնելու Կալիայեւը։ 31 մարտին ամէնքս հաւաքուած էինք Պետերսբուրգի մէջ, նոյնիսկ Ժբերը հասած ընկերը։ Միայն Ազեւն էր կուսակցական գործով գաւառ կամ նոր տակաւին։

Ահա մահափորձի մեր ծրագիծը։—

Ամէն հինգշաբթի, կէսօրեան Պլեհվէ կը մեկնէր իր բնակարանէն կ'երթար, անցնելով Ֆոնտանկա ղողէն, դէպի Նեվա, եւ կանգ առնելով ուղղակի Պալատ։ Ես վերադառնար նոյն ճամբով կամ տէլէֆոնովսկայա փողոցով, անցնելով ներքին նախարարութեան բորդ մեծ դրան մօտէն, երթալով պի գլխաւոր դուռը, որ Ֆոնտանկայի փողոցին վրայ կը գտնուէր։ Կարկուէր մահափորձը կատարելու վրայ։ Պոկոտիլով, երկու ուժառած, պիտի մօտենար եւ կատարէր առաջին յարձակումը։ Պլեհվէն պիտի դիմաւորէր Ֆոնտանկայի փողոցի մէջ։ Իսկ Ն·, նոյնպէս երկու ուժով, պէտք էր գտնուէր Նեվա գետի մօտ։

(Շարունակելի)

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԼԻՔԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 5 ՅՈՒԼԻՍ 1933

5 Juillet 1933

ՏԱՐԻ Զ. ԹԻՒ 2231

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՎԱՆՔ,,

—·—

Ուշագրաւ ծրագիր մը մէջտեղ դրած է «Երկունք»ը, Զ. Ո. Միութեան պաշտօնաթերթը, որ իր չորրորդ տարին թեւակոխեց այս օրերս:

Միութեան նախագահը մեր թերթին մէջ ալ պարզեց այդ ծրագիրը, հրապարակային քննութեան ենթարկելով զայն: (Յաջորդ, 30 յունիս, Շ. Նարդունի):

Սպասելով որ մանրամասնութիւններ կամ սրացաւ մարդիկ իրենց տեսակէտները յայտնեն այս մասին, ծրագիրը մանրելու եւ գործնական ձեւի մը վերածելու համար, երկու խօսք ալ մեր կողմէ:

Ուրեմն, Զ. Ո. Մ.ը կ'ուզէ հաստատել ազարակ մը: «Տնտեսական վանք մը, որ իր ցանկապատերէն ներս պիտի արդիւնաբերէ տարբեր ապրանքով եւ բազմութիւն մը պիտի կշտացնէ առով, ու պիտի չքաւորէ, պիտի պատրաստէ ... Մինչեւ ... Ո՞վ կրնայ գուշակել պատմութեան խաղերը»:

Կը նշանակէ թէ՝ արտասահմանի մէջ տուն – տեղ ըլլալու խնդիր չկայ:

Ընդհակառակն: Եթէ սխալ չենք հասկնար, ծրագրուած «Գիւղատնտեսական Միութիւնը» պիտի ջանայ հակազդել այդ ներհակ երեւոյթին, նոր տարր մը կազմակերպելով այս փոխանցման շրջանին մէջ: Եւ, առաւելապէս վաղուան համար:

«Գիւղատնտեսական Միութիւնը» պիտի ըլլայ չարժուն գործարան մը, եւ ոչ թէ անշարժ կալուած, ինչպէս առեւտրական ձեռնարկ մը, որ դասապարտուած է կապուելու իր միջավայրին եւ տարբեր ընծայած պատեհութիւններուն:

«Տնտեսական վանք»ը, ամէն բանէ առաջ, պիտի դառնայ մարզարան մը, ոչ միայն հողին սէրը արթնցնելու, հողագործութեան գիտելիքները տարածելու, այլ եւ «միութեան»ներուն ձեռքն ու միտքը զարգացնելու համար:

Անշուշտ, ամէն բանէ առաջ ապահովելով մշակներունապրուստը: Այլեւ ստեղծելով տարբեր կուսակ մը՝ անոնց հասարակական, ազգային գոյութեան համար:

Ո՞վ պիտի կրնար արգիլել, եթէ Մակեդոնիոյ լեռներն ի վեր գտած անտէր տղաքը ունենային իրենց ագարակը, իրենց «Գիւղատնտեսական Միութիւնը», 25–30 կամ 50 «վանականներով:

Մանաւանդ որ, ահա տասը տարիէ ի վեր կոչկոռ կապած են հողին հետ, թէեւ այդ հողը ոչ իսկ պատառ մը հաց կը ճարէ իրենց:

Կամ ո՞վ պիտի չուրախանար, եթէ այդ միեւնոյն տղաքը եւ իրենց բախտակիցները իրենց Ազգամարն ունենային Լիբանանի կամ Միջագետքի մէջ, ուր այնքան հողեր կան խոպան եւ անտէր:

Այդպիսի հաստատութեան մը միեւնոյն ատեն պիտի նպաստէր իւրաքանչիւր երկրի տնտեսական զարգացման:

Այստեղ, Ֆրանսայի մէջ իսկ, ուր կատարելութեան հասած են հողագործական գիտելիքները, տեսականն ու գործնականը, հատ հատ Հայեր կան որ հրաշքներ կը գործեն, ինչպէս պարբերաբար կ'ապեսեն մեր թղթակիցները:

Ուրեմն, արեւելեան երկիրներու մէջ, կատարեալ օրհնութիւն մը պիտի ըլլան հողագործական վանքերը կամ գաղութները, թէ ձեռնարկուներուն եւ թէ շրջապատին համար:

Իսկ Հայաստանը գանգատելու պատճառ չունի, որովհետեւ այլեւս եկ եւ իւրքն գնա ոչ ընկալան»:

Զենք ուզեր կրկին բանալ հին վէրք մը, յիշեցնելով թէ Երեւանը եւ իր բարեկամները կատարեալ ողբերգութեան մը վերածեցին որբերու ներգաղթը:

Միայն Մակեդոնիոյ 6–700ը համբանք մըն էր մեր հայրենիքին եւ տնտեսութեան եւ բանակին համար:

Բայց, Երեւանը չունեցաւ չիտակ ճամբան գտնելու խմաստութիւնը, եւ հազարաւոր «չափահաս»ներ այսօր կը ծխերին օտար երկնքի տակ եւ օտար հողի վրայ, օտարին համար:

Մնաց որ, եթէ դուռները լայն բացուած ըլլային, նորէն հազարաւորներ պիտի մնան պանդուխտ, այս կամ այն պատճառով:

Հետեւաբար, միշտ ալ պիտի ունենանք արմատախիլ համբաններ, որոնք պարտաւոր են մտածել իրենց ինքնապաշտպանութեան, եւ վաղուան համար:

Ո՞րքան իրագործելի է Զ. Ո. Միութեան ծրագիրը:

Զենք ուզեր կանխահաս կարծիքներ յայտնել, առանց լսելու Ե՛ւ Միութեան Ե՛ւ ձեռնհասներու, իրազեկներու կարծիքները:

Կ'ուզենք յիշեցնել միայն հին առածը,— «Կամենալը կարենալ է»: Կամ, ինչպէս պիտի ըսէր Անգլիացին,— ո՛ւր որ կամք մը կայ, հաճախ ալ կը գտնուի:

Արդ, այս տղաքը — Զ. Ո. Մ. — ունին վճռական կամք եւ ուրիշ թանկագին յատկութիւն մը,— աշխատանքի սէր եւ ընդունակութիւն: Նոյն իսկ պատրաստ են դրամական զոհողութեան, ինչպէս հաստատուած է բազմաթիւ առիթներով:

Մնացեալը կախում ունի «յարգոյ հասարակութեան» գիտակցութենէն եւ բարի կամքէն:

Այդ հասարակութիւնը կանգ չէ առած որ եւ է զոհողութեան առջեւ, որքանոցներ, հիւանդանոցներ, Աղքատախնամներ եւ բարեգործականներ հաստատելու համար:

Ապրիլեան սանները կ'ըսեն.

— Մենք ողորմութիւն չենք ուզեր: Մենք ճիւրը ծուռ թշուառներ չենք, այլ հազար վտարանութենէ անցած, կեանքի հնոցին մէջ չաղուած, դիտակից եւընդունակ տարրեր: Եւ ահա կ'ուզենք հիմնական գործի մը կապել ոչ միայն մեր նմանները, — այնքան որքան կը ներեն մեր ուժերը — այլ եւ գործնական սերունդ մը պատրաստել վաղուան համար: Ցրամադրեցէք ձեր բաժինը, հինգ հարիւր ֆրանքի տարեվճար մը:

Ո՞վ պիտի կրնար խուսափիլ, միջոց ունենալով հանդերձ ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՄԵՐԻԿԱ ՈՉ ՄԻԱՅՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ, ԱՅԼ ԵՒ ԴԱՍ ԿՈՒՏԱՅ ԵՒՐՈՊԱՅԻ

—·—

Ոսկեվճարի կուսակից պետութիւնները նոր յայտարարութիւն մը հրատարակեցին

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը երկուշաբթի օր Լոնտոնի տնտեսական խորհրդաժողովին առջեւ կարդաց նախագահ Րուզվելթի ժխտական պատասխանը, ընդհանուր զարմանք պատճառելով: Ցայտարարեց թէ այդ զեկոյցը կը հաղորդէ իբրեւ արտաքին նախարար, ոչ թէ իբրեւ նախագահ ամերիկեան պատուիրակութեան, որովհետեւ այս վերջինը երբեք իրաւասութիւն ունեցած չէ զրաղելու այդ հարցով, որ կը պատկանի միայն երկրական նախարարութեան: Ահա զեկոյցին զլխաւոր մասերը.

— « Իմ կարծիքով, համաշխարհային ողբերգութեան մը հաւասար աղէտ մը պիտի ըլլայ, եթէ սեղանաւորական աւելի իրական եւ տեւական ամրացում մը եւ բոլոր ազգերուն համար աւելի մեծ բարօրութիւն մը ապահովելու համար հրաւիրուած մեծ խորհրդաժողովը, այդ ուղղութեամբ ո՛ր եւ է լուրջ փորձ կատարելէ առաջ, շեղի այդ աշխատանքէն, կատարելով բոլորովին առժամեայ փորձ մը որ կապ ունի միայն ֆանի մը ազգերու դրամական փոխանակութեանց հետ: Այդպիսի գործ մը, այդպիսի շեղում մը կը նշանակէ չընդունիլ համեմատութիւնները եւ մոռնալ այն լայն նպատակները որոնց համար հրաւիրուած է խորհրդաժողովը: Աշխարհը չի կրնար աւելի երկար օրօրուիլ այն պատրանքով թէ հարկ է առժամեայ եւ հաւանաբար արհեստական ամրացում մը փորձել, միայն ֆանի մը մեծ երկիրներու շահուն համար: Երկրի մը տնտեսական ներբին հաւասարակշռութիւնը բարօրութեան աւելի մեծ ազդակ մըն է, ֆան իր դրամին արժէքը, կամ, ուրիշ խօսքով, ուրիշ երկիրներու դրամին արժէքը: Այս պատճառով է որ, կառավարութեան մը ձախքերուն կրճատումը, անոր եկամուտներուն հաւասարակշռութիւնը եւ իր պարտքերուն վճարման ճշդապահութիւնը այնքան մեծ չափով կը նպաստեն ապագայ ամրացման: Հետեւաբար, շատ հինցած կուռքերուն տեղ եւ այսպէս կոչուած միջազգային սեղանաւորներու գործունէութեան փոխարէն, պէտք է ձգտիլ առողջացնելու ազգային դրամները, անոնց տալու համար գնողական կարողութիւն մը որ զգալապէս չփոխուի բաղդատմամբ անհրաժեշտ ներքերու արտադրութեան եւ արդի բաղաբակրթութեան պահանջներուն: Թոյլ տուէք բաց սիրտ ըլլալու եւ ըսելու ձեզի թէ Մ. Նահանգները կը փնտռեն տոյար մը որ, մէկ սերունդ ալ անցնելով, ունենայ գնելու նոյն կարողութիւնը եւ նոյն արժէքը՝ պարտքերու վճարման համար, ֆան այն զոր կ'ուզենք ապահովել մօտաւոր ապագայի մը մէջ: Այս նպատակը աւելի մեծ արժէք ունի միւս ազգերու բարիքին համար, ֆան հաստատումը որոշ սակի մը, ֆրաւիրին կամ ստերլինին դիմաց, մէկ – երկու ամսուան համար: Մեր ընդհանուր նպատակն է տեւական ամրացումը իւրաքանչիւր երկրի ազգային դրամին: Ոսկին, կամ ոսկին եւ արծաթը կրնան կատարելապէս մնալ իբրեւ մետաղեայ պահեստ մը, բայց ժամանակը չէ գրուել – վատնելու բոլոր պահեստները: Երբ աշխարհը մշակէ համախոհութիւն բազմակողմանութիւն մը երկիրներու մեծամասնութեան համար, որպէսզի գլուխ հանուին հաւասարակշռուած ելմտացոյցներ եւ ազգերը կարենան ապրիլ համաձայն իրենց միջոցներուն, այն ատեն կրնանք զբաղիլ աշխարհի ոսկիները եւ արծաթին լաւագոյն բաշխման գործով եւ անոնց դերով՝ իբրեւ պահեստ ազգային դրամներու: Համաշխարհային վաճառականութեան վերահաստատումը կարեւոր ազդակ մըն է, թէ իբրեւ միջոց եւ թէ իբրեւ արդիւնք: Այստեղ ալ, բուն պատասխանը առժամեայ սակերու հաստատումը չէ: Աւելի լաւ կ'ըլլայ որ ջանանք թեթեւցնել հաստատուած արգելքները, դիւրացնելու համար փոխանակութիւնը արտադրութեանց գոնէ կարգ մը երկիրներ ունին եւ ուրիշներ չունին: Խորհրդաժողովը հրաւիրուած է մեղմացնելու եւ թերեւս բուժելու համար տնտեսական հիմնական չարիքները: Պէտք չէ շեղի այդ նիգէն »:

Ինչպէս ըսինք, այս յայտարարութիւնը դառն տպաւորութիւն գործեց, եւ բերնէ բերան սկսան չրջիլ ժողովի յետաձգման զրոյցները:

Այս բոլորին մէջ ամէնէն անել վիճակը Անգլիան ունի: Ոչ ոսկեվճարի կուսակիցներուն հետ է, ոչ ալ Ամերիկայի, եւ կ'աշխատի ոչ միայն ժողովը, այլեւ ինքզինքը փրկել մինչեւ ճամբաներով:

Նախագահ Րուզվելթի յայտարարութեան բովանդակութենէն աւելի, ոգին է որ խոր զժգոհութիւն պատճառեց:

Զեկոյգին ընթերցումէն անմիջապէս վերջը, ոսկեվճարի կուսակից պետութիւնները ժողով գումարելով, յայտարարութիւն մը հրատարակեցին որ կ'ըսէ.—

« Սառրագրեալ պետութիւնները, համոզուած ըլլալով որ իրենց դրամին պահպանումը կենսական է աշխարհի տնտեսական եւ սեղանաւորական վերակազմութեան, վարկի վերահաստատման եւ կատարուած ընկերային յառաջդիմութեանց ապահովութեան համար, կը հաստատեն իրենց բացորոշ կամքը՝ պահպանելու ոսկեվճարի ապատ գործառնութիւնը իրենց երկիրներուն մէջ, ներկայ սակով եւ համաձայն գոյութիւն ունեցող դրամական օրէնքներու: Այս առաջադրութեամբ, կը խնդրեն իրենց կեդրոնական դրամատուններէն՝ սերտ յարաբերութեան մէջ մնալ, առաւելագոյն չափով ընթացք տալու համար այս յայտարարութեան »:

Ծանր տպաւորութիւն ամէն կողմ

—·—

ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐԸ ՍԿՍԱՆ ՁԱՆՁՐԱՆԱԼ

Զգազդրիւ վիճակի մը մատնուած են խորհրդաժողովին պատուիրակները: Երկուշաբթի օր, Ֆրանսայի ներկայացուցիչները աւելորդ դատ մատնակցիլ այն յանձնախումբին որ պաշտօն ունի ծրագիր մը կազմելու, դրամներու ամրացման համար: Իտալացիներն ալ իրենց կարգին մերժեցին մասնակցիլ ուրիշ յանձնախումբի մը: Նոյնքան անելի վիճակի մը մատնուած են ամերիկեան պատուիրակները, որոնք երեք շաբթուան ընթացքին երկրորդ անգամ է որ ժխտական եւ բիրտ պատասխան մը կը ստանան նախագահ Րուզվելթէն:

Լոնտոնի մէջ խօսքէն կը քննադատեն Պ. Րուզվելթի յայտարարութիւնը, դիտել տալով թէ նախագահը նախապէս լռելեայն ընդունած էր խորհրդաժողովին օրակարգը, այնպէս ինչպէս կազմուած է մասնագէտներու կողմէ, եւ հիմա բրօօրէն կը մերժէ զայն եւ խորհրդաժողովին ձեռնհասութենէն վեր կը համարէ դրամներու ամրացման խնդիրը: Ցայտարարութեան յարձակողական ոճը թէեւ մասնաւորապէս ուղղուած է Ֆրանսայի դէմ, բայց նոյնքան դառնութիւն կը պատճառէ Անգլիացիներուն, որոնք չեն ծածկեր թէ Ամերիկան կ'ուզէ դրամական պատերազմ հռչակել Եւրոպայի դէմ: Լոնտոնի սակարկական չրջանակներուն մէջ խորապէս մտահոգ են Ամերիկայի բռնած դիրքին առեւտրական հետեւանքներէն, թէեւ, Անգլիոյ գործարանատէրները վախ չունին ամերիկեան մրցակցութենէն՝ կարգ մը ապրանքներու մասին: Ամերիկան աւելի շատ ապրանք կը ներածէ Անգլիա քան այս վերջինը՝ Ամերիկա:

Երկուշաբթի օր, Լոնտոնի սակարանին մէջ տոլարը իջաւ մինչեւ 4·80ի, ինչ որ աննախընթաց է: Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ չուտով մէկ տոլարը հինգ տոլար պիտի արժէ:

Նախագահին յայտարարութիւնը Ամերիկայի մէջ ալ մեծ զարմանք պատճառեց, կրկին ձգելով տոլարը:

Օտրան մեծագոյն դէպքն է

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ԴԱՇԻՆՔԸ

—·—

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ զոհունակութեամբ ողջունուեցաւ արեւելեան Եւրոպայի պետութեանց միջեւ կնքուած նոր դաշինքը, որուն կը մասնակցին Ռ. Միութիւնը, Լեհաստան, Ռումանիա, Էսթոնիա, Լեթոնիա, Թուրքիա, Պարսկաստան եւ Աֆղանիստան: Ընկերվարական « Փոփիւլէր »ն անդամ « Ապրի'ս, Լիթվինով » կ'աղաղակէ այս առթիւ:

Դաշինքը կնքուեցաւ Լոնտոնի մէջ: Ահաւասիկ բովանդակութիւնը.—

« Ուզելով ամրապնդել իրենց երկիրներուն միջեւ հաստատուած խաղաղութիւնը,

Նկատելով որ Պոլան – Քէլլոգ դաշինքը, զոր ստորագրած են, կ'արգիլէ որ եւ է նախայարձակում,

Անհրաժեշտ գտնելով, ընդհանուր ապահովութեան համար, կարելի եղածին չափ ճշդրտօրէն սահմանել նախայարձակումը, որպէսզի որ եւ է պատրուակ չգտնուի արդարացման համար,

Հաստատելով որ բոլոր պետութիւնները հաւասարապէս իրաւունք ունին անկախութեան, ապահովութեան, իրենց հողին պաշտպանութեան եւ իրենց հաստատութեանց ազատ զարգացման,

Ուզելով բոլոր ժողովուրդներուն ապահովել իրենց հողին անձեռնմխելիութիւնը, ընդհանուր խաղաղութեան համար, օգտակար գտնելով ճշդրիտ կանոններ գործադրել իրենց երկիրներուն մէջ, նախայարձակումի մասին, եւ ապահելով որ այդ կանոնները գտնան տիեզերական,

Ստորագրեալ պետութիւնները, այս նպատակներով, որոշած են կնքել հետեւեալ պայմանագիրը.—

Յօդ· Ա.— Պայմանագիր կողմերէն իւրաքանչիւրը յանձն կ'առնէ իր փոխադարձ յարաբերութեանց մէջ ներկայ պայմանագրին գործադրութեան օրէն սկսեալ, « նախայարձակում » բառին սահմանումը ընդունիլ այնպէս ինչպէս բացատրուած է 1933 մայիս 24ին, զինաթափութեան խորհրդաժողովի համապատասխան յանձնախումբին տեղեկագրով (տեղեկագիր Փոլիթիս), որ կազմուեցաւ խորհրդային պատուիրակութեան առաջարկով:

Յօդ· Բ.— Հետեւաբար, միջազգային վէճի մը ատեն, նախայարձակ պիտի համարուի այն պետութիւնը, որ, առաջին անգամ գործած կ'ըլլայ հետեւեալ արարքներէն մէկը.—

1· Պատերազմ հրատարակել ուրիշ պետութեան մը դէմ:

2· Իր զինեալ ուժերով արշաւել ուրիշ պետութեան մը հողին վրայ, առանց նոյն իսկ պատերազմ հրատարակելու:

3· Իր ցամաքային, նաւային եւ օդային ուժերով յարձակիլ ուրիշ պետութեան մը հողին, մարտանաւերուն կամ օդանաւերուն վրայ, առանց նոյն իսկ պատերազմ հրատարակելու:

4· Նաւային պաշարման ենթարկել ուրիշ պետութեան մը նաւահանգիստները կամ ծովեզերքները:

5· Աջակցութիւն ընծայել զինեալ հրոսախումբերու որոնք, իր երկրին վրայ կազմուելով, կ'արշաւեն ուրիշ պետութեան մը հողը, կամ, հակառակ արշաւանքի ենթարկուած պետութեան պահանջին, իր երկրին մէջ կարելի բոլոր միջոցները ձեռք չառնել, այդ հրոսախումբերը ամէն աջակցութենէ կամ պաշտպանութենէ զրկելու համար:

Յօդ· Գ.— Ո՛չ եւ է բաղաքական, զինուորական, տնտեսական կամ ուրիշ նկատում չպիտի կրնայ չմեղսանք ծառայել Բ· յօդուածով նախատեսուած նախայարձակման:

⁂ *Փարիզեան թերթերը դիտել կուտան թէ՝ այս պայմանագրով լռելեայն կարգադրուած կ'ըլլայ Պեսարապիոյ խնդիրը, որ կռուախնճոր մըն է Ռումանիոյ եւ Խորհ· Միութեան մէջեւ:*

Այս պայմանագրէն յետոյ, չուտով պիտի ստորագրուի ոչ – յարձակման դաշինք մը՝ Ռուսիոյ եւ Փոքր Համաձայնութեան պետութեանց մէջեւ: Դաշինք մըն ալ պիտի կնքուի Թուրքիոյ եւ իր դրացիներուն՝ Յունաստանի, Ռումանիոյ, Եուկոսլավիոյ եւ Ռուսիոյ մէջեւ:

Ինչպէս կ'երեւայ, Խ· Միութիւնը նկատի ունենալով որ հիթլէրական Գերմանիան աչք ունի արեւելեան Եւրոպայի վրայ — ինչպէս կը հասկցուէր Հիւկենպէրկի յուշագրէն — կ'ուզէ մերձեցում հաստատել սլաւական երկիրներու եւ Փոքր Համաձայնութեան պետութեանց հետ· (Ռումանիա, Եուկոսլավիա, Չեխոսլովակիա):

—·—

Վենիզելոսի դէմ սարքուած մահափորձին հեղինակները գտնելու համար, յունական կառավարութիւնը 300,000 տրախմի (500 տոլարի) պարգեւ սահմանեց:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՕՀԱՆ ԿԱՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—·—

ՄՄԲ.— Երէկ Թաւրիզէն ստացանք 425 փր· փրանքի չէք մը, որ հանգանակուած է նախաձեռնութեամբ վասպուրականի Հայր· Միութեան: Կ'արձանագրենք այդ գումարը, մանրամասնութիւնները յետագային վաղուան:

×

Ողբացեալ ընկերոջ ձեռագիրներուն հրատարակութեան համար կը նուիրեն· —

Վասպուրականի Հայր· Միութեան չէքը (Թաւրիզէն)	425
Յունիս 30ի գումարը	1900
ԸՆԴՀ· ԳՈՒՄԱՐ	2325

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՆԱՐԻՒՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Գրեց՝ Ա. ՄԻՒՌԱՅԵԼԵԱՆ

Անցնինք միւս անօրինութեանց։

ԱՐԴԻՒՆԱԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿԱՐԳԱՒՈՐՈՒՄ։— Դրամատուներու եւ երկաթուղիներու խնդրի կարգադրութեամբ անկարելի է 6 միլիոն անգործ աշխատաւորներու (18 միլիոն չունչ պահող) գործ հայթայթել։

Անգործութեան գլխաւոր պատճառներէն մէկը կատարելագործուած մեքենաներու մրցումն է՝ մարդկային ուժին դէմ, ինչպէս եւ սպանիչ մրցակցութիւնը արդիւնաբերութեան զանազան եւ միեւնոյն ճիւղին պատկանող ընկերութիւններու միջեւ։

Նոր մեքենաներու չնորհիւ աւելի մեծ թիւով եւ համեմատաբար ժամն ապրանքներ կ'արտադրուին, որու հետեւանքը կ'ըլլայ գիներու անկում։ Գիներու անկումը իրեն հետ կը քաշէ աշխատավարձի անկումը։ Եւ որովհետեւ ժամանակակից զրամատիրական անտեսութեան մէջ արդիւնաբերութեան բոլոր ճիւղերը ներքնապէս զոդուած են իրարու հետ, գիներու անկումը կը գառնայ համատարած։ Կառավարելագործուած մեքենաներու չնորհիւ միլիոնաւոր աշխատաւորները դուրս կը նետուին գործարաններէն, որով կը գառնան ծանր բեռ մը՝ պետական մարմիններու վրայ։ Այս երկու երեւոյթները կը զարգացնեն անընդհատ մրցում մը՝ գործատէրերու միջեւ, որոնք բոլոր անընդհատ միջոցները կը համարեն ինքնապաշտպանութիւն եւ կը դիմեն իրենց եւ հանրային չահերը վտանգող քայլերու։ Հաշիւ եղած է որ եթէ կոչնչկի գործարանները փակուին քանի մը տարիով, Ամերիկայի 130 միլիոն մարդիկ բաւական կօչիկներ կ'ունենան գործածելու, բայց միլիոնաւոր բանւորներ փողոց կը նետուին, բոլչեւիկներուն առատ նիւթ մատակարարելով։ Այդ պատճառով ալ, Բուզվէլթի կառավարութիւնն իր անմիջական ուշադրութեան առարկայ գարձուց երկրի արդիւնաբերութիւնը։

Բուզվէլթի նպատակները էին։— Աւանդած բանւորներուն գործ հայթայթել, Բ. կրճատել աշխատանքի ժամերը, Գ. վճարել տանելի աշխատավարձ բանւորներուն՝ կրճատուած չարժուան համար, Դ. արդիլել վտանգաւոր մրցումը, Ե. չափաւորել ապրանքներու գերարտադրութիւնը եւ, վերջապէս, Զ. սանձ դնել վաչխառուական դրամատիրութեան չահին աւելի չատ ազահութիւն։

Այդ նպատակներուն հասնելու համար, Բուզվէլթը ջօնկրէսին յղեց Արդիւնաբերութեան Վերանորոգման Օրէնքը, որով պետական հսկողութեան տակ կ'առնէ բոլոր ճիւղի եւ տեսակի արդիւնաբերութիւնը։ Կառավարութեան իրաւունք տրուած է արդիւնաբերողները քով – քովի բերել եւ մշակել ներքին կանոնագիր մը՝ որ պարտադիր՝ բոլոր անդամներու համար, կը ճշդորոշէ արդիւնաբերութեան չափը եւ ապրանքներու քանակը։ Անսահման քանակութեամբ ապրանքներ արտադրելու մարմաջին վերջ պիտի տրուի։

Ներքին եւ արտաքին չուկայի պահանջներուն համապատասխան արտադրութիւն պիտի ըլլայ եւ ոչ թէ աւելի, որպէսզի աւելորդ եւ վտանգաւոր մրցումին վերջ տրուի։ Բնականօրէն այս քայլը պիտի նուազեցնէ արդիւնաբերողներու չահը եւ բանւորներու թիւը։

Այդ պատճառով ալ, աշխատանքի ժամերը պիտի կրճատուին — օրական վեց ժամ, որով աւելի բանւորներու պէտքը պիտի զգացուի։ Ասոր հետ միաժամանակ, պիտի սահմանափակուի գործատէրերու չահը։ Այս ծրագրով կը յուսայ մօտաւորապէս երկու միլիոն անգործներու աշխատանք ճարել։

Հակառակ այն իրողութեան որ այս օրէնքով արտադրուած ապրանքներու քանակը պիտի նուազի, գործատէրերն . ւելորդ ծախքեր պիտի ունենան՝ նոր չանուորներ ընդունելու առեն եւ գրամատէրերու անհատական ազատութիւնը պիտի սահմանափակուի, աշխատաւորներու օրավարձը չպիտի իջնէ, որովհետեւ անոնց գնողական կարողութենէն կախուած է երկրի առեւտուրը եւ տնտեսական վերելքը։

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹԵԱՆ ԲԱՐԵԿԱՐԳՈՒՄ։— Արդիւնաբերութեան զուգընթաց կ'ներթայ երկրի մը երկրագործութիւնը։ Առանց ցորենի, պտուղներու, բամպակի, ծխախոտի եւայլն մարզկային որ եւ է կեանք անհերեւակայելի է։ Երկրագործը կ'արտադրէ կենսանիւթեր, առանց որոնց մարդկութիւնը սովամահ կ'ըլլար։

Այս երկրին մէջ, ինչպէս նաեւ այլուր, երկրագործական ապրանքներու գինը իջած էր՝ բոլոր չուկաներուն մէջ։ Գիւղացիները անկարող էին վճարել իրենց ապրանքները, դրամ չտեսնել եւ հողերու վրայ ունեցած պարտքերը վճարել։ Եւ դրամատիրական այս երկրի պարտատէրերը՝ Արեւելքի վաչխառուներու պէս, կթելով օրէնքի եւ ոստիկանական ուժի վրայ՝ կը գրաւէին գիւղացիներու կալուածները, տուները, անասունները։

Եւ քանի մը նահանգներու մէջ տեղի ունեցան կազմակերպուած ըմբոստութիւններ՝ կառավարական պաչտօնեաներու, ինչպէս նաեւ դատարաններու վճիռներուն դէմ։

Մօտաւորապէս վեց միլիոն երկրագործներ կան այս երկրի մէջ, առանց հաչուելու բնականիքներու անդամներու թիւը։ Անոնք կ'արտադրեն կաթ, անասուններ (մսացու), բուրդ, բամբակ, ցորեն, գարի, պտուղներ, կ - նաչիղէններ եւն.։ Եւ այդ ապրանքներու մէկ մասը՝ չուկայի մէջ գին չբերելուն համար, կը փակէին, կրակի կը տրուէին, եւ կամ պարարքի տեղ կը տարուէին։

Եւ ահա նոր եւ արմատական օրէնք մը,— իրաւունք տալ կառավարութեան հսկողութեան ենթարկելու երկրագործական ապրանքներու արտադրութիւնը, անոնց քանակը եւ գինը, ինչպէս նաեւ շուկան՝ գծելով թէ որքան ապրանք պիտի արտահանուի այս եւ այլ երկիրներու չուկայի համար։

Միաժամանակ պիտի արգիլուին գիւղացիներու հողերու եւ տուներու գրաւումը, յետաձգելով անոնց վրայ եղած պարտքերու վճարումը։ Այդ նպատակին հասնելու համար, կառավարութիւնը կը կազմէ ընկերութիւն մը, (ինքն ալ որոշ գրամագլուխ դնելով, որպէս զի հնարաւորութիւն ըլլայ պարտատէրերուն ալ գոհացում տալու։

Եւ այսպիսով կառավարութեան հսկողութեան եւ ղեկավարութեան տակ առնուած են վեց միլիոն երկրագործներ՝ մօտաւորապէս երկու միլիարդ արտավար (էյքր) հողային տարածութեամբ եւ 10 միլիարդ տոլարի արտադրութիւն ունեցող չրջաններով։

Այս դժուարին աշխատանքը ի կատար ածելու համար, երկրագործական բազմաթիւ ընկերութիւններ պիտի բերուին իրենց մասնակցութիւնը՝ իրենց ներկայացուցիչներու միջոցաւ։ Արտադրութեան բոլոր ճիւղերուն մէջ պիտի ըլլայ համագործակցութիւն կառավարութեան հսկողութեան տակ։

Ատով չի վերջանար, սակայն, Բուզվէլթի կառավարութեան քառամսեայ գործունէութիւնը։

Թղթակցութիւն մը եւս, լրացնելու համար պատկերը։

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

«ՀՆՉԱԿԵԱՆ ՓԷՏԱՅԻՆԵՐԸ»

ԽՄԲ.— «Միլլիէթ», ատենէ մը ի վեր կը հրատարակէ պատմական թերթօն մը եւս, «Միլլիսի»ի Ցուշերէն գատ։

Ցուշագիր մըն է այս ալ, որ կը պատմէ Պոլսոյ Ցունաց և Հայոց Պատրիարքարանները հետ կապուած դէպքերը։

Թարգմանաբար կուտանք վերջին մասերը։—

Հայոց պատրիարքը, Մաղաքիա արքեպ. Օրմանեան, իսր զարգացման ատր, բազմաթիւ լեզուներու քաջահմուտ, միջազգային քաղաքականութեան ծանօթ անձնաւորութիւն մըն էր։

Նախապէս կաթոլիկ է եղած, յետոյ բողոքական, օրթոտոքս, նոյն իսկ իրրեւ յիսուսեան քահանայապետական, ի վերջոյ դուն հայկական կրօնքին ընդունելով պատրիարքական աթոռ բարձրացած պատկառելի բարձր անձնաւորութիւն մըն էր։

Օրմանեան զգուչաւոր եւ վարչական ձեւով քաղաքականութիւն կը վարէր, նոյնպէս թէ վատիչահին եւ թէ հայկական խառնարարական կոմիտէներուն հետ լաւ վարուիլ գիտէր, մէկուն կամ միւսին չհերքուն յարմարելով՝ կ'ապրէր անվնաս։

Հնչակեան կոմիտէն 1904–1905 թուականներուն իր գործունէութիւնը ատակայնելով, գարձեալ սկսաւ ոճրային իր աշխատանքները։ Այս պատճառով, պատրիարքին դիրքը փոփոխ գարձաւ, նոյն իսկ դժուարացաւ մէկ կողմէ հանդիպ փատիչահին, միւս կողմէ հանդիպ կոմիտէին։

Կոմիտէն սկսեր էր նեղել պատրիարքը։ Այսպէս, Պոլսոյ եւ Անատոլուի Հայերէն պահանջուած մասնաւոր տուրքին համար կ'ուղէին, որպատրիարքը ցոյց տար իր աղդեցութիւնը եւ օժանդակութիւնը, եկեղեցիներու բեմէն խրախուսէր եւ քաջալերէր ժողովուրդը, հրահանգներ տար հոգեւոր պետերուն։ Ու կը սպասէին նաեւ որ այս կամ այն քաղաքին մէջ ձերբակալուած ու բանտարկուած Հայերուն ի նպաստ աղդու բարեխօսութիւններ կատարէր Օսմ. կառավարութեան ետսար դեսպաններուն մօտ։ Պատրիարքը թէեւ աղգային հանգանակութեան համար կարելի միջոցներով աշխատեցաւ, բայց չուզեց արձակ համարձակ գրամ հաւաքելու ելլել, այս պատճառով կոմիտէն ամբաստանեց թէ պատրիարքը կաշառուած է Սուլթան Համիտէն։ Նոյնիսկ

մը, (ինքն ալ որոշ գրամագլուխ դնելով, որպէս զի հնարաւորութիւն ըլլայ պարտատէրերուն ալ գոհացում տալու։

Եւ այսպիսով կառավարութեան հսկողութեան եւ ղեկավարութեան տակ առնուած են վեց միլիոն երկրագործներ՝ մօտաւորապէս երկու միլիարդ արտավար (էյքր) հողային տարածութեամբ եւ 10 միլիարդ տոլարի արտադրութիւն ունեցող չրջաններով։

Այս դժուարին աշխատանքը ի կատար ածելու համար, երկրագործական բազմաթիւ ընկերութիւններ պիտի բերուին իրենց մասնակցութիւնը՝ իրենց ներկայացուցիչներու միջոցաւ։ Արտադրութեան բոլոր ճիւղերուն մէջ պիտի ըլլայ համագործակցութիւն կառավարութեան հսկողութեանտակ։

Ատով չի վերջանար, սակայն, Բուզվէլթի կառավարութեան քառամսեայ գործունէութիւնը։

Թղթակցութիւն մը եւս, լրացնելու համար պատկերը։

Հայոց պատրիարքը, Մաղաքիա արքեպ. Օրմանեան, իսր զարգացման ատր, բազմաթիւ լեզուներու քաջահմուտ, միջազգային քաղաքականութեան ծանօթ անձնաւորութիւն մըն էր։

Նախապէս կաթոլիկ է եղած, յետոյ բողոքական, օրթոտոքս, նոյն իսկ իրրեւ յիսուսեան քահանայապետական, ի վերջոյ դուն հայկական կրօնքին ընդունելով պատրիարքական աթոռ բարձրացած պատկառելի բարձր անձնաւորութիւն մըն էր։

Օրմանեան զգուչաւոր եւ վարչական ձեւով քաղաքականութիւն կը վարէր, նոյնպէս թէ վատիչահին եւ թէ հայկական խառնարարական կոմիտէներուն հետ լաւ վարուիլ գիտէր, մէկուն կամ միւսին չհերքուն յարմարելով՝ կ'ապրէր անվնաս։

Հնչակեան կոմիտէն 1904–1905 թուականներուն իր գործունէութիւնը ատակայնելով, գարձեալ սկսաւ ոճրային իր աշխատանքները։ Այս պատճառով, պատրիարքին դիրքը փոփոխ գարձաւ, նոյն իսկ դժուարացաւ մէկ կողմէ հանդիպ փատիչահին, միւս կողմէ հանդիպ կոմիտէին։

Կոմիտէն սկսեր էր նեղել պատրիարքը։ Այսպէս, Պոլսոյ եւ Անատոլուի Հայերէն պահանջուած մասնաւոր տուրքին համար կ'ուղէին, որպատրիարքը ցոյց տար իր աղդեցութիւնը եւ օժանդակութիւնը, եկեղեցիներու բեմէն խրախուսէր եւ քաջալերէր ժողովուրդը, հրահանգներ տար հոգեւոր պետերուն։ Ու կը սպասէին նաեւ որ այս կամ այն քաղաքին մէջ ձերբակալուած ու բանտարկուած Հայերուն ի նպաստ աղդու բարեխօսութիւններ կատարէր Օսմ. կառավարութեան ետսար դեսպաններուն մօտ։ Պատրիարքը թէեւ աղգային հանգանակութեան համար կարելի միջոցներով աշխատեցաւ, բայց չուզեց արձակ համարձակ գրամ հաւաքելու ելլել, այս պատճառով կոմիտէն ամբաստանեց թէ պատրիարքը կաշառուած է Սուլթան Համիտէն։ Նոյնիսկ կոմիտէն, արտաստմանի մէջ հրատարակած իր թերթերով, պատրիարքին դէմ յօդուածներ տպեց։

Օրմանեան, հասատատելու համար իր հաւատարմութիւնը Սուլթան Համիտին, այդ յօդուածներն ու սպառնագիրները կը տանէր ցոյց տալու վատիչահին, որ, բնականաբար, կ'ուրախանար։

Օր մըն ալ կոմիտէն նամակով մը կը տեղեկացնէր պատրիարքին թէ այլեւս ժողովուրդը վատահութիւն չունի իր վրայ, հետեւաբար պէտք է հրաժարի, հակառակ պարագային պիտի գործադրուի անհրաժեշտ պատիժը։

Պատրիարքը այս նամակն ալ ներկայացուց սուլթանին, յայտնելով թէ որքան ծանր կացութեան մը մէջ կը գտնուի։

Սուլթանը, իր քարտուղարներէն Ասըմ պէյի միջոցաւ, կանչեց զինք եւ հրամայեց իր հրահանգները բերանացի հաղորդել Օրմանեան պատրիարքին, որուն մօտ գացի, ուղղակի Բերա, Ադա Ջամիին եռուր, Սաքըզ Աղաճի իր բնակարանը։

Պատրիարքը կը ճանչնայի առաջուընէ։ Երբ բնակարանը գացի, նախ տեսայ քարտուղարը, Ռուֆէր, որուն ըսի թէ եկած եմ տեսնելու պատրիարքը։

Լուր տուին։ Օրմանեան զինք ընդունեց իր աշխատասենեակին մէջ։ Յայտնեցի թէ սուլթանին կողմէ հրահանգներ բերած եմ։ Պատրիարքը նշան ըրաւ քարտուղարին, որ դուրս ելլաւ սենեակէն եւ առանձին ձգեց մեզ։

Բարեւները հաղորդելէ յետոյ, ըսացած հրահանգներուս ուղղութեամբ այսպէս յայտարարեցի։

— Սուլթանը կ'ըսէ թէ կոմիտէներուն ղրկած նամակը կարեւորութեան պարզ է։ Իրենց սպառնալիքը պարզ շանթած մըն է գրամ հաւաքելու համար։ Կառավարութիւնը անհրաժեշտ կարգադրութիւնները ըրած է արդէն կոմիտէներուն մասին, ամէն պղտոշական միջոց ձեռք առնուած է, հետեւաբար մտահոգուելու տեղի չկայ։ Թէեւ խռովարարները իրենց արտասահմանի հրատարակութիւններով կ'աշխատին սուլթանին ու ժողովուրդին վատահութենէն զրկել պատրիարքը, վատիչահին մտերմական վերաբերումին մասին սխալ բացատրութիւններ տալով, միւս կողմէ զրոյցներ կը հանեն իբրեւ թէ պատրիարքին կողմէ օտար դեսպաններուն մօտ գիմումներ կատարուած են, բայց այս ամէնը մէկ նպատակ ունի,— խանգարել երկու կողմերու բարի յարաբերութիւնները։ Բայց պէտք չէ ականջ դնել նման բաներու։

Պատրիարքը, լուռ եւ յարգալից, մտիկ կ'ընէր ինծի։

— Ձեր սրբազնութիւնը, ըսի, պէտք է չարունակէ իր պաչտօնը, ինչպէս կը փափաքի սուլթանը։

Օրմանեան սուլթանին անկեղծ խօսքերուն համար իր շնորհակալութիւնները յայտնելով ըսաւ.

— Գլխաւ վրայ տեղ ունի վհատիչահին հրամանը։ Քանի սուլթանը գլխաւ վրայ է, ես հաստատ կը մնամ իմ պարտականութեանս մէջ։ Իրրեւ քաջ հովիւ, վտանգներէ չեմ վախնար։ Անձնապէս վախ չունիմ։ Իմ միակ փափաքս է ծառայել համայնքիս, մինչեւ սուլթանին կամքի սահմանուելուն մէջ։ Ասոր համար ալ, ինչպէս անցեալները անձամբ իրեն հաղորդեցի, կ'ուզեմ գոհ թողուլ համայնքս, որեւէ արատունչի տեղի չտալ։

Օրինակի համար, ետի Քուլէի հիւանդանոցին կից որբանոց մը կ'ուզենք չինել։ Հողը Լվզաֆին պատկանելուն պատճառով, Լվզաֆը արգելք կ'ըլլայ չինութեան։ Գացի Շէյխ–Իւլ–Իսլամ էֆէնտիին մօտ։

Շէյխ–Իւլ–Իսլամը ըսաւ թէ Վազըֆի հողերուն վրայ չէնքեր չինելը արգիլուած չէ, եթէ վազըֆի հողերուն վրայ չէնք չինելը արգիլուած ըլլար, ամբողջ Պոլսոյ մէջ մէկ չէնք չինել անկարելի պիտի ըլլար։ Լվզաֆին ըրածը անարգար կը համարեմ, ըսաւ։ Այսուհանդերձ պատրիարքանը այդ կողմերը ուրիչ հողեր ալ գտաւ։ Եւ խնդրեց որ արտօնութիւն արուի որբանոցը չինել այդ հողերուն վրայ։ Լվզաֆը այդ ալ արգիլեց։ Ձեր ծառային դիրքը ալ աւելի դժուարացաւ։ Համայնքիս առջեւ բերանս բանալու խօսք մը չունիմ այլեւս։

Ուրիշ խնդիր մըն ալ այն, որ սուլթանը ջնջած էր տուրքերէն մնացած հին պարտքերը։ Ելմտական եւ ներքին նախարարութեանց կողմէ Անատոլուի կուսակալներուն հրահանգ ղրկուած էր այս մասին։ Ձեր ծառան ալ իր կարգին առաջնորդարաններուն միջոցով Անատոլուի ծանօթ չրջաններու պզտիկ համայնքին հաղորդեց սուլթանական չնորհը։ Բայց 20 օր եղաւ բազմաթիւ գիւղերէ եւ քաղաքներէ հասած հեռագիրները կը հաստատեն, որ խոտիւ կը պահանջուին հին տուրքերը։ (Այս ըսելով, իր պայուսակէն դուրս հանեց 10–15 հեռագիրներ եւ ցոյց տուաւ)։ Չեմ կրնար երեւակայել եւ ընդունիլ, որ սուլթանին հրամանները չեն գործադրուիր։ Սակայն գատական եւ կրօնից նախարարութիւններուն դիմել, խնդրելով որ սուլթանին հրամանը գործադրուի եւ այդ մասին հրահանգ տրուի կուսակալութեանց։

Ահա այս եւ նման ղրկանքներու պատճառով, համայնքս դժգոհ է եւ կը տրտնջայ ինծի դէմ, եւ ատիթներէն կ'օգտուին կոմիտէներն։

Գալով ազգային փրկութեան տուրքին, զոր կոմիտէներն կը հաւաքեն ակիով կամ անկիւ, Հնչակեաններն ու Դրօչակեանները առաջին առթիւ յայտնած են պարտամխեներէ եւ կարգ մը հարուստներէ գրամ փրցնել, սակայն հաւաքուած այդ գրամները եւրոպայի գանազան գրօսատուներուն մէջ վատնուած ըլլալը հաստատելէ յետոյ, այլ եւս ոչ ոք ուզած է գրամ տալ։ Այս պատճառով կոմիտէները վերջերս սկսած են սպառնալ եւ ոճրային փորձեր կատարել։ Բայց ոչ պատրիարքարանը, ոչ ալ ուրիչ տեղ մարդ կարեւորութիւն կուտայ հիմա։

Այս յայտարարութիւնները նօթագրելէ յետոյ, բաժնուեցայ Օրմանեան պատրիարքէն եւ ուղղակի պատրաստի գացի, տեղեկագիրս պատրաստեցի եւ Ասըմ պէյի միջոցաւ սուլթանին ղրկեցի։

ՎԱՂԸ.— Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱՒ ԱԲՒԿ ՈՒՆՁԵԱՆ

Ո՞Վ Է ՊԱՏՃԱՌԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԵ[ան]

Պ. Արշակ Զօպանեան կը[չնակ]
հետեւեալը կը պատմէ նոր [ու]
գրութեան ծագման մասին.

Թոյլ տուէք որ նախ պատմ[եմ]
ի՞նչ ձեւով ծնած է այդ վոր[ձը]
ինչպէս որ իմացայ անոր հա[ղոր]
հօրմէն, Մանուկ Աբեղեանէն։ [Ան]
եան իմ վաղեմի բարեկամներէն [են]
է. 1908ին Էջմիածին կոմիտաս [վր]
դապետին հետ՝ պինք չաճախ [ենք]
ու իրեն հետ լաւագոյն յարաբ[եր]
թիւններ ունեցեր եմ. խորապ[ես]
գնահատեմ իր բանասիրական մ[ին]
ժէք գործերը։ Ինծի համար անո[ւշ]
կնալի բան մըն էր թէ ի՞նչպէս [ան]
քաջ հայկաբանը, այդ լուրջ բան[ա]
րը այդպիսի վիժուկի մը ձիրքե[րը]
ուզղեցի անոր՝ վերջին անգամ [ե]
ան գանուած միջոցիս իրեն [հետ]
այցելութեանս ընթացքին։ Ա[ն]
ինչ եղաւ իր պատասխանը. «[Ես]
Հայաստանի նորահաստատ կա[ռա]
րութիւնը, տեսնելով որ համա[ձայն]
կուսակցութեան յաղթանակէն [ետ]
ռուսական ուղղագրութեան մէ[ջ]
մը բարեփոխութիւններ կատա[ր]
էին, ինծի դիմեց առաջարկել [ին]
մեր ուղղագրութեան մէջ հարկ[ա]
բարեփոխանց մասին տեղեկագ[իր]
պատրաստեմ։ Ես պատրաստեցի [ի]
տեղեկագիրը, ուր կը ներկայ[ա]
բարեփոխման երեք ծրագիր։ [Ա]
մատական, երրորդը՝ բոլորովի [ա]
մատական։ Կը կարծէի թէ նա[խ]
առաջարկած առաջին ձեւս [ա]
փորձէին եւ անոր ամէն տեղ [ը]
ուելէն յետոյ պիտի անցնէին [ե]
րորդ ձեւին, ու աւելի ուշ, ա[ն]
եաքը՝ երրորդ ձեւին։ Բայց կա[ռա]
րութիւնը ընդունեց երրորդը, [ո]
նաձայրայեղ ձեւը եւ անոր [հ]
Հայաստանի մէջ կիրարկումը [ա]
վարտակով պարտադրեց»։

Աբեղեան, ինչպէս ըսի իրեն, [ա]
էր գուշակէր որ յեղափոխական [ա]
ռավարութիւն մը բնականաբար [ի]
ներկայացուցած երեք ծրագիր[ին]
ամէնէն ծայրայեղը պիտի նախ[ըն]
րէր, ու եթէ չէր ուզած յայտար[ա]
— ինչ որ լաւագոյնը պիտի ըլլա[ր]
թէ հայ ուղղագրութեան մէջ [ո]
խութիւններ մացնելու հարկ չ[կա]
դոնէ իր մեղմ անուանած ձեր մ[ը]
առաջարկած ըլլալու էր։ Ցետա[գա]
ուղղագրութեան մէջ մտցուած փ[ո]
խութիւնները — ինչպէս իմաց[ուա]
ռուսական բարեկամներէ — քան[ի]
բառերու մէջ ու վերջը դրուած [ա]
լորդ տառերու ընդման մէջ կը [կ]
նան միայն, եւ այդ ընդհատ պ[ա]
բազմէն իսկ առաջ ռուս չատ մ[ե]
բազմներ արդէն ցանկալի կը [տ]
տեն եղեր։

Աբեղեանի նորահնար ուղղա[գ]
թիւնը այնքան քիչ համոզիչ ու [գ]
պուրիչ է, որ նոյն իսկ այն առան[ձ]
հայ խորհրդային կառավարութիւն[ը]
ասիկա պիտեմ չատ ատյք աղդե[ց]
մէկ ձայնի մեծամասնութեամբ [մ]
քուէարկած էր անոր ընդդիմութ[եա]
անգամներուն կէսը հակառակ [ե]
արկած էր, եւ որոշումը անցած [է]
չնորհիւ այն առենուան կառավ[ա]
թեան մաս կազմող եւ հայերէն [գ]
ցող ռուս–հրեայ անդամի մը ձա[յն]ին։

ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉԸ ԵՒ ՍԱՖԱՎԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

Բ.

Սարգիս Պաչտաթեանը այս վերջին տասնամեակին մէջ Եւրոպայի եւ Ամերիկայի գեղարուեստական աչխարհին՝ ուչադրութեան եւ գնահատութեան արժանացաւ իր նկարներուն ցուցահանդէսներով։ Պաչտաթեանի տաղանդն ու վրձինը մանաւանդ 1931–1932 թուականներուն մեծ չարժում առիթեցին Եւրոպայի եւ Ամերիկայի մէջ, երբ ցուցադրուեցան Սպահանի Շահ Աբբասի պալատներէն արտանկարած որմանկարները, որոնք Պարսից Սաֆավեան չրջանի նկարչական արուեստի գլուխ գործոցները կը կազմեն։

Պարսից այս համբաւաւոր Աբբասից Աբբաս, Շահ Աբբասը ոչ միայն խելօք, խորագէտ, ժողովրդականութեան արժանացած եւ սիրուած թագաւոր մըն էր, այլեւ արուեստից եւ վաճառականութեան հովանաւոր ու պաչտպան մը, որուն չնորհիւ մանաւանդ Նոր Ջուղայի հայ գաղութը լաւագոյն չրջան մը ունեցաւ։ Շահ Աբբասը համբաւ հանած է պատմութեան մէջ իբր

չինարար եւ արուեստասէր թագաւոր։ Անոր անունով մինչեւ այժմ գեռ կը մնան այն նչանաւոր կառուածները — իչխանները, որոնց թիւը, ըստ ժողովրդական ասութեան կը հասնի իննհարիւր իննսունհինգի (ոճքիւղ եիւղ ոճքան ոճքիւղ)։ Կարեւոր կեդրոններուն մէջ ան չինել տուաւ պետութեան եւ ժողովուրդին համար մզկիթներ, չուկաներ եւն.։ Սակայն Շահ Աբասը հոյակապ չէնքերով ու պալատներով զարդարեց մանաւանդ իր մայրաքաղաքը Իսֆահան կամ Շօշը, որ մինչեւ այժմ ալ կը պահէ Աբբասից Աբբասի ոքանչելի յուչարձանները — պալատներ, մզկիթներ, չուկան, հրապարակ եւն.։

Աբբասական մզկիթները իրենց ճարտարապետական ոճովիմանաւանդ արտաքին գեղեցիկ ու ակնախտիղ զարդարանքներով հիացում կը պատճառեն ականատեսներուն։ Այս մզկիթներուն գմբէթները եւ պատերը դուրսէն զարդարուած են թանկագին յախճապակիներով (քեաչի)։

Գալով արքայական պալատներուն, անոնց ամբողջ համայքը եւ խորհրդաւորութիւնը, ներքին կեանքի գաղտնիքներու, պալատական հաճոյքներու, դաւերու, կանացի եւ սիրային արկածներու, վեհապետական քմահաճոյքներու, վայելչասիրութեան, հեշտանքի եւն. ամէն տիպի ու տեսակի կենցաղի մէկ մէկ խորախորհուրդ գաղտնարաններ են, իրենց լաբիւրինթոսային կառուցուածքով, որուն մէջ անձնասօք մը դիւրութեամբ կրնայ չփոթուիլ եւ անելի մտանուիլ։

Շահ Աբբասի գլխաւոր պալատներէն մէկը, որ կը գտնուի Սպահանի ամենամեծ հրապարակին (Շահի մէյտան) հարաւակողմը, արտաքինպէս թէեւ մեծ է եւ անպաճոյճ, սակայն ակնառուածքին վրայ հմայող տպաւորութիւն չի թողուր։ Անոր հմայքի գաղտնիքը ներսն է։ Երբ 1931ի ամառը, երեք ամսով Սպահան – Նոր Ջուղա գացեր էի, խումբ մը բարեկամներու հետ առիթ ունեցայ պտտելու այդ պալատը եւ ամէն կողմ մանրամասնօրէն դիտելու։

Ոլորապտոյտ սանդուխներով միչտ կը բարձրանանք եւ յարիկ յարկ, բաժանմունքէ բաժանմունք կը չրջինք։ Մեր առջեւ կը բացուին երբեմն լայն ու երկար եւ միջակ լոյսով ողողուած դիւանատուներ, դահլիճներ, երբեմն եռանկիւնի, քառանկիւնի եւ կիսալոյս սենեակներ, ի՛անցնինք նրբանցքներէ, նեղ ու մանուածապատ մուտքերէ եւ միչտ նոթանոթ սենեակներ կամ մենաբաններ կը մտնենք։ Ահա գաղտնաբաններ որ առանձնութեան, վայելքի, հեշտագին կեանքի, կանացի հրապոյրներու, գաւերու սիրային արկածներու երբեմն ժամադրավայրեր եղած են։

Սակայն Ալա Կափուի հրապոյրը իր պալատական անցեալ կեանքի եւ ներկայ անփառունակ չէնքի մէջ չափով փնտռենք։ Անոր ամբողջ փառքն ու հրապոյրը պէտք է փնտռել իր նկարչական զարդարանքներուն եւ մանաւանդ սքանչելի որմանկարներուն մէջ, որոնք երեք հարիւր տարի առաջ ստեղծագործուեր են եւ մինչեւ այժմ, կը պահեն իրենց հմայքը եւ մանաւանդ գեղարուեստական արժէքը։

Այն՝ ինչ որ արեւմտեան եւ արեւելեան վրձինները հրաչակերտեցին Շահ Աբբաս Մեծի ցանկութեամբ ու ճաշակով, անոր հրամանով ու քմահաճոյքով, այդ բոլորը սակայն ոչ միայն չկրցան ըմբռնել ու գնահատել խորամիտ եւ արուեստասէր Շահ Աբբասի դէտ ո՞ր մէկը յիշենք այն աւերներէն որոնք մարդկային տգիտութիւնն գեհենիկ ըմբռնումներէն ծնունդ են՝ պալատական որմանկարները չայնելու գարչելի մրցումին մէջ։

ՀԱՅԿ ԱՃԵՄԵԱՆ

ՄԱՀ ՓՐՈՓ. ԿԱԼԱՃԻՔԵԱՆ

Տիքակոյի մէջ մեռած է ամերի[կ]
հայ գիտուն մը, փրոֆ. Ադիքա[ռ]
Կալաճիքեան։

Ծնած Ռումգլի Հիսար, փրոֆ[.]
Կալաճիքեան երկրագործական [գ]
թիւնը կը ստանայ Ռօպէրթ Քո[լ]
ճի մէջ։ Ցետոյ կ'անցնի Նիւ Եո[ր]
յաջողութեամբ աւարտէլ յետոյ [ե]
մալաարանի գիտական ընթացքը[.]
համալսարանին մէջ դասախօս [է]
կարգուի բնագիտութեան։ Ան[կ]
տոյ կ'ներթայ Փիլիպպեան կղզի[ն]
եւ չափագիտութիւն կը դասա[խ]
Մանիլայի համալսարանին մէջ։

Ընդհ. պատերազմին Պոլիս կ[ո]
եւ բնագիտութեան դասախօս կը [դ]
դուի Ռօպէրթ Քոլէճի։ Ցետոյ [Ա]
րիկա կը վերադառնայ եւ երեք [տ]
բնագիտութեան դասախօս կ'[ը]

Եօթը տարիէ ի վեր կ'աչխատի [Ֆ]
Քոլըմպիայի համալսարանին մէ[ջ]
քակոյի համալսարանի ատաղար[ան]
կան ճիւղին մէջ։

ՖԻԼՍԻՀԱՅ

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

Հայաստանի ներկայ վիճակը մեզ ցոյց տուաւ եղելութիւնները, որոնք ապացուցանեն, որ Հայաստանի ժողովուրդը ոչ միայն ունակ է ինքնուրոյն կեանք վարելու, այլ եւ ունի ուժ եւ կարողութիւն՝ ինքնուրոյն պետականութիւն կազմելու եւ զարգացնելու:

Հայաստանի ներկայ վիճակը ցոյց տուաւ

ՄԱՆՐ ԼՈՒԻՐԵՐ

ՏԱՍԸ ՄԻԼԻՈՆ ՖՐ.ի փոխառութեան երկրորդ բաժինը, երկու մէլիառ, հրապարակ հանուեցաւ յուլիս 4ին, հարիւրին 4 եւ կէսով տոկոսով եւ վճարելի տասը տարիէն: Հազար ֆրանքի փոխարէն պիտի վճարուի 1100 ֆրանք, 1943ին: Հազար ֆրանքին տարեկան տոկոսը, 45 ֆրանք, պիտի վճարուի վեցամսեայ կտրօններով, իւրաքանչիւր տարուան յունուար 1ին եւ յուլիս 1ին:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԻ (հեծելանիւով) վեցերորդ հանգրուանը, Էվիան – Էքս Լէ Պէն – չահեցաւ իտալացի Կուչոռա, որ չհաց էր առաջին հանգրուանն ալ: Ցաղթականը արժանացաւ փառաւոր ընդունելութեան մը: Հակառակ տաժանելի վերելքին, 15 հեծելանուագողներ կը հետեւէին իր հետքերուն:

ԸՆԴՀ. ՆԵՐՄԱՆ օրէնքը քուէարկուեցաւ վերջնապէս: Պիտի օգտուին զինուորականները, երկաթուղիներու եւ պետութեան այն պաշտօնեաները որ պաշտօնանկ եղած էին, ինչպէս եւ կարծիքի յանցանքով զառապարտուածները:

Ֆ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ մեծ քանակութեամբ բամպակ պիտի գնէ Մ. Նահանգներէն, հարիւրին 30ը կանխիկ, մնացեալը մէկ տարուան մուրհակներով եւ հարիւրին 5 տոկոսով: Ապրանքներուն մեծագոյն մասը պիտի ղրկուի այս ամսու:

Այս առեւտուրը կարգադրուեցաւ Լոնտոնի մէջ, երկու երկիրներու պատուիրակներուն միջեւ, ինչ որ առելի կարեւոր է քան բուն խորհրդաժողովը:

ՌՈՒՄԱՆԻՈՑ ԹԱԳԱՒՈՐԸ մազ մնաց որ սպաննուէր զինուորի մը կողմէ: Թագաւորը այցելութեան գացած էր Թրանսիլվանիոյ մէկ զինարանը, վարչապետին հետ, երբ զինուոր մը սկսաւ կրակ ընել նոր տեսակ զնդացիրով մը: Առաջին զնդակները արձակուած էին, թագաւորէն մէկ մէթր հեռու, երբ սպայ մը խոյանալով զնդացիրը անդին դարձուց: Զինուորը ձերբակալուեցաւ, բայց եղածը արկած էր, ոչ թէ սպանութեան փորձ:

Այրի Տիկին Նեկտար Քիւթնէրեան, Այրի Տիկին Եղիսաբեթ Այտընլեան, Տէր եւ Տիկին Զարմայր Քիւթնէրեան եւ զաւակունք եւ պարագաները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, փեսին եւ աղգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՔԻՒՔՆԷՐԵԱՆԻ

դառնաղէտ մահը որ տեղի ունեցաւ 29 յունիս չաբաթ օր: Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ, այսօր չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 9ին, 2, Rue Rossel, au Kremlin–Bicêtre:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Լիոնի կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն:

×

Հ. Յ. Դ. Մէն Լուի (Մարսէյլ) Ակնունի խումբը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ա. ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի դառնաղէտ մահուան առթիւ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն:

Դիմելցէք **Reibros**ի, ուր պիտի գտնէք շատ սիրուն գլխարկներ 49 ֆրանքէն սկսեալ: **REIBROS. 11 rue Lafayette:**

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Թիթեղագործ (թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Ազատապետեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկակոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն Թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւզբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourtl Haute Saône), France.

— Կը փնտռուի Էնկիւրիի Սթանոզ գիւղէն Կղեմէս Սինանեան, որ վերջին անգամ զինք տեսած է իր հայրենակիցներէն Ռուբէն Թէլլալեան, Առանայի Կեաւուր Տաղի մէջ: Փնտռողն է իր մայրը՝ Եղիսաբեթ, քոյրերը՝ Նունիկ, Հոփսի եւ եղբայրը՝ Ռուբէն Սինանեան: Հասցէ *18bis* Avenue du Bas Meudon, Issy-les-Moulineaux. Seine: Կը խնդրուի սուրիահայ թերթերէն արտատպել: Լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր:

— Կը փնտռուին Յակոբ եւ Գէորգ Կարապետները, որոնք կը գտնուէին Փարիզ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Կ. Մուրատեանի, 74, rue de Rome. Marseille:

ԱԶԴ

Հղճի եւ օրէնքի առջեւ պատասխանատու չմնալու համար, կինս՝ Վերժին (ծն. Հնդց. Իլիաս Եպզուզ) (չէքքէրճի) ի Պէյրութ՝ որ մէկ ու կէս տարի առաջ՝ առանց լմ եւ ծնողաց գիտութեան իր ընտանեկան աուրը յարկէն խոյս կուտայ նախ երկու ամիս Մարսէյլ, ապա Պէյրութ կը մեկնի իր ծնողաց մօտ:

Այս ազդով կը ներեմ իր ցոյց տրած վերաբերմունքը եւ կը հրաւիրեմ զինքը եռամսեայ պայմանաժամու մէջ վերադառնալ Փարիզ: Հակառակ պարագային ազատ կացուցածպիտի ըլլայ ձիս չեղեալ նկատել մեր ամուսնութիւնը:

Տիգրան Եագմաճեան

Յուլիս 3

Aux Etoiles de la Perse

* * *

Restaurant TÉHÉRAN

33, Rue des Ecoles. Paris (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հասեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն Ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

Ց.

Չ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅի Ջուարեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8.30ին Ակուտքին մէջ, Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՇԱՎԻԼԻի Արդութեան կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ճաշոթ հաւաքատեղին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ԱՒԹԻԻ

կազմակերպուած ՇԱՎԻԼԻ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

30 ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ

կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ Թուականը:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅի ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ կողմէ

9 ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԻՕՕՏՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, ՊԱՂ ԱՂԲԻՒԻՐԻՆ ՄՕՏ

Կը խօսի՝ Տիկին ՇԱՀԼԱՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցի *ԵՔՐԱՏ* նուագախումբը:

Խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ ռուսական պարեր: Արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Հաղորդ. միջոց.— Լեվալուաէն առնել չոդեկառք եւ իջնել Մէօտոնի: Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ֆէրմ ու Մուլինօ: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յառաջիկայ Կիրակիին:

Հայ Արիները ցոյց պիտի տան ճանապարհը:

Դաշտապարահանդէս

կազմակերպուած ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ

9 *ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 9*

Robinson/ Au Grand Arbre *պարտէզին մէջ:*

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, Թատերական ներկայացում, նուագ եւ պիւ: Եւրոպական պարեր: Մասնաւոր նուագախումբ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ: փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:

Մասնակցութեան համար 3 ֆրանք:

Դաշտահանդէս

կազմակերպուած՝ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱՀՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի առաւտեան ժամը 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը 8

Արժանթէօյլի անտառին մէջ

Մասնամասնութիւնները յաջորդ Թիւով:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած՝ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին,

14, rue de Trévise, մէթրօ՝ Cadet

Մուտք՝ 5 եւ 10 ֆրանք:

Եւրոպայի հայկական մեծագոյն գրատունը

Գրատուն ՀՐԱՆՏ - ՍԱՄՈՒԷԼ

51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) Métro: Odéon Tél.: Danton 88-65

Շանրածանօթ ՊԱՒԼԵՆՑ Գրատունը իրեն միացնելէ ետք, գրատունս երեք տարիէ ի վեր ամբարած է հայերէն հին եւ նոր ամէն տեսակ գրքերու ճոխ մթերք մը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ օրը օրին կը ստացուին Պետհրատի բոլոր հրատարակու: Թիւնները, դրական, գեղարուեստական, երաժշտական եւ այլն.:

Գործակալն ենք զոյգ *ՀԱՅՐԵՆԻՔ*ներու, *Յուսաբերի, Երիտասարդ Հայուհի, Միռնի* եւ այլ հայ Թերթերու:

ՃՈՒԽ ՄԹԵՐՔ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՔԵՐՈՒ, Larousseի, Hachetteի, Félix Alcanի, Armand Colinի եւ ֆրանսական բոլոր կարեւոր Հրատարակչական ցուներու հրատարակութիւնները ունինք եւ կը հայթայթենք առանց գինի յաւելումի:

Դպրոցներու եւ Գրադարաններու համար *100*ին *10* զեղչ:

Ունինք արդիական կազմատուն:

Վարձու կը տրուին վիպական գրքեր, շաբաթը *3*, ամիսը *10* ֆրանքով

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

×

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ԳԱԼՈՒՍՏ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐՔ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաք եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒԱՅԵԼԵԱՆ

Գինը 10 ֆրանք

Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, **17, Rue Damesme, PARIS**

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔ

“ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ - ՆՈՅԵՄԲԵՐ ”

(*ՏԱՐԵԳԻՐՔ*)

Գեղարուեստական հրատարակութիւն, նուիրուած Հայաստանի նուաճումներուն՝ գրականութեան, արուեստի, մշակութային, շինարարութեան ժողովրդական տնտեսութեան ասպարէզին մէջ:

Տարեգիրքը կազմուած է՝ Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ, ԱՒՍԷԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ եւ Ե. ԲԱՐԻ խմբագրութեամբ: Կը պարունակէ Հայաստանի գործիչներու կենսագրականները և նոխացած է՝ Հայաստանի գործիչներու լուսանկարներով, գրական բեմադրութիւններու, մշակոյթի կեդրոններու եւ Հայաստանի ժողովրդի կեցցաղը եւ կեանքը ներկայացնող պատկերներով:

Գիրքն ունի 658 էջ մեծադիր՝ լաթակազմ եւ գեղարուեստական շքեղ

ԳԻՆ՝ 15 ՄԱՐՔ

Ապսպրանքներու համար դիմել՝

„Kniga” G. M. B. N, Kurfurstenstr. 33

BERLIN, W. 35 **ALLEMAGNE**

Հայերու ժամադրավայրը

Ճաշարան ՖԼՕՐԻԱ

61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Աւեւտրական եւ Շաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը *9*էն *11*, եւ *5*էն 7:

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

ցանկն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հուսի նիւթերու (չոր պտուղ, աղիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու:

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց:

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ԿԱՐՈՒԽԻ Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Քոնֆէքսիոն պլուզի եւ լէնժըրիի համար կարուհի կ'ուզուի, նաեւ ոօքօքօ եւ պուտրոի բանողներ: Ներկայանալ նմոյշներով. 9.30էն 11.30, Sarafian (You-You), 13, rue du Fbg. Poissonnière Փարիզ:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN) 17, Rue Damesme :-: PARIS

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Սաղոնով, իր ուժերը կասկածի առջեւ մասին մէջ պահած, պէտք է կանգ առնէր նախաթարութեան չէնքին մուտքին առջեւ մէկ կողմը, երեսը Նեվային: Նոյն տեղը բայց ճամբուն միւս կողմը պէտք է կենար Ռ., որ իր գլուխը պիտի բանար, երբ մօտենար Պլեհվէի կառքը, նշան տալու համար Սաղոնովի: Վերջապէս, քիչ մը աւելի հեռու, Ցեզնոյ կամուրջին վրայ պէտք է կանգնէր Կալիայեւ, կարենալ տեսնելու պայմանով Պոկոտիլովն ու Սաղոնովը: Պարտականութիւն պիտի ունենար նշան տալու, երբ Պլեհվէ վերադարձին մանէր քովնտի փողոց մը:

Այս կարգադրութիւնները գոհացուցիչ չէին անշուշտ:

Անկախ անկից որ ամբողջ գործողութիւնը տեղի պիտի ունենար Պլեհվէի բնակարանին դռներուն իսկ առջեւ, ուր, քաղաքագօրքէն, հետեւակ ու ձիաւոր ոստիկաններէն զատ, կը վիտային ամէն կողմ, փողոցներուն անկիւնը, Օխրանային լրտեսները, գիտողութեան արժանի էր որ Պոկոտիլովի ուշադրութիւնը պիտի գրաւէր մէկ կողմէ կառքը, որուն պիտի սպասէր, իսկ միւս կողմէ Կալիայեւը: Դարձեալ Սաղոնովի ուշադրութիւնը պիտի գրաւէր մէկ կողմէ Պլեհվէ, միւս կողմէ Ռ. եւ Կալիայեւ: Ակնիկ պատ, գործողութեան կը մասնակցէին, հետեւաբար վտանգի կ'ենթարկուէին երկու անձեր, որոնք գրեթէ անմիջական օգուտ չունէին մահափորձին,—Ռ. եւ Կալիայեւ: Այս կարգադրութեան թերութիւնները կը ծագէին հակոդութեան անբաւականութենէն:

Պլեհվէի ուղեգծին անորոշութիւնը, — կրնար ըլլալ, որ քովնտի փողոց մը մտնէր,— մեզ կը ստիպէր անշարժութեան մատնել կալիայեւը: Միւս կողմէ, նկատելով որ Սաղոնով չէր ճանչնար նախաթարին կառքը, հարկ կ'ըլլար Ռ. ալ մացնել գործին մէջ: Այս անպատեհութեան պատճառով էր գէխաւորապէս, որ Ազեւ չէր ուզեր ակնթարթիլ մահափորձը, որ իր կարծիքով կանխահաս էր: Մարտ 16ին տեսակցութիւն մը ունեցայ, վերջին մանրամասնութիւններուն համար, Պոկոտիլովի եւ Շուայցկըի հետ: Այդ տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ Ալեքսանդր Նեվսկիի գերեզմանին մէջ, Զայկովսկի չերիմին մօտ: Սառնօդէն, հանդարտօրէն, Շուայցկը կը քննէր մեր յատակագիծին մինչեւ իսկ ամենափոքր կէտերը: Իր վրայ դրուած էր ծանր գործ մը,— գիշերը պատրաստել 5 ռումբ եւ բաժնել, յաջորդ առտու, ամբաձիղներուն: Պոկոտիլով գրդուած կը թուէր, ինչպէս միշտ: Մեծ եռանդով կը հաստատէր յաջողութեան մասին իր վստահութիւնը: Դարձեալ վստահ կերպով կ'ըսէր թէ իրեն պիտի վիճակէր Պլեհվէն սպասելու պատիւը, ոչ թէ Ն.ի կամ Սաղոնովի: Նոյնիսկ կը պնդէր որ, Ն. այն պահուն երբ նետելու ըլլար իր առաջին ռումբը, փոխանակ փախելու քովնտի փողոցով մը, փութար իր մօտ: Պոկոտիլով կ'ապահովցնէր թէ պիտի կրնար իր ռումբերով պաշտպանել թէ Ն. եւ թէ ինքզինք:

Ցանկարծ, մինչ մենք կը խօսակցէինք, մեզի մօտիկ չերմուղիին մէջէն ցցուեցաւ քաղաքագօրքի սպայ մը, ընկերակցութեամբ խումբ մը ոստիկան – զինուորներու: Շերիմներու խաչերուն մէջէն երեւցան նաեւ սուրեր եւ ուսանիչեր: Նոյն պահուն Պոկոտիլով հանեց իր ատրճանակը եւ մեծ ու արագ քայլերով նետուեցաւ ոստիկաններուն առջեւը: Շուայցկը հանդարտութեամբ կը սպասէր չերիմին առջեւ, ձեռքը դրած իր գրպանին մէջ, ուր ատրճանակ մը կը պահէր: Մեծ դժուարութեամբ կրցի բռնել Պոկոտիլովը: Եաին դարձաւ եւ մրմնջելով:

— Դուք հեռացէք Պաւլիին հետ: Ես այս մարդիկը այստեղ կը պահեմ քանի մը վայրկեան:

Ոստիկանները կը մօտենային, դալով քովնտի չերմուղիէն: Բռնեցի Պոկոտիլովի թեւէն:

— Ի՞նչ կ'ընէք: Պահեցէք ատրճանակը:

Ուզեց պատասխանել, բայց, այդ պահուն, ոստիկանները դարձան եւ անցան քովի չերմուղին եւ կամաց կամաց անհետացան: Ցայտնի էր, որ մեզի համար չէին եկած:

Մարտ 17էն 18ի գիշերը անցուցի Պոկոտիլովի հետ: Ու լուսցուցինք Վառիէթէ Թատրոնին մէջ, յետոյ դացինք պարտելու Կղզիներու Պարտէզին մէջ: կը քալէր զրգուած, ճակատին վրայ արեան կաթիլներ, ժպտուն, բիբերը բացուած: Կ'ըսէր·

— Մեծ հաւատք ունիմ ահաբեկչութեան վրայ: Իմ կարծիքովս, ամբողջ յեղափոխութիւնը կը կայանայ ահաբեկութեան մէջ: Մենք հիմա շատ քիչ ենք: Բայց բաւմաթիւ պիտի ըլլանք: Ահա վաղը չկամ ես, բայց երջանիկ եմ ատոր համար, հպարտ եմ: Վաղը Պլեհվէ սպաննուած պիտի ըլլայ:

Առտուն, ժամը 8ին, իրարմէ բաժնուեցանք իրար գտնելու պայմանով ժամը 2ին: Այդ ժամուն Շուայցկը ռումբերը պէտք է յանձնած ըլլար ամբաձիղներուն: Պէտք է գացած որոշեալ տեղ մը, Սաղոնովի մօտ: Պոկոտիլով պիտի նստէր քին մէջ եւ երթար մինչեւ Տուկամուրջը: Այնտեղէն պիտի իր հետ տանելով ռումբը: Իր կառք պիտի նստէր յետոյ Ն., պիտի սպասէր կամուրջին վրայ: իր ռումբը առնելէ յետոյ պիտի նէր Շուայցկըի հետ, որ կառքի պիտի թողուր վերջին ռումբը, Նովի համար: Ատրճանակով կրնար Ն. կարծիք չէր յայտնած: Լուի մտիկ ըրաւ ծրագրին, բողջ մանրամասնութիւնը եւ ժամուն դանուեցաւ որոշեալ տեղ:

Տեսայ Սաղոնովի կառքը, մէջ նստած էր Շուայցկը, կանգ Պոկոտիլովի մօտ եւ այս վերջինը նստաւ կառքին մէջ: Գացի փնտռելու կալիայեւը: Գտայ զայն չտեսնուած·

— Ռումբ չտուին ինձի: Ինչո՞ւ ուին Ն.ի եւ ոչ ինձի:

(Շարունակելի)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԼԻՔԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 6 ՅՈՒԼԻՍ 1933

6 Juillet 1933

ՅԱՐԵԱՆ ԹԻՒ 2252

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԴԱՐՁԱՆՔՆԵՐ՝ ԿՈՎԿԱՍԵԱՆ ՁԱԿԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

—·—

Այս անգամ բաւական ուշ, մէկ ամիս յետոյ սոացանք «Պրոմեթէ»ի վերջին թիւը (8 ուներ)։

Ինչպէս նախորդ ամիսներուն, այս թիւն ալ կը յորդի Կովկասեան Համադաշնակցութեան ծրագրին յատկացուած նիւթերով։

Եւ, լաւատես, խանդավառ չունէ մը կը փչէ առաջին էջէն մինչեւ վերջինը։

Վրաստանի, Ադրբէջանի եւ Տաղստանի անկախութեան տարեդարձին տօնակատարութիւնն ալ, այս տարի, սերտօրէն կապուած է այդ ծրագրին, Համադաշնակցութեան դաշինքին հետ։

Այսպէս, Փարիզի մէջ կատարուած միացեալ հանդէսին բոլոր հաւատխօսները մասնաւոր խանդավառութեամբ խօսած են Համաշնակցութեան մասին, զայն ներկայացնելով իբրեւ կատարուած գործ մը։

Ահա Միր Եադուլը, որ խօսելով Ադրբէջանի կողմէ, կը յայտարարէ.

— «Եթէ, 1920ին, Կովկասեան Հանրապետութիւնները բաժնուած էին իրենց տեսչերով եւ ձգտումներով, այսօր այդպէս չէ։ Այժմ Կովկասի ժողովուրդները միացած են։ Անոնց իրաւասու ներկայացուցիչները միաձայն են ուրդերը միացած են։ Անոնց իրաւասու ներկայացուցիչները միաձայն են տեղծելու համար դաշնակցային պետութիւն մը, ազատագրուած՝ ռուսական տեղծելու համար դաշնակցային պետութիւն մը, ազատագրուած՝ ռուսական ազդեցութենէ։ Այս գաղափարին յաղթական եւ տնտեսական որեւէ տիրապետ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ԱՆԱՐԻՒՆ ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

—·—

Գրեց՝ Ա. ՄԻՒՌԱՅԵԼԵԱՆ

Տնտեսական ճգնաժամին դէմ պայքարելու համար, երկրի բոլոր ուժերը յայտարարեցին մէկ ճակատ՝ Բուզվելթի հրամանատարութեան տակ: Ճգնաժամի դէմ պատերազմ հռչակուեցաւ մարտ 4ին, երբ հին նախագահը ձգեց Ուաշինկթընը եւ նորը գրաւեց աթոռը:

Ռազմաճակատը բաժնուեցաւ քանի մը գլխաւոր գաշտերու.— Դրամատուներ եւ երկաթուղիներ, անգործներ եւ երկտացոյց: Նախորդ երկու յօդուածներով ծանօթացանք առաջին երեք ճակատներուն հետ: Այժմ անցնինք միւսներուն:

ԱՆԳՈՐԾՆԵՐ.— Թիւը, ինչպէս ըսած ենք, մօտաւորապէս 6 միլիոն է (18 միլիոն անհատներ կազմած): Ասոնց դործ պէտք է ճարել, կանոնաւոր աշխատավարձ ապահովել, փրկել անոնց տուները եւ կալուածները:

Ամէնէն առաջ Բուզվելթը առաջ քշեց գաբեջուրի վերադարձի հարցը, հոգ չէ ալքօլի անբնական բովանդակութեամբ: Այդ հարցի հետ կապուած էր մօտաւորապէս կէս միլիոն անգործներու վերադարձը դէպի գործարան: Քանի մը շաբթուան ընթացքին օրէնքն անցած եւ վաւերացուած էր: Նոր գործարաններ բացուեցան, հինները նոր չունչ առին, բանուորներ ընդունուեցան եւ այդ բոլորի արդիւնքը եղաւ մէկ բան — հաւատք դէպի կառավարութիւնը:

ԱՆՏԱՌՆԵՐՈՒ ՊԱՀՊԱՆՈՒՄ.— Իր անմիջական քայլերէն մէկն եղաւ հայթայթել 1/4 միլիոն երիտասարդներու համար գործ, ուղակցելով դէպի անտառները: Անոնք հոն պիտի ապրին կառավարութեան հաշուին՝ ստանալով բնակարան, հագուստ, ուտելիք եւայլն: Միաժամանակ ամսական 30 տոլար պիտի վճարուի այդ երիտասարդներու բնակիչներուն, որոնք կ'ապրէին կառավարութեան հաշուին: Այս կայանները յատուկ են ոչ միայն այրերու, այլեւ կիներու, որոնք կը կատարեն տարբեր աշխատանքներ: Այս երկու քայլերով մօտաւորապէս մէկ միլիոն բանուորներու գործ հայթայթուեցաւ եւ ժողովուրդը զգաց որ նոր վարիչ մը երեւան եկած է, պիրենք առաջնորդելու դէպի աւելի լաւ օրեր:

Այս բոլորէն վերջ նոր եւ անգործութիւնը ճակատէն հաւաքող օրինագիծ մը — 3 ուկէս միլիոն տոլարի ելմտացոյց մը հանրօգուտ չինութեանց համար՝ խճուղիներ չինելու, հիները վերանորոգելու, չէնքերու կառուցման եւ բնութեան հարստութիւնները պահպանելու համար, ջրամբարներու չինութեան, ջուրերու զտման, ելեկտրական ուժի, ածան գնելով բնակարաններու եւ այլ նման աշխատանքներու համար: Դաշնակցային կառավարութիւնն այդ դումարը պիտի բաժնէ նահանգներու վրայ — տալով անոնց իրենք պարտք: Աշխատանքի այդ ճակատին վրայ յոյս կայ երկու միլիոն բանուորներու գործ հայթայթելու: Այս դումարով բոլոր հիմնարկութիւնները կ'ունենան բաւարար դրամագլուխ՝ նոր աշխատանքներու համար:

ԵԼՄՏԱՑՈՑՑ.— Երկրի մը ելմտացոյցը պիտի հաւասարակշռուած ըլլայ, այլապէս անկարելի է սպասել բնականոն կեանքի վերահաստատումը: Այդ պատճառով ալ, նախագահ Բուզվելթը բաւական դժուարին պայքար մղեց Քոնկրէսին դէմ, սպառնալով վերջինին: Վէտը վէթերաններու նպաստի չուրջն էր: Բոլոր անոնք որ նախորդ եւ վերջին մեծ պատերազմին մասնակցած են, նպաստ կը ստանային կառավարութենէն՝ իրենց կրած մարմնական վնասին համար վճռաւուղնեբրու չարքին բազմաթիւներ կային, որոնք ոչ պատերազմի դաշտ իջած էին եւ ոչ ալ ուղիէ վէրք ստացած եւ կամ պատերազմէն վերադարձէն վերջ տիրացած են լաւ պաշտօններու: Հակառակ այդ փաստերուն, այս «հերոս»ները կը չարունակէին նպաստ ստանալ կառավարութենէն: Բուզվելթին իր հարուածն իջեցուց այս սեռակի վերթերաններուն եւ առաջարկեց 400 միլիոն տոլարի խնայողութիւն մը: Քոնկրէսն ընդդիմացաւ, որովհետեւ անդամները պէտք ունէին վերթերաններու քուէին՝ վերընտրուելու համար:

Նախագահը սպառնաց դիմել ժողովրդի մեծամասնութեան, որ հարկէր կը վճարէ՝ վերթերաններ պահելու համար:

Եւ որովհետեւ Բուզվելթի հեղինակութիւնը մեծ էր, կատարած գործը՝ օգտակար եւ իր առաջարկները՝ երկրի չահերուն նպաստաւոր էին, Քոնկրէսը տեղի տուաւ: Ելմտացոյցը հաւասարակշռելու համար արձակուեցան աւելորդ պաշտօնեաները եւ ջնջուեցան պաշտօնեաները,, հարիւրին 15 կրճատուեցաւ բոլոր պաշտօնեաներու չարթաթվճարը եւ այդպիսով մօտաւորապէս մէկ միլիառ տոլարի խնայողութիւն կատարուեցաւ:

Ահա համառօտ կերպով Բուզվելթի քառամսեայ գործունէութեան պատկերը: Եւ այս բոլորը այսքան կարճ ժամանակի ընթացքին:

Ամէնէն տաթօրինակը եւ անհաւատալին — 150 տարուան կեանք ունեցող այս Հանրապետութիւնը՝ իր ներկայացուցիչներու միջոցաւ, նախագահը «դիկտատոր» հռչակեց՝ ճգնաժամի դէմ մղուելիք այս պայքարը յաջողութեամբ տանելու համար:

Ամերիկեան պատմութեան մէջ ոչ մէկ նախագահ ունեցած է այն լիազօր իրաւունքները, որոնք յանձնուած են Բուզվելթին՝ կանոնաւորելու համար դրամատուները, դրամի արժէքը, արդիւնաբերութիւնը, երկրագործութիւնը՝ կանոնաւորելով թէ դիները եւ թէ արտադրութեան քանակը: Այս գործներուն աշխատանք հայթայթել, պահելով չարթաթվճարի վերելքը, կրճատելով աշխատանքի ժամերը, վերացնելով աւելորդ եւ վտանգաւոր մրցակցութիւնը:

Վեց միլիոն երկրագործներ, 6 միլիոն անգործներ, տասնեակ միլիոնանոցներով աշխատաւորներ — 120 միլիոն ժողովուրդ իր կեանքը կապած է մէկ աւծի հետ:

Եւ այդ անձնաւորութիւնը բռնակալ չէ, ոչ Սթալին, ոչ ալ Մուսոլինի:

Դէմոկրատ է ինքը: Ազատութիւնը սիրող եւ ժողովուրդի համար մտածող:

ԱՆՀԱՏՆ է ուժեղ եւ գաղափարականի, որ կը գործէ քուէի վրայ:

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՍՊԱՆՆՈՒԵՑԱԻ ԱԲԻԿ ՈՒՆՃԵԱՆ

Սուլթանին «անկեղծ» յայտարարութիւններուն չափ կատարեալ էր նաեւ պատասխանը Օսմանեան պատրիարքին, որ կը վանդատէր կոմիտէճիներուն կատարած ճնշումներուն մասին: Ուշադրութեան արժանի է «բարու հետ խօսելու քաղաքականութիւնը», զոր կը գործադրէին անոնք երկուսանէ: Որոշ էր թէ երկուքն ալ չափազանց խորամանկ ձեւով կը շարժէին:

Քանի մը օր յետոյ, պատրիարքին խնդրանքին համաձայն, որքանոցի հողերուն եւ անվճար հին տուրքերուն խնդիրը լուծուեցաւ: Սուլթանին աւագ քարտուղարը իր մօտ կանչեց պատրիարքը եւ անոր հաղորդեց թէ կարգադրուած են իր խնդրանքները, նոյն իսկ սուլթանին կողմէ նուէր մըն ալ տրուեցաւ պատրիարքին:

Ձիշդ էր թէ կոմիտէճիները «ազգային ազատագրութեան» տուրք մը կը հաւաքէին օսմանեան երկրին սահմաններուն մէջ, ինչպէս կը խոստովանէր նաեւ Օսմանեան պատրիարք:

Այդ հաւաքուած դումարներուն քանակը նուազած ըլլալով, ինչպէս կ'ըսէր պատրիարքը, կոմիտէճիները սկսեր էին բռնի եւ ահաբեկչական եղանակով դրամ քաշել հարուստներէն:

Ահա այդ օրերուն, այդ կոմիտէճիներուն ձեռքով սպանուեցաւ Աբիկ Ունճեանը, որ Պոլսոյ ամէնէն նշանաւոր հարուստներէն մէկն էր:

Սուլթանը լաւ կը ճանչնար Ունճեանը, որ պետական յանձնառութիւններով կը զբաղէր: Աւելորդ է ըսել՝ ազատուած օրմանկարներու վերարտադրութեան կամ վերականգնման) մէջ գտաւ ոչ միայն արեւմտեան՝ այլ եւ հայ վրձինը: Առաջին անգամ, մեր նկարիչը, 1930ի աշնան էր որ անցաւ Սպահան, որուն պալատները իր աչքին առջեւ կը պարզէին օրմանկարներու եւ պարսկական նկարչական արուեստի հարուստ դանձարան մը, ուր սակայն ոչ թէ ոսկին ու ադամանդը կը վայելէին, այլ սքանչելի աչքին, հոգիին ու զգացումին հրճուանք ու հրապոյր տուող խմացական դանձեր, որոնց գաղտնիքը ամէն մարդ չի կրնար ըմբռնել ու հասկնալ:

Ինչպէս կրնար Օսմանլը ըլլալ:

— Ձեր գլխուն ֆէս մը կը դնենք, ձեր ուսմէն անունն ալ Օսման պէյ կը չինենք, հարցաքննութեան սենեակին մէջ իրեւ հարցաքննիչին գրագիրը դիրք կը բռնէք:

Ամերիկացին չատ ինքնատիպ կը գտնէ այս բանը եւ կ'ընդունի: Եւ թարգման մըտքը Ուսմէն, գլխուն ֆէս մը անցընելով, իրեւ հարցաքննիչին գրագիրը սեղ կը գրաւէ հարցաքննութեան սենեակին մէջ:

Հարցաքննիչ Սաարկատին պէյ կը սկսի հարցաքննել ոճրագործը.

— Է՛յ Օհաննէս, ըսէ՛ տեսնեմ, ինչո՞ւ սպաննեցիր Ունճեան Աբիկ էֆէնտին: Ինչ մարդէն ի՞նչ կ'ուզէիր: Թշնամութեան ի՞նչ պատճառ ունէիր:

Աֆարեան, մեծ պազարեամբ, անփոյթ եւ անտարբեր, առանց ձայնը դողալու եւ կակազելու, բնական չեչոտով մը կը պատասխանէր.

— Ունճեանի հետ անցեալ մը չունիմ, ինչը չէի ճանչնար ալ: Կոմիտէն ինծի հրամայէր սպաննել: Կոմիտէն հրամանով Ունճեանը սպաննեցի կ'ըսես, բայց եթէ այդ կոմիտէն քեզի հրամայէր սպաննել նաեւ իմ այս երիտասարդ գրագիրս, (եւ ցոյց կուտայ մրսքերը Ուսմէնը), առանց թշնամութեան պատճառ մը ունենալու, ձեռդ առաջ կ'երթար եւ կը սպաննէի՞ր:

Ուսմէն աչքերը չորս բացած ոճրագործին կը նայէր եւ պատասխանին կը սպասէր:

Աֆարեան, միշտ պազարեան, գլուխը թեթեւ մը չարժելով ըսաւ.

— Բնականաբար, էֆէնտի:

Հարցաքննիչի գրագիրի աթոռը գրաւող Ամերիկացին լսելով ոճրագործին իսկ բերնէն այս խոստովանութիւնը, գարմանքի մատնուեցաւ եւ նոսա տեղը սառեցաւ: Եւ կ'անիծէր կոմիտէճիները, որոնք պարզամիտ եւ ազէտ երիտասարդներու հոգւոյն վրայ այսպիսի դէշ աղեցութիւններ կը գործէին:

Լուսարանուած ըլլալով, չնորհակալութիւն յայտնեց դատախազին ու հարցաքննիչին, յետոյ մեկնեցաւ եւ տեղեկագիր տուաւ դեսպանին:

Դեսպանին ու թարգմաններուն հետ անցած դարձած խօսակցութիւնները հաղորդուեցան սուլթանին, որ գոհ մնաց դատաւորներուն ճարպիկութենէն, միւս կողմէ չզադրեցաւ գործադրել Աֆարեանի բռնած դիրքին վրայ:

Կախազան բարձրացուեցաւ Աֆարեանը: Կառավարութեան ցոյց տուած այս խոստութիւնները վախցուց կոմիտէճիներուն աչքը, հասկցան որ այնուհետեւ չպիտի կրնան չարժիլ իրենց ուզած ձեւովը:

Երբ Ունճեանի ոճրագործը մէկ օրէն ձերբակալուեցաւ, երբ ամերիկեան դեսպանին միջամտութիւնը դուռ անցաւ, երբ կառավարութիւնը վճռական դիրք բռնելով կախազանի դատապարտից ոճրագործը, դաս մը եղաւ կոմիտէճիներուն, որպէս զի իրենց խելքը տուն գայ: Կառավարութեան արթնութեան եւ խստութեան չնորհիւ, այլ եւս կոմիտէճիները չկրցան գործելու համարձակութիւն եւ ազատութիւն գտնել:

Կոմիտէճիներէն նեղուած հայ հարուստներն ալ գոհ մնացին կացութենէն: Մանաւորապէս երբ սուլթանը սպանեալին ընտանիքին իր համակրանքը յայտնեց, բարեմիտ հայերու չրջանակին մէջ լաւ տպաւորութիւն թողուց:

«Միսիւէթ»

ՀԱՅ ԿՆՈՋ ՊԱՇԱՆՋՆԵՐԸ

—·—

Հայ կինը քիչ անգամներ ջանք է իր պահանջները ընտանեկան եւ քաղաքական կեանքին վրայ ստանձնել ընդհանուրին ուշադրութեան:

Հայ կինը անխօս էակ մը եղած է կրցած լռելին պահանջել իր տուընքները ինքզինքը գերազանցող հայ ազամարդէն:

Հայ աղջիկը լռած է իր հօրը մէջ, հայ հարսը ամուսնոյն տակ հրու հպատակ է եղած տիրող ամուսնոյն:

Ուրեմն այս օրուան հայ կինը կայացուցած մտային մակարդակը չատ ազքատ է, ուղղակի աղ է հայ ազամարդու բռնատիրութեան որուն ենթարկուած է գրեթէ կին առաւել կամ նուազ չափով:

Հայրը իր աղջկան գաստիարակութեան հոգ չէ տարած, սա առ հասարակ,

— «Աղջիկ գաւակ է, ուսումնասիրէ, վաղը հարս պիտի ըլլայ»:

Եւ այս չատ ու չատ հայրեր ճիտն եղած է հանդէպ իրենց գաւակներուն:

Մտային մշակումէ զրկուած հայ աղջիկը ահա օր մը արդէն նացած եւ ընտանիքի տէր եղած:

Որովհետեւ անդէտ է խորհելու գործերուն կը նայի եւ պատասխանին կը սպասէ:

Աֆարեան, միշտ պազարեան, գլուխը թեթեւ մը չարժելով բաւ.

— Բնականաբար, էֆէնտի:

Հարցաքննիչի գրագիրի աթոռը գրաւող Ամերիկացին լսելով ոճրագործին իսկ բերնէն այս խոստովանութիւնը, գարմանքի մատնուեցաւ եւ նոսա տեղը սառեցաւ: Եւ կ'անիծէր կոմիտէճիները, որոնք պարզամիտ եւ ազէտ երիտասարդներու հոգւոյն վրայ այսպիսի դէշ աղեցութիւններ կը գործէին:

Լուսարանուած ըլլալով, չնորհակալութիւն յայտնեց դատախազին ու հարցաքննիչին, յետոյ մեկնեցաւ եւ տեղեկագիր տուաւ դեսպանին:

Դեսպանին ու թարգմաններուն հետ անցած դարձած խօսակցութիւնները հաղորդուեցան սուլթանին, որ գոհ մնաց դատաւորներուն ճարպիկութենէն, միւս կողմէ չզադրեցաւ գործադրել Աֆարեանի բռնած դիրքին վրայ:

Կախազան բարձրացուեցաւ Աֆարեանը: Կառավարութեան ցոյց տուած այս խոստութիւնները վախցուց կոմիտէճիներուն աչքը, հասկցան որ այնուհետեւ չպիտի կրնան չարժիլ իրենց ուզած ձեւովը:

Երբ Ունճեանի ոճրագործը մէկ օրէն ձերբակալուեցաւ, երբ ամերիկեան դեսպանին միջամտութիւնը դուռ անցաւ, երբ կառավարութիւնը վճռական դիրք բռնելով կախազանի դատապարտից ոճրագործը, դաս մը եղաւ կոմիտէճիներուն, որպէս զի իրենց խելքը տուն գայ: Կառավարութեան արթնութեան եւ խստութեան չնորհիւ, այլ եւս կոմիտէճիները չկրցան գործելու համարձակութիւն եւ ազատութիւն գտնել:

Կոմիտէճիներէն նեղուած հայ հարուստներն ալ գոհ մնացին կացութենէն: Մանաւորապէս երբ սուլթանը սպանեալին ընտանիքին իր համակրանքը յայտնեց, բարեմիտ հայերու չրջանակին մէջ լաւ տպաւորութիւն թողուց:

Տարակոյսէ վեր է, որ Շահ Աբասի առիւծները Հայերը պատուի էին Արքայից Արքային առջեւ եւ իրենց ընդունակութիւններով օգտակարի՝ ըլլային երկրին ու պետութեան՝ առեւտրական, քաղաքական, չինարարական եւ այլ ասպարէզներուն մէջ: Գիտնարուեստի մարզերուն մէջն ալ հոյակապ դեր ունեցած են Հայերը, ոչ միայն Զուղայեցի այլեւ եկուորները:

Նկարիչ Աչտարեան Սաֆավեան դարաշրջանի օրմանկարներու արտանկարման, (թէեւ աւելի ճիշդ պիտի ըլլար ըսել՝ ազատուած օրմանկարներու վերարտադրութեան կամ վերականգնման) մէջ գտաւ ոչ միայն արեւմտեան՝ այլ եւ հայ վրձինը: Առաջին անգամ, մեր նկարիչը, 1930ի աշնան էր որ անցաւ Սպահան, որուն պալատները իր աչքին առջեւ կը պարզէին օրմանկարներու եւ պարսկական նկարչական արուեստի հարուստ դանձարան մը, ուր սակայն ոչ թէ ոսկին ու ադամանդը կը վայելէին, այլ սքանչելի աչքին, հոգիին ու զգացումին հրճուանք ու հրապոյր տուող խմացական դանձեր, որոնց գաղտնիքը ամէն մարդ չի կրնար ըմբռնել ու հասկնալ:

Աչտարեանի չնորհալի վրձինը կրցաւ նոր չունչ, նոր ազի տալ այդ օրմանկարներուն, կրցաւ արտադրել անոնց հարազատ դոյներն ու մանաւանդ իսկական արտայայտութիւնները (դիմանկարներու մէջ): Երկար պիտի ըլլար մէկ առ մէկ յիշատակել այնվեպաստեղծագործական աշխատանքի մանրամասնութիւնները, որոնց վրայ մեր սիրելի նկարիչը ահագին ջանք ու ճիգ սպառեց, որպէսզի Սաֆավեան արուեստի այդ գլուխ գործոց օրմանկարները հարազատ եւ իսկական ցոլացումը տային բնագիրներուն, որոնք ափսո՜ս, որ այժմ խուճապեր են, ծուխով ծածկուեր եւ կամ քանդիչ ձեռքերու տգիտութեան ու դէհիճ աչքացաւութիւններու ենթարկուեր են՝ տասնեակ տարիներ առաջ:

Նկարիչ Աչտարեանը Սաֆավեան դարաշրջանի օրմանկարներու անբաուեր եւ կորստեան վտանգի ենթարկուած բնագիրներէն իսկապէս որ կրցած է հրաշալիքներ վերարտադրել: Ժամանակին (1931ի գարնան եւ ամրան եւ մինչեւ այժմ) Պարսկաստանի մայրաքաղաք Թէհրանի պարտկերէն բոլոր թերթերը (ինչպէս նաեւ մեր «Ալիք» շաբթաթերթը) գնահատական յօդուածներ նուիրեցին անոր կատարած աշխատանքներուն: Պարսկաց նոր չունչ, նոր ազի տալ այդ օրմանկարներուն, կրցաւ արտադրել անոնց հարազատ դոյներն ու մանաւանդ իսկական արտայայտութիւնները (դիմանկարներու մէջ): Երկար պիտի ըլլար մէկ առ մէկ յիշատակել այնվեպաստեղծագործական աշխատանքի մանրամասնութիւնները, որոնց վրայ մեր սիրելի նկարիչը ահագին ջանք ու ճիգ սպառեց, որպէսզի Սաֆավեան արուեստի այդ գլուխ գործոց օրմանկարները հարազատ եւ իսկական ցոլացումը տային բնագիրներուն, որոնք ափսո՜ս, որ այժմ խուճապեր են, ծուխով ծածկուեր եւ կամ քանդիչ ձեռքերու տգիտութեան ու դէհիճ աչքացաւութիւններու ենթարկուեր են՝ տասնեակ տարիներ առաջ:

Նկարիչ Աչտարեանը Սաֆավեան դարաշրջանի օրմանկարներու անբաուեր եւ կորստեան վտանգի ենթարկուած բնագիրներէն իսկապէս որ կրցած է հրաշալիքներ վերարտադրել: Ժամանակին (1931ի գարնան եւ ամրան եւ մինչեւ այժմ) Պարսկաստանի մայրաքաղաք Թէհրանի պարտկերէն բոլոր թերթերը (ինչպէս նաեւ մեր «Ալիք» շաբթաթերթը) գնահատական յօդուածներ նուիրեցին անոր կատարած աշխատանքներուն: Պարսկաց

—7

ՀԱՅ ՆԿԱՐԻՉԸ ԵՒ ՍԱՖԱՎԻ ԱՐՈՒԵՍՏԸ

—·—

Գ.

Հարիւրաւոր տարիներու ընթացքին արեւմուտքէն ամէն ազգի բազմաթիւ ուղեւորներ, հնագէտներ, պատմաբաններ, արեւելագէտներ եւ գեղարուեստի ներկայացուցիչներ եկան ու անցան Սպահանէն: Ամէն մէկն իր դիտացածն ու տեսածը գրի առաւ, հրատարակութեան տուաւ: Եւրոպական գանգատ լեզուներով չատ բան գրուած է Պարսկաստանի եւ մանաւորապէս Սպահանի պատմական եւ գեղարուեստական յիշատակարաններու մասին:

Սակայն այս բոլորին մէջ խոր եւ մանրազնին ուշադրութեան առնուած չէ Սպահանի պալատական օրմանկարներու արժէքն ու զանոնք առեղծուածող նկարիչ – վարպետներու վրձինը՝ թաթախուած արեւմտեան եւ արեւելեան ներկերուն մէջ:

Արուեստագէտը միայն կրնայ խորապէս ըմբռնել արուեստի առեղծադործութիւնները եւ գնահատել անոնց արժէքը: Շատերը դիտած եւ հիացած են՝ Ալա Կափուի նկարները: Մանաւանդ Շահ Աբասի Մեծի փառքերու, պատմութեան եւ Սաֆավեան դարաշրջանի գեղարուեստական հրաշալիքներու անսպառ գանձարանն է եւ անոր կողքին փոքրիկ Նոր Ջուղան՝ մեր աղգային համբաւաւոր տեկնութեան առեղծադործող հանճարի յաւերժական մէկ յուշարձանը: Երբ Սպահանի անունը կուտանք, իսկոյն անոր կողքին կը ցուի Նոր Ջուղան: Պարսիկ ու հայ բարեկամութեան եւ եղբայրութեան այս զոյգ վայրերը իրար կապող ու միացնողը Շահ Աբասի անունն է:

Նկարիչ Աչտարեանը չէր կրնար Սպահանի գեղարուեստական անցեալ յիշատակներուն մէջ չմխուիլ նաեւ Հայու անունը: Ան չպիտի կրնար Սպահանն ու Նոր Ջուղան իրարմէ զատել, երբ առաջինի մէջ Աբքայից Արքային պալատներուն գեղարուեստական վիշրանքներն ու նշխարները կը վերարտադրէր, իսկ երկրորդին մէջ կը հանդիպէր անուններու եւ յարդ անյիշատակ վրձիններու, որոնք պալատներու օրմանկարներուն մէջ իրենց արժանի դերը կատարած են:

Սպահանը Շահ Աբաս Մեծի փառքերու, պատմութեան եւ Սաֆավեան դարաշրջանի գեղարուեստական հրաշալիքներու անսպառ գանձարանն է եւ անոր կողքին փոքրիկ Նոր Ջուղան՝ մեր աղգային համբաւաւոր տեկնութեան առեղծադործող հանճարի յաւերժական մէկ յուշարձանը: Երբ Սպահանի անունը կուտանք, իսկոյն անոր կողքին կը ցուի Նոր Ջուղան: Պարսիկ ու հայ բարեկամութեան եւ եղբայրութեան այս զոյգ վայրերը իրար կապող ու միացնողը Շահ Աբասի անունն է:

Նկարիչ Աչտարեանը չէր կրնար Սպահանի գեղարուեստական անցեալ յիշատակներուն մէջ չմխուիլ նաեւ Հայու անունը: Ան չպիտի կրնար Սպահանն ու Նոր Ջուղան իրարմէ զատել, երբ առաջինի մէջ Աբքայից Արքային պալատներուն գեղարուեստական վիշրանքներն ու նշխարները կը վերարտադրէր, իսկ երկրորդին մէջ կը հանդիպէր անուններու եւ յարդ անյիշատակ վրձիններու, որոնք պալատներու օրմանկարներուն մէջ իրենց արժանի դերը կատարած են:

Եւ այս պատիւը վերապահուած է հայ արուեստագէտ – նկարիչին՝ Սարգիս Աչտարեանին:

Մի՞ւս չարժուն, եռանդուն, աշխատանքի սիրահար մեր սիրելի եւ տաղանդաւոր նկարիչը կ'որոշէ մօտայ արեւմուտքէն անցնիլ դէպի պայծառ արեւելքը — Փարիզէն Սպահան, ուր երկինքը կաս – կապոյտ է, արեւը ջերմ ու վառ, ուր կուսական կանաչութիւնը եւ ծաղիկներու բոյրն ու հրապոյրը մշտական են, ուր գեղարուեստի եւ պատմութեան գանձերն ու յիշատակներն առատ են:

Սպահանը Շահ Աբաս Մեծի փառքերու, պատմութեան եւ Սաֆավեան դարաշրջանի գեղարուեստական հրաշալիքներու անսպառ գանձարանն է եւ անոր կողքին փոքրիկ Նոր Ջուղան՝ մեր աղգային համբաւաւոր տեկնութեան առեղծադործող հանճարի յաւերժական մէկ յուշարձանը: Երբ Սպահանի անունը կուտանք, իսկոյն անոր կողքին կը ցուի Նոր Ջուղան: Պարսիկ ու հայ բարեկամութեան եւ եղբայրութեան այս զոյգ վայրերը իրար կապող ու միացնողը Շահ Աբասի անունն է:

Նկարիչ Աչտարեանը չէր կրնար Սպահանի գեղարուեստական անցեալ յիշատակներուն մէջ չմխուիլ նաեւ Հայու անունը: Ան չպիտի կրնար Սպահանն ու Նոր Ջուղան իրարմէ զատել, երբ առաջինի մէջ Աբքայից Արքային պալատներուն գեղարուեստական վիշրանքներն ու նշխարները կը վերարտադրէր, իսկ երկրորդին մէջ կը հանդիպէր անուններու եւ յարդ անյիշատակ վրձիններու, որոնք պալատներու օրմանկարներուն մէջ իրենց արժանի դերը կատարած են:

Սպահանը Շահ Աբաս Մեծի փառքերու, պատմութեան եւ Սաֆավեան դարաշրջանի գեղարուեստական հրաշալիքներու անսպառ գանձարանն է եւ անոր կողքին փոքրիկ Նոր Ջուղան՝ մեր աղգային համբաւաւոր տեկնութեան առեղծադործող հանճարի յաւերժական մէկ յուշարձանը: Երբ Սպահանի անունը կուտանք, իսկոյն անոր կողքին կը ցուի Նոր Ջուղան: Պարսիկ ու հայ բարեկամութեան եւ եղբայրութեան այս զոյգ վայրերը իրար կապող ու միացնողը Շահ Աբասի անունն է:

Նկարիչ Աչտարեանը չէր կրնար Սպահանի գեղարուեստական անցեալ յիշատակներուն մէջ չմխուիլ նաեւ Հայու անունը: Ան չպիտի կրնար Սպահանն ու Նոր Ջուղան իրարմէ զատել, երբ առաջինի մէջ Աբքայից Արքային պալատներուն գեղարուեստական վիշրանքներն ու նշխարները կը վերարտադրէր, իսկ երկրորդին մէջ կը հանդիպէր անուններու եւ յարդ անյիշատակ վրձիններու, որոնք պալատներու օրմանկարներուն մէջ իրենց արժանի դերը կատարած են:

Մի մեղադրեր հայ կինը թէ ինչու կազմակերպուիր, թէ ինչու խումբ ուժով չի հաւաքուիր արդէն իսկ գոյութիւն ունեցող քանի մը կանացի կազմակերպութեանց չուրջ, եւ չի ընդարձակեր զանոնք կուռ կազմակերպութիւններ:

Գիտցիր թէ կինը քու առորագրդ, ու կ'ըսէ՝ անոր մտային մակարդակը բարձրացող զասակարգին տարած աշխատանքները, մեր հանրային կեանքին տուած ներդրումը:

Կ'ըսէ՝ կէս դարու կեանք ունեցող կազմակերպութիւնը «Դպրոցասէրը», կ'ըսէ՝ քանի տարիէ ի վեր գործող մը հայ կնոջ արժանիքին:

Կ'ըսէ՝ հայ իգական սեռին պարծանքներէն Տիւսաբներ, Սիպիլներ, Շ. Քրիստոֆոռներ եւն.:

Հայ կինը կրնայ հանրային ամէն չափազանցութիւն, միայն թէ ունենայ ազատութիւն խօսելու եւ գործելու:

Ազատութիւն մանաւանդ իր միտքը լուսաւորելու: Առանց այդ լոյսին նէ թաքուն արժանիքներ խաւարին պիտի մնան:

ՀԵՐՄԻՆԷ

Տարագիր որբերու խնամատարութիւնը

—·—

ԹԱԻՐԻԶ, 19 յունիս, (Ցառաջ).— Տարագիրները գրած էինք թէ Սուլդուղի հայերը որոշած էին ամէն գնով ազատել աքսորուած որբերն ու տարագրեալ ընտանիքներու զաւակները վիճակի մէջ գտնուող եօթ որբերը ծայր տալով Տաշէ: Երկար ժամանակ անմիջապէս կապ չունենալով անոնց հետ, անհրամանատութիւնները չդիտէինք: Այսօր միայն մանաւանդ նամակ մը ստացանք, որ այժմ Սուլդուղի մէկ շրջանին մէջ գտնուող եօթ որբերը ծայր տալով Տաշէն կարիքի մէջ են եւ ենթակայ են տարագրութեանց: Այդ եօթ որբերը հետեւեալներն են.— Աղաւնի Մուրատ, Սմբատ Յարութիւնեան, Բիւզանդ Պետրոսեան, Յարութիւն Տէրտէրեան, Երուանդ, Յարութիւն Ցակոբեան, Եղիշէ Պաղտասարեան:

Ազատութիւն մանաւանդ իր միտքը լուսաւորելու: Առանց այդ լոյսին նէ թաքուն արժանիքներ խաւարին պիտի մնան:

ՀԵՐՄԻՆԷ

Տարագիր որբերու խնամատարութիւնը

—·—

ԹԱԻՐԻԶ, 19 յունիս, (Ցառաջ).— Տարագիրները գրած էինք թէ Սուլդուղի հայերը որոշած էին ամէն գնով ազատել աքսորուած որբերն ու տարագրեալ ընտանիքներու զաւակները վիճակի մէջ գտնուող եօթ որբերը ծայր տալով Տաշէն կարիքի մէջ են եւ ենթակայ են տարագրութեանց: Այդ եօթ որբերը հետեւեալներն են.— Աղաւնի Մուրատ, Սմբատ Յարութիւնեան, Բիւզանդ Պետրոսեան, Յարութիւն Տէրտէրեան, Երուանդ, Յարութիւն Ցակոբեան, Եղիշէ Պաղտասարեան:

Հայաստանէն, իր լայն օժանդակութիւնը հասցուց եւ նոյն իսկ հանգանակութեան ձեռնարկեց եւ որբերու մերկութիւնը ծածկեց:

Այժմ Առաջնորդարանը ի վիճակի է օգնութիւն հասցնելու:

Պէտք է ըլլալ Սուլդուղ գտնուղ որբերուն քով եւ տեսնել անոնց վիճակը, զազափար կազմելու համար:

Որբերը անհամբեր կը սպասեն օգնութեան: Որ եւ է նպաստ ուղարկել Ատրպատականի Առաջնորդարանին, որու միջոցով կը կազմակերպուի օգնութեան գործը:

Ք. ՄՈՒՍԱՅԵԼԵԱՆ

ՕՀԱՆ ԿԱՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—·—

... ԽՄԲԱԳԻՐ «ՅԱՌԱՋ»ի

ԹԱԻՐԻԶ, 20 յունիս.— Վապուրականի Հայր· Միութեան Վարչութեան «Յառաջի» մայիս 25 թիւին մէջ հրատարակած բաց նամակով խոստացած էր իր բարոյական ու նիւթական համեստ աջակցութիւնը ցոյց տալ Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամական ընկերակցութեան, որ ձեռնարկած է մեր սիրելի հայրենակից եւ վաստակաւոր բանաստեղծ Օհան Կարոյի տպուած եւ անտիպ գրութիւնները առանձին հատորով մը լոյս ընծայելու գործին:

Վարչութիւնը իր խոստման համաձայն գործի անցնելով, Թաւրիզի մէջ հանդանակեց 338 րիալի գումար մը եւ դիմելով Ռշտունեաց զաւառի Նոր գիւղացի ծերունազարդ Հաճի Մուրատ Աչառուեանին խնդրեց, որ ան ալ Մխանէ քաղաքին մէջ ծանօթներէն գումար մը հանգանակէ: Հաճի Մուրատը յարգելով իր եւ բոլորիս սիրելի Օհան Կարոյի յիշատակը, Մխանէի մէջ հանգանակեց 100 րիալ եւ գումարը ղրկեց մեզ: Այսպիսով մենք ունեցանք 448 րիալի գումար մը որմէ պեղչելով փոխադրութեան եւ այլ մանր ծախքերը, մնացեալ գումարը յանձնեցինք Անգլիական դրամատան եւ «Յառաջի» խմբագիր Պ. Շաւարշ Մխաքեանի անունով բանտայնք թիւ 232064 – 45/ 68 չէկը (20 յունիս թուակիր) չորս հարիւր քսան եւ հինգ Ֆրանսական Ֆրանք գումարի:

Վարչութիւնս կը խնդրէ դանձել յիշեալ գումարը եւ յանձնել Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ ընկերակցութեան՝ իր նպատակին գործադրելու համար: Կը տառնաք նաեւ հանգանակութեան մասնակցողներուն ցուցակը՝ «Յառաջ»ի մէջ հրատարակելու համար:

Խորին յարգանքներով՝

Թաւրիզի Վասպ· Հայր· Միութեան
Վարչութեան
Նախագահ՝ Հ· ԿՈՍՈՑԵԱՆ
Անդամ – Քարտ·Հ· ԱՁԵՄԵԱՆ

Հանգանակութեան ցանկը.— Հաճի Մուրատ Աչառուրեան 50, Ասլան Սահակեան 50, «Վան» Ոսկերչանոց 30, Բժ· Ռուբէն Տէր Սահակեան 20, Թադէոս Ցակոբեան 20, Արթս Աբրահամեան 15, Առոմ Սապոնչեան 15, Ազատ Տուտիկեան 15, Աբմենակ Աֆթանտիլեան 10, Դաւիթ Փափազեան 10, Հայկ Ամէմեան 10, Խաչիկ Մելքումեան 10, Անարէ Տէր Օհաննեան 10, Սուրէն Ազազարեան 10, Բժ· Յովակիմ Մելիքեան 10, Մարգար Տէր Եղիչեան 10, «Մինիոն» լուսանկարչատուն 10, «Սեւան» ոսկերչանոց 10, Բժ· Կարապետ Գարունի 10, Ղազար Թարխանեան 10, Ցակոբ Տէր Խաչատուրեան 10, Երուանդ Միրզոյեան 10, Մինաս 10, Հայկազ 10, Ալէքսան 10, Ենովք 10, Արմենակ Փոխարեան 5, Լեւոն Բալանթարեան 5, Օննիկ Զիթլեան 5, Գրիգոր Գասպարեան 5, Ասոյեան 5, Գրիգոր Թովմասեան 5, Արամ Միրզոյեան 5, Յովհաննէս Բզդըլեան 5, Արսէն Խաչիկեան 5, Յովհաննէս Սարգսեան 5, Հայկ Կոստեան 4, Լեւոն Փափազեան 4: Համագումար 448 րիալ եւ կամ 425 ֆր· ֆրանք:

(Տես Ցառաջ 5 յունիս):

ՕՀԱՆ ԿԱՐՈՅԻ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

—·—

... ԽՄԲԱԳԻՐ «ՅԱՌԱՋ»ի

ԹԱԻՐԻԶ, 20 յունիս.— Վապուրականի Հայր· Միութեան Վարչութեան «Յառաջի» մայիս 25 թիւին մէջ հրատարակած բաց նամակով խոստացած էր իր բարոյական ու նիւթական համեստ աջակցութիւնը ցոյց տալ Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամական ընկերակցութեան, որ ձեռնարկած է մեր սիրելի հայրենակից եւ վաստակաւոր բանաստեղծ Օհան Կարոյի տպուած եւ անտիպ գրութիւնները առանձին հատորով մը լոյս ընծայելու գործին:

Վարչութիւնը իր խոստման համաձայն գործի անցնելով, Թաւրիզի մէջ հանդանակեց 338 րիալի գումար մը եւ դիմելով Ռշտունեաց զաւառի Նոր գիւղացի ծերունազարդ Հաճի Մուրատ Աչառուրեանին խնդրեց, որ ան ալ Մխանէ քաղաքին մէջ ծանօթներէն գումար մը հանգանակէ: Հաճի Մուրատը յարգելով իր եւ բոլորիս սիրելի Օհան Կարոյի յիշատակը, Մխանէի մէջ հանգանակեց 100 րիալ եւ գումարը ղրկեց մեզ: Այսպիսով մենք ունեցանք 448 րիալի գումար մը որմէ պեղչելով փոխադրութեան եւ այլ մանր ծախքերը, մնացեալ գումարը յանձնեցինք Անգլիական դրամատան եւ «Յառաջի» խմբագիր Պ. Շաւարշ Մխաքեանի անունով բանտայնք թիւ 232064 – 45/ 68 չէկը (20 յունիս թուակիր) չորս հարիւր քսան եւ հինգ Ֆրանսական Ֆրանք գումարի:

Վարչութիւնս կը խնդրէ դանձել յիշեալ գումարը եւ յանձնել Նահատակ Գրագէտներու Բարեկամներ ընկերակցութեան՝ իր նպատակին գործադրելու համար: Կը տառնաք նաեւ հանգանակութեան մասնակցողներուն ցուցակը՝ «Յառաջ»ի մէջ հրատարակելու համար:

Խորին յարգանքներով՝

Թաւրիզի Վասպ· Հայր· Միութեան
Վարչութեան
Նախագահ՝ Հ· ԿՈՍՈՑԵԱՆ
Անդամ – Քարտ·Հ· ԱՁԵՄԵԱՆ

Հանգանակութեան ցանկը.— Հաճի Մուրատ Աչառուրեան 50, Ասլան Սահակեան 50, «Վան» Ոսկերչանոց 30, Բժ· Ռուբէն Տէր Սահակեան 20, Թադէոս Ցակոբեան 20, Արթս Աբրահամեան 15, Առոմ Սապոնչեան 15, Ազատ Տուտիկեան 15, Աբմենակ Աֆթանտիլեան 10, Դաւիթ Փափազեան 10, Հայկ Ամէմեան 10, Խաչիկ Մելքումեան 10, Անարէ Տէր Օհաննեան 10, Սուրէն Ազազարեան 10, Բժ· Յովակիմ Մելիքեան 10, Մարգար Տէր Եղիչեան 10, «Մինիոն» լուսանկարչատուն 10, «Սեւան» ոսկերչանոց 10, Բժ· Կարապետ Գարունի 10, Ղազար Թարխանեան 10, Ցակոբ Տէր Խաչատուրեան 10, Երուանդ Միրզոյեան 10, Մինաս 10, Հայկազ 10, Ալէքսան 10, Ենովք 10, Արմենակ Փոխարեան 5, Լեւոն Բալանթարեան 5, Օննիկ Զիթլեան 5, Գրիգոր Գասպարեան 5, Ասոյեան 5, Գրիգոր Թովմասեան 5, Արամ Միրզոյեան 5, Յովհաննէս Բզդըլեան 5, Արսէն Խաչիկեան 5, Յովհաննէս Սարգսեան 5, Հայկ Կոստեան 4, Լեւոն Փափազեան 4: Համագումար 448 րիալ եւ կամ 425 ֆր· ֆրանք:

(Տես Ցառաջ 5 յունիս):

ՏՂԱՆ ՍԻՐԵ՛Ց ՈՒ ՎԱՅԵԼԵՑ, ՏՂՈՒՒՆ ՄԱՅՐԸ ՎՌՆՏԵՑ, ԵՒ ԱԼԻՍԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ...

—·—

Երէկ հաղորդած էինք թէ Պէյրութի մէջ անճնասպան եղած է հայ որբուհի մը, Ալիս Ցակոբեան:

Սուրիոյ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները այս ողբերգութեան մասին.—

Մարաշի ազատամարտէն վերջ, 1920ին, Ամերիկեան Նպաստամատոյցը երբ որբեր եւ որբուհիներ կը ժողվէր, անոնց կարգին գտաւ նաեւ Ալիս Ցակոբեան անուն փոքրիկ աղջնակ մը եւ զայն փոխադրեց Առանայի որբանոցը: Ֆրանսացիները կիլիկիայէն քաշուելէն վերջ, բոլոր որբերը փոխադրուեցան Պէյրութ եւ Գարանթինայի չէնքերուն մէջ ապաստանեցան:

Երկու տարի առաջ, երբ Ալիս 16 տարեկան էր, իրրեւ ապաստուհի Նպաստամատոյցի կողմէ յանձնուեցաւ տիկինի մը: Այս տիկինը երիտասարդ տղայ մը ունէր, որ սիրեց Ալիսը եւ այս վերջինն ալ յանձնուեցաւ անոր: Երկուքը իրար շատ կը սիրէին, մինչեւ որ տիկինը լուր առաւ եւ աղջիկը վռնտեց տունէն:

Ալիս այս բոլորը տարաբախտութեամբ: Որովհետեւ տղան խոստացած էր ամուսնանալ իրեն հետ եւ ինքը բացարձակ վստահութիւն ունէր տղուն անկեղծութեան վրայ: Աղջիկը տեսնելով որ տիկինը չուզեց տղան յաճախ տեսնելու եւ անկէ խոստում առնելու:

Վերջերս տղան կը յայտնէ որ կարելի պիտի չըլլայ ամուսնանալ իրեն հետ: Ալիս, որ Նպաստամատոյց Ընկերութեան կողմէ ուրիշ Հայու մը քով դրուած էր, շատ յուզուած եւ յուսահատ գնաց ընկերութեան մօտ եւ անձնասպանութեան միջոցներ սկսաւ փնտռել: Մնօրէնուհին տեսուչուհի ուղարկեց զայն: Սակայն ի զուր· անպատուած աղջիկը այլեւս չի հասկնար կեանքը: «Որոշած եմ, կը պատասխանէ ան, որոշած եմ վերջ տալ կեանքիս· պատիւս այլեւս կը թելադրէ»:

Աղջկան անդրդուելի ընթացքին վերջ, Նահր Պէյրութի գաղթականական քահանան եւ մուխթարը կը բերուին, որպէսզի իրենց կարգին Քրիստոնեան համոզել յուսահատ Ալիսը: Ամէն յաջողակ չըլլար այս վերջիններուն միջամտութիւնը:

Ճարահատ գոմիսէրը Մուխթարէն կը խնդրէ որ հետ տանի եւ հսկէ որ հետ տանի եւ հսկէ աղջկան վրայ: Մուխթարը չի համաձայնիր այդպէս ընել որով, ոստիկանապետը, տեսնելով պահակատան մէջ վար կը դնէ Ցակոբեանը, որ գիշերապահ ոստիկանին անուշադրութենէն օգտուելով կը փախչի պահակատունէն եւ անմիջապէս կը գործադրէ իր սխալ որոշումը:

ՏՂԱՆ ՍԻՐԵ՛Ց ՈՒ ՎԱՅԵԼԵՑ, ՏՂՈՒՒՆ ՄԱՅՐԸ ՎՌՆՏԵՑ, ԵՒ ԱԼԻՍԸ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԵՂԱՒ...

—·—

Երէկ հաղորդած էինք թէ Պէյրութի մէջ անճնասպան եղած է հայ որբուհի մը, Ալիս Ցակոբեան:

Սուրիոյ թերթերէն կը քաղենք հետեւեալ տեղեկութիւնները այս ողբերգութեան մասին.—

Մարաշի ազատամարտէն վերջ, 1920ին, Ամերիկեան Նպաստամատոյցը երբ որբեր եւ որբուհիներ կը ժողվէր, անոնց կարգին գտաւ նաեւ Ալիս Ցակոբեան անուն փոքրիկ աղջնակ մը եւ զայն փոխադրեց Առանայի որբանոցը: Ֆրանսացիները կիլիկիայէն քաշուելէն վերջ, բոլոր որբերը փոխադրուեցան Պէյրութ եւ Գարանթինայի չէնքերուն մէջ ապաստանեցան:

Երկու տարի առաջ, երբ Ալիս 16 տարեկան էր, իրրեւ ապաստուհի Նպաստամատոյցի կողմէ յանձնուեցաւ տիկինի մը: Այս տիկինը երիտասարդ տղայ մը ունէր, որ սիրեց Ալիսը եւ այս վերջինն ալ յանձնուեցաւ անոր: Երկուքը իրար շատ կը սիրէին, մինչեւ որ տիկինը լուր առաւ եւ աղջիկը վռնտեց տունէն:

Ալիս այս բոլորը տարաբախտութեամբ: Որովհետեւ տղան խոստացած էր ամուսնանալ իրեն հետ եւ ինքը բացարձակ վստահութիւն ունէր տղուն անկեղծութեան վրայ: Աղջիկը տեսնելով որ տիկինը չուզեց տղան յաճախ տեսնելու եւ անկէ խոստում առնելու:

Վերջերս տղան կը յայտնէ որ կարելի պիտի չըլլայ ամուսնանալ իրեն հետ: Ալիս, որ Նպաստամատոյց Ընկերութեան կողմէ ուրիշ Հայու մը քով դրուած էր, շատ յուզուած եւ յուսահատ գնաց ընկերութեան մօտ եւ անձնասպանութեան միջոցներ սկսաւ փնտռել: Մնօրէնուհին տեսուչուհի ուղարկեց զայն: Սակայն ի զուր· անպատուած աղջիկը այլեւս չի հասկնար կեանքը: «Որոշած եմ, կը պատասխանէ ան, որոշած եմ վերջ տալ կեանքիս· պատիւս այլեւս կը թելադրէ»:

Աղջկան անդրդուելի ընթացքին վերջ, Նահր Պէյրութի գաղթականական քահանան եւ մուխթարը կը բերուին, որպէսզի իրենց կարգին Քրիստոնեան համոզել յուսահատ Ալիսը: Ամէն յաջողակ չըլլար այս վերջիններուն միջամտութիւնը:

Ճարահատ գոմիսէրը Մուխթարէն կը խնդրէ որ հետ տանի եւ հսկէ աղջկան վրայ: Մուխթարը չի համաձայնիր այդպէս ընել որով, ոստիկանապետը, տեսնելով պահակատան մէջ վար կը դնէ Ցակոբեանը, որ գիշերապահ ոստիկանին անուշադրութենէն օգտուելով կը փախչի պահակատունէն եւ անմիջապէս կը գործադրէ իր սխալ որոշումը:

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

Դպրոցասիրի շուրջ

Մեզի կը տեղեկացնեն թէ՝ Դպրոցասէրի խնամակալուհիներէն Տիկին Եւփիմ Աւետեան (Ադալա) վերջերս քաշուած է, պատճառաբանելով հրաժարականով մը:

Վերջերս անախորժ տեղեկութիւններ կը տառնանք այդ հաստատութեան մասակարարութեան մասին: Այս առթիւ նամակ մըն ալ ուղղուած էր մեզի, դժբախտաբար ծածկանուն էր մեզի, դժբախտաբար ծածկանուն էր մեզի, դժբախտաբար ծածկանուն

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine-ի ներքնայարկը: Մէթրօ՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ Հաշուետուութիւն եւ Շրջ. ժողովի օրակարգ:*

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան Կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8.30ին Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՇԱՎԻԼԻի Արդութեան Կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղ Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին ծանօթ հասցէին: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԱՐՍԷԼ-ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ռագմիկ եւ Հրայր խումբերը, այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկեր Պուճիկեանի բնակարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Գաւառ

ՎԻՆԻի Կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր Ապառաժ եւ Ռոստոմ խումբերու բոլոր ընկերները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին «Ապաժակ» Ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատետրով: Կարեւոր շրջաբերական եւ օրակարգ:

ԼԻՈՆԻ Կոմիտէն արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր, Ռոստոմ, Զաւարեան, Անդրանիկ եւ Արամ խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Զարդարեան Դրադարանին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԻ Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան Կեդր. Վարչութիւնը խառն ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի, Պուլվար Օտտօի, Սէն Լուիի եւ Կարտանի մասնաճիւղերու ընկերները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, իր հաւաքատեղիին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՇԱՒԼԻԹի Բազկէն-Միւնի խումբի ընկերարան ժողովը այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընկ. Ա. Զօհրաբեանի բնակարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

ՎԷՄ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, ճնճադատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ: Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի նորութիւններուն, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին: Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին:

ՎԷՄ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան:

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonian-ի 17 Rue Damesme, Paris (13)

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ

Օրիորդ Այիս Մխրաքեանէ, որուն մօտքը Անգլիա արդիւնեցաւ, կամ իր ծանօթներէն ստիպողաբար կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել «Յառաջ»ի՝ կարեւոր խնդրի մը համար:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Թիթեղագործ (Քէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշտա, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourt| Haute Saône), France.

— Կը փնտռուի Էնկիւրիի Սթանոզ գիւղէն Կոհէմս Մինասեան, որ վերջին անդամ զինք տեսած է իր հարբենակիցներէն Ռուբէն Թէլլալեան, Առաջին Կեանքի Տաղի մէջ: Փնտռողն է իր մայրը՝ Եղիսաբեթ, քոյրերը՝ Նունիկ, Հոփսի եւ եղբայրը՝ Ռուբէն Մինասեան: Հասցէ 18bis Avenue du Bas Meudon, Issy-les-Moulineaux. Seine: Կը խնդրուի աւրիհայ թերթերէն արտատպել: Լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր:

— Կը փնտռուին Յակոբ եւ Գէորգ Կարագեանները, որոնք կը գտնուէին Փարիզ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Կ. Մուրթաֆեանի, 74, rue de Rome. Marseille:

Ընտանեկան Դաշտապարահանդէս

Հ. Յ. Դ. ՏԻՄՈՆի ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Ձոխ յայտագիր· Ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

×

ԻՍԿ ՅՈՒԼԻՍ 14ԻՆ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՈՒՐԲԱԹ ԵՐԿՈՅԵԱՆ ԺԱՄԸ 8.30ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԱՌԱՒՕՏ

Հ. Յ. Դ. ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ՏԱՆ ՄԷՋ

Ընտիր ճաշ, անակնկալներ: Մուտք այրերու՝ 2 ֆր., կիներու՝ 1.50 ֆր.

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ *ՏՐԱԶՈՆԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ* կողմէ

9 *ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՄԷՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐԻՆ ՄՕՏ*

Կը խօսի՝ ՏԻԿԻՆ ՇԱՀԼԱՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի *ԵՓՐԱՏ* նուագախումբը: Խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ ռուսական պարեր· Արտասանութիւն:

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով·

Հաղորդ. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել շոգեկառք եւ իջնել Մէօտոն· Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ֆէրմ տը Մուլինօ· Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յառաջիկայ Կիրակիին·*

Հայ Արիները ցոյց պիտի տան ճանապարհը:

Դաշտապարահանդէս

Կազմակերպուած ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ·ԿՈՂՄԷ

9 *ՅՈՒԼԻՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 9*

Robinson-ի Au Grand Arbre *պարտէզին մէջ·*

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, Թատերական ներկայացում, նուագ եւլյն.: Եւրոպական պարեր: Լրամնաւոր նուագախումբ, ձոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ: Փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:

Մասնակցութեան համար 3 ֆրանք·

Դաշտանահանդէս

կազմակերպուած՝ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱՂՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի առաւտեան ժամը 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը 8

Արժանթէօյի անտառին մէջ

Բանախօսութիւն, երգ, պար եւ անակնկալներ·

Ձոխ պիւֆէ· փափաքողները կրնան ճաշ միասին բերել:

Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ Քլիշիէն առնել 40 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Թէրմինիւս, այս վերջին տեղէն առնել օթօպիւս եւ իջնել Լա Ֆոնթէնն տէ Բօպիէ· Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ Կիրակիին·

ՑԵՐԵԿՈՅԹ

կազմակերպուած՝ ՀԱՅ ԱՐԵՆՈՒՇՆԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

Այս Կիրակի, կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին,

14, rue de Trévise, մէթրօ՝ Cadet

Մուտք՝ 5 եւ 10 ֆրանք·

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԻ 18ՐԴ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԻԹԻՒ

Կազմակերպուած Վասպ· Հայր· Միութեան Սէնթ Անթուանի մասնաճիւղին կողմէ, ի նպաստ ՊԷՅՐՈՒԹԻ ԱՂԷՏԵԱԼՆԵՐՈՒՆ:

16 Յուլիս, Կիրակի առաւօտ ժամը 9էն մինչեւ իրիկուն Սէնթ Անթուան, Գամբաններ Պուլվար, Պ· Մագմանեանի օդասուն մարզագետնին մէջ:

Մ ու տ ք՝ 2 ֆ ր ա ն ք

Կընդունուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

Հանդէս Լիոնի մէջ

29 Յուլիս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին, Լիոնի Գ· թաղապետարանի սրբահին մէջ տեղի պիտի ունենայ Ազգ· կեդր· Վարչութեանս հաստատած գիշերային դպրոցներու հանդէսը:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

ԼԻՈՆԻ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՅԻՑ Ա.ԶԳ· ԿԵԴՐ· ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, Rue des Ecoles. Paris (5)

Պարսկական եւ Եւրոպական հասեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն Ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

×

Վազանսի մէջ ՅԱՌԱՋԻ գործակալն է

ԳԱԼՈՒՍՏ ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք վիներական ամէն տեսակ հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկոխտ եւայլն), մորթի, ղեկ... ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագրի ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք առանձին ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Բուրծն՝ սկսած ֆրանքէն, մինչեւ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Աթոռները շատ մատչելի· Ամանաւոր գնդ. բանուորներու եւ չքաւորներու Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի տան օրերը՝ 9—4:

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վ իրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՑԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԷՏ ՈՂԿՈՒ ՔՈՒԲՈՆԻ, ՊՈՒՇԻ եւ ՍՏԱՄՈՔԱՓԱՅ ե

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո լրիւ

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը 9 - 12 եւ կէս օրէ վերջ 2ին կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր·

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փորձաքննական արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ ֆաշտարար դատարաններու առջեւ, կատարէ certificats de coutume-ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐԻՒ ՏԻ ՓԸԹիթ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԴԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի վայծաղի (տալաս), Թուքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Զղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շր. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շր. ժ. 10:
Քսի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շր. ժ. 11:
Մորճային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շր. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ Կանանց	Դշ. ժամը7, Շր. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւլյն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնամարզ (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Sociale-ի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա· ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Սկսայ հանդարտեցնել զինք: Ըսի թէ երեք ամբաձիղներ բաւական էին: Թէ Ն· եւս իրաւունք ունենալ պիտի կարծէր վշտանալու ճիշդ ինչպէս ինք, եթէ ռումբ մը արուէր Կալիայեւի, բայց ոչ իրեն:

— Զեմ ուզեր ուրիշներէն նուազ վտանգի մէջ գտնուիլ:

Ըսի թէ վտանգը նոյնն էր ամէնուն համար, թէ, ձերբակալութեան պարագային, պիտի դատապարտուէին բոլորը միասին եւ նոյն պատիժին:

Լռեց:

Կէս օրին, դացի, ինչպէս որոշուած էր, Ամառնային Պարտէզը, եւ, Ֆոնտանկա փողոցին զուգահեռական ծառուղիի մը մէջ, նստարանի մը վրայ հանդիպելով, սպասեցի:

Սպոնով, Պոկոտիլով, Ն·, Ք· եւ Կալիայեւ գրաւեցին իրենց դիրքերը: Անցաւ կէս ժամ այսպէս սպասման մէջ: Յանկարծ զինքի ձայն մը լսուեցաւ, կարծես պայթիւն մը ըլլար:

Հակառակ կամքիս, ոտքի ցատկեցի: Ֆոնտանկա փողոցին միւս կողմը հանդարտութիւն կը տիրէր, սովորականին պէս: Թնդանօթի 12 հարուածներն էին, որ կ'արձակուէին կէսօրին, ինչպէս ամէն օր, Պետրոս եւ Պողոս ամրոցէն:

Նոյն պահուն, պարտէզին դրան առջեւ, նշմարեցի Պոկոտիլովը: Տժդոյն էր եւ մօտս կուգար արագ քայլերով: Իր մուշտակին գրպանին մէջ յայտնապէս կը ճղդուէր ռումբին ուր դուրսէն: Մօտեցաւ նստարանիս եւ ծանրօրէն ինքզինք ձգեց վար:

— Ամէն բան վերջացաւ: Ն· փախաւ:

— Ո՞վ փախաւ:

— Ն·

— Անկարելի է:

— Աչքերովս տեսայ, փախաւ:

Դուրս ելանք, Ամառնային Պարտէզէն: Ցեպնոյի կամուրջին վրայ, բազրիքներուն կռթնած, գլուխը եռեւ ծռած, առանց աչքերը հեռացնելու Պանոկլէյմոնովսկայա փողոցէն, Կալիայեւ կանգներ էր տակաւին: Զարմացած մեզի նայեցաւ, բայց տեղէն չշարժեցաւ:

Մինչեւ այժմ ինծի անկարելի է բախտին զաս ուրիշ ձեւով բացատրել թէ ինչպէս անվնաս ապասեցանք այս ձախողած մահափորձին: Կալիայեւի դիրքը ամէնուն աչքին կը զարնէր, իր սեւեռեալ նայուածքը, իր ջղագրգիռ վիճակը այնքան յայտնի կերպով կը դրաւէին ժողովուրդին ուշադրութիւնը, որ չեմ հաւկնար թէ ինչպէս Օլեանային մարդոց հետաքրքրութիւնը չարթնցուց, երբ այնքան կը վխտային չրջակայքը: Ինք ալ եաքէն ըսաւ թէ իր դիրքին վրայ գտնուած պահուն այն հատուած համոզումն ունէր, որ պիտի ձերբակալուէր անպայման, քանի որ տեսնուած բան չէր չձերբակալել մեզը, որ, ամբողջ մեկ ժամ, կանգներ էր Պլեհվէի բնակարանին դիմաց, լրտեսելով անոր բակը: Այսուհանդերձ, հակառակ իր այդ հաստատ համոզման, ամէնէն վերջին էր, որ ձգեց իր դիրքը, այսինքն երբ Սպոնով եւ Ք· հեռացան:

Պոկոտիլովի հետ հազիւ թէ անցեր էինք կամուրջը, երբ լրտեսներն ու ուտիլիանները սկսան եռուզեռ ցոյց տալ: Եւ ահա կառք մը, որուն լծուած էին ճարտուկ ձիեր, արընթաց անցաւ մեր մօտէն: Կառապանին մօտ նստած էր համազգեստաւոր ծառայ մը: Կառքին պատուհաններուն ապակիին մէջէն նշմարեցի Պլեհվէի խաղաղ դէմքը: Պոկոտիլով սկսաւ փնտռել իր ռումբը, բայց կառքը հեռացած էր արդէն եւ կը մօտենար Սպոնովի: Սարսուռ մը ունեցանք, այն յոյսով թէ հիմա ռումբ մը պիտի պայթի: Բայց տեսանք որ կառքը չեղեցաւ Սպոնովի չհասած, եւ բակ մտնելով անհետացաւ:

Դարձայ Կալիայեւի եւ ըսի որ որոշեալ ժամադրավայրը գայ: Պոկոտիլով գնաց Սպոնովի մօտ, վարձելու կառքը: Տեսայ որ Սպոնով ոչ կ'ըսէր գլխով:

— Կառապան:

— Ոչ, մարդ ունիմ:

— Կառապա՛ն:

— Ոչ, մարդ ունիմ:

Կանգ առի եւ նայեցայ Սպոնովին: Զախտանց ժպտուն էր: Կամաց մը ըսի·

— Շուտով կծկեցէք այս տեղէն:

Սակայն զարձեալ « ոչ » ըսաւ գլխով: Քայլ մը առի եւ կանչեցի կառապան Ք·ին, բայց նոյն պատասխանն առացայ:

— Ո՛չ, մարդ ունիմ:

Ես զարձայ, դէպի Ցեպնոյի կամուրջը: Կալիայեւ միշտ կանգնած էր իր տեղը:

Եւ երեքը այսպէս դեռ ժամանակ մը սպասեցին, առանց երբեք յոյս ունենալու:

Սպոնովի ձախողութիւնը բացատրուեցաւ այն պատահարով, զոր անկարելի էր նախատեսել խուսափելու համար: Ինչպէս որոշուած էր, կէսօրին Սպոնով դիրք բռնեց, երեսը Նեվային, այնպէս մը որ կարենայ տեսնել Ք· եւ Ֆոնտանկայի փողոցը, ի հարկին պատրաստուելու համար մահափորձին: Ծանր ռումբը, որ 3 քիլօ կը կշռէր, զրած էր ծունկերուն վրայ, գոգնոցին տակ: Ռումբը նետելու համար, պարտաւոր էր քաշել հանել գոգնոցը եւ վեր բարձրացնել ձեռքը: Ատոր համար ալ պէտք էր մը երկվայրկեան: Սակայն, Պ· բնակարանին դրան առջեւ կէս հանդերձ յաճախորդները մեծ համար, իր արհեստակիցներուն ներին ենթարկուեցաւ, որովհետեւ նոյն երկար չարքին մէջ միակն էր որ երեսը դարձուցած էր Նեվային մինչ միւս կառապանները բոլորը դարձած էին հակառակ կողմը: Կով

Այդ ծպտութիւնէն պատճառ այսինքն ուշադրութիւն հրաւիրելով, ստիպուեցաւ զարձեալ ձին եւ կռնակը տալ Ք·ի: Այս անգամ չկրցաւ տեսնել Պլեհվէն՝ վերադարձին: Նախատրաբը իր մօտէն անապատելի արագութեամբ մը: Սպոնով վերցուց ռումբը, չատ էր այլեւս:

Այս առաջին փորձը մեզի լաւ դաս եղաւ: Հասկցանք թէ մահափորձը գործադրելու համար պէտք է երկու անգամ, եթէ ոչ տասն անգ

(Շարունակելի)

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)
Le Gérant : H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՒԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՐԻՆ 7 ՅՈՒԼԻՍ 1933 — 7 Juillet 1933

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅՐԴ ՏԱՐԻ Թիւ 2253

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՆՈՅՆ ԿԱԽԱՐԴԱԿԱՆ ՇՐՋԱԳԻԾԸ

Ինչ որ քաղեցինք, երէկ, Կովկասի Անկախութեան Կոմիտէի պաշտօնաթերթէն, Նորութիւն մը չի պարունակեր մեզի համար։

Նորութիւնը՝ այն խանդավառ եւ սաւառնաթեւ ոգին է, որ կը ժորի «Պրամեթէ»ի ամէն մէկ էջէն եւ իւրաքանչիւր տողէն, երբ կը խօսի Կովկասի ազատագրութեան մասին։

Ինչպէս ըսինք, խօսուած ճառերն ու հրատարակուած կոչը այն տպաւորութիւնը կը ձգեն թէ՝ այսօր – վաղը բան մը պիտի պատահի։

Այդ հեռանկարով ալ, կոչին մէջ տակէ տակ չարուած են բոլոր պայթուցիկ բառերն ու մարտաչունչ բացատրութիւնները։

— « Ջաղաքացինե՛ր Կովկասի, կը մօտենայ ազատութեան ժամը…

— «Ցառա՛յ, սիբելի ռազմիկներ Կովկասի … Ձիշեցէք որ մինակ չեմ Ձեր պայքարին մէջ…

— « Ջաղաքացինե՛ր Կովկասի, կազմակերպուեցէք։ Ցեղափոխական ուժեր կազմեցէք…

— « Կեցցէ՛ Կովկասի հանրապետութեանց համադաշնակցութիւնը »։

Իսկապէս, քաղաքական կացութեան մէջ կա՞յ երեւոյթ մը որ արդարացնէ այս վիթխարուն լաւատեսութիւնը։

Մենք չենք տեսներ այդպիսի նախանշան։

Ընդհակառակն, բոլոր երեւոյթները կ'ապացուցանեն եթէ ոչ ամբողջովին խորհրդային իշխանութեան միջազգային դիրքին, գոնէ աւելի սերտ մերձեցում՝ Եւրոպայի հետ։ Այսինքն այն ուժին հետ որուն «բոլշեւիք դիրքէն կախում ունի, մեծ մասով, Կովկասի դաշնակցային պետութեան գաղափարին յաղթանակը »։

Վկայ՝ Ֆրանքենտուս ոչ – յարձակման դաշինքը, որու կովկասեան բաժնի մասին ինչ որ խօսուեցաւ Ֆրանսայի Երեսփ. ժողովին մէջ (մայիս 16 եւ 18), նոյնութեամբ արտատպուած է «Պրամեթէ»ի կողմէ։

Այնտեղ ոչինչ կայ մխիթարական՝ նոյն իսկ վրացի Կվազաձաններու եւ Կէկէչկորիներու բարեկամ ընկերվարականներու ձերնով։

Պ. Ռընոտէլը չէ՞ր որ յոյս կը յայտնէր թէ՝ «Վրաստանի անախութիւնը օր մը պիտի իրականանայ բարւոք համաձայնութեամբ նոյն ինքն խորհրդային Ռուսիոյ հետ »։

Եւ վկայ՝ արեւելեան Եւրոպայի պետութեանց եւ խորհրդային Միութեան միջեւ կնքուած նոր պայմանագիրը (3 Յուլիս), «նախայարձակ» բառի ճշդորոշման մասին, որ ուղղակի կը չօշափէ Կովկասի հետ կապուած խնդիրները ալ։

Թող չառարկեն թէ կոչին խմբագիրները մարգարէներ չեն եւ չեն կրնար նախատեսել գալիքը։

Այս կացութեան ծալքերը նոր չէ որ կը բացուին։

Ուրեմն, «Պրամեթէ»ի խմբակը ի զուր կը հնչեցնէ գործօն պայքարի կոչնակը։

Դաշնակցութիւնը վաղուց իրենց ուշադրութիւնը հրաւիրած է այս արկածախնդրութեան վրայ, որ ահա նոր չապիկ հագեր է, ինքն իր դէմառն։

×

Յօսուած ճառերուն եւ հրատարակուած կոչին ու գրութեանց մէջ, յայտնապէս կը չեշտուի նաեւ Կովկասեան հարեւաններու եւ անոնց հովանաւորներուն կամ ալեկիցներուն երկրորդ խոշոր Թիւրիմացութիւնը։

Անոնք պայքարը ուղղած են միայն եւ միայն «կարմիր Մոսկուայի», բուն բառով՝ աշխարհակալ Ռուսաստանի դէմ, որ կը սպառնայ հիւսիսէն, եւ ո՛ր եւ է վտանգ չեն տեսներ հարաւէն՝ Թուրքիայէն։

Այս թիւրիմացութիւնն ալ նոր չէ, բայց վերջնապէս ձեւ ու մարմին առած է, հակառակ զանազան վերաքննահատումներու եւ այնքան դառն փորձառութեանց։

Այն ատեն որ, ճառախօս թէ խմբագիրը, կը վախնան ո՛ր եւ է աննպատակ խօսք ուղղել Թուրքիոյ դէմ։

Ընդհակառակն, փաղաքչական ակնարկներ կը դէորեն ինքնաբերաբար, երբ հարցը Թուրքիոյ մասին է։

Այսպէս, Մեր Եագուպ (Ազրբէյճան), Թուրքիոյ համար բոլոր մը կը համարէ Կովկասի անկախութիւնը եւ Համագաշնակցութիւնը։ Իսկ Պ. Կվազաձա (Վրաստան) որ պատմութիւն կարդացեր է, կը յիշէ Կովկասի վրայ կատարուած բոլոր արշաւանքները՝ արաբական, մոնկոլեան եւ ռուսական, բայց կը մոռնայ Թուրքականը (1917–18–20), որ արիւն հոսեցուց մինչեւ Բագու։

Դեռ աւելին։ «Պրամեթէ»ի բոլոր գինուորեալները «Կովկա՛ս, Կովկա՛ս», կ'աղաղակեն օրն ի բուն։

Բայց, կը մոռնան թէ՝ այդ երկրամասէն խոշոր պատառներ խլած է նոյն Թուրքիան, ի հաշիւ Հայաստանի եւ Վրաստանի։ (Կարս, Արտահան, Սուրմալու։ Կրնայինք աւելցնել նաեւ Նախիջեւանի չրջանը, որ իր մարմինէն՝ Հայաստանէն բոնի խլուած եւ Ազրբէյճանի կապուած է, պարզապէս Թուրքիոյ թաթին տակ անձնատուր ընելու համար)։

Ուրեմն, մեր հարեւանները ոչ միայն ո՛ր եւ է վախ չունին Թուրքիայէն, այլ եւ համակերպած են այս յօշոտումներուն, եւ «Կովկաս» ըսելով կը հասկնան այսօրուան երկրամասը, եւ ոչ թէ այն որ կար 1914ին, պատերազմէն առաջ։

Մենք «Թիւրիմացութիւն» կոչեցինք այս քաղաքականութիւնը, բայց չափազանցութիւն չպիտի ըլլար անուանել արկածախնդրութիւն, ինչպէս յիշած ենք ուրիշ առիթով։

Կը հետեւի թէ՝ մեր հարեւանները կը յամառին դառնալ ու դառնալ միեւնոյն կախարդական չրջապտոյտին մէջ, ինչպէս աչքերը կապ ձին՝ որ չուր կը քաչէ ուրիչին համար։

Եւ պարզ է որ Դաշնակցութիւնը չի կրնար իրենց բարեւն առնել այս ճամբուն վրայ։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Նոր հարուած՝ Թուրքիոյ փոխադարձութեանց

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐԻՆ ՊԻՏԻ ՔՆՆԷ ՆՈՐ ՕՐԻՆԱԳԻԾԸ

ԲՈԼՈՐ ԱՌԱՆՁՆԱՇՆՈՐՀՆԵՐԸ ՉՆՁՈՒԱԾ

Էնկիւրիէն կը հաղորդեն « Ագշամ »ի, յունիս 29 թիւով։

Տասը տարի պիտի ըլլայ Լոզանի դաշնագրին առորագրուիլը։ Այս ժամանակամիջոցին յաջող արդիւնքներ ձեռք ձգուած են մեր երկրին մէջ ամէն գետնի վրայ ձեռնարկուած բարենորոգումներէն։ Այս յեղաշրջմանց եւ բարենորոգումներու հիմերէն մէկն ալ անկասկած Լոզանի դաշնագիրն է, որ պետութեանց եւ Թուրքիոյ միջեւ իրաւունքներու հաւասարութիւն ապահովեց եւ վերջուց առանձնաշնորհները։

Այս դաշնագրին 3րդ յօդուածը կը վերաբերի Փոքրամասնութեանց։ Այդ յօդուածին տրամադրութիւնները ճշդուած տեն, տենդագին եղած էին խորհրդակցութիւնները։ Հարկ չկայ առանձ կրկնելու։

Փոքրամասնութեանց պաշտպանութիւն անունը կրող այդ հատուածին 9 յօդուածները կը պարունակեն այն տրամադրութիւնները որ կը ճշդեն Փոքրամասնութեանց եւ պետութեան յարաբերութիւններուն հիմերը։ Այսպիսի հատուած մը եւ այս կարգի տրամադրութիւններ Լոզանի դաշնագրին յատկացուած մասնայատկութիւն մը չեն կազմեր։ Ընդհ. պատերազմէն վերջ կնքուած դաշնագիրներուն մէջ փոքրամասնութեանց պաշտպանութեան համար տրամադրութիւններ դրուիլը եւ այդ պաշտպանութեան պարտականութեան Ազգաժողովի յանձնուիլը դրութեան մը վիճակը առած էր։

Լոզանի մէջ կնքուած դաշնագրով ապահովուած կացութեան յենլով, փոքրամասնութեանց յատուկ պաշտպ ձեւով օրէնքի մը ժամանակը այլեւս եկած է։ Որովհետեւ կառավարութիւնը Լոզանի դաշնագրով փոքրամասնութեանց կարգ մը իրաւունքները ճանչնալով հանդերձ, չէ ճանչցած օսմ. կայսրութեան Սուլթաններուն տուած ֆէրմաններու վրայ կրճնած կամակերպութիւնները ու վարչութիւնները։

Լոզանի բանակցութեանց միջոցին այս կէտը ճշդուած է եւ որոշուած է որ կրօնական հաստատութիւնները ասկէ վերջ չպիտի դրաւին քաղաքական եւ վարչական գործերով, այլ պարզապէս կրօնականգործերով պիտի դրաւին։ Լոզանի խորհրդաժողովին առնադրութեանց մէջ այս մասին որոշ արձանագրութիւններ կան։ Դաշնագրին 37—44րդ յօդուածներուն համար ոչ–կրօնական գործերու մէջ տրուած իրաւունքները իսկապէս, Թուրք հպատակներու տրուած իրաւունքներէն տարբեր չեն կրնար ըլլալ։ Գալով կրօնական գործերուն, Լոզանի դաշնագիրը փոքրամասնութեանց հոգեւոր պետերուն նախապէս ճանչցուած աշխարհային գործերու իրաւունքները բոլորովին ջնջած ըլլալով, պատրիարքարաններու և Խախամապետարանի վարչութեանց կանոնագիրները բնական է թէ ջնջուած են։

Ուրեմն, անհրաժեշտ էր որ կառավարութիւնը այս կարգի հաստատութիւններու համար նոր կանոնագիր մը պատրաստէր, որպէսզի կարենար ապահովել իր հակակշիռը ներքին քաղաքականութեան եւ երկրին անդորրութեան տեսակէտով։

Հիմնական կազմակերպութեան օրէնքին մէջ ալ աշխարհական եւ կրօնական գործերը բաժնուած ըլլալով, այլեւս կարելի չէր որ կրօնական հաստատութիւնները կապ ունենային աշխարհական գործերու հետ։

Թէեւ Պատրիարքարանի եւ Խախամապետարանի վարչութեանց կանոնագիրներուն տրամադրութիւնները ջնջուած են, բայց այսօրուանգործնական վիճակը ցոյց կուտայ թէ այս հաստատութիւնները հին ձեւով կը կառավարուին։

Ահա այս գործնական վիճակին վերջ տալու համար է որ կառավարութիւնը փոքրամասնութեանց վերաբերեալ կրօնական հաստատութիւնները վարելու համար օրէնք մը պատրաստած եւ յանձնած է Ազգ. Մեծ Ժողովին։

Ազգ. Մեծ Ժողովին հոկտեմբերի նստաշրջանին նախ օրէնքը պիտի քննուի ներքին յանձնաժողովին մէջ եւ ի վերջոյ պիտի յղուի Ժողովին։ Այս օրէնքին համաձայն, փոքրամասնութեանց իրաւունքներու եւ առանձնաշնորհներու վերաբերեալ բոլոր ֆէրմանները եւ իրաւունքները ջնջուած պիտի ըլլան։ Կրօնական հաստատութիւնները լոկ կրօնական գործերով պիտի զբաղին եւ ներկայիս դրութիւն ունեցող Ջազ. Ժողովները պիտի ջնջուին։

Այս օրէնքին հրատարակութենէն վերջ, որոշ ժամանակամիջոցի մը մէջ հիւանդացաց, որքանց, դպրոց եւայլ այս կարգի հաստատութիւններ պիտի իջնեն իրենց կապը կրօնական հաստատութեանց հետ եւ եթէ ուզեն պիտի կրնան ընկերակցութեանց օրէնքին համաձայն կազմուիլ իբր մէկմէկ ընկերակցութիւն։ Կրօն. հաստատութեանց վարչաձեւն ու հոգեւոր պետերու ընտրութեան եղանակն ալ առանձին կանոնագրով պիտի ճշդուին։

Խորհրդային իշխանութիւնը եւ Թուրքիա

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԽՈՇՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

Լոնտոնի « Տէյլի Էքսփրէս » թերթը հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ, պնդելով անոնց վաւերականութեան վրայ.—

— Ռուսիոյ առեւտրական վերջին արկածախնդրութիւնը կը կազմէ այն մեծ ծրագիրը որով հարիւր միլիոն անգլ. ոսկիի ծախքով մը պիտի ապահովէ Թուրքիոյ ճարտարարուեստին զարգացումը։ Այս ծրագիրը խորհրդակցութեան առարկայ եղած է Լոնտոնի մէջ, Պ. Լիթվինովի եւ անտեսական խորհրդաժողովի Թուրք պատուիրակութեան անդամներուն միջեւ։

Նախապէս այս ծրագրին հետապնդած նպատակն էր միայն գործարաններ եւ արհեստանոցներ հիմնել, Թուրքիան ազատելու համար Արեւմուտքի դրամատէր երկիրներու տիրապետութենէն։ Սակայն յետոյ այս ծրագիրը ընդարձակուած եւ անոր վրայ աւելցուած են նաեւ երկաթուղիներու, հեռաձայնի եւ այլ շինութիւններ եւ որոշուած է այս կերպով զարգացնել եւ արդիացնել Թուրքիոյ ճարտարարուեստը։

Լիթվինով առաջարկած է որ Թուրքիա այս նպատակով ընդունի հնգամեայ ծրագիրը եւ խոստացած է Ռուսիոյ կողմէ երկարատեւ վարկերով ապահովել պէտք եղած երկրաչափները, շինուածանիւթերը եւ բոլոր առարկաները։ Նկատելով որ այս ծրագրին առաջին մասը մօտերս պիտի գործադրուի, այն ատեն է որ պիտի հասկցուի թէ՝ Ռուսիա պիտի բռնէ՞ իր խոստումը թէ ոչ։

Ծրագրին առաջին մասը կը վերաբերի բամպակի գործարաններու շինութեան։ Բամպակը իբր հում նիւթ բերուելով այս գործարանները, անոնցմէ դուրս պիտի գայ գործուած վիճակի մէջ։ Ռուսիա՝ ծրագրին այս կէտը գործադրելու համար, երկրաչափներէ եւ շինուածանիւթերէ զատ, մէկ միլիոն սաթերլին պիտի դրկէ։

Ռուսիա տեսնելով որ չպիտի կրնայ հայթայթել պէտք եղած դրամը, Լիթվինով կ'ուզէ օտարները շահագրգռել այս ծրագրով։ Անոր վերջին առաջարկն է՝ շահուն երեք չորրորդը տալ դրամագլուխը ապահովողներուն։ Ռուս պատուիրակները կ'աշխատին Թուրքիոյ մէջ բացուելիք մանածի գործարաններուն համար դրամ գտնել, արմտիք, լաք եւ մուշտակ ծախելով Անգլիոյ։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՀՈԳԵՎԱՐՔԸ

ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԷԼԹ ՆՈՐ ԲԱՑԱՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԿՈՒՏԱՅ, ԱՌԱՆՑ Ո՛Ր ԵՒ Է ԶԻՋՈՒՄ ԸՆԵԼՈՒ

Հեռախօսը անընդհատ կը բանի Լոնտոնի ամերիկեան պատուիրակութեան եւ նախագահ Րուզվելթի միջեւ։

Վերջին քանըչորս ժամուան նորութիւնն է նախագահ Րուզվելթի նոր յայտարարութիւնը, որ ուղղուած է ոչ թէ տնտեսական խորհրդաժողովի նախագահին, այլ ընդհ. քարտուղարութեան։

Այս յայտարարութեամբ, Պ. Րուզվելթ բացատրութիւններ կուտայ իր վերջին դէկոյցի մասին, աւելի մեղմ ոճով, բայց առանց որ եւ է զիջում ընելու։

Ահաւասիկ յայտարարութեան հիմնական կէտերը.

— Նախագահը բացորոշապէս հասկցուց թէ առ այժմ օգտակար չի գտներ առժամապէս կայուն վիճակի մը վերածել դրամները, քանի որ ազգերու պետերը եւ խաղաբակաւորիւթիւնները անպատեհառ ցոյցը չեն։ Այդպիսի ամրացում մը արհեստական պիտի ըլլայ, քայլ չտալով որ իւրաքանչիւր երկիր իր ներքին պահանջներուն համապատասխան խաղաբակաւորիւթիւն վարէ։ Ան ուզեց որ խորհրդաժողովը նախ եւ առաջ նկատի առնէ իր հիմնական գործը,— այն է՝ նպաստել իւրաքանչիւր ազգի կողմէ ուղղակի գործադրելի խաղաբակաւորիւթեանց ու մեղմացնել, եւ եթէ կարելի է՝ բուժել տնտեսական կացութեան չարիքները, բայց ոչ թէ առօրեայ կիսամիջոցներով։ Տոլարին վերարժեւորումը՝ ամերիկեան գլխաւոր արտադրութեանց հանդէպ, խաղաբակաւորիւթիւն մըն է որմէ ոչ մէկ բան կրնայ հեռացնել ամերիկեան կառավարութիւնը եւ ժողովուրդը։ Պարտ կը սեպենք յատկապէս պնդել այս կէտին վրայ։ մենք մասնաւոր արժէք կուտանք ամերիկեան գլխաւոր արտադրութեանց գիներուն։ Թէ տոլարը ի՛նչ կրնայ արժել օտար դրամներով՝ առաջնակարգ հոգ մը չէ մեզի համար։ Տոլարին միջազգային արժէքը պէտք է կախում ունենայ այն յաջողութենէն զոր ուրիշ երկիրներ պիտի ստանան, նախանձութերու գիները բարձրացնելու իրենց փորձին մէջ, եւ չի կրնար որոշուիլ, մինչեւ որ կացութիւնը չպարզուի։ Մեր խաղաբակաւորիւթեան մէջ ոչինչ կայ քշնամական ուրիշ երկիրներու շահերուն համար եւ մենք համոզուած ենք թէ որ եւ է երկիր չպիտի փորձէ խանգարել մեր վերակազմութեան ճիգը։ Երբ Եւրոպայի մեծ ազգերուն՝ Ֆրանսայի, Իտալիոյ եւ Պելճիոյ դրամները իսկան բանի մը տարուան շրջանի մը համար, որ եւ է ճնշադատութիւն չեղաւ Մ. Նահանգներուն մէջ, եւ երբ Մեծն Բրիտանիա եւ Սկանտինաւեան երկիրները լրեցին ոսկեվճարի դրութիւնը, Մ. Նահանգները սրտցաւութեամբ ըմբռնեցին կացութիւնը։ Մեծն Բրիտանիա ոսկեվճարը լրած է ահա մէկ տարի եւ ութ ամիսէ ի վեր, իսկ Մ. Նահանգները հազիւ երեք ամիսէ ի վեր։ Մենք կը ձայնակցինք այն յայտարարութեան զոր երէկ իսկ ըրաւ Անգլիոյ էլմտական նախարարը, երեսփ. ժողովին մէջ, ըսելով,— թէեւ ոսկեվճարի դրութեան վերադարձը կրնայ մեր վերջնական նպատակն ըլալ, բայց պէտք է կատարեալ ազատութիւն ունենանք անոր ժամանակը եւ սակը որոշելու համար։

Եթէ կան երկիրներ որոնց ապրանքներու արժեգինը եւ հրապարակի գինը իրապէս հաւասարակշռուած են, ոչ խորհրդաժողովին; ոչ ալ ամերիկեան կառավարութեան գործն է զանոնք տարեհամոզել որ հետեւին իրենց ըմբռնումներուն շահերուն հակառակ խաղաբակաւորիւթեանց։ Չի բաւեր խուսափիլ ներկայ չարիքներէն, այլ մեր պարտականութիւնն է նախատեսել անոնց վերադարձը արգիլող միջոցները։ Առաջին գործն է վերահաստատել գիներու այնպիսի մակարդակ մը որ նպաստաւոր գործունութիւնը եւ մանաւանդ հողագործութիւնը կարենան գործել շահով եւ արդիւնաւորապէս։ Երկրորդ գործն է պահպանել այս կերպով ձեռք բերուած ամրացումը։

Ուստի, մեր կարծիքով, այն մեծ խնդիրները որ կ'արգելացնեն ազգերու ներկայ ժողովը, այսօր նոյնիսկ հրամայական են եւ նոյնիսկ արժանի՝ ճնշումի քանի մը շաբաթ առաջ եւ մեզի համար անըմբռնելի կը թուի թէ երկրորդական հարցի մը մասին մեր յայտնած կարծիքը կրնայ որեւէ կերպով պակսեցնել այդ ճնշումեանց օգտակարութիւնը »։

Գերագոյն ճիգեր՝ ժողովը փրկելու համար

Այսպէս ուրեմն, Մ. Նահանգներու նախագահը կը պնդէ իր տեսակէտներուն վրայ, եւ չուզեր որ ժողովը փակուի։ Մինչդեռ, միւս պետութեանց, եւ մասնաւորապէս ոսկեվճարի կուսակիցներուն պատուիրակները արդէն կը պատրաստուին բեռ կապելու։

Ձորեքշաբթի օր, ամերիկեան պատուիրակութիւնը յայտնեց Պ. Մաքտոնըլտի թէ՝ կը համակերպի խորհրդաժողովին յետաձգման, պայմանաւ որ այդ յետաձգումը ստանայ արձակուրդի մը ձեւը եւ պատուիրակները հաւաստիք ստանան թէ տնտեսական եւ դրամական վիճաբանութիւնները կրնան վերսկսիլ, երբ պարագաները աւելի նպաստաւոր ըլլան։

Ամերիկեան պատուիրակութիւնը այս առթիւ աւելցուց.

— Անհաւատալի է որ խորհրդաժողովը ներկուն այժմէն իսկ, որովհետեւ այդպիսի բան մը անխուսափելի թշնամութիւն պիտի յարուցանէ ազգերու միջեւ։

Այս յայտարարութեան վրայ, Անգլիոյ վարչապետը անձնական դիմումներ կատարեց, որպէսզի քիչ մըն ալ համբերեն։ Բայց միւս պետութեանց ներկայացուցիչները այլեւս ծիծաղելի կը դտնեն կացութիւնը։ Մանաւանդ Ֆրանսայի, Պելճիոյ, Հոլանտայի եւ Իտալիոյ պատուիրակները կը պնդեն թէ՝ նոյնիսկ աշխարհի եւ ժողովին շահուն համար, լաւագոյն է յետաձգել ժողովը ճիշդ այն պահուն երբ անվիճելի ապացոյցներ ունինք թէ հիմնական տարաձայնութիւններ կան Ամերիկայի եւ Եւրոպայի միջեւ։

■■■■■■■■

ՄԶԿԻԹՆԵՐՈՒ ԲԱԿԵՐՈՒՆ ՄԷՋ հաստատուած փոքր սրճարանները պիտի փակուին Պոլսոյ Բաղաքապետութեան կողմէ, համաձայն Պետական Խորհուրդի որոշման։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀՈՒՇԱՐԱՆ ՄԱՍՆԱՎՈՐ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՐՏԻԿՆԵՐԻ ՎԱՎԵՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ ՍՏԵՂԾՎԱԾ ՀԱՏՈՒԿ ՀԱՆՁՆԱԺՈՂՈՎ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԳԵՐԱԳՈՅՆ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐՆԵՐԻ ԽՈՐՀՐԴԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՂՈՐԴԱԿՑՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՍՆՈՒՆԴԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ԱՌՈՂՋԱՊԱՀՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՍՆՈՒՆԴԻ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԿՈՄԻՍԱՐԻԱՏԻ ՆԱԽԱԳԱՀ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՍՀ ՀԱՆՐԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

որովհետեւ անիկա երկար տարիներու մեր հայրենիքի խաւարին վրայ բոցավառող արշալոյսն է։ այն արշալոյսը, որուն կարօտը երգեց քերթողը, մրմնջեց շինականը եւ ինկաւ հայ դիւցազնը։ Հայրենիքի ազատութեան մեծ գաղափարն էր, որ վերջապէս ձեւ ու մարմին կրզգենուր։ Թէեւ ի դին այնքան մեծ զոհողութիւններու ձեռք բերուած այդ երազը երկուքուկէս տարուան կեանք ունեցաւ, բայց բաւական եղաւ ցոյց տալու մեզ, թէ ինչ որ կը հետապնդենք ցնորք մը չէր, եւ թէ Հայը վճռական է։ Մայիս 28ը հաւատք ներշնչեց Հայուն իր ուժի իրական արժէքին, այն արժէքին, որու գոյութեանը վրայ չատախ կասկածելու սխալն էր գործուած։ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանի իրականութիւնը՝ կենդանի օրինակի մը ներուժութեամբ զրոյցուած հայ ժողովուրդի հոգիի խորը, այլեւս պիտի ապրէր անոր հետ եւ պիտի ներշնչէր զայն։

«Հայ ժողովուրդի ազատագրական պայքարը չէ վերջացած տակաւին։ Մայիս 28ը «պատրաստուեցէ՛ք» կը պատգամէ մեզի, անհեսապէս, բոլոյապէս եւ մտաւորապէս, երկրէն ներս եւ թէ դուրս, դիմաւորելու համար վաղուան ազատամարտը, որ ուշ կամ կանուխ պիտի գայ։ Մենք քարոզած ենք ժամանակին դաշնակցիլ Թուրքիոյ հետ։ Իսկ հիմա կը պաշտպանենք անկախութիւնը՝ պատմութեան թելադրանքի հետեւանքով։ Մեր հակառակորդները երկու պարագային ալ մեզ կը հակառակէին։ Հիմա մեր դիրքորոշումները նոյնպէս՝ Վրաստան ու Ադրբէջան կը պաշտպանեն անկախութեան տեսակէտը։ Ու զարմանալի հակասականութիւն, որովհետեւ հակառակին ատելի դիւրին է, երբ հպարտական վրայ կայ մշակուած տեսակէտ, քան որոշ քաղաքական ուղեգիծ շահելը։ Մեր անկախութեան պահանջը համազգային է, կ՚ուզենք որ «Ցոլոր ճնշուած ազգերն ազատագրուին, պայքար մղեն տիրողներու դէմ։ Բայց կ՚ուզենք նաեւ, որ բոլոր ազգերը ճանչնան եւ ընդունին մեր իրաւունքները։ Մենք այս տեսակէտն ենք եւայս ուղիով կ՚ընթանանք»։

Ընկ. Ն. Աղբալեան կը վերջացնէ իր օսքերը երկարատեւ ծափերու տարափին տակ։ Օր. Զեփիւռ Ապէլեան ղգայուն կերպով, ջինջ ձայնով կ՚երգէ «Ես իմ աշխարհին»։

Օրուան նախագահի եւ հանդիսականներու բուռն ցանկութեան վրայ, նախագահութիւնը՝ Ընկ. Լեւոն Շանթ, որ բացէ.

— Հայաստանի Անկախութեան տօնը, դարաւոր նահատակ հայութեան եղ Ուխտի իրականացման տօնն է, որուն մեր մտքի խոյանքին եւ մարտական կորովի յաղթութեան։ Այսօր հայ ազգովուրդը հպարտութեամբ թող իր աչքերուն ուխտին՝ հայ բոյնքի, նպատակ կօրովի եւ անընկճելի կամքի։ Յորանին ծնրադրէ։

Ընկերը երկարատեւ ծափերու տակ կ՚ելլէ։

— Յորին յարգանք Մայիս 28ի նահատակներուն։ Ազնո՞ւն տարագիրը եւ աղջնին, ազնո՞ւն զայն կերտող հայութեան, եւ յաւիտենական ուխտն անսասան եւ ամուր պահելու։

Երգչախումբը երգեց Բ. Կանաչեանի «Ցառաջ նահատակ»ը, խոր յուզմի մատնելով ներկաները։

Հանդէսը փակուեցաւ, ջութակահար Պ. Հրայր Ապէլի ղեկավարած նուագախումբի «Մշակ բանուոր» քայլերգով՝ կատարեալ խանդավառութեան մէջ։

ՀԱՅ ՏՂԱՅ

Բարեգործականի կրթական ծրագիրը գաղութներու համար

—·—

ՄՄԲ.— Բարեգործականի գրասենեակէն ստացանք երկար զեկոյց մը (յուլիս 3), որմէ կ՚իմանանք թէ կեդր. Վարչական ժողովը վաւերացուցած է կրթական ծրագիր մը՝ գաղութներու համար։

Այս ծրագիրը, որ պիտի գործադրուի յառաջիկայ տարի, ենթակայ է փոփոխութեանց, միամեայ փորձարկութենէ յետոյ։

Նոյնութեամբ կ՚արտատպենք ծրագրին գլխաւոր կէտերը.—

1· Նիկոսիոյ Մելքոնեան Կրթ. Հաստատութեան մէջ սեպտեմբերին պիտի հիմնուի Վարժապետանոցի ճիւղ մը, որուն մանկավարժական դասախոսութեանց պիտի հետեւին ուսուցչական կոչում ունեցող Միութեանս չրջանաւարտ սաները եւ ի հարկին երիտասարտ անպատրաստ ուսուցիչներ։

2· Միութեանս սեփական եւ նպաստաւոր նախակրթարաններուն համար պիտի պատրաստուի ուսման միջին-նակ ծրագիր մը, առաւելապէս գործնական, որ տեղական օրէնքներու եւ պայմաններու պիտի պատշաճեցուի, երկրին լեզուին տալով լայն տեղ մը։

3· Պէյրութի մէջ պիտի կազմուի Կրթական Մանախումբ մը, որ պիտի կատարէ Սուրիոյ եւ Լիբանանի մէջ Միութեան նպաստաւոր եւ սեփական վարժարաններու վերատեսչութիւնը, եւ որուն հրաւիրուած են Գեր. Շահէ եպիսկ. Գասպարեան, Պ. Պ. Մ. Տաճատեան, Տօքթ. Յ. Թոփճեան, Լ. Զէնեան եւ Բ. Եղիազեան, որ ծանօթ են իրենց ձեռնհասութեամբ եւ փորձառութեամբ։

4· Այդ չրջանին համար պիտի նշանակուի նաեւ կրթական տեսուչ մը, որ պիտի տրամադրուի կազմակերպական ու վարչական գործերուն, ինչպէս նաեւ պիտի ստանձնէ հսկողութիւնը այդ վարժարաններուն։

5· Կրթական վարկերը մասամբ պիտի չարունակուին կարգ մը նպաստաւոր վարժարաններու, նախընտրաբար չքաւոր գաղութներու մէջ, որ Միութեանս մասնակի հսկակչիռը կամ գործակցութիւնը պիտի ընդունին։ Ըստ կարելւոյն կրթական վարկերը պիտի փոխարինուին Միութեան կողմէ վարձուած ուսուցիչներով եւ դպրոցական պիտոյքներով։

6· Առ ի փորձ, մէկ տարուան համար, Սուրիոյ մէջ քանի մը նախակրթարաններու վարչութիւնը ուղղակի Հ. Բ. Ը. Միութիւնը ինք պիտի ըստանձնէ, մինչեւ որ ի վիճակի ըլլայ տիպար վարժարաններ հիմնելու Մեծաւոր Աբեւելքի մէջ։

7· Անհրաժեշտ դասուած դպրոցական նպաստակայտմամբ դասագիրքերու պատրաստութեան եւ տպագրութեան պիտի ձեռնարկուի Մելքոնեան կրթական Հաստատութեան ուսուցչական ժողովին հսկողութեան տակ։

8· Ամառնային արձակուրդի մանկավարժական դասախօսութիւններ, սկսելով Պէյրութէն եւ Հալէպէն, որպէսզի չրջանի ուսուցիչները համախմբուելու եւ կատարելագործուելու պատեհութիւնը ունենան։

9· Հայերէն լեզուի եւ ազգ· պատմութեան դասընթացքներ, առաւելապէս եւրոպական գաղութներու մէջ, ինչպէս որ ձեռնարկուած է Փարիզի եւ Լիոնի մէջ, օտար վարժարաններ յաճախող հայ մանուկներուն, ինչպէս նաեւ օտարախօս երիտասարդներու համար։

10· Միութեան նպաստընկալ կամ ենթակայ վարժարաններէն վայլուն կերպով չրջանաւարտ եղած եւ օժտուած ուսանողները ընտրովի պիտի ընդունուին Մելքոնեան Հաստատութեան մէջ, մանաւորապար Վարժապետանոցի դասախօսութեանց հետեւելու համար։ Արժանաւոր երիտասարդ ուսուցիչներ, որ այդ վարժարաններուն մէջ կը պաշտօնավարեն կամ վկայեալ են Մելքոնեան Վարժապետանոցէն ու ուսուցչական ասպարէզին համար ցոյց կուտան բացառիկ ընդունակութիւն, պիտի յանձնարարուին Նուպարեան Սաներու Հիմնարկութեան, որպէսզի եւրոպայի Համալսարաններուն մէջ կատարելագործելով իրենց մանաւգիտութիւնը, կարենան արդիւնաւորապէս պաշտօնավարել Հայաստանի կամ գաղթահայ վարժարաններու մէջ։

Սոյն կրթական ծրագրին միամեայ գործադրութեան համար սահմանուած է 4200 անգլ· ոսկիի պիւտճէ մը, որ կրնայ ընդլայնիլ, որով եւ սոյն նախաձեռնական գործը կրնայ ընդարձակուիլ, եթէ կրթասէր ազգայիններ, գիտակցելով սոյն ազդապատան ձեռնարկին կենսական բնոյթին, իրենց բարոյական եւ նիւթական օժանդակութիւնը ընծայեն, ինչպէս ժամանակին անվերապահօրէն ըրած են յօդուտ Միացեալին եւ մեր Միութեան, գնահատելով անոնց կրթանուէր օգտաչատ գործունէութիւնը։

ՓԱՐԻԶ ԵՒ ԱՐՈՒԱՐՁԱՆՆԵՐ

«ՅԱՌԱՋԴԻՄԱՍԷՐ»Ի ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

—·—

Պանիէօ Քաչանի չրջանին ընտանիքներու, Միութիւններու եւ մասնաւորապէս «Ցառաջդիմասիրաց»ի բացօթեայ հաւաքատեղին դարձած է Կարինեանի պարտէզը, որուն ծառերու սուուերներու տակ առօրեայ կեանքէն խոնջած մեր հայրենակիցները կուգան պահ մը շնչելու ազատ օդ, եւ եւ ապրելու մտերմական անկեղծ մթնոլորտի մէջ։ Զանազան հոսանքի պատկանող տարրերը հոն են ու կ՚ապրուններն իբրեւ եղբայրական անուշ ժրպիտով, կողք կողքի նստած կ՚երգեն, կը խօսին, կը դիտեն այս երեւոյթը հիացումով եւ գնահատական խօսքերով կ՚ողջունեն «Ցառաջդիմասիրաց»ը որ չրջանիս հայութեան չաղկապող միութիւնը դարձած է իր գրադարանով, ընթերցատունով եւ դպրոցով, մեծն ու պզտիկը համախմբած է իր չուրջը եւ կը պահէ թաղերուն համերաշխութիւնը չորս տարիէ ի վեր։

Ծունիս 2ի կիրակի օրն է, դաչտահանդէսի օրը, կարինեան իր ունեցածը դրած է ժողովուրդին եւ հանդէսի կազմակերպիչներու տրամադրութեան տակ։ Պիւֆէն փայտաչէն ծածկոցի մը տակ։ Ամէնքն ալ ցրուած են ծառերու հովանիին տակ։ Զանգակը կը հնչէ, ներկաները կը համախմբուին կեդրոնավայրը։ Վարչութեան կողմէ Ս. Գարակէօզեան կ՚ողջունէ ներկաները, եւ կը յայտարարէ որ «Ցառաջդիմասիրաց»ը դարձած է չրջանիս հասարակութեան հաւաքական պահանջները զոհացնող միութիւն մը, դարձած է այլ եւս ըմբռնում եւ զգացում, այնպէս որ բոլոր անդամները գիտեն ինչ որ կ՚ընեն, դիտակից են չարժումին հանրօգուտ հանգամանքին, այն է չմեռցնել Ա.Բ.Դ.ը, որպէսզի չմեռնի Հայը։ Պ. Կ. Կարինեանի «Հայաստան» երգովը կը բացուի հանդէսը։ Տիկ. Սուրբեան կը խանդավառէ բոլորս ալ երգելով «Կռունկ»ը եւ «Պատ պատ»ը։ Գեղեցիկ կ՚արտասանէ «Նայիրի աշխարհ»ը։ Հայկ Մաճառեան կը ցնծէ ներկաները «Ցարդանք քեզ»ով։ Գագէզեան քոյրերը իրենց չնորհալի պարերով ծափեր կը խլեն ներկաներէն, Պ. Կիւրեղ Սրապ երկու փանթէղի երգերով ընդհանուրին գնահատութեան կ՚արժանանայ։ Օր· Գաղէզեան կը պարէ յաջող կերպով Կովկասեան պարեր։ Դպրոցին աշակերտները ուսուցչուհի Վարպետեանի ղեկավարութեամբ կ՚երգեն «Ահա ծագեց կարմիր արեւ»ը։ Փոքրիկները կ՚արտասանեն։ կ՚երգէ նաեւ Օր· Լիզա Աբրահամեան։ Ամբողջի պահն է։ Գ. Ճուվհաննէսեան եփած հաւը ձեռքին իր քաջալերանքի խօսքը կ՚ուղղէ «Ցառաջդիմասիրաց»ի վարչութեան եւ կը պահանջէ ժողովուրդին որ պահակ կանգնին անոր կողքին։ Ներկաներու առատաձեռնութիւնը չղթայազերծ է, մրցումի ելած են բոլորն ալ, կ՚արժէ յիշել Պ. Քիւրքճեանի եւ իր ընտանեկան բոլոր անդամներու վերաբերումը, ամբողջին մասնակցեցան աւելի քան 250 ֆրանքով։ Կարինեան եւ Աչըքկէօզեան կը վճարէին առանց կանգ առնելու։ Ամբողջը հասաւ 630 ֆրանքի։ Քիւրքճեան չահած էր։

Իրիկնամուտին Սիփանի երգչախումբը կը հանէր Սաքոյի առաջնորդութեամբ։ «Ինչու Պինկէօլը մտար» ծափերու կ՚արժանանայ, խումբին անդամներէն Օր. Կնեազեան եւ Պ. Սարեան կը մեներգեն։ Հայ երգին սարսուռը արբեցուցած էր հոգիները, եւ այսպէս կը վերջանար գաշտահանդէսը Ցառաջդիմասիրացի չուրջ ստեղծելով խանդավառութիւն եւ վաղուան նոր գործունէութեան զեղեցիկ հեռանկարներ։ Այս առթիւ մեր դնահատութեան խօսքը ունինք վարչութեան անխոնջ բոլոր անդամներուն։

Թղթակից

«ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ»

—·—

Անցեալ տարուան նման այս տարի ալ «Մշակոյթի Օր»ը պիտի տօնուի մեծ հանդիսաւորութեամբ։

Նախաձեռնութեան եւ կազմակերպման հոգը ստանձնած է Գրական Ակումբը։ Կը մասնակցին քաղաքիս բոլոր մշակութային – ազգային հաստատութիւնները։

Տեղի պիտի ունենայ 7 հոկտ. չաբաթ գիշեր ժամը 8 եւ կէսին Salle Gaveau, մեծ սրահին մէջ։

Որոշուած է իւրաքանչիւր տարի «Մշակոյթի Օր»երը նուիրել մէկ մէկ արուեստի ճիւղերու։ Տարի մը հայ բանաստեղծութեան, յաջորդը հայ ճարտարապետութեան եւն.։ Այս տարի հանդէսը պիտի նուիրուի գուսան հայկական երաժշտութեան եւ պարին։

Պիտի մասնակցին Փարիզի բոլոր հայ երգչախումբերն ու հայ երաժշտախումբերը։

ՄԱՄՈՒԼ

Թշնամին կը գործէ

—·—

Աթէնքի «Նոր Օր»ը, իր կարգին խօսելով «Ա· Նիկոլ»ի երկրորդ գրուածոյին վրայ, հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ՚ընէ խմբագրականի մը մէջ (28 յունիս)։

— «Վստահ ենք թէ այս անգամ ալ թշնամին պիտի չյաջողի նպատակին մէջ եւ Սուրիոյ զեկավար մարմինները պիտի համոզուին թէ սեւ ձեռք մը չարունակ կը գործէ հայ-եւսուրիական յարաբերութիւնները թշնամացնելու եւ երկու եղբայր ժողովուրդները իրարու դէմ լարելու համար։

Ինչիերը սակայն այսքանով չի վերջանար։ Երբ կը տեսնենք որ թշնամին ծպտուած մեր մէջ մտած է ու յարատեւօրէն կը գործէ մեզի դէմ, օտար երկիրներու մէջ մեր դիրքը տկարացնելու համար, երբ կը տեսնենք որ մեր հանգիստը խռովելու աշխատանքները կը չարունակուին յամառօրէն, կը խորհինք թէ ընելիք բան մը կայ մեզի համար։ Թշնամիին հակազդելու եւ անոր ճիգերը ձախողեցնելու աշխատանքը պէտք չէ բաւ համարուի։ Ինքնապաշտպանութիւնը, բոլոր պարագաներու տակ յանձնարարելի չէ։ Երբեմն պէտք է անցնիլ յարձակողականի, ցոյց տալու համար թէ մենք ալ ի վիճակի ենք հարուածելու, փոխադարձելու եւ բռունցք բարձրացնելու, որքան ալ մեր վիճակը ծանր եւ պայմանները աննպաստ ըլլան։

Հայ ժողովուրդը տակաւին ուժ է ներկայիս։ Սպառած չէ։ Անշուշտ լաւ պիտի ըլլար որ մեր ժողովուրդին ինքնապաշտպանութեան հոգը ստանձնէր Հայաստանի կառավարութիւնը, որուն յարաբերութիւնները բարեկամական են Թուրքիոյ հետ։ Ցաւալի է սակայն, որ Երեւանի իշխանութիւնը ոչ միայն չի մտածեր զաղութահայութեան ֆիզիքական գոյութեան պահպանման մասին, այլ անուղղակիօրէն ուժ կուտայ Թուրքիոյ հակահայ քաղաքականութեան, մխանգամայն «փաստեր» հրապարակելով Թրքական տեսակէտին ի նպաստ։

Սուրիոյ մէջ «Հայկական օճախ»ի առաջպելի մասին առաջին անգամ արտայայտուեցան Հայաստանի պետական ու կուսակցականդործիչները։ Ակնէ կուգ է որ Թուրքերը սկսան հետաքրքրուիլ եւ գործել։

Ուրեմն, Հայաստանէն ոչ մէկ ցոյց զաղութահայութեան ֆիզիքական գոյութեան պահպանման մասին։ Ցոյս պէտք է դնել մեր վրայ, մեր սեփական ուժին վրայ։ Դժբախտաբար, ասիկա անկարելի կը դառնայ, տրուած ըլլալով որ գաղութահայ կազմակերպուած ու կեդրոնական մարմին չունինք, որ մտածէ ինքնապաշտպանութեան միջոցներու մասին։

Տէր ու տիրական չունինք։ Ոչ ալ կազմակերպութիւն։ Ուրեմն ինչո՞ւ զարմանալ որ Թշնամին կ՚աչխատի անհանդիստ ընել մեզ ու վտանգել մեր դիրքը հիւրընկալ երկիրներու մէջ։ Ինչ որ ալ ըլլայ սակայն, պէտք է ըսենդնել յեղափոխական ուժ մը, փոյթ չէ համեստ ու թուով սահմանափակ, սրտկտի կազմի բոլոր միջոցներով, պայքարի Թշնամիին դէմ, ճակատ ճակատի։

Ընդունա՞կ ենք այս տեսակ գործի մը։ Ա.։ Պէտք է միայն թօթափել թմրութիւնը, գինուիլ հոգեպէս, գինուիլ հաւատքով ու իյնալ ճամբայ։ Ժամանակը եկած է՝ որ Թշնամին պէտք է գիտնայ թէ հայ ժողովուրդը մեռած չէ, դիակի վերածուած չէ տակաւին»։

ՆԱՀԱՏԱԿ ԳՐԱԳԷՏՆԵՐՈՒ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐ

ՀԱՇՈՒԵԿՇԻՌ

1 յունուար 1932 — 30 յունիս 1933

ՄՈՒՏՔ·—

Սնտուկը պատրաստ դրամ 1 յունուար 1932ին		1946 80
Նուէր Պ· Գ· Շահլամեանէ, Մարսէյլ		1000·—
Ն· Գ· Բ·ի Նիւ Եորքի հատուածէն 50 տոլար		1271·05
Տարօնի Հայր· Միութենէն, Նիւ Եորք 100 տոլար		2517·—
Ռ· Զարդարեանի հատորէն ծախուած 82 օրինակ	1251·60	
Հրանտի հատորէն ծախուած 42 օրինակ	591·80	
Գեղամ Տէր Կարապետեանի 106 օրինակ	1642·80	
Գեղամ Բարսեղեանի 86 օրինակ	1180·25	
Արփ· Արփիարեանի 275 օրինակ	3208·15	
Գրիգոր Զօհրապի 223 օրինակ	2892·60	
Տիգ· Զէօկիւրեանի 78 օրինակ	858·—	
	11625·20	11625·20
Բաժանորդներէ		1595·20
Մուտքի ընդ· գումար		19955·25

ԵԼՔ·—

Արփ· Արփիարեանի տպագրք· մնացորդը	1850	
Գր· Զօհրապի տպագրք· համար	7000	
Տիգ· Զէօկիւրեանի տպագրք· առհաշիւ	2000	10·850
Ձեռագիրներու ընդօրինակութիւն		1339 70
Քարտուղարի հինգ ամսուան համար		1500
Հեղինակի իրաւունք		1004 20
Առաքման ծախք		3380 95
Թղթակց· դրոշմաթուղթ եւն·		936 25
Գրենական պիտոյք, ծանուցում, ֆլիշէ		703
Սնտուկը պատրաստ 30 յունիս 1933ին		241 15
ելքի ընդ· գումար		19955 25

Հաշուեբննիչ՝ ՌՈՒԲԷՆ ԲԵՐԲԵՐԵԱՆ

«ԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (18)

ԲԱԼԱՀՈՎԻՏ

—·—

ԻՄ ՏԵՍԱԾՆԵՐՍ՝ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԷՆ

Ո՛րքան կը փափաքէր որ վաստհելի կը գտնուի իր մօտ, իր ցաւը եւ իրաւը յայտնէր։

Ո՛րքան կը փափաքէր որ Զաւէնի խան մանուկ մը համբուրէր ...

Հայց հայ աղջկան ամօթխածութիւնը անջրպետ մը կը բանար ու չէր կարէր չբծերը այնքան մօտեցնել կրնացած ճակտիս։

Երեւի ճանչցած էր տատապանքիս ծագումը։ Մանուկ հոգիս մէջ դրած էր որ հայութիւնը չէր մեռած։ Ոչ թագով իսլամ էի երեն պէս, սակայն տարաւոր օրեր էին որ, իմ մէջ կը վախնայինք։ Կը վախնայինք արտայայտուելու։ Ո՛րքանկրփաքէինք որ բառ մը հայերէն խօսէ։ Բայց ո՞վ քաջութիւնը կ՚ունենայինք նախաքայլը առնելու, զիմացինին տալու թէ դուն տրո՞վ դաւանած եղած ես թէ առ ի ձեւակերպութիւն։

Հապա եթէ զիմացինդ ապերախտ դտնուի ու քեզ մատնէ։ Հետեւանքը,— Ֆանտակին ձորը, նահատակներու գերեզմանոցը։

Սօֆիան հետուէն հետու կը դառնար հայ բարբառին չուրջ, կը փորձէր տրկար կողմս դնել, բառ մը դլորել։ Սակայն այնքան վստահ չէր, չէր համարձակեր։

Երկուքս այսպէս իրարու մօտ էինք, սակայն իրարմէ հեռու էինք։ Տատապանքով չատ մօտ էինք, բայց սրտերու համար հաղորդակցութեան միջոց չէինք կրցած դտնել։ Մեր հոգիներուն մերձաւորութիւնը կը զգայինք, բայց ներսը թափանցելու անկարող էինք։ Պատուար մը կար, քող մը քաշուած էր։

Անկարելի էր այսպէս չարունակել, պէտք էր վերջապէս վստահիլ իրարու, ելք մը դտնել եւ համաձայնիլ հայերէն խօսելու։

Վերջապէս իրիկուն մը քաջութիւնը ունեցայ հարցնելու, երբ եկած էին մօրը հետ կովերը կթելու։ (Բուն կըթողը մայրն էր, ինքը հետը կուգար միայն օգնելու, հորթերը կապելու, դոյլերը պարպելու եւն.)։

— Հայերէն անուշդ ի՞նչ է։

— ....։

Թեթեւ ժպիտ մը սահեցաւ դէմքին, երբ ես իմ անունս ըսի։

— Ի՛նչ լաւ անուն է։ Զաւէնն ալ լաւ անուն է, այնպէս չէ՞։

Հպարտ կարօտով կը յիշէր իր պատմունքն էր այդ անունը։ Միշտ կը յուսար, կը հաւատար եւ կը սպասէր։

— Իսկ Սօֆիա դո՞ւն ... կը սերե՞ս Հայու ... Թեթեւ ժպիտ մը այտերէն մինչեւ աչքերուն խորը կը խաղար։ Սիրտը կը տրոփէր ու չէր պատասխաներ։

Ի՞նչ պէտք կար պատասխանի։ Իր ալեկոծ հոգին արդէն կը պատկերար իր դէմքին վրայ։

Սօֆիան բաւական ուսում ունէր, ուրախութեան եւ վշտի վայրկեանները կրնար դատել։

Կը զարմանայի թէ ի՛նչու այդքան պատկառանքով կը նայէր մանուկի մը վրայ։

Կամաց կամաց իմ մօտիկութիւնս իրեն ջերմութիւն մը կուտար։ Կ՚ուզէր որ իր քով ըլլայի, սիրտը բանար, խօսէր ու խօսէր։

×

Սօֆիան ժամանակ մը այլեւս չերեւցաւ ...

Ծռած էի, վշտի բեռան տակ կըքած։ Վիշտս բաժնող մը չկար։ Մինակ մնացի ու հոգիս սարսռաց։

Պէկին ապարանքը լինծի նեղ կուդար։ Փոխուած էի բոլորովին։ Հոդեկան տառապանքներու ենթարկուած։ Հարէմէն մուտքս առաջուան տպաւորութիւնը չէր ունենար թուրք հանըմներուն վրայ։ Ութ ամիս անցած էր այն օրէն երբ առն – տեղ թողած ամէն մէկս ցիրուցան փախանք։ Բայց տակաւին սիրտերու վէրքերը թարմ էին ու կը կոտտային։

Ու խելագարի պէս կը փախչէի դէպի ամայութեան ծոցը, դէպի դաչտերը։ Հեռո՛ւ, հեռու անծանօթ տեղեր կ՚ուզէի երթալ ուր վիշտ չկայ, ուր մտածում չկայ։

Կանգ առի։ Մեր աւերակ տան առջեւ հասած էի։ Պատերը փրփրած էին։ Բակին դուռը կռնակի վրայ բաց էր։ Նայեցա՛յ ... Ներս մտնել ուզեցի։ Չհամարձակեցայ։ Ախոռին եւ մարագին դուռները բաց էին։ Ներսը մութ էր։ Դեւի աչքերուն պէս անթարթ կը նայէի։ Ութ ամիսէ ի վեր բուխերիկին ծուխը դադրած էր։

Լռութիւն։ Մահուան ոգիներ չուրջպար կը գառնային կարծես։ Մարդ կը սոսկար ներս մտնելու։ Դարպասի դուռէն նայեցայ եւ աչքերով չափեցի։ Ամէն ինչ անչարժ էր։ Կը զարմանայի այսքան հսկայ փոփոխութեան եւ ես ինծի հարց կուտայի թէ երբա՞ւ արդեօք ութ ամիս առաջ այս աւերակ դարձած տունը եռուզեռի մէջ էր։ Թէ երբա՞ւ հոս ալ կեանք եւ կենդանութիւն կար,— որ մանուկներ կը ժպտէին, հարսներ եւ աղջիկներ համեստութեան փողին տակէն իրենց պարտականութիւնը կը կատարէին եւ տան նահապետը օրհնութիւններ կը չռայլէր իր զաւակներուն եւ թոռներուն։

Իրա՞ւ է որ մայրը իր զաւկին օրօրոցի երգը երգած է այս յարկին տակ։

Իրա՞ւ էր արդեօք որ այս ամայի եւ աւերակ գերեզմանոցին մէջ իմ առաջին բարբառս «ընդա»ն եմ բած։ Ձիւղ դիմացի «քէօշկին» վրայ, մեծ հօրս եւ հօրեղբայրներուս խնդրանքին վրայ, իմ առաջին դասս, Սաղմոսը երգած եմ յաղթականօրէն։

«Երանեալ է այր որ ոչ գնայի խորհուրդս ամբարշտաց ...»

Սիրտս ուռեցաւ պայթելու չափ։ Ու մնացի վշտիս հետ դէմ դիմաց։

×

Սօֆիան հարէմէն անյայտանալէն ի վեր մայրը վիրաւոր սրտով, կուրծքը կոթղնցնող մատակ առիւծի նըման ուղեց մոռնալ։ Սակայն անզօր ըզգաց եւ ձայնը կոկորդին մէջ խեղդուեցաւ։ Իր վերջին ապաւէնը, իր միակ մխիթարիչը, Սօֆիան հեռացուած էր իր աչքերէն։ Անթիւ կորուստներու վախճան մինակ այս էր մնացած ու հոգիով սրտով կառչած էր իր զաւկին։ Չկրցաւ նոյն իսկ արտասուքի բառ մը արտասանել։ Եւ ոչ ալ կրցաւ հարցնել թէ ո՞ւր տարին եւ ինչո՞ւ իր մօտէն հեռացուցին։

Միշտ կը տեսնէինք որ այսինչ Քիւրտը հայ կին մը կամ դեռատի աղջիկ մը կնութեան առած, ժամանակ մը իր վայրենի կիրքը յագեցնելէ վերջ կը տանջէր եւ չարաչար կը սպաննէր։

ՄԻՍԱԿ ԽՐԱԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

Ծանր ազդարարութիւն հիպոէական Գերմանիոյ

« ԿԱՐԵԼի ՉԷ ԲԱՐԵԿԱՄ ԸԼԼԱԼ ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՈՐ··· »

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին յունիս 5ի նիստին մէջ, կարեւոր վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ արտաքին քաղաքականութեան մասին: Ազխատաւորական կուսակցութեան վարիչը խօսելով Գերմանիոյ վրայ, ըսաւ.

— « Մենք բոլորս ալ կ'ուզենք որ Գերմանիան հաւասար իրաւունքներ վայելէ սպառազինութեան եւ օդանաւային ուժի մասին. բայց ոչ մէկս առանց յիշէ սպառազինութեան վերազինուի եւ չափազանց հզօր ուժ մը դառնայ Եւրոպայի կեդրոնին մէջ, բան կը գտնուի այսօրուան վարիչներուն իշխանութեան տակ: Նոյնիսկ կը կարծենք թէ անհրաժեշտ է ճնշուիլ մը կատարել Գերմանիոյ վերազինման մասին »:

Ցետոյ խօսեցաւ Սըր Օսթին Չեմպըլէն, արտաքին գործերու նախկին նախարարը, որ չեչտեց.

— « Անգլիոյ համար դժուար է ճշմարտապէս բարեկամական յարաբերութիւններ պահելազգի մըհետ որ իր բաղաքականութենէնդուրս ձգած է սահմանադրական բոլոր գաղափարները: Գերմանիան ի՞նչպէս կրնայ Անգլիոյ աջակցութեան եւ գործակցութեան ապաւինիլ ճիշդ այն պահուն երբ կ'անարգէ քրիստոնեական սրտին մէջ արմատացած բոլոր զգացումները: Լոքառնօն այսօր արհամարհանքի բառ մըն է Գերմանիոյ մէջ: Այսօրուան Գերմանիոյ ոգին սպառնալիք մըն է բոլոր պետութեանց եւ բոլոր ցեղերու համար: Մինչեւ որ Գերմանիան տրամադիր ըլլայ վերջնական համաձայնութեան հասնելու դաշնագիրներու համեստ եւ բանաւոր սրբագրութիւն մը, խաղաղութեան դատին մեղանչել է այն հաւատքը ներշնչել Գերմանիոյ թէ այժմ կարելի է դաշնագիրներու վերաբերութիւնը :»

Նախկին նախարարը զոհունակութիւն յայտնեց զինաթափութեան խորհրդաժողովին յետաձգման համար, « որովհետեւ վայրկեանը յարմար չէր »:

Արտաքին նախարարութեան խորհրդականն ալ բացատրեց թէ ներկայ պայմաններուն մէջ վտանգաւոր պիտի ըլլար ստորագրել զինաթափութեան պայմանագիրը, ինչպէս վտանգաւոր է անոր ձախողումը:

ԻՏԱԼԱԿԱՆ 24 ՕԴԱՆԱՒԵՐՈՒ ԹՌԻՉՔԸ

Իտալական 24 մարտանաւերը շարունակելով իրենց թռիչքը, իրանտայէն Իսլանտա հասան չորեքշաբթի օր, 5 ժամ 54 վայրկեանէն կտրելով 1500 քիլոմեդր եւ ջերմ ընդունելութիւն գտան: Օդանաւերը ցամաք իջան կարգով, ամէնէն վերջը, հրամանատարը, Զօր. Պալպօ: Այսօր – վաղը պիտի կարեն Ատլանտեանը, տպատելով օդին յարմարութեան:

Գաւառ

Վիէնի Կոմիտէն ընդ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր Ապառաժ եւ Ռոստոմ խումբերու բոլոր ընկերները այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին «Ժաժակ» Ակումբին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայանալ անդամատետրով: Կարեւոր շրջաբերականներ եւ օրակարգ:

Լիոնի Կոմիտէն արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ Քրիստափոր, Ռոստոմ, Զաւարեան, Անդրանիկ եւ Արամ խումբերու բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Զարդարեան Գրադարանին մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԻ Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան կեդր. վարչութիւնը խառն ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի, Պուլվար Օտտօի, Սէն Լուիի եւ Կարտանի մասնաճիւղերու ընկերները այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, իր հաւաքատեղիին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՇԱՅԼԻԹի Բաքգէն-Սիւնի խումբի ընկերարան ժողովը այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընդ. Ա. Զօմաքեանի բնակարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. Անէէ-Պուա-Բոլոնպի «Վիշապ» Կոմիտէի գաշտահանդէսը Յուլիս 23ին Ալժանթէօյի անտառին մէջ:

Ազգային կազմակերպութիւններէն կը խնդրուի նկատի ունենալ այդ թուականը:

Ընտանեկան Դաշտավարահանդէս

Հ. Յ. Դ. ՏԻՄՒՆԻ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Ձոխ յայտագիր· Ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱԼՁՈՅ ՁՈՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Այս կիրակի առաւտեան ժամը 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը 8
Արժանթէօյի անտառին մէջ

ՆԵՐԿԱՅ Կ'ԸԼԼԱՅ Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Բանախօսութիւն, երգ, պար եւ անակնկալներ·
Ձոխ պիւֆէ· փափաքողները կրնան ճաշ միասին ընել:
Հաղորդկց. միջոց.— Փորթ Մէյիշէն առնել 40 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Թէրմինիւս, այս վերջին տեղէն առնել օմնիպիւս եւ իջնել Լա Ֆոնթէյն տէ Բօզիէ· Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ Կիրակիին·

Դաշտահանդէս

կազմակերպուած՝ ՖՐ. Կ. ՀՈՒԶի ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԱՄՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԿՈՒՈՒՆ
ՎԱՐԻԶԻ ԿԱՆԱՉԱԴԵՂ ԱՐՕՏԱՎԱՅՐԻՆ ՄԷՋ

Երգ, արտասանութիւն, խմբերգ, ձայնագիր եւ անակնկալներ:
Կը խօսի՝ Պ. ԳԱՒՌՆԻԿ ԳԻԼԷՐՃԵԱՆ
Ծանօթ.— Յատնաճիւղիս պարգեւաբաշխութիւնը տեղի կ'ունենայ նոյն օրը·

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումները»

Հ Ա Տ Ո Ր Ա Ռ Ա Ջ Ի Ն

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով· Գինն է՝ 15 ֆրանք·
Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս *20* ֆրանք·
Դրադարան - ընթերցարաններուն *10* ֆրանք·
Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ:
Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը·
Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր·
Դիմել՝ **A. Gulkhandanian, 71, Ave. Kléber Paris (16)**

ԱՁԴ

Ս. Մահակ-Մեսրոպի տօնին առիթով՝ Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր-Եկեղեցիի տօնադարձը պիտի կատարուի այս կիրակի, մեծաշուք արարողութեամբ եւ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի: Նաեւ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի բարերար Պ. Վ. Խօրասանճեանի ողբացեալ կողակցին յիշատակին: Երգեցողութիւններու պիտի մասնակցի Մարսէյլի Հայ Երաժշտական Մ'իութեան երկսեռ երգչախումբը· (Կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏ

Զ. Ո. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը, Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պար տը Կլօպի մէջ· կարեւոր օրակարգ: Շրջաբերականի ընթերցում:

Chemiserie MICHEL
34, rue d'Hauteville, Փարիզ
կ'ուզէ այր մարդու շապիկ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Կը պահանջուի խիստ խնամուած աշխատանք:

Chartron et Poulin
106, Bld. National, Marseille
Ակօսաւոր թանագ (tôle ondulée), վանդակորմի երկաթեայ ցիցեր, ջուրի ընդունարան, երկաթեայ դուռներ եւ վանդակորմներ:

Aux Etoiles de la Perse * * *
Restaurant TÉHÉRAN
33, Rue des Ecoles. Paris (5)
Պարսկական եւ եւրոպական հաւեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

Restaurant ARABIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**
ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՀ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ **COURONNE** **Tél. MENIL. 45—43**
Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:
Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակենան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոքային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:
Թոքախտաւորներու համար pneumothoraxի գործոլութիւն: Հակաշիճախտային կախարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):
Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնաճասկան Ալեադրական եւ ֆրլօեան մէթոտներ:
Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս տաս արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար:
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:
Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.
Ատամնարուժարանը կըղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալաւ պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քրոմոն եւայլն.) շինութեան համար:

E. TER-MINASSIAN
Export und import, Komissionen und Vertretungen
Ցանկն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հուժ նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու:
Կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց:
Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ԲԱՑՈՒԱԾ Է
ԱՐՏԱՒԱԶԴ ՀԱՆԸՄԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԻ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿԸ
ԿԸ ՍՏԱՆՁՆԷ ամէն տեսակ արկածի, պահանջքի եւյլն.ի դատական գործեր, կը կատարէ վարչական դիմումներ, տուրքերու թեթեւացում, իբօնէքի վրայ փոխատուութիւն՝ յարմար սակով, խնդրագիրներու պատրաստութիւն, խորհրդակցութիւն ամէն կարգի խնդիրներու մասին:
Անելիք ունիք չէք կրնար գանձել՝ իրեն դիմեցէք:
Ցալիք ունիք ժամանակ շահիլ կ'ուզէք՝ դարձեալ իրեն դիմեցէք:
Շամանայնութեամբ գործ վերջացնել կ'ուզէք՝ միշտ իրեն դիմեցէք:
Երկար տարիներու իր փորձառութեամբ, տեղական պայմաններու գիտութեամբ եւ անձնական ծանօթութիւններու իր ընդարձակ շրջանակովը կրնայ ձեզ օգտակար կերպով ծառայել:
Անժամանակեայ հասցէ՝
179, rue de Vaugirard. Métro: Pasture
(Ձախ թեւի վրայ առաջին անդունդ, բ. յարկ, ձախ):
Կ'ընդունի ամէն առաւօտ ժամը 10-12, բացի կիրակի եւ տօն օրերէն·

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Առաջուընէ որոշած էինք, մահափորձէն յետոյ, հաւաքուիլ Հիւսիսային Բեւեռի ճաշարանը, Գօրոխովայա փողոցին մէջ: Երբ դէպի ճաշարան կ'երթայի, հանդիպեցայ Ն·ի:

— Ինծի մոիկ ըրէ, ըսի, փախե՞ր ես դուն:

Իր խոշոր եւ պայծառ աչքերը վտաս յառեց, լուռ մնաց: Կրկնեցի հարցումը :

— Այո՛, փախայ:

— Ի՞նչ լբաւուններ:

Զարհամասխանեց: Երկար դիտեցի իր դէմքը, որ խաղաղ էր, քարի պէս խաղաղ: Ի վերջոյ հարցուցի նորէն:

— Բայց ըսէ, ինչո՞ւ փախար:

— Զարմանալի հարցում: Ի՞նչ կ'ըսէիք դուք՝ եթէ հետապնդէին ձեզ:

— Ուրեմն քեզ կը հետապնդէի՞ն:

— Եթէ չհետապնդէին, չէի փախեր

անշուշտ:

— Մոիկ ըրէ: Ընկերները պիտի կարծեն թէ վախկոտ ես:

Պահ մը լռեց, յետոյ ըսաւ·

— Ես վախկոտ չեմ: Ես ոտիպուտեցայ փախչիլ: Ով ալ ըլլար իմ տեղս, պիտի փախէր: Եւ յետոյ, արդեօք անհրաժե՞շտ էր ձերբակալուիլս, սպրդուս մը օգտակար չըլլալու պարագային իսկ:

Այդ պահուն ճաշարան հասաւ կալիայեւ: Որոշ կը տեսնուէր, որ շատ յուզուած էր: Մերթ ընդ մերթ գողուելի նայուածք մը կը նետէր Ն·ի վրայ: Ցետոյ այլեւս չդիմացաւ ու չհամբերեց·

— Ըսէ, Ն·, ինչո՞ւ փախար:

Ն· անոր երեսը նայեցաւ:

— Ի՞նչ կ'ընէիք դուք, երբ լրտեսները չըլլապատէին ձեզ:

Կալիայեւ չպատասխանեց: Կասկած չկար, որ Ն· ճշմարտութիւնը կ'ըսէր: Իւմրը ձեռքին կենալ լրտեսներու աչքին տակ, կը նշանակէր կորստեան մատնուիլ, կորստեան մատնել ընկերներն ալ, գործն ալ:

Մահափորձը ձախողած էր: Այլեւս ոչ մէկ պատճառ կար, որ Մարտական Մարմնին անդամները չարունակէին մնալ Պետերսբուրգի մէջ: Նոյն օրն իսկ Շուայցէրը մեկնեցաւ Լիբաւ, մնասին տանելով ուժանակը: Ն· մեկնեցաւ Բերլինէն, կալիայեւ՝ Կիեւ, Պոկոտիլով՝ Դվինսկ, ուր Ազեւ պիտի սպասէր իրեն, լուր առնելու համար մեր մասին: Իսկ ես օր մըն ալ մնացի Պետերսբուրգի մէջ: Իրիկունը տեսայ Սպոնովը եւ միասին դացինք կողմնորոշելու պարագային իսկ:

Այդ գիշեր ուշ ատեն դարձաւ եւ պատասխանեց·

— Ինչո՞ւ: Անոր համար, որ կը յուսայի թէ նորէն գուրս պիտի ելլէր:

— Բայց չատ լաւ գիտէիր, որ դուրս ելլելիք չունէր:

— Ճիշդ է, ա՛խ···

Յոնարհեց գլուխը: Քանի մը վայրկեան վերջ, սկսաւ պատմել·

— Ահա այսպէս ռումբը ծունկիս վրայ առի: Սպասեցի: Բայց սառ կտրեցան ոտքերս:

Ցետոյ ձեռքի չարժում մը ըրաւ, յանկարծ ետին դարձաւ·

— Ես եմ յանցաւորը:

— Ի՞նչ բանի մէջ յանցաւոր:

— Ձախողութեան մէջ:

Պէտք է ըսել թէ Սպոնով բոլորէն նուազ յանցաւոր էր, մինչդեռ չատ աւելի պատճառներով կրնայր ըսել թէ ես էի 18 մարտի ձախողութեան մէջ յանցաւորը:

Դվինսկի մէջ կարելի չէր եղած գտնել Ազեւը: Հետապրատան մէջ կանխորոշ ձեւով տրուած ոչ մէկ հեռագիր կար, պահատուփի (poste restante) հասցէով: Ու Պոկոտիլով վերադարձաւ, մօտս եկաւ եւ իր առաջին խօսքերն եղան·

— Ազեւ ձերբակալուած է:

— Ի՞նչ, ձերբակալուա՞ծ է:

— Գաղափին մէջ չգտայ: Հետագիր ալ չկար: Ի՞նչ ընենք հիմա:

Օրեր վերջն էր, որ Ազեւ մեզի բացատրեց թէ, Դվինսկի մէջ հետապնդուած ըլլալով, փախած էր քաղաքէն եւ ճամբորդած Ռուսիոյ այս ու այն կողմը, ամբողջ երեք շաբաթ, կորսնցնելու համար իր հետքը: Մենք, անպիտակ այդ իրողութեան, չկարենալով նման վճռական ժամու մը բացատրել իր բացակայութիւնը, հետեւցուցինք թէ ձերբակալուած է:

Պոկոտիլով կը ջղայնանար: Աբեան փոքրիկ կաթիլներ կը պղտէին ճակտին վրայ:

— Ազեւ ձերբակալուած է, մահափորձը ձախողած է, բայց եւ այնպէս պիտի սպաննուի Պլեհվէն, չէ՞ կ'ըսէր ինծի:

Լուռ էի: Կը մտածէի: Վճռական ժամու մը մէջ, Ազեւի կորուստը Մարտական Մարմինը կը զրկէր իր միակ փորձառու ահաբեկիչէն, դեռ աւելին, իր առաջնորդէն: Ինծի կը տրուէր այլեւս ղեկավարութիւնը, իսկ ես կը զգայի թէ պատրաստութիւն չունէի այդ դերին: Ինդրեցի Պոկոտիլովէն, որ երթար տեսնելու Շուայցէրը եւ զայն բերելու Կիեւ, ուր պիտի ըլլար նաեւ Ն·, որպէսզի ընկերներով խորհրդակցութիւն մը կատարէինք: Ուրուհետեւ իմ կարծիքովս Մարտական Մարմնին ուժերը, Ազեւի կորուստէն յետոյ, բաւական չէին սպանելու համար Պլեհվէն: Հետեւաբար ինծի մարանական կը թուէր նախ սպանել Կլէյդէլսը (գաւառական կառավարը), եւ յետոյ Պլեհվէն: Այսպէս Կլէյդէլսի մահափորձը մեղի դարձեալ կը դառնար յաղողելու համար բորդ մահափորձին մէջ: Այսպէս ահաբեկչական ասպարէզին մէջ կը ձգէինք վարժութիւն մը, որ պակսէր մեզի: Կարծիքս հաղորդեցի ընկերներուս: Պոկոտիլով սկսաւ արհիլ·

— Մենք անգամ մը սկսանք Պլեհվէնի գործը, այլեւս չենք կրնար հրաժարիլ: Մենք պարտաւոր ենք սպաննել Պլեհվէն: Մեր ուժերը բաւական Ազեւին իսկ կրնանք ընել, եւ օդը նել ամբողջ նախարարութիւնը: Դուս կ'առնեմ ամէն բան:

Ն· լուռ կը մնար:

— Իսկ ի՞նչ է ձեր կարծիքը, ցուցի:

— Համաձայն եմ Պոկոտիլովի պատասխանեց:

(Շարունակելի)

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13
Le Gérant : H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 8 ՅՈՒԼԻՍ 1933
8 Juillet 1933

ՏՊՐ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2234

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆՁԱՆՕԹ ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՄԲ

Կովկասեան Հարեւաններու բոլոր հաշիւները հիմնուած են Ռուսաստանի քայքայման վրայ:

«Պրոմեթէ»ն կը խօսի ոչ միայն Վրաստանի, Ադրբէջանի եւ Տաղստանի, այլ եւ Ուկրայնայի եւ Թուրքեստանի անունով: Այդպէս ալ գրուած է Թերթին ճակատը, իբրեւ օրկան նոյն երկիրներու «ազգային պաշտպանութեան»: Թերթին բոլոր նիւթերը տրու «ազգային պաշտպանութեան»: Թերթին բոլոր նիւթերը տրուած են նոյն ոգիով: Անկախութեան ոտնին առթիւ խօսուած դրուած են նոյն ոգիով: Անկախութեան ոտնին առթիւ խօսուած ճառերն ու ծանօթ կոչը նոյնպէս կը չեշտեն այդ պարագան:

կը նշանակէ թէ՝ մեր հարեւանները յատկապէս Կովկասի վրայ ծանրանալով հանդերձ, ունին չատ աւելի լայն չափանիշ: Ապրայ ծանրանալով հանդերձ, ունին չատ աւելի լայն չափանիշ: Ապրանք պայքարը ուղղած են ամբողջ Ռուսաստանի դէմ, եւ կը նախատեսեն անոր անդամահատումը:

Իսկապէս որ դժուար է վճիռ արձակել այս մասին:

Անշուշտ, բոլոր ժողովուրդներն ալ իրաւունք ունին ինքնորոշման:

Այդ սկզբունքին մէկ ծաղրանկարն է որ կը ցուցադրեն կարմիր աշխարհակալները, անջատ հանրապետութիւններ եւ ինքնավարութիւններ կազմելով:

Անոնք ալ կը հետեւին միւս աշխարհակալներու ասանդութեան, երեւութապէս ազատութիւն չնորհելով, բայց իրականին մէջ ամուր պահելով իրենց թաթը, որ կրնայ լախտ պէս իջնել գլխուդ, եթէ փորձես անջատուիլ:

Այդ, գործնական կեանքի մէջ, մեր հարեւաններուն ծրագիրը քիչ մը չափազանց վարդագոյն է: Վէպ: Եթէ կ'ուզէք, բարձր դիւանագիտութիւն, որուն եաին կը ցցուին դեղին աշխարհակալութեան ճաղատ գլուխները:

Եւ այստեղ պէտք է փնտռել մեր հարեւաններուն հիմնական սխալը:

Անոնք ճակատ յարդարած են Ռուսաստանի դէմ — կարմիր թէ ճերմակ — առանց աչք – ճակ նայելու: Մինչեւ իսկ՝ թեւ ու կռնակ տուած Թուրքիոյ, որ կը համարուի բարեկամ՝ Կովկասի ժողովուրդներուն ազատութեան ...

Անոնք նոյն իսկ մոռցութեան կուտան երէկուան պատմութիւնը եւ այնքան չարաչուք փորձառութիւններ, կարծելով թէ երբ ռուսական լուծը թօթվեն, Թուրքիան ոչ միայն բարեխնամ դրացի մը պիտի ըլլայ, այլ եւ դիմումներ պիտի ընէ:

Նոյն իսկ հաւատացողներ կան թէ դաշնակից պիտի դառնայ:

Մինչդեռ, տարրական տրամաբանութիւնը կ'ըսէ թէ՝ այդպիսի պարագայի մը մէջ, Թուրքիան իր դիմացը տեսնելով 25 միլիոն Թուրք – Թաթարներ,— նոր ազգակ մը — աւելի չատ անոնց պիտի ժպտի քան Վրացիներուն եւ Հայերուն, որոնք միչտ ալ աչքի փուշ են:

Եւ յետոյ, ինչո՞ւ կը մոռնան որ Մոսկուա եւ Լենինգրատ կիցներ են, աւելի քան երբեք ամուր կապուած, եւ, ճակատագրական պահուն, պիտի գործակից փոխադարձաբար:

Աչք մը՝ Կովկասի այսօրուան քարտէսին վրայ, պիտի համոզէր ամէնէն «պէշսպէր»ն ալ, այդ հեռանկարի մասին:

Քէմալական Թուրքիան կարմիր Մոսկուայի պահակն է կարսի, Արդուհին – Արդահանի, Իգտիրի եւ Նախիջեւանի մէջ, եւ գիտէ թէ ո՛ւր եւ որո՛նց գլխուն պիտի իջեցնէ հարուածը, երբ հասնի ժամը:

Մանաւանդ որ, Կովկասի հարեւանները ներքին՝ սահմանային վէճեր ալ ունին իրարու հետ: Իսկ պատմութիւնը կ'ըսէ թէ ո՛ւր կրնան առաջնորդել այդ վէճերը, ճակատագրական պահուն:

Վկայ՝ 1917–18ի ողբերգութիւնը:

Դիւրի՛ն է, ճառերու եւ յօդուածներու մէջ, հաւատալ թէ «կովկասեան միութիւնը իրականութիւն մըն է այսօր», թէ «Կովկասի միութեան գաղափարը ընդունուած է ոչ միայն անհատներու, տարագիր խմբակցութեանց, այլ եւ այն զանգուածներուն կողմէ որոնք այնտեղ, Կովկասի դաշտերուն եւ լեռներուն մէջ կը շարունակեն ազատութեան կռիւը»: («Պրոմեթէ»):

Ոչինչ կ'ապացուցանէ ընդհանուր հալածանքի մը առթիւ ծագած գործակցութիւնը, որ հետեւանք էր հաւաքական տնտեսութեան բարբարոսական մեթոտներուն:

Իրականին մէջ, առկախ կը մնան այն բոլոր խնդիրները որ բաժնած էին Կովկասի ժողովուրդներուն ճակատագիրը: Եւ աւելի քան խոր է տեսակէտներու տարբերութիւնը՝ գլխաւորաբար Հայաստանի մասին:

Կրնանք ըսել թէ՝ ոչինչ բարեփոխուած է 1925էն ի վեր:

Ընդհակառակն, մեր հարեւանները քայլ մըն ալ եւս գացած են, մեռեալ տառի վերածելով 1921 Յունիսի համաձայնութեան հիմնական մէկ տրամադրութիւնը: (Հիմնական՝ Հայաստանի համար):

Ուրեմն, մեր հարեւանները իրենց թեւերն ու կուրծքը բացած են անծանօթ ուղղութեամբ, յենարան ունենալով Եւրոպայի լուսրծուն պողոտաները եւ ամէնէն դաժան թշնամին՝ Թուրքիան:

Ցետոյ, անոնք չարաչար կը սխալին, հնչեցնելով գործօն պայքարի չեփորը, առանց որ եւ է չօշափելի, գոնէ տեսանելի հեռանկար ունենալու:

Ի՞նչ չուտ մոռցան 1924ի վրացական ապստամբութեան ելքը:

Եւ, ինչո՞ւ կ'անտեսեն օրուան կացութեան տուեալները, որոնք բոլորովին ուրիշ բան կը թելադրեն:

Ամէն պարագայի մէջ, Դաշնակցութիւնը չէ որ պիտի զղջայ, չարունակելով իր վերապահ, այլ եւ վճռական դիրքը:

Համերաշխութիւնը եւ գործակցութիւնը տարրական պահանջներ են ժողովուրդէ ժողովուրդ, մանաւանդ հարեւանէ հարեւան:

Բայց, հիմնական չահերու պայծառ գիտակցութեամբ եւ չիտակ ճամբու վրայ, ոչ թէ անծանօթ ուղղութեամբ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՆՈՐ ՁԻԳԵՐ՝ ԺՈՂՈՎԸ ՓՐԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ ՕՐ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ՎԻՃԱԲԱՆԵՑԱՆ ԲԱՆԱՁԵՒ ՄԸ ԳՏՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ՈՐՈՇՄԱՆ

*Հինգշաբթի օր անտեսական խորհրդաժողովին՝ խմբագրական մարմինը բանաձեւ մը պիտի կազմէր, ժողովին յետաձգման մասին: Չորս ժամ անընդհատ խորհրդակցեցան, բայց կարելի չեղաւ համաձայնիլ: Խորհրդակցութիւնները չարունակուեցան իրիկուան դէմ: Միեւնոյն տեղ գլխաւոր պատուիրակ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

—·—

ԽՄԲ.— Այս տողերը գրի առած է վստահաւոր ընկեր մը, որ բաւածանօթ է իր շրջանի անցուդարձին:

Կը հրատարակենք իբրեւ նոր լուսաբանութիւն չարաբաստիկ վէճի մը, որ դժբախտաբար կիրճեր արծարծեց, փոխանակ նպաստելու բուն հարցին լուսաբանութեան:—

Ահա հանրային գործիչ մը,— հրապարակագիր, գրագէտ եւ վերջապէս յեղափոխական կուսակցութեան առաջնորդ մը, վարիչ մը որ երկար տարիներ յարատեւ կռիւ է մղեր հին կարգերու դէմ: Վերանորոգիչն եւ բարեկարգիչն չինարար դեր կատարեր է, լճացած ու սարկացած Թրքահայ կեանքի մէջ, ինչպէս Արծրունին իր «Մշակ»ով մանաւանդ արեւելահայաստեան մէջ:

Արփիարի անմիջական նպատակն էր արթնցնել հայ զանգուածը եւ ուղղակի ոտքի դարձնել իր իրաւունքներուն, որոնք վայրագօրէն բռնաբարուած ու խլուած էին փոքրաթիւ ազաներու եւ էֆէնտիներու կողմէ:

Արփիար իր «Հայրենիք»ով դիւրակ պարզեց, բուռն պայքար եւ կատաղի կռիւ մղեց գաւառի ազայականութեան եւ Պոլսոյ էֆէնտիութեան դէմ: Ուժգին եւ խիզախ յարձակումով խոցոտեց ու փշրեց անմատչելի նկատուած կուռքեր ու դիւրքեր: Վար գլորեց մուշտակաւոր հաճի ազաները եւ նրբազգած էֆէնտիները, որոնք անգամ մըն ալ վար չիջնելու հաստատ մտադրութեամբ, թառած էին ազգ. երեսփոխանական, թաղական եւ հոգարարձական կակուղ թիկնաթոռներու վրայ, իրենց գրպանին ու յիմար փառասիրութեան համար: Ու աւելին, հեղնելու եւ ծաղրելու դիրքնք այդ դիրքին ու պատուին հասցնող բազմութիւնները:

«Հայրենիք»ի կողմէ բացուած պայքարը, չուառով իր արդիւնքները տուաւ: Գաւառի եւ Պոլսոյ մէջ թիթեղագործը, կօշկակարը, ձկնորսը եւ համեստ խանութպանը գրոհով գրաւեցին հաճի ազաներու եւ վսեմաշուք էֆէնտիներու մենաշնորհեալ դիրքերը: Եւ այնուհետեւ ամէն բան սկսաւ ժողովրդականանալ:

Կը յիշեմ իմ նչպէս ծովեզերեայ քաղաքներու բնակչութիւնը ընդհանրապէս եւ երիտասարդութիւնը մանաւանդ նաւամատոյց կը հետաքրքրէր, երբ Պոլսէն եկող չոգենաւին ծուխը հազիւ կը նշմարուէր հորիզոնին վրայ: Ինչո՞ւ — վայրկեան մը առաջ ճեռք անցընելու համար «Հայրենիք»ը: Աներեւակայ նոյն հետաքրքրութիւնը գաւառի ամէն անկիւնի մէջ եւս:

Մենք իրրեւ այդ ժամանակի սերունդէն մնացած ու չուտով անհետանալու դատապարտուած բեկորներս, որ իր ժամանակին ապրեր եւ հետ ի հետ հետեւեր ենք օրուան անցքերուն, դէպքերուն ու դէմքերուն, եթէ այսօր զանազան նկատումներով ուզենք խոր ուրանալ Արփիարի յառաջ բերած յեղաշրջումը Թրքահայ իրականութեան մէջ, չենք կրնար, սակայն խեղաթիւրել ապագայ պատմութիւնը, որովհետեւ ճերմակի վրայ սեւով ապացոյցներ պիտի գտնէ պատմաբանը, գրագարանները եւ զանազան ազգ. հաստատութիւններու մէջ:

Ես՝ հեռաւոր անկիւնէ մը՝ որոշեցի գրի առնել եւ «Յառաջ»ի միջոցաւ ապագայ անաչառ պատմաբանին ուշադրութեան ու նկատողութեան յանձնել մէկ երկու կէտեր Արփիարի մասին եւ մէկ երկու վկայութիւններ ընել:

«Յառաջ»ը իրրեւ դաշնակցական գաղափարաբանութեան էն կարեւոր եւ գործօն օրկաններէն մէկը, իր սիւնակները լայնօրէն բացաւ բոլոր անոնց համար, որոնք կրնան նոր լուսաբանութիւն տալ եւ կարծիքներ յայտնել Արփիարի «մանուէլեան» խնդրոյն շուրջ:

Եւ, որքան կրցայ կատեղ եւ խորապէս ըմբռնել, «Յառաջ» անվերապահօրէն կ'ենթարկէ Արփիարի հանրային կեանքն ուղղութենական ոչ անոր վրայ ծանրացած խիստ մեղադրանքները վերաքննութեան, նշանաբան ունենալով միայն արդարութեան վերահաստատումը: Անիկա չի կրնար նշանախեց մը իսկ փոխել Դաշնակցութեան հայրենասիրութենէն:

×

ԱՐՓԻԱՐ ԱՐՓԻԱՐԵԱՆ

ՈՐՊԷՍ ՄԱՏՆԻԶ

Այս մասին լիովին համամիտ եմ Մկրտիչ Պարոմեանին, որ Արփիարի տոհմագրած մեղայագրի «Հայրենասիրութիւնը» համարեց «մարդկային տկարութիւն»:

Արդարեւ, կ'ընդունիմ եւ կ'աւելցնեմ որ Արփիարեան գործէ է եղած յեղափոխականի վայել տոկութենէ, հոգեկան եւ բարոյական ուժերէ: Ասկից տակաւին պէտք է վերագրել նաեւ անոր, որ հայ ժողովուրդը դարերէ ի վեր տապալեր է թրքական անարգ եւ վայրագ լուծին տակ, մեռցնելով իր մէջ աղնիւն ու չիտակը:

Այսպիսի խիստ աննպաստ պայմաններու մէջ, նոր ծնող ու բողբոջներ արձակող յեղափոխութեան և կայծերու նոր բռնկումներու ժամանակ, արդար չէ եւ իրաւունք չունինք այնքան ուժեղ, կամքի տէր անհատներ տեսնելու բոլորովին անթերի:

Մինչդեռ յեռագային մեր յեղափոխութեան հսկայ հնոցին մէջ դարբնուեցան եւ թրծուեցան չարքերով հսկայ անհատականութիւններ, որոնք վտանգի պահուն մահը արհամարհեցին եւ իրենց կեանքին վերջ տուին տարճանակի հարուածով, կաղ բռնկեցնելով իրենց մարմնոյն վրայ, իրենց աղիքները դուրս թափելով, հոգեկան թուլութեան վայրկեաններ չպատելու համար: Քանիներ կախաղանի բարձրութենէն գոռացին.— Գազան, մենք վախ չունինք մահէն»: Այսպիսի գործիչներու եւ դիմադրներու փառաւոր եւ հերոսական պատմութիւններ կրնանք թուել անվերջ:

*Մի եւնոյն ատեն, Արփիար չէր եւ չեղաւ Մամբրէ վարդապետ մը, Սեբաստացի հնչակեան խմբապետ Սեդրակ մը, հնչակեան գործիչ Համբակ Արամեանց մը, Զմչկածակցի Գրիգոր մը եւ Մշեցի Մուշեղ մը, որոնց առաջին երեքը պատժուեցան արժանաւորապէս, Պոլսոյ մէջ, Դաշնակցութեան ահաբեկիչներուն կողմէ, իսկ վերջին երկուքը, որոնք Նազըմ փաշայի կարգադրութեամբ եւ դրամական օգնութեամբ, Բ. Դրան ցոյցէն յետոյ, 1896 ապրիլ ամսուն Վառնա եկած էին ցուցակագրելու եւ Պոլիս տանելու համար հոն ապաստանող հայ յեղափոխականներու անուններն ու հասցէները, որպէսզի Նազըմ փաշայի կարգադրութեամբ եւ դրամական օգնութեամբ, Բ. Դրան ցոյցէն յետոյ, 1896 ապրիլ ամսուն Վառնա եկած էին ցուցակագրելու եւ Պոլիս տանելու համար հոն ապաստանող հայ յեղափոխականներու անուններն ու հասցէները, որոնք

ուած են «անհատական»ներուն, ո-
ք պէտք է որ իրենց սեփական մի-
ներով հայթայթեն կամ նորոգեն
էն բան:

Թուր որ Ֆրանս»ը ամբողջու-
ամբ կատարել այս վերջին դասա-
ղի հեծելանուրդներուն միակ
ղն է: Եթէ փարիզէն մեկնելէ վերջ
է արդէն իրենց համար, հոգ չէ
Հասնին 49 թէ կամ 50րդ՝ յիսուն
դարձողի վրայ: Այդ յաջողու-
նը իրենց թոյլ պիտի տայ դա-
կամ փարիզի համեստ մէկ ար-
ծանը բանալ փոքր կրպակ մը –
եհոյ պիտի մնայ — ուր պիտի
են ամէն կարգի հեծելանիւներ եւ
իրենց փորձառութեան պտուղը
դնեն նորահասներուն տրամա-
թեան տակ: Որովհետեւ այս հա-
մրցումով հետաքրքրուող մլիոն-
որ ամբոխին մէջ կայ կարեւոր
մը յաճախորդներու՝ որոնք հե-
անիւ կը գործածեն տունէն գոր-
ան կամ դաշտ երթալու համար:

Ֆրանսայի մէջ երկու
ոնէ աւելի հեծելանիւ կը չրջաբե-
եւ պատանիի մը ամենամեծ վա-
ը փէյիսէ կամ Միլար մը ըլլայ՝
իշատէ որ ամենափարթ երկաթէ
ը վրայ կը հեծնէ:

Ալով աղջկան խմբակներուն մը-
ներուն, «նոնք բաւական գ-ամ
ահին եւ գեռ պէտք չունին կո-
ը բանալու մասին չմտորելու
ը որ ձիւ տնէ յաղթող՝ ն մը կո-
մօտ հարիւր հազար ֆրանք չահիլ
նց հայրենի յեռագային իր ըն-
ալէջ չտեսած առաջնորդն՝ը՝
ին անդին հեծելանիւով վազելու
ար վէլոտրոմնելու մէջ: Եւ՛լ
նէ ի մէ՛լ անպատմուճան կերպով ազ-
մին խանդ՛ու անդամները իրարու
կը բաժնեն ինչ որ կը չահին
նակի համ, անցեալ տարի էլ-
ը որ չահեցաւ «Թուր որ Ֆրան-
էրէ յաղթի եղաւ որ լաւագոյն
ացին ան էր՝ (ինչպէս այս տա-
գրքամսօ), մխիթարը իրենց կարե-
ըին անոր գործը դիւրացնելու
մար:

օտ 900 հազար ֆրանք կը բաժ-
այս կամ այն ձեւով «Թուր որ
նս»ի մրցորդներուն: Կան նախ
ն վէօ»ի մրցանակները, եւ յետոյ
հազար ֆր-ի հասնող զանազան
անակները, օրինակ 10,000 ֆրանք
ը՝ որ ամէնէն շատ հանգրուանէ
գրաւած մրցումը պիտի չահի,
քան՝ անոր որ Ալպեաններու կամ
նէնիներու մէջ ամէնէն լաւ պի-
մ ըլլալէն – իր հեծելանիւով: Զա-
քան առեւտրականներ են որ կը տը-
ադրեն այդ դումարը անշուշտ
հեծնի կամ ծանուցումի այս ձեւէն ը-
ով անուղղակի օգուտ մը: Տաս-
հներով հաշուող այդ նուիրատու-
ն յիշենք — գաղափար մը տալու
ար — խմիչքներ՝ Քօանթրօ, Սէն-
ը, Փէրնօ, Փէրիէ, ժամագոյց՝
ար, Պանան, Ֆիֆի, Օճառ՝ Փիպս,
արկ՝ Սուլա, Հօքօլա՝ Մընիէ, եւն,
:

որ այս տողերը կը գրենք, Փարի-
մէկնող 80 հեծելանուրդներէն
ած են 61ը: Վար իյնալով, վի-
որուելով կամ տկար ըլլալով մր-
մը կէս ճգողներէն դուրս կան նաեւ
անդրուան հանողներ— որովհե-
կարենալ մրցումը չարունակելու
ար, մրցորդ մը պէտք չէ որ օր-
ն յաղթականին դրած ժամանակէն
8–9 առ հարիւր աւելի առեն մը դնէ:

Ֆրանսացի Արշամպօ Փարիզ – Լիլ առաջին հանգրուանը չահեցաւ իր հեծեւորդներէն 3 վայրկեան առաջ հասնելով նիս եւ ունեցաւ 5 վայրկեանի դեղչ մը իր ժամանակին վրայ, մինչեւ այս տողերը գրուած առեն առաջին էր ընդհ· դասաւորման մէջ: Իտալացի Կուէտա իր ամէնէն վտանգաւոր հակառակորդն է եւ ցարդ չահեցաւ երեք հանգրուան, ինչ որ իրեն չահեցուց 6 վայրկեանի դեղչ մը· ինք հակու 8 վ· 44երկ· ետ է Արշամպոյէ, եւ եթէ Ֆրանսացիները չօգնեն իրենց ընկերոջ, Կուէտա հաւանաբար խլէ առաջնութիւնը, հակառակ իտալական խումբին մէջ իրեն օգնելու կարող որ եւ է մէկը չգտնուելուն: Թէեւ մրցում մը դեռ իր էջին չէ հասած եւ անթիւ կիսլները պահս չեն կրնար ըլլալ, հնկալները պահս են կրնար ըլլալ, մանաւանդ Պիրենեաններուն մէջ, ուր վերելքները չատ աւելի դժուարին են եւ ուր մրցորդ մը կրնայ քանի մը տասնեակ վայրկեաններ չահիլ իր հակառակորդներուն վրայ:

* Երկկուան հանգրուանին մէջ Մօրիս Արշանպօ կորնգուց իր առաջնութիւնը՝ 13 վայրկեան ուշ հասնելով կուէտային որոշուած մինակէտը: Իսկ կուէտա 12 երկվայրկեան կ'ուզէ որ խլէ առաջնութիւնը և«Maillot Jaune»ը:

Ժ.Ե.

Ի ՊԱՏԻՒ ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏԻ

—·—

ՒՏՕՕ ՖՐԱՆԳԻ ՉԱՓ ՄԸ ԹԱՒՒՐԻԶԷՆ

... ԽՄԲԱԳԻՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ԹԱՒՒՐԻԶ, 24 Յունիս.— Թաւրիզի Հայոց Կուլտուրական Միութեան վարչութեան նախաձեռնութեամբ եւ ասոր կից կազմուած Ցանճնախումբի կազմակերպութեամբ, Յունիս 10ին շաբաթ գիշեր տեղի ունեցաւ «Կոմիտասի Օր»ի երաժշտական – գրական ճոխ բովանդակութեամբ պատուոյ երեկոյ մը՝ նուիրուած հայ հանճարեղ երաժշտագէտ տաղաբախտ Կոմիտաս վարդապետին: Ատրպատականի Հայոց Առաջնորդ Գեր· Տ· Ներսէս արք·ը սիրով ստանձնեց այս պատուոյ երեկոյթի հովանաւորութիւնը:

Համերգ – երեկոյթը անցաւ շատ յաջող ու տպաւորիչ եւ խուռներամ Լանդիսականները հետացան խորին գոհունակութեամբ: Յիշատակութեան արժանի է այն գեղեցիկ փաստը, որ Թաւրիզի հայութիւնը ջերմ վերաբերմունիւ, հետաքրքրութիւն եւ բարոյական ու նիւթական բաջալերութիւն ցոյց տուաւ մեր այս պատուոյ երեկոյթին, որուն ներկայ էր ժողովուրդը իր ամբողջ խաւերով ու դասակարգերով:

Համերգէն դրամական մուտք ունեցաւ շուրջ 2477 րիալ 80 սանթ· որմէ ամբողջ ծախքերը հանելով մնաց ընդամէնը 1500 րիալ: Օրուան սակով գրեթէ հազար հինգ հարիւր (1500) ֆրանսական ֆրանկի չէք մը՝ «Ցառաջ»ի խմբագիր Պ· Շաւարշ Միսաքեանի անունով, յանձնուելու «Կոմիտասի վարդապետի խնամատար կեդրոնական Ցանճնաժողով»ին՝ տարբախտ վարդապետի ապրուստին յատկացնելու համար:

Թաւրիզի Հայոց Կուլտուրական Միութեան Վարչութիւնը եւ Կազմակերպիչ Ցանճնախումբը պարտք կը համարեն իրենց խորին շնորհակալութիւնը յայտնելու Պարսկահայոց հերմուտ եւ սիրելի երաժշտագէտ Լեւոն Գրիգորեանին, անոր երգչախումբի եւ նուագախումբի բոլոր անդամներուն եւ անխտիր ամէն անոնց, որոնք իրենց սիրայօժար մասնակցութիւնը ցոյց տուին «Կոմիտասի Օր» պատուոյ երեկոյթին, որ մեր գաղութին համար յիշատակելիք եւ անմոխրանք ճեռնարկ մը եղաւ՝ իր ունեցած բարոյական եւ նիւթական յաջողութեամբ:

Խորին յարգանքներով

Թաւրիզի Հայոց Կուլտուրական Միութեան Վարչութեան նախագահ՝

Անդրէ Տէր Օհանեան

Կազմակերպիչ Ցանճնախումբին կողմէ՝ *Հայկ Ազէմեան*

ՆՄԲ.— Միաժամանակ ստացած ենք այս փառաւոր երեկոյթին նկարագրութիւնը եւ երգչախումբին լուսանկարը, որոնք պիտի հրատարակուին շուտով:

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՀԱՆԴԷՍ ԱՄՍՕՐԵԱՑ, Թիւ 3–6 (1933 Մարտ – Յունիս), 220 մեծադիր էջերով եւ ճոխ բովանդակութեամբ: Տարեկան բաժնեգին՝ 5 տոլար: Հասցէ՝ Rédaction de la Revue «Handes Amsorya», VII Mechitharistengasse, Vienne 4 (Autriche):

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ յօդուածագիրներէ եւ թղթակիցներէ իրենց գրութիւնները գրել թուղթին մէկ երեսին վրայ եւ մելանով:

ՄԱՄՈՒԼ

Հրէշին նոր գրոյկը

Սելանիկի «Հորիզոն»ը կը գրէ այս խորագրով խմբագրականի մը մէջ, (20 յունիս)·

— «Սուրիա եւ մենք» գրքոյկին առթիւ չատ բան գրուեցաւ մեր մամուլին մէջ: Եւ մեծ աչխատանք թափուեցաւ փաստերու եւ իրողութեանց լոյսին տակ երեւան բերելու համար, որ թուենարձակ ու արիւնարբու այդ քուրջը, հայակեր թուրք դաւադիրներու յղացումն է, անոնց գործն ու հեղինակութիւնը: Եւ, ոչ միայն Հայերը, այլեւ տրուած լուսաբանութիւններէն վերջ– Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի արաբական շրջանակներն ալ համոզում գոյացուցին, որ Հայ մը որքան ալ անխելք ըլլայ ու կարճատես, չի կրնար հրապարակ նետել, իր ժողովուրդի կարեւորագոյն մէկ գանգուածին դէմ ուղղուած նմ· լիրբ ու լղիրձ հրատարակութիւն մը:

Հետեւաբար, անգամ մը «Ա· Նիկոլ»ի դիմակը պատռուելէ վերջ, աւելորդ է նոր խօսք ըսել, նոր գրքոյկին իրական հեղինակը հանրութեան ճանչցնելու համար: Եւ սակայն, կ'արժէ այս անգամ մատնանչել բնորոշ պարագայ մը, որ այլ եւս ոչ մէկ կասկած կը ձգէ «Ա· Նիկոլ»ի ինքնութեան մասին: Կ'արժէ ցոյց տալ, որ «Նիկոլ»ը կամ «Նիկոլ»ները· այս անգամ, բոլորովին դուրսը ձգած են իրենց անճարակ ազուէսի պոչը եւ իրենց ձեռքով իսկ ինկած են ծուղակին մէջ: Եւ այս մէկ մատնանչումը պիտի բաւէ անգամ մը եւս հաստատելու համար, թէ «Ա· Նիկոլ»ը ուրիշ մէկը չէ, բայց եթէ թուրք մը, կամ թուրքի ծառայութեան մէջ գտնուող, թուրքի դրամով գործող հայանուն դաւաճան մը:

«Սուրիա եւ Մենք գրքոյկին իրրեւ հրատարակութեան վայր ցոյց տրուած էր «Գահիրէ»ն: Չէր մատնանչուած սակայն տպարանին անունը: Եւ այս պարագան էր որ ամէնէն աւելի խորացուց այն առեն կասկածները, հրատարակիչներու բուն ձգտումներուն մասին: Ամէն փնտուտք տպարդիւն անցաւ Գահիրէի մէջ, տպատան նին անունը երեւան բերելու համար: Ու չգտնուեցաւ նման տպարան մը: Զգտնուեցաւ, որովհետեւ գրքոյկը Գահիրէ չէր տպուած, այլ Գահիրէի անունը չահագործուած էր, մոքերու մէջ չփոթութիւն ստեղծելու համար:

Այս վրան բաց կեղծիքը սակայն կլլող չգտնուեցաւ: Բացայայտ էր ձախսաւոր ամպարտութիւնը, որ ծիծաղ պատճառեց մինչեւ իսկ ամէնէն միամիտներուն: Հրէշը, մաքէն չէր անցուցած այն առեն, որ մարդիկ այնքան բարակ պիտի մաղեն, դաւադրութիւնը, ամէնէնանչանկարծուած մանրամասնութեանց մէջ իսկ քննելու եւ ի յայտ բերելու համար: Եւ անչեալը դաս եղած էր դաւաճանին: Փորձառութիւն ճոխ ձգած էր ան, անգամ մըն ալ այդպիսի վրան – բայց կեղծարարութիւն չփորձելու համար: Եւ ահա, իր «Թշնամիներուս եւ բարեկամներուս» գրքոյկին վրայ, անիկա կը նշանակէ այս անգամ, ոչ միայն հրատարակութեան վայրը – «Սելանիկ»—, այլեւ տպարանին անունը— «Պէյրու եղբարք»—: Հրէշը գիտէ որ այդ տպարանը հայերէն գիր ունի եւ հոն հայերէն թերթ լոյս կը տեսնէ: Գիտէ որ, ա՛լ այս անգամ, գրքոյկին ուր տպուած ըլլալուն մասին խնդիր յարուցանող չըլլար, քանի որ յականէ յանուանէ կը յիշուի տպարանը:

Գրեցինք թէ Պէյրու եղբայրները եւ անոնց տպարունին մէջ լոյս տեսնող «Արեւելք»ը վճռապէս կը հերքեն՝ գրքոյկին իրենց մօտ տպուած ըլլալու պարագան: Տեղական ոստիկանութիւնը, որ մամուլի մէջ եղած հրատարակութեանց վրայ քննութեան ենթարկած էր խնդիրը, այս խմաստով բացատրութիւն ստացած է յիշեալներէն: Ընդունինք սակայն պահ մը, որ իրապէս, այդ տպարանէն դուրս եկած է արիւնոտ նոր լաթը: Հաւատանք «Ա· Նիկոլ»ին, որ ճշմարտապէս, իր հրատարակիչը «Արեւելք»ն է: «Նիկոլեան» այս հաւատամքը սակայն, քան ինքեան չափազանց փաստ մը չի՛ դառնար, «Ա· Նիկոլ»ի բուն ինքնութիւնը երեւան բերելու տեսակէտէն»:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱՒԱՌԷՆ

Ատանացիներու երեկոյթը

—·—

Վիէն, 4 յուլիս (Ցառաջ)·— Կարգ մը Հայր· Մխիթարեաններու կողքին, Ատանացիներն եւս մօտ երկու ամիս առաջ կազմած էին իրենց միութիւնը, բաւական թիւ ունենալով Վիէնի մէջ: Ցունիս 11ին, Ռ· Ա· Կ· սրահին մէջ, երեկոյթով մը բացման հանդէսը կատարեցին, ստուար բազմութեան մը ներկայութեամբ:

Կը նախագահէր իրենց հայրենակիցներէն Պ· Ա· Պետիկեան, որ իր բացման խօսքին մէջ պարզեց իրենց նպատակը: Ցիշեց Սուլթան Համիտի բռնութիւններու պատճառաւ իրենց մայրերի լեզուէն զրկուիլը, եւ յայտարարեց թէ իրենց նպատակն է Ա· Հայ լեզուն եւ դերը տարածել իրենց հայրենակիցներուն մէջ, Բ· Զբաւոր հայրենակիցներուն օգնութեան հասնիլ, եւ Գ· Իրենց միջոցները նպաստին չափ, սատար հանդիսանալ մեր հայրենիքի չինարարութեան եւ ներգաղթին: Պատրաստած էին զեղարուեստական բաժին մը: Մեներգեցին՝ օ-

բիորդներ, Ց· Գուլումճեան, «Այգուն, Այգուն», Օ· Թաչճեան, «Ես լսեցի մի անուշ ձայն», Թ·Կարապետեան «Պարզիր Աղբիւր» յատմար տարազով: Արտասանեցին, փոքրիկներ Ժ· Մաքինաճեան, մանկական կտոր մը, Թաշճեան, «Հայաստանին»ը (Ա· Խահակեանի), Պ· Մաքինաճեան, «Հայլեզուն»: Արտասանեցին նաեւ Պ· Մ· Զոպոյեան, «Մեռելոցի գիշեր», ընկ· Ց· Ալաթոսեան, «Պար»ը, խմբերգեցին՝ «Այգագեզ» եւ «Իմ Փորոտան»ը: Օր· Գարմէն (իտալուհի) Ջութակի վրայ նուագեց «Երբոր բացուին դռներն յուսոյ» եւ «Սիրեցի եարս տարան», նաեւ Ֆրանսերէն կտոր մը, եւ արժանացաւ բուռն ծափերու:

Բոլորն ալ անթերի էին գրեթէ եւ ծախահարուածեան հանդիսականներու կողմէն:

Ամէնէն վերջ, խումբ մը երիտասարդներ իրենց հայրենակիցներէն, յաջողապէս ներկայացուցին «Երկու հնակարկատները» մէկ արար զուարճալի, եւ հանդիսականները կուշտ մը խնդալով, կէս գիշերին մօտ մեկնեցան սրահէն:

Պալ – Աղբիւր

ԲԱԼԱՀՈՎԻՏ

—·—

ԻՄ ՏԵՍԱԾՆԵՐՍ՝ ՀԱՅԱՋԻՆՋ ՍԱՐՍԱՓՆԵՐԷՆ

(19)

ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ

ոյնը նաեւ մանուկներու եւ պատ-
ներու կը պատահէր: Շատեր
մէկէ իրրեւ ծառայ առնուէցան,
աղջ տմաթը դաշտ, կալի աչխա-
քները լրանալէն վերջ, երբ ձմե-
այլեւս գործ պիտի չըլլար, աւե-
կը նկատէին հաց կերցնել: Մեղք
կ'ըսէին, «կեանքներուն հաց
կ'տնելը: Ծարին իր չրջանը կատա-
էր· սակայն եաթաղանի գործը կը չարունակէին: Կենդա-
պահականներ էնք ու օ՛չ օրէ թարշ
ապրելնիք: Ապրուած օր մը մեզի չահ
ը:

Մ'ոշը — Սօֆիայի մայրը — հա-
ած էր թէ իր զաւակը տարած
անած են: Սակայն հարէմէն ներս
կարծիքներ չրջան կ'ընէին: Ա-
ինը՝ պէկին երկու քոյրերը կը
տարբերէին թէ չսիրեցինք իր վատ
ուրութիւնը, ապերախտ էր, ծոյլ
գէշ նկարագիր ունէր եւ խոյամ
ըլլար, թէ ժպիտ մը չտեսանք իր
դէմքին վրայ: Հակառակ մեր բարեացակամութեան, մնաց խոժոռ եւ անհրապոյր: Ուստի լաւագոյն էր որ մեր «Ղօնախ»էն երթար: Ու դրկեցինք դայն Հարփանկչի Մէհմէտ աղային, իրրեւ սպասուհի: (Քրտական գիւղ մը):

Ասոր հակառակ, հարէմին թուրք հարճերը, եւ պէկին նախանձորդ հոմանուհիները զաղտնապէս կը խօսէին թէ պէկը զայն տարիուն ընտրելով, առանձին սենեակ մը յատկացուցած է: Բայց չէին ըսեր թէ ո՞ր տունը կը բնակի: Կա՛մ կը վախնային ըսելու կամ իրենք ալ չգիտէին: Այսպէս զաղտնիքին հանդոյցը գտնուած էր, սակայն քակելը դժուար էր:

Մայրը աչք – ականջ կտրած կը հետեւէր թէ՛ մէկին եւ թէ՛ միւսին: Թող ողջ մնայ, թող «քարին տակ չըլլայ, Թող քարին հետ (տարին) ըլլայ, կը հառաչէր խեղճ կինը»: «Քարին հետ»ինէն յոյս կայ, բայց քարին տակինէն յոյս չկայ»:

Պէկին փոքր քոյրը, Ֆերիհան հանըմը կը հետաք, թունաւոր իժի մը նման իր լեզուն ցոյց կուտար հարէմին մէջ մնացած գերեզ հայուհիներուն:

— Անզգամ Հայու անհատատ զաւակներ, բոլ աղջկան (Սօֆիային կ'ակնարկէր) պէս հոս ապարանքը ձեզի ալ նեղ կուգայ: Գացէք անոր եւեւէն հազարներու տակ ... պառկեցէք ... ինչպէս որ ան փախաքեցաւ եւ մուրային հասաւ:

Այլ եւս պարզ էր այս հեգնանքը: Այս դառն եւ թշնամական մաղձը նոր յայտնութիւններ կը պարունակէր: Ինչպէս որ բերնէ բերան կը չչնչային փոր մը հացի համար վաճառուած անտէր Թրքուհիները: Ասոնք ալ հաշտ աչքով չէին նայեր իրենց վիճակակից Թչուառ Հայուհիներուն վրայ: Ասոնք աւելի վատ էին քան իրենց տէրերը:

Այլեւս զաղտնիք չէր մնացած, բոլորս ալ դիտէինք որ Սօֆիան զոհ եղած էր իր անմտան գեղեցկութեան եւ իր կուսական պատիւը կը քաչկռտէր սեմ սեմ: Պէկէն մինչեւ յետին աղային քմահաճոյքներուն յանձնուած՝ կը տառապէր, կը տանջուէր, կը լկտիանար Թունաւորուելով մինչեւ իր վերջին կաթիլը:

Սօֆիան Մէհմէտ աղային սպասուհի չէր եղած, տունի հարէմէն դուրս հանած էին: Սակայն, ինչպէս կը տեսնուէր, Հարփանկչի քիւրտ Մէհմէտ աղային տունը չէր տարուած, այլ Թրխէ գիւղին եւ Ալխաթիանու մէջտեղ անհետացած Թուրք պէկի մը «Ղօնախ»ը տարուած էր: Այդ պէկը ժամանակին այնքան հզօր եւ տիրական եղած է որ, բոլորը սոսկումով կ'արտասանէին իր անունը: Սակայն անկումը չէր ուչացած: Այդ պէկին յետին չառաւիղը, Նէճիպ պէկն էր, որ անանկացած եւ խիստ արգահատելի վիճակի մատնուած, ամբողջ կեանքը մեր պէկերուն «Ղօնախ»ը անցուցած էր: Պէկին ծառաներուն աւելցուցած կերակուրներէն կը լափէր: Իրրեւ պէկի սերունդ, որքան ալ Թչուառ վիճակ ունենային, չէին աչխատեր:

Այսպիսի աղճատ էին որ կը վճռային պէկին «Ղօնախ»ը: Ասոնք փոր մը հացի համար ամէն ստորնութեան, ամէն տեսակ անպատիւ գործի չանձնառու էին: Միչտ մութին մէջ ծրագիրներ կ'որոճային: Ամէն տեղ սիրուն աղջիկներ կը փնտուէին նուէր ընելու համար պէկին: Շատ պէս կը քծնէին պէկերուն առջեւ եւ տոփական խօսքերով իրենց տէրերուն երեւակայութիւնը կը սրէին: Այս գատարկապորտ սրիկաները անձնուիրաբար պէկին հրաման կը խնդրէին իր սիրոյն համար ոճիրներ գործելու: Կը հաւատային թէ քիչ մը դատ դատաստանէ վերջ, ազատ կ'արձակուէին եւ թէ պէկը լեռան պէս իրենց կռնակը կեցած էր: Եթէ բանտ ալ պատահի,ի՞նչ արժէք ունի, քանի որ մեծ ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլային բարձրաստիճան պէկերուն: Վերջապէս վարձատրութիւն կար:

Նէճիպ պէկը ոչ ոք ունէր, ամուրի էր, երեսուն տարեկան: Դէմքով խիստ տգեղ: Ծաղկավաճառ իր խոշոր աչքները գործած էր դէմքին վրայ, աչքերը փոսը ինկած էին: (Ժողովուրդը առակ էր գործուցած, ըսելով թէ «չարիկ մը կորիկ եթէ ցանելու ըլլաս Նէճիպ պէկին երեսին վրայ, կը կորսուի փոսերուն մէջ): Իր «Ղօնախ»ը չինած էր գեղեցիկ դիրքի վրայ, պատառու ծառերով եւ ծաղիկներով: Դրախտ մըն էր բայց ոչ ոք կը բնակէր: Դուռը փակ էր մնացած:

Այստեղ արգելափակած էին Շողակաթը (Սօֆիան), որովհետեւ հարէմին մէջ իր ծնողքին ներկայութեան Հաշիմ պէկը չէր կրնար ուզած ձեւով վարուիլ: Ուստի նախընտրած էր առանձին տեղ մը տանիլ, աչքէ հեռու: Մեր գիւղին ճիշդ կռնակը կ'իյնար «Ղօնախ»ը, հազիւ տասը վայրկեան հեռաւորութեամբ: Թրխէի եւ Ալխաթիանի մէջտեղ: Ինչպէս բակաղաթ մը գրաստի մը վրայ նետուած, մէկ աչքը ասպին, իսկ միւսը ան կողմը: Այսպէս էր նաեւ մեր գիւղը եւ Նէճիպ պէկին «Ղօնախ»ը, բարակ բլուրով մը բաժնուած իրարմէ:

Ամիսներ սահած էին, սակայն օր մը Թոյլ չէին տուած որ մայրը իր զաւակը տեսնէ, ոչ ալ հնարաւորութիւն կուտային լուր մը ստանալու իրարմէ:

Այդ Թափուր եւ անմարդաբնակ «Ղօնախ»ին մէջ չատ մը հայուհիներ կային, ոմանք կարաւաններէն զատուած, ոմանք տեղացի հարսներ եւ աղջիկներ, որ ընտրուած էին իրրեւ առժամեայ տարիուհիներ:

ՄԻՍԱԿ ԽՐԱԼԵԱՆ

(Շարունակելի)

սովալի մէջ, երբ արջ մը ելաւ իրենց դիմացը: Ուսանողուհի մը, Օր· Էլէն Վէզա յատկապէս հալածուելով արջէն, հեռացաւ իր ընկերներէն եւ իր զահավէժ փախուստին մէջ լինելաւ անդունդէ մը վար: Բարեբախտաբար հագուստները թուփի մը կառչեցան եւ աղջիկը անդունդէն կախուած մնաց աւելի քան 15ժամ, մինչեւ որ լեռնականներ օգնութեան հասան եւ ազատեցին:

81 ՏԱՐԵԿԱՆ ՀԱՅՐ ՄԸ ՍՊԱՆՆԵՑ ԻՐ ԽԵԼԱԳԱՐ ԶԱՒԱԿԸ

Էքսի մէկ արուարձանին մէջ (Մարսէյլ), 81 տարեկան ծերունի մը, Սիլվէսթր, հրացանով սպաննեց իր աղջիկը, 42 տարեկան, որ խելագարութեան նշաններ կը ցուցնէր տարիներէ ի վեր: Հայրը սաստիկ ջղագրգռութեան մատնուած, այլեւս չէր կրնար տանիլ աղջկան խելագարութեան նոպաները, եւ հրացանը քաշելով դեռին փռեց զայն: Ցեղոյ դուռը բացաւ եւ օգնութեան կանչեց դրացիները, մինչ մայրը ծունկի եկած կ'աղօթէր դիակին քով:

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine-ի ներքնայարկը: Մէթրօ՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ Հաշուետուութիւն եւ Շրջ. ժողովի օրակարգ:

ԻՍԻ ԼԻ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ Զաւարեան Կոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը ճիշտ 8.30ին Ակումբին մէջ: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

ՍԱՐՍԷԼ-ՕՌՆՈՒՎԻԼԻ Ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Ռազմիկ եւ Հրայր խումբերը, վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին ընկեր Պուճիկեանի բնակարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին Ակումբին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան կեդր. Վարչութիւնը խառն ժողովի կը հրաւիրէ քաղաքի, Պուլվար Օտտօի, Սէն Լուսիի եւ կարտանի մասնաճիւղերու ընկերները վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, իր հաւաքատեղիին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՇԱՆՏԻԻ Բաքգէն-Սիւնի խումբի ընկերարան ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին ընկ. Ա. Զօհրաբեանի բնակարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի կ'առնուին:

Ընտանեկան Դաշտապարահանդէս

Հ. Յ. Դ. ՏԻՄԻՆԻ ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԿԷՍ ՕՐԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ
ձոխ յայտագիր· ձոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:

Ա Զ Դ

Ս. Սահակ-Մեսրոպի տօնին առթիվ՝ Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր-եկեղեցիի տօնադարձը պիտի կատարուի վաղը Կիրակի, մեծաշուք արարողութեամբ եւ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի: Նաեւ մասնաւոր հոգեհանգիստ պիտի կատարուի բարեբար Պ. Վ. Խօրասանճեանի ողբացեալ կողակցին յիշատակին: Երգեցողութիւններու պիտի մասնակցի Մարսէյլի Հայ Երաժշտական Մ'իութեան երկսեռ երգչախումբը:

(Տնիք)

ՀՈՒՇԱՏԵՏԻ

Զ. Ո. Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղի ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պար տը Կլօպի մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Շրջաբերականի ընթերցում:

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ

Օրիորդ Ալիս Միրաքեանէ, որուն մուտքը Անգլիա արգիլուեցաւ, կամ իր ծանօթներէն ստիպողաբար կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել «Յառաջ»ի կարեւոր խնդրի մը համար:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Հիւսնիկ Այտընճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յակոբ Առաքելեան (Քէօթահիացի)· 1927ին կը գտնուէր Նիկոսիա (Կիպրոս)· Իր Սելանիկ գտնուած միջոցին կը թղթակցէր: Ցերանսա գալէն ի վեր կորսնցուցած է իր եղբօր հետքը: Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Տիկին Հիւսնիկ Այտընճեանի, 40, Che. de la Rose, Morcellement Sarten, Marseille· Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել:

Ահա ձեզ ինչ ուզեցիք

Ամենէն ընտիր ապրանքներ, ամենէն էժան գիներով կը գտնէք

Chemiserie MICHEL
34, rue d'Hauteville, Փարիզ

Կ'ուզէք այր մարդու շապիկ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Կը պահանջուի խիստ խնամուած աշխատանք:

Ոյժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի
ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(Հէֆեաթ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԱՒԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՔԱՅԷԼԵԱՆ

Գին՝ 10 ֆրանք

Դիմել ՅԱՌԱՋի, 17, Rue Damesme, PARIS

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիրը՝ Ս· ՎՐԱՅԵԱՆ

ՎԷՄԸ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, բնագատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ: Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի ընթացքին, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին: Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին:

ՎԷՄԸ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան:

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ· կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան	65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ »	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան »	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonian 17 Rue Damesme, Paris (13)

ԲԱՑՕԻԱԾ Է

Պանեէօ – Քաշանի ԼՍԱՐԱՆ – ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆԸ

Տեղւոյս մանկապարտէզի սրահին մէջ

վարիչ՝ Գ. ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆ

43, Rue Madame Curie· Bagneux

երեկոյեան ժամը *8*էն *10* ամէն օր. կիրակի ժամը *3*էն *6.30*

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՄԻԼԱՆ, Գործ·— 86 լիր· 45:
ԼԻՎՐՕՒԻԼ, Գ· Գ·— 130 ֆրանք:
ՎԻՆԻՐՕՆ, Կ· Վարդ·— 140:
ՍԷՆ ԺԸՆԷՎԻԷՎ, Իշխ· Ա·— 70:
ՊԵՐԼԻՆ, Ք· Ռաֆ·— 200:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Տ· Ստեփ·— 140:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Թ· Գալ·— 70:
ՎԻԼՖՐԱՆՇ, Ն· Զար·— 210:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Ա· Ք·— 75:
ԱՐԾԱՆԹԷՕՅ, Բալ·— 35:
ՊՐԻ ՍԻՒՐ ՄԱՐՆ, Մ· Փ· 35:
ՊԷԼՖՈՒՐ, Ե· Պօզ·— 45:
ԹՈՒԼՈՒԶ, Գ· Ց·— 35:
ՏԷՍԻՆ, Գործ·— 450:
ՓԱՐԻԶ, (4) Ոսկ·— 50:
ՊՕՔՅԸՐ, Քաջ·— 70:
ՆԻՍ, Յ· Ս·— 100:
ՎԱԼԱՆՍ, Գործ·— 275:
ՆԻՍ, Վարժ·— 100:
ՍԷՆ ԹՐՕՊԱՆ, Զաւ·— 70:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ·— 865:
ԼԱՆՍԷՑ, Պ· Խ·— 140: Ա· Օ·ի հաշուոյն:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Խ· Ն·— 70:
ՌՈԼՈՆՊ, Բաք·— 35:
ԿՐԸՆՈՊԼԸ, Օր· Մ·— 35:
ՓԻՓԷՆ ՍԻՒՐ ԱՐԾԱՆ, Ս·Մ· 35:
ՄՈՆՓԵԼԻԷ, Ա· Մ·— 70:

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՓԱՐԻԶ, 16 Վաջ, սկսաճի ղրկել յուլիս 6էն:
ԹՈՒԼՈՆ, Կրէ· Սկսաճի ղրկել յուլիս 6էն:
ՊՐԻ ՍԻՒՐ ՄԱՐՆ, Սկսաճի ղրկել յուլիս 27էն:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Թ· Գ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 1էն:
ՊԵՐԼԻՆ, Կ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 1էն:
ՓԱՐԻԶ (9), Տիկ· Վ· Ա·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 1էն:
ՊԵԼԿՐԱՏ, Ս· Մ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 1էն:
ՍԱՐՍԷԼ, Գամ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 1էն:
ՄԷՕՏՕՆ, Զ· Զ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 27էն:
ՓԸՐԼԻ, Տիկ· Ս· Ճ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 22էն:
ՊԱՍՐԱ, Մ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 22էն:
ՓԱՐԻԶ (15), Բէկ·— Սկսաճի ղրկել յուլիս 20էն:
ՓԱՐԻԶ (14), Կ· Պ· Սկսաճի ղրկել յուլիս 1էն:

Chemiserie MICHEL
34, rue d'Hauteville, Փարիզ

Կ'ուզէք այր մարդու շապիկ կարող լաւ գործաւորուհիներ: Կը պահանջուի խիստ խնամուած աշխատանք:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔ

“ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ - ՆՈՅԵՄԲԵՐ”

(ՏԱՐԵԳԻՐՔ)

Գեղարուեստական հրատարակութիւն, նուիրուած Հայաստանի նուաճումներուն՝ գրականութեան, արուեստի, մշակութային, շինարարութեան ժողովրդական տնտեսութեան ասպարէզին մէջ:

Տարեգիրքը կազմուած է՝ Ե· ՉԱՐԵՆՑԻ, ԱՒՍԷԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ եւ ԲԱՐԻ խմբագրութեամբ: Կը պարունակէ Հայաստանի գործիչներու լուսանկարները եւ նոխացած է՝ Հայաստանի գործիչներու լուսանկարներով, բնական բեմադրութիւններու, մշակոյթի կոթողներու եւ Հայաստանի ժողովրդի կեցցաղը եւ կեանքը ներկայացնող պատկերներով:

Գիրքը ունի 658 էջ մեծադիր՝ լաթակազմ եւ գեղարուեստական ծ

ԳԻՆ՝ 15 ՄԱՐՔ

Ապսպրանքներու համար դիմել՝

«Knika» G. M. B. N, Kurfurstenstr. 33

BERLIN, W. 35 ALLEMAG

Դաշտապարահանդէս

Կազմակերպուած ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱԽՈՒՄԲԻ կ
ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ ԺԱ
Robinson/ Au Grand Arbre պարտէզին մէջ:
խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, Թատերական ներկայացու
նուագ եւլյն·: Եւրոպական պարեր: Մասնաւոր նուագախումբ, ձոխ եւ
բամատչելի պիւֆէ: փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:
Մասնակցութեան համար 3 ֆրանք·

Դաշտահանդէս

Կազմակերպուած՝ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱՀՆՈՑ ՁՈՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Կ
Վաղը Կիրակի առաւտեան ժամը 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը
Արժանթէօյի անտառին մէջ
Ներկայ կ'ըլլայ Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ
Բանախօսութիւն, երգ, պար եւ անակնկալներ·
ձոխ պիւֆէ· փափաքողները կրնան ճաշ միասին բերել:
Հաղորդ. միջոց.— Փորթ Քլիշիէն առնել 40 թիւ հանրակառքը և թէրմինուս, այս վերջին տեղէն առնել օմնիպիւս եւ իջնել Լա տէ Բօզիէ· Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յաջորդ կիր

Դաշտահանդէս

Կազմակերպուած՝ ՅԻՐ. Կ. ԽԱՉԻ ՍԻՆ ՇԱՄՈՆԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ Կ
ՎԱՂԸ, ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԻՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ
ՎԱՐԻԶԻ ԿԱՆԱՉԱԳԵՂ ԱՐՕՏԱՎԱՅՐԻՆ ՄԷ
երգ, արտասանութիւն, խմբերգ, ձայնագիր եւ անակնկալներ·
Կը խօսի՝ Պ· ԳԱՌՆԻԿ ԳԻԼԷՐՃԵԱՆ
Ծանօթ.— Մասնաճիւղիս պարգեւաբաշխութիւնը տեղի կ'ունենայ

ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ

Տիկ· Վահանդն Նալբանդեանի ղեկավարութեան յանձնուած Սէնթ Թուանի Մամիկոնեան Ազգ· Մանկապարտէզ – Նախակրթարանի ամավերջնական հանդէսը տեղի պիտի ունենայ վաղը Կիրակի ժամին, Սալ Շոպի մէջ:

Մարսէյլի մէջ առաջին անգամ ըլլալով պիտի ներկայացուին դպրոցական թատերգութիւն, օպերէթ, հայերէն եւ ֆրանսերէն լեզուներով ինչպէս նաեւ միւզէք, ֆէէռի միւզիքհոլ: Բոլոր երգերն ու պարերը դասընկերակցութեամբ:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

Aux Etoiles de la Perse * * *

Restaurant TÉHÉRAN
33, Rue des Ecoles. Paris (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հաժեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա· ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Աւելի դէշ էր, սակայն, որոշումը որ տուինք,— համաձայնեցանք որ Շուայցէր, կալիայեւ եւ ես մնանք Կիեւի մէջ մահափորձ մը կատարելու համար Կէյդէլսի վրայ, իսկ Ն· եւ Պոկոտիլով վերադարձան Պետերբուրգ, Սազոնովի եւ Ռ·ի օժանդակութեամբ, սպաննելու Պլեհվէն:

Ահա թէ ինչ ձեւ ունէր իրենց ծրագիրը: Մարտ 25ին, հինգշաբթի, եւ Ապրիլ 1ին, հինգշաբթի, այն օրերուն երբ Պլեհվէ իր տեղեկագիրը ներկայացնելու երթալ յարին, իրենք ժամը 11.30ին, վերեզակի իրենց սնոուկը կախած, պիտի դիմաւորէին Պլեհվէն, Զմեռնային պալատէն մինչեւ նախարարութիւն երկարող ճամբուն վրայ: Նկատելով որ նախարարին ուղեկիցը եւ այցելութեան ժամերը մօտաւորապէս միայն ծանօթ էին, յաջողութեան մեծ յոյսեր չէր ներկայացներ այս ծրագիրը: Պոկոտիլով առանձնած էր պատրաստել ռումբերը: Սազոնով եւ Ռ· մահափորձին կը մասնակցէին գրեթէ անուղղակի ձեւով:

Գալով մեր ծրագրին, շատ պարզ էր: Կէյդէլս կը պտըտէր քաղաքին մէջ արձակ համարձակ: Կալիայեւ եւ ես զայն կը ճանչնայինք դէմքով: Կառավարիչին բնակարանը կը գտնուէր Ինսաիտուտի փողոցին մէջ: Բայց Կէյդէլս ուր ալ երթար, անպայման պիտի անցնէր Կրեզաիսկ փողոցէն: Շուայցէրի տրուեցաւ ռումբ պատրաստելու գործը: Իսկ առաջին ռումբը նետելու պատիւը՝ Կալիայեւի:

Ուժերու այս բաժանումը կը տկարացնէր Մարտական Մարմինը եւ այս ձեւով կը նուազէին մէկ կամ միւս մահափորձին յաջող ելքի մը յոյսերը: Այնքան հեղինակութիւն չունէի, որ կարենայի ընդունիլ տալ իմ ծրագիրս: Սակայն չէի կրնար խոհեմ համարել Պոկոտիլովի ծրագիրը: Այսպէս կամ այնպէս, Մարտական Մարմինը բաժնուեցաւ գրեթէ երկու հաւասար խմբակներու:

Մարտ 24ին, Պոկոտիլով պատրաստեր էր երկու ռումբ, եւ, յաջորդ օրն իսկ, Ն· եւ ինք Զմեռնային պալատին կողմէն գացին դիմաւորելու Պլեհվէն: Բայց չհանդիպեցան Պլեհվէի: Այն առեն Պոկոտիլով ստիպուեցաւ հանել ռումբերուն բուծինը (ֆիք-իլ) եւ մեկնեցաւ Դվինսկ: Վերադարձաւ մարտ 29ին եւ, չոգեկառքին մէջ, պատահաբար հանդիպեցաւ Ազեւի: Այս վերջինը լսեց Պոկոտիլովի տեղեկագիրը Մարտական Մարմնին վիճակին մասին, եւ չատ դժգոհ մնաց: Փորձեց տարհամոզել Պոկոտիլովը, որ հրաժարի իր ծրագրած մահափորձին, բայց Պոկոտիլով ականջ չտուաւ: Այն առեն Ազեւ բաժնուեցաւ Պոկոտիլովէն եւ մեկնեցաւ Կիեւ, փնտռելու մեզ: 31 մարտի գիշերը, Հիւսիսային Պանդոկին մէջ, Պոկոտիլով, երբ երկրորդ անգամ ռումբ կը պատրաստէր, ռումբը արկածով կը պայթի ձեռքին մէջ եւ կը սպաննուի: Մեր ռումբերը ունէին երկու խաչաձեւ խողովակներ, ինչպէս նաեւ մասնաւոր հրահատներ եւ պայթուցիկներ: Խողովակները ապակեայ էին եւ արջասպով լեցուած: Ռումբերուն մէջ դրուած էին օդազդուներ եւ կապարի հատիկներ: Կապարի այս հատիկները, երբ ռումբը, որ եւ է ձեւով, գետին իյնար, կը փշրէին ապակեայ խողովակները: Արջասպը կը թափէր շաքարի եւ քլորաթթուի փոքրասի խառնուրդի մը վրայ, որ կրակ կ'առնէր անմիջապէս: Հրամանատար այդ խառնուրդը կը պայթեցնէր նախ ֆիւլմինաթթուի մէրքիւրը, յետոյ ուժանակը (տինամիթ), որ լեցուած էր ռումբին մէջ: Վտանգը, զոր դժուար է խափանել ռումբը լեցնելու ատեն, կը ծագի անկից որ ձեռքի մէջ դիւրին կը կորսի ապակեայ խողովակը:

III

Կիեւի մէջ էր, որ թերթերէն իմացանք Պոկոտիլովի մահը: Այս մահը մեզի համար աւելի եւս անսպասելի եւ շատ աւելի դժնդակ էր, քան մարտ 18ի ձախողութիւնը: Մենք երեքս պարտաւոր էինք մնալ Կիեւի մէջ, կատարելու համար Կէյդէլսի մահափորձը: Պոկոտիլովի մահէն յետոյ, ուժանակի մեր պաշարէն մեզի կը մնար հազիւ 3 քիլոկրամ: Այս ուժանակը, որ պահուած էր Շուայցէրի մօտ, կը բաւէր մէկ ռումբ միայն չինելու: Սակայն մեզի անկարելի կը թուէր Պլեհվէն սպաննել մէկ ռումբ նետելով: Որոշեցինք հրաժարիլ Շուայցէրի եւ կալիայեւի հետ եւ որոշեցինք հրաժարիլ Պլեհվէի մահափորձէն եւ Ռ·ի, Ն·ի ու Սազոնովի առաջարկել, որ մեկնին պատասխան: Շուայցէր իր մօտ ունեցած ամբողջ ուժանակը տուաւ կալիայեւի եւ մեկնեցաւ Պետերբուրգ, որոշումը հաղորդելու Ռ·ի եւ Սազոնովի: Ն· իր կամքով կիեւ եկած էր արդէն, մարտ 31ի պատահարէն յետոյ: Գրեթէ նոյն ատեն կիեւ հասաւ Ազեւն ալ:

Զ·ի մօտ ինծի հանդիպելով, ըսաւ·

— Այս ի՞նչ պատմութիւն է: Ինչո՞ւ մահափորձի այս պատրաստութիւնը կէյդէլսի դէմ: Ինչո՞ւ հեռացեր էք Պետերբուրգէն: Ի՞նչ իրաւունք ունիք, ձեր խելքով, ելլելու եւ փոփոխելու կեդր· Կոմիտէին որոշումները:

Պատասխանեցի թէ այնպէս կատծած էինք որ ինք ձերբակալուած է, որովհետեւ, մարտ 18ի ձախողութենէն յետոյ, Դվինսկի մէջ իր բացակայութիւնը չէինք կրնար բացատրել ձեւով: Թէ ինծի անկարելիութենէն, որչեցի ան կէյդէլսը: Թէ հակառակ էի Պլեհվէի մեկնելուն դէպի Պետերբուրգ, Պլեհվէի դէմ պատրաստած իր փորձը դժուար իրականանալի ըլլալով: Թէ, վերջապէս,— ինչ կարեւոր է, — մեր տրամադրութեան տակ ունէինք շատ քիչ ուժանակ, այն մէկ ռումբի պատրաստելու չափ:

Դեռ պիտի ըսէի թէ մարտ 18ի խողոսթիւնը եւ Պոկոտիլովի պատճառ եղան, որ պակսի ինքնավստահութիւնը մեր մասին: Թէ կան այդ կացութեան մէջ կարգ յաղող ելքի մը հասնելու գործ այնքան մեծ նշանակութիւն ամբողջ երկրին համար: Մեպահ մը դիտելով Ազեւի դէմքը այս ըսելիքներս:

(Շարունակելի)

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13
Le Gérant : H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԿԻՐԱԿԻ 9 ՅՈՒԼԻՍ 1933 — 9 Juillet 1933

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

9ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2235

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԿՆՔԱՀԱՅՐ,, ԿԸ ՓՆՏՌԻՆ

Ձեզմէ ո՞վ սրտին խորէն չյուզուեցաւ, կարդալով Սէն ժէռո–մի յանձնախումբին կոչը, երէկուան «Յառաջ»ի մէջ։

Մարսէյլի այս համեստ արուարձանը, որու մասին յաճախ դրուած է այս էջերուն մէջ, ձեռք ձեռքի տալով, մէջտեղ հաներ է ազգային սեփականութիւն մը,— դպրոց, եկեղեցի եւ ժողովարան։ Շնորհիւ այս աշխատանքին, «այսօր 3–6 տարեկան 120 պզտիկներ կ'ուսանին իրենց մայրենի լեզուն»։

Շատ կարճ է այս հրաշքին պատմութիւնը։

Երկու տարի առաջ, 40,000 ֆրանք հաւաքելով կը գնեն 360 քառ. մեդր հող եւ կը շինեն մատուռ – մանկապարտէզ մը, կեդրոնական պաղոտայի մը վրայ։ Բայց, անբաւական էր այս չէնքը։ Աշակերտներ՝ ամէն կողմէ։

Եւ Սէն ժէռոմցիները նորէն ձեռք ձեռքի տալով, կ'որոշեն նախկին չէնքը պահել իբրեւ ժողովատեղի, իսկ նոր մանկապարտէզ մը շինել, 130 քառ. մեդր տարածութեան մը վրայ։

Խօսքը եւ գործը զուգընթաց կ'երթան, եւ այս գործն ալ կը լուսաբանուի։

Սէն ժէռոմը այսօր ունի 50,000 ֆրանքնոց չէնք մը, կազմ եւ պատրաստ։ «Շինութեան վարձք դրեթէ ոչինչ վճարած ենք»։

— «Ուրեմն այս 110 տնուոր (սեփականատէր) գիւղին ժողովուրդը երկու տարուան ընթացքին տէր դարձած է 90,000 ֆրանքի արժող ազգային սեփականի կալուածի մը, որուն 70,000 ֆրանքը արդէն վճարած է իր իսկ տեղական միջոցներով»։

Ի՞նչ կ'ուզեն հիմա,— «կնքահայր» մը, «մատուռին օծումը կատարելու եւ այս առթիւ մասամբ մեր պարտքը թեթեւցնելու համար»։

Որքան խանդավառ, նոյնքան ալ գործնական մարդիկ, Սէն ժէռոմցիները գիտեն, սակայն, որ աշխարհը վերացականութեամբ չի դառնար։

Եւ ահա «կնքահայր»ին կը խոստանան երեք պարզեւներ.—

1. Իր փափաքած անունով մկրտել մատուռ – մանկապարտէզը։

2. Կնքահայրին անունը ոսկեզօծ տառերով եւ մարմարեայ քարի վրայ փորագրուած՝ դնել մուտքի դրան վրայ։

3. Ամէն տարի հոգեհանգիստ կատարել կնքահայրին մեռելներուն համար։

Ուրեմն, կնքահայր մը կը փնտռուի, «Յառաջ»ի միջոցաւ եւ սրտայոյզ կոչերով։ Անշուշտ, նաեւ, անձնական դիմումներով։

Պիտի գտնուի՞ այդ «հերոս»ը։

Լաւատես են Սէն ժէռոմցիները։

Քանի որ, երէկ, այնքան հերոսներ եւ մտաւորականներ «իրենց արիւնը չխնայեցին, ժողովուրդին բարոյականն ու ֆիզիքականը պաշտպանելու համար», ինչո՞ւ պիտի անճրկին ուրիշներ, այսօր։

— «Այսօր, եւրոպական լուսաճաճանչ պողոտաներուն վրայ, մենք կը փնտռենք նոր տեսակի բարերարներ (ըսել կ'ուզեն հերոսներ), որ կարենան փրկել օրէ օր հասնող հազարաւոր մանուկներու կեանքը ներմակ ջարդէն»։

Պիտի երեւա՞յ փնտռուած կնքահայրը,— նոր հերոսը։ (Հիմա բառերն ալ ... վաճառամարտի «տըմփինկ»ի ենթարկուած են)։

Պէ՛տք է որ երեւայ։ Ոչ թէ հրապուրուելով՝ խոստացուած պարգեւներէն, այլ աչքի առջեւ բերելով աչքերը հարիւր քսան մանուկներու, մանչ եւ աղջիկ, որոնք հայերէն կը սորվին այսօր։

Այդ կնքահայրը պիտի մէջտեղ գայ մանաւանդ անոր համար որ, այս համեստ գիւղը ինք չարկած է արդէն բեռին երեք – չորրորդը։ Ոչ միայն դրամով, այլ եւ աշխատանքով, ճակտի քրտինքով։ «Շնորհիւ սեփականատէր վարձուոր, այր թէ կին թաղեցիներու բոլորին նիւթական եւ բարոյական անօրինակ զոհողութեան»։

«Կնքահայր» փնտռելով, Սէն ժէռոմցիները կը յուսան նաեւ մասամբ թեթեւցնել իրենց պարտքը։

Այդ «մասամբ»ին մէջ ի՞նչ կայ որ կարենայ խրտչեցնել քիչ – շատ ունեւոր քաղաքացի մը։

Ծախսուած իննսուն հազարին 70,000ը իրենք ճարեր են արդէն, եւ մնացեալն ալ պիտի ճարեն, «մասամբ» յոյս դնելով կնքահայրին վրայ։

Այսքան համեստ պահանջի մը համար, կ'արժէ՞ կոտրել աշխատաւոր եւ չհնարաւոր ժողովուրդի մը սիրտը։

Եւ եթէ հրատարակուած կոչը բան մը չի խօսիր ձեր սրտին, եւ այս տողերն ալ բաւական չեն պարտաճանաչութեան մղելու, հապա հարիւր քսան մանուկներուն աչքե՞րը ...

Դեռ հարիւր անգամ հարիւր քսան մանուկներ կան, Ֆրանսային մինչեւ Պարսկաստան, կարօտ՝ «կնքահայր»երու եղբայրական աջակցութեան։

Իրբեւ ազգային հիմնական աշխատանք, ունի՞նք աւելի նուիրական եւ ստիպողական մտահոգութիւն, քան փրկութիւնը նոր սերունդին։ Այս ափերէն մինչեւ Պալքաններու, Սուրիոյ եւ Միջագետքի փողոցները։

Սովորական կեանքի մէջ, կնքահայրներ կան որ ծաղկոցի մը մէկ ամսուան, նոյն իսկ մէկ տարուան ծախքին հաւասար գումարներ կը մսխեն իրենց սաներուն վրայ, չփացնելով զանոնք։

Արդ, մէկ – երկու սաներ չփացնելու խնդիր չէ որ ունինք այսօր, այլ 120 մանուկներ փրկելու հարց։

Ո՞վ կրնար ուսերը թօթուել ու անցնիլ, առանց թուլցնելու մեր հաւաքական կեանքին կապերը։

Կնքահայրերու կարօտն ունին ուրիշ գաղութներն ալ, նոյնքան համեստ պայմաններով։

Կնքահայրը իրական օրհնութիւն մըն է մանաւանդ Արեւելքի մէջ, ուր, աչքէ հեռու, սրտէ հեռու, մարդոց աչքերը ջուր կը կորին, դէպի չքեղ մայրաքաղաքներն յառելով ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՎԵՐՋԻՆ ՕՐԵՐԸ

ԲՈՒՌՆ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՆԵՐՈՒՆ ՄԻՋԵՒ

14 ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՅԵՏԱՁԳՈՒՄ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ,
27 ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝ ՄԻՋԻՆ ՃԱՄԲԱՅ

Ուրբաթ օր, Անգլիոյ ելմտական նախարարին առաջարկով, « առժամեայ միջոցներու յանձնախումբը » քուէարկեց բանաձեւ մը որ կը թելադրէ վիճակներու յանձնախումբը քուէարկուեցաւ 15ի դէմ 25 ձայնով։ Մէկ պատուիրակ ձեռնպահ մնաց։ Թեր քուէարկեցին.— Հարաւային Աֆրիկէ, Արժանթին, Աւստրալիա, Պրազիլիա, Մեծն Բրիտանիա, Քոլոմպիա, Տանըմարքա, Էսթոնիա, Մ. Նահանգներ, Ֆինլանտա, Հնդկաստան, Իրլանտա, Ճափոն, Նորվեկիա, Պարսկաստան, Փորթուկալ, Սիամ, Շուէտ, Նոր Զելանտա եւն.։ Իսկ դէմ քուէարկեցին.— Գերմանիա, Աւստրիա, Պելժիա, Պուլկարիա, Սպանիա, Ֆրանսա, Իտալիա, Լիթուանիա, Լեհաստան, Ռումանիա, Զուիցերիա, Չեխոսլովաքիա եւ Հոլանտա, Լեհաստան, Ռումանիա, Զուիցերիա, Չեխոսլովաքիա եւ Թուրքիա։ Խորհրդային Միութեան պատուիրակը ձեռնպահ մնաց։

Այս առթիւ էր որ, բուռն վիճաբանութիւն մը ծագեցաւ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի ելմտական նախարարներուն միջեւ։ Դեռ մէկ օր առաջ, Պ. Չեմպըլէն ձայնակցած էր այն յայտարարութեան որ կ'ըսէ թէ նախագահ Րուզվելթի բռնած դիրքը թոյլ չի տար լուծել դրամական խնդիրները։ Եւ ահա ուրբաթ օր, նոյն Չեմպըլէնը կ'առաջարկէր անփոփոխ պահել օրակարգը։ Այս առաջարկին դէմ երկար ճառ մը խօսեցաւ Ֆրանսայի ելմտական նախարարը, մասնաւորապէս չեչտելով.

— « Եթէ կարգ մը պատուիրակութիւններ կ'ուզեն վերատեսնել իրենց դաշտութիւնը, ճոր փորձ մը կատարելու համար, այդ չի կրնար ոտիպել միւս պատուիրակութիւնները որ փոխեն իրենց ուղեգիծը։ Մէկդի դնել դրամներու ամրացման խնդիրը՝ կը նշանակէ հակառակիլ ոչ միայն Ֆրանսայի, այլ եւ ոսկեվճարի հաւատարիմ մնացած միւս պետութեանց տեսակէտներուն։ Այդ խնդիրը մէկդի դնել՝ կը նշանակէ շեղիլ խորհրդաժողովի նպատակէն իսկ։ Շատիրը մէկդի դնել՝ կը նշանակէ շեղիլ խորհրդաժողովի նպատակէն իսկ։ Շատ դ

ՕՐ. ՊՈՒՐՃԱԿԻ ՀԱՎՔԸ

— ·-· —

Թեպետ Պուրճակի հավքը ամենևին հատուկենտ թռչուն չէ, այլ ընդհակառակն՝ շատ տարածված, սակայն ոչ ոք գաղափար չունի նրա ապրելակերպի, սովորությունների, սիրավարության ձևերի, ձագերի մասին։ Ոչ ոք չգիտե, թե ինչպես է նա ձագերին կերակրում, ինչպես է նրանց պաշտպանում, ինչպես է նրանց դաստիարակում։ Ոչ ոք չգիտե, թե ինչպես է նա ձմեռը անցկացնում, ինչպես է նա ձմռան ցրտերին դիմանում։ Ոչ ոք չգիտե, թե ինչպես է նա ձագերին թռչել սովորեցնում։ Ոչ ոք չգիտե, թե ինչպես է նա ձագերին ճանճ որսալ սովորեցնում։ Ոչ ոք չգիտե, թե ինչպես է նա ձագերին ինքնապաշտպանության հնարքներ սովորեցնում։ Ոչ ոք չգիտե, թե ինչպես է նա ձագերին ինքնուրույն կյանքի պատրաստ

ԼՈՒՌ ԵՒ ՄԹԻՆ

—·—

Սեւ ու խոժոռ
Գիշեր է խոր
Ու մըթին·
Շողեր հեռուն
Ազօտ, տժգոյն
Կ'առկայծին:

Խաւար կոյտին
Մէջ կ'անհետին
Մոլորուն
Ստուերներ լուռ,
Որոնք սարսո՜ւռ
Կը հեղուն:

Աստղեր վերէն
Շող կ'երկարեն
Խաւարին,
Ու չը հասած
Անհունէն ցած
Կը մարին:

Լո՜ւռ ամենուր,
Ջեփիւռն ի զուր
Կը ճգնի
Երգել անվերջ
Ծառերուն մէջ
Ամայի:

Ոչ իսկ ինկող
Տերեւի դող
Մը մահուան
Կը զարթեցնէ
Հսկաս դժնէ
Լռութեան:

Միայն հեռուն
Ջղջիկներուն
Թեւերն են,
Որոնք օդին
Մէջ տրտմագին
Կը վայեն:

Լուռ եւ մըթին
Եւ իմ հոգին
Այս գիշեր·
Դառըն խոհեր
Մտին ընկեր
Են եղեր:

Եւ տրտմօրէն
Սա՛ աւօրէն
Պատերուն
Միջեւ տրխուր
Կ'ողբամ ես լուռ
Ու ներկուն:

Դառնակրսկիծ
Վէրք ու թախիծ
Ահաւոր,
Խոցե՛լ կ'ուզեն
Սիրտըս անզէն,
Վիրաւոր:

Ու կը խոկամ
Այսպէս անժամ
Ես արթուն,
Մինչդեռ մըտէս
Ցուշերըս վէս
Կը զարթնուն:

Ու խորհուրդներ,
Մերթ մրթաստուեր
Մերթ պայծառ,
Մըտածումիս
Փարած, ալ գիս
Չեն թող տար:

ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՏԱՐՕՆԵԱՆ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ռուսահայ թատրոնին 75ամեակը

Ականջ քանի մը տարի առաջ, Բագուի մէկ պարբերականին մէջ ընդարձակ ուսումնասիրութեամբ մը, Ե. Սուրէն կը քննէր ռուսահայ թատրոնին ծագման հարցը:

Այս հարցին մասին տոմս մըն ալ դրած է Վաւիկ Վարդանեան, Գրական թերթի մէջ (15 Յունիս), ռուսահայ թատրոնին սկզբնաւորութիւնը դնելով 27 յունուար 1859ին:

Հոլչեւիկ գրողներու այս պրպտումներէն անկախ, ծանօթ են նաեւ ուսումնասիրութիւններ, որոնք եւս ու առաջ կը տանին այդ թուականը: Այսպէս ռուսահայ թատրոնին 35ամեակը (1893) եւ 50ամեակը (1908) մեակը (1893) եւ 50ամեակը (1908) տօնուած առեն տեղի ունեցան վիճառնութիւններ, այն առարկութեամբ թէ այդ յոբելեանները կը կատարուին մէկ տարի կանուխ, այսինքն փոխանակ ռուսահայ թատրոնին սկզբնաւորութիւնն ընդունելու 1859ին, հաշուած են 1858էն: Այդ տօնակատարութեանց կազմակերպիչները կը պնդէին թէ ռուսահայ թատրոնի առաջին ներկայացումն է եղած Հաջի Սուլէյմանի ներկայացումը, որ տեղի ունեցած է 1858ին Մոսկուայի մէջ: Վ. Վարդանեան կ'առարկէ եւ կ'ըսէ թէ առաջին ներկայացումը եղած է 1859 յունուար 27ին, Արիստակէս ողբերգութեան բեմադրութեամբ, Մոսկուայի մէջ: Այդ մասին քրոնիկներ ալ գրուած են Մինասեան կողմէ, Հիւսիսափայլի եւ Ճռաճողի մէջ, իբրեւ արտասովոր դէպք Մոսկուայի հայ գաղութին պատմութեան մէջ: Արիստակէս ողբերգութեան հետ նոյն առեն բեմադրուած է նաեւ Վույ իմ կորած յիսուն ոսկին կատակախաղը: Սիրողներ էին, որ բեմադրեցին այդ առաջին ներկայացումները, բայց չուառով կազմուեցաւ նաեւ իրական դերասաններու խումբեր եւ կրկնուեցան ներկայացումները:

Ե. Սուրէնի ուսումնասիրութիւնը, զոր պիտի ներկայացնենք այստեղ ուրիշ առթիւ մը, կը փորձէ նաեւ ճշդել հայ թատրոնին սկզբնաւորութիւնը ընդհանրապէս ու Պոլսոյ, Իզմիրի, Լեհաստանի եւ Կովկասի ներկայացումներուն մէջ առաջնութեան իրաւունքը չատ հետաքրքրական փաստաթուղթերով: Ցիշենք այս առթիւ ուսումնասիրութիւնը Ռուբէն Բերբերեանի, կարդացուած այստեղ Փարիզի մէջ, արձագանգը տրուած ՅԱՌԱՋի մէջ, յետոյ հրատարակուած «Հայրենիք» ամսագրին մէջ: Բերբերեան եւս հայ թատրոնին հարիւրամեակի տօնակատարութեան առթիւ կը քննէր հայ թատրոնին սկզբնաւորութեան հարցը, որ ինչպէս դիտել կուտայ Ե. Սուրէն, այնքան հետաքրքրական է եւ ամէն օր նոր նիւթերով աւելի եւս հետաքրքրական կը դառնայ:

Վերադառնալով ռուսահայ թատրոնի 75ամեակի հանդիսութիւններուն, Վ. Վարդանեան փափաք կը յայտնէ, տօնելու համար գալ տարի, 27 յունուար 1934ին, Հայաստանի մէջ, պատրաստութիւն տեսնել յառաջիկայ եօթ ամիսներուն համար: Ու կ'առաջարկէ Մարքսիզմի – Լէնինիզմի կաճառին կողմէ հրատարակուելիք Հայ թատրոնի պատմութեան դիրքը լոյս ընծայել ճիշդ այդ յոբելինական օրերուն, եւ թատերագրական բացառած մրցման մէջ մրցանակ շահող գործերը բեմադրել, նոյն օրերուն, Հայաստանի բոլոր բեմերուն վրայ: Դարձեալ, հիմնել թատերական թանգարան մը, որ պիտի հայ թատրոնի անցեալի բազմաթիւ նիւթերը առնուին Պետական թատրոնէն ու Մշակոյթի եւ Պատմութեան թանգարաններէն օգտագործուելու նպատակով:

Բանաստեղծ Ցակոբ Ցակոբեան

Պրուլետար կը գրէ թէ հոկտեմբերին կը լրանայ ժողովրդական բանաստեղծ Ցակոբ Ցակոբեանի գրական գործունէութեան քառասնամեակը:

Բագու, գրական ասպարէզ մտաւ երբ դեռ 20 տարեկան էր: Եւ ալեզարդ իր օրերուն մէջ, դեռ այսօր, չի դադրիր արտադրելէ: Վերջին տասը տարուան ընթացքին սկսած է երգել «բոլշեւիկ» Հայաստանը, որուն նուիրած իր պոէմներէն յիշենք Բոլշեւիկ է Շիրկանալը, Վալխովստրոյ, Ռիոնգէս, Զորագէս, Լէնինականի տէքստիլ ֆաբրիկան, Ստեփանակերտի մետաքսագործարանը: Արուեստի քննադատի աչքով դիտելով, պէտք է խոստովանիլ որ Ցակոբեան կը հնազանդի ոչ թէ իր ներշնչումներուն, այլ կոմունիստ կուսակցութեան բանաձեւերուն ճիշդ ինչպէսսովոր էլինդէմանհէդնի, Մայակովսկի: Իբրեւ կոմունիստ քերթող, գրած է հետեւեալ պոէմները.— Բադաբ, Մայիսեան ապստամբութիւնը Հայաստանում, Լէնինգրատի պոէմ:

Ցակոբեանի քառասնամեակին առթիւ Ազգբէջանի Պետական Հրատարակչականը ձեռնարկած է ժողովածուի մը հրատարակութեան: Այդ ժողովածուին մէջ, որ պիտի կոչուի Եկի Սապահ, պիտի ամփոփուին բանաստեղծին լաւագոյն կտորներուն թարգմանութիւնները: Հայաստանի մէջ ալ տպագրութեան յանձնուած է Ցակոբեանի գործերուն երկրորդ հատորը: Ֆեդերացիա հրատարակչական ընկերութիւնն ալ իր կարգին լոյս կ'ընծայէ վրացերէն ժողովածու մը: Միւս կողմէ Մ. Միրի (Ինգրեր) թարգմանութեամբ, պիտի հրատարակուի նաեւ ֆրանսերէն ժողովածու մը:

ԱՐԴԻԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԿԱՇԱՐ ՄԸ

Անցեալները, Երեւանի մէջ, համերգ մը տուաւ դաշնակահար եւ երգահան Սերգէյ Պրոկոֆիեւ, որ համաշխարհային հռչակ կը վայելէ:

Պրոկոֆիեւ ծնած է 1891ին: Երաժշտական կրթութիւնը ստացաւ Լէնինգրատի երաժշտանոցին մէջ, աւարտելով երգահանութեան եւ դաշնամուրի դասընթացքները 1914ին:

Հայաստանի թերթերը խօսելով իր համերգին առթիւ, կը գրեն թէ Պրոկոֆիեւ սկիզբէն իսկ ինքզինք ճշնամի համարեց երաժշտական ասպարէզին մէջ տիրող յուզողական (émotionl) ձգտումներուն, հիւանդ միտիքականութեան, խորհրդապաշտութեան եւ տպաւորապաշտութեան: Փոխանց դաշնաւորման հին օրէնքները: Եւ իր երաժշտութիւնը դարձաւ նոր ոճի եւ նոր ձգտումներու արտայայտութիւն: Երաժշտութեան առողջացումը,— հիանդոտ, մելամաղձոտ մոքիփներէն ազատագրելը, զօրեղ դունաւորումը, արտայայտութեան տինամիզմը,— կը յայտնուի անմիջապէս իր ստեղծագործութիւններուն մէջ: Անչուշտ պահպանողականները չպիտի ուզէին ճանչնալ իր գործերը եւ տարիներ վերջը միայն Պրոկոֆիեւ յաղողացաւ երեւալ իբրեւ վերանորոգիչ, ինքնատիպ ոճով օժտուած երաժշտական մեծ ուժ մը: Շատ են իր ստեղծագործութիւնները: Ունի գործեր դաշնակի, ջութակի եւ նուագախումբի համար, եւ օփերաներ ինչպէսՍէր եքեֆ ճարինջներու մասին, Հրէ Հրեշտակ, խաղացող, եւ դեռ պալէքներ, ռոմանսներ ու երգեր: Իր առաջին օփերան մեծ յաղողութիւն դտած է մարդոյ Ռուսիոյ մէջ:

Պրոկոֆիեւ այսօր ունի իրեն բաղմաթիւ հետեւորդներ:

1918էն ի վեր Պրոկոֆիեւ հեռացած է Ռուսիայէն եւ կ'ապրի Եւրոպա: Սակայն միշտ կապ կը պահէ Ռուսիոյ հետ: Զորրորդ անգամն է, որ արտասահմանէն կ'երթայ Մոսկուա եւ Լենինգրատ, եւ առաջին անգամն է, որ կ'այցելէ Անդրկովկաս: Այս առթիւ վերջին անգամ անցաւ նաեւ Հայաստան, համերգ մը տալու Երեւանի մէջ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՇԱՐԺԱՆԿԱՐԻՆ տարեմտեակը

Հայաստանի չարժանկարի ընկերութեան առաջին պատրաստած ժապաւէնն է Նամուսը, որուն առաջին ներկայացումը տեղի ունեցաւ Նաղարեան փողոցին վրայ Բողոքականներու աղօթատեղիին մէջ, «մոայլ, աղիքի պէս նեղ սրահ, որի պատերը հնացած լրագրերով պատռատուեցին, զահլիճը պարկացու կտորներով վարագուրուեց եւ 60 րուբլով սկսուեց Հայաստանի սինէմայի գործը»: Այնուհետեւ պատրաստուեցան նոր չարժանկարներ,— Զարէ, Զար Ոգին, Խասփուշ, Տունը հրաբուխի վրայ, Զամպու, Մեֆսիկական դիպլոմատներ, երկու գիշեր, եւն·:

Այսօր արդէն տասը տարի է որ կը գործէ Հայաստանի չարժանկարի այդ ընկերութիւնը, որուն գործունէութեան տասնամեակը տօնուեցաւ յունիս 10ին Երեւանի մէջ: Կառավարութեան կողմէ, հանդէսը բացաւ Արամայիս Երզնկեան, յետոյ Հայկինոյի (Հայաստանի Չարժանկարի ընկերութեան) անօքէն Դղնունի հանդէս եկաւ ներկայացնելու կատարուած աշխատանքը: Շարք մը ողջոյններէ յետոյ, բեմ բարձրացաւ նաեւ Շիրվանզադէ, որ յայտարարեց թէ չարժանկարի յաղողութեան հիմնական դրաւականն է չարժանկարին կապը գրողներուն եւ գրականութեան հետ: «Ուրախ եմ, ըսաւ, որ Հայկինոն ղնում է արտադրուած ֆիլմերի բարձր գնաղատութեան հարցը, այդ հարցը յաղող կերպով իր լուծումը կը ստանայ աւելի եւ աւելի ուժեղացնելով գրողների եւ կինոյի կապը»: Հայաստանի «Վորհրդային գրողներու Միութեան» կողմէ խօսք առնելով, Ե. Զուբար խոստացաւ 1· աշխատիլ չարժանկարի գրողներ պատրաստել հայ գրողներէն, 2· աշխատիլ չարժանկարի նախագրութիւնները հասցնել ճիշդ ժամանակին, 3· Գրական թերթի մէջ արծարծել չարժանկարի վերաբերեալ հարցերը:

Ադրբէջանի չարժանկարի ընկերութեան ներկայացուցիչն ալ ողջոյն մը արտասանեց եւ այս առթիւ Հայկինոյին նուիրեց ժապաւէն մը, Լողբաթան:

ՄԻՏՔ ԵՒ ԱՐՈՒԵՍՏ

Նափոլէոնի մասին

—·—

Դեռ մարդիկ կան, որ արդիական սոփեստութեամբ մը կ'ուրանան Նափոլէոնի արժէքը կամ խիստ բառեր կը նուիրեն անոր: Ալ աւանդութիւն դարձաւ ըսել թէ ռազմապաշտ էր Նափոլէոն, կը սիրէր արիւն թափել եւ դեռ ինչե՛ր ինչե՛ր: Փօլ տը Քասանեաք դիրքով մը քաջութիւնը կ'ունենայ, ատհա, պաշտպանելու Նափոլէոնը եւ յարձակելու Նափոլէոնի քննադատներուն վրայ:

Այս գիրքը, կ'ըսէ տը Քասանեաք, գրուած է վերջ մը դնելու համար այն աւանդութեան, որ կ'աշխատի Նափոլէոնը ներկայացնել իբրեւ միայն պատերազմի մարդ,— մէկը որ ղեթեայտերծած է պատերազմները փառասիրութեան համար, իր ամբարտաւանութեան պատճառով, եւ զոհացում տալու համար իր ··· սատիմին:

Ոչ եւ ոչ: Այդ աւանդութիւնը տարածած են մարդիկ, որ դժուար կ'ըմբռնեն պատմութիւնը: Պատերազմները, որոնց մէջ չողաց Նափոլէոնի գինուորական հանճարը, կը ծագին ոչ թէ Նափոլէոնի փառասիրութենէն կամ սատիմէն, այլ պարզապէս Յեղափոխութենէն, որ ժառանգ ձգեց Նափոլէոնի: 28 ապրիլ 1792ին Լուդովիկոս ԺԶ.ի առաջարկով, Օրէնսդիր ժողովը ընդհանուր խանդավառութեան մէջ կը քուէարկէ որոշում մը,— «պաշտպանելու համար Ֆրանսական ժողովուրդին անկախութիւնն ու աղատութիւնը, պատերազմիլ Հունգարիոյ եւ Պոհեմիոյ թագաւորին դէմ»:

Այնուհետեւ 23 տարի զէնքերը կը բարձրանան եւ արիւնը կը թափի Եւրոպայի մէջ: Թշնամիները, դաշնակցած, կ'ուզեն Ֆրանսան սեղմել այն սահմաններէն ներս, ուր կը գտնուէր Յեղափոխութենէն առաջ: Իսկ Ֆրանսա կ'ուզէր տարածուիլ իր բնական սահմաններուն մէջ,— Հռենոս, Ալպեան եւ Պիրէնեան լեռնաշղթաները: Յեղափոխութիւնը իւրացուցած էր այս տեսակէտը: Եւ Նափոլէոնի վիճակեցաւ պաշտպանել այս իրաւունքը: Ընդհակառակն Լուդովիկոս ԺԸ. կը հրաժարէր այդ իրաւունքներէն եւ եւրոպական բանակները կը հրաւիրէր ճակատելու Ֆրանսայի դէմ:

Պատմական այս իրողութիւններէն զատ, կան նաեւ ուրիշ փաստեր, որոնք ոչ միայն կը հաստատեն խաղաղասէր Նափոլէոնի մը ցանկութիւնը այլ եւ,— ինչպէս հանճարները սովոր են ցատկել իրենց ժամանակին սահմաններէն դուրս,— ցոյց կուտան թէ Նափոլէոն աւելի քան մէկ դար առաջ կրցեր էր մտածել Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներ ստեղծելու մասին, ազգերու Դաշնակցութեան մասին եւ տիեզերական զինաթափութեան մասին:

Ահա թէ ինչ կը գրէ Նափոլէոն առաջին հարցի մասին.— «Եւրոպայի ազգերը ամէն պատճառ ունին վերջ դնելու պատերազմներուն եւ դաշնակցելու իրարու հետ: Եւրոպան մէկ նահանգն է աշխարհի եւ Եւրոպացիներու միջեւ ամէն պատերազմ կը նշանակէ քաղաքացիական պատերազմ»: Այսպէս Նափոլէոն կ'ուզէր միացնել կարգ մը ժողովուրդներ, զոր յեղափոխութիւնները եւ քաղաքականութիւնը բաժան բաժան ըրած էին: Իր ծրագրով, Եւրոպայի Միացեալ Նահանգներու կազմութեան առաջին հանդրուանը կրնար կազմել լատինական զանգուածը,— 30 միլիոն Ֆրանսացիներ, 15 միլիոն Սպանիացիներ, 15 միլիոն Իտալացիներ: Այս զանգուածէն յետոյ պիտի գայ գերմանական զանգուածը իր 30 միլիոնով: Եւ այս ձեւով պիտի կազմուէր Եւրոպական ընկերակցութիւն մը, ամուր եւ անսասան, որ պիտի հիմնուէր ամրողջական ազգերու եւ ընդհանուր չահերու վրայ:

Այն չրջանին, երբ դեռ Ամերիկայի Միացեալ Նահանգները իրենց կազմութեան մանկութիւնը կ'ապրէին, Նափոլէոն կ'ըսէր.— Այն գաղափարները զոր ես ներածեցի institutionներու եւ կառավարչապետական բարգաւաճման, կ'ապրին Միծն Բրիտանիոյ մէջ, կը լուսաւորուին Ամերիկան, ազգայնացուած են Ֆրանսայի մէջ: Ահա այն հռոտանին, որուն վրայէն պիտի ժայթքի աշխարհի լոյսը»: Այս խօսքերով, Նափոլէոն կը մարգարէանար դաշնակցութիւն մը Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Միացեալ Նահանգներու միջեւ, ընդհ· պատերազմի ընթացքին, որմէ վերջ այդ դաշնակցութիւնը դարձաւ Ազգերու Դաշնակցութիւն մը:

Խաղաղութեան գովքն երգելով, Նափոլէոնը կ'երազէր զեղչել նաեւ սպառազինման ձեւերը, կրճատել բանակներու թիւերը, «ստեղծել զինուրական նոր բարքեր, բանակին տալով, խաղաղութեան ժամանակ, կազմակերպութիւն մը, որ պիտի կարենար ապրիլ պարզութեամբ եւ բարեկեցութեամբ, նման Համայեցիներուն, եւ պիտի նուիրուէր հանրօգուտ չինութեանց, ազգային չահերու թելադրած ձեւով»:

ԶԳՈՒՇԱՑՆԻՔ ԽՄՈՐԵՂԷՆՆԵՐԷՆ

Օրլեանի մէջ 40 հոգի թունաւորուեցան, սերով կարկանդակ ուտելով: Բոլորն ալ գնած էին միեւնոյն անուշավաճառէն, որ հարցաքննութեան ենթարկուեցաւ: Կը կարծուի թէ կաթը երկար մնացած է պղինձէ ամանին մէջ: Հիւանդներէն երկուքը շատ ծանր վիճակի մէջ են:

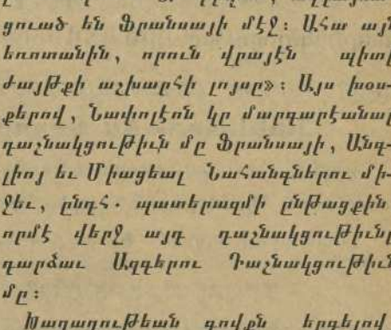
ՓՈՐՁԵՑԷՔ ՆՈՐ ՍԻԿԱՐԷԹՆԵՐԸ

CAIRE

Տուփը 12 Ֆրանք

MATOSSIAN

"La cigarette qui vient d'Egypte"

Կախարդական հոտով, բաղդատեցէք եւ դատեցէք ուրիշ տեսակներ.
STAMBOUL, տուփը 10 ֆր.·
SPÉCIAL, տուփը 6 ֆր. 60ւ

...գերեզմանատուն–գրատունին մէջ ուր իրենց դամբանային բուրգերը ունին Հայ հեղինակներու գիրքերը: Մանրիկ իր կատուին հետ գիմած է Փարիզի պանդոկապետներուն, սենեակ մը վարձելու: Կը մերժեն տիրուհի մը հիւրընկալել իր կատուին հետ: Գեներալ Մանրիկապահ – գրավաճառ Հրանտ Սամուէլ ապնուաքար կ'առաջարկէ իր խանութին մէջ պահել կատուն, մուկերուն դէմ պայքար բանալու համար: Օր· Մաննիկ մերժելով այդ առաջարկը՝ կը գիմէ կենդանիներու պաշտպան ընկերութեան: Նախագահը կը բարկանայ Օր· Մաննիկի դէմ որ առանց տանուէր կամ նոյնիսկ յարկաբաժնի մը տէր ըլլալու համարձակած է կատու մը ունենալ, իր թշուառութեան մասնակից ընելով չէ՛ք դժբախտ կենդանին: Օր· Մաննիկ, ճար չգտնուած, կատուն իր գիրկը պահած՝ տենեակ մը կը վարձէ ու քանի մը ամիս կը մնայ Փարիզ: Եթէ ոմանք Օր· Մաննիկի Փարիզ գտնուելու հետեւանքով ճանկի հարուածներ ստացան՝ թող վստահ ըլլան որ յանցանքը իրը չէ, այլ իր կատուինը:

×

Օր· Մաննիկ Փարիզէն անցաւ Եգիպտոս՝ իր ճմեռը տաք անցնելու համար:

×

Մանօթ կին մը հետեւեալ կարծիքը կը յայտնէր Օր· Մաննիկի «Արձակ երգեր»ուն եւ իր գրականութեան առթիւ համբուն մասին·

— 1919 թուին գանուում էի Նիժնի – Վօտկա քաղաքում: Սարսափի չրջան էր: Երբեմն օրուայ մէջ մի քանի անգամ՝ քաղաքը անցնում էր կարմիրգնեակ ու սպիտակների ձեռքը: Ամէն րոպէ սուլում էին գնդակները: Շատ տանիքների վրայ զետեղել էին թնդանօթներ: Փողոցների մէջ պայթում էին ռումբեր: Տանից դուրս գալ իրօք մահ էր: Տներ ու խանութներ վերածուել էին աւերակների: Ամէն կողմ դիակներ, վիրաւորներ, խեղանդամներ ու սովածներ: Աչուները հասել էր, մի չատ տխուր աչուն: Մի օր քաղաքի այգուց չտապում էի դէպի տուն: Յանկարծ սկսեցին սուլել գնդակներ, հարիւրաւոր գնդակներ: Մի քանի տերեւներ թափուեցին ևհեռագրաթելերի վրայից մի քանի անմիտ ճնճղուկներ «ծիւ – ծիւ» անելով թռչեցին: Ապշած նայեցի այդ խղճուկներին, նրանք ծառից ծառ թռչկոտելով էլի չարունակում էին իրանց անիմաստ «ծիւ – ծիւ»ը: Նրանք պեխապար էին կատարուող դրակիտիային: Նրանք ոչ տեսնում եւ ոչ էլ լսում էին այն որ կատարուում էր: Աչխարհը տնքում էր արիւնի եւ աւերի մէջ ու նրանք երգում էին իրանց անհեթեթ երգը.– «ծիւ – ծիւ»:

Օր· Մաննիկի արձակ երգերը ինձ յիչեցնում են Նիժնի – Վօտկա քաղաքի ճնճղուկների «ծիւ–ծիւ»ը: Նիչէվո:

×

Արձակ երգ à la Մաննիկ Պէրպէրեան.

ՇՂԹԱՑԱԿԱՊ

Սէրերու խօլ չղթաները վիզիս չուրջ նետած, թափառեցայ Լիւտէսի պարտէզներուն մէջ:

Գետինը նարնջածաղիկներ կային ու լիլաները չատոնց թառամած էին:

Սէրերու խօլ չղթաներէս մին երիտասարդի մը աղեւ նետեցի: Անիկա « չատ կանուխ է, գալ տարի » հծծեց ու հեռացաւ:

Սէրերու խօլ չղթաներէս մին տարէցի մը մէջքը անցուցի: Անիկա «ուշ է, տարին անցաւ » մրմնջեց ու անհետացաւ:

Մնացեալ չափրակներս թափեցան ու փուչերը մնացին:

Հիմակ սէրերու խօլ չղթաները վիզիս չուրջ կը խեղդուի՛մ···:

×

Անգամ մը, Վահրամ Թաթուլ, մեր բանաստեղծ բարեկամը, յարձակեցաւ Օր· Մաննիկի վրայ քննադատելով անոր երգերուն «արձակ»ութիւնը: Վ. Թաթուլ կ'ըսէր թէ փոքրիկ աչխատանք մը կամ ճիգ մը բաւական է Օր· Մաննիկի՝ իր ներշնչումները ոտանաւորով տալու համար, եւ իրօք նմոյշ մեր անխոնջ բարեկամը տաղաչափուած քերթուածի վերածած էր մէկ արձակ երգը բանաստեղծուհիին: à la Մ. Պէրպէրեան « արձակ երգ » մը տալէ վերջ à la Վահրամ Թաթուլ ալ չափաբերեալ կտորի կը վերածենք արձակ բանաստեղծութիւնը:

ՇՂԹԱՑԱԿԱՊ

Խօլ շղթաներն իմ սէրերուս վրզիս շուրջ՝
Թափառեցայ պարտէզին մէջ կաթնաւուրն···
Գետինն էր լի նարինջ ծաղիկ ու լիլա՝
Որոնց վրայ կ'երգէ նուրբ սիւգն ու կուլայ:

Կ'անցնէր ճամբէն՝ տղայ մը խիստ տրտմագին·
Ու ես շղթայ մը նետեցի իր ոտքին:
Նայեցաւ խոր իր աչքերովը բարի
Ու հեծեծեց — «շատ կանուխ է, գալ տարի···»

Կ'անցնէր ճամբէն տարէց մը խիստ տրտմագին,
Երկրորդ շղթաս ես նետեցի իր մէջքին:
Ան դիտեց զիս ու մըրմնջեց·— «ո՛հ, ուշ է:
Ձուխիմ շափրակ ու մնացածը փուշ է···

Ու հիմակ միշտ շղթայակապ կը թըւիմ·
Շղթաներով կը խեղդուի՛մ՝ կը խեղդուի՛մ···:

Օր· Մաննիկ կը չարունակէ գրել: Ստեղծագործութիւնը աստուածային ըլլալով, կը պահէ միչտ հղինակը երիտասարդ ու խանդավառ:

Երիտասարդ կին մը նման է օփէրէթի: Եթէ օփէրէթէն հանուին երգերը, կը մնայ կատակերգութիւնը:

×

Օր· Մաննիկ իր ծննդեան քառասունամեակէն վերջ, ծաղիկներովբեռնաւոր, այցելեց Բարիին, Գեղեցիկին ու ձմեռթոխին:

Բարին չընդունեց զինքը, իր կատուին չարութեան պատճառով:

Գեղեցիկը չընդունեց զինքը, իր ծաղիկներուն չորցած եւ «Անցեալ» գիրքին «աւա՛ղ, փառաց անցաւորի» էջին մէջ գրուած ըլլալուն համար:

Իսկ էֆ ձմեռթոխը չէր կրնար ընդունիլ, քանզի Ռեթէոս էֆէնտիի մահէն վերջ ի վիճակի չէր կին մը, կատու մը եւ աչխանային ճամբայ մը հիւրընկալելու, բաբէ՛:

×

Օր· Մաննիկ մարգասիրութեամբ սկսած է ու գացած է մարգասիրութեան: Հիմակ կը սիրէ կենդանիները, մանաւանդ ընտանի անասունները: Մնացած է բարեկամ իր Վենետիկցի կատուին եւ անոր ճագուկներուն հետ:

×

Օր· Մաննիկ Պէրպէրեան իր բարակ ու երկար արտաքինով եւ իր աչխանային ճոխ արդուզարդով նման է Ժ. դարու բծախնդիր ուսուցչուհիի մը որ կ'աւանդէ ձեւագիտութիւն, պարբնախօսութիւն, կազմախօսութիւն, կենցաղագիտութիւն եւ հին ազգայ պատմութիւն, ինչպէս նաեւ վերնատան երգեհոնահարութիւն:

Կը նմանի նաեւ Ամերիկայէն ժամանած միսի մը — Միս Քէթթի կամ միս Քրիսթին — որ «Պորա» ընկերութեան կողմէ միսիոն ստանձնած է փրկելու հոգիները, առնուազն հոգի մը:

Շատ աւելի կը նմանի սակայն Շէյքսպիրի Օֆէլիային որ գետէն հանուած է:

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԹԵԼԱՆԻՈՎ

Այսօր Ֆրանսայի չրջանին 43 յարատեւող հեծելանուագները — որոնք ե-ւեկ դադար ըրին Նիսի մէջ — պիտի կատարեն Նիս – Քան մրցումը: Այս առաւօտ ընդհ. դասաւորումն է հետեւեալը.—

Ա. Լըմէր (Պելճիքացի) Բ. Կուէոա (Իտալ.), Գ. Սբէշեր (Ֆրանս.), Դ. Արշամպօ (Ֆրանս.), իրարմէ 23 երկվ. 2 վ. 33 երկվ. 51 երկվ., տարբերու-թեամբ: Այս դասաւորման մէջ այսօր փոփոխութիւնները չատ հաւանական են:

ՄԱՄՆԱԻՈՐ ՊԱՇՏՕՆՈՎ Վարչապետ (Լեհաստան) հասաւ Քարլ Ռատէք, Մոսկուայի «Իզվեստիա» թերթին քրոնիկագիրը, որ միեւնոյն ատեն գործօն քարոզիչ մըն է:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած՝ *ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ*
ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻՆ կողմէ
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
ՄԷՕՏՕՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐԻՆ ՄՕՏ

Կը խօսի՝ Տիկին ՇԱՀԼԱՄԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի *ԵՓՐԱՏ* նուագախումբը:
Խմբերգ, մեներգ, հայկական եւ ռուսական պարեր: Արտասանութիւն:
Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով:
Հաղորդ. միջոց.— *Էնվալիտէն առնել չոգեկառք եւ իջնել Մէօսոն: Փորթ Վէրսայլէն առնել հանրակառք թիւ 23 կամ 32 եւ իջնել Ֆէրմ տը Մուլինօ: Անձրեւի պարագային կը յետաձգուի յառաջիկայ կիրակին:*
Հայ Արիները ցոյց պիտի տան ճանապարհը:

ԴԱՇՏԱՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած ԿՈՄԻՏԱՍ ԵՐԿՍԵՌ ԵՐԳԱՀՈՒՄԲԻ ԿՈՂՄԷ
ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒԱՆ ԺԱՄԸ 9
Robinsonի **Au Grand Arbre** *պարտէզին մէջ:*

Խմբերգ, մեներգ, արտասանութիւն, Թատերական ներկայացում, նուագ եւլյն.: Եւրոպական պարեր: Լաւանաւոր նուագախումբ, ճոխ եւ դիւրամատչելի պիւֆէ: փափաքողները կրնան ճաշը միասին բերել:
Ծախքերու մասնակցութեան համար 3 ֆրանք:

Դաշտահանդէս

կազմակերպուած՝ ՓԱՐԻԶԻ ՍԱՆՈՅ ՁՈՐԻ ՀԱՅՐ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
Այսօր կիրակի առտուան ժամը 9էն մինչեւ իրիկուան ժամը 8
Արժանթէօյի անտառին մէջ
Ներկայ կ'ըլլայ Պ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ
բանախօսութիւն, երգ, պար եւ անակնկալներ:
Հայկական պարեր տաւոլ զուռնայով
ճոխ պիւֆէ, փափաքողները կրնան ճաշ միասին բերել:
Հաղորդակց. միջոց.— Փորթ Քլիշիէն առնել 40 թիւ հանրակառքը եւ իջնել Թէրմինիւս, այս վերջին տեղէն առնել օթօպիւս եւ իջնել Լա Ֆոնթէն տէ Բօզիէ:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ
1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻՒ ՆՕՐ :—: ԼԸ ԲԷՆՍԻ
ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14ԷՆ 22
ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ
Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն եւ սիրուն անակնկալներ վարժարանին սանուհիներուն կողմէ:

ՃԱՋ ՊԱՆՏ — *ՊԱՐ* — *ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ*

Անձրեւի դէմ պաշտպանուած վայր:
Մուտք 5 ֆրանք:
Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A.* — Care de l'Estէն *կարկանի կիծը, իջնել՝ Բէնսի-Փավիյեօն:*

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին
44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

Aux Etoiles de la Perse
Restaurant TÉHÉRAN
33, Rue des Ecoles. Paris (5)
Պարսկական եւ եւրոպական հասեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալյ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ **COURONNE** **Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (**radiographie**), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլթրաձկնեան դարմանում (**radio-thérapie profonde**), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոզային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէաճական Թելադրական եւ ֆրէյտեան մեթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր ժամանագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւլյն.) շինութեան համար:

ԱԶԴ

Ս. Սահակ-Մեսրոպի տօնին առիթով՝ Մարսէյլի Ս. Թարգմանչաց Մայր-Եկեղեցիի տօնադարձը պիտի կատարուի այսօր Կիրակի, մեծաշուք արարողութեամբ եւ հանդիսաւոր պատարագ պիտի մատուցուի: Նաեւ մասնաւոր հոգեհանդիստ պիտի կատարուի բարերար Պ. Վ. Խօրասանճեանի ողբացեալ կողակցին յիշատակին: Երգեցողութիւններու պիտի մասնակցի Մարսէյլի Հայ Երաժշտական Միութեան երկսեռ երգչախումբը: (կնիք)

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուին Յակոբ եւ Գէորգ կարապետեանները, որոնք կը գտնուէին Փարիզ: Լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Պ. Կ. Մուրթաֆեանի, 74, rue de Rome. Marseille:

Գուշակուհի
ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

Կը բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու:Ա-մէն օր (կիր.ն ալ մէջտը) ժ. 3-7, բացի ե.է.: 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը, բ. յարկ, աջ կողմ, Métro Pigalle.

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻԻՆ

ԱՄԷՆ ՁԱՅ

Ըլլայ մտաւորական, վաճառական, արուեստագէտ արհեստաւոր, շարժավար, հեծելանուագ, ինքնաշարժի տէր կամ պարզ անցորդ

ՊԷՏՔ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԻ՝

LIGUE de DÉFENSE GÉNÉRALEի

ORGANE de CONTENTIEUX GÉNÉRAL
Siège: 94, rue Saint-Lazar. Paris (9). Métro: Saint-Lazare

Directeur - Fondateur: V A H É
Jurisconsulte de Droit Français et International Privé

R. du C. Seine 572,985 Chèques Postaux Paris C. 699 - 51 Adr. téleg.: Ligdefgen Paris
Consultation: de 8 à 10 & 17 à 19 heures Tél. PIGALLE: 67 - 69

Որովհետեւ ան ստեղծագործութիւն է ֆրանսահայ իրաւագէտի մը, որ երկար ժամանակներէ վեր մասնագիտութիւն ստացած է գաղղիական եւ միջազգային իրաւաբանութեան ամէն ճիւղերուն մէջ, եւ որուն անցեալն ու արուեստագիտական խղճմտութիւնը անպիտւ են.

Որովհետեւ ան ամէնուն ճշմարիտ փրկարարն է.

«La Ligue de défense Générale»ը ձեզ խորհուրդներ պիտի տայ ամէն խնդիրներու մէջ. ձեր ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ եւ ձեզի պիտի պաշտպանէ ամէն դատարաններու եւ ատեաններու առջեւ:

Երբ ձեզմէ պահանջուած տուրքերը չափազանցուած են, ան ձեռք պիտի բերէ ձեր իրաւունքեան զեղչերը:

Ի դէպ արկածի, ան ձեզ վճարել պիտի տայ ձեր կառքերուն եղած վնասները, ինչպէս նաեւ ձախքերը եւ վնասուց հատուցումները, ձեր անձին, ձեր կնոջ եւ ձեր գաւակաց համար. այս առթիւ ան վրայ կ'առնէ դատական բոլոր ծախքերը. եւ այն պարագաներուն մէջ որ շահագրգռութեան արժանի թուին իրեն, ան կը հաւանի բարեացակամօրէն դրամական օժանդակութիւն ընել, վճարելի՝ վերջնական կարգադրութեան մէջոցին:

Ան կը գանձէ բոլոր վիճելի առնելիքները, նոյնպէս ստանձնելով յարակից բոլոր ծախքերը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ **100** ՖՐԱՆՔ

Աւելի մանրամասնութեանց համար, ի մասին իր պայմաններուն եւ երաշխաւորութեանց, դիմեցէք ձեր ապահովագրութեան միջնորդին կամ «Ligue de Défense Générale»ի կեդրոնատեղին՝

94, Rue Saint - Lazare 94. Paris. Métto: Gare Saint - Lazare.

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**
(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé
94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumeներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:
Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՅՈՒՆԻՍ 1ԻՆ ԲԱՑՈՒԵՑԱԻ
Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN
11, Rue de Montyon, Pris (9)
Métro: Fbr. Montmartre et Peletier *Tél. Province 50-90*
Կը կատարէ առեւտրական վարկի գործողութիւններ եւ կը զեղչէ ֆրանսաբնակ հայ առեւտրականներու, գործարանատէրերու եւ խանութպաններու կողմէ ներկայացուած առեւտրական մուրհակները:
Վարիչ Մ. ՃԱՆՇԵԱՆ

Հայերու ժամադրավայրը
Ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**
61 Rue Monsieur le Prince, PARIS (6e)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Restaurant ARABIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**
ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ԲՈՒՐԴԵՐ

Կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար, միշտ պատրաստ ունինք 50,000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ Թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine):
Դիմել՝ **DOERFLINGER,**
31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet
Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստնեկու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

Շավիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի
Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԵԻՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité
ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿՒ ԿՈՒՐՕՆԻ, ՊՌԻՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱԲԱՅ Ի
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո չուխին
կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8-ի
կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)
Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est
Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական *ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆիւնկոխտ եւլյն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւններ:*
Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ ելեկտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:
Արժէքները շատ մատչելի.մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE
Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ
49, ԲԻՒ ՏԷ ՓԷԹԻԹ ԼՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée
Tél. 62 - 46
կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի վայծաղի (տալախ), թուքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Մինդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Մինդաքերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:

Ծննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւլյն.:
Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարծում (massage): կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:
Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:
(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ Մանկաբարձուհիներ):

Le Gérant : H. STEPHAN

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e) Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(ԵՐԹԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 11 ՅՈՒԼԻՍ 1933

11 Juillet 1933

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՏԱՐԻ Թ. 2236

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՊՏՈՒՅՏ ՄԸ ԴԷՊԻ ԱՐԵՒԵԼՔ

Երբ «Հիւրրիէթ»ը հաստատեցին, Պոլսոյ եւ Կովկասի մէջ արժաւում մը սկսաւ՝ դէպի գաւառ: Ուրիշ խօսքով՝ դէպի երկիր: Աւրդար ըլլալու համար, ըսենք որ աւելի շատ Կովկասէն մտաորականներ գացին Թրքական Հայաստան:

Իսկ Պոլսոյ մէջ, երբ մարդիկ արթնցան, արդէն անակնկալած էր «Հիւրրիէթ»ը, իր եռեւէն բերելով աշխարհասասան պատերազմը:

Շարժումը ոգեւորեց նաեւ բուն Հայաստանի մտաւորականութիւնը:

Մինչեւ այսօր, մենք յուզումով կը յիշենք արշաւ մը, որ տեղի ունեցաւ Մուշ – Սասուն, առաջնորդութեամբ անմոռանալի Ռոստոմի, եւ մասնակցութեամբ 25 – 30 երիտասարդներու:

Բացի քանի մը վարժուհիներէ, որոնց ջորիները յատկացուած էին, բոլորս ալ ճամբայ ելանք հետիոտն, լեռ – ձոր կորելով եւ Շարձր Հայքի մայրաքաղաքէն Սասուն հասնելով վեց օրէն: Նոյնքան ալ՝ վերադարձը:

Աւրշաւին կը մասնակցէին նաեւ 8 – 10 աշակերտներ, որոնց Ռոստոմը բնագիտական դասեր կուտար ճամբու ընթացքին, կանգ առնելով քարի մը, ծաղիկի մը, ծառի մը կամ աղբիւրի մը առջեւ:

Աւրշաւը տեւեց մէկ ամիս: Երբ կարին վերադարձանք, համբանք չունէինք այն թեկնածուները որ կ'ուզէին մասնակցիլ յաջորդին, մէկ տարի յետոյ:

Դժբախտաբար, Պալքանեան պատերազմն ունէինք արդէն, 1912 –13, իսկ միւս տարին ...

Նոյն շրջանին, Հ. Ց. Դ. Ընդհ. ժողովին անդամներն ալ Շարձր Հայքէն անցան Տարօն եւ Վասպուրական, թէ կուսակցական գործ կատարելով եւ թէ ուսումնասիրելով երկիրն ու ժողովուրդը:

×

Ո՛չ երկիր ունինք այսօր, նախկին իմաստով, ոչ ալ ժողովուրդ՝ տեղին վրայ:

Այսօր հեռաւոր յիշատակներ են Բարձր Հայքն ու Վասպուրականը, Տարօնն ու Տիգրանակերտը, Խարբերդն ու Սեբաստիան, Պոնտոսն ու Կիլիկիան, Բիւթանիան ինչպէս Թրակիան եւ միւսները:

Զկա՛յ հարեւան Պարսիգակն անգամ, Պոլսոյ քթին տակ, որ քանի մը տարի յաջորդաբար դարձաւ ջուրի ճամբայ՝ Պոլսոյ մտաւորականներուն համար ...

Բայց, եթէ այսօր չունինք երկիրը երկուսան իմաստով, ունինք անոր ժողովուրդին ցիրուցան մնացորդները՝ ցամաքէ ցամաք:

Այսպէս, մասնաւորաբար արեւելեան գաղութները մեր աչքին կը կազմեն տեսակ մը «արեւելեան նահանգներ», աշխարհագրական փոփոխութեամբ:

Իրականութիւնը դիտելով փոխաբերաբար, մե՞ղք է, օրինակ, Սուրիան համարել Կիլիկիա, Պուլկարիան՝ Կարին, Յունաստանը՝ Տարօն եւն.:

Իսկապէս, նոյն ժողովուրդն է ամէն տեղ, քշուած՝ միեւնոյն փոթորիկէն եւ իրար խառնուած՝ անբաժանելի այլազանութեամբ:

Եւ Փարիզն ալ համարելով ... Պոլիս, ի՞նչու, այս անմեղ ինքնախաբէութեամբ, չմտածենք նոր արշաւներու մասին:

Այսպէս, կ'առաջարկենք սարքել մտաւորականներու պատյան մը՝ դէպի արեւելք,— դէպի Պալքանները եւ Սուրիա:

Մեր երեսին մի՛ տանք դժուարութիւնները: Գիտենք,— ամէնէն առաջ ունինք՝ անցագրի եւ դրամի խնդիր:

Բայց, անգամ մը որ ձեռնարկին արժէքը գնահատուի, կը կարծենք թէ միջոցներն ալ կը գտնուին:

Անկարելի չէ հաւաքական անցագիր ճարել, այս կամ այն երկրին համար, մէկ – երկու ամսուան պայմանաժամով:

Եւ դրամն ալ կարելի է ճարել, համաձայն մասնակցողներու նիւթական կարողութեան եւ կամաւոր աշակցութեանց:

Մենք առ այժմ մէկտեղ կը դնենք միայն գաղափարը, այն վստահութեամբ թէ պիտի խանդավառէ շատ – շատերը:

Մեր շրջապատին մէջ, կը ճանչնանք երիտասարդ գրագէտներ, բժիշկներ եւ արուեստագէտներ, որոնք պատրաստ են այս ամառ իսկ ճամբայ ելլելու դէպի Սուրիա կամ Յունաստան: Ոչ թէ պարզապէս պտտելու, այլ գործ արտադրելու համար:

Աւելորդ պիտի ըլլար ծանրանալ ձեռնարկին բազմազան առաւելութեանց մասին: Մանաւանդ, եթէ մասնակցողներուն մէջ գտնուին ամէն տեսակէտի մարդիկ:

Ամէն բանէ առաջ, տարրական պահանջ մըն է սերտացնել, ամրապնդել կապերը՝ գաղութ գաղութ:

Փարիզը պէ՛տք է որ ճանչնայ միւս գաղութները — նոյն իսկ Ֆրանսայի գաւառական գաղութները:

Պէտք է երթալ եւ աչօք – բացօք տեսնել թէ ի՛նչպէս մարդիկ ինքնապաշտպանութեան պայքարը կը մղեն բազմագլխանի հրէշի մը դէմ որ կը կոչուի օսմանութիւն: Թէ ի՛նչպէս, համատարած թշուառութեան մէջ, բոյներ կը ծլին ու կը ծաղկին, ի խնդիր կոթսեալ հայրենիքին:

Եթէ գացողը իր հետ կախարդանք մը պիտի տանի, տասն անգամն ալ պիտի չահի, թարմանալով հոգեպէս եւ ընդլայնելով իր հորիզոնը:

Ի հարկէ լաւ պիտի ըլլար եթէ այդպիսի արշաւ մըն ալ սարքուէր դէպի Հայաստան:

Բայց, ի՞նչ օգուտ խօսիլ այնպիսի բաղձանքներու մասին որոնց իրականացումը կախում չունի մեր բարի կամքէն ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԵՐԵԻԵԼԻ ՀԻՒՐԵՐ՝ ԷՆԿԻՒՐԻՒ ՄԷՋ

Պ. Պ. ՍՏԱԼԻՆ, ՄՈԼՈՏՈՎ, ՅԱԼՏԱՐԻՍ, ԹԻԹՈՒԼԷՍՔՕ ԵՒՆ.

Պոլսոյ Թուրք թերթերը կը գրեն.—

Այս աշնան, էնկիւրի կեդրոնը պիտի ըլլայ քաղաքական ու բարեկամական կարեւոր այցելութեանց: Հանրապետութեան հռչակման տասներորդ տարեդարձին առթիւ, դրացի պետութեանց վարիչներէն շատերը էնկիւրի պիտի գան եւ մեր կառավարութեան հիւրը պիտի ըլլան:

Էնկիւրի այցելելիք բարեկամ երկիրներու պետական անձերուն մէջ կը գտնուին ամէնէն առաջ ռուս կառավարութեան անդամները: Մեր ստացած տեղեկութեանց համաձայն, կուսակցութեան ընդհանուր քարտուղար Պ. Մաալին, Խորհրդային Միութեան վարչապետ Պ. Մոլոտով, արտաքին գործավար Պ. Լիթվինով եւ խորհրդային բանակի ընդհանուր հրամանատարը Հոկտեմբերի վերջերը էնկիւրի գալով, հանրապետութեան տարեդարձի հանդէսներուն ներկայ պիտի ըլլան եւ պիտի տեսակցին մեր կառավարութեան պետերուն հետ: Ցարգելի հիւրերուն ի պատիւ, հացկերոյթներ պիտի տրուին:

Յունաստանի վարչապետ Պ. Ցալտարիս եւ արտաքին նախարար Պ. Մաքսիմոս ալ հոկտեմբերին էնկիւրի այցելելով, ներկայ պիտի գտնուին հանրապետութեան ոսկի հանդէսներուն:

Ակէ առաջ գրուած էր թէ Ռումանիոյ արտաքին նախարար Պ. Թիթուլէսքու աշնան էնկիւրի պիտի այցելէ: Շատ հաւանաբար այս այցելութիւնն ալ զուգադիպի հանրապետութեան տարեդարձի հանդիսութեանց: Այս կերպով, էնկիւրիի մէջ պիտի ունենանք բազմաթիւ հիւրեր:

Ի՞նչ կը պատրաստուի Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ եւ Յունաստանի միջեւ

Սոֆիայի քաղաքական շրջանակներուն մէջ կը հաւատան թէ Լամէթ փաշա Սոֆիա պիտի այցելէ յառաջիկայ սեպտեմբերին: Այս առթիւ, պուլկարական կառավարութիւնը իր վերջնական պատասխանը պիտի տայ Պուլկարիոյ, Թուրքիոյ եւ Յունաստանի միջեւ ծրագրուած համաձայնութեան մը առաջարկին: Այս համաձայնութիւնը եթէ յաջողի, պիտի կազմէ տեսակ մը Պալքանեան Լոքառնօ՝ երեք պետութեանց միջեւ:

Ամերիկա ալ կը պատրաստուի ճանչնալ Խորհրդային իշխանութիւնը

Մ. Նահանգներու մեծ օրաթերթերը երկար խմբագրականներ կը տպեն խորհրդային իշխանութեան ճանաչման մասին:

Այս առթիւ, խօսելով ռուսական հին պարտքերու մասին, «Նիւ Եորք Թայմզ» կ'ըսէ թէ նկատի ունենալով եւրոպական պետութեանց բռնած դիրքը՝ իրենց պարտքերուն հանդէպ, Մոսկուան ալ կրնայ չհակիլ առաջարկներ ընել:

«Նիւ Եորք Հէրըլտ» դիտել կուտայ թէ ժամանակ է չեչտակի դիտելու դէպքերը եւ թէ կառավարութիւնը պարտաւոր է տեղի տալ անտեսական ճնշման, որ անխուսափելի կը դարձնէ խորհրդային իշխանութեան ճանաչումը: Թերթը կ'աւելցնէ թէ վերջերս կարեւոր խօսակցութիւններ տեղի ունեցած են Ուաշինկթընի մէջ, ճանաչման մասին: «Քանի որ այսպիսի խօսակցութիւնները կը չարունակուին, կը նշանակէ թէ Ուաշինկթընի քաղաքական շրջանակները արդարեւ պատրաստ են վերահաստատելու դիւանագիտական յարաբերութիւնները երկու երկիրներու միջեւ»:

Ամերիկեան թերթերը այնքան լաւատես են որ, հիմակուընէ Մոսկուայի հաւանական դեսպանին անունն ալ կուտան:

Գերմանիա եւ Վատիկան համաձայնեցան

— ·· —

ՄԵԾ ՅԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ ՀԻԹԼԷՐԻ ՀԱՄԱՐ

Յուլիս 8ին Վատիկանի մէջ նշանագրուեցաւ Գերմանիոյ հետ կնքուած պայմանագիրը (Քոնքորտատ): Վերջնական ստորագրութիւնը տեղի պիտի ունենայ քանի մը շաբաթէն: Այս առթիւ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Ֆօն Փափէն, Գերմանիոյ փոխ – վարչապետը, որ Հիթլէրի լիազօրն էր բանակցութեանց համար.

— «Այս համաձայնութեան կնքումը տեսականօրէն կարեւոր է, որովհետեւ, գերմանական պետութեան հաստատումէն ի վեր առաջին անգամ ըլլալով, կը կարգադրէ մեր պետութեան իրաւական յարաբերութիւնները՝ Վատիկանի հետ: Այս բանը մինչեւ հիմա վերապահուած էր գերմանական զանազան պետութեանց: Իրաւասութիւնները յստակօրէն սահմանուած ըլլալով, այսուհետեւ որ եւ է հակամարտութիւն չի կրնար ծագիլ պետութեան եւ եկեղեցիին միջեւ:

⁂ Այս մեկնոյն առիթով, Պ. Հիթլէր յայտարարութիւն մը հրատարակեց, ուր կ'ըսէ.

— «Հռոմէադաւան Գերմանացիները այժմ ամէն երաշխաւորութիւն ունին, որով կրնան առանց պայմանի յարիլ ազգային – ընկերվարական կարգ ու սարքին: Այն կաթոլիկ կազմակերպութիւնները որոնք լուծուած էին — յաճախ առանց կառավարութեան գիտութեան — պիտի արտօնուին նորէն, ցորչափ իրենց գործունէութիւնը կը սահմանափակեն կրօնական գործերու մէջ. եւ առնուած են կաթոլիկ մամուլին դէմ տնօրինուած միջոցները: Կը յուսամ թէ յառաջիկային քաղաքականութիւնը եւ կրօնը պիտի անջատուին, ի սէր խաղաղութեան որուն այնքան պէտք ունի գերման ժողովուրդը»:

Միեւնոյն առեն կը ծանուցուի թէ չեղեալ պիտի համարուին կարգ մը կաթոլիկ պետերու դէմ ձեռք առնուած միջոցները:

⁂ Կնքուած պայմանագիրը կը բաղկանայ 35 յօդուածներէ: Բնագիրը պիտի հրատարակուի վերջնական ստորագրութենէն յետոյ: Բաղուած տեղեկութեանց համաձայն, Գերմանիոյ կաթոլիկները իրաւունք չունին քաղաքական ընկերակցութիւններ կազմելու եւ այն կազմակերպութիւնները որ յայտնապէս կրօնական չեն, կառավարական հսկողութեան պիտի ենթարկուին: Միւս կողմէ, կառավարութիւնը պիտի ճանչնայ եկեղեցական գոյքերը: Զուտ կրօնական ընկերակցութիւնները պիտի թոյլատրուին եւ եկեղեցին որոշ ազատութիւն պիտի վայելէ ուսուցման համար: Փոխան երեք դեսպանութեանց (Գերմանիա, Փրուսիա եւ Պավարիա), Պերլին Վատիկանի մէջ պիտի ունենայ՝ միայն մէկ դեսպան: Այս կերպով Պավարիա կը կորսնցնէ իր առանձնաշնորհեալ դիրքը, եւ Գերմանիոյ կաթոլիկ կուսակցութիւնը, որ այնքան մեծ դեր կատարած է ժամանակակից Գերմանիոյ պատմութեան մէջ, ամբողջովին կ'անհետանայ իբրեւ քաղաքական ուժ: Կաթոլիկ կրօնական ուսուցումը պարտաւորիչ պիտի ըլլայ մեծամասնաբար կաթոլիկ շրջաններու մէջ, Պապը պիտի կրնայ ազատօրէն ընտրել իր եպիսկոպոսները, պարզապէս իր անուանումը ակնկատելով կառավարութեան, քաղաքային ամուսնութիւնը կրօնականէն առաջ պիտի կատարուի եւն.: Մէկ խօսքով, Պապը պաշտօնապէս կը ճանչնայ հիթլէրական իշխանութիւնը:

Այս համաձայնութիւնը անուղղակի հարուած մըն է Աւստրիոյ համար, որովհետեւ Վատիկան այլեւս չպիտի կրնայ ուժ տալ վարչապետ Տոլֆուսի, որ հիթլէրական իշխանութեան դէմ կը պայքարի՝ կրթնած կաթոլիկ հոսանքին:

Նորօրեայ խաղութիւններ Գերմանիոյ մէջ

ԱՆԱՐԳՈՒԹԵԱՆ ՍԻՒՆԻՆ ՊԻՏԻ ԳԱՄՈՒՆԻՆ, ԵԹԷ...

Գերմանական քաղաքի մը՝ Համմի բնակիչներէն եօթը հոգի սեւ ցանկը անցան, Հրեաներէն ապրանք առած ըլլալով: Այս առթիւ նացիներու մարտական խումբը հրատարակելով անոնց անունները, կ'ըսէ.

— «Գիտակից՝ իրենց արարքին յանցապարտութեան, այս Գերմանացիները ղղուշացած են բացէ ի բաց հրէական խանութները մտնելու, եւ սողոսկած են եռեւի դուռներէն, կամ հեռախօսով կատարած են իրենց ապսպրանքները»:

⁂ Հիւանդութեան դէմ ապահովագրութեան անուններուն չպիտի վճարեն իրենց անդամները քննող հրեայ բժիշկներուն վարձքը, եթէ հիւանդները իրենք ալ ոչ – արիական (հրեայ) չեն:

Պերլինի, Ֆրանքֆորթի, Նիւրէնպէրկի եւ ուրիշ քաղաքներու թաղապետական ատեաններուն մէջ արգիլուած է ընդունիլ Հրեաներ:

Գերմանիոյ կոյրերու ընկերակցութիւնը որոշեց իր կանոնագրին վրայ աւելցնել նոր յօդուած մը, որով կը վտարուին հրեայ կոյրերը:

Ալէնշթայնի քաղաքապետական խորհուրդին նախագահը առաջարկեց ջնջել հրէական կրօնական ուսուցման համար սահմանուած վարկերը:

Միեւնոյն քաղաքին հիթլէրական մանաճիւղը հրաման մը հրատարակեց, որով նացիներուն կ'արգիլուի յաճախել հրէական սրճարաններ, ուր կրնան Հրեաներու հանդիպիլ:

⁂ Բժշկական ասպարէզէն վտարուած հրեայ բժիշկներու թիւը կը հասնի վեց հազարի, ամբողջ Գերմանիոյ մէջ: Միայն Պերլինի մէջ ապահովագրական անուններէն վտարուած հրեայ բժիշկներուն թիւն է 1500:

⁂ Այնչթայն, որ զրկուած է գերմանական հպատակութենէ, հաւանեցաւ առանձնել երուսաղէմի երբայական համալսարանին բնագիտական ճիւղին տեսչութիւնը:

⁂ Պրունսվիքի շրջանին մէջ, Հարցի լեռներուն ստորոտը, վերահաստատուեցաւ անարգութեան սիւնին զամելու սովորութիւնը, որ ի պատուի էր ժամանակին եւ Ֆրանսայի մէջ փոփոխուեցաւ 1789ին, յետոյ ջնջուեցաւ 1848ին:

Այս առթիւ հրատարակուած զեկոյց մը կ'ըսէ թէ՝ ո՛վ որ կ'անարգէ վարչապետ Հիթլէրը կամ հանրային կարգ ու սարքին դէմ կը գործէ, ամբողջ օր մը պիտի զամուի անարգութեան սիւնին եւ պիտի ցուցադրուի:

⁂ Ներքին նախարարութեան մէկ հրամանագրով, ջնջուեցան երեսփ. ժողովին եւ բոլոր շրջանային, քաղաքապետական եւն. ժողովներուն մէջ գտնուած ընկերվարական երեսփոխանութիւններուն պաշտօնները:

⁂ Պերլինի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց հանրապետութեան առաջին նախագահին՝ Հանդենպուրգեալ Էպէռթի որդին:

⁂ Ներքին նախարարութիւնը օրինագիծ մը պատրաստած է, որուն համաձայն պիտի կրնան զաւակ ունենալ Փիղիքապէս կամ բարոյապէս արատաւորուած եւ ժառանգական ախտերու ենթակայ անհատները:

Վիճակագրութեան մը համաձայն, յիմար մը պետութեան կ'արժէ օրական 4 մարք, խուլ – համրը՝ 5, ոճրագործը՝ 3·50, մինչդեռ բազմաթիւ վարձու աշխատաւորներ չեն կրնար բաւարար դումար ստանալ, ապրելու համար: Մըշակուած օրինագծով, պարտաւորիչ ամլութեան (որճատում) պիտի ենթարկուին այն անհատները որոնց զաւակ ունենալը չարիք է: Որճատման փորձը կատարուած է արդէն, եւ բոլորովին անվնաս է: Ցառաջիկային քրէական յանցաւորներ ալ որճատման պիտի ենթարկուին:

ԹՈՒՐՔԻԱՆ ԿԸ ՔԱՂԱՔԱԿՐԹՈՒԻ...

Պոլսէն կը գրեն թէ անասուններու պաշտպանութեան հոսանքը օրէ օր կը ծաւալի Թուրքիոյ մէջ:

Այսպէս, արգիլուած են ուղտամարտը եւ աքլորամարտը: Արգիլուած է նաեւ սպաննել թռչունները եւ փճացնել ծիծեռնակներու բոյները:

Իսկ ջարդն ու թալա՞նը, փափկասուն հանըմներ եւ էֆէնտիներ...

Հայ սկաուտներ Միջազգային Ճամբարին

Գրած էինք թէ մօտերս Պուտափէշթի մօտ տեղի կ'ունենայ սկաուտներու միջազգային ճամբարը ու Ֆրանսահայ սկաուտներ եւս պիտի մասնակցին անոր:

Այժմ կը տեղեկանանք որ Հ. Մ. Ը. Մ.ի Պուլկարիոյ շրջանի Ֆիլիպէի եւ Փազարճըքի մասնաճիւղերէն 8 — 10 սկաուտներ պիտի մեկնին Պուտափէշտ՝ մասնակցելու համար նոյն ճամբարին:

Պուլկարիոյ հայ սկաուտները, պուլկար սկաուտական կազմակերպութեան կողմէ ճանչցուած են իբրեւ ուրոյն հայկական բաժին եւ իրաւունք ունին իրենց ազգային դրօշը կրելու եւ պարզելու: Որով, անոնք Պուտափէշթի ճամբարին պիտի մասնակցին հայկական եռագոյնով:

Նախագահ Ռուզվելթ կը հրաւիրէ կրճատել ԲԱՄՊԱԿԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

5,556,000 ԱՐՏԱՎԱՐ ՊԻՏԻ ՓՃԱՑՆԵՆ

Նախագահ Ռուզվելթ կիրակի օր ձայնարձակին առջեւ անցած, ի միւս Ամերիկայի հաղորդեց նոր հրամանագիր մը, որուն համաձայն պիտի սահմանափակուի բամպակի մշակութիւնը, թէ իբրեւ հայրենասիրական պարտականութիւն եւ թէ իրենց անձնական չահուն համար: Այս առթիւ, նախագահը կ'ըսէ թէ իր սեփական դաշտին մէջ մշակուած բամպակին համար ալ ծիծաղելի գիներ առաջարկած են:

Իբրեւ հետեւանք այս հրամանին, բամպակագործները յանձն առին փճացնել 5,556,000 արտաւար տարածութեամբ բամպակ՝ յառաջիկայ հունձքէն: Կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ յաջողութեամբ պսակուած են արտադրութիւնը կրճատելու համար կատարուած փորձերը: Տրուած պայմանաժամը պիտի երկարաձգուի, որպէսզի կարելի ըլլայ կատարելապէս իրականացնել երեք միլիոն

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅ ԲՈՂՈՔ ՓՈՒՆԴԸ

— Ամբողջ աշխարհում հայ գրողներն ու արուեստագէտները ինչպէ՞ս են ապրում, ինչպէ՞ս են ստեղծագործում, ինչպէ՞ս են իրենց ապրուստը վաստակում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները հրատարակում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնների համար հեղինակային իրաւունքներ ստանում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները թարգմանում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները բեմադրում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆիլմի վերածում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ռադիոյով հաղորդում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները գրամեքենագրում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ձայնասալերի վերածում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ձեռագրի պահում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոկրկնօրինակում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոպատճէնում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները միկրոֆիլմի վերածում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոստատում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոտիպում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոլիտոգրաֆում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոգրաֆում, ինչպէ՞ս են իրենց ստեղծագործութիւնները ֆոտոտիպագր

ՖԱՍՏԱՆԱՑ

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍԱՀՄԱՓԱԿՈՒԹԻՒՆԸ

— Մենք մեր ամբողջ կեանքի ընթացքին ոչ մէկ անգամ չենք տեսած, որ Հայաստանի սահմանները այսքան ընդարձակ ըլլային, որքան որ այսօր են: Ինչպէս գիտէք, Հայաստանի մեծ մասը գրաւուած է Թուրքիոյ կողմէ, որ ինքզինքը կը կոչէ «Ազգերու Ընկերութեան» անդամ: Ինչպէ՞ս կրնայ ըլլալ, որ Ազգերու Ընկերութիւնը չկարենայ ստիպել Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Այս հարցումը ուղղեց Ֆրանսայի նախագահ Միլլըրանի կնոջ՝ Տանիէլ Միլլըրանի հետ Երեւան ժամանած տիկին Ժանէթ Ֆաստը, որ ֆրանսական «Ազգ» թերթի խմբագրապետն է:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը: Ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը: Ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան երեք անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան չորս անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան հինգ անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան վեց անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան եօթ անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան ութ անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան ինը անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասը անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասնմէկ անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասներկու անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասներեք անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասնչորս անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասնհինգ անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասնվեց անգամ կրկնեց նոյն պատասխանը:

Տանիէլ Միլլըրան պատասխանեց.

— Որովհետեւ ես ալ չեմ հասկնար, թէ ինչո՞ւ Ազգերու Ընկերութիւնը չի ստիպեր Թուրքիան, որ ան վերադարձնէ Հայաստանի գրաւեալ մասերը:

Ֆրանսուհի տիկինը ուզեց իմանալ, թէ ինչո՞ւ Տանիէլ Միլլըրան տասնեւութ

հակ բամպակ փճացնելու ծրագիրը։ Այդ պարագային, յառաջիկայ հունձքը, որ 13,500,000 հակ կը հաշուուի, պիտի իջնէ տասը միլիոնի։

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԻՆ ՔԱՇՔՇՈՒՔԸ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ ՁՈՒԶԵՐ ՈՐ ՓԱԿՈՒԻ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը նոր հեռագիր մը ստացաւ նախագահ Ռուզվէլթէն եւ անոր հիման վրայ զեկոյց մը հրատարակեց, ուր կ'ըսէ.

— Անհրաժեշտ է ցուցակագրել այն քանի մը խնդիրները որոնք արժանի են քննութեան, ներկայ պայմաններուն մէջ։ Եւ ի միջի այլոց կը յիշեմ գիներու մակարդակը, վարկի քաղաքականութիւնը, ներքին եւ արտաքին պարտքերու խնդիրը, արտադրողներու փոխադարձ համաձայնութիւնը, մաքսային սահմանափակումները եւ այն հաղարումէկ առեւտրական մեթոտները որ անտեսական պատերազմ կը յարուցանեն։ Բոլոր անոնք որ կը հաւատան միջազգային գործակցութեան, պէտք է ուրախ ըլլան խորհրդաժողովին չարունակման համար։

Կը նշանակէ թէ՝ Ամերիկա չուզեր որ ժողովը ձախողի, մէկ ամուսան աչխատանքէն յետոյ։ Բայց, միեւնոյն ատեն, չըներ ո՛ր եւ է պիջում, որպէսզի կարելի ըլլայ չարունակել ժողովը, որ տխուր քաշքշուքի մը մատնուած է։

** *Զրոյցի մը համաձայն, տոլարին ամրացումը յետաձգուած է 1935ին։*

** *Ֆրանքի վարչապետը կարեւոր ճառ մը խօսեցաւ կիրակի օր, ներքին եւ արտաքին քաղաքականութեան մասին։ Շեշտեց թէ հակառակ է նոր թղթադրամներու չրջաբերութեան։ Այսինքն, պիտի պահէ ոսկեվճարի դրութիւնը։*

ՆՈՐ ԽՈՒԶԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՍՕՖԻԱՅԻ ՄԷՋ

Կիրակի օր, Սոֆիայի ոստիկանութիւնը խուզարկութիւններ կատարեց մայրաքաղաքին եւ Բրանսո – Սէլօ գիւղին մէջ, ուր կը բնակին Փրոթոկէրովի կուսակիցները։ Կը կարծուէր թէ այստեղ ապաստանած է ահաբեկիչ Պոչէվ, որ հիւանդանոցէն փախած էր ուրբաթ օր։ Խուզարկութեանց արդիւնքը գաղտնի կը պահուի։

Թուրդական պաշտօնատար մը անձնասպան

Ցուլիս 7ին անձնասպան եղաւ Սկրիպնիք, Ուկրայնայի գործավարներու խորհուրդին փոխ – նախագահը, որ միեւնոյն ատեն այդպէս կ'եղեր Կոմիտէին եւ հնգամեակի յանձնախումբին։ Պաշտօնական զեկոյց մը կ'ըսէ թէ Պ. Սկրիպնիք գոհ զացած է քաղքենի եւ ազգայնական տարրերու, որոնք իր անուներ տուցած ծառայութեանց, Պ. Սկրիպնիք «համայնավարի մը համար անարդնիք քաղաքական բազմաթիւ սխալներ գործած ըլլալով, զղջացած եւ անձնասպան եղած է։

Թուրդային իշխանութեան մէջ, անձնասպանութիւնը ծանր յանցանք մըն է կուսակցութեան բարոյականին դէմ։ Բայց եւ այնպէս, վերջին տարիներու ընթացքին չատեր անձնասպան եղան, ինչպէս Լուտովինով եւ բանաստեղծ Մայակովսքին։ (Նաեւ Հայաստանի մէջ)։ Հրատարակուած մահազդին մէջ, կեդր. կոմիտէն խստօրէն կը յայտարարէ թէ՝ հակառակ անցեալին մէջ մատուցած ծառայութեանց, Պ. Սկրիպնիք «համայնավարի մը՝ համար անարժան՝ փոքրոգի արարք մը գործած է», անձնասպան ըլլալով։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ

Կիրակի օր, Նիս – Քան հանգրուանին մէջ Մօրիս Արշամպօ յաջողեցաւ ետ ձգել իր ամէնէն վտանգաւոր հակառակորդները եւ Քան հասնիլ առանձին։ Ընդհ. գասաւորութեան մէջ ինք կրկին առաջինն է. Բ.՝ Լրմէր 44 երկ. տարբերութեամբ, Դ. Սրէչեր, Դ. Կուէտա։

ՆԱՒՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՄՏԱՑԱՆՔ

ՆԻՍ, Թուր.— 70։
ՄԱՐՍԷՅԼ, Գործ.— 946·60։
ՎԻՍՊԱՏԷՆ, Ա. Ի.— 400։ G·P·ի միջոցաւ։
ՆԷՕՑԵԻ, Իշխ. Ա.— 50։
ՆԻՍ, Օ. Պ.— 140։
ՆԻՍ, Ի. Շ.— 120։
ՔԱՎԱՑԵՕՆ, Թահ. եղր.— 35։
ԼԻՈՆ, Տիկ. Սէր.— 140։
ՔԱՆ, Վ. Գ.— 35։
ԼԻՈՆ, Ս. Տ.— 35։

ՆՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ

ՆԻՍ, Օ. Տէր Պ.— Սկսաւած դրկել յունիս 8էն։
ՔԱՎԱՑԵՕՆ, Թահ. եղր.— Սկսաւած դրկել յուլիս 8էն։

ԿԸ ԽՆԴՐՈՒԻ

Օրիորդ Ալիս Միրաքեանէ, որուն մուտքը Անգլիա արգիլուեցաւ, կամ իր ծանօթներէն ստիպողաբար կը խնդրուի իր հասցէն հաղորդել «Ցառաջ»ի՝ կարեւոր խնդրի մը համար։

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Սէն թ'Անթուանի Ընկեր կարօ խումբը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ ընկ. ԱՐԳԱՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆեանի դառնաղէտ ժահուան առթիւ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն։

250 ՖՐԱՆԿՈՎ

Տողաշար մեքենային չնորհիւ պիտի կրնանք կատարել դիրքի եւ այլ ամէն կարգի հրատարակութիւններ ամբողջի եւ անմնախընթաց գիներով։

250 ՖՐԱՆԿ 16 ԷՋՆոց ՊՐԱԿը մէջը ըլլալով թուղթ, կազմ եւ կողմ՝ 1000 օրինակի համար

ՄԻՇՏ ՆՈՐԱԶՈՑԻ ՏԱՒԵՐ,

ՒՆԱՄԵԱԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔ,

ԱՆՈՒՆԱԼ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Դիմել Տէր – ՅԱԿՈԲԵԱՆ Տպարան

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՆԻԼԻ-ՊՈՒԱ-ՖՈՒԼՈՆՊի «ՎԻՇԱՊ» կամիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Մուրատ եւ Մասիս խումբերու բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանին դիմացի ծանօթ հաւաքատեղին մէջ։ Օրակարգ՝ Շրջանային ժողովի հարցերու քննութիւն։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՉԱՓ. ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՒԱՆԳՈՎ ԶՐՈՅՑ ԿՈՒՏԱՆ

ԲԱՐԳԵՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ ԵՒ ՊԱՐՈՑՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Սուրիոյ, Եգիպտոսի մասնաճիւղերուն եւ ազարակի ծրագրին մասին։

Մէկ ժամ սինէմա, Ջ. Ո. Մ.ի Ֆրանսայի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի կեանքէն, միջազգ. այժմէական դէպքերու ֆիլմեր, Շարլօ եւ տհամ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ, Այս Ուրբաթ 14 Յուլիս։
ՎԱԼԱՆՍԻ » Այս Շաբաթ 15 Յուլիս։
ԼԻՈՆԻ » Այս Կիրակի 16 Յուլիս։

Հաւաքոյթին տեղն ու ժամը կը հաղորդուին տեղւոյն ժամնաճիւղերուն կողմէ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

Այժ տուէք ձեր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱԶԱՐ ՅԱՌԱՋ»ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷՖԵԱԹ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԻՒՐԸՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՔԱՑԷԼԵԱՆ

Գ ի ն՝ 10 Ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

Հայերու ժամադրավայրը

ձաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-- 73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Լաւ պատեհութիւն Հայերու

Մեկնումի պատճառաւ վարձու է նպաստաւոր պայմաններով փոքր յարկաբաժին մը՝ Սէն-Լազարի թաղամասին մէջ։ Տարեկան վարձք՝ 1500 ֆրանք։ Reprise *1500 ֆրանք։ Շարժ եւ կահկարասիի տուրք չկայ։ Դիմել՝ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի,* 15, rue de Vienne, *հինգերորդ յարկ, ժամը 13-14 եւ 19-20։*

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻՆ Պ. Պ. Գէորգ Արփաճեան, Երուանդ Էվրէնեան (Կիրասոնցի), Զաքար Տարագճեան, Արշակ Աատուրեան (Սկիւտարցի), Հայկ Զուհաճեան, Վահան Յարութիւնեան։ Ստանալու համար դիմել ցառաջի վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Թիֆլեզագործ (թէնէքէճի) Գէորգ Թաշճեան (այժմ Աղապապեան) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկաշոտ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան (Սեբաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղէն), մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին Իւղաբեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de Saint Valbert près de Héricourtl Haute Saône), France.

— Տիկին Հիւսնիկ Այտնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յակոբ Առաքելեան (Քէօթահիացի)։ 1927ին կը գտնուէր Նիկոսիա (Կիպրոս)։ Իր Սելանիկ գտնուած միջոցին կը թղթակցէր։ Ֆրանսա գալէն ի վեր կորսնցուցած է իր եղբօր հետքը։ Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Տիկին Հիւսնիկ Այտնճեանի, 40, Che. de la Rose, Morcellement Sarten. Marseille։ *Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։*

— Կը փնտռուի Լնկիւրիի Սթանոզ գիւղէն Կղեմէս Սինանեան, որ վերջին անգամ զինք տեսած է իր հայրենակիցներէն Ռուբէն Թէլլալեան, Առանայի Կեսւուր Տաղի մէջ։ Փնտռողն է իր մայրը՝ Եղիսաբէթ, քոյրերը՝ Նունիկ, Հոփսի եւ եղբայրը՝ Ռուբէն Սինանեան։ Հասցէ 18 Avenue du Bas Meudon, Issy-les-Moulineaux. Seine *Կը խնդրուի սուրիահայ թերթերէն արտատպել։ Լուր տուողին* 500 *ֆրանք նուէր։*

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՅՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ թաթարական ընդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն է՝ 15 ֆրանք
Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք
Գրադարան - ընթերցարաններուն 10 ֆրանք
Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ։
Ապսպրանքները պէտք է դրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը։
Ապառիկ ոչ ոքի չի դրկուիր։
Դիմել՝ A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆի

ԵՐԳԻՉԱԿԱՆ

Մեծ հատոր մը որ կը պարունակէ ՓԱՐԱԻՈՆ ՍԷՄ ԱՆՏՈՆԸ, ԽԱՆ ԱՐՇԱԿՈՒՆԻՆ, ԱՐՁՈՒՆԻ ՍՐԲԱԶԱՆԸ եւ բազմաթիւ ՄԵՐՕՐԵԱՑ ԾԻԾԱՂՆԵՐ

Համակ Ծիծաղ, Սրամտութիւն, Խնդուք, Ժպիտ
Արտասահմանեան ամբողջ հայ կեանքը եւ դէմքերը
պատկերացուած են այս հատորին մէջ։
ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 15 Ֆր., ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐ՝ 20 Ֆր.
Դիմել՝ 17, RUE DAMESME :-: PARIS (13e)
« Երկար եւ առողջ ապրելու միակ պայմանը ծիծաղիլն է »։
ՏՈՔԹ. ԼՕՄՊՐՕԶ

ԼՈՅՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔ

“ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ - ՆՈՅԵՄԲԵՐ ”

(ՏԱՐԵԳԻՐՔ)

Գեղարուեստական հրատարակութիւն, նուիրուած Հայաստանի նուաճումներուն՝ գրականութեան, արուեստի, մշակութային, շինարարութեան ժողովրդական տնտեսութեան ասպարէզին մէջ։

Տարեգիրքը կազմուած է՝ Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ, ԱՒԵՏԻՔ ԲԱԿՈՒՆՑԻ եւ Ե. ԲԱՐԻ խմբագրութեամբ։ Կը պարունակէ Հայաստանի գործիչներու կենսագրականները եւ նոխացած է՝ Հայաստանի գործիչներու լուսանկարներով, գրական բեմադրութիւններու, մշակոյթի կօթողներու եւ Հայաստանի ժամանակակից դի կեցցաղը եւ կեանքը ներկայացնող պատկերներով։

Գիրքն ունի 658 էջ մեծադիր՝ լաթակազմ եւ գեղարուեստական կազմով։

Գ Ի Ն՝ 15 Մ Ա Ր Ք

Ապսպրանքներու համար դիմել՝

«Knika» G. M. B. N, Kurfurstenstr. 33

BERLIN, W. 35 ALLEMAGNE

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական ճաշեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ Մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Շոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, չողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրաձկնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄիի բոլոր կիբարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու գործածած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Շակաշիճախտային կախարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցնական Ելեկտրական եւ ֆրէնեան մեթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սան արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վեներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։

Աւտոմնաբուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակումբներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւյլն.) շինութեան համար։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒԾԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Ազեւ մտիկ ըրաւ լուիկ, ինչպէս սովորութիւնն էր։ Բայց իր դէմքին արտայայտութիւնը յստակօրէն կ'ըսէր թէ չատ դժգոհ մնացած էր թէ մեր որոշումէն եւ թէ տուած բացատրութիւններէս։ Ի վերջոյ ըսաւ.

— Ձիս կը հետապնդէին։ Սոիպուեցայ ասդին անդին ցանել լրտեսները։ Պէտք է հասկնայիք այդ բանը եւ չաճապարէիք հետեւցնել թէ ձերբակալուած եմ։ Աւելին, եթէ նոյնիսկ ձերբակալուած ըլլայի, դուք իրաւունք չունէիք հրաժարելու Պլեհվէէի մահափորձէն։

Պատասխանեցի թէ մեզմէ ոչ ոք ահաբեկչութեան անհրաժեշտ փորձառութիւնն ունէր, թէ ապագային թերութիւնն աւելի պաղարիւն ունենայինք եւ այսքան կարեւորութիւն չընծայէինք ձախողութեանց, բայց ներկայիս ոչինչ կար զարմանալու, որ մէկ կողմէ 18 մարտի ձախողութիւնը, միւս կողմէ իր ենթադրուած ձերբակալութիւնը եւ Պոկոտիլովի մահը մեզ ստիպեցին որ փոխենք նախապէս ընդունուած ծրագիրը։

Ազեւ աւելի խիստ ձեւով պատսեց իր յօնքերը։

— Մարդ կը սորվի աչխատելով, ոչ ոք մէկ անգամէն կը ստանայ պահանջուած փորձառութիւնը։ Աւտր համար ալ չէն ըսեր թէ պէտք է ընել ինչ որ դիւրին է։ Ի՞նչ վիճակի մէջ է հիմա ձեր պատրաստութիւնը կլէյդէլի դէմ։

Ըսի թէ Մարտական Մարմինը բոլորովին համր կը մնայ Ուֆայի (քաղաքին նախկին կառավարիչին) սպանութենէն յետոյ, այսինքն մէկ տարիէ ի վեր։ Թէ Գերչունիի ձերբակալութենէն ի վեր, կառավարութիւնը այլեւս բոլորովին ջախջախուած կը համարէր մեր կազմակերպութիւնը։ Թէ այն պարագային երբ կուսակցութիւնը չունի բաւական ուժ՝ կեդրոնական վայրերու մէջ ահաբեկչութիւն կատարելու, անհրաժեշտ է դէպի երկրորդական վայրերու մէջ կատարել, ինչպէս ըրաւ Գերչունի, Խարկովի ու Ուֆայի մէջ։

— Ինչէ՞ր, ինչէ՞ր կ'ըսէք, բացատրեց Ազեւ։ Պլեհվէէն սպաննելու չափ ուժ չունինք, համ՞։ Ի՞նչպէս թէ։ Որովհետեւ Պոկոտիլով մեռաւ, համ՞։ Սակայն դուք պէտք է պատրաստ ըլլաք ամէն տեսակ դժբախտութիւններու։ Դուք պէտք է պատրաստ ըլլաք նոյնիսկ Մարտական Մարմնին վերջին անդամին մահուան։ Ի՞նչն է որ ձեզ կը խոովէ։ Թէ մարդ չկա՞յ։ Գրէք։ Թէ ուժանակ չկա՞յ։ Շինեցէք։ Ինչ որ չենք կրնար, ինչ որ չպիտի ըլնենք երբեք, գործը լքելն է։ Պէտք է սպաննել Պլեհվէէն այս կամ այն ձեւով։ Որովհետեւ եթէ մենք չսպանենք, ոչ ոք պիտի սպաննէ զայն։ Բանաստեղծը (Կալիայեւի մարտական անունը) թող չուտով երթայ Պեռեսրուրգ, հրամայելու Ռ.ին եւ Աբէլին (Սազոնով), որ մնան ուր որ են։ Պաէլին (Շուայցէր) ուժանակ պիտի չշինէ, եւ դուք, Ն.ին հետ, Պեռեսրուրգ պիտի երթաք գործելու։ Ճետոյ երբ պէտք ըլլայ, կը գտնենք ուրիշ գործակիցներ ալ։

Նոյն օրը Շուայցէր վերադարձաւ Պեռեսրուրգէն։ Մեզի ըսաւ թէ Սազոնովը եւ Ռ. արդէն ծախած էին իրենց ձիերն ու կառքերը, թէ Ռ. իր գիւղը զացած էր, իսկ Սազոնով մեկնելու վրայ էր դէպի արտասահման Սուվալկիի վրայով։ Կալիայեւ անմիջապէս մեկնեցաւ Սուվալկի, ճամբէն ետ կեցնելու Սազոնովը եւ առաջարկելու որ զայ Խարկով, ուր պիտի հաւաքուէինք Մարտական Մարմնի բոլոր անդամներով, խորհրդակցելու համար կացութեան մասին։ Ազեւ Շուայցէրի տուաւ կուսակցութեան անդամ ճարտարագէտի մը հասցէն, անոր օժանդակութեամբ 15 քիլոկրամ ուժանակ պատրաստելու համար հանքային լապտրաթուարի մը մէջ։ Շատ դժուար էր իր գործը։ Պէտք էր որ առանց կասկած արթնցնելու, հայթայթէր անհրաժեշտ բոլոր նիւթերը։ Պէտք էր խստօրէն հետեւիլ գաղտնական օրէնքներուն։ Վերջապէս պէտք էր աչխատիլ լապտրաթուարի մը մէջ, որ երբեք ուժանակ պատրաստելու յարմարութիւնը չպիտի ունենար։ Շուայցէր յաղթեց բոլոր այս դժուարութիւններուն։ Կեղծ խնդրագրով մը, զոր ստորագրած էր Զեմստովոյի ներկայացուցիչին անունով, դնեց նախանիքերը, եւ միամիտակը, առանց ճարտարագէտին օժանդակութիւնը խնդրելու, բայց առանց անկից գաղտնի պահելու, պատրաստեց անհրաժեշտ քանակութեամբ ուժանակ։ Շատ անգամ մազ մնաց որ գոհ երթար իր աչխատանքին, բայց չնորհիւ իր պաղարիւնին՝ ողջ մնաց։

Երբ կը խառնէր մածոյրը (gélatine) ռուսական նախանիքերու հետ, որոնք քիմիապէս անարատ չէին, Շուայցէր դիտեց տարբաղադրութեան այնպիսի երեւոյթներ, որոնք անխուսափելի եւ վաղաժամ պայթումի մը նախանշաններն էին։ Վերցուց կուժ մը, ջուրով լեցուն, եւ աճապարանքով, քիչ մը բարձրէն, թափեց խառնուրդին վրայ։ Այս ջրվէժով կրցաւ պայթուցիկ խառնուրդը ցրուել տարածել, բայց մածոյթի փշրանքներ ցայտեցին իր աչ կողերուն վրայ եւ պայթեցան։ Այսպէսով բաւական ծանր արուեստներ ստացաւ, սակայն չընդհատեց իր աչխատանքը։ Երբ հրաժեշտ քանակութեամբ ուժանակ պատրաստեց, Շուայցէր մեկնեցաւ Մոսկուա։ Քանի մը օր հիւանդանոցի մէջ անցուց։ Եւ յունիս ամսուն ուժանակը բերաւ Պեռեսրուրգ։

Նոյն շրջանին, ես ալ կիեւի մէջ ինծի նօթացայ Դորա Բրիլիանտի։ Այս ջիկը յանձնարարուած էր ահաբեկչական գործերու համար Պոկոտիլովի կողմէ, որուն հետ մտերմացած կանուխէն Պոլտաւայի մէջ։

Դորա Բրիլիանտը գաղտնի Զիլիպեան փողոցը, ուսանողի սենեակի մը մէջ, Ոաքով գլխով խրած էր տեղական կեանքին գործերուն մէջ։ Երբեք պարզապէս չէր մնար իր սենեակը, ուր ամէն վայրկեան կուգային – կ'երթային ընկերներ գաւազրական գործով։ Կը ճահաճակ, սեւ ու խորունկ աչքերով, երեսնոսգոյն մազերով, Դորա Բրիլիանտ, առաջին իսկ հանդիպումին ինծի թուեցաւ չերմեռանդութեան յեղափոխութեան նուիրուած էակ մը։

(Շարունակելի)

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)
Le Gérant : H. STEPHAN

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԽԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 12 ՅՈՒԼԻՍ 1933

12 Juillet 1933

ՏՊՐ. ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2257

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԱՌԱԹԵԻ ԹՇՈՒԱՌՈՒԹԻՒՆ

Մենք պատմենք, դուք դատեցէք:

Հարցը, նորէն, չարաբաստիկ եռագոյնի մասին է:

«Հայաստանի Կոչնակ»ը, որ կը յաւակնի չափաւորութեան, իմաստութեան ճամբան բռնել ներքին վէճերու մէջ, յուլիս 1ի թիւով հրատարակած է խմբագրական մը, վ. ֆ. սոսրագրութեամբ:

Այս ծածկանունը կը մատնէ համակուար դործիչ մը: Բայց, դրութիւնը հրատարակուած է «Խմբագրական Տեսութիւններ» խորագրին տակ, իրրեւ առաջին էջի առաջին յօդուած: Ի՞նչ ըսել կ'ուզէ «Կոչնակ»ը: Եթէ համաձայն է, ինչո՞ւ ապաւինած է անհատական սոսրագրութեան մը: Իսկ եթէ համաձայն չէ, ինչո՞ւ ասոր չէ կցած խմբագրութեան տեսակէտը:

Իրրեւ միջանկեալ պարագայ յիշելով այս «դիւանագիտական» դաղտնիքը, կ'անցնինք նիւթին:

«Կոչնակ»ին խմբագրականը կը բարեհաճի չեչտել, առաջին տողերէն իսկ, եւ բանաստեղծական սաւառնումներով.

— «Եռագոյնը, իրրեւ ազգային դրօշակ, մեր ժամանակակից պատմութեան մէջ եղաւ նոր թուականի մը աւետաբերը,— դարաւոր ստրկութեան խաւարամած հորիզոնին վրայ՝ հաղաբական վերածնութեան արշալոյսին խորհրդանիշը, թէեւ անոր փայլը տեւեց երկու տարի միայն: Իսկ ներկայ ծնունդի գաղափարական մը միայն,— խորհրդաւոր եւ սրտագրաւ յիշատակ: Անիկա ոչ եւս կը ներկայացնէ կառավարութիւն մը, ոչ եւս կ'առաջնորդէ բանակի մը, ոչ եւս կը ծածանի պետական պաշտօնատան մը վերեւ»:

կը նշանակէ թէ՝ անոր տեղն է Թանդարանը, նման՝ «Արտաշէսի, Տիգրանի, Աշոտի եւ Լեւոնի դրօշակներուն»:

Բայց,— չարունակենք արտատպել·

— «Արտասահմանի հայ համայնքները հաղաբական հանգամանք չունին: Անոնք առ առաւելն կրօնական հասարակութիւններ են, կամ ցեղային խմբակորումներ, իրենց նոր բնակավայրերուն մէջ հաղաբացի դարձած, եւ կամ իրրեւ օտարական հիւր թոյլատրուած: Ուստի, Ամերիկայի մէջ, ինչպէս եւ ուրիշ օտար հողերու վրայ, եթէ հայ համայնքները կը ցանկան որ եւ է առթիւ հայացի դիմագծով արտայայտուիլ, պէտք է որ գործածեն իրենց բնիկ աշխարհին դրօշակը, ինչպէս կ'ընէ Անգլիացին, Ֆրանսացին, Գերմանացին»:

Ուրեմն, պարզենք խորհրդային դրօշը, միջազգային կարմիրը:

Ի՞նչ կ'ըսէք, դուք այս աշխարհէն լուր չունի՞ք:

— «Խորհրդային Միութիւնը, որուն անդամն է Հայ – Հայրենիքը, չէ ճանչցուած այս երկրի կառավարութենէն: Ուստի, հայկական հանդիսավայրի մը կամ թաղորի մը առջեւ խորհրդային Հայաստանի դրօշակին գործածութիւնը անպատշաճ է»:

Հետեւաբար, «բանաւոր պիտի ըլլար պարզել եռագոյնը, իրրեւ մերձաւորագոյն թուականի ազգային դրօշակը»:

Ուրեմն, այլ եւս խնդիր չի մնար:

«Դո՛ւռ միայն կաս յերուսաղէմ».

— «Դժբախտաբար, Հայաստանի նախորդ կառավարութիւնը կազմող դաշնակցական կուսակցութեան կողմէ ներկայ կառավարութեան դէմ որդեգրուած թշնամական դիրքին պատճառով՝ եռագոյնը կը նկատուի հակապետական խորհրդանիշ մը: Եւ ատոր համար է որ արտասահմանի հայ ժողովուրդը, դաշնակցական տարրին բացառութեամբ, կը նախընտրէ մնալ դրօշազուրկ,— մինչեւ այն օրը որ ներելի ըլլայ պարզել խորհրդային Հայաստանի դրօշակը»:

կը տեսնէք որ կատարեալ անելի մատնուած ենք:

Բայց, չուարելու բան չկայ: «Կոչնակ»ը բարի քրիստոնեայ է, եւ ամէն ցաւի դարման կը ճարէ·

— «Փափաքելի է, եւ նպատակայարմար պիտի ըլլայ, եթէ արտասահմանի Հայերուն համար յօրինուի առժամանակեայ ազգային նշանադրօշ մը, այնպիսի ձեւով որ երեւանի կառավարութեան վիրաւորանք չպատճառէ: Իսկ եթէ այդ բանն անկարելի է, Ամերիկայի հայ ժողովուրդին կը մնայ սպասել լաւագոյն օրերու»:

Երգեցէք ուրեմն,— զոհութիւն եւ փառաբանութիւն մատուցանեմք առ քեզ «Կոչնակ» մեր ...

Այսքան հանճարեղ գիւտ՝ համատարած անճարակութեան մէջ, իսկապէս որ արժանի է հանդիսաւոր պատարագի մը:

Մանաւանդ որ, կռիւներն ալ պիտի դադրին, եւ հայկական խաղաղութիւնը պիտի վերահաստատուի աւելի չուտ, քան զինադադարէն ի վեր Թափառութեան խորհրդաժողովին ծրագրած խաղաղութիւնը:

×

Կրցա՞ը գաղափար կազմել այս աստուածահաճոյ խեղկատակութեան մասին, ընկեր կամ քաղաքացի:

1· Եռագոյնը կը մարմնացնէ «վերածնունդի գաղափարական մը»: Բայց, պէտք չէ պարզել, որովհետեւ, կը նկատուի «հակապետական խորհրդանիշ մը»:

2· «Պատշաճ չէ» կարմիր դրօշ պարզել, որովհետեւ Խորհրդային Միութիւնը չէ ճանչցուած Մ. Նահանգներու կառավարութեան կողմէ:

3· «Նպատակայարմար պիտի ըլլայ» յօրինել նոր եւ առժամեայ նշանադրօշ մը, «այնպիսի ձեւով մը որ Երեւանի կառավարութեան վիրաւորանք չպատճառէ»:

4· Իսկ եթէ այդ ալ կարելի չէ,— սպասէ որ պապան բան բերէ:

Ահա թէ ի՛նչպէս ծիծաղելի կը դառնան մարդիկ, երբ կանխակալ կարծիքներն ու կիրքը տուն – տեղ են եղած իրենց գլուխներուն մէջ:

Այսօր՝ մենք տուինք «Հայաստանի Կոչնակ»ին հոյակա՛պ տրամաբանութեան եւ քրիստոնէական իմաստութեան պատկերը մի՛այն:

Թողլ տուէք որ, վաղը, մաղենք եւ առանց արդուզարդի ցուցադրենք անոր ցանած զոհարները,— չոլշոլուն հատիկներ՝ հոգեկան թշուառութեան:

Շ.

Ինչպէս երէկ նկարագրած էր մեր թղթակիցը, այս երգչախումբին շնորհիւ փառաւոր համերգ մը տեղի ունեցաւ յունիս 10ին, նախաձեռնութեամբ Կուլտուրական Միութեան: Կը նախագահէր Ատրպատականի Հայոց առաջնորդը, որուն հետ կարգով խօսք առին Պ. Պ. Անտրէ Տէր Օհանեան, Լեւոն Գրիգորեան եւ Հայկ Անէմեան, պարգեւով կոմիտաս վարդապետի անգնահատելի դերը:

Համերգէն գոյացաւ 1500 ֆրանք, որ դրկուած է Փարիզ, «Ցառաջ»ի միջոցաւ:

Երգահանդէսին ներկայ էին նաեւ օտարներ, որոնք չերմապէս գնահատեցին հայ ժողովրդական երգերը:

«Կոմիտասի Օր»ը իր գեղարուեստական արժէքով եւ յաջողութեամբ անմոռանալի եղաւ Թաւրիզի համար:

ԹԱՒՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ ԵՐԳԱՀԱՆՈՒՄԸ (130 ՀՈԳԻ)

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Թուրդ. Իշխանութիւնը միջոց Թուրքիոյ կողմին

ԱԶԱԿՑՈՒԹԻՒՆ ՃԱՐՏԱՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Մոսկուայի ճարտարագործական օրկանը մանաւանդ յօդուածով մը կը պարզէ խորհրդային կազմակերպութեան կատարած աշխատանքը՝ Թուրքիոյ հիւսուածեղէնի գործարաններու չինութեան համար: Այս առթիւ, թերթը անհրաժեշտ կը դտնէ որ Թուրքիան հաստատէ «վարչական բնականոն կարգ ու սարք՝ այս ձեռնարկներուն համար որոնք պիտի ընդհարին առեւտրական դրամատիրներու խոչընդոտներուն, որովհետեւ այս վերջինները աւելի չահագրգռուած են արեւմուտքի հետ եղած կապերու պահպանումով քան ազգային ճարտարագործութեան զարգացումով: Արգելքներ պիտի յարուցանեն նաեւ օտար ներդործողները, որոնք Թրքական հիւսուածեղէնի չուկան կը մտնեն եւ վաճառամարտ կը սարքեն»:

Վերջացնելով, ռուսական օրկանը կը չեչտէ թէ խորհրդային ճարտարագործութիւնը, մասնագէտները եւ դիտուններն իրենց աջակցութիւնը պիտի ընծայեն Թուրքիոյ համար կարեւոր այս գործին եւ Թուրքեւխորհրդային տնտեսական յարաբերութեանց ամրապնդման համար:

Հիթլեր կը փառաբանէ իր իշխանութիւնը 250,000 ունկնդիրներու առջեւ

« ՄԻԱՅՆ ՄԵՆՔ ԵՆՔ ՈՐ ԿՐՆԱՆՔ··· »

Կիրակի օր, Հիթլէր չոնդալից ճառ մը խօսեցաւ Տորթմունտի մէջ, երբ իր կուսակցութեան մարտական խումբերու անդամներէն 80,000 հոգի ցոյց մը կը կատարէին: Պաշտօնական դեկոյցը կ'ըսէ թէ բանախօսութեան ներկայ էին 250,000 հոգի:

Հիթլէր փառաբանելով իր կուսակցութեան յաղթանակը, չեչտեց թէ ան կը-ցաւ ճշմարիտ յեղափոխութիւն մը ստեղծել, մինչդեռ 1918ի շարժումը պարզ ըմբոստութիւն մըն էր: Ցետոյ չարունակեց·

— « Այդ շարժումը ապարդիւն վրայ ձգած էր միւեոնյն մամուլը, միեւնոյն կուսակցութիւնները, միեւնոյն հանրային կարծիքը: Բա՛ն չէր փոխուած մարդոց մէջ: Այսօր ամբողջ գերման ժողովուրդն է որ ոտքի ելած է: Մեր յեղափոխութիւնը անցաւ յաջորդական փուլերէ: Նախ գաղափարը պէտք է վարակէ մարդը, յետոյ կուգայ կազմակերպութիւնը: Մեր գաղափարով, մենք յառաջ բերինք ամենամեծ կազմակերպութիւնը որ երբեք եղած է Գերմանիոյ մէջ: Մենք տասնըչորս անգամ մտանք ընտրական պայքարներու մէջ: Մենք երբեք չէինք հաւատացած թէ պայքարելու պէտք չպիտի ունենանք· բայց ես երբեք չէի կարծեր թէ մեր հակառակորդները պիտի տապալին այսքան ողբալի եղանակով մը: Հինգ ամսուան մէջ, մենք հրապարակէն իշեցինք բոլոր կուսակցութիւնները: Անոնք առժամապէս չէ որ անհետացած են, այլ միանգամ ընդ միշտ: Մենք մեծ գործեր կատարեցինք գերմանական պատմութեան մէջ: Ո՞վ կրնար հաւատալ թէ՝ մեր ժամանումէն հինգ ամիս յետոյ, կեդրոնի կուսակցութիւնը անձնատուր պիտի ըլլար: Ուրախ ենք որ պայմանագիր մը կնքուած է Վատիկանի հետ, որով բահանաները այլեւս չպիտի կրնան բաղաքականութեամբ զբաղիլ: Իմ հակառակորդներս չեն գիտեր իմ յամառութիւնս: Մենք պիտի վերահաստատենք Գերմանիոյ սպառման կարողութիւնը եւ պիտի արգասաւորենք անոր տնտեսական կեանքը: Միայն մենք ենք որ կրնանք գլուխ հանել մեր մեծ գործերը· մեզմէ յետոյ յոյսահատութիւնն է որ պիտի գայ »:

Այս առթիւ Հիթլէր յայտարարեց թէ գործազուրկներու թիւը պակսած է երկու միլիոն:

** *Տիկին Մոսթէր, որ դրեթէ պաշտօնական հանգամանք ունի գերմանական կառավարութեան մօտ, իբրեւ մասնագէտ կանացի խնդիրներու, հրապարակ հանեց իր ծրագիրը:*

Համաձայն այդ ծրագրին, գերման աղջիկները պէտք չէ համալսարան երթան: Բարձրագոյն վարժարանները պէտք է կիներուն առջեւ բանալ միայն բացառիկ պարագաներու մէջ: Ամէն Գերմանուհի պէտք է առնուազն մէկ տարի ծառայէ պարտաւորիչ աշխատանքի բանակատեղիի մը մէջ, բարոյական պատշաճ կրթութիւն մը ստանալու համար: Գերմանուհին այսուհետեւ չպիտի ձգտի դառնալ անձնատուրութիւն մը, այլ միայն եւ միայն պիտի նուիրուի իր զաւակներուն եւ տունին:

Մակեդոնացիներու մէկ թելը քրնուած ?

Զրոյցի մը համաձայն, պուլկարական ոստիկանութիւնը կիրակի օրուան խուզարկութեանց հետեւանքով յաջողած է ձերբակալել Փրոթոկերովի հատուածին նախագահը եւ երեք կարեւոր անդամները,— Շանդանով, Փոփ Թոտորով եւ Թրայքով: Ոստիկանութիւնը կը մերժէ որ եւ է տեղեկութիւն տալ, սպասելով վարչապետին վերադարձին: Այս լուրերուն ալ ուժ կուտայ չրջան զրոյցին:

Հաչտարար հով մը Լոնտոնի մէջ

ԺՈՂՈՎԻՆ ՑԵՏԱՋԳՈՒՄՆ ԱԼ ՑԵՏԱՋԳՈՒԱԾ Է, ԱՌ ԱՅԺՄ···

Երկուշաբթի օր վերջնական որոշում պիտի տրուէր անտեսական խորհրդաժողովին յետաձգման մասին· բայց, վերջին պահուն հաչտարար հով մը փչել սկսաւ, եւ հիմա պաշտօնական եւ կոմմունակի խորհրդակցութիւններ կը կատարուին, ելք մը դտնելու համար:

Երէկ մասնաւոր նիստի հրաւիրուած էր խորհրդաժողովին դիւանը, վերջնապէս լուծելու համար օրակարգի խնդիրը: Եթէ համաձայնութիւն գոյանայ միայն որոշ խնդիրներ քննելու համար, ժողովը կրնայ վերջնալ յուլիս 25ին: Այդ պարագային, վիճելի խնդիրները պիտի յետաձգուին աւելի յարմար ժամանակի մը:

Վերջին քանի մը օրերու ընթացքին խորհրդաժողովը խորապէս ազդուած է Ֆրանսայի, ինչպէս եւ ոսկեվճարի կուսակից միւս պետութեանց ամուր դիրքէն: Բոլորն ալ համոզուած են որ այս պետութիւնները չպիտի լքեն ոսկեղրամը եւ թոյլ չպիտի տան որ սակարանական խաղերու զոհուին իրենց դրամները: Այս կացութեան առջեւ, Անգլիոյ վարչապետը, որ խորհրդաժողովին նախագահն է, յայտնեց թէ երբեք չուզեր ճնշում բանեցնել ո եւ է մէկուն վրայ: Ֆրանսայի ելմտական նախարարն ալ յայտարարեց թէ իր երկրին դիրքը բացորոշ ըլլալով հանդերձ, չուզեր որ եւ է նեղութիւն պատճառել խորհրդաժողովին: Իտալիոյ ելմտական նախարարը ուժ տուաւ այս հաչտարար տրամադրութեանց, առաջարկելով խմբագրամասնախումբ մը կազմել այն դրամական խնդիրներուն համար որ կրնան քննուիլ: Այս առաջարկը խորհրդաժողովի դիւանին մէջ ալ կրկնուեցաւ, փչոտ խնդիրները յետաձգելու համար:

Երէկ պիտի գումարուէր յատկապէս նշանակուած մասնախումբ մը, սահմանափակ օրակարգ մը կազմելու համար:

Ամերիկա ընդհարում Պէյրութի հայկ. թաղին մէջ

10 ՎԻՐԱՒՈՐՆԵՐ, ԵՐԿՈՒԻՔԸ ԾԱՆՐ

Պէյրութի « Լա Սիրի » թերթը կը գրէ (5 յուլիս) :—

Երկուշաբթի իրիկուն բուռն կռիւ մը տեղի ունեցաւ Էչրէֆիէի հայ բնակիչներու մէկ մասին մէջտեղ: Աւելի քան 40 անձեր մասնակցեցան սոյն կռիւին, որոնցմէ մէկ քանիներու ինքնութիւնը ճշդուած է: Դանակի, փայտի եւ քարի հարուածներ փոխանակուեցան երկու կողմերու մէջտեղ եւ 10է աւելի վիրաւորներ մնացին կռուի դաշտին վրայ:

Վիրաւորներէն երկուքը՝ կարապետ եւ Ցովակիմ դանակի ծանր վէրքեր ստացած են ու փոխադրուած հիւանդանոց, վտանգաւոր վիճակի մէջ:

Ոստիկանութիւնը հապճեպ կրցած է կռուարարները զսպել ու ձերբակալելով քանի մը Հայեր տարած է բանտ: Շատ մը ուրիշներ ալ կը հետապնդուին: Պատճառը հին վէճ մըն է:

Անգլիա կը հիւանդանայ Մ. Նահանգներու ընթացքէն

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին երկուշաբթի օրուան նիստին մէջ, կարեւոր վիճաբանութիւն մը տեղի ունեցաւ անտեսական խորհրդաժողովի մասին: Այս առթիւ, Պ. Զէմպըլէն, ելմտական նախարարը, անուղղակի քննադատեց նախագահ Րուզվէլթի ըռնած ընթացքը:

Ակնարկ մը նետելով կատարուած աշխատանքներուն վրայ, նախարարը յայտարարեց·

— « Եթէ առաջուց գիտնայինք թէ ինչ պիտի պատահի, կրնայինք փոխել մեր կարծիքը, խորհրդաժողովին գումարման նպատակայարմարութեան մասին: Փորձառութեան չի դիմանար այն տեսութիւնը թէ որ եւ է երկիր մը կրնայ բաւել իմքն իրեն: Խռովիչ իրողութիւն մըն է տղարտին անկումը, որ վնասեց նաեւ խորհրդաժողովին աշխատանքներուն: Մեզի համար միշտ ալ կենսա-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՀԱՅ ԳՐԵՐՈՒ ԲԱՐԵՓՈԽՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑԸ

—·—

ԽՄԲ·— Այս յօդուածը կ'արտատպենք «Հանդէս Ամսօրեայ»ի մարտ – յունիս միացեալ թիւէն, յապաւելով միայն Բանի մը զուտ մասնագիտական տողեր, որովհետեւ չունինք համապատասխան տառերը·—

Նոր չէ հայերէն գրերու բարեփոխութեան հարցը:

Բուն Մեսրոպեան երկաթագիրը Մէջին – Մեսրոպեանի, եւ սա խոշոր բոլորգրի, ապա փոքր բոլորգրի բարեփոխուեցաւ· բոլորգրէն Յագուստ առին չեզոգրերն ու նոտրգիրը:

Ժ·Զ· դարուն, երբ սկիզբ առաւ հայ տպագրութիւնը, առ այս յարմարացոյն տառ բոլորգիրն ընտրուեցաւ, իսկ բուն – մեսրոպեաններ գործածուեցան իբր գլխագիր: Այսպէս տպահովուեցաւ բոլորգրին տպագրութեան արուեստի մէջ մշտնջենաւորութիւն:

Տպագրութեան արուեստի զարգացման ղուգընթաց եղան փորձեր զարգացնել նաեւ տառերու ձեւերը: Մատթէոս Վանանդեցի, Ոսկան, յաջորդաբար Վենետիկի եւ Վիեննայի Մխիթարեան Մխթարանութիւնները, ինչպէս նաեւ Կ· Պոլսոյ ձուլարաններէն, պատրաստեցին նոր մայրեր, պէս պէս մեծութեամբ եւ թանձրութեամբ· մըննալով հաւատարիմ բոլորգրի հայկական նկարագրին, կատարելագործեցին տառերու ձեւերը՝ ուշագիր տըպագրական արուեստի յարմարութեան եւ գեղագրութեան:

Արամեան ի Պարիս առաջին խիզախ ձեռնարկութիւնն ըլաւ՝ չեզոգրով իր նախորդներու ընտրած ճանապարհէն՝ մուծել բոլորգրի մէջ փոխառութիւն՝ նոր բուն – մեսրոպեանէն եւ ձուլել տառերը լատինական գրերու կազապարին վրայ: Այս ուղղութեամբ տուաւ փորձեր նաեւ Գեր· Արթէն Այտընեան՝ հանդելով հրապարակ «արդիական» (moderne) ըսուած տառաձեւերը, որոնք կը ձգտէին լատինական տառերու հատածի նմանութեամբ կերպաձեւել հայկականները, առանց չատ ձեւափոխելու բոլորգրին էական նկարագիրը:

Թէպէտ վայելուչ, գեղարուեստական տեսք կուտային այս փորձերը հայ տառերուն, բայց իրենց նրբութեամբը կոչուած չէին տպագրութեան մէջ ընդհանուր գործածութիւն գտնելու: Տեղւոյ խնայութեան հարցին դոյզն չափով միայն կը արուէր լուծում:

Անյարմարութիւնները, զորոնք կ'երեւցնէին բոլորգիր տառերը տպագրութեան արուեստի մէջ, կը կայանային այն բազմաթիւ արտակարգ գծերու մէջ, որոնք դուրս կը մնային գրերու իրանէն եւ այսպէս թէ ձուլուածքը կը դժուարացնէին, թէ չարուածքն աշխատանք կը պահանջէր, եւ թէ ենթակայ էին ծայրակոտոր ըլլալու: Կ'իշխէր ընդհանուր տրտունջ նաեւ տառերու տարածութեան չուրջը· հայերէն նշանագիրներն ըստ մեծի մասին երեք կէտի վրայ տարածուած են:

Այս դժուարութիւնները հարթելու համար խորհուեցաւ, արդէն Արամեանէ եւ Այտընեանէ, ձեւել նոր տառեր, ուր յատուած ըլլային արտակարգ գծերը, եւ տառերը նրբանագիրներու իրանին վրայ ամփոփուած ըլլային· իսկ տառերու տարածութիւնը սեղմելու համար Արամեան եւ իրեն հետեւելով ուրիշներ՝ փոխ առին բոլորգրի մէջ գլխատառ եւ կամ կարճեցին ինչ ինչ գրերու իրանները· այսպէս արդիական նշանագիրներու մէջ մուտ գտան Տ, Շ, Ր, հ, ն, եւն·: Բայց այս բարեփոխութիւնները մըննային սեպհականութիւն մատնուոր տառաձեւերու· չկիրարկուեցան առօրեայ գործածական տառերը, երկարութիւնն ու լայնութիւնը սեղմելու սկզբունքով առաջնորդուած:

Անշուշտ ողջունելի է ամէն փորձ որ կարող է նպաստել հայ տառերու զարգացման եւ դիւրութիւն ընծայելու հայ տպագրական արուեստի կատարելագործման: Եթէ Եւրոպայի զանազան ձուլարաններ ի վիճակի են լատինական տառերուն բազմապատիկ երանգաւորութիւն տալ, առանց մեզանչելու անոնց սեպհական նկարագրին, ինչո՞ւ անհնարին պիտի ըլլայ այս հայ տառերու համար: Որովհետեւ բազմաձեւ է մայրերու պատրաստութիւնը, իսկ տառեր ձեւելու համար կը պահանջուի մանուածապատ եւ նուրբ ճաշակ գրի գեղարութիւն եւ նուրբ ճաշակ հայ տառերը ուսուի, չեն ունեցած հայ տառերը այն հոգատար ձեռքը, որ մեկենաս նել եւլակտ առնելով լատինական umdpf տառերը երկարութեան եւ տարածութեան համար: Երկարաբարուն դրերէն մաս մը նմանութեամբ անցման դրերու կարելի է ամփոփել միջին գծին մէջ, ինչպէս փորձած է Արամեան տառերու մէջ: Իսկ միջին գծին մէջ տարածուած գրերէն տ փոխանակել երկաթագիր Տով: Իսկ ա պէտք է մնայ առանց հիմնական փոփոխութեան, որովհետեւ ծագած է բուն մեսրոպեանէն եւ եռատամեանն իր էական նկարագիրն է: Ասոր հանդէպ լատինականն ալ ունի m, W:

Այս սկզբունքով յօրինուած են վիեննայի Մխիթարեան ձուլարանի եգիպտական եւ գոթական կոչուած տառերը:

Բարեփոխութեան ամէն փորձ չարափոխութեան պիտի յանգի, երբ սկզբունք ընտրուի՝ ժամգոհ սեպհականէն աչքերը յառել օտարին: Այնուհետեւ անկումը վերջ պիտի չգտնէ մինչեւ յանդի այլասեռման: Եւ արդէն այժմ կը լսուին ձայներ՝ ձգել տոհմային եւ յառիլ լատինականին· այս ընթացքով ապագայ սերունդին գործը պիտի ըլլայ հրաժարիլ սեպհական լեզուէն ալ եւ իյնալ միջազգայնականին գիրկը:

Ես հաւատացած եմ, որ այն վայրկենին, երբ անոնք մնան հայերէն նշանագիրները, երեւան պիտի գայ արեւելեան կամ արեւմտեան մեծ ժողովուրդ մը եւ պիտի իւրացնէ զանոնք, իր կառավարութեամբ այնքան ճոխ հայ տառերը, ինչպէս ի ծածուկ եւ «բարեփոխելով» իւրացուցած են զանոնք այսօր Վրացիները:

Ամէն բիծ, որ կարող է հանիլ հայ տառերու հայկական նկարագրին, պիտի արտաւորէ հայ անունը, ամօթ պիտի բերէ հայ քաղաքակրթութեան:

Հ· Ն· ԱԿԻՆԵԱՆ

ԷՋԵՐ ՓԱՐԻԶԻ ՊԱՏՄՈՒԹԵՆԷն

Էնվալիտ եւ Նափոլէոնի դամբարանը

Նափոլէոն Ա·, ինչպէս յայտնի է, վաթերլոյի ճակատամարտին անյաջող ելքէն վերջ, տախտակեաց իր գահէն հրաժարիլ եւ խնդրեց Փարիզի առժամեայ արքայական կառավարութենէն Ամերիկա մեկնելու համար Լրեն նաւ մը տրամադրել: Կառավարութիւնը առ երեսս ընդառաջ գնաց այդ բաղձանքին: Նափոլէոն Ռոշֆոր գնաց նաւ նստելու եւ հոն միայն դադ թէ ինք զոհուած էր կառավարութեան էնթրիկներուն, որ իր Ամերիկա մեկնումը անկարելի կը դարձնէին: Տեսնելով որ իրեն համար ուրիշ ելք չկայ այլ եւս եւ վստահելով Անգլիոյ ասպետական ոգիին, որոշեց անկէ ապաստանութիւն խնդրել, յուսալով թէ պիտի կարենար Լոնտոնի մօտ խաղաղ վայրի մը մէջ քաշուած կեանք մը ապրիլ, գնդապետ Մուրօն անուան տակ: (Մուրօն այն սպան է, որ Աբքօլայի ճակատամարտին ընթացքին Պոնափարթի կեանքը փրկեց, թշնամի գնդակներուն դէմ պատնէշ կանգնելով եւ սպաննուեցաւ): Եւ այս վստահութեան ապացոյցը տուաւ անձամբ Ռոշֆորի նաւահանգիստը խրբսխած անգլիական «Պէլրոֆոն» նաւը երթալով: Այդ նաւը արդէն հսկուած էր Անգլիոյ կառավարութեան կողմէ, իր դէպի Ամերիկա մեկնումին արգելք ըլլալու համար:

Նափոլէոն իր այս ժեսթովը կ'ուղղը Թեմիստոկլէսի նման ըսել թէ՝ չուզելով մասնակից ըլլալ իր երկրին քայքայման, եկած էր անոնցմէ ապսպնջականութիւն խնդրել: Թէեւ իրեն համար ուրիշ ելք չկար այլ եւս, եւ սակայն Անգլիոյ ասպետականութեան վրայ իր ունեցած վստահութեամբ ամենամեծ սխալն էր որ կը գործէր այս հեռատես գինուորականը: Անգլիացիները այս ապսպնջականութիւնը իրենց ըմբռնած ձեւով միայն չնորհեցին անոր: Մինչ ան կը կարծէր թէ, իբր գահազուրկ կայսր մը, որ կրցած էր իր կամքը աշխարհի պարտադրել, արժանաւոր վերաբերում մը ցոյց պիտի տային իրեն, զայն նաւուն վրայ հրաւիրելէ վերջ, պարզ կալանաւորի մը պէս վարուելով անոր հետ, աքսորեցին Ս· Հելինէ կղզին:

Երբ կայսրը տեղեկացաւ այդ կարգադրութեան՝ ըսաւ·—

— «ԵսԱնգլիոյ հիւրն եմ, եւ ոչ թէ անոր գերին: Ես իմ կամքով եկայ եւ ինձ հանդէպ այսպիսի վերաբերումով ապսպնջականութեան նուիրական օրէնքը ոտնակոխ կ'ընեն»:

Երբ նաւը այլ եւս ֆրանսական ափերէն կը հեռանար, վերջին անգամ ըլլալով կայսրը իր ակնարկը դէպի հոն ուղղելով ըսաւ·

— «Մնաս բարեաւ, քաջերու երկիր, եթէ ծոցիդ մէջ միայն քանի մը դատաճաններ պակաս ըլլային, դեռ աշխարհի պիտի տիրէիր»:

Ափրիկէի եղերքէն 2000 քիլոմեթր հեռաւորութեան վրայ եւ հազիւ 40 քիլոմեթր չրջագիծ մը ունեցող փոքր, ամայի կղզի մըն է Ս· Հելինէ, որուն անմերձենալի, ապառաժուտ եղերքներու կուգան զարերէ ի վեր բախիլ ովկիանոսին կատաղի ալիքները: Կղզին ովկիանոսին մէջ գտնուող չատ մը ուրիշներու պէս անձանօթ պիտի մնար աշխարհի, եթէ Նափոլէոնի աքսորավայր դառնալով իր անունը պատմութեան ամէնէն մեծ դէմքերէն մէկուն անուան կապուած չըլլար:

Այս աքսորավայրին մէջ անցուցած վեց տարիները, Նափոլէոնի համար հոգեկան եւ ֆիզիքական տառապանքներու երկար չրջան մը եղան: Կղզիին խիստ վատառողջ կլիման, եւ իր նոյնքան վատառողջ բնակարանը քայքայեցին անոր առողջութիւնը: Իր մարմինը, որ տարիներէ ի վեր այնքան յոգնութիւններու տոկացած էր, չկրցաւ դիմանալ այս անգամ: Ստամոքսի խլիրդի մը պատճառած զարհուրելի տառապանքներու մէջ հոգին աւանդեց 1821 մայիս 5ին:

Մարմինը ամփոփուեցաւ Vallée des Geraniums կոչուած հովտին մէջ, ադբիւրի մը մօտ, ուռենիի մը չուքին տակ, հոն իսկ, ուր ան յաճախ իր պըտոյտներու ընթացքին կը սիրէր կանգ առնել, պահ մը հանգչելու ու զովանալու համար:

Փարիզի իր այժմու դամբարանին մասին առ հասարակ անճիշդ գրոյցներ տարածուած են, որոնց լուսաբանութիւնը խիստ հետաքրքրական պատմութիւն մըն է: Պէտք է ըսել նախ որ Էնվալիտի չքեղ դմբեթը, որուն տակ կը գտնուի այժմ կայսեր դամբարանը, Նափոլէոնի չրջանէն չատ աւելի ածուջ չէնուած է:

Մինչեւ ԺԹ· դարուն վերջերը, պատերազմէն զարծող անկարող եւ վիրաւոր զինուորները առ հասարակ վանքերու մէջ ապաստան կը գտնէին: Լուի ԺԴ· որ գրեթէ նոյնքան պատերազմասէր եղած էր, որքան Նափոլէոն, ուզեց որ անոնք իրենց յատուկ մասնաւոր չէնքի մը մէջ տեղաւորուին եւ այդ նպատակաւ ձեռնարկեց Օթել Տէ գ'Էնվալիտ կոչուած հսկայ չէնքին չինութեան որ այժմ ծանօթ գինուորական թանգարանն է: Շէնքին կից, գինուորներու յատուկ Սէն Լուի մատուռէն զատ, Լուի ԺԴ· չինել տուաւ արքայական ընտանիքին յատուկ չքեղ եւ զմբեթաւոր եկեղեցին, որ կրնանք ըսել թէ ԺԷ· դարու ֆրանսական ճարտարապետութեան ամէնէն գեղեցիկ նմոյշներէն մէկն է:

Կայսեր մահուընէ 19 տարի վերջ, Լուի Ֆիլիպի կառավարութիւնը համաձայնելով անգլիական կառավարութեան հետ, որոշեց Նափոլէոնի աճիւնը Փարիզ փոխադրել:

Սակայն ո՞ւր պէտք էր չինել անոր դամբարանը Փարիզի մէջ: Այս մասին զանազան առաջարկներ ներկայացուեցան, օրինակի համար Նօթր Տամի Մայր եկեղեցին, Էթուալի Ցաղթական կամարը, Վանտոմի հրապարակը: Ատրհրդարանին մէջ այս հարցին չուրջ ծագած վիճաբանութենէն պահուն ձայն մը բարձրացաւ որ ներկաներուն վրայ խոր տպաւորութիւն մը թողուց: Այդ՝ յայտնի բանաստեղծ Լամարթինի ձայնն էր: Լամարթին, որ այնքան ծանօթ է գրական աշխարհին մէջ, ուներցաւ նաեւ քաղաքական կարեւոր գործունէութիւն մը: Իրեն յատուկ պերճախօսութեամբ, առաջարկեց կայսեր դամբարանը Էնվալիտի եկեղեցին մէջ չինել, ըսելով թէ այսպէսով անոր վրայ իր իսկ գինուորները պիտի կրնային հսկել: Պէտք է ըսել որ Նափոլէոնի օրով Էնվալիտի հիւանդանոցին մէջ 5000է աւելի գինուորներու տառապան տրուած էր:

Սկզբունքով այս առաջարկը հաւանութիւն ստացաւ եւ սակայն անոր իրագործման ձեռնարկուելու պահուն, գեղեցկագիտական հարց մը մէջտեղ ելաւ զոր հարկ էր լուծել: Մնդիր էր թէ ի՞նչ ձեւով դամբարան մը պէտք էր չինել, որ Կայսեր անուան արժանի տպաւորութիւն թողլով միասին, չուքի մէջ չգէր չէնքին ներքին ճարտարապետական գեղեցկութիւնը: Եթէ ամանց կողմէ առաջարկուած բրգաձեւ դամբարանի ծրագիրը ընդունուէր, եկեղեցին ինքնին չատ ընդարձակ չըլլալով, ապահովաբար չպիտի տացուէր ակնկալուած տպաւորութիւնը: Առաջարկուած բազմաթիւ ծրագիրներու մէջ կար հատ մը որ այս հարցը չատ նպատաւոր կերպով մը կը լուծէր, Վիսքոնթիի առաջարկած ձեւն էր այդ: Կայսեր դամբարանը չինել եկեղեցիին ճիշդ կեդրոնը, անոր մակերեսէն աւելի ցած գերբի մը մէջ, այն ինչ որ կը տեսնենք այսօր: Այս ձեւով, թէ եկեղեցին պահած է իր ճարտարապետական ամբողջութիւնը եւ թէ դամբարանը խիստ խորհրդաւոր տպաւորութիւն մը կը թողու: Այս պարագան ժողովուրդին մաքին մէջ զանազան կարծիքներու տեղի է տրուած, որոնցմէ մէկուն համաձայն դամբարանը գիտմամբ խորունկ մակերեսի մը վրայ չինուած է, որպէսզի զայն տեսնելու համար այցելուները ստիպուին վար ծռիլ: Այսպէսով անոնք պարտաւորուած ըլլան կայսեր մեծութեան առջեւ խոնարհելու, եւ ասոր նման ամբոխային ենթադրութիւններ:

Կայսեր մարմինը Ս· Հելինէի գերեզմանին մէջ ամփոփուելու պահուն, իրարու մէջ անցած չորս զագաղներու մէջ զետեղուած էր, առաջինը զինկ, երկրորդը՝ աքաժու, երրորդը՝ կապարէ, իսկ, չորրորդը զարձեալ աքաժու: Իսկ գերեզմանը ընտիր չատախով եւ իրարու հետ երկաթեայ ձողերով կապուած կանոնաւոր քարերով չինուած էր: Գերեզմանին վրայ դրուած տապանաքարէն զատ խիճերով ու կրաղիւսով չինուած թանձր խառով մը պատսպարուած էր: Կայսեր մարմինը չէր զմռսուած, կղզիին մէջ պէտք եղած նիւթերը կը պակսէին, բայց երբ 1840ի հոկտ· 16ին Փրանսական պատուիրակութեան, — որուն գլուխը կը գտնուէր Լուի Ֆիլիպի որդին Ժուանվիլի իշխանը,— և անգլիական պատուիրակներուն ներկայութեան կայսեր դամբարանը եւ անոր մարմինը պարունակող զագաղները բացուեցան, անհաւատալի տեսարան մը պարզուեցաւ ներկաներուն աչքին: Դէմքը եւ ձեռքերը, կարծես մամիա զարձած անաղարտ մնացած էին, իսկ քիթին ծայրը միայն տարրալուծման մէջ էր: Կայսրը կը կրէր անձնական գունդին գնդապետի համազգեստը, կանանչ բաճկոն եւ սպիտակ տափատ: Պատուոյ լէգէոնի մեծ ժապաւէնը կուրծքին, իսկ ծունկերուն վրայ դրուած էր իր պատմական զարձած գլխարկը: Դագաղին մէջ զրուած էին նաեւ իր յախճապակիէ պնակը, դգալը, պատառաքաղը եւայլն, իսկ ոտքերուն քով զրուած արծաթեայ ամանի մը մէջ պահուած էր նաեւ կայսեր սիրտը:

Կղզիին կառավարիչը՝ Լօու չէր արտոնած որ կայսեր բարեկամները այս վերջինը իրր յիշատակ իրենց հետ միասին Փարիզ տանին, նոյնիսկ չէր թոյլատրած որ Նափոլէոնը խնամող բժիշկը՝ Անթոմարքի, անոր ստամոքսը իր հետ տանի, իբրեւ ապացոյց կայսեր ստամոքսի խլիրդէ մը մեռած ըլլալուն:

Այս պատճառաւ, ան ալ տուփի մը մէջ զրուելով զետեղուած էր դագաղին մէկ անկիւնը: Վախնալով որ մարմնին անաղարտ մնացած մասը օդին հետ յանկարծական չփումէն վնասուի, դագաղը երկու վայրկեան միայն բաց թողուեցաւ եւ այս անգամ չորս դագաղէն զատ երկու հատ եւս աւելցնելով, փոխադրուեցաւ Փարիզ: Մատուռին մէջտեղի կարմիր կրանիթէ չինուած հսկայ դամբարանին մէջ այժմ վեց դագաղներու մէջ թաղուած կը գտնուի Նափոլէոնի մարմինը:

1840 դեկտ· 15ին, 43 օրուան ճամբորդութենէ մը վերջ, կայսեր մարմինը հասաւ Փարիզ եւ հազարաւոր բազմութեան մը ներկայութեան, թափորը դան Սարգսեան, որ ինչպէս իր ծութեան մէջ կը չեշտէ, առիթ էր լուրջ ու մանրազնին աշխատութիւն եւ խիստ զգուշաւորութիւն գործ դնել«զգուշակելու համար նակին նախասիրութիւնները կամ մտածելու համար անոնց ըսելուցին»: — Գալով այն հատուածին՝ որոնք տարակուսելի էի Սարգսեան զանազան պահած է նախկին ձեւին մէջ, հիմնուելով չին գրութեան մը վրայ: կը պակսէին նաեւ յարակից տողներ, զորս Պ· Սարգսեան ցուցած է իր կողմէ, մեղեդի եւ նաւորում միանգամայն, «մատչողաբար եւ մեծ մասամբ նմանչ բար, այսինքն՝ հետեւելով այն որով վարդապետը դաշնաւորած եւնոյն էշէլը ունեցող ուրիշ այնպէս որ կատարեալ միութիւն կը կազմեն անոնք ամբողջին հետ

Ասկէ զատ, Պ· Սարգսեան կրցաւ յաջողապէս լուծել էջերու դասաւորման հարցն ալ, որ կը ներկայ ոչ նուազ դժուարին պարագաներ մէջ: Կոմիտաս վարդապետ տողերը եկեղեցական եղանակները գրի ազատ տողաչափութեամբ, արձակ: Ան չի սերեր կամայական

ջող լուծում մը գտած անոնք: Կ չէ հիանալ այն մութ կապոյտ լորտին, զոր կը տեղծեն եկեղ մէջ պատուհաններուն վրայ անց կապոյտ ապակիները, իսկ երկու կողմի դեղին ապակիները նոր վրայի մայրիկ չինուած ու դակուած ամպհովանիին վրայ պէսով կապոյտ եւ ոսկեգոյն ցումներու հակադրութիւնը զաւոր լոյս մը կը տարածէ դամբարանին վրայ:

Երբ 1861ին անոր չինութիւնը տարաեցաւ, երկրին վարչութիւնը կրկին նոր եւ կարեւոր փոփոխութ մը տեղի էր ունեցած: Հանրապետութեան նախագահը, իշխան Լուի փոլէոն Ա·ի քեռորդին որ 1848 զափոխութենէն վերջ ժողովրդ քուէներու չախչախիչ մեծամ թիւով հանրապետութեան նախ էր ընտրուած, այս անգամ զահը բարձրացած էր Նափոլ անուան տակ եւ անոր է որ վ ցաւ նախագահել կայսեր ոսկէ քին, նորաչէն դամբարանին տեղման հանդիսութեանց:

Ահա այսպէս է որ իրակ Նափոլէոն Ա·ի իգձը՝ համաձ կատակին:

—«Կը փափաքիմ որ աճիւնս ուի Սէնի ափերուն մօտ, Ֆրան ժողովուրդին կողքին, զոր ես սիրեցի»:

ԳԵՂԱՄ ՔԼՐԼՍՔԹ

ԿՈՄԻՏԱՍԵԱՆ «ՊԱՏԱՐԱԳ» ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹ

—·—

Փարիզի մէջ կոմիտասեան Ք ժողովին չանքերով հրապարակ վարդապետին բազմաճաշն պատ գը՝ որ մեր տարաբախտ երա պետին գործերուն կարեւորը կ մարուի:

Ճառաջարանէն կը տեղեկանա Պատարագը իր սկզբնական ձեւ առաջին անգամ երգուած է ն ծին, Իպմիրլեանի կաթողիկո ընտրութեան առթիւ: Վարդա հիմնական եղանակները քաղած սամբ վանքին տարէց միաբաննե եւ մասամբ՝ գիւղացի քահանան որոնց մօտ անաղարտ մնացած էր հնաւանդ եղանակներուն հայկ դրոյմը: Օգտուած է նաեւ Ն ճեանի եղանակներէն, ընտրելով զոր նէն հարազատները եւ զանոնք նոր: Մէկէ աւելի անգամներ ան սկսած է իր աշխատանքը, վերջ կելով, յղկելով ու բարեփոխելո նախկին դաշնաւորումը:

Պոլսոյ մէջ քանիցս երգել տա վարժ ու կիրթ ձայներէ բաղկա խումբին, իսկ աքսորէ վերադա վերջին անգամ մը եւս ձեռք տ բնագիրը որ, ինչպէս անձամբ զեցինք, խճողուած էր իրարու կատարուած սրբագրութիւններ անընթեռնելի դառնալու աստ մրուած հայկական թէ եւրոպ նօթագրութիւններով: Վարդա բազմաթիւ անցքերու տուած է աւելի իրար հակասող ու տա դաշնաւորումներ, ստեղծելով ր րինթոս մը, որ կը մատնէ այդ կը նին իր հոգեկան անընական վի

Այս դժուարին ու փափուկ գ գլուխ հանելու համար, իր հե կաւոր ու խղճամիտ աշխատա թիւնը տրամադրած է վարդա ամէնէն հմուտ աշակերտը՝ Պ. դան Սարգսեան, որ ինչպէս իր ծութեան մէջ կը հետեւի, տոհ էր լուրջ ու մանրազնին աշխ թիւել եւ խիստ զգուշաւորու ի գործ դնել«զգուշակելու համար նակին նախասիրութիւնները կա նէ մօտենալու համար անոնց ը րելուցին»: — Գալով այն հատուա րան՝ որոնք տարակուսելի էի Սարգսեան զանոնք պահած է նախկին ձեւին մէջ, հիմնուելով չին գրութեան մը վրայ: կը պակսէին նաեւ յարակից տողներ, զորս Պ· Սարգսեան ցուցած է իր կողմէ, մեղեդի եւ նաւորում միանգամայն, «մատչողաբար եւ մեծ մասամբ նմանչ չողարար եւ մեծ մասամբ նմանչ բար, այսինքն՝ հետեւելով այն որով վարդապետը դաշնաւորած եւնոյն էշէլը ունեցող ուրիշ այնպէս որ կատարեալ միութիւն կը կազմեն անոնք ամբողջին հետ

Ասկէ զատ, Պ· Սարգսեան կրցաւ յաջողապէս լուծել էջերու դասաւորման հարցն ալ, որ կը ներկայ ոչ նուազ դժուարին պարագաներ մէջ: Կոմիտաս վարդապետ տողերը եկեղեցական եղանակները գրի ազատ տողաչափութեամբ, արձակ: Ան չի սերեր կամայական

2—7—33

…ով մը բաժնել երաժշտական հատ… …ածները, ինչպէս ըրած է եկմալ… …ան, այլ տրամաբանական կը նկա… …է հետեւիլ նախադասութիւններու …ադրութեան, պահելու համար …եան անկախութիւնը։ Պ. Սարգսեան …ի այնպէս մը կշռել, որ հակա… …րցած է այնպէս մը կշռել, որ հակա… …ակ նախադասութիւններու անկա… …ն չափերուն, ամէն մէկ ողղադար… …ին՝ անոնք կրցած են պահել իրենց …ադրութիւնը, իսկ ամբողջը դա… …ւորուած է այնպէս որ չատ քիչ ան… …ամ հարկ ըլլայ էջ դարձնել կատրի …ը լրանալէն առաջ։

Տպագրութեան մաքրութեան եւ …նամքի մասին, մանաւանդ հոգ տա… …ած է վարպետին ուրիշ մէկ աշա… …երբ՝ Պ. Հ. Սէմէրճեան, իսկ հրա… …արակութեան ծախքերը հոգացած է …. Հ. Վարդանեան (Պոլիս)։

…րքան մեծա… …իալով թէ ո՛րքան մեծա… …ախս է եւ ի՛նչպիսի դժուարութիւն… …երու հետ կապուած է երաժշտական …ուարահատոր գործի մը տպագրու… …իւնը, կրնանք ըսել որ Կոմիտասի …ատարագը պատիւ կը բերէ նախա… …ողներուն, ինչպէս նաեւ իրենց …հատանքն ու մանաւանդ հաւատքը …րամադրողներուն։ Անոնք ջերմապէս …որհուրդելի են գլուխ հանած ըլլալ… …ան համար, այս գործը, որ ո՛չ մի… …ն վարդապետին մէկ կարեւոր վաս… …ակը կը փրկէ կորուստէ ու խեղա… …թիւրումէ, այլ եւ կոչուած է կանո… …ացնելու հայկ. պատա… …ւորութիւն բերելու։ Այդ գծով մինչեւ …ադրութիւնը, իսկ ամբողջը դա… …ւորուած է այնպէս որ չատ քիչ ան… …ամ հարկ ըլլայ էջ դարձնել կատրի …ը լրանալէն առաջ։

Տպագրութեան մաքրութեան եւ …նամքի մասին, մանաւանդ հոգ տա… …ած է վարպետին ուրիշ մէկ աշա… …երբ՝ Պ. Հ. Սէմէրճեան, իսկ հրա… …արակութեան ծախքերը հոգացած է …. Հ. Վարդանեան (Պոլիս)։

…րքան մեծա… …իալով թէ ո՛րքան մեծա… …ախս է եւ ի՛նչպիսի դժուարութիւն… …երու հետ կապուած է երաժշտական …ուարահատոր գործի մը տպագրու… …իւնը, կրնանք ըսել որ Կոմիտասի …ատարագը պատիւ կը բերէ նախա… …ողներուն, ինչպէս նաեւ իրենց …հատանքն ու մանաւանդ հաւատքը …րամադրողներուն։ Անոնք ջերմապէս …որհուրդելի են գլուխ հանած ըլլալ… …ան համար, այս գործը, որ ո՛չ մի… …ն վարդապետին մէկ կարեւոր վաս… …ակը կը փրկէ կորուստէ ու խեղա… …թիւրումէ, այլ եւ կոչուած է կանո… …ացնելու հայկ. պատա… …ւորութիւն բերելու։

ԸՆԿԵՐ ՅԱԲԵՔ ՆՇԻԿԵԱՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

«Ասպարէզ»էն եւ «Հայրենիք»էն ցաւով կ'իմանանք թէ յունիս 19ին Ֆըրէզնոյի մէջ անձնասպան եղած է ընկեր Յաբեթ Նշիկեան։

Կին մը, տարաճանակի ձայները լսելուն պէս, երբ կուգայ եւ կը տեսնէ մեր գժբախտ ընկերը գետին փռուած, իսկոյն լուր կուտայ ոստիկանի մը, որ անմիջապէս գայն կը փոխադրէ հիւանդանոց։ Երկու գնդակ պարպած էր։

Նոյն իրիկունը իսկ կը հանուին գնդակները, բայց բժիշկները քննելով մեր ընկերոջ վիճակը, առաջին օրն իսկ յոյս չտուին ապրելու։

Ընկերոջ գրպանէն գտնուած են երեք նամակներ, ուղղուած Ֆրէզնօ քաղաքի դատաւորին, երկրորդը իր կնոջ եւ զաւակներուն եւ երրորդ մը՝ ծանօթ հաններուն։

Առաջին նամակին մէջ գրուած է որ մահուան պատճառը որ եւ է մէկը մեղադրելու չէ։

Ընկեր Յաբեթ Նշիկեան բնիկ Կարնեցի էր։ Հակառակ իր յառաջացած տարիքին (70 — 72 տարեկան էր), բոլորովին առողջ էր։

Էրզրումի Հ. Ց. Դաշնակցութեան առաջին կոմիտէի անդամներէն էր ան եւ եղած է մօտիկ ընկերն ու գործակիցը Արամ Արամեանցի (Թաթուլ)։

Էրզրումի մէջ ընկեր Նշիկեան կուսակցական ուշագրաւ գործունէութիւն ունեցած է։ Պատրաստ է նահանգի կարգ մը զաւառները կուսակցական առաքելութեամբ։ Կառավարութեան կասկածներէն խոյս տալու համար վերջ ի վերջոյ կը տեղափոխուի Թոզուլ Էրզրումը եւ անցնիլ արտասահման։

Մեր հանդուցեալ ընկերը Ֆրէզնոյի կոմիտէի ամէնէն յարգուած եւ սիրուած անդամներէն էր։ Մեր այն հազուագիւտ ընկերներէն էր, որոնք ամբողջապէս կ'ապրին Հ. Ց. Դաշնակցութեան խորհուրդով՝ պատրաստ ամէն ինչ զոհելու անոր համար։

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Նոր խումբ վր Մարսէյի շրջանին մէջ

ՄԱՐՍԷՅ, (Ցառաջ)։— Էջն ալ ունեցաւ իր դաշնակցական խումբը։ Կրկնակի դիմումներու վրայ, Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն պարագ դրաւ ընկ. Պօղոս Հիւսեանին եւ իմ վրայ այցելելու անդամ մը էջս։ Որքան ալ հաւատաւոր դաշնակցականներ եղած ըլլայինք, մեր մաքէն չէր անցներ թէ ցեղին դարաւոր վիշտով թրծուած երիտասարդներու պիտի հանդիպինք, այս հրապուրիչ քաղաքին մէջ։ Ինչո՞ւ համար այս տղաքը հանդիսաւ ապրելու բոլոր միջոցները ունենալով հանդերձ, կը դիմեն Դաշնակցութեան նման դաժան կուսակցութեան մը պինդուր արձանագրութիւնը։ Ո՞ւր է դպրոցիկը։ Մարտիրոս Ժողովուրդի մը արդար ցասումի կանչը չէն է որ ամէն առաւօտ եւ իրիկուն կոչնակի նման իր հաւատացեալ ուխտաւորները կը կանչէ պարտականութեան գլուխ։ Եւ կարելի չէ չհաւատալ այդ ժիր ու կայտառ տղոց որոնց բոցավառ աչքերը խտացումն են հաւատքի եւ պայքարի։

Մօտ մէկ ժամ մտերմիկ խօսակցութենէ վերջ, ընկ. Հիւսեանը մանրամասնօրէն պարզեց տարբերութիւնը համակիրի մը եւ չարքային ընկերոջ մը։ Շեշտեց նաեւ թէ Դաշնակցութիւնը անողոք է միշտ, զոհողութիւն կը պահանջէ առանց փոխարինութեան, եւ վերջապէս ըսաւ.

— Սիրելի երիտասարդներ, դուք դաշնակցական ըլլալով, ձեր ընտանիքին առաջ եւ անկէ աւելի, վսեմ ու մեծ պարտականութեան մը տակն է որ կը մտնէք, արդեօք ի վիճակի՞ էք այս ծանր լուծը տանելու ձեր ուսերու վրայ։

— Այդ բոլորը դիտնալով է որ մենք Դաշնակցութեան կը դիմենք, որովհետեւ միայն ան կը չարունակէ այն ուղին որ մեր պապերունն է, ան է սրբազան խաչին՝ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանին միակ ջահակիրը եւ վերջապէս ան է որ վտարանդի բախտակից ժողովուրդի մը յաւերը չալկած կ'ուզէ դէպի արշալոյս երթալ։ Մեր պարտականութիւնն է ուժ տալ անոր։

Այս պերճախօս յայտարարութենէն յետոյ, կազմեցինք էջի «Քեռի» խումբը։

Արամ Արմաղանեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Շիրվանզատէ դեռ կը գրէ

Շիրվանզադէ, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ, Հայաստանի հեռագրական գործակալութեան ներկայացուցչին հետ ունեցած տեսակցութեան մը ընթացքին, յայտարարեց վերջերս.— Ներկայիս ձեռքի տակ ունիմ չարք մը աշխատութիւններ։ Նախ, կը գրեմ երեք հանդրուաններով վէպ մը, որուն մէջ մանրամասն կը ներկայացնեմ նաեւ թուրք ժողովուրդի ծագումը, զարգացումը եւ անկումը իր բոլոր տիպերով։ Վէպիս մէջ մեծ չափով տեղ կը գրաւէ բուրժուազիայի չուրջը գարձող հոգեւորականութիւնը։ Իմ այդ վէպիս հերոսները կը ներկայացնեն ոչ միայն տգէտ հարուստներ, վաճառականներ, որոնք մանրամասն պատկերացուած են ռուսական գրականութեան մէջ Օստրովսկիի կողմէ, այլ եւ բարձրադոյն մտաւորական կրթութիւն ստացած քաղքենի մտաւորականութիւնը։ Միաժամանակ կը գրեմ եւ մինչեւ աչուն կ'աւարտեմ թատերախաղ մը, դարձեալ արդիւնաբերական քաղքենիութեան կեանքէն։ Իմ նոր վէպս պիտի պատրաստուի չարժանը-կարի ժամանակ մը։

Նոր Կեսարիա

Նոր Թոմարզայի եւ Նոր Մալաթիոյ միջեւ գտնուած տարածութեան վրայ պիտի հիմնուի նոր աւան մը, որ պիտի կոչուի Նոր Կեսարիա, ուր պիտի տեղաւորուին 400–500 տնտեսութիւն։ Աւանին նախագիծը պատրաստ է եւ հողային աշխատանքներն սկսած են արդէն։

Կարկուտ

Ղարաքիլիսայէն կը հեռագրեն երեւանի Թերթերուն թէ յունիս 14ին, եղբկոյեան, սաստիկ կարկուտ տեղացած է Սարմանլու, Դարպաղ, Բզովդալ, Նազարավար գիւղերուն մէջ։ Ցանքն ու պտղատու ծառերու մեծ մասը փճացաւ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Թէնիսի մրցումները

Շաբաթ օր վերջացաւ Ուիմպլտընի համբաւաւոր թէնիսի մրցահանդէսը, երկու չարաթ տեւողութեամբ մրցումներուն։ Ընդհանուր հետաքրքրութիւնը կեդրոնացած էր Ամերիկացի Ուինսը եւ Ֆրանսացի Քոշէն որ անցեալ չորեքշաբթի օր պարտուեցաւ Ուինսի Ուիլլտընի մէջ։ Քոշէի պարտութիւնը Ուինսի — երրորդը մէկ տարուան մէջ — Ֆրանսայի մէջ բուռն մտահոգութիւն պատճառեց, որովհետեւ այս ամառուան վերջին երեք օրերուն է որ Ֆրանսա պիտի պաշտպանէ «Տէյվիս Քըփ»ը իր հակառակորդին դէմ, որ Թերեւս Ամերիկան պիտի ըլլայ։ Ֆրանսայի հակառակորդը դեռ յայտնի չէ թէ ո՞վ պիտի ըլլայ։ Այս չարթու մէջ նախ Աւստրալիա պիտի մրցի Անգլիոյ դէմ որուն հաւանաբար յաղթէ, չարաթ մը վերջ Մ. Նահանգները պիտի մրցին այդ մրցումին յաղթականին դէմ։ Քրաուֆօրտ յաղթանակը Ուինսի դէմ կրնայ յուսալ տալ աւստրալիական յաղթութիւն մը — ինչ որ մեծապէս պիտի դիւրացնէր Ֆրանսացիներու գործը։

Վերադառնալով Ուիմպլտընի մրցահանդէսին՝ ըսենք թէ եթէ Քոշէ սէմիփլ տրմի-ֆիալին մէջ պարտուեցաւ Ուինսէ, Պօրօթրա — որ այս տարի ոչ մէկ սէմիփլ մրցումի մասնակցեցաւ ինքզինքը տարիքոտ նկատելով — Պրունեօնի ընկերակցութեամբ տուպլըլի մէջ հասաւ մինչեւ ֆինալ երբ յաղթեց Ճարմանական զոյգին, պահելով այդպէսով տուպլըլի ախոյեան տիտղոսը դոր անցեալ տարի չհաջ էր գարձեալ Պրունեօնի ընկերակցութեամբ։ Այս յաջողութիւնը քիչ մը յոյս ներշնչեց Ֆրանսացիներու որոնք կը յուսան համոզել Պօրօթրան որպէս զի խաղայ Տէյվիսի բաժակին սեմիֆինալները, Քոշէի ընկերակցութեամբ։ Ինչպէս գիտենք, անցեալ տարի Պօրօթրա նոյն այդ մրցումներուն մէջ տարած էր երկու յաղթանակ պարտութեան մատնելով նոյն իսկ Ուինսը։

Ամերիկուհի միս Ուիլս որ Սիւզան Լէնկլէնի քաշուելէն ի վեր աշխարհի անպարտելի ախոյեանուհին է, այս անգամ բաւական դժուարութիւն քաշեց պահելու համար իր տիտղոսը Ուիմպլտընի մէջ ուր Ֆինալին իբր հակառակորդ ունէր Անգլիոյ երիտասարդ խաղացողներէն միս Բաուներ։ Ուիմպլտընի այս տարուան ախոյեանուհին մէջ են նաեւ Ֆրանսացի Տիկ. Մաթիէօ եւ ամերիկացի միս Տայըն որոնք մրցեցան չհաջեցան տուպլը— տամը եւ Ֆրօլ. Քրաուինքէլ եւ Ֆօն Քրամ որոնք չհաջելով մրցումի տիտղոսը, Գերմանիոյ անունը առաջին անգամ ըլլալով արձանագրեցին անգլիական հռչակաւոր մրցաշարքին պատուոյ տախտակներուն վրայ։

Ժ. Ե.

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՋԻԼԷՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅ, (Ցապաղած)։— Մարսէյլի Ջիլէցիներուն մէջ չարժում մը տեղի ունեցաւ երէկ։ Ինչպէս գիտենք, Ջիլէցիները Ֆրանսայի մէջ ամենէն հայասիրաց տարրն են։ Ֆրանսայի մէջ ապրող հայ գաղթականներուն մեծ մասը Ջիլէցիներ են։ Ջիլէցիները ամէն տարի կը կատարեն ուխտագնացութիւն մը Մարսէյլ, ուր կը գտնուի Ս. Կոյսի հռչակաւոր տաճարը։ Ուխտագնացութեան ընթացքին Ջիլէցիները կը հաւաքուին Մարսէյլի մէջ եւ կը կատարեն ուխտագնացութիւնը։ Ուխտագնացութեան ընթացքին Ջիլէցիները կը հաւաքուին Մարսէյլի մէջ եւ կը կատարեն ուխտագնացութիւնը։

ՄԱՄՈՒԼ

Դ Ր Օ Շ Ա Կ

— :-: —

«Յուսաբեր» խմբագրականի մը մէջ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ հայկական դրօշակի մասին, որուն դէմ նորէն սրբազան պատերազմ հրատարակած են ամերիկավարները, ինչպէս Փարիզի, Նոյնպէս Եգիպտոսի եւ Ամերիկայի մէջ (1 յուլիս)։

— «Հայոց ազատութիւնը չքացաւ հայ հայրենիքէն. ու գարձաւ տարագիր. անկախութեան գաղափարը՝ հեգնուած ու անարգուած, ապատանեցաւ հայ երկրէն դուրս եւ անոնց հետ, ազատութեան ու անկախութեան գաղափարներուն հետ հեռացաւ ու տարագիր գարձաւ նաեւ Հայոց Եռագոյնը։

Դաշնակցականնե՞ն է Եռագոյնը. պա՛տ Դաշնակցութեան, եթէ ան կրցած է իրեն վերագրել տալ ազատագրուած ու անկախ գարձած երկրի մը դրօշը, ինք՝ որ ունի իր սեփական դրօշը։

Եթէ դաշնակցական է Եռագոյնը, ո՞րն է սակայն դրօշը հայ ժողովուրդին, որ գնչու չէ, որ թափառաշրջիկ, աշխրեթ չէ, որ փերեզակութենէ գաղրեցաւ ու ազգ ու պետութիւն կազմեց։

Ա՛յն արդեօք, որ կարմիր է, որ կը ժխտէ ազգութիւնն ու հայրենիքը եւ Հայոց երկրին մէջ կը մնայ՝ շնորհիւ ռուսական սուիններուն կը մնայ՝ իբրեւ անարգանք հայ դարաւոր պայքարներուն, կը մնայ՝ իբրեւ արիւնոտ դամբարան հայ նորագոտ անկախութեան եւ հայ ազգին ինքնուրոյն պետականութեան գաղափարին։

Եռագոյնը տարիներէ ի վեր կը ծփայ գաղութահայութեան մէջ խորհրդանշելով Հայոց ազգային ազատագրութիւնը, հայ ժողովուրդի կորսուած անկախութիւնը, անոր բռնագրաւուած հայրենիքը։

Եռագոյնով Հայը ազգ է, ազատ ու ազգային հայրենիքի տէր. գերծ հայասպառ ախտաւորութենէ. գերծ թեկնածութենէ, յայտնի կամ գաղտնի, համայնավարութեան կարքին լծուելէ, Եռագոյնով՝ Հայու դիմագիծը մաքուր է, պայծառ ու առողջ։

Եռագոյնը Հայուն ազգային առողջութեան վկայականն է։

Առանց Եռագոյնի՛, անկերպարան է Հայը, վարանոտ, երկդիմի ու լոբէչն թեկնածու այն ախտաբեր վարդապետութեան, որ համայնավարութիւն կը կոչուի։

Հայ գրօշը՝ հայ ժողովուրդին է եւ չի կրնար զոհ երթալ չուկայիկ հաշիւներու, բախտախնդիր ու ծախուած խմբակի մը սադրանքներուն։

Անիկա ծաղիկն է՝ Հայուն արիւնէն ծնած. հարազատ պատկերը հայ երազին, որ կենդանի է հայ ազատ հայրենիքին, որ կար երէկ եւ պիտի ըլլայ վաղը։

Եռագոյնը հայութեան ազգային վկայագիրն է։ Ով չունի՝ պակաս հայ է, իսկ ով կ'ուրանայ՝ խաթարուած է արիւնով ու հոգիով։

Ցէ՞ր ես հայ գրօշչն. ուրեմն տէր ես ազգային արժանապատուութեան, հայրենիքի ազատութեան ու պատիւին։

Դէ՛մ ես, ամէնէն ողբալի, ամէնէն անարդ ու անպատիւ հայն ես։

Որովհետեւ այդ ուրացումը պիտի նշանակէր սատկիլն կարօ՞տը դէպի անազատ ու անդրօշ օրերը. դէպի գորշ ու անարդ անցեալը։

Մենք թաղեցինք այդ անցեալը. վկա՛յ Եռագոյնը, որ կը ծածանի մեր սրտերուն մէջ. աղնուարիւն բոլոր հայերուն աչքերուն առջեւ։

Պիտի վերակենդանացնե՞նք թաղուած անցեալ մը։ Ի՛նչ գժբախտութիւն։

Եռագոյնը հայ երիտասարդութեան պատիւն է. անոր ազգային արժանապատուութիւնը, անոր գոյութեան վահանը։

Ցէ՞ր ես, հայ երիտասարդ, այս վահանին, որուն տակ տասնեակ հազարներ արիւն են թափեր»։

ՄՏԱՑՄԱՆԵՐ

ԼՓՕՆՕՄԻԱ, տնտեսական, առեւտրական, ելմտական եւ ճարտարարուեստական չաբաթաթերթ։ Տնօրէն-խմբագիր՝ Գէորգ Սազճեան։ Ա. տարի, թիւ 1։ Ութ մեծադիր էջ։ Տարեկան բաժնեգին՝ 50 ֆրանք։ Վեցամսեայ՝ 30 ֆրանք։ Հասցէ.— B. P. 637 Beyrouth, (Liban)։

ԸՆԿԵՐ ՅԱԲԵԹ ՆՇԻԿԵԱՆ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ

«Ասպարէզ»էն եւ «Հայրենիք»էն ցաւով կ'իմանանք թէ յունիս 19ին Ֆըրէզնոյի մէջ անձնասպան եղած է ընկեր Յաբեթ Նշիկեան։

Կին մը, տարաճանակի ձայները լսելուն պէս, երբ կուգայ եւ կը տեսնէ մեր գժբախտ ընկերը գետին փռուած, իսկոյն լուր կուտայ ոստիկանի մը, որ անմիջապէս գայն կը փոխադրէ հիւանդանոց։ Երկու գնդակ պարպած էր։

Նոյն իրիկունը իսկ կը հանուին գնդակները, բայց բժիշկները քննելով մեր ընկերոջ վիճակը, առաջին օրն իսկ յոյս չտուին ապրելու։

Ընկերոջ գրպանէն գտնուած են երեք նամակներ, ուղղուած Ֆրէզնօ քաղաքի դատաւորին, երկրորդը իր կնոջ եւ զաւակներուն եւ երրորդ մը՝ ծանօթ հաններուն։

Առաջին նամակին մէջ գրուած է որ մահուան պատճառը որ եւ է մէկը մեղադրելու չէ։

Ընկեր Յաբեթ Նշիկեան բնիկ Կարնեցի էր։ Հակառակ իր յառաջացած տարիքին (70 — 72 տարեկան էր), բոլորովին առողջ էր։

Էրզրումի Հ. Ց. Դաշնակցութեան առաջին կոմիտէի անդամներէն էր ան եւ եղած է մօտիկ ընկերն ու գործակիցը Արամ Արամեանցի (Թաթուլ)։

Էրզրումի մէջ ընկեր Նշիկեան կուսակցական ուշագրաւ գործունէութիւն ունեցած է։ Պատրաստ է նահանգի կարգ մը զաւառները կուսակցական առաքելութեամբ։ Կառավարութեան կասկածներէն խոյս տալու համար վերջ ի վերջոյ կը տեղափոխուի Թոզուլ Էրզրումը եւ անցնիլ արտասահման։

Մեր հանդուցեալ ընկերը Ֆրէզնոյի կոմիտէի ամէնէն յարգուած եւ սիրուած անդամներէն էր։ Մեր այն հազուագիւտ ընկերներէն էր, որոնք ամբողջապէս կ'ապրին Հ. Ց. Դաշնակցութեան խորհուրդով՝ պատրաստ ամէն ինչ զոհելու անոր համար։

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Նոր խումբ մը Մարսէյի շրջանին մէջ

ՄԱՐՍԷՅ, (Ցառաջ)։— Էջն ալ ունեցաւ իր դաշնակցական խումբը։ Կրկնակի դիմումներու վրայ, Հ. Ց. Դ. Մարսէյլի Շրջ. Կոմիտէն պարագ դրաւ ընկ. Պօղոս Հիւսեանին եւ իմ վրայ այցելելու անդամ մը էջս։ Որքան ալ հաւատաւոր դաշնակցականներ եղած ըլլայինք, մեր մաքէն չէր անցներ թէ ցեղին դարաւոր վիշտով թրծուած երիտասարդներու պիտի հանդիպինք, այս հրապուրիչ քաղաքին մէջ։ Ինչո՞ւ համար այս տղաքը հանդիսաւ ապրելու բոլոր միջոցները ունենալով հանդերձ, կը դիմեն Դաշնակցութեան նման դաժան կուսակցութեան մը պինդուր արձանագրութիւնը։ Ո՞ւր է դպրոցիկը։ Մարտիրոս Ժողովուրդի մը արդար ցասումի կանչը չէն է որ ամէն առաւօտ եւ իրիկուն կոչնակի նման իր հաւատացեալ ուխտաւորները կը կանչէ պարտականութեան գլուխ։ Եւ կարելի չէ չհաւատալ այդ ժիր ու կայտառ տղոց որոնց բոցավառ աչքերը խտացումն են հաւատքի եւ պայքարի։

Մօտ մէկ ժամ մտերմիկ խօսակցութենէ վերջ, ընկ. Հիւսեանը մանրամասնօրէն պարզեց տարբերութիւնը համակիրի մը եւ չարքային ընկերոջ մը։ Շեշտեց նաեւ թէ Դաշնակցութիւնը անողոք է միշտ, զոհողութիւն կը պահանջէ առանց փոխարինութեան, եւ վերջապէս ըսաւ.

— Սիրելի երիտասարդներ, դուք դաշնակցական ըլլալով, ձեր ընտանիքին առաջ եւ անկէ աւելի, վսեմ ու մեծ պարտականութեան մը տակն է որ կը մտնէք, արդեօք ի վիճակի՞ էք այս ծանր լուծը տանելու ձեր ուսերու վրայ։

— Այդ բոլորը դիտնալով է որ մենք Դաշնակցութեան կը դիմենք, որովհետեւ միայն ան կը չարունակէ այն ուղին որ մեր պապերունն է, ան է սրբազան խաչին՝ Միացեալ եւ Անկախ Հայաստանին միակ ջահակիրը եւ վերջապէս ան է որ վտարանդի բախտակից ժողովուրդի մը յաւերը չալկած կ'ուզէ դէպի արշալոյս երթալ։ Մեր պարտականութիւնն է ուժ տալ անոր։

Այս պերճախօս յայտարարութենէն յետոյ, կազմեցինք էջի «Քեռի» խումբը։

Արամ Արմաղանեան

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Շիրվանզատէ դեռ կը գրէ

Շիրվանզադէ, իր ծննդեան 75ամեակին առթիւ, Հայաստանի հեռագրական գործակալութեան ներկայացուցչին հետ ունեցած տեսակցութեան մը ընթացքին, յայտարարեց վերջերս.— Ներկայիս ձեռքի տակ ունիմ չարք մը աշխատութիւններ։ Նախ, կը գրեմ երեք հանդրուաններով վէպ մը, որուն մէջ մանրամասն կը ներկայացնեմ նաեւ թուրքի ժողովուրդի մը ծագումը, զարգացումը եւ անկումը իր բոլոր տիպերով։ Վէպիս մէջ մեծ չափով տեղ կը գրաւէ բուրժուազիայի չուրջը գարձող հոգեւորականութիւնը։ Իմ այդ վէպիս հերոսները կը ներկայացնեն ոչ միայն տգէտ հարուստներ, վաճառականներ, որոնք մանրամասն պատկերացուած են ռուսական գրականութեան մէջ Օստրովսկիի կողմէ, այլ եւ բարձրադոյն մտաւորական կրթութիւն ստացած քաղքենի մտաւորականութիւնը։ Միաժամանակ կը գրեմ եւ մինչեւ աչուն կ'աւարտեմ թատերախաղ մը, դարձեալ արդիւնաբերական քաղքենիութեան կեանքէն։ Իմ նոր վէպս պիտի պատրաստուի չարժանը-կարի ժամանակ մը։

Նոր Կեսարիա

Նոր Թոմարզայի եւ Նոր Մալաթիոյ միջեւ գտնուած տարածութեան վրայ պիտի հիմնուի նոր աւան մը, որ պիտի կոչուի Նոր Կեսարիա, ուր պիտի տեղաւորուին 400–500 տնտեսութիւն։ Աւանին նախագիծը պատրաստ է եւ հողային աշխատանքներն սկսած են արդէն։

Կարկուտ

Ղարաքիլիսայէն կը հեռագրեն երեւանի Թերթերուն թէ յունիս 14ին, եղբկոյեան, սաստիկ կարկուտ տեղացած է Սարմանլու, Դարպաղ, Բզովդալ, Նազարավար գիւղերուն մէջ։ Ցանքն ու պտղատու ծառերու մեծ մասը փճացաւ։

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

Թէնիսի մրցումները

Շաբաթ օր վերջացաւ Ուիմպլտընի համբաւաւոր թէնիսի մրցահանդէսը, երկու չարաթ տեւողութեամբ մրցումներուն։ Ընդհանուր հետաքրքրութիւնը կեդրոնացած էր Ամերիկացի Ուինսը եւ Ֆրանսացի Քոշէն որ անցեալ չորեքշաբթի օր պարտուեցաւ Ուինսի Ուիլլտընի մէջ։ Քոշէի պարտութիւնը Ուինսի — երրորդը մէկ տարուան մէջ — Ֆրանսայի մէջ բուռն մտահոգութիւն պատճառեց, որովհետեւ այս ամառուան վերջին երեք օրերուն է որ Ֆրանսա պիտի պաշտպանէ «Տէյվիս Քըփ»ը իր հակառակորդին դէմ, որ Թերեւս Ամերիկան պիտի ըլլայ։ Ֆրանսայի հակառակորդը դեռ յայտնի չէ թէ ո՞վ պիտի ըլլայ։ Այս չարթու մէջ նախ Աւստրալիա պիտի մրցի Անգլիոյ դէմ որուն հաւանաբար յաղթէ, չարաթ մը վերջ Մ. Նահանգները պիտի մրցին այդ մրցումին յաղթականին դէմ։ Քրաուֆօրտ յաղթանակը Ուինսի դէմ կրնայ յուսալ տալ աւստրալիական յաղթութիւն մը — ինչ որ մեծապէս պիտի դիւրացնէր Ֆրանսացիներու գործը։

Վերադառնալով Ուիմպլտընի մրցահանդէսին՝ ըսենք թէ եթէ Քոշէ սէմիփլ տրմի-ֆիալին մէջ պարտուեցաւ Ուինսէ, Պօրօթրա — որ այս տարի ոչ մէկ սէմիփլ մրցումի մասնակցեցաւ ինքզինքը տարիքոտ նկատելով — Պրունեօնի ընկերակցութեամբ տուպլըլի մէջ հասաւ մինչեւ ֆինալ երբ յաղթեց Ճարմանական զոյգին, պահելով այդպէսով տուպլըլի ախոյեան տիտղոսը դոր անցեալ տարի չհաջ էր գարձեալ Պրունեօնի ընկերակցութեամբ։ Այս յաջողութիւնը քիչ մը յոյս ներշնչեց Ֆրանսացիներու որոնք կը յուսան համոզել Պօրօթրան որպէս զի խաղայ Տէյվիսի բաժակին սեմիֆինալները, Քոշէի ընկերակցութեամբ։ Ինչպէս գիտենք, անցեալ տարի Պօրօթրա նոյն այդ մրցումներուն մէջ տարած էր երկու յաղթանակ պարտութեան մատնելով նոյն իսկ Ուինսը։

Ամերիկուհի միս Ուիլս որ Սիւզան Լէնկլէնի քաշուելէն ի վեր աշխարհի անպարտելի ախոյեանուհին է, այս անգամ բաւական դժուարութիւն քաշեց պահելու համար իր տիտղոսը Ուիմպլտընի մէջ ուր Ֆինալին իբր հակառակորդ ունէր Անգլիոյ երիտասարդ խաղացողներէն միս Բաուներ։ Ուիմպլտընի այս տարուան ախոյեանուհին մէջ են նաեւ Ֆրանսացի Տիկ. Մաթիէօ եւ ամերիկացի միս Տայըն որոնք մրցեցան չհաջեցան տուպլը— տամը եւ Ֆրօլ. Քրաուինքէլ եւ Ֆօն Քրամ որոնք չհաջելով մրցումի տիտղոսը, Գերմանիոյ անունը առաջին անգամ ըլլալով արձանագրեցին անգլիական հռչակաւոր մրցաշարքին պատուոյ տախտակներուն վրայ։

Ժ. Ե.

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ՋԻԼԷՑԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԱՐՍԷՅ, (Ցապաղած)։— Մարսէյլի Ջիլէցիներուն մէջ չարժում մը տեղի ունեցաւ երէկ։ Ինչպէս գիտենք, Ջիլէցիները Ֆրանսայի մէջ ամենէն հայասիրաց տարրն են։ Ֆրանսայի մէջ ապրող հայ գաղթականներուն մեծ մասը Ջիլէցիներ են։ Ջիլէցիները ամէն տարի կը կատարեն ուխտագնացութիւն մը Մարսէյլ, ուր կը գտնուի Ս. Կոյսի հռչակաւոր տաճարը։ Ուխտագնացութեան ընթացքին Ջիլէցիները կը հաւաքուին Մարսէյլի մէջ եւ կը կատարեն ուխտագնացութիւնը։ Ուխտագնացութեան ընթացքին Ջիլէցիները կը հաւաքուին Մարսէյլի մէջ եւ կը կատարեն ուխտագնացութիւնը։

ՄԱՄՈՒԼ

Դ Ր Օ Շ Ա Կ

— :-: —

«Յուսաբեր» խմբագրականի մը մէջ հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ հայկական դրօշակի մասին, որուն դէմ նորէն սրբազան պատերազմ հրատարակած են ամերիկավարները, ինչպէս Փարիզի, Նոյնպէս Եգիպտոսի եւ Ամերիկայի մէջ (1 յուլիս)։

— «Հայոց ազատութիւնը չքացաւ հայ հայրենիքէն. ու գարձաւ տարագիր. անկախութեան գաղափարը՝ հեգնուած ու անարգուած, ապատանեցաւ հայ երկրէն դուրս եւ անոնց հետ, ազատութեան ու անկախութեան գաղափարներուն հետ հեռացաւ ու տարագիր գարձաւ նաեւ Հայոց Եռագոյնը։

Դաշնակցականնե՞ն է Եռագոյնը. պա՛տ Դաշնակցութեան, եթէ ան կրցած է իրեն վերագրել տալ ազատագրուած ու անկախ գարձած երկրի մը դրօշը, ինք՝ որ ունի իր սեփական դրօշը։

Եթէ դաշնակցական է Եռագոյնը, ո՞րն է սակայն դրօշը հայ ժողովուրդին, որ գնչու չէ, որ թափառաշրջիկ, աշխրեթ չէ, որ փերեզակութենէ գաղրեցաւ ու ազգ ու պետութիւն կազմեց։

Ա՛յն արդեօք, որ կարմիր է, որ կը ժխտէ ազգութիւնն ու հայրենիքը եւ Հայոց երկրին մէջ կը մնայ՝ շնորհիւ ռուսական սուիններուն կը մնայ՝ իբրեւ անարգանք հայ դարաւոր պայքարներուն, կը մնայ՝ իբրեւ արիւնոտ դամբարան հայ նորագոտ անկախութեան եւ հայ ազգին ինքնուրոյն պետականութեան գաղափարին։

Եռագոյնը տարիներէ ի վեր կը ծփայ գաղութահայութեան մէջ խորհրդանշելով Հայոց ազգային ազատագրութիւնը, հայ ժողովուրդի կորսուած անկախութիւնը, անոր բռնագրաւուած հայրենիքը։

Եռագոյնով Հայը ազգ է, ազատ ու ազգային հայրենիքի տէր. գերծ հայասպառ ախտաւորութենէ. գերծ թեկնածութենէ, յայտնի կամ գաղտնի, համայնավարութեան կարքին լծուելէ, Եռագոյնով՝ Հայու դիմագիծը մաքուր է, պայծառ ու առողջ։

Եռագոյնը Հայուն ազգային առողջութեան վկայականն է։

Առանց Եռագոյնի՛, անկերպարան է Հայը, վարանոտ, երկդիմի ու լոբէչն թեկնածու այն ախտաբեր վարդապետութեան, որ համայնավարութիւն կը կոչուի։

Հայ գրօշը՝ հայ ժողովուրդին է եւ չի կրնար զոհ երթալ չուկայիկ հաշիւներու, բախտախնդիր ու ծախուած խմբակի մը սադրանքներուն։

Անիկա ծաղիկն է՝ Հայուն արիւնէն ծնած. հարազատ պատկերը հայ երազին, որ կենդանի է հայ ազատ հայրենիքին, որ կար երէկ եւ պիտի ըլլայ վաղը։

Եռագոյնը հայութեան ազգային վկայագիրն է։ Ով չունի՝ պակաս հայ է, իսկ ով կ'ուրանայ՝ խաթարուած է արիւնով ու հոգիով։

Ցէ՞ր ես հայ գրօշչն. ուրեմն տէր ես ազգային արժանապատուութեան, հայրենիքի ազատութեան ու պատիւին։

Դէ՛մ ես, ամէնէն ողբալի, ամէնէն անարդ ու անպատիւ հայն ես։

Որովհետեւ այդ ուրացումը պիտի նշանակէր սատկիլն կարօ՞տը դէպի անազատ ու անդրօշ օրերը. դէպի գորշ ու անարդ անցեալը։

Մենք թաղեցինք այդ անցեալը. վկա՛յ Եռագոյնը, որ կը ծածանի մեր սրտերուն մէջ. աղնուարիւն բոլոր հայերուն աչքերուն առջեւ։

Պիտի վերակենդանացնե՞նք թաղուած անցեալ մը

կան է մեծաքանակի գիներուն բարձրացումը, իսկ այդ նպատակին հասնելու համար անհրաժեշտ է վերահաստատել վստահութիւնը: Տոլարին անկումը արհեստական երեւոյթ մըն է եւ հետեւաբար՝ շահադիտութեան: Շատ մը մասնագէտներ կը կարծեն թէ միտքերու մէջ փոփոխութիւն մը տեղի պիտի ունենայ աշնան: Հետեւաբար, անհրաժեշտ է շարունակել գործակցութիւնը եւ չտարուիլ խոռվիչ այլ ժամանակաւոր դէպքերէ, հապճեպ եւ յախուռն եզրակացութեանց յանգելով:

Պ. Զմպրլէնի ճառէն վերջը, աշխատաւորականներու կողմէ խօսք առաւ Պ. Լէյնպրի եւ առաջարկեց կրճատել արտաքին նախարարութեան ելմտացոյցը, իբրեւ պարսաւանք՝ խորհրդաժողովին ձգձգման դէմ: Ցետոյ բացագանչեց·

— Աշխատաւորական կուսակցութիւնը ոխերիմ թշնամին է ոսկեվճռբի դրութեան: Մենք չենք ուզեր որ երկիրը խաչուի ոսկի խաչի մը վրայ:

Խօսք առին ուրիշներ ալ, կառավարութիւնը քննադատելով, բայց միեւնոյն ատեն առաջարկելով որ խորհրդաժողովը շարունակուի:

Աշխատաւորականներուն պարսաւանքը քուէն մերժուեցաւ 42ի դէմ 239 ձայնով:

Տոլարին անկումը կը շարունակուի

Երկուշաբթի օր նոր թափ ստացաւ տոլարին անկումը՝ Փարիզի սակարանին մէջ: Ուրբաթ օր փակուած էր 18·18ի, իսկ երկուշաբթի առտու բացուեցաւ 17·87ի (դրամատունէ դրամատուն), յետոյ իջաւ 17·50ի եւ փակուեցաւ 17·57ի: Ամէնէն վար գինն է այս մինչեւ այսօր:

Ստերլինը կայուն էր, մնալով 85ի վրայ, ինչպէս ուրբաթ օր:

ՀԱՅՑ ԿԱՐՄՐՈՒԿՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ԳՈՐԾԻ ՎՐԱՑ

Տրիպոլիսէն (Սուրիա) կը գրեն «էլ Նիտա»ի·—

Արթին Հօբուրեան անուն Հայ մը, համայնավարական թռուցիկներ կը ցրուէր: Սրճարանի մը ծառան՝ եագուար տեսաւ եւ ձերբակալեց այդ համայնավարը: Կռիւ մը սկսաւ երկուքին միջեւ, մինչեւ որ ոստիկանները հասան եւ Արթինը ձերբակալելով տարին պահակատուն:

Հարցաքննուելով, Արթին յայտնեց թէ երեք Հայեր յանձնած են իրեն այդ թռուցիկները՝ ցրուելու համար Տրիպոլսոյ մէջ: Սաստիկ ծեծի ենթարկուելէ վերջ, Արթին մատնեց այդ Հայերը, որոնք Պէյրութ կը գտնուին եւ կը կոչուին Զաւիկ Տաւուբեան, Պետրոս Յակոբեան եւ Նուպար Պօյրազեան:

64 ՏԱՐԻԷ Ի ՎԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ԸԼԼԱՎՈՎ ՊԱՊՊ ԴՈՒԲՍ ԵԼԱԻ ՀՌՈՄԷՆ

Երկուշաբթի օր, Պապը գնաց ելաւ Հռոմէն, այցելելու համար Քասթէլ Կանտոլֆօ, պապերու հին ամառանոցը, ուր Պիոս Թ. վերջին անգամ գացած էր 1869ին:

Պապը աչքէ պիտի անցնէ այն չինութիւնները որ կը կատարուին, Լատերանի համաձայնութենէն իվեր: Պապական թափօրը բաղմած էր երեք ինքնաշարժներու մէջ:

Նոր ֆինութիւն՝ Էմիրխանեան ժառանգութեան մասին

«Նոր Օր»ի մէջ կը կարդանք (6 յուլիս)·—

Մեր վերջին թիւերէն մէկուն մէջ գրած էինք թէ Էմիրխանեան ժառանգի խնդրով զբաղուելու համար, Աթէնք եկած է հայ փաստաբան մը: Նախընթաց օր մեր խմբագրութեան մէջ այցելութիւնը ընդունեցինք փաստաբան Պ. Ս. Արգարեանի որ մեզ յայտնեց թէ Աթէնքի մէջ պիտի վարէ խորհրդակցական ժողով մը, որուն պիտի մասնակցին Պոլսէն գալիք Էմիրխանեան ժառանգորդները, խորհրդակցելու համար ժառանգութեան ապագային սահմանելիք ձեւի մասին:

Պ. Արգարեան ընդհ. ներկայացուցիչն է բազմաթիւ ժառանգորդներու եւ այս գործով պիտի ճամբորդէ Փարիզ եւ Լոնտոն, ուր տեսակցութիւններ պիտի ունենայ ծանօթ անձնաւորութիւններու հետ:

Պ. Արգարեան մեզ յայտնեց թէ Հնդկաստանի պատկան դատարանին մօտ կատարած դիմումին շնորհիւ յաջողած է չէզոքացնել Եգիպտոսէն Տիկ· Ճահիկեանը, որ յաջողած էր իբր ժառանգորդ ներկայանալ: Դատարանը հրաւիրած է Պ. Արգարեանը ներկայանալ, պաշտպանութիւնը ընելու համար իր պաշտպանեալներուն եւ վաւերաթուղթերով հաստատելու անոնց ժառանգորդ ըլլալը:

Պ. Արգարեան, Լոնտոնէն Հնդկաստան պիտի մեկնի յառաջիկայ աշնան: Այս մասին նորանոր եւ հետաքրքրական տեղեկութիւններ պիտի տանք յառաջիկայ թիւերով:

ՆՈՊԷԼի խաղաղութեան մրցանակը այս տարի պիտի տրուի Պ. Լիտվինովի, Սովհ. Միութեան արտաքին գործակալին, ինչպէս կը գրէ անգլ. թերթ մը: (Քանի մը չաբաթ առաջ ալ Մուսոլինիի կուտային):

ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐՈՒ ԹԻՒԸ 30 միլիոն կը հաշուեն Մ. Նահանգներուն մէջ: Երկու տարուան ընթացքին 7 միլիոն հոգի փողոց նետուած են:

ԾԱՆՐԱԳԻՏ ՀԻԻԱՆԴԱՑԱԾ է Ցար Ֆէրտինանտ, Պուլկարիոյ գահընկէց արքան:

ԿԱՏԱՂԻ ՝ԵՆԴ մը հարսնիքի մը միջոցին իրարու հետեւ սպաննեց 17 հոգի եւ նոյնքան ալ վիրաւորեց, Սումաթրայի մէկ գիւղին մէջ:

ՀԱՐԻՒՐ ԳԻՒՂԵՐ ողողուեցան Թրանսիլվանիոյ մէջ, հեղեղումնան անձրեւներու հետեւանքով: Բազմաթիւ տուներ քշուած են: Երեք չէմուկներ հաղորդակցութենէ կտրուեցան, անունդէ զրկելով 500 հոգի:

Յ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ԱՆԻԼՈ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊի «ՎԻՇԱՊ» Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Մուրատ եւ Մասիս խումբերու բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէքոնի կայարանին դիմացի ծանօթ հաւաքատեղին մէջ: Օրակարգ՝ 11րդ շրջանային ժողովի հարցերու քննութիւն: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Գաւառ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի Քրիստափոր Ալաճաճ եւ Ռոստոմ խումբերու բոլոր ընկերները վաղը, Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Ժաժակ Ակումբին մէջ: Օրակարգ 11րդ Շրջ. ժողովի հարցերու քննութիւն եւ շրջաբերականներ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ· ԿՈՄԻՏԷԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ԿԱՐՏԱՆի մէջ այս Ուրբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 2ին

Կը խօսի՝ ընկ· ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԱԻՏՕ խումբի դասախօսական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 6ին ծանօթ հաւաքատեղին:

Կը խօսի՝ ընկ· ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Հ. Յ. Դ. Եւր. Կեդր. Կոմիտէն իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ վաղամեռիկ ընկեր ՊՕՂՈՍ ԱՅՎԱՆԵԱՆի (Վիէնի կազմէն) այրիին, զաւակներուն, ազգականներուն եւ իր շրջանի բոլոր ընկերներուն:

×

× Հ. Յ. Դ. Վիէնի Կոմիտէն կ'ողբայ իր գործօն եւ զոհաբերող ընկերներէն ՊՕՂՈՍ ԱՅՎԱՆԵԱՆի վաղամեռիկ մահը՝ եւ իր խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնէ իր պարագաներուն:

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. ՏԻՍԻՆի ԿՈՄԻՏԷՆ ՅՈՒԼԻՍ 14ին ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԽԱՆԱՍՈՐի ԱՐՇԱԻԱՆԴի 36րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կը խօսի՝ ընկ· ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Մանրամասնութիւնները շուտով:

⁂

Հ. Յ. Դ. ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԱՐՄԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ 16 ՅՈՒԼԻՍԻՆ ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԽԱՆԱՍՈՐի 36րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կը խօսի՝ ընկ· ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Ընկերական խնջոյք

Ի պատիւ Ր· ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆի եւ Վ· ՓԱՓԱԶԵԱՆի

կազմակերպուած *ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅի ՀԱՅԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ*

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին 18 rue Meudon

ցեղի կ'ունենայ 12 նորագիրներու երդման արարողութիւնը:

Կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համակիրներ:

Երգ, նուագ: Մուտք 5 ֆրանք:

Բացօթեայ հանդէս Մարսէյլի մէջ

կազմակերպուած *Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ*

իր 9րդ տարեդարձին առթիւ

Շովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

Մասնակցութեամբ ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕԻ եւ ՍԼՆ ԼՈՒԻ ՔՈՅՐ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒ

ցեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2,30ին

Garden Concertի *մէջ* 7 rue St Lazar *Ռուսական Քէմփին մօտ*

Կը խօսի՝ ընկ· Պ· ՀԻՒՍԵԱՆ

Արտասանութիւն, երգ, զաւեշտ: Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ջափ· Որբ· Միութեան «վ.ահիագնեան» նուագախումբի: Ժամը 5-30էն վերջ եւրոպական պարեր: Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ:

Մուտքը ազատ է:

ՉԱՓ· ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐ· ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՒԱՆԳՈՎ ՁՐՈՅՑ ԿՈՒՏԱՆ

ԲԱՔԴԷՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ ԵՒ ՊԱՐՈՅՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Սուրիոյ, Եգիպտոսի մասնաճիւղերուն եւ ազարակի ծրագրին մասին:

Մէկ ժամ սինեմա, Ջ. Ո. Մ.ի Ֆրանսայի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի կեանքէն, միջազգ. այժմէական դէպքերու ֆիլմեր, Շաուլօ եւ տռամ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Մ.ԷՋ, Այս Ուրբաթ 14 Յուլիս:
ՎԱԼԱՆՍԻ » Այս Շաբաթ 15 Յուլիս:
ԼԻՈՆԻ » Այս Կիրակի 16 Յուլիս:

Հաւաքոյթին տեղն ու ժամը կը հաղորդուին տեղւոյն ժամնաճիւղերուն կողմէ: Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները:

ՆԱՄԱԿ ՈՒՆԻՆ Պ. Պ. Գէորգ Արփաճեան, Երուանդ Էվրէնեան (Կիպրոսցի), Զաքար Տարագճեան, Արշակ Աստուրեան (Սկիւտարցի), Հայկ Զուհաճեան, Վահան Յարութիւնեան: Ստանալու համար դիմել ցառաջի վարչութեան:

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Խորին կսկիծով մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք Գրիգոր Ղեւոնեանի, Կարապետ Մարգարեանի, Վարդուհի Մարգարեանի, Նշան Բեթի Այտնեանի եւ իրենց զաւակներուն, հայրենակից՝ ՊՕՂՈՍ ՅԱՆԵԱՆի գառնաղէտ մահուան թիւ:

Արայ Սարգիսեան կ. Բարունակ

Առլը, 8 Յուլիս

Tricotage A. DERTOMAYAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանօթացնելու յարգելի յաճախորդներուս թէ արհեստանոցս փոխադրած եմ՝

71 Ave. du Bas Meudon, 71

Ile St. Germain, Issy - les - Moulineaux (Seine)

Tél. MICHELET 20—60

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻՒ ՆՕՐ :—: ԼԸ ՐԷՆՍԻ

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14ԷՆ 22

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇՆՈՒՄ

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն եւ սիրուն անակնկալներ վարժարանին սանուհիներուն կողմէ:

ՃԱՇ ՊԱՆԱՏ ՊԱՐ ՃՈԽ ՊԻԻՖԷ

Անթրեւի դէմ պաշտպանուած վայր:

Մուտք **5** *ֆրանք:*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամէյ Օփէրայէն կամ ժ. 21 A.* — Care de l'Estէն *կարկանի կիծը, իջնել՝ Րէնսի-Փավիյոն*

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հմաեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Աւեւտրական եւ Հաշտարար դատարաններու առջեւ: Նուիրեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

Ցանկն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հիւմ նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու:

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց:

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

Լաւ պատեհութիւն Հայերու

Մեկնումի պատճառաւ վարձու է նպաստաւոր պայմաններով յարկաբաժին մը՝ Սէն-Լազարի թաղամասին մէջ: Տարեկան վարձք 6 ֆրանք: Reprise 1500 ֆրանք: Շարժ եւ կահկարասիի տուրք չկայ: Դիմել՝ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի, 15, rue de Vienne, հինգերորդ յարկ, 13-14 եւ 19-20:

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա· ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Շատոնց կը փափաքէր փոխել իր գործունէութեան ձեւը, կազմակերպչական աշխատանքը ձգելով ատենօրեայ մարտական գործ: Իր դիրքը, ահաբեկչական աշխատանքի իր փափաքը, որ կ'արտացոլար իր բոլոր խօսքերուն մէջ, անմիջապէս պիտ համոզեցին թէ Մարտական Մարմինը իր մէջ պիտի գտնէր թանկագին եւ անձնուէր մարտիկ մը:

Հետը պահ մը խօսելէ յետոյ, մեկնեցայ Պարկով, ուր եկան հաւաքուեցան Ազէւ, Սազոնով եւ Կալիայեւ:

Այնտեղ էր, որ Սազոնովը տեսայ, առաջին անգամ ըլլալով այլեւս ոչ կատապանի նստարանի վրայ, ոչ ալ կատապանի զգեստով: Հասակը միչակէն վեր, վարդագոյն եւ զուարթ դէմքով: Երբ Շուայցէր իրեն կ'ըսէ թէ հրաժարած ենք Պլեհվէն սպաննելէ եւ իրեն կ'առաջարկէ մեկնիլ արտասահման, չափազանց կը վշտանայի: Նման հրաման մը իրեն կը թուէր հրամայի մը պատերազմի դաշտը լքելու: Եւ սակայն Մարտական Մարմնին կարգապահութեան հնազանդելու համար, կը ծախէ ձին եւ կառքը, ու կը մեկնի Սուվալկի: Շոգեկառքին մէջ, Սուվալկիի եւ Վիլնոյի միջեւ, կը հանդիպի Կալիայեւի, եւ, ի մեծ ուրախութիւն իրեն, մտիկ կ'ընէ հրահանգը՝ մեկնելու ոչ թէ Ժընեւ, այլ Պարկով: Պարկովի մէջ մտերմօրէն կը կապուի Կալիայեւի հետ, թէեւ այս վերջինը առաջինին առթիւ իրեն թըւած ըլլար տարօրինակ մէկը:

Կալիայեւ կը սիրէր յեղափոխութիւնը այն խոր ու տաք սէրով, զոր կը զգան միայն անոնք որ յեղափոխութեան կը նուիրեն իրենց ամբողջ կեանքը: Բայց, ծնունդով բանաստեղծ, կը սիրէր արուեստն ալ: Երբ յեղափոխական հաւաքոյթներ տեղի չունենային, երբ գործնական հարցեր մասին վիճաբանութիւններ չկային, կը խօսէր միայն գրականութեան մասին, երկար, միշտ խանդավառ եւ Լեհի լեղուական չեշտով: Ծըննած եւ մեծցած էր Վարշաւիոյ մէջ, զաւակն էր ռուս սպայի մը: Իր լեզուն պատկերաւոր էր եւ զեղեցիկ: Բալմոնտ, Բրիւսով, Պլոկի անուններըը, որքան ալ օտար ըլլային անոնք նոյն չրջանի յեղափոխութեան, սիրելի էին իրեն: Չէր կրնար ըմբռնել ոչ անտարբերութիւնը, որ ցոյց կը տրուէր առանց գրական համբաւին, ոչ ալ անծանօթութիւնը անոնց գործերուն մասին: Իր կարծիքով, այդ բանաստեղծները յեղափոխականներ էին արուեստի մէջ: Եւ եռանդագին կը պաշտպանէր նոր բանաստեղծութիւնը: Նոյնիսկ աւելի մեծ թափով կը բողոքէր, երբ իր ներկայութեան մէկը ելլէր եւ զանոնք յետադիմական կոչէր: Բոլոր անոնց համար որ պինդ կը ճանչնային, յեղափոխութեան, ինչպէս արուեստի իր սէրը կը լուսաւորուէր մէկ եւ նոյն բոցով,— կրօնական զգացումով մը, անդիտակցական զգացումով մը, վեհերոտ, բայց ուժեղ եւ խոր: Ահաբեկչական ասպարէզ նետուած էր ան ճամբով մը, որ յատուկ էր իրեն, ճամբայ մը ինքնատիպ եւ անձնական: Եւ ինչ որ կը տեսնէր այդ ասպարէզին մէջ, ոչ միայն լաւագոյն ձեւն էր քաղաքական պայքարին, այլեւ բարոյական զոհաբերութիւն մը, թերեւս ալ կրօնական զոհաբերութիւն մը:

Սազոնով յեղափոխական ընկերվարական մըն էր, մարդ մը որ անցած էր Մխայլովսկիի եւ Լավրովի գպրոցէն (ռուս ընկերվարականներ եւ ընկերվարական գրագէտներ), Նարոդնայա Վոլիայի անդամներուն մտաւորական զաւակն էր, յեղափոխութեան մոլեգին նուիրեալ մը, չուզելով ոչինչ ճանչնալ եւ ընդունիլ յեղափոխութենէն դուրս: Ահա ժողովուրդին մասին իր այդ զգայուն հաւատքն էր, ժողովուրդին կապած էր սէրն էր, որ կ'առնէր ուժը: Ուրեմն զարմանալի ոչինչ կար, եթէ Կալիայեւի խանդավառ խօսքերը արուեստի վերաբերեալ եւ հասկացողութիւնը ահաբեկչական չարժման մասին Սազոնովի թուեցան, առաջին առթիւ, տարօրինակ, արտառոց, անհամապատասխան այն պատկերին, զոր ինք տուած էր յեղափոխութեան եւ ահաբեկչութեան: Բայց Սազոնով խոր զգայնութեամբ օժտուած մէկն էր: Կալիայեւի տեսակէտներուն եւաեւ կը նշմարէր ուժ մը, խանդավառ խօսքերուն եւաեւ՝ անչէջ հաւատք մը: Զգացած էր, որ Կալիայեւ, հակառակ կեանքը սիրելուն, պատրաստ էր զոհաբերելու ինքզինք ամէն վայրկեան, նոյնիսկ աւելին՝ կը ցանկար այդ զոհաբերութեան: Եւ սակայն, առաջին օրը որ հասանք Պարկով, Սազոնով Համալսարանի պարտէզին մէջ ինծի հանդիպելով, մտերմացաւ եւ ըսաւ·

— Լաւ կը ճանչնա՞ք բանաստեղծը: Ինչ տարօրինակ է:

— Տարօրինա՞կ, ի՞նչ բանի մէջ:

— Այսինքն թէ աւելի բանաստեղծ է քան յեղափոխական:

Սազոնով կանգ առաւ խոսվեալ: Իրեն թուեցաւ թերեւս, որ իր խօսքերուն մէջ դրաւ անուղղակի քննադատութիւն մը Կալիայեւի մասին: Արդարեւ, երբեք, այս խօսակցութենէն ոչ առաջ եւ ոչ ալ վերջը, երբեք իրմէ չեմ լսած քննադատական խօսք մը, ո եւ է մէկուն մասին:

— Դիտած էք անշուշտ, յարեց, թէ ժամանակ մը չէի կարծեր որ ան օժտուած չէ ահաբեկչութիւնը, բայց սկսի թէ կարեւոր գործը այդ Արդ, հիմա, կ'ընդունիմ որ մեր ճիգերը պէտք է կեդրոնացնենք ճամբուն մէջ: Այդպէսով է որ յաղթենք: Եւ բանաստեղծն ալ կարծիքն ունի:

Ճիշդ այդպէս էր, արդարեւ լիայեւի կարծիքը: Անշուշտ չէր բանար խաղաղ աշխատանքներուն ժէքը, ընդհակառակն կը հետաքրքրուէր այդ ճամբով կատարուած ռազմիմութիւններով: Այսուհանդերձ ահաբեկչութիւնը կը նկատէր իբրեւ փոխութեան անկիւնաքարը: Բայց պէս, չէր կրնար զրաւել քարոզչամբ բանուոր դասակարգին թէեւ կը սիրէր եւ կը հաւկնար այդ տաւորները: Շարունակ կ'երազէր հաբեկչութեան մասին, որ վճռական դեր պիտի կատարէր յեղափոխութեան ի նպաստ:

(Շարունակելի)

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)
Le Gérant : H. STEPHAN

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
13
ՅՈՒԼԻՍ
1933
13 Juillet
1933

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ՅՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2238

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԽԱՐԽԱՓՈՒՄԷ ԽԱՐԽԱՓՈՒՄ

Այսպէս ուրեմն, «Հայաստանի կոչնակ»ն ալ խառնուեր է կառանին, ասպարէզէն քշելու համար հայկական եռագոյնը:

Ան կ'ընդունի որ եռագոյնը « կը մարմնացնէ վերածնունդի դաղափարական մը միայն,— խորհրդաւոր եւ ստորագրո՛ւ յիշատակ »:

Բայց, այդ հանդամանքով իսկ յարմար չի նկատեր անոր ծածանումը· քանի որ, «եռագոյնը կը նկատուի հակապետական խորհրդանիշ մը »:

Այս առթիւ, սուտ մըն ալ կը գլորէ, հաւատացնելու համար թէ՝ «արտասահմանի հայ ժողովուրդը, դաշնակցական տարրին բացառութեամբ, կը նախընտրէ մնալ դրօշազուրկ »:

Մինչդեռ, այս դրօշամարտին մէջ, « Հայաստանի Կոչնակ »ը եւ իր բոլոր լուսաղբիւրները, կարմիր թէ դեղին, իրենց դէմ ունին հայ ժողովուրդին ջախջախիչ մեծամասնութիւնը:

Երեւի «Կոչնակ»ին խմբագիրները Բարեգործականի գրասենեակներէն կամ ժողովարաններէն տարբեր տեղ չեն յաճախեր, տեսնելու համար բուն իրականութիւնը:

Անոնք մինչեւ անգամ կ'անտեսեն Շիքագոյի վերջին հանրաքուէն, երբ մասնակցողներուն ջախջախիչ մեծամասնութիւնը պաշտպանեց եռագոյնը:

Եւ կ'անտեսեն սա բազմագան մխիթարիչներն ալ, որոնք, բոլոր դաղութներուն մէջ, դուրգուրանքով կը պարզեն եռագոյնը, ամէն անգամ որ առիթ մը ներկայանայ:

Քանի մը պատահական օրինակներ յիշած ըլլալու համար, կը հարցնենք.—

Դաշնակցականնե՞ր էին անոնք որ, քանի մը ամիս առաջ, մասնակցեցան Ազգաժողովին, Նիսի, Մարսէյլի, Կրընոպլի եւ Լիոնի փողոցներուն մէջ պատուելով ազգային դրօշը:

Դաշնակցականնե՞ր են կամաւորներու Միութիւնը, Հ. Մ. Ը. Մ.ը, Զ. Ո. Մ.ը եւ բազմաթիւ Հայր. միութիւններ եւ ուրիշ այնքան կազմակերպութիւններ:

« Դաշնակցական տո՞ըր » է Եոզկատի Հայր. միութիւնը, որուն անդամները, քանի մը շաբաթ առաջ, իրենց դաշտահանդէսին առթիւ, եռագոյնը պարզած յառաջացան մինչեւ կայարան եւ կախեցին հանրակառքին վրայ:

Իրաւունք չունե՞ր թղթակիցը բացագանչելու, այդ խանդավառութեան առթիւ.

— «Ուրացող հայախօսներ, օրինակ առէք բրմախօս եոզկատցիներէն»:

« Կոչնակ » խմբագրականը ոչ միայն նենդութիւն կ'ապացուցանէ, այլ եւ տգիտութիւն:

Ան կը կարծէ որ, երբ Մ. Նահանգները ճանչնան խորհրդային իշխանութիւնը, կարելի պիտի ըլլայ պարզել եռագոյնը:

Ո՞ր չաղացքէն ձայն կուտաք, բարեկամներ:

Ֆրանսան, Ճաւնաստանը եւ ուրիշ երկիրներ չատոնց ճանչցած են խորհրդային իշխանութիւնը:

Բայց, դուք խորհուրդ պիտի տա՞ք որ այդ երկիրներու հայկական դաղութները կարմիր դրօշ պարզէին:

Զեզի ո՞վ պատմեց թէ « Հայ – հայրենիք »ին դրօշն է այդ,— միջազգային կարմիրը եւ երբ Ամերիկան իր ճանաչումը հռչակէ, կարելի պիտի ըլլայ պարզել զայն:

Գլխիվայր շրջելով իր խակ ստեղծած անեղին մէջ, «Կոչնակ»ը «փափաքելի եւ նպատակայարմար» կը գտնէ յօրինել «առժամանակեայ ազգային նշանադրօշ մը»:

«Պայմանաւ որ, «Երեւանի կառավարութեան վիրաւորանք չպատճառէ»:

Երբ կ'ըսենք թէ չատերու խելքը չուր կերած եւ խիղճը մոմուռ կապած է Երեւանի սարսափէն, մարդիկ իրար կ'անցնին եւ պատիւ կը պահանջեն:

Ահա նորագոյն օրինակը: Դուք դատեցէք:

Իոլորս ալ կ'ընդունինք որ եռագոյնը վերածնունդի խորհրդանշան մըն է, ազգային տենչերու, անկախութեան եւ ազատութեան դրօշը: (Եւ Դաշնակցութիւնը չէր որ թանգարանէն հանեց զայն, այլ Ժողովրդական – ռամկավար նախարար մը):

Աւդ, քանի որ դաղութները աւելի քան երբեք տոգորուած են անկախութեան դաղափարով, եւ նոյն իսկ ռամկավարները «Անկորնչելի» իրաւունքներու, «Մեծ Տեսիլք»ի հետանկարով կ'ապրին, ուրեմն առաջարկուած առժամեայ « նշանադրօշ »ն ալ պիտի ներկայացնէ իմաստ մը, ազգային խորհուրդ մը:

Ի՞նչ կրնայ ըլլալ այդ խորհուրդը, որ թէ արմատախիլ բազմութեանց սրտին խօսի, խանդավառէ եւ գօտեպնդէ զանոնք, եւ, միեւնոյն ատեն, « Երեւանի կառավարութեան վիրաւորանք չը-պատճառէ »:

Եթէ գոյները փոխենք եւ նշանակենք սեւ – ճերմակ – դեղին, Երեւանը հակայեղափոխական իմաստ չը՞ պիտի տայ անոր:

Եթէ առիւծ մը դնենք նոր դրօշին վրայ, Երեւանը չը՞ պիտի կասկածի թէ ··· բրիտանական աշխարհակալութեան կը ծառայենք:

Թերեւս ձայն չհանէ, եթէ իբրեւ խորհրդանշան ընտրենք «Գառն Աստուծոյ», վերեւն ալ՝ խաչ մը:

Եւ կամ՝ իբրեւ ազգային ներշնչման աղբիւր ընտրենք Յիսուս-Քրիստոսը, բազմած՝ «ի վերայ իշոյ աւանակի», ինչպէս կը պատմէ Աւետարանը ···

Ի՞նչ առելութիւն է այս, եղբա՛յր «Կոչնակ», ի՞նչ անճոռնի եւ փոքրոգի խաչակրութիւն խորհրդանշանի մը դէմ, որ տիրաբար տեղ բռնած է սիրտերու մէջ եւ հրապարակներու վրայ, եւ որուն առջեւ կը խոնարհի յեթին օտարականը:

Ի՞նչ կ'ուզէք վրկել, անարգելով այսքան տարրական սրբութիւն մը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ՓԱԿՈՒԻ ՅՈՒԼԻՍ 22ԻՆ ԿԱՄ 29ԻՆ

ՀԱՄԱՁԱՅՆՈՒԹԻՒՆ ԳՈՑԱՑԱԾ ՄԷԿԴԻ ԴՆԵԼՈՒ ԴՐԱՄԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Տնտեսական խորհրդաժողովին դիւանը նիստ դումարելով երեքշաբթի օր, միաձայնութեամբ քուէարկեց բանաձեւ մը, որ չափազանց կը կրճատէ օրակարգը: Տնտեսական յանձնաժողովը եւ մասնախումբերը պիտի քննեն միայն արտադրութեան դասաւորման խնդիրը եւ ուրիշ երկրորդական հարցեր, իսկ դրամական յանձնախումբերը՝ պետութեանց փոխադարձ պարտքերու խնդիրը: Պիտի քննուի թէ կարելի՞ է կեդրոնական դրամատուներ հաստատել այն երկիրներուն մէջ որ զրկուած են: Այս տեսական խնդիրներէն դուրս, նոր հարցեր նկատի պիտի առնուին երբ ընդհանուր համաձայնութիւն գոյանայ: Մինչդեռ դրուած են դրամները կայուն վիճակի մը վերածելու (դրամական զինադուլ) եւ մաքսատուրքերը կրճատելու (մաքսային զինադուլ) խնդիրները:

Այս պայմաններուն մէջ, կը կարծուի թէ խորհրդաժողովը հազիւ 10 օր պիտի տեւէ, փակուելով յուլիս 22ին, կամ, առ առաւելն, 29ին:

Ցանձնաժողովներու եւ մասնախումբերու աշխատանքը լրանալէ յետոյ, խորհրդաժողովը լիագումար նիստ մը մէկ հանդիսաւորապէս պիտի արձանագրէ ձեռք բերուած արդիւնքները, եւ պիտի յետաձգուի անորոշ ժամանակով:

Երեքշաբթի օրուան նիստին մէկ, Պ. Մաքսոնըլտ բաղձանք յայտնեց որ ժողովին յետաձգումը հինգ շաբաթէն աւելի չտեւէ: Բայց, ժողովին նոր նըստաշրջանին բացումը կախում պիտի ունենայ Մ. Նահանգներու կացութենէն եւ տոլարին վիճակէն:

⁂ *Խորհրդային պատուիրակութիւնը առաջարկեց օրակարգ անցընել հետեւեալ երկու խնդիրները.— 1) Կնքել տնտեսական ոչ-յարձակման դաշինք մը՝ բոլոր պետութեանց միջեւ.— 2) Ուսումնասիրել դանազան երկիրներու ներածման կարողութիւնը զարգացնելու միջոցները:*

⁂ *Բոլոր պատուիրակներն ալ գոհ կ'երեւան օրակարգի կրճատումէն· մանաւանդ որ, վերջին պահուն հաշտարար տրամադրութիւններ ցոյց տուին Անգլոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներու դլխաւոր պատուիրակները: Ժողովին փակումէն վերջն ալ, բանակցութիւնները պիտի չարունակուին ոսկեվճարի կուսակիցներուն եւ միւսներուն միջեւ, եթէ մը դտնելու համար:*

⁂ *Ուաշինկթընէն կը հեռագրեն թէ տնտեսական վերակազմութեան դեղադին խորհուրդ մը կազմուած է, նախագահութեամբ Պ. Րուզվէլթի: Այս խորհուրդը ամէն չաբթու նիստ պիտի դումարէ նախագահական պալատին մէջ, բռնելով նախաբարական խորհուրդին տեղը եւ ըլլալով չատ աւելի բազմանդամ եւ հեղինակաւոր: Օրակարգին վրայ արձանագրուած են հետեւեալ խնդիրները.— կրճատել ցանքը· կարգ – կանոնի տակ առնել ճարտարագործութիւնները, նշանակելով աշխատավարձի նուազագոյն եւ աշխատանքի ժամերու առաւելագոյն չափ մը· հանրօգուտ չինութիւններ կատարել, կանոնաւորել հողագործական շրջաններու վիճակը եւ վերջապէս լուծել դրամական խնդիրը:*

Քաղաքական տեսակցութիւններ Հռոմի մէջ

ՄՈՒՍՈԼԻՆԻ ԹԷՎՖԻՒ ՐԻՒՇՏիի ՀԵՏ ԿԸ ՔՆՆԷ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԵՒ ՌՈՒՍԻՈՅ ՎԵՐԱԲԵՐԵԱԼ ՀԱՐՑԵՐ

Թէվֆիք Րիւշտի, Թուրքիոյ արտաքին գործավարը փարիզէն Հռոմ գացած ըլլալով, երեքշաբթի օր մէկուկէս ժամուան տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մուսոլինիի հետ: Այս առթիւ հրատարակուած պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ երկու պետական մարդիկը քննեցին երկու երկիրները չհաղորդող հարցերը եւ այն քաղաքականութիւնը որ կը բերի իրենց բարեկամական դաշինքէն:

Հռոմի քաղաքական շրջանակները — թրքական թէ իտալական — լուռ կը մնան քննուած խնդիրներու էութեան մասին, բայց, տարակոյս չկայ թէ Մուսոլինի եւ Թէվֆիք Րիւշտի նկատի առած են վերջերս կնքուած բոլոր համաձայնութիւնները, մէջն ըլլալով չորսերու դաշինքը: Փոքր համաձայնութիւնը նախապէս կասկածով կը նայէր չորսերու դաշինքին վրայ, բայց այժմ կ'ընդունի թէ այդ պայմանագիրը դլխաւոր միջոցն է Ֆրանքեւիտալական մերձեցման: Իրողութիւն է որ թէ Ֆրանսա եւ թէ Իտալիա կ'ուզեն ամրապնդել իրենց յարաբերութիւնները՝ մօտաւոր Արեւելքի պետութեանց հետ: Այս պատճառով է որ, Թուրքիոյ արտաքին գործավարը Փարիզ դալէ յետոյ, ուղեց հանդիպիլ նաեւ Վիէննա եւ Հռոմ:

Պ. Մուսոլինի միեւնոյն ատեն երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ խորհրդային դեսպանին հետ, քաղաքական հարցերու մասին: Դեսպանը վերջերս Մոսկուա դնաց, եւ այս առթիւ զրոյց չբլլեցաւ թէ Ռ. Միութեան եւ Իտալիոյ առեւտրական յարաբերութիւնները պիտի վերածուին քաղաքական համաձայնութեան մը: Այժմ կը ստուդուի թէ մօտերս ոչ – յարձակման դաշինք մը պիտի կնքուի երկու երկիրներուն միջեւ: Հռոմի խորհրդային դեսպանը Մոսկուա դացած էր նոյն ինքն Մուսոլինիի թելադրութեամբ, որպէսզի լուսաբանութիւններ տայ չորսերու դաշինքի մասին, որուն ծուռ կը նային բոլշեւիկները: Իտալական կառավարութիւնը կ'ուղէր համոզել Մոսկուան թէ երբեք ծրագիր չկայ արեւմտեան պետութեանց տեսչապետութիւն մը հաստատելու եւ թէ կարելի է նոյն ձեւով համաձայնութիւններ կնքել արեւելեան Եւրոպայի մէջ:

Ինչպէս կ'երեւայ, դեսպանը յաջողած է իր պաշտօնին մէջ· մանաւանդ որ, կ'ըսուի թէ մօտերս Պ. Լիտվինով ալ Հռոմ պիտի հանդիպի, ոչ – յարձակման դաշինքը ստորագրելու համար: Երբ այս դաշնագիրը կնքուի, նոյն իմաստով համաձայնութիւններ պիտի կարգադրուին Դանուբեան եւ Պալքանեան պետութեանց հետ, մէջն առնելով փոքր Համաձայնութիւնը եւ մանաւանդ Եուկոսլաւիան:

⁂ *Թէվֆիք Րիւշտի Հռոմի մէջ տեսակցեցաւ նաեւ խորհրդային դեսպանին հետ եւ յաջորդ օրը նոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մուսոլինիի հետ, Նեղուցներու հարցին եւ ուրիշ տնտեսական – քաղաքական խնդիրներու մասին:*

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ

Մարսէյլ – Մօնփէլիէ (166 քիլոմեթր) հանգրուանը շատ հետաքրքրական եղաւ: 41 հեծելանուագիրները միասին հասնելով՝ առաջին հանդիսացաւ Ֆրանսացի Անտոէ Լըտիւֆ: Դասաւորման մէջ ո՛ր եւ է փոփոխութիւն չկայ:

Ա.— Ֆրանսացի Սփէշէր, Բ.— Պելճիքացի Լըմէռ, Գ.— Իտալացի Կուէռա, Դ.— Ֆրանսացի Աբշանսօ եւ ե.— Իտալացի Մարթանօ:

«Յեղափոխութիւնը վերջացած է»

ԱՄԷՆ ՕՐ ՄԷԿ ՆՈՐՈՒԹԻՒՆ՝ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

Հիթլէրը անցեալ օր ժողովի հրաւիրելով Գերմանիոյ դաշնակից պետութեանց նահանգապետները — մարզպաններ — չափաւորութեան ճառ մը խօսեցաւ անոնց եւ չեշտեց թէ յեղափոխութիւնը չի կրնար մնայուն վիճակ դառնալ:

Այս պատգամին վրայ, ներքին գործավարը առջի օր հետեւեալ չրջաբերականը ուղղեց·

— « Իր վերջին յայտարարութեանց մէջ, վարչապետը բացորոշապէս շեշտեց թէ գերմանական յեղափոխութիւնը վերջացած է: Լուծուած են բոլոր այն կուսակցութիւնները որ գոյութիւն ունէին ազգային – ընկերվարական կուսակցութեան կողքին: Միանգամ ընդ միշտ անկարելի է անոնց վերակազմութիւնը եւ վերադարձը: Ուրեմն, ազգային ընկերվարական կուսակցութիւնն է միակ եւ վերադարձը: Ուրեմն, ազգային ընկերվարական կուսակցութիւնն է միակ նեցուկը պետական իշխանութեան: Բոլոր կարեւոր պաշտօնները յանձնուած են ազգային – ընկերվարականներու: Հետեւաբար, յաղթական յեղափոխութիւնը մտած է հաւուոյթի շրջանին մէջ, այսինքն կը մնայ ձեռնարկել բնականոն եւ օրինաւոր վերակազմութեան աշխատանքի մը: Սակայն, ծանրապէս կը վտանգուի այդ աշխատանքը, եթէ մարդիկ շարունակեն խօսիլ յեղափոխութեան տեւականացման կամ երկրորդ յեղափոխութեան մը մասին: Ո՛վ այդպիսի խօսք կ'ընէ, պէտք է գիտնայ թէ կ'ըմբոստանայ Առաջնորդին դէմ եւ ըստ այնմ պիտի դատուի: Ո՛ր եւ է խափանարար ձեռնարկ պիտի դատապարտուի ծանր պատիժներու, առնուազն կանխարգել բանտարկութեան: Նահանգապետները և շրջանային կառավարութիւնները պէտք է բոլոր միջոցներով թոյլ չտան որ կուսակցութեան կազմերը կամ անդամները կառավարական իշխանութեան հանգամանք առնեն· որովհետեւ, այդ պարագային մարբսեան և համայնավարական տարրեր սողոսկելով, պիտի խանգարեն ազգային յեղափոխութիւնը եւ կառավարութեան գործը: Մասնաւոր լիազօրներու ներկայութիւնը չի կրնար հաշտուիլ ամբողջական պետութեան հեղինակութեան հետ:

⁂ *Երկրորդ չրջաբերականով մը, ներքին նախարարը բոլոր քաղաքապետութեանց կ'ազդարարէ թոյլ չտալ որ ծնողները իրենց նորածինները կոչեն Հիթլէր (իգական՝ Հիթլէրին կամ Հիթլէրիքէ), որովհետեւ « Աստծոյ »ը Հիթլէր (իգական՝ Հիթլէրին կամ Հիթլէրիքէ), որովհետեւ « Աստծոյ »ը չախտրժիր: Անասատողներուն անունները պիտի հաղորդուին նախարարութեան:*

⁂ *Փրուսիոյ մէջ 214 հրեայ նօտարներ պաշտօնանկ եղան վերջնապէս:*

⁂ *Գործադրկութեան դէմ պայքարը յառաջ կը տարուի ընդարձակ ճակատի մը վրայ: Թերթերը ամէն օր նորութիւններ կը հրատարակեն: Կը խորհուի փապուղիներով իրարու միացնել Պերլինի կայարանները, ինչպէս եւ Լրանցք փապուղիներով իրարու միացնել Պերլինի կայարանները, ինչպէս եւ Լրանցք մը չինել Հռենոսի եւ Դանուբի միջեւ: Մեծ արդիւնքներ կը սպասուին հարսնիքներու եւ փեսացուներու համար սահմանուած պարգեւէն (տարեկան համար մառք,— 6000 ֆրանք): Թերթերը կը գրեն թէ այս պարգեւին չնորհիւ, տարին 200,000 ամուսնութիւն պիտի կնքուի, առաջին տարին 400,000, իսկ յաջորդաբար տարեկան 200,000 հոգի պակսեցնելով գործազուրկներուն թիւը: Միեւնոյն ատեն պիտի օգտուի կահ կարասիներու եւ առանին առարկաներու ճարտարագործութիւնը, քանի որ պետական պարգեւը սահմանուած է գնումներու: Պետութիւնը տարեկան 160միլիոն մառք պիտի ծախսէ այս նպատակով:*

⁂ *Պաշտօնական զեկոյցի մը համաձայն, Փրուսիոյ մէջ բանտարկուած քաղաքացիներու թիւն է՝ 12,000, իսկ ամբողջ Գերմանիոյ մէջ՝ 18,000, մինչդեռ արտասահմանի թերթերը կը ցուցնեն 100,000: Կ'երեւայ թէ պաշտօնական ցանկէն դուրս են այն կալանաւորները որ կը դտնուին կեդրոնացման բանակատեղիներու մէջ:*

⁂ *Բողոքական երէց մը, Միւլլէր, հետեւեալ «Հայր մեր»ը չինած է Հիթլէրի համար.—*

Աստուած Հիթլէր, դուն մեր առաջնորդն ես,
Թող ըլլայ քու անունդ գողացնէ մեր բշնամիները,
Թող հասնի քու երրորդ արքայութիւնդ,
Եւ ըլլայ կամքդ այսօր եւ միշտ յաւիտեան:

Պետք մը խաղաղ խաղալ՝

ՋԻՆԱԹԱՓՈՒԹԻՒՆԸ ՅԱՋՈՂՑՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Ջինաթափութեան խորհրդաժողովին յետաձգումէն ի վեր, անոր նախագահը՝ Պ. Հէնտըրսըն պատրաստներ կը կատարէ մայրաքաղաքէ մայրաքաղաք, յուսալով մասնաւոր խօսակցութեանց չնորհիւ հարթել դժուարութիւնները:

Առջի օր Պ. Հէնտըրսըն փարիզ հանդիպելով, երկար տեսակցութիւններ ունեցաւ վարչապետ Պ. Տալատիէի, Պ. Փօլ Պոնքուռի եւ ուրիշ իրաւասու անձերու հետ: Այս առթիւ կէտ առ կէտ քննուեցան վիճելի հարցերը: Երկու կողմերն ալ գոհ կ'երեւան տեսակցութեան արդիւնքէն:

Պ. Հէնտըրսըն Հռոմ գնաց, Պ. Մուսոլինին ալ տեսնելու համար:

Խանէք Մաքսօնալտ դաս բացաւ,

200,000 ՖՐԱՆՔ ՀԱՏՈՒՑՈՒՄ ՊԱՀԱՆՋԵԼՈՎ

Առջի օր, պատժական 13րդ առեանին առջեւ, չարժանկարի թաղուհիներէն Խանէք Մաքսօնալտ դաս բացաւ լրագրողի մը, Ալտոէ Ռանսանի դէմ:

Երեք ամիս առաջ, երգիծախաղի մը մէջ, լրագրողը մատացածին տեսակցութիւն մը դետեղած էր Օր. Մաքսօնալտի հետ, որ ինքզինքը վիրաւորուած համարելով, 200,000 ֆրանք հատուցում կը պահանջէ:

Խանէք Մաքսօնալտ մանաւանդ ազդուած է օրագրողին հետեւեալ տողերէն.

— «Տեսակցութիւնը եղաւ մտերմիկ, համարձակ, զգայասիրական, երանաւէտ: Օրիորդը ինծի թոյլ տուաւ բոլոր յանդգնութիւնները··· փունջ մը կտրեցի իր մազերէն, համբուրեցի թարթիչները, եւ գոյաց 25 հատ իւրաքանչիւր կոպիկ վրայ, փչեցի ծոծրակին աղուամազը, ճկոյթ մատս պտտցուցի մերկ թեւին վրայ, չափեցի դնդղոցը, շոյեցի ձեռքին խոռոչը··· »:

ՃԱՄԲՈՒԱԾ ԵՒ ԿԱՏՂԱԾ ՍԻՐԱՀԱՐԻ ՄԸ ՎՐԷԺԸ

Պելճիքայէն մանկամարդ աղջիկ մը, Ժոժէթ, 19 տարեկան, որ բանուորուհի է Լիլի մէջ, երես դարձուցած էր Ֆրանսացի երիտասարդի մը: Առջի օր տղան սպասեց գործարանին դրան առջեւ եւ հետապնդելով, բառնցք մը իջեցուց: Աղջիկը մարեցաւ: Երիտասարդը օգտուելով առիթէն, դանակով պզտիկ խաչեր գծեց աղջկան դէմքին վրայ եւ քիմիական հեղուկ մը լեցուց ու կապեց: Երբ աղջիկը սթափեցաւ, զգաց որ դէմքը կ'այրի: Տուն հասնելէ վերջը հասկցաւ ամէն բան: Դէմքը այլանդակուած է եւ բացուած հետքերը պիտի մնան մինչեւ մահ: Տղան ձերբակալուեցաւ:

ՊՏՈՒՂԱՅԻՆ ՍԵՓԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹԻՒՆ ՅՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԸ ՀՈՐՁԵՐՈՒ

Ա. Տարեկան ժողովը տեղի պիտի ունենայ Հոկտեմբեր 11-ին, կիրակի օր, ժամը 10-ին, Ս. Աստուածածին եկեղեցւոյ սրահին մէջ, Ս. Պատարագէն ետք։

Բ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու իրաւունք ունին միայն այն անդամները, որոնք մինչեւ Հոկտեմբեր 1-ը վճարած կ՚ըլլան իրենց տարեկան բաժինը։

Գ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Դ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Ե. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Զ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Է. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Ը. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Թ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Ժ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԱ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԲ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԳ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԴ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԵ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԶ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԷ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԸ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

ԺԹ. Ընդհանուր ժողովին մասնակցելու համար անդամները պարտաւոր են ներկայանալ իրենց անդամական քարտերով։

Ի. ՎԱՐԴԱՊԵՏ

ԲՈԼՈՐ ՀԱՅԵՐ

ԻՄ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՍՈՒԼԹԱՆԱԿԱՆ ԴԱՀԻՔԻՆ

1915ի դիմաց 1918 դարձեալ Հայաստանի ամբողջ տարածութիւնը ազատագրուեցաւ թշնամիներէն եւ հոն հաստատուեցաւ հայկական կառավարութիւն։ Ամբողջ ժողովուրդը ոգեւորուած էր ազատութեան շունչով եւ ամէն կողմ կը տիրէր ուրախութեան մթնոլորտ։ Ամէն մարդ կը զգար, որ ինքը տէր է իր հողին եւ իր հայրենիքին

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՆԻԼԻ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ «ՎԻՇԱՊ» Կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ Արամ, Մուրատ եւ Մասիս խումբերու բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանին դիմացի ծանօթ հաւաքատեղին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի հարցերու քննութիւն։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

Գաւառ

Հ. Յ. Դ. Վիէնի Կոմիտէն ընկերական ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ իր շրջանի Քրիստափոր Ապառաժ եւ Ռոստոմ խումբերու բոլոր ընկերները այսօր Հինգշաբթի իրիկուն ժամը 8ին Խաժակ Ակումբին մէջ։ Օրակարգ 11րդ Շրջ. ժողովի հարցերու քննութիւն եւ շրջաբերականներ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ԿԱՐՏԱՆԻ ՄԷՋ վաղը, Ուրբաթ կէս օրէ վերջ ժամը 2ին

Կը խօսի՝ ընկ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԱԻՏՕ խումբի դասախօսական ժողովը վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 6ին ծանօթ հաւաքատեղին։

Կը խօսի՝ ընկ. ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. ՏԷՕՒՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ՅՈՒԼԻՍ 23ին ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱՒԱՆՔԻ 36րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կը խօսի՝ ընկ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

***

Հ. Յ. Դ. ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԱՐՄԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ 16 ՅՈՒԼԻՍԻՆ ՇՔԵՂ. ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԽԱՆԱՍՈՐԻ 36րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կը խօսի՝ ընկ. ՄՈՒՐԱՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Ընկերական խնջոյք

Ի պատիւ Ռ. ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ եւ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆԻ

կազմակերպուած ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՋԱԻԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ ԿՈՂՄԷ

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. ԳԵՐԱՍԻՄ ԲԱԼԱՑԵԱՆ

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ԵՐԵԿՈՅ ԺԱՄԸ 8.30ին 18 rue Meudon

Տեղի կ'ունենայ *12* նորագիւրներու երդման արարողութիւնը։

Կը հրաւիրուին ընկերներ եւ համակիրներ։

Երգ, նուագ։ *Մուտք* 5 ֆրանք։

Բացօթեայ հանդէս Մարսէյլի մէջ

կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Իր 9րդ տարեդարձին առիթիւ

Հովանաւորութեամբ Հ. Յ. Դ. ՇՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

Մասնակցութեամբ ՊՈՒԼ. ՕՏՏՕԻ եւ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՔՈՅՐ ՄԱՆՈՒԱՃԻՒՂԵՐՈՒԻ

Տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը *2,30*ին

Garden Concert*ի ժէ*ղ 7 rue St Lazare *Ռուսական Քէմփին մօտ*

Կը խօսի՝ ընկ. Պ. ՀԻՒՍԵԱՆ

Արտասանութիւն, երգ, գաւեշտ։ Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ջափ. ՈՐԲ. Միութեան «վաֆագնեան» նուագախումբի։ Ժամը *5-30*էն վերջ եւրոպական պարեր։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։

Մուտքը ազատ է։

ՁԱՓ. ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵՍՆ ՀՐԱՇԱՆԳՈՎ ՋՐՈՑՑ ԿՈՒՏԱՆ

ԲԱՐԳԻՆ ՔՇԻՇԵԱՆ ԵՒ ՊԱՐՈՑՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Սուրիոյ, Եգիպտոսի մասնաճիւղերուն եւ ազարակի ծրագրին մասին։

Մէկ ժամ սինէմա, Ջ. Ո. Մ.ի Ֆրանսայի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի կեանքէն, միջազգ. այժմէական դէպքերու ֆիլմեր, Շառլօ եւ տուամ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ, վաղը Ուրբաթ 14 Յուլիս։

ՎԱՂԱՆՍԻ » Այս Շաբաթ 15 Յուլիս։

ԼԻՈՆԻ » Այս Կիրակի 16 Յուլիս։

Հաւաքոյթին տեղն ու ժամը կը հաղորդուին տեղւոյն մասնաճիւղերուն կողմէ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

Tricotage A. DERTOMAYAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանօթացնելու յարգելի յաճախորդներուս թէ արհեստանոցս փոխադրած եմ՝

71 Ave. du Bas Meudon, 71

Ile St. Germain, Issy - les - Moulineaux (Seine)

Tél. MICHELET 20—60

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը այս կիրակի St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացատրութիւնը (Passage à Niveau)

Ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**

կը նուագէ *ԵՔՐԱՏ* նուագախումբը։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, 18 եւ 25 թիւ* հանրակառքերը, *եւ* St. Lazareէն *շոգեկառք։*

ԳԱՑԷՔ ԱՅՑԵԼԵԼ ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԽԱՐՈՅԿԸ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ ԲԱՆԱԿԱՎԱՅՐԸ

Յուլիս 14, 15, 16 (Ուրբաթ, Շաբաթ եւ Կիրակի)

ՎԻՆՍԷՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, Stade Pershingի *ՅԱՐԱԿԻՑ ԴԱՇՏԷ*

Շաբաթ երեկոյ *ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՄԵԾ ԿՐԱԿԸ* մասնակցութեամբ օտար սկաուտներու։ Կիրակի ամբողջ օրը *ՍԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ եւ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ։*

Բանակումի Մուտք 2 ֆրանք

Քաջալերեցիք այս առողջ նոր սերունդը։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Փօրթ Վէնսէնէն առնել* St. Maureի *հանրակառքը եւ իջնել* Stade Pershing*։*

Դաշտահանդէս

ԱՂԲԻԻՐ–ՍԵՐՈԲԻ եւ ՍԱԼՆՈՑ–ՋՈՐԻ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Սալնոյ-Ջորի Հայրենակցական Միութեան

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ

Մէնթ Ռնարէյի օդասուն պարտէզին մէջ

Կը նախագահէ՝ Պ. ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԱՎԻԿԵԱՆ

Կը խօսի՝ Պ. ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ

Կը մասնակցին Պ. Պ. Ա. Ազարեան, Գ. Պօղոսեան, օրիորդներ՝ Գրիգորեան, Վարդանեան, Սարգիսեան։ Պ. Պ. Ա. Յարութիւնեան, Ա. Գրիգորեան, Ա. Յակոբեան, Խ. Դաւիթեան եւ Ա. Ասատուրեան եւ ուրիշներ։ *Մուտքը ազատ է։*

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

“ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ - ՆՈՅԵՄԲԵՐ ”

(ՏԱՐԵԳԻՐՔ)

Գեղարուեստական հրատարակութիւն, նուիրուած Հայաստանի նուաճումներուն՝ գրականութեան, արուեստի, մշակութային, շինարարութեան եւ ժողովրդական տնտեսութեան ասպարէզին մէջ։

Տարեգիրքը կազմուած է՝ Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ, ԱՒԵՏԻՔ ԲԱԿՈՒՆՑԻ եւ Ե. ՉՈՒԲԱՐԻ խմբագրութեամբ։ Կը պարունակէ Հայաստանի գործիչներու կենսագրականները եւ նուիրացած է՝ Հայաստանի գործիչներու լուսանկարներով, թատերական բեմադրութիւններու, մշակոյթի կեդրոններու եւ Հայաստանի ժողովրդի կենցաղը եւ կեանքը ներկայացնող պատկերներով։

Գիրքին ունի 658 էջ մեծադիր՝ լաթակազմ եւ գեղարուեստական կողմ։

ԳԻՆ՝ 15 ՄԱՐԿ

Ապսպրանքներու համար դիմել՝

«Knika» G. M. B. N, Kurfurstenstr. 33

BERLIN, W. 35 **ALLEMAGNE**

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մարիամ Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Արզումանեան եւ զաւակունք, Պ. Պ. Եղիշէ եւ Ջաւէն Սողոմոնեան, Տէր եւ Տիկին Վրդանէս Ղազարեան եւ զաւակը եւ իրենց պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բարեկամներու, հայրենակիցներու, Հ. Յ. Դ. Եր. կեդր. Կոմիտէին, կոմիտէներու, ենթակոմիտէներու, խումբերու, ընկերներու եւ ամէն ազնուց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, հօրեղբօր և ազգականին՝

ԱԲԳԱՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

կսկծալի մահուան առթիւ։

Մարսէյլ 10 *յուլիս* 1933

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Այրի Տիկին Թիւրքէրեան եւ պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն ամէն ազնուց որոնք անձամբ, գրաւոր եւ ծաղկեպսակով ցաւակցութիւն յայտնեցին *ՍԱՐԳԻՍ ԹԻՒՐՔԷՐԵԱՆԻ* դառնաղէտ մահուան առթիւ։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Տիկին Հիւանիկ Այտնճեան կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Յակոբ Առաքելեան (Քէօթահիացի)։ 1927ին կը գտնուէր Նիկոսիա (Կիպրոս)։ Իր Սելանիկ գտնուած միջոցին կը թղթակցէր։ Ֆրանսա գալէն ի վեր կորսնցուցած է իր եղբօր հետքը։ Իր մասին տեղեկութիւն ունեցողներէն կը խնդրուի իմացնել Տիկին Հիւանիկ Այտնճեանի, 40, Che. de la Rose, Morcellement Sarten, Marseille*։ Կը խնդրուի արտասահմանի թերթերէն արտատպել։*

Լաւ պատեհութիւն Հայերու

Մեկնումի պատճառաւ վարձու է նպաստաւոր պայմաններով փոքր յարկաբաժին մը՝ Սէն-Լազարի թաղամասին մէջ։ Տարեկան վարձք՝ 1500 ֆրանք։ Reprise *1500 ֆրանք։ Շարժ եւ կահկարասիի տուրք չկայ։ Դիմել՝ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԵԱՆի,* 15, rue de Vienne*, հինգերորդ յարկ, ժամը 13-14 եւ 19-20։*

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutu

ՄԱՄՆԱԴԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՒՆԻ, ՊՌԻՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՁԱՒ ի

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2

կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 6

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փ արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ ֆինանսական դատ ներու առջեւ, կուտայ certificats de coutumeներ, կը կատարէ ամուսնութ եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 *եւ* 17—19։ *Նաեւ ժամագրութեամբ*

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'E

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տ հիւանդութիւններ (ջերմամիզուկութիւն, ֆրանկոխտ եւայլն), մորթի, լ ստամոքսի եւ կենացի հիւանդութիւններ։

Բժշկուիը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ տրականութեամբ։ *Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում։*

Կը խնամենք ստամոքսի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ։ Բուրսն՝ սկսած ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Աթոռէքները շատ մատչելի։ Մանուկ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորն Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 *եւ* 3—8։ *Կիրակ տօն օրերը՝* 9—4։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ ՓՕԼՍԵՆ

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐԻՒ ՏԷ ՓԷԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր.
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Գշ. ժամը7, Շբ. ժ. 9:

Փնտութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւյլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկար (radio): Մարմնամ (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակներ կումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արհ դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7։ Կամ մադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9էն։

(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

Շաւիղի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Cha

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (15)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

— Կ'ուզէի շատ երկար ապրիլ, կ'ըսէր ինծի Կալիայեւ։ Տես թէ ինչ տեղի կ'ունենայ Մակեդոնիոյ մէջ։ Այնտեղ ահաբեկչութիւնը կը կատարուի զանգուածային ձեւով։ Այնտեղ ամէն յեղափոխական ահաբեկիչ մըն է անպայման։ Իսկ մեր մէջ՝ հինգ կամ վեց հոգի միայն։ Ուրիշ ամէն յեղափոխական ինքզինք կը նուիրէ խաղաղ աշխատանքի։ Սակայն մի՛թէ՞ յեղափոխական ընկերվարական մը պէտք է նախընտրէ խաղաղ աշխատանքը։ Ցեղափոխական ընկերվարական մը, որ ուժ չի բռներ, յեղափոխական ընկերվարական չէ երբեք։ Եւ մի՛թէ՞ կարելի է ահաբեկչական գործին մասին խօսիլ, առանց մանրակրկիտ այդ գործին։ Բայց գիտեմ, գիտեմ, հրդեհը չուռով պիտի տարածուի ամբողջ Ռուսիոյ մէջ։ Եւ մենք ալ, մենք եւս պիտի ունենանք մեր Մակեդոնիան։ Գիւղացին ի վերջոյ ուժ պիտի վերցնէ։ Եւ այն ատեն է որ պիտի տեսնենք Ցեղափոխութիւնը։

Համալսարանի պարտէզին մէջ էր, որ կը կատարէին մեր հաւաքոյթները։ Ազեւ մեզի առաջարկեց հետեւեալ ծրագիրը։—

Կալիայեւ, Ք.ւ եղոր Դուլեբովի (որ 1903ին սպաննած էր Ուֆիայի կառավարիչը, Բոգդանովիչ,) պաշտօն ըստացաւ հսկելու Պլեհվէի վրայ, փողոցին մէջ։ Կալիայեւ եւ ուրիշ ընկեր մը, որ նոր ընդունուած էր, սիկարէթի չրջուն վաճառող պիտի ձեւանային, Դուլեբով եւ Ք. կառապան։ Իսկ ես Պեսերբուրգի մէջ պիտի վարձէի չքեղ յարկաբաժին մը, ուր պիտի ապրէի Դորա Բրիլիանդէ հետ, որ «կինոս» պիտի կոչուէր, Սազոնով ալ մեր «ըսպասաւոր»ը պիտի ըլլար։ Մեզի հետ պիտի բնակէր նաեւ հին յեղափոխականուհի մը, Փ. իրրեւ «խոհարարուհի»։ Այս յարկաբաժինը վարձելով կը հետապնդէինք երկու նպատակ։ Նախ Սազոնով իբրեւ սպասաւոր եւ Փ. իրրեւ խոհարարուհի օգտակար պիտի կրնային ըլլալ հետապնդման գործին մէջ, յետոյ այսպէս պիտի կրնայի ինքնաշարժ մը ունենալ տրամադրութեանդ տակ, որովհետեւ նման կառք մը, ըստ Ազեւի, անհրաժեշտ էր Պլեհվէի դէմ մահափորձի մը համար։ Ն.ի տարուեցաւ ինքնաշարժի վարիչ դառնալու պաշտօնը։ Ուժգին բողոքեցի ինքնաշարժ գնելու ծրագրին դէմ։ Կ'ըմբռնէի կարեւորութիւնը դաւադրական յարկաբաժին մը ունենալու, թէ հսկողութեան համար եւ թէ ռումբերու պահպանութեան համար։ Բայց չէի կրնար հասկնալ թէ ինչի կրնար ծառայել ինքնաշարժը։ Ինծի կը թուէր թէ Պլեհվէի դէմ մահափորձ մը կատարելու ատեն հետիոտն ռմբաձիգները յաջողութեան ամէն յոյս կը ներշնչէին, ընդհակառակն ինքնաշարժը կրնար ոստիկանութեան ուշադրութիւնը հրաւիրել։ Ազեւ, առանց շատ պնդելու իր տեսակէտին վրայ, ինծի հրամայեց սակայն վարձել յարկաբաժին մը եւ հաստատուիլ Պետերսբուրգի մէջ։

Այլեւս Մարտական Մարմինը մեծ թիւով գործօն ուժեր ունէր, այնքան որքան չէր ունեցած երբեք։ Պոկտալովի մահուամբ ծագած պարապը լեցուցած էին նոր ընկերներ,— Դուլեբով, Փ. եւ Բրիլիանդ։ Միւս կողմէ, անցեալին ձախողութիւնները, առանց անուշադ անկարելի դարձնելու ապագայ ձախողութիւնները, դէմ կ'ապահովէին մեզ թէ շատ ծանր սխալներու չպիտի ենթարկուէինք։ Ազեւի պնդումը, իր խաղաղութիւնը եւ վստահութիւնը բարձրացուցին Մարտական Մարմնին բարոյականը, այնպէս որ ինծի տարօրինակ կը թուէր թէ ինչու հրաժարեցանք Պլեհվէի մահափորձէն եւ ձեռնարկեցինք քաղաքական անարժէք ուրիչ մահափորձի մը, կէյդէլսի դէմ։ Կարելի է առանց չափազանցութեան ըսել թէ Ազեւ կրցած էր վերանորոգել Մարտական Մարմինը։ Դործի սկսանք հաւատքով լեցուն եւ ի դէմ ամէն զոհողութեան՝ Պլեհվէն ըսպաննելու մտադրութեամբ։

Երբ, յետ խորհրդակցութեան, ընդունուեցաւ ծրագիրը եւ բաժնուեցան դերերը, Ազեւ մեկնեցաւ գտնելու համար Փ. եւ Դուլեբովը, ինչպէս նաեւ կարգադրելու համար իր դեկավարած կեդր. կոմիտէին կարդ մը գործերը։ Մաղոնով եւ կալիայեւ մեկնեցան Պետերսբուրգ։ Ես մնացի Մարկովի հետ, սպասելով Բրիլիանդի։ Մարկովէն մեկնեցայ, ընկերակցութեամբ Բրիլիանդի, դէպի Մոսկուա, ուր պէտք է հանդիպէի Ազեւի եւ Դուլեբովի։

Երբ տեսայ Ազեւը, ըսաւ ինծի։

— Դուլեբովը հասած է արդէն։ Ուներ վեց ռումբ միջին մեծութեամբ, մակեդոնական ձեւով։ Առէք եւ դրէք դրամատան մը զանձարկղին մէջ։ Դուլեբով կը բնակի պանդոկի մը մէջ, Մոսկայկա փողոցը։ Վաղը գացէք տեսնել զինք։

Գացի։ Դեռ մի քանի տասակ յաղթական բանուոր մը, լայն ճակատով, եւ մտածկոտ աչքերով։ Ինծի յանձնեց նետուկ մը, որուն մէջ դրուած էին ռումբերը եւ ցոյց տուաւ ռումբերը լեցնելու ձեւը։ Նոյն օրն իսկ Զամգալով եղբայրներու դրամատան մէջ վարձեցի զանձարկղ մը եւ այնտեղ դնուեցան ռումբերը։ Դրամատան ըսպասպիրը եաքէն գտնուեցաւ Ցանիանա Լէոնտիեւի վրայ, երբ ձերբակալուեցաւ, (այս յեղափոխական Զուիցերիոյ մէջ տարձանակած քաղաքացի մը, կարծեմ ռուս նախարարներէն Ստոլ Ոստիկանութիւնը, ձեռք անց այդ ստացագիրը, ի զուր փնտռ տէրը։ Ռումբերը յարքունիս պ ցան, 1905ին։

Քանի մը օր ետքը մեկնեցան կուա։ Ազեւ մեկնեցաւ Վոլ Ջանը, կուսակցական գործով։ բով, Բրիլիանդ եւ ես մեկնեցա տերսբուրգ։ Դուլեբով դնաց կառք մը եւ արձանագրուեցաւ կառապան։ Իսկ ես Բրիլիանդ գացի Օթէլ տը Ֆրանս, Մո փողոցին մէջ եւ նախ սկսայ ընկերուհի Փ., որ կը բնակէ վոդնոյի ըրանգքին վրայ հսկ մը վեցերորդ յարկը։ Վարձ բանուորական ընտանիքի մը կիւն մը, Դարիա Կիրիլով եթէ չեմ սխալիր։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN

17, Rue Damesme :-: PARIS (

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՒԲԱԹ
14
ՅՈՒԼԻՍ
1933
14 Juillet
1933

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԹԻՒ 2235

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԹՈՒՐՔԻԱՆ՝ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԿՐԿԷՍԻՆ ՄԷՋ

—·—

Եւրոպական պետութիւնները մրցումի ելած են, սիրալիր բարեւներ փոխանակելու համար քէմալական Թուրքիոյ հետ:

Ֆրանքֆուրթի համաձայնութեանց վաւերացումը, արեւելեան Եւրոպայի եւ Մ. Մխիթեան հետ կնքուած պայմանագիրը՝ «նախայարձակ» բառին ճշդորոշման մասին, Թէվֆիք Րիւշտի պէյի պատգամները՝ մայրաքաղաքէ մայրաքաղաք, երեւոյթներ են որ կը խօսին ի նպաստ քէմալապետութեան:

Այժմ օրակարգի վրայ է նոր ծրագիր մը եւս,— ոչ – յարձակման դաշինք՝ Թուրքիոյ, Մ. Մխիթեան, Ռումանիոյ եւ Պուլկարիոյ միջեւ, որոնց յառաջիկային պիտի միանայ նաեւ Յունաստանը:

Ուրեմն, Թուրքիան յարատեւօրէն կ'ամրապնդէ իր դիրքը՝ միջազգային կրկէսին մէջ, նորանոր երաշխիքներ ստանալով իր ապահովութեան եւ հողային ամբողջութեան մասին:

Արդարեւ, ինչ որ Թուրքիան չհասկցաւ մինչեւ այսօր, չնորհիւ խորհրդային իշխանութեան զինակցութեան, Լոզանի եւ ուրիշ եռանակուսակ դաշնագիրներու, բացառիկ դիրք մը կուտայ իրեն, ժամանակակից պատմութեան մէջ:

Կռնակը տուած՝ հաշտութեան, բարեկամութեան, իրաւարարութեան, ոչ – յարձակման դաշինքներուն, Էնկլիւրին այսօր լինքնութեան պէս ապահով կը զգայ քան սուլթանական Պոլիսը:

Եւ ատոր համար ալ, իր բարի կամքէն կախուած է լսել ո՛ր եւ է թելադրութիւն, այս կամ այն ուղղութեամբ:

Ատոր չնորհիւ է որ, իրարու եռանդ ծրագիրներ կը յօրինէ, երկրին վերաշինութեան համար:

Տակաւին երէկ, «Միլլիէթ»ը ցնծութեամբ կ'աւետէր թէ՝ Սըվազ – Էրզրում երկաթուղին չինուած – վերջացած պիտի ըլլայ 1940ին, նախաձեռնութեամբ ազգ. խմբակին, որուն ճարտարապետները գէտները գործի ձեռնարկած են արդէն:

Այս չի նշանակեր թէ Թուրքիան որ եւ է վախ չունի վաղուան համար:

Ընդհակառակն, իրրեւ խորամանկ դիւանագէտ եւ աղուէս, Թուրքը շատ լաւ կ'ըմբռնէ թէ որ եւ է դաշնագիր արժէք չունի, երբ հնչէ ճակատագրական ժամը:

Թուրքիան գիտէ որ չպիտի կրնայ յաւիտենապէս պահել արիւնազանգ աւարը — անծայրածիր տարածութիւններ՝ ամայի եւ աւերակ — երբ ուրիշներ ալ մը հողի կարօտը կը քաշեն:

Բայց, ան կ'ուզէ օգտուիլ ներկայ դոյզնիճակէն, բոլոր պատեհութիւններէն, բարեկամութիւններ շահելու, եղած կապերը ամրապնդելու եւ երկրին տնտեսութիւնը վերակազմելու համար:

Արդ, միջազգային կացութիւնը դերազանցապէս նպաստաւոր է այսօր, իր թեւերը ազատ չարժելու եւ ապահովութեան նոր գօտիներ ճարելու համար:

Թուրքիոյ հանդէպ միշտ ալ դժգոհութիւններ եւ հողային տենչեր ունին իր անմիջական դրացիները: Օրինակ՝ Պուլկարիան: Ինչպէս եւ աւելի հեռաւորները:

Բայց, միջազգային կացութիւնը այնպիսի անելի մը յանգած է որ, ոչ ոք մտքէն կ'անցընէ խանգարել հաստատուած կարգ ու սարքը:

Ամէն պետութիւն, իր սահմաններուն մէջ կծկուած, ամէն բանէ առաջ կանգուն մնալու մասին կը մտածէ:

Որովհետեւ, այսօրուան թոհուբոհին մէջ, ընկերային–տնտեսական պայթուցիկներու ահաւոր ճնշման տակ, իսկապէս որ հըրաշք է կանգուն պահել պետութիւն մը:

Թուրքիոյ բախտաւորութեան գլխաւոր աղբիւրը Մ. Մխիթիւնն է: Ինչպէս եւ երկաթեայ բռունցքը, որ ահա տասը տարիէ ի վեր կը խեղդէ ներքին տրտունջները:

Առանց Մոսկուայի անվերապահ եւ գործօն աջակցութեան, քէմալապետութիւնը դժուար թէ կարենար այսքան ինքնավստահ եւ ամբարտաւան դիրք մը բռնել:

Եւ Ֆրանսան, որ այսօր կը փառաբանէ Թրքական բարեկամութիւնը, Մոսկուայի պակասն է որ կը լրացնէ, բերկրութեամբ տիրելով 16րդ դարու իր թրքանպաստ աւանդութիւնները:

Կարճ խօսքով, Նոր Թուրքիան զառամեալ Եւրոպայի չփացած զաւակն է դարձեր այսօր, պահպանելու համար խաղաղութիւնը՝ Մօտաւոր Արեւելքի մէջ:

Որովհետեւ, կացութիւնը իսկապէս որ մոռայլ է արեւմտեան ճակատին վրայ:

Հիթլէրը ազգայնական ոգեմնութիւն կ'ամբարէ անընդհատ: Զինաթափութեան Խորհրդաժողովը դարձած է բեմական ողբերգութիւն մը: Տնտեսական խորհրդաժողովը առանց որ եւ է հիմնական հարց լուծելու, աւելի սրեց կիրքերը: Ամերիկան երկու քայլ մօտեցաւ Եւրոպային, բայց վեց քայլ ետ դնաց, վճռական ժամուն:

Այս կացութիւնը խորապէս մտահոգութեան մատնելով մեծերն ու յաղթականները, կը հարկադրէ անցուկը մոռցուկ հռչակել եւ յենարաններ, օղակներ ճարել ամէն ճակատի վրայ:

Թուրքիան մէկն է այդ օղակներէն, թէ՛ իր աշխարհագրական դիրքով եւ թէ՛ իր թիկունքով: (Մ. Մխիթիւն):

Եւ Թուրքիան պահեստի ուժ մըն է Եւրոպայի համար, ի հաշիւ շատ մը անակնկալներու: Ինչպէս դարերու ընթացքին:

Եւրոպայի մէջ փոքրամասնութիւն չեն անոնք որ Թուրքիան կը համարեն պատուար մը՝ ռուսական — այսօրուան բացառութեամբ՝ խորհրդային — արշաւին դէմ:

Այդ մտահոգութեան պէտք է վերագրել այն խայտառակ դաւադրութիւնները ալ, որ կատարուեցան ի նպաստ քէմալական Թուրքիոյ, սկսելով 1920էն, երբ հաստատուեցաւ թէ Կովկասը չպիտի կրնայ կազմել միակտուր զանգուած մը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Տեսակցութիւն մը Սուրիոյ երեսփ. ժողովի նախագահին հետ

Հ. Հ. Պատուիրակութեան նախագահն ու փոխ – նախագահը, Պ. Պ. Ա-Ահարոնեան եւ Ա. Խատիսեան, առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցան Սուրիոյ երեսփ. ժողովի նախագահին հետ, որ փարիզի կը դանուի, հայերու յարաբերութեանց եւ հայ գաղթականներու կացութեան մասին:

Տեսակցութիւնը եղաւ շատ սիրալիր: Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

Իտալական 24 օդանաւերը 12 ուկէս ժամէն կրեցին Ատլանտեան

—·—

ՓԱՌԱՒՈՐ ՑԱՂԹԱՆԱԿ ՄԸ

Իտալական 24 ջրօդանաւերը, որոնք նպաստաւոր օդի մը կը սպասէին Իլանտայի մէջ, չորեքշաբթի առաւօտ ժամը 8·20ին ճամբայ ելան եւ անարգել հարթրայթ (Լապրատոր, Ամերիկա) հասան ժամը 8·50ին, 12ուկէս ժամուան թռիչքէ մը յետոյ: Հեռաւորութիւնն էր 2400 քիլոմեդր: Օդանաւերը կ'ընթանային զինուորական կարգով, բայց իրարմէ բաւական հեռու, որպէսզի չընդհարին մշուշի պատճառ:

Ինչպէս յայտնի է, օդանաւերուայս տորմիղը ճամբայ ելած էր յուլիս 1ին, Օրպէթէլլոյի (Իտալիա) օդակայանէն, ուրկէ իջաւ Ամսթէրտամ, (Հոլանտա), յետոյ Լընտընտէրի (Իրլանտա) եւ անկէ՝ Րէյքճովիկ (Իսլանտա): Քանընհինգ օդանաւերէն մէկը վար ինկաւ հոլանտական ծովեզերքը: Այժմ կը մնայ երեք հանգրուան եւս, հասնելու համար Շիքակո: Ամէնէն վտանգաւոր հանգրուանը՝ Իսլանտա – Լապրատոր ճամբան էր, որ կտրուեցաւ վտանգաւոր յաջողութեամբ:

Իսլանտայի մէջ օդանաւորդները արթնցած էին առտուն շատ կանուխ, հրամանատարութեամբ Զօր. Պալպոյի:

Թռիչքը վտանգաւոր էր մանաւորապէս անոր համար որ ուժգին ձիւնամրրիկ մը կը տիրէր Իսլանտայի եւ Լապրատորի միջեւ: Կրօէնլանտէն անցնելէ յետոյ, օդանաւորդները հազար քիլոմեդր ճամբայ կտրեցին ծովուն վրայ ուր հարիւրաւոր սառնակոյտեր ահաւոր տեսարան մը կը պարզէին: Ցամաքէն հազիւ հեռացած, քանիմ մշուշ մը չափազանց կը դժուարացնէր թռիչքը: Բայց եւ այնպէս օդանաւերը կրցան պահել իրենց կարգը եւ Լապրատոր հասան անվնաս, պայծառ օդով մը:

Ցուլիս 1ին, իտալական տորմիղները Օրպէթէլլո – Ամսթէրտամ ճամբան կտրեց 6·30 ժամէն (1400 քիլոմեդր): Ցուլիս 2ին՝ Ամսթէրտամ – Լընտընտէրի ճամբան՝ 5·45 ժամէն (1000 քիլ.): Ցուլիս 5ին Լընտընտէրի – Իսլանտա ճամբան՝ 5·54 ժամէն (1500 քիլոմեդր): Ցառաջիկայ հանգրուանները են,— Քարթրայթ – Շէտիաք (Նոր Պրունզվիք) 1150 քիլոմեդր, Շէտիաք – Մոնրէալ (Քանատա) 1700 քիլոմեդր, Մոնրէալ – Շիքակո՝ 1300 քիլոմեդր: Շիքակոյի մէջ մեծ պատրաստութիւններ կը տեսնուին, իտալացի օդանաւորդները դիմաւորելու համար:

Ֆրանսայի տորմիղեալ Ափրիկէի վերեւ

Ֆրանսայի օդանաւային նախարարութիւնը պաշտօնական զեկոյցով մը կը ծանուցանէ թէ՝ այս տարուան վերջը 25 զինուորական օդանաւերու տորմիղով մը պիտի թռչի Ափրիկէի վրայ: Ճամբայ ելլելով հարաւային Ֆրանսայէն, այս 25 օդանաւերը պիտի անցնին Սպանիայէն, Մարոքէն, Արեւելեան Ափրիկէի Ֆրանսական գօտիէն, Սահարայէն, Թունուզէն եւ Ալժերիայէն: Թռիչքը պիտի բաղկանայ 34 հանգրուաններէ, իւրաքանչիւր 6–800 քիլոմեդր հեռաւորութեամբ, համագումար՝ 25,000 քիլոմեդր եւ իւրաքանչիւր օդանաւի համար 170 ժամ թռիչք, մէջէն հաշուած:

Կարմիր խոհարարներ մահուան դատապարտուեցան

—·—

ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ ԵՐԵՒԱՆ ՀԱՆՈՒԱԾ ԵՆ ԱՊԱԿԻԻ ԿՏՈՐՆԵՐ, ԱՒԱԶ, ԳԱՄԵՐ, ՄԱԶ, ԵՐԿԱԹ ԹԵԼԵՐ ԵՒՆ·

Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ (12 յուլիս)·— Վերջին հինգ օրերու ընթացքին, Մոսկուա քաղաքի Ատեանը հրապարակային դատավարութեամբ եւ ժողովրդային երդուեալներու եւ 24 թիւ դործակալներու բանուորներուն մասնակցութեամբ դատեց 12 ամբաստանեալներ որոնք խանգարած են բանուորներու ուտելիքը:

Քննութիւնը հաստատած է թէ՝ 1932ի երկրորդ վեցամսեայէն սկսեալ, մեծապէս աւրուած էին բազմաթիւ բանուորական ճաշարաններու կերակուրները: Ճաշերը կը պատրաստուէին վարնոց մխերէ, կերակուրներուն մէջ կը դանըուէին ապակիի կտորներ, աւազ, գամեր, մազեր, երկաթէ թելեր զրոս անոնց մէջ կը նետէին հակայեղափոխական խմբակին անդամները: Ասոնք կը բաղկանային հակախորհրդային տարրերէ եւ կուլակներէ եւ իրրեւ դեկավար ունէին ցարական նախկին սպայ մը, Օշկին Ստեփանով, որ վեց տարի բանտարկութեան դատապարտուած էր, կոլխոզ մը կրակի տուած եւ տեղական խորհուրդի նախագահին դէմ մահափորձ կատարուած ըլլալուն համար: Սպան փախած էր բանտէն:

Դատական քննութիւնը միեւնոյն ատեն հաստատած է թէ այս խմբակը կազմուած էր 1932ի գարնան: Երբ Օշկին իր փախուստէն յետոյ Մոսկուա հասաւ, իրրեւ բանուոր մտաւ դործարանի մը մէջ եւ բանուորական մթերանոցներու եւ ճաշարաններու մէջ, ուրիշ անձերու ընկերակցութեամբ խմբակ մը կազմեց, բանուորներու անդոհութիւնը խանգարելու եւ հասարակական անտեսութեանց սեփականութիւնը մսխելու եւ փճացնելու նպատակով:

Այս մխեւնոյն խմբակը սպանած է կոլխոզի գործօն անդամներէն Սէնիկինը եւ սկսած է տակնուվրայ ընել բանուորական ճաշարանները, հիւրընկալելով հակայեղափոխականները եւ կեղծ թուղթեր ճարելով անոնց, գործարաններու գրասենեակներէն գողցուած նամակագրութիւններով եւ կնիքներով: Ամբաստանեալներէն Քազաքով դատապարտուեցաւ 18 ամիս բանտարկութեան, չորս հոգի՝ հինգական տարի բանտարկութեան, մէկ հոգի՝ 8 տարուան, իսկ հինգ հոգի՝ մահուան: Միայն մէկ հոգի անպարտ արձակուեցաւ:

ՄԱԿԵԴՈՆԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՀԱՇՏՈՒԻ՞Ն

Մակեդոնական կազմակերպութեան Միխայլովի թեւը յայտարարութեամբ մը կը ծանուցանէ թէ պիտի դադրեցնէ իր պայքարը՝ Փրոթոկէրովի խմբակին դէմ, եթէ երկու չաբթուան ընթացքին հաստատուի թէ այլ եւս չի դաւադրեր իրեն դէմ:

Երկաթեայ թաթը՝ Գերմանիոյ վրայ

ՆՈՐԱՆՈՐ ԽՍՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պերլինի 4310 հրեայ բժիշկներէն միայն 900 հոգի իրաւունք ստացան դործելու: Ոչ – հրեայ հիւանդներուն արդիլուած է դիմել այս բժիշկներուն: Հրեայ հիւանդները իրենք ալ կը վախնան դիմել ազգակից բժիշկներու:

⁂ Շարժանկարի բոլոր արտադրիչները, բեմադրիչները, հեղինակները, երգահանները, ճարտարապետները եւն. պէտք է անմիջապէս ձեռնհաս իշխանութեան դրկեն վաստաթուղթ մը՝ հաստատելով իրենց ազգութիւնը եւ արիականութիւնը: Ստուգումը պիտի կատարուի ծննդեան վկայականով, որուն վրայ պէտք է արձանագրուած ըլլայ նաեւ մեծ հօր եւ մեծ մօր կրօնքը:

⁂ Հարաւային Գերմանիոյ մէկ փոքր քաղաքին մէջ հեռախօսի բոլոր հրեայ բաժանորդները զրկուեցան իրենց գործիքներէն:

⁂ Աչխատանքի պաշտօնատունը հրամայեց սահմանափակել աշխատանքի բանակատեղիներու այցելուներուն թիւը: Մասնաւորապէս պէտք է հսկել օտարականներուն վրայ, որովհետեւ կարդ մը թղթակիցներ կալանաւորներուն հետ խօսակցելով, իրենց տեսածն ու լսածը հաղորդեր են արտասահմանի թերթերուն:

⁂ Հէսսէի ոստիկանութեան վերատեսուչը հրամանագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն, այն բոլոր քաղաքներուն մէջ ուր հակահիթլէրական թռուցիկներ կը ցրուեն, բոլոր ընկերվարականներն ու համակիրները անմիջապէս պիտի ձերբակալուին եւ պիտի բանտարկուին:

⁂ Ցատուկ լիազօրներ դործի ձեռնարկած են, խորհրդարանն ալ գոելու համար: Կ'ըսուի թէ կին երեսփոխանները պիտի արձակուին, ինչպէս նաեւ կղերականները, քանի որ պայմանագիր կնքուեցաւ Վատիկանի հետ: Անոնց տեղ նշանակուին երեսփոխաններ պիտի առնուին:

⁂ Այս չաբթու կը հրատարակուի Գերմանիոյ բոլոր քաղաքական եկեղեցիին նոր սահմանադրութիւնը, որ այժմէն կը նախատեսէ լուտերական եպիսկոպոսի մը անուանումը, իբրեւ գերագոյն պետ: Դաւանութեան միակ հիմքը պիտի ըլլայ աւետարանը: Ազգային սինոդ մը պիտի գործակցի եպիսկոպոսին:

Մեծ կարեւորութիւն կը տրուի Հռոմի խաղաղական տեսակցութեանց

« ՍԵՒ ԾՈՎՈՒ ԼՈՔԱՌՆՕ »

Լոնտոնէն կը գրեն թէ՝ Բրիտանական կառավարութիւնը մեծապէս կը շահագրգռուի Մուսոլինիի եւ Թէվֆիք Րիւշտիի կատարած բանակցութիւններով, որոնք հաւանաբար պիտի յանգին Սեւ ծովու Լոքառնոյի մը: Կը կարծուի թէ այս նոր դաշինքը պիտի կնքուի աշնան, իրրեւ ոչ – յարձակման պայմանագիր մը՝ Սեւ Ծովու չորս պետութեանց՝ Թուրքիոյ, Պուլկարիոյ, Ռումանիոյ եւ Մ. Մխիթեան միջեւ, որոնց պիտի միանայ Յունաստանն ալ, իրրեւ կուսակից Նեղուցներու ապատութեան: Այս դաշինքին հետեւանքով, հաւանական է որ փոփոխութեանց ենթարկուի Միջերկրականի մեծ պետութեանց նաւային հաւասարակշռութիւնը: Միւս կողմէ, դաշինքը կրնայ ամրութեան դատապարտել Թրքական կառավարութեան պահանջը՝ Նեղուցներու պայմանագրին (1923) վերաքննութեան մասին: Թուրքիա կը պահանջէ որ ընդունի Նեղուցները ամրացնելու արդելքը, կամ իրրեւ զոհացում, պետութիւնները երաշխաւորէն իր չէզոքութիւնը՝ պատերազմի մը պարագային: Այն ատեն կարելի է բաց թողուլ Նեղուցները առանց վտանգ սպառնալու Թուրքիոյ:

⁂ Իտալական մամուլը հպարտութեամբ կ'արձանագրէ թէ քանի մը ամիսէ ի վեր Հռոմը կեդրոն դարձած է բազմաթիւ այցելութեանց: Իրարու եռանդ այցելեցին Պ. Մաքոնըլտ, երեք գերման նախարարներ, Աւստրիոյ եւ Հունգարիոյ վարչապետները եւ ահա Թէվֆիք Րիւշտին, Զինաստանի մէկ ներկայացուցիչը եւ վերջապէս Պ. Էհնտըրսընը (նախագահ զինաթափութեան խորհրդաժողովին)· Կը նշանակէ թէ Հռոմը կարեւոր կեդրոն մը կը դառնայ համաշխարհային քաղաքականութեան համար: Այս առթիւ, իտալական մամուլը կը փառաբանէ Պ. Մուսոլինիի իրատես քաղաքականութիւնը եւ դիտել կուտայ թէ չատոնց անանկացած է խորհրդաժողովներու քաղաքականութիւնը: « Պէտք է անոնց տեղ հաստատել ուղղակի, որոշ եւ կենդանի համաձայնութեանց դրութիւնը »:

Անգլ· թերթ մը կը գրէ թէ Ֆրանսայի վարչապետն ալ Հռոմ պիտի երթայ յուլիս 23ին: Իտալական մամուլը գոհունակութեամբ կ'ողջունէ այս այցելութիւնը, թէեւ լուրը պաշտօնապէս հաստատուած չէ տակաւին: Կ'ըսուի թէ չորս պետութեանց դեսպանները, այլ արտաքին նախարարներուն կողմէ: Գերմանիա ետ առած ըլլալով իր առարկութիւնները, ճամբան հարթուած է: Անգլիական կառավարութիւն ալ պատրաստ է ստորագրելու:

⁂ Իտալական թերթերը կը չեշտեն թէ շատ սիրալիր հանդամանք ունէր Պ. Մուսոլինիի եւ Թուրքիոյ արտաքին գործավարին տեսակցութիւնը, որ տեւեց մէկուկէս ժամ: Ներկայ պայմաններուն մէջ, միջազգային նոր բանակցութեանց նիւթ չկայ Իտալիոյ եւ Թուրքիոյ միջեւ: Այս վերջինը գոհ է իր կացութենէն՝ միջազգային տեսակէտով, եւ կ'ուզէ որ իրերու վիճակը պահպանուի: Թէվֆիք Րիւշտիի նոր այցելութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Թուրքեւիտալական բարեկամութիւնը, որ նուիրագործուեցաւ դաշինքով մը, ոչ միայն դիւանագիտական բանաձեւ մըն է, այլեւ գործօն եւ արդիւնաւոր իրականութիւն մը: Թուրքեւիտալական բարեկամութիւնը, ինչպէս Ֆրանքֆուրթ բարեկամութիւնը խաղաղութեան երաշխիք մը կը համարուի ամբողջ Ծայր· Արեւելքի համար:

Տնտեսական Ժողովին հաշուեյարդարը

Տնտեսական խորհրդաժողովին պատուիրակները կամաց – կամաց կը կապեն իրենց բեռները: Ֆրանսայի գլխաւոր պատուիրակը, ելմտական նախարար Պ. Պոնէ, փարիզ վերադարձաւ, փոխանորդ մը նշանակելով: Ուէթ – տասը օրէն Լոնտոն պիտի երթայ, ժողովին փակման ներկայ ըլլալու համար:

Մասնախմբերը կը շարունակեն բանաձեւեր պատրաստել առկախ մնացած հարցերու մասին:

Վերջին պահուն Ամերիկացիները նոր անակնկալի մը առջեւ դրին խորհրդաժողովը: Դրամական յանձնախումբին մէջ, ամերիկեան պատուիրակը յայտարարեց թէ իրենց համար կանխահաս է քննել՝ կեդրոնական դրամատուներու միջոցաւ դրամները կայուն վիճակի մը վերածելու խնդիրը: Մինչդեռ մէկ օր առաջ միաձայնութեամբ որոշում տրուած էր այս մասին:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԲԻԲԼԻԱՓԱՆԱԿԸ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆԻՆ

Ընկերութեան հայկական գրադարանին համար նուիրատուներ գտնելու նպատակով, Գրադարանի Վարչութիւնը որոշեց հրատարակել գրադարանի գոյութեան սկզբնաւորութենէն մինչեւ այսօր նուիրուած գրքերու ցանկը։ Ցանկը պիտի հրատարակուի մասերով։ Ներկայ մասը կը պարունակէ 1—2000 համարները։

1. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
2. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
3. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
4. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
5. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
6. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
7. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
8. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
9. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
10. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
11. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
12. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
13. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
14. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
15. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
16. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
17. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
18. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
19. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
20. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
21. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
22. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
23. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
24. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
25. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
26. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
27. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
28. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
29. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
30. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
31. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
32. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
33. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
34. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
35. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
36. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
37. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
38. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
39. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
40. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
41. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
42. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
43. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
44. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
45. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
46. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
47. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
48. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
49. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
50. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
51. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
52. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
53. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
54. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
55. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
56. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
57. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
58. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
59. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
60. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
61. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
62. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
63. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
64. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
65. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
66. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
67. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
68. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
69. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
70. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
71. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
72. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
73. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
74. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
75. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
76. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
77. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
78. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
79. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
80. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
81. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
82. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
83. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
84. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
85. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
86. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
87. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
88. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
89. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
90. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
91. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
92. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
93. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
94. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
95. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
96. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
97. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
98. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
99. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։
100. Ա. Ա. Ալիշանեան, Ս. Ղազար։ Վենետիկ, 1895։

ՄԵՏՔ Է ԲԱՑԱՓԱՆԵԼ ՀԱՅՈՑ ՑԱՒԸ

Ա. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

Ամէն տարի Մայիս 28-ին, Հայ Ժողովուրդը կը տօնէ Հայ Ցաւի Օրը։ Ցաւի Օրը կը տօնենք, որովհետեւ մեր ազգային կեանքին մէջ ամէնէն ցաւալի դէպքերէն մէկը տեղի ունեցած է այդ օրը։ Ցաւի Օրը կը տօնենք, որովհետեւ այդ օրը մեր ազգային կեանքին մէջ ամէնէն ցաւալի դէպքերէն մէկը տեղի ունեցած է։

ԲՈԼՈՐՆ ԱՍՏՂԻԿ

ՀԱՅ ՄԸ ՊԱՏՄԱԲԱՆԻ

ՊԱՀՊԱՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՀԱՅՈՑ ՄԱՅՐԱՔԱՂԱՔԻ

ՀԱՅՈՑ ՎԱՆՔԸ (ԱՐԱՐՈՒԱԾՔ)

ՀԱՅՈՑ ՄԵԾ ՊԱՏՄԱԲԱՆԻ

Այս յայտարարութիւնը պաղ ջուր լեցուց յանձնախումբին աշխատանքներուն վրայ։

***

Լոնտոն հասաւ Շուէյտի ամերիկեան նոր դեսպանը, որ մէկ շաբաթ պիտի մնայ, նախազահ Բուզվէլթի կողմէ նոր լուսաբանութիւններ տալու համար։

Մեծ ցոյց մը Դամասկոսի մէջ

Մուհամմէտի ծննդեան ոճնին առթիւ, Դամասկոսի մեծ մզկիթին մէջ պատահած է կատաղելի ցոյց մը։

Երբ հանրապետութեան նախագահը, վարչապետը եւ նախարարները, ինչպէս մարզպանի պատուիրակ Պ. Վէյգէր մզկիթի մէջ ներկայ էին արարողութեանց, դուրսէն յանկարծ ներս կը խուժէ զաշունակիր խուժան մը եւ կը սկսի ազմուկ եւ իրարանցում պատճառել։

Այդ պահուն վարչապետ Հաղրը պէյ Ազմ կը հրամայէ ոստիկանապետին որ ապահովէ հանդարտութիւնը։ Շուտով կը հասնին նոր ուժեր եւ կը պաշարեն մզկիթը եւ պաշտպանութեան տակ կը պահեն կառավարութեան պետերը։ Գլխաւորաբար պաշտպանութեան տակ կ'առնուի երմտական նախարար Շաքիր Նէյմէթ պէյը, որ ծանօթ է իր հակազդայնական ընթացքով։

Շնորհիւ ոստիկանական ուժերու հսկողութեան, խուժանը կը ցրուուի առանց միջադեպի։

ԿԱԶ ԿԸ ԺԱՅԹՒԻ ԳԵՏՆԷՆ

Պուէրթոլէեն կը հեռագրեն։— *Սոորերկրեայ կապի, մասնաւորապէս մեթանի ահաւոր ժայթքում մը տեղի ունեցաւ յուլիս 12ին, Թրանսիլվանիոյ Քոփսա – Միքա եւ Քոփսա – Մարէ քաղաքներուն միջեւ, Արեւելեան ճեղքընթացի ճամբուն վրայ։ Ժայթքումը մասնաւորապէս ուժգին էր կէտի մը վրայ ուր կը գտնուի հին հրաբուխ մը։ Ահագին քանակութեամբ մեթան կը հոսի այս հրաբուխին խառնարանէն որ ունի 600 մեդր լայնութիւն։ Հրդեհ ծագեցաւ կապի ժայթքումէն հետ, բնդհանուր խուճապ յառաջ բերելով շրջակայ գիւղերուն մէջ, ուր նաղկալի հոտ մը կը տարածէ հովը։*

ԵՐԿՐԱՇՆԱՐԻ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ

Էնկիւրիէն կը հեռագրեն թէ յուլիս 12ին երկրաշարժի բուռն ցնցում մը տեղի ունեցաւ Զանկըրըի մէջ, կարեւոր վնասներ պատճառելով։ Մանրամասնութիւններ կը պակսին։

ՄՄԲ.— Այս այն քաղաքն է ուր, 1915 ապրիլ 11)24ին, աքսորուեցան Պոլսոյ հայ մտաւորականները, յետոյ սպանդանոց առաջնորդուելու համար։

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը այս կիրակի St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարւան բացառութեամբ (Passage à Niveau)
ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**
կը նուագէ *ԵՓՐԱՏ* նուագախումբը։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։
Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, 18 եւ 25 թիւ հանրակառքերը, եւ St. Lazare կայարանէն մեկնող։*

Դ ա շ տ ա հ ա ն դ է ս

ԽԱՆԱՄՈՐԻ ԱՐՇԱԿԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
կազմակերպուած՝ *ՀՐԱՅՐ, ՌԱԶՄԻԿ եւ ՏԱԻՐՈՍ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ*
23 ՅՈՒԼԻՍ, ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ
Լրանամասնութիւնները մօտ օրէն։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

Հ. Յ. Դ. ՏԻՄԻՒՐԻ ԿՈՄԻՏԷԻ ՅՈՒԼԻՍ 23ԷՆ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ
ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԽԱՆԱՄՈՐԻ ԱՐՇԱԿԱՆԻ 36րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
կը խօսի՝ ընկ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

***

Հ. Յ. Դ. ՎԱՂԱՆՍԻ ՄԱՐՄԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ 16 ՅՈՒԼԻՍԻՆ
ՇՔԵՂ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ ՄԸ ԽԱՆԱՄՈՐԻ 36րդ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ
կը խօսի՝ ընկ. ՄՈՒՐԱՏ ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

Բացօթեայ հանդէս Մարսէյլի մէջ

կազմակերպուած *Հ. Յ. Դ. ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ*
իր 9րդ տարեդարձին առթիւ
Հովանաւորութեամբ *Հ. Յ. Դ. ՇԻՐՋԱՆԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԷԻ*
Մասնակցութեամբ *ՊՈՒՀ. ՕՏՏՕԻ եւ ՍԷՆ ԼՈՒԻ ՔՈՅՐ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԵՐՈՒ*
Ցեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2,30ին
Garden Concertի *մէջ* 7 rue St Lazare *Ռուսական Քէմփին մօտ*
կը խօսի՝ ընկ. Պ. ՀԻՒՍԵԱՆ

Արտասանութիւն, երգ, զաւեշտ։ Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ջափ. Որբ. Միութեան «վահագնեան» նուագախումբի։ Ժամը 5-30էն վերջ եւրոպական պարեր։ Մանրամասնութիւնները տեղւոյն վրայ։
Մուտքը ազատ է։

ՉԱՓ. ՈՐԲԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԿԵԴՐ. ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՒԱՆԳՈՎ ՁՐՈՅՑ ԿՈՒՏԱՆ
ԲԱՐԳԵՆ ՔԷՇԻՇԵԱՆ ԵՒ ՊԱՐՈՅՐ ԱՆԴՐԷԱՍԵԱՆ

Սուրիոյ, Եգիպտոսի մասնաճիւղերուն եւ ազարակի ծրագրին մասին։
Մէկ ժամ սինեմա, *Չ. Ո. Մ.ի Ֆրանսայի, Սուրիոյ եւ Եգիպտոսի կեանքէն, միջազգ. այժմէական դէպքերու ֆիլմեր, Շառլօ եւ տուամ։*
ՄԱՐՍԷՅԻ Մէջ, այսօր Ուրբաթ, կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Քաֆէ Նոէլի (Քանըպիէրի եւ Պուլվար Տիւկիւմիի անկիւնը)։
ՎԱՂԱՆՍԻ » Վաղը Շաբաթ 15 Յուլիս։
ԼԻՈՆԻ » Այս կիրակի 16 Յուլիս։
Հաւաքոյթին տեղն ու ժամը կը հաղորդուին տեղւոյն մասնաճիւղերուն կողմէ։ Կը հրաւիրուին անդամներն ու համակիրները։

ԳԱՑԷՔ ԱՅՑԵԼԵԼ ՀԱՅ ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒ ԽԱՐՕՅԿ

Հ. Մ. Ը. Մ.Ի ՍԿԱՈՒՏՆԵՐՈՒՆ ԲԱՆԱԿԱՎԱՃԸ

Յուլիս 14, 15, 16 (Ուրբաթ, Շաբաթ եւ կիրակի)
ՎԻՆՍԷՆԻ ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ, Stade Pershingի *ՅԱՐԱԿԻՑ ԴԱՇՏԻ*
Շաբաթ երեկոյ *ԲԱՆԱԿՈՒՄԻ ՄԵԾ ԿՐԱԿԸ* մասնակցութեամբ օտար սկաուտներու։ կիրակի ամբողջ օրը *ՄԿԱՈՒՏԱԿԱՆ ԽԱՂԵՐ եւ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐ։*
Բանակումի Մուտք 2 փրանք

Քաջալերեցիք այս առողջ նոր սերունդը։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Փօրթ Վէրսալէնէն առնել* St. Maureի *հանրակառքը եւ իջնել* Stade Pershing։

Դ ա շ տ ա հ ա ն դ է ս

ԱՂԲԻՒՐ–ՍԵՐՈԲԻ եւ ՍԱԼՆՈՑ–ՋՈՐԻ ՀԵՐՈՍՆԵՐՈՒ ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Սալնոյ-Ջորի Հայրենակցական Միութեան
Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ
Սէնթ Անտրէի օդապուն պարտէզին մէջ
կը նախագահէ՝ Պ. ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԱՎԻԿԵԱՆ
կը խօսի՝ Պ. ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ

Կը մասնակցին Պ. Պ. Ա. Ազարեան, Գ. Պողոսեան՝ օրիորդներ՝ Գրիգորեան, Վարդանեան, Յարգիսեան։ Պ. Պ. Ա. ցարութիւնեան, Ա. Գրիգորեան, Ա. ցակոբեան, Խ. Դաւիթեան Թ. Աստուրեան եւ ուրիշներ։ *Մուտքը՝ ազատ է։*

Շաւիղի մէկ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand'Rue. Chaville

Tricotage A. DERTOMAYAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանօթացնելու յարգելի յաճախորդներուս թէ արհեստանոցս փոխադրած եմ՝

71 Ave. du Bas Meudon, 71
Ile St. Germain, Issy - les - Moulineaux (Seine)
Tél. MICHELET 20—60

Chartron et Poulin

106, Bld. National, Marseille

Ակօսաւոր թանագ (tôle ondulée), վանդակորմի երկաթեայ ցիցեր, ջուրի ընդունարան, երկաթեայ դուռներ եւ վանդակորմներ։

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հասեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր։ SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՀԻ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ COURONNE **Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Շրն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոքսային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնէածական ձեւադրական եւ ֆիզիոթեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը վերկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (գուրծն եայլն.) շինութեան համար։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

Ս. Կ. Լոնտոն.—Գրել «Ցուսաբեր»ի հասցէով, B. P. 868, Le Caire (Egypte)։

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Էնկիւրիի Սթանոզ գիւղէն Կղեմէս Մինասեան, որ վերջինս ամառ զինք տեսած է իր հայրենակիցներէն Ռուբէն Թէլլալեան, Առանայի Կեաւուր Տաղի մէջ։ Փնտռողն է իր մայրը՝ Եղիսաբեթ, քոյրերը՝ Նունիկ, Հռիփսի եւ եղբայրը՝ Ռուբէն Մինասեան։ Հասցէ 18 Avenue du Bas Meudon, Issy-les-Moulineaux. Seine Կը խնդրուի սուրիահայ թերթերէն արտատպել։ Լուր տուողին 500 ֆրանք նուէր։

— Թիթեղագործ (թէնէքճի) որդի Թաշճեան (այժմ Ազապաշա) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկազ, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իսկ մօր անունը Իւղաբեր Տէրսէրեան (Ա. բաստիոյ Պարուրի Արաւէն թաղին)։ Մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ։ Լուր առնուած է թէ Զինադադարին իրարեր Ուրֆայի Հարան գիւղը կը նստէր։

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն խնդրուի իմացնել՝ Tuilerie de St Valbert près de Héricourt| Haute Saône France.

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԷՒՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐԾԻՒ» խումբի դաշտահանդէսը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 6ին կիրակի օր։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։ Կը խնդրուի կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ օրը։

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Երբ վեր բարձրացայ սանդուխէն, հանդիպեցայ դեղացի ծերուկ կնոջ մը որ շալ մը փաթթեր էր գլուխը։ Այս ծերուկ կինը այնքան կը նմանէր մուրացկանի մը, զլխու չալէն մինչեւ ոտքերուն կօշիկը այնքան յատկանշական էին, որ երբեք միաքէս չանցուցի թէ կրնար ընկերուհի Փ. ըլլալ։ Հարցուցի։

— Մեծ մայր, ուր կը բնակի Դարբիա Կիրիլովը։

— Բայց՛, հայրիկ, ես եմ Դարիան։

Չհաւատացիր, լեզուն ինչպէս չեզոր իրապէս ոամիկ էր։ Կը խորհէի թէ պատահմամբ հանդիպեցայ նոյն անունով այս կնոջը, եթէ իրապէս այդ էր անունը կամ չեմ մոռցած։ Ծեսնելով չփոթութիւնս, Փ. ժպտեցաւ։

— Ես եմ, նոյնինքն ես եմ, եկուր որ խօսինք քիչ մը։

Անմիջապէս, սանդուխին վրայ ոտքի, որոշեցինք թէ ինչպէս պիտի կրնայինք տեսնուիլ այնուհետեւ։ Եւ նոյն օրը վարձեցի յարկաբաժին մը, որուն ծանուցումը կարդացեր էի Նովոյէ Վրեմիա թերթին մէջ։

IV.

Եուկովսկի փողոցին վրայ, թիւ 31, վարձեցի Ա. յարկաբաժինը։ Տան տէրը զերմանացի կին մըն էր։ Հարուստ Անգլիացիի զեր կը կատարէի առանց բան մը անգլերէն գիտնալու, (կը խօսէի խեցբեկելով ֆրանսերէնը, կարծել տալով թէ անգլերէն կը խօսիմ)։ Իսկ Դորա Բրիլիանտ ինքզինք կը ներկայացնէր իբրեւ զրասուհուներու նախկին երգչուհի։ Իրրեւ զրաղում, յայտարարած էի թէ ներկայացուցիչն եմ հեծելանիւներու անգլիական մեծ վաճառատան մը։ Մեր տան տէրը, հաւատացած ըլլալով մեր խօսքին, իմ բացակայութեանս՝ քանի մը անգամ եկած փորձած էր համոզել Դորան, որ լքէ զիս եւ երթայ ուրիշի մը մօտ, զոր ինք գտած էր Դորայի համար։ Շատ կը ցաւէր Դորայի վրայ, յաճախ անոր կը հարցնէր թէ զրամատան մէջ որեւէ հարստութիւն պահ զրա՞ծ եմ Դորայի համար, եւ չատ կը զարմանար տեսնելով Դորան այսպէս առանց զոհարեղէնի։ Իսկ Դորա կը պատասխանէր թէ հետս կ'ապրէր պարզապէս սիրելուն համար զիս եւ ոչ թէ չահու համար։ Մեր տան սիրող այցելութիւնները յաճախակի զարձեր էին այլեւս։

Ահա այսպէս միասին բնակելով, մօտէն ճանչցայ Դորա Բրիլիանտը, Փ. եւ Սապոնովը։ Լուակեաց, համեստ եւ վեհերոտ, Դորա կ'ապրէր պարզապէս այն հաւատքով, որ ունէր ահաբեկչական գործին մասին։ Սիրելով յեղափոխութիւնը, խորապէս տառապելով յեղափոխութեան ձախողութեանցպատգային, ընդունելով հանդերձ Պլեհվէի սպանութեան անհրաժեշտութիւնը, չատ կը տոկար այդ սպանութենէն։ Չէր կրնար հաշտուիլ արիւն թափելու գաղափարին հետ։ Իրեն ուելի պիւրին կը թուէր մեռնիլ քան սպանել։ Բայց եւ այնպէս չէր զադրեր ոահանջելէ որ ուսմբ մը տան իրեն, ոմբաձիգի պաշտօն տան իրեն։ Այս առեղծուածին լուծումը կը կայանար, իմ կարծիքովս, ընկերներէն չբաժնուելու իր ցանկութեան մէջ, չէր ուզեր իրեն վերապահել ինչ որ դիւրին էր եւ ուրիշին ձգել ինչ որ դժուար էր։ Եւ յետոյ իրեն պատահականութիւն կը համարէր երթալ մինչեւ զործնական մասնակցութիւնը մեր զատին մէջ։ Ըստ Դորայի, ինչպէս ըստ Կալիայեւի, ահաբեկչութիւնը կը զեղեցկանար նախ այն զոհողութեամբ, որ ահաբեկիչը կը կատարէր։ Բանականութեան եւ սրտին հակազրութիւնը իր նկարագրին կուտար խորապէս իզական գիծ մը։ Մրգրի հարցերը չէին երբեք հետաքրքրեր զինք։ Թերեւս կոմիտէներու մէջ իր աշխատանքէն որոշ չափով յուսախաբութիւն ալ ստացաւ։ Իր օրերը կ'անցընէր լուութեան մէջ։ Լռիկ, բայց սաստկօրէն կ'ապրէր ներքին տառապանք մը, որ կը լեցնէր իր հոգին։ Հաղուագէպ էր որ ժպտէր, բայց նոյնիսկ երբ կը ժպտէր՝ իր աչքերը կը մնային խիստ եւ տխուր։ Իր կարծիքով, ահաբեկչութիւնը կը մարմնացնէր յեղափոխութիւնը, եւ ամբողջ յեղափոխութիւնը պիտի կրնար յաղթանակի հասնիլ միայն եթէ ամբողջ ժողովուրդը մասնակից ըլլար անոր։ Ահաբեկչութիւնը ինքնին ոչինչ էր։ Ան միայն կրնար ազդակ մը ըլլալ, եթէ ամբողջ ազգը կամենար։ Ուստի ինքզինք կը համարէր ոչ թէ յեղափոխական, այլ զաղափարական մը։ Ան կը հաւատար թէ ինքնիշխանութիւնը կը պատկանի ժողովուրդին, եւ ամբողջ ժողովուրդը պիտի ընտրէ իր կառավարիչները

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուխսլաւիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
16
ՅՈՒԼԻՍ
1933

16 Juillet
1933

ՕՐՔ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2240 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿԸ ՅԱՋՈՂԻ, ԵԹԷ ՈՒԶԵՆՔ

Որքան սրտի, նոյնքան ալ մտքի հետ կապուած թելադրութիւն մըն էր որ մէկշաբաթ դրինք, յուլիս 11ին, առաջարկելով սարքել պատյտ մը՝ դէպի Արեւելք, դէպի մերօրեայ «արեւելեան նահանջի պատյտը»։

Եթէ մեր բարի կամքէն կախուած ըլլար այս ծրագրին իրագործումը, «Յառաջ»ը կրնար, առաջին առթիւ, ճամբայ հանել 8–10 հոգինոց խումբ մը, դէպի Սուրիա կամ Միջագետք։

Եւրոպական թերթերը իրարու հետ մրցումի ելած են այս մասին, ժամն պատյտներ կազմակերպելով երկիրէ երկիր։

Ինծի ալ ինծի պիտի ըլլար ո՛ր եւ է բաղդատութիւն՝ անոնց եւ մեր պայմաններուն միջեւ։

Այդ պիտի նշանակէր նժարին մէջ դէմ դիմաց դնել, օրինակ, Ֆրանսան՝ իր 40 միլիոն ժողովուրդով եւ Հայկական Սփիւռքը՝ իր 6–700,000 ցիրուցան համամասնութիւններով։ Աւելի ճիշդ՝ բաղդատել Ֆրանսայի 40 միլիոնը եւ Ֆրանսահայ 60,000ը։

Եւ սակայն, ամէնէն աննշան ուժն ալ ունի հնարաւորութիւններ, կը բաւէ որ չգոյութեան դաղափարական տենդը եւ կամքը։

Արդ, դաղափարը կը խօսի չառերու սրտին։

Թէկնածուներ կան արդէն, ամէն ասպարէզէ։

Անոնց մէկը, երիտասարդ գրագէտ մը, իր հոգին բացած է այսօր իսկ, խանդավառ կոչով մը։

Երկրորդ մը, մեր Նարդունին, երկու տարիէ ի վեր ... կարդի կը սպասէ, Սուրիան տեսնելու, այսինքն ուսումնասիրելու համար։

Կան դեռ ուրիշներ, տրամադիր՝ խմբական կամ անհատական ուղեւորութեան։

Այնպէս սր, իսկական տարրերը պատրաստ են։

Կը մնայ՝ կազմակերպել։ Այլ մանաւանդ երաշխաւորել յաջողութիւնը։

«Յառաջ»ը, խորապէս գնահատելով ձեռնարկին արժէքը, կ'ուզէր ստանձնել անոր նախաձեռնութիւնը, եթէ իր բարեկամները տրամադիր ըլլային գոյացնելու որոշ գումար մը։

Անշուշտ մասնախումբ մը պիտի կազմենք եւ պիտի հաշուենք ծախքերը, երկու ամսուան համար։

Բայց, ջուրը պատէն վեր հանելու մխիթ չունինք։

Մօսքը գործի կը վերածուի, եթէ տրամադրելի ունենանք տասը հազար Ֆրանք։

Այս թերթին ընթերցողները 1927էն ասդին, մօտ 350,000 Ֆր. ճարած են, Շիրակի, Ֆիլիպէի, Զանգեզուրի եւ Պէյրութի աղէտներուն, Անատոլուի բռնագաղթի զոհերուն եւ ուրիշ հանրօգուտ նպատակներու համար։

Այո՛, տնտեսական տագնապ ունինք այսօր։

Բայց, ի՞նչ գումար է տասը հազարը, բաղդատելով առաջադրուած նպատակին հետ։

Եւ անհրաժեշտ ալ չէ համատարած հանդանակութիւնը։

Կը բաւէ՝ 50ով, 100ով, 500ով արձանագրել տասմանափակ չրջանակի մը մէջ, «Յառաջ»էն ալ դանձելով իր բաժինը։

Թերեւս խումբին մէանան այնպիսիներ որ անձնական միջոցներ ունին։

Բայց, պերճանքի մը համար չէ որ պիտի կատարուի այս արշաւը, այլ որոշ նպատակով։

Հետեւաբար, գոնէ անոր անմիջական կորիզը ազատ պիտի ըլլայ նիւթական ո՛ր եւ է մտահոգութենէ։

Մեր կարծիքով, եթէ գործը վերջնական ձեւ առնէ, նոյն իսկ տասը հազարը չի ծախսուիր։

Իսկ տասը փոխարէն՝ դուք հաշուեցէք ձեռնարկին անփոխարինելի արժէքը։ Ե՛ւ գրագէտին ու մտաւորականին, Ե՛ւ գրականութեան ու պատմութեան համար։

Աչխարհ մըն է որ երեւան պիտի հանուի աչքով ու գրիչով, եւ տաղանդներ են որ անսպառ նիւթ պիտի դանեն ներշնչման համար, հայութեան համար, փոխանակ ժանգոտելու այս լայծրուն պողոտաներուն վրայ։

Երբ եւ իցէ հաչուե՞ր էք այն ահաւոր կորուստը զոր ունեցանք, տարիներ եւ տարիներ Պոլսոյ կառչելով եւ անտեսելով, երեսի վրայ ձգելով «Գաւառ»ը։

Ահաւասիկ այդ «Գաւառ»ն է — երկիրը — որ, այլապէս եղերական պայմաններու մէջ, կը խուսափի մեր տեսողութենէն եւ հասկացողութենէն։

Ահաւասիկ «վարանկա»ներու եւ հիւղաւաններու փոչիներուն հետ կը փոչիանան այնքան թանկագին հարստութիւններ,— երգ, հէքեաթ, աւանդութիւն, չարշապատում եւ դրուագներ հերոսականի։

Այսօր իսկ, երէկուան պատմութիւնն է որ կը չարունակուի տարբեր պայմաններու տակ, եւ մենք պէտք է իրարմով տաքնանք, երբ լռացնելու եւ միասնաբար դիմագրելու, այլ եւ ստեղծագործելու համար։

Եթէ չյաջողի լայն ծրագիրը, կարելի է, առ այժմ, երկու հոգիով ալ դնել ձեռնարկին սկիզբը։

Բայց, ի՞նչ հիմնական պատճառներ կան անճրկիելու։

Առաջադրուած արշաւը եպիսկոպոսի մը հագուստ – կապուտին չա՞փ ալ արժէք չունի։

Ժամու մը վարագոյրը, սկիհի մը ծածկոցը աւելի՞ ազգասիրական գործեր են, քան ճշմարտօր ժողովուրդի մը մասունքները՝ երկիրէ երկիր եւ կայանէ կայան։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Սուրիոյ վարչապետը փոխուեցաւ

Սուրիոյ վարչապետ Պ. Փոնսօ Մարոքի դիւանագիտական ներկայացուցիչ նշանակուած ըլլալով, նախարարական խորհուրդը յաջորդ նշանակեց Թոքիոյի դեսպանը, Պ. Տը Մարթել։

Նոր վարչապետը դիւանագիտական ասպարէզը մտած է 1901ին։ Զանազան կարեւոր պաշտօններ վարելէ յետոյ Ուաշինկթընի եւ Փէքինի մէջ, պատերազմէն վերջը ղրկուեցաւ Սիպերիա, փոխուկ պաշտօնով մը։ 1924ին նշանակուեցաւ Փէքինի դեսպան, յետոյ փոխադրուեցաւ Թոքիօ։ Մասնագէտ է Ծայր Արեւելքի գործերուն։

Ազգայնական թերթերը բարեպատեհ կը դտնեն այս ընտրութիւնը, քննադատելով Սուրիոյ նախորդ վարչապետին՝ Պ. Փոնսոյի եօթնամեայ քաղաքականութիւնը։

Իտալական վաւերը կը փառաբանէ թուրքիտալական բարեկամութիւնը

ԹԷՎՖԻՔ ՐԻՒՇՏԻ ՊԷՅԻ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իտալական թերթերը դովասանական յօդուածներ հրատարակեցին, Թէվֆիք Րիւշտի պէյի այցելութեան առթիւ, «Ճիօրնալէ տ'Իթալիա» թուրքեւիտալական բարեկամութիւնը կը համարէ խաղաղութեան եւ հաւասարակշռութեան ամէնէն հաստատուն երաշխիքներէն մէկը՝ արեւելեան Միջերկրականի աւազանին մէջ։ Եւ, բացատրելով թէ թուրքեւիտալական բարեկամութեան դաշնագիրը կը համապատասխանէ ոչ միայն երկու երկիրներուն, այլեւ միւս բոլոր ժողովուրդներու չահերուն, կը շեշտէ։

— «Այդ դաշնագրէն ներշնչուելով է որ կարելի եղաւ իրականացնել թուրքեւհելլէնական համաձայնութիւնը։ Անոր շնորհիւ է որ Թուրքիոս կրցաւ զարգացնել ազատ եւ շինարար քաղաքականութիւն մը, թէ ներքին եւ թէ արտաքին կեանքի մէջ։ Այսուհանդերձ, թուրքեւիտալական բարեկամութիւնը յաճախ սխալ հասկցուեցաւ։ Բայց, երկու կառավարութեանց ուղղամտութիւնը եւ իրական փաստերը ի դերեւ հանեցին բոլոր սադրանքները։

⁂ Թէվֆիք Րիւշտի յուլիս 12ին երկրորդ տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ. Մուսոլինիի հետ։ Գաղտնի կը պահուին խօսակցութեան նիւթերը, բայց իրավիճակներ կը հաւաստեն թէ Թէվֆիք Րիւշտի այցելութիւնը կապ ունի իտալեռուս քաղաքական դաշնագրի մը բանակցութեանց հետ։ Թուրքիա ուղղակի չահագրգռուած է այս դաշնագրով, իսկ Նեղուցներու խնդիրը մեծ կարեւորութիւն ունի Իտալիոյ համար, քանի որ այդ է իր դլխաւոր ճամբան՝ նախանիւթերու առացման համար, միջազգային ընդհարումներու առեն։

⁂ Հռոմէն մեկնելէ առաջ, Թէվֆիք Րիւշտի հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ մամուլին։

— «Իմ նամբորդութիւնս տրամաբանական հետեւանքն է իտալեւթուրք դաշնագրին, որ կը տրամադրէ կանոնաւոր խօսակցութիւններ՝ երկու կառավարութեանց միջեւ։ Մենք որ, Լոնտոն, Փարիզ եւ Վիէննա այցելելէ յետոյ, շատ հասկնալի էր որ Հռոմէնալ անցնէի։ Մեր բարեկամական յարաբերութիւնները, որ դաշնագրով մը նուիրագործուեցան վեց տարի առաջ, երբ ալ ամրապնդուեցան եւ զարգացան։ Ոչ մէկ ամպ չի խանգարեր մեր յարաբերութիւնները։ Նոյնը կրնամ ըսել նաեւ Ֆրանսայի հետ եղած յարաբերութեանց մասին որոնք նմանապէս նուիրագործուեցան բարեկամութեան դաշնագրով մը։ Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահը զիս ընդունելով, բարեհաճեցաւ մեր յարաբերութեանց սերտութիւնը կոչել առհասական։ Ճիշդ է այս բացատրութիւնը, քանի որ դարաւոր են մեր յարաբերութիւնները։ Իբրեւ բարեկամներ երկու լատին ազգերու, անկեղծօրէն ուրախ ենք ընդհանուր մթնոլորտին բարւոքումէն։ Պատիւ ունեցայ տեսակցելու Պ. տը Ժուվենէլի հետ (Ֆրանսական դեսպան), որուն հետ ստորագրած էի Սուրիոյ վերաբերեալ դաշնագիրը որ փարատելով բոլոր դժուարութիւնները, ճամբայ բացաւ Ֆրանսոյ բարեկամութեան դաշնագրին։ Ինչ կը վերաբերի վերջերս Ռուսիոյ հետ կնքուած ոչ–յարձակման դաշինքին, ան մաս կը կազմէ այն միջազգային համաձայնութեանց որոնք զատ – զատ ստորագրուելով ազգերու միջեւ, կ'ապահովեն ընդհանուր խաղաղութիւնը։ Թուրքեւխորհրդային դաշինքը ընդլայնումն է Պռիան – Բէլլոգ դաշինքին։ Այս վերջինը կը դատապարտէր յարձակումը։ Նոր համաձայնութիւնը կը ճշդորոշէ «նախայարձակ»ը։

Իտալիոյ հետ մեր տնտեսական յարաբերութիւնները պէտք է զարգանան։ առեւտրական ներկայ կարգադրութիւնը չի բաւեր երկու երկիրներու պէտքերուն։ Պիտի ջանանք նոր դաշնագիր մը կնքել։

Հրեաները հող կը գնեն Լիբանանի մէջ

Պէյրութի «էլ Նիտա» թերթը կը գրէ (7 յուլիս)։—

Մեր առած ստոյգ տեղեկութեանց համաձայն, Հրեաները սկսած են հողեր դնել եւ տեղաւորուիլ։ Այս նոր հողերը Հրեաները պիտի վերածեն Պաղեստարածութիւններ դնեցին Իտալացի երկրաչափի մը միջոցաւ։

Սիոնականներու նպատակը յայտնի է։ Կը կարծենք որ անոնք ուրիշ հողեր ալ գնելու կ'աշխատին։ Ասֆուրիէի մօտ, ուրիշ հողամաս մը գնելու համար սակարկութեան սկսած են։ Անոնք կը ջանան արաբական երկիրներու մէջ հիմ դնել եւ տեղաւորուիլ։ Այս նոր հողերը Հրեաները պիտի վերածեն Պաղեստինի մէջ իրենց հիմնած դաղթավայրերու։

Ահա ուրեմն, իրականացաւ մեր այն վախը, որ յայտնած էինք Մարոնի պատրիարքին յայտարարութեան առթիւ։ Կարգ մը մարդիկ գուցէ գոհ պիտի մնան Հրեաներու տեղաւորումէն, որովհետեւ կալուածներու գիները պիտի աղեն. սակայն պէտք է գիտնան անոնք որ այդ բոլորը ժամանակաւոր են եւ ի վերջոյ հայրենիքն է որ պիտի վտանգուի։ Ո՞վ կը զիջանի իր հայրենիքը դրամով ծախելու տառապանքին։

Զորավարու դաշինքը ստորագրուեցաւ

Երէկ, 15 յուլիս, Հռոմի մէջ վերջնապէս ստորագրուեցաւ Զորսերու դաշինքը։ Իտալիոյ կողմէ ստորագրեց Պ. Մուսոլինի, իսկ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ կողմէ՝ իրենց դեսպանները։

« ՅԱՌԱՋ » Ը ԼՈՑՍ ՉՏԵՍԱՒ ԵՐԷԿ, ՇԱԲԱԹ, տպաբանը փակ ըլլալով յուլիս 14ի առնին առթիւ։

Իտալական 24 օդանաւերը ՅԱՋՈՂՈՒԹԵԱՄԲ ՎԵՐԱԴԱՑՈՒՑԻՆ ԻՐԵՆՑ ԱՐՇԱԻԸ

Իտալական 24 օդանաւերը չարունակելով իրենց թռիչքը, Քարթայէն (Լապրատոր) ճամբայ ելան յուլիս 13ին, առաւտն ժամը 9·30 (եւրոպական ժամով՝ 2·30) եւ Շէտիաք հասան 6·17 ժամէն (1200 քիլոմէթը)։ Նախ Քառ. Զօր. Պալպոյի օդանաւը, 35 վայրկեան յետոյ բոլորն ալ ճամբայ ելած էին, դինուորական կարգով։

Ցաղորդ օրը, 14 յուլիս, օդային տորմղիկը առաւտն ժամը 8·50ին (1·50) մեկնեցաւ Շէտիաքէն եւ Մոնրէալ (Քանատա) հասաւ 3·34 ժամէն, կտրելով 700 քիլոմէթը.— մինչեւ հաշուով ժամը 200 քիլոմէթը։ Ահագին բազմութիւն մը խռնուած էր Մոնրէալի մէջ, դիմաւորելու համար օդանաւորդները։ Հաբիւր հազար հանդիսականներ ծափահարեցին Զօր. Պալպոյի։ Քանատայի մայրաքաղաքը զարդարուած էր իտալական, անգլիական եւ Ֆրանսական դրօշակներով։ Զօր. Պալպո անթել հեռաձայնով խօսեցաւ Մ. Մուսոլինիի հետ։

Ցաղորդ օրը (երէկ) 24 օդանաւերը ճամբայ ելան լրացնելու համար վեցերորդ եւ վերջին հանգրուանը, Մոնրէալ – Շիքակօ (1300 քիլոմէթը)։

⁂ Զօր. Իթալօ Պալպօ, այդ օդաբրչաւին հրամանատարը, մեւնոյն առեն օդանաւային նախարարն է եւ մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէ Իտալիոյ մէջ։ Ծնած՝ 1896ին, Պալպօ տակաւին ուսանող էր, երբ Իտալիան մասնակցեցաւ մեծ պատերազմին։ Ինքն ալ կամաւոր գրուեցաւ եւ մնաց մինչեւ պատերազմին վերջը։ Եետոյ նորէն չարունակեց ուսումը Ֆիօրէնցայի համալսարանին մէջ եւ չրջանը լրացնելով, դարձաւ լրագրող։ 1920ին սերտօրէն կապուեցաւ Պ. Մուսոլինիի հետ եւ մասնակցեցաւ Ֆաչական չարժման։ Ինքն ալ մէկն է « դէպի Հռոմ » արչաւին կազմակերպիչներէն։ 1923ին նշանակուեցաւ հրամանատար Ֆաչական քաղաքապահ զօրքին, 1924ին երեսփոխան ընտրուեցաւ։ 1929էն ի վեր օդանաւային նախարար է եւ իրական կազմակերպիչը՝ Իտալիոյ օդանաւային ուժին։

Այս առաջին արչաւը չէ որ կը կատարէ։ 1928ին թռիչք մը կատարեց Միջերկրականի մէջ, 61 դործակիցներով, իսկ 1929ին՝ երկրորդ արչաւ մը՝ Միջերկրականէն Սեւ Ծով։

Տնտեսական Ժողովը պիտի փակուի յուլիս 27ին

ԲՈԼՈՐ ԾՐԱԳԻՐՆԵՐԸ ՋՈՒՐՆ ԻՆԿԱՆ

Համաչխարհային տնտեսական խորհրդաժողովը պաշտօնապէս պիտի փակուի յուլիս 27ին, առանց որոշելու վերաբացման թուականը։ Ուրբաթ օր, 14 յուլիս, Պ. Մաքտոնըլտ այս որոշումը հաղորդեց բոլոր յանձնաժողովներու եւ մասնախումբերու նախագահներուն։ Խորհրդաժողովին դիւանը վերջին նիստ մը պիտի դումարէ յուլիս 25ին, բոլոր մասնախումբերուն վերջնական եղրակացութիւնները լսելու համար։ Պ. Մաքտոնըլտ, իբրեւ նախագահ, բոլոր տեղեկագիրները ուսումնասիրելէ յետոյ, իր դեկուցումը պիտի ներկայացնէ յուլիս 25ին։ Գալով խորհրդաժողովի լիագումար նիստին, պարզ ձեւակերպութիւն մը պիտի ըլլայ։

Յանձնաժողովներն ու մասնախումբերը փութայ պնդութեամբ յառաջ կը տանին իրենց աչխատանքները, օրակարգը սպառելու համար։

Խորհրդաժողովի չրջանակներուն մէջ իբրեւ տնտեսական կարեւոր արդիւնք՝ կը յիչուի միայն ցորենի մասին դոյացած համաձայնութիւնը, որուն մանրամասնութիւնները չեն ճշդուած տակաւին։

⁂ Տնտեսական յանձնաժողովին յուլիս 13ի նիստին մէջ, Ֆրանսական պատուիրակութիւնը առաջարկեց որոշում մը տալ միջազգային հանրօգուտ չինութեանց ծրագրի մասին։ Միեւնոյն առեն Ամերիկեան կառավարութիւնը կ'առաջարկէր կրճատել աչխատանքի ժամերը եւ աւելցնել աչխատավարձը։

Այս խնդիրն ալ արձանագրուեցաւ օրակարգին մէջ։ Աչխատանքի գրասենեակին պատուիրակը, Պ. Ժուհօ ուժ առաւ ամերիկեան առաջարկին, յայտարարելով.

— Չեմ վարանիր ըսելու թէ եթէ Լոնտոնի խորհրդաժողովը վերջնապէս առանց որոշում մը տալու այս մասին, բավանդակ աչխարհը եւ մասնաւորապէս աչխատաւորներու աչխարհը խոր յուսախաբութեան պիտի մատնուի։

Այս բոլոր վիճաբանութիւններուն վրայ պաղ ջուր լեցուց անգլիական պատուիրակը, յայտարարելով թէ անգործադրելի է միջազգային հանրօգուտ չինութիւններու ծրագիրը։

— Վերջին քանի մը տարիներու ընթացքին, ըսաւ, մենք հարիւր միլիոն տոերլին յատկացուցած ենք այս կարգի ձեռնարկներու։ Արդ, միջին հաչուով, հանրօգուտ չինութեանց յատկացուած իւրաքանչիւր մէկ միլիոն տոերլին ուղղակի գործ ճարած է 2000, իսկ անուղղակի՝ ուրիչ երկու հազար բանուորներու։

Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ յետոյ, որոշուեցաւ մասնախումբի քննութեան յանձնել խնդիրը։ Ինչ որ կը նշանակէ թաղել։

Հիկերմարականներու հատագումարը

ՄԻԱՑԵԱԼ ՁԱԿԱ՞Տ ԹԷ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄ

Յուլիս 14ին, Փարիզի մէջ բացուեցաւ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան 30րդ ընդհ. ժողովը։

Այս տարի չափազանց մտայղ պայմաններու մէջ կը բացուի համագումարը, քանի որ բուռն պայքարի մը բռնուած են կուսակցութեան վարիչ մարմինն ու խորհրդարանական խմբակցութիւնը, կամ աջ եւ ձախ թեւերը։

Առաջին օրը անցաւ բաղդատաբար հանդարտ, մանաւանդ որ համերաշխութեան խանդավառ կոչ մը ուղղած էր Պ. Վանտէրվէլտ, յանուն ընկերվարական Միջազգայինի։ Բայց եւ այնպէս, պակաս չեղան կրքոտ արտայայտութիւններ՝ վարիչ մարմնի անդամներուն եւ Պ. Ռընոտէլի ու իր կուսակիցներուն միջեւ։ Երկար վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան կուսակցութեան պաշտօնաթերթին՝ «Փոփիւլէռ»ի ուղղութեան եւ բովանդակութեան, ինչպէս եւ վճարուած թոշակներու մասին։ Սուր վէճ մը ծագեցաւ թերթին քաղաքական խմբագրին եւ Պ. Ռընոտէլի միջեւ, որուն յօդուածները փոխանակ առաջին էջը հրատարակուելու, վերապահուեր էին վեցերորդ էջին (կուսակցական բաժին)։ Այս առթիւ առաջարկուեցաւ խմբագրութեան պատասխանատուութիւնը կեդրոնացնել մէկ ձեռքի տակ, փոխանակ բաժնելու երկու մասի, ինչպէս եղած է այժմ։

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԼՃԱՅԻՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆԸ

Գիւղատնտես Գ. Յարութիւնեան կարեւոր ուսումնասիրութիւն մը ուներ այս հարցին մասին, որ հրատապ խնդիր է Հայաստանի համար՝ նախ այն պատճառով որ ձկնորսութիւնը մեծ կարեւորութիւն ունի երկրին բնակչութեան համար, յետոյ որովհետեւ լճային անտեսութիւնը անուղղակի բարենպաստ ազդեցութիւն մը կը թողու երկրի կլիմային վրայ:

Բազմաթիւ լիճերու առեղծուածը կը նպաստէ օդի խոնաւացման, որով, ամառուան տաքերուն, յաճախակի կը դառնան անձրեւները, իսկ, ձմեռնիները, կը մեղմանան ցուրտերը: Մանաւանդ կարեւոր է այն, որ լիճերը, իրենց առատ գոլորշիացումով, զգալի չափով կը մեղմեն տաք հովին (կիպաքամի) վնասակար ազդեցութիւնը: Հայաստանի գետառներէն շատերը ջրազուրկ են բոլորովին, եւ անտառներու բացակայութիւնը աւելի եւս կը սաստկացնէ կիպաքամիին բացասական ազդեցութիւնը: 1931ին, աշնանացան եւ գարնանացան ցորենը մեծ մասամբ մկ չարթուան մկնէ այրուեցաւ կիպաքամիէն (Լէնինականի եւ այլ շրջաններու մէջ):

Լիճերը ոչ միայն կը նպաստեն Հայաստանի կլիմային բարելաւման, այլ եւ հնարաւոր կը դարձնեն օգտագործելու իրենց ջուրը, ամառուան տաքերուն, ոռոգելու համար պարէնդիները եւ ցանքը, ջրելու համար անասունները, եւ չափով մը խմելու ջուր հայթայթելու համար ցամաքային ջրազուրկ շրջաններու բնակչութեան: (Այնուհետեւ լիճերու այդ ջուրը գործածելու պարագային անհրաժեշտ են մանաւանդ մզոցներ): Լիճերը կը նպաստեն նաեւ ջրային թռչուններու (սագ, բադ) բազմացման, որոնք քիչ են Հայաստանի մէջ:

Ակից զատ բարիներ, ուռիներ եւ թթենիներ անկելովայդ լիճերու եզերքը, կը ստացուի բաւական քանակութեամբ չինափայտ եւ վառելափայտ, ինչպէս նաեւ ազագ (tannin) կաշեգործութեան համար ու թուրքի տերեւ չեզամի համար:

Բայց լճային անտեսութեան գլխաւոր նշանակութիւնն այն է, որ կարմրախայտի եւ ծածանի, ինչպէս նաեւ այլ ձուկերու բուծումով կ'աւելնայ երկրի աննդամթերքը՝ սպիտակուց պարունակող աւելի աժան ուտելիքով:

Արտասահմանի մէջ չատ տարածուած է լճային անտեսութիւնը կարմրախայտի, ծածանի եւ այլ ձուկերու բուծումը լճակներու մէջ: Աւստրիոյ մէջ լճային անտեսութիւնները կը բռնեն մէկէն մինչեւ 7 հազար հեկտար տարածութիւն: Նոյնը պէտք է ըսել նաեւ Կալիցիոյ, Սիլէզիոյ, Փոմերանիոյ եւ Պոհեմիոյ մասին, ուր գլխաւորապէս կեդրոնացած է լճային անտեսութիւնը: Այնտեղ կան մինչեւ 12,000 փութ ձուկ տուող արժէքաւոր մեծ լիճեր ու փոքր լիճեր: Լճին մէկ հեկտարը մէկին հաշուով կազմայ 150 էն մինչեւ 400 րուբլի եկամուտ:

Լճակներուն մէջ չատ զգուշին է ծածանաբուծութիւնը:

Ծածանը կը սիրէ զով ջուր, աւելի լաւ կ'աճի ծանծաղ ու խաղաղ ջուրով լճակներուն մէջ: Ծածան բուծանող լճակներուն մէկին խորութիւնը կը կազմէ ընդհանրապէս 50–80 սանթիմեդր, ամենախոր տեղը՝ 2–3 մեդր:

Ընդհակառակն կարմրախայտը կը սիրէ տաքնորակ, խորունկ, ածխաթթուային, կիրով հարուստ, հոսուն ջուրերը: Չի դիմանար տգեղ ջուրին մէջ: Կարմրախայտին չատ սիրած ջուրը կը կազմեն լեռնային գետերը:

Խորունկ լիճերուն մէջ կարելի է բուծանել նաեւ տաբլետ (չուքա) եւ չիղաձուկ:

Հայաստանի մէջ լճային անտեսութիւնը ունի նաեւ այն առաւելութիւնը որ հեշտութեամբ ստեղծելով ծածանի լճակներ հակայական տարածութեամբ քարքարոտ, աղակալ, մշակութեան անպէտ հողերուն վրայ ու փոսերուն մէջ, ոչ միայն կը ստացուի յաւելեալ անդամթերք՝ ձուկ, այլեւ բանջարանոցներու համար պիտանի հողամասեր, որովհետեւ ձկնորսութեան շնորհիւ այդ խոպան հողերը կը դառնան բերրի եւ մշակելի, իսկ աղակալ հողերը, ջրով երկար ժամանակ ողողուելէ յետոյ, կ'ապատին աղէն ու նմանապէս կը դառնան բարելիր: Լիճերու ափերն ալ կը ծառայէ իբրեւ պարարտանիւթ մօտակայ դաշտերու համար:

Փոխն ի փոխ լճատնտեսութեան եւ դիւղատնտեսութեան յատկացնելով որոշ հողամասեր, կը նպաստենք ձկնարուծութեան, որովհետեւ ձկնարուծութեամբ թթուած հողը կը բարելաւուի հերկուելէ եւ վնասակար խոտերը աչնչացուելէ յետոյ: Մեծ հասոյթ կը բերէ միամեայ բուսամշակութիւնը այն լիճերուն մէջ, որոնց ջուրը կարելի է արձակել ու պարպել: Այդ նպատակով, երկու տարեկան (4էս քիլօ կշռող) ծածաններ կը ձգեն լճին մէջ, եւ աշնան դէմ այդ ծածաններէն իւրաքանչիւրը կը կշռէ արդէն մէկուկէս քիլօ եւ կ'օգտագործուի այլ եւս իբրեւ լճակչիռ ձուկ:

Կը տեսնուի, որ լճային անտեսութեան արմատացումը Հայաստանի դիւղատնտեսութեան համար կընպաստէ բնակչութեան սնունդի բարելաւման, անմշակ հողերու օգտագործման: Անհրաժեշտ է զարգացնել այս գործը աստիճանաբար, գայն զարձնելով ձկնարուծութեան ասպարէզ մը, մանաւանդ որ Հայաստան հարուստ է այդ գործին անհրաժեշտ ջրային ապրիւրներով: Բացի Սեւանայ լճէն, ունինք չարք մը լճակներ ալ, ինչպէս Արփան, Ալլա – Գեղաւը եւ բազմաթիւ լեռնային գետակներ Սեւանի շրջանին մէջ, ուր կարելի է շինել աւազաններ՝ բուծանելու համար կարմրախայտ եւ ծածան, արհեստական կերակրումով: Հայաստանի լեռնային բոլոր շրջաններուն մէջ կարելի է գտնել սառնորակ ջուրի ապրիւրներ, ուր կարմրախայտի բուծումը կը զարգանայ դիւրաւ եւ մեծ չափով: Մանաւանդ կարելի է լիճ շինել Ղըրխ–Բուլաղի ակունքները եւ այդ աւազանին կարմրախայտով ապահովել Երեւանի ձկնային աննդամթերքը:

Հայաստանի մէջ լճային ձկնարուծութեան համար նպաստաւոր է եւ այն, որ մեր երկրին բուսականութեան շրջանը կը տեւէ միայն վեց ամիս, որով ձուկը լիճերուն եւ աւազաններուն մէջ կ'աճի մէկուկէս անգամ աւելի, քան կեդրոնական սեւաշոտ մարզերուն մէջ: Այդտեղ մէկ տարեկան ծածանը ամառուան ընթացքին կ'աւելնայ 300–800 կրամ, մինչ մեր երկրին մէջ կ'աճի առնուազն մէկ քիլօ:

Գալով ձկնարուծութեան արդիւնաբերութեան, մէկ հեկտար լիճը կուտայ մօտ 4,5 կենդինար, ընդամէնը 1100 հեկտարէն կը ստացուի 4,950 կենդինար, այսինքն այն քանակութեան կէսը, որ կուտայ Սեւանը: 1935ին, երբ կարելի ըլլայ օգտագործել Հայաստանի բոլոր լիճերն ու աւազանները, որ ծրագրուած է չահագործել, կը ստանանք 45 հազար կենդինար ձուկ: Հայաստանի ջուրերէն ստացուած ձուկը բնակչութեան իւրաքանչիւր հոգիին կ'ընծայ ներկայիս 1,2 քիլօկրամ, 1935ին՝ 5,7 քիլոկրամ:

Լճային ձկնաբուծութեան զարգացումով կը դոցուի միսի պակասը, քանի որ այս վերջին տարիներուն պակասեցաւ մեր անասուններուն թիւը, իսկ հօտերուն վերականգնումը կը պահանջէ երկար ժամանակ: Պէտք չէ մոռնալ նաեւ այն, որ Սեւանայ լճին ու կապից ծովին հեռաւորութեան պատճառով, երեւան կը բերուի միայն սառած ձուկ: Բայց լճային անտեսութիւնը զարգացնելու պարագային, տարուան բոլոր ամիսներուն երեւնին ու բանւորական կեդրոններուն կրնանք մատակարարել թարմ ձուկ:

Կ'արժէ այստեղ յիշել փրոֆ. Էլէօնակիի կարծիքը դոր յայտնած էր անցեալ տարի, Սեպտեմբեր 1ին, Հայաստանի ձկնատնտեսական ընկերութեան առած իր դեկուցման ընթացքին.

— Ձկնատնտեսութիւնը պէտք է զարգացնել նոյն իսկ եթէ միսը քիչ չըլլայ: Որովհետեւ մարդկային մարմինը աւելի լաւ կ'իւրացնէ ձուկը: Ամէնէն աւելի արդիւնաւէտ է, ձկնատնտեսութեան համար, լճային ձկնաբուծութիւնը: Առաջ դոյութիւն ունէր պարզ ձկնորսութիւն, այսինքն մարդիկ ձուկ կը բռնէին բնական աւազաններու մէջ: Բայց անասնաբուծութեան ասպարէզին մէջ վաղուց սովորութիւն էր բազմացնել ընտանի կենդանիներ: Վայրի ձկնորսութիւնը բռնական աւազաններու մէջ միջին հաշուով կուտայ 16 քիլօկրամ ձուկ մէկ հեկտարէն, իսկ ձկնաբուծական տնտեսութիւնը՝ 2 կենդինար, այսինքն տասն անգամ աւելի:

Հայաստանի մէջ մեծ դիւրութիւններ կան զարգացնելու համար լճային անտեսութիւնը: Ջուրը պարբերաբար պարպելէ յետոյ, լիճերը կ'օգտագործուին բամպակի մշակութեան համար: Իսկ ձկնաբուծութեան համար կարելի է օգտագործել բժժժի հարթաւազները, որոնք լաւագոյն սննդունդը կը հանդիսանան ծածանին համար: 2 քիլոկրամ հարթաւկը կուտայ 1 քիլոկրամ ծածան:

ՔԱՂՀԱՆ

ՀԻԹԼԷՐ ՀՐԵԱ՞Յ Է

Առենի մը ի վեր, կարգ մը թերթեր կը փորձեն ապացուցանել թէ Հիթլէր հրէական ծագում ունի, եւ ճիշդ ատոր համար ալ այսքան առելութեամբ կը հալածէ Հրեաները:

Վերջին նորութիւնը կը հաղորդէ վիեննական թերթ մը, պնդելով թէ Հիթլէր Հրեայ է մօրը կողմէ: Այսպէս, Հիթլէրի մայրիկին մեծ մայրը, Եոհաննա Հիթլէր, աղջիկն է եակով Հիթլէրի, որ ուրիշ երեք Հիթլէրներու հետ կ'ապրէր Պոհեմիոյ եւ Մորավիոյ առհմանին վրայ, հրէական գաղթականի մը մէկ, եւ մէկ դար առաջ Վիէննա գալով, քրիստոնեայ դարձաւ:

Այս առթիւ թերթը կը հրատարակէ բազմաթիւ վկայութիւններ եւ պատկերներ:

ԴԷՊԻ ԱՐեւԻԵԼՔ

Մարական արշաւ մը կ'ուղենք կազմակերպել դէպի Արեւելք: Այդ արշաւին «գործող անձինքը» քիչ մը ամէն տարածութենէ — դրական, երաժշտական, նկարչական, գիտական: Հայ մտաւորականը պիտի երթայ արեւին ու անոր լոյսին մէջ տեսնելու իր ժողովուրդը: Եւ փոխադարձաբար հայ ժողովուրդը պիտի ճանչնայ իր մտաւորականները: Այդ ճանաչումը երկու կողմին պիտի ընծայէ խանդավառութիւն եւ սիրոյ ու հաւատքի վերանորոգում: Արշաւախումբը պիտի ըլլայ չրջուն աչխատանոցի մը նման եւ պիտի կատարէ դրական, գեղարուեստական, ազգագրական աչխատանքներ: Պիտի հաւաքէ նաեւ հայ բանահիւսութեան գոհարները, ինչպէս Մեծ Եղեռնին ու բոլոր հերոսամարտներուն նօթագրութիւնը պիտի ընէ ականատեսներէ լսելով:

Արշաւախումբը կապ պիտի հաստատէ Ֆրանսայի եւ արեւելեան գաղութներու հայութեան մէջ: Պիտի տանի ու պիտի բերէ խապրիկները եւ թղթակցութիւններով իր տպաւորութիւնները պիտի հրատարակէ: Վերջապէս արշաւախումբը զուտ մչակութային հանգամանք պիտի ունենայ, տանելով նաեւ լոյսի եւ սիրոյ մթնոլորտ մը իր հետ: Անոր անդամները պիտի ըլլան իրարու հետ ներդաչնակուած հոգիներ, համագործակցութեամբ իրար լրացնող:

Վստահ ենք որ այս ծրագիրը պիտի խանդավառութեամբ ողջունուի բոլոր բարձրդի հայորդիներուն կողմէ եւ ամէն ոք կամքի մը աչակցութիւն պիտի նուիրէ ձեռնարկը իրագործող խումբին:

Մեր դանելիք չերմ ընդունելութեան վստահ ենք: Մեր երթալիք իւրաքանչիւր քաղաքին մէջ պիտի կազմակերպենք դրական – գեղարուեստական երեկոներ, հրդհեղելով հայ մչակոյթի հանդէպ հետաքրքրութիւնն ու սէրը:

Ինչպէս «Յառաջ» ըսած էր իր խմբագրականին մէջ, կ'ուղենք երթալ Ցունաստան, Սուրիա, Լիբանան, ինչպէս պիտի ուղէինք երթալ Տարօն, Վասպուրական, Բարձր Հայք:

Հրաչալի արդիւնք պիտի տայ այս ձեռնարկը:

Այս տարի այս ճամբան: Ու Թեւեւս յաջորդ տարի Պալքանները:

Եւ ինչո՞ւ չէ, կարելի է տարի մըն ալ արշաւախումբ մը ճամբայ կ'ելլէ դէպի Հայաստան:

Արշակ Զօպանեան երբ վերադարձաւ Հայաստանէն, մեզի ըսաւ թէ՝ խօսած է հայ երիտասարդ մտաւորականներու եւ արուեստագէտներու դէպի Հայաստան պատյտ մը կատարելու պատրաստակամութեան մասին: Խօսած է նաեւ նիւթական միջոցներու չդոյութեան մասին: Զօպանեանի խօսքերը լաւ ընդունելութիւն են գտած եւ վարիչները խոստացած են խորհրդային սահմանագլուխը անցնելէ վերջ հիւրասիրել խումբը:

Ժամանակ է որ չարժի հայ մտաւորականութիւնը եւ մտնէ խանդավառող աչխատանքներու ուղիին մէջ:

Ու մինչեւ իրագործուի Հայաստան այցելելու մեր երազը՝ այցելենք գոնուած մեծ Հայաստանը՝ Ցունաստան, Սուրիա, Լիբանան, Պուլկարիա, Ռումանիա:

Անշուշտ կան դժուարութիւններ, բայց անոնք անյաղթելի չեն:

Ուրեմն՝ դէպի Արեւելք...

Դէպի հայկական գաղութները...

ԹԱՒ ԶՈՒԹԱԿԻ ՎՐԱՑ

ԹՈՒԹԻ ԵՂԱՆԱԿ

Հայրենասէր հօրս յիչատակին համար,
որ կը նստէր թթենիի մը տակ, իր աջսորավայրին՝ Եղեսիա քաղաքին մէջ:

Շարուած են ամոնիմ, մեհեաններու պէս մեծաշուք,
— Թթենիներ, թթենինե՛ր աստուածադիր,
Իրենց ոստերն իբրեւ բուրմեր ծիրանակալ՝
Ահա՛ կ'երգեն, ու կ'աղօթեն ու կը մխան...
Թը՛փ, թը՛փ, թը՛փ,
Ու կը թափին գորգէ գոգին վրայ հողին՝
Թուրերն սպիտա՛կ, թուրերն ամո՛յշ ու կարմրախայտ...
Կը ծնրադրեմ մարգագետնին վրայ տամուկ՝
Իբրեւ խորան, իբրեւ սեղան աղօտ՝
Ցիշատակով հայրենի...
Մինչ կը թափէ ծառն հոգւոյս — մշտադալար կաթսէնի —
Հուր արցունքներ, թուրերու պէս՝ բաղցրութիւնո՛վ մը զեղուն...

Ո՛վ թթենիդ իմ հայրենի,
Բարի՛, բարի՛,
Դեղին վարդեր էին բացուած՝ ճամբուդ վրայ գերթ հարսնեւոր,
Դուն հարսն էիր իմ մանկութեանս,
Ես ալ փեսան առագաստիդ՝ մանկութենէս ալ մաքուր,
Ո՞ւր ես հիմա, հոգիիս մէջ արմատներդ կը խլրտին,
Ու տերեւներդ իբրեւ ծնծղայ մետաքսէ՝
Ամէն ամբան, ամէն ամբան՝
Լուսապայծառ Յարութիւնդ կը տօնեն...
Ո՞ւր ես հիմա, տերեւներդ թեւերուն պէս հրեշտակի՝
Դեռ մտքիս մէջ, ամենայն ժամ, ամենայն ժամ՝
Շիրմիդ վրայ Հօրս անմոռաց, ուխտական,
Լուռ պահապան կը կենաս...
Ճամբուդ վրայ, սահմանիներէդ հեռակայ,
Առուակը կայ,
Ո՞ւր ես հիմա, արմատներդ կը լգե՞ն՝
Ցա՛ւը գանկիս իմ Հայրիկիս,
Որովհետեւ, առուակին մէջ Օ՛ձ կը լողայ...

Հովեր կուգան լեռներէն, կը շոյեն շաղն առտուան,
Ձակտիդ վրայ շո՛ղ կը տեղայ,
Կ'ըմբռնե՞ս, որ լքուա՛ծ ես դուն,
Կամ կը մնաս իբրեւ պատանդ մ'իշխանազուն՝
Սպասելով խաղընկերիդ մտերիմ...

Մա՛յր մետաքսին ծիածան, տերեւներդ կախօրրան,
Տո՛ւր, որ օրրեն, տո՛ւր որ օրրեն՝
Կաթսընե՞րս՝ ծե՞ր, մանկահա՛ս...

ՈՒԽՏԱՒՈՐ

ՈՒՇԱԳՐԱՒ ԵՐԵՒՈՅԹՆԵՐ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Պելկրատի «Փոլիթիքա» կիսապաշտօնական թերթը կը գրէ թուրք եւ ֆրանսական վերջին համաձայնութեան առթիւ.

— «Բրիւտի պէյի Փարիզ ժամանումը քաղաքական առանձնակարգ նշանակութիւն ունի: Ֆրանսայի եւ սլաւեաններու միջեւ բարեկամական յարաբերութեանց նորոգումէն վերջ, Բրիւտի պէյի այժմու գործունէութիւնը Փարիզի մէջ պէտք էր բերէր իր հետ Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ բարեկամական ուխտ մը: Ֆրանսայի եւ Թուրքիոյ միջեւ քաղաքական մտ ձեռնուածը թելադրուած է Ազգ. Միութեան գործադրութեան մէջ, որուն համար որոշ առենէ ի վեր կ'աչխատի ֆրանսական դիւանագիտութիւնը, նշանակելի դեր մը խաղաց Պ. Լիոյի Ազգ. Միութեան արտաքին գործերու վարիչ: Այսօր, երբ խնդրոյ առարկայ է նոր եւ մեծ նշանակութիւն ունեցող բարեկամական դաչինքի ստորագրութիւնը, Ֆրանսա կը ցուցնակէ խաղաղասիրական ցանկութիւնը ընդլայնելու իր գործը, ցանց չատ մօտ առենէն պիտի տարածուի ուրիշ երկիրներու վրայ: Ֆրանսայի այս ձեռնարկով, ի վերջոյ կը փարքի որ մերձեցում մը գոյանայ եւ Ազգ. Համաձայնութեան եւ Ազգ. Միութեան խորհրդաժողովի ընթացքին Ցանօթ է նոյնպէս, որ Փոքր Համաձայնութեան ներկայացուցիչները կու չաբաթ առաջ Լոնտոնի մէջ նախկնութիւններ են վարած Լիոյի եւ Բրիւտի պէյի հետ: Պ. Պ. [illegible]

Մտքի եւ արուեստի եղբայրներ, բանանք գեղեցիկ խենթութեան դռան մը, կազմակերպենք մեր խումբը եւ երկնքի թռչուններուն պէս, հապո՞ր, թեւենք դէպի Արեւելք,կապտավառ Միջերկրականին վրայէն:

« Դէպի աղբիւրը լոյսին »:

Ի՞նչ է՛ ...:

ՆԵՒԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆ

ՅԱՌԱՋ »Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՔԱՒՈՒԹԵԱՆ ՆՈՒԱՋ

(Մեր մշակ տղոց կեանքէն)

Մայիսի այն առտուն, մթնշաղին, Պաղտասար, ախոռ մտաւ ըստ սովորականին անասուններուն տակը մաքրելու համար: Պահ մըն էր այդ որ դինքը կը լեցնէր բարեպաչտիկ զգացումներով: Գիւղացիի թանձր ու հնօրեայ հոգի մը կը հոսէր իր երակներէն: Զգիտես ինչո՞ւ եւ ի՞նչպէս անախոռի զաղջ ու մթին մթնոլորտը կը չփոթէր խորանի մը խորհրդաւորութեան հետ. կ'ըմբռչնէր թաքուն եւ ընտանի բոյրերը անասուններուն իրենց խունկի զուլաներ.— Անոնց կուրծքէն բարձրացող անբան հոնդիւնները կը խառնուէին իր խորը լուռ ազօթքի յիչատակներուն: Վերջապէս, թէեւ իր հայրերու հողին ու ջուրէն անյուսօրէն հեռու, Թուրքիի այդ ագարակին անկիւնը, Պաղտասար ինքզինքը կը զգար իր հարազատ տարերին մէջ: Անասուններու մտերմութիւնը կը բաւէր տաքցնելու իր սիրտը:

Այդ առտու, ախոռին մէկ անկիւնէն անսովոր, ցաւագին ու խռպոտ հծծիւն մը իր ուչադրութիւնը գրաւեց: Վանեց անմիջապէս քարիւղի պատրոյգը: Մօտեցաւ: Պիկառէն, ագարակին վարանդեղ կովերէն մէկը պառկած էր քովինի ու կը ոգար: Պաղտասար զարմացաւ: Այդ կովը ծնած էր արդէն իր հօրթուկը եւ նախընթաց իրիկուն հիւանդ ըլլալու երեւոյթը չունէր: Բայց հիմակ ինկած էր ահաւասիկ մէկ կողին, ոտքերը մեզի ու լքուած: Իր ընդհատ խռխռիւնը կը մտնէր սուր առտուպանքը: Գրեթէ հոգեվարքի կաղկանձիւն մըն էր: Հայ տղան իր ծխուտ լոյսը մօտեցուց անոր աչքերուն ու մինչեւ ազիքները սարսռաց: Հոն ալ անասունին ակնարկը կը մրոտէր, կը ծխար: «Վա՛խ, Պիկառէս, վախ», ըսաւ, Պաղտիկ, չոյելով վիզը, քամակը: Մէկէն ափին տակը զգաց որ կովուն որովայնը ուռեր է: Ըմբռնեց անմիջապէս: Կազդուրու կուտակում, հեռեւանք թարմ եւ թաց խոտերու ճարակումին ... (Ա՛յ, սա չիմար լամուկը, սա հովիւի ապուշ լաճը, որ չէ նչմարած, չէ արթիւած ժամանակին. ինչպէս ապտակ մը պիտի ուղէր տալ անոր քթին ու մտաւէրն..):

Բայց ամէն յոյս կորած չէր տակաւին: Պէտք էր տեղեկացնել անմիջապէս իր փաթրոնին, Փ՛ռ Լըկրոյին:

Պաղտիկ դուրս խուժեց: Ագարակը կը քնանար տակաւին: Բայց լուռ անչրպտին ծայրերէն կը թռչէին չղուկներ, հեռաւոր կանչեր: Աքաղաղներու ձայնը կը խեղդուէր անասնման մուխին տակ:

Պաղտիկ աճապարանքով զարկաւ ագարակապանին տան դուռը: Ընդոստ, սպչահար զարթնողներ ...

— Փէռ Լըկրօ... Պիկառէն հիւանդ է... կը ճաթի կոր ... զայիք մէյ մը արտա ...

Ցիչող մը: Ներսը իրարանցում:

Ու անմիջապէս Փէռ Լըկրօն վար թռաւ: Եաեւէն կինը, աղջիկը, զոյգ մանչերը, վրայ – գլուխ թափթփուն, մազոտ կուրծքերը ու ստինքները՝ կիսաբաց, Աստուածն ու աստանան իրար խառնելով, հեւաքաղութեան բոլորը տքացող անասունին չուրջ:

Եղածը պարզ էր: Շեփոթութեան տեղի չէր: Պէտք էր ամէն դնով ոգի հանել, քալեցնել, վազցնել կովը: Ու չկրնդնդ, ամէնքը միասին լծուեցան գործի: Սկսաւ խուլ, յամառ մաքառում մը: Մարդիկ մօտեցան, փարեցան իրարու: Պաղտիկի երեսը կը հանգչէր պահ մը մազոտ կողոսկրի մը, պահ մը փրփրուն, վկտվկտուն կուրծքի մը: Կիսամութին մէջ հեւքեր կը պրկուէին, կը թուլնային, բայց Պիկառէն ոգի հանել անհնար կ'ըլլար: Հեւասպառ այդ ոգորումը բռաւկան տեւեց: Ի զուր սակայն: Վերջապէս ուժասիկ՝ կանգ առին: Քրտինքը կը կայլակէր Փէռ Լըկրոյի ճակատին:

— Ա՜ճապարէ՛, Պալթազար, գիւղ է՛ջիր ... Անասնաբոյժը առ եկուր ... Պատմէ եղածը ...

Պաղտիկ խօսքը երկու ընել չտուաւ: Արդարեւ, պահանջու տեղն չէր: Դուրս ցատկեց: Հեծեծանքն առնելն ու ճամբայ իյնալը մէկ եղաւ:

Երկնքի ժմոյն պայծառութեան տակ զաչաօրանները կը տարածուին ինչպէս խաղաղութեան պատկերը: Տեղ տեղ սեւին կուտային երկրաչափական տարատեսակ ձեւեր ու ծաւալներ: Սառնէրներու ալիքներէն վեր կը խուժէին մեհնաւոր ծառեր, հեռո՜ւն, խառնափնդոր տարածութիւններու վրայ, դնացքին սուլոցը կը թռչէր, մինակ եւ ուղեկորոյս, զոր հովը կը լափէր:

Պաղտիկ հեղգի մը թափով իջաւ գիւղ, Ռիչ Կորտոն, որմէ երեք քիլոմեդր հեռու էր իր ագարակը:

Աբթնցուց անասնաբոյժը, Մ. Մերսիէն: Իր առտուան քունին մէջ խանգարուած, մարդուկը խեղ, անբարեհամ տրամադրութեամբ ընդունեց գինքը: Բայց Պաղտիկ յաջողեցաւ գինքը համոզել: Ձէ՞ որ պիտի վճարուէր, մանաւանդ կրկինը:

Ջիչ ետք, մէկ երկու արուակ դեղաջուր միախառնած, անասնաբոյժին կառքով կը դիմէին ագարակ:

Ագարակին մուտքին Փէռ Լըկրօն դիմաւորեց դիրենք: Գլուխին կերած մարդու մը երեւոյթը ունէր: Իր աչքերը կը յայտնէին բուռ տխրութեան, խեղճուկրակ վճատանքի մը զգացում մը:

—Ափսո՜ս, ուչ է արդէն... Պիկառէս ... լմնցաս ...:

Ձայնը կ'արտասուէր: Իսկապէս մեղքնալիք, ողբմալի վիճակ մը: Պաղտիկ իր ափին պէս կը ճանչնար իր մարդը: Անոր սիրտը կը կարծար մայրենի լեզուին պէս: Մեռած անասունին վիչտը չէր զայն յուզողը, այլ իր կրած վնասին հարուածը: Ա՜հ, անոր արցունքները կը թափէին իր վիրաւոր քսակի վրայ:

Ագարակապանը եւ անասնարոյժը կեցան բոպէ մը, սառած, դէմ դիմաց. Ձիրար լաւ կը ճանչնային: Այդ պահին, արտայայտուելու պէտք չկար. Իւրաքանչիւրը ամփոփուեցաւ իր հնարաւորութեան եռին: Ի՞նչ կարելի էր ընել: Ի՞նչ կարելի էր զեղչել...:

— Է՛հ, ուրեմն ... հապա մեր ... ցեղի՞ը, ըսաւ Մ. Մերսիէն դիմելով Պալթազարին:

— Այցեդի՞ն ... բայց ... ի՞նչ ըլլի ... արդէն չեկած, կովս պայքեցաւ...

— Ինծի նայէ, Փէռ Լըկրօ ... սուտ խուլ չեմեւանանք ... օրէնքը գիտես. Առտու կանուխ, անկողինէս դուրս չեչեմ, մինչեւ հոս բերելը խաղ կարծեմ ... կատակը մէկդի...

Փէռ Լըկրօ զգաց որ իրերու տարանութիւնը անել մըն է, տեսնելու մը թակարդ, ուր ինկած էր ինք անդառնալիօրէն: Ի զուր էր վրդովումը. Աչխարհի կարգուսարքը ժայռի մը նման ցցուեր էր առջին ու չիմարին պիտի ըլլար անոր դէմ իր անզօր ակռաները: Իրեն կը մնար լալ իր կորուստին, ինքն իրեն վրայ ու վնասը ըսել ...:

Բայց մտածում մը յանկարծ փրկ[illegible]

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՉՈՒԹՅՈՒՆ «ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ»
ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ

Նորանոր խաստիւնիներ Գերմանիոյ մէջ

Նախաբարական որոշումով, կառավարութիւնը իրաւունք ունի հպատակութենէ զրկելու այն քաղաքացիները որոնք այդ հպատակութիւնը ստացած են 1918 Նոյեմբեր 9էն 1933 յունուար 30ի ընթացքին: Այս տրամադրութեան ենթակայ են նաեւ արտասահմանի այն Գերմանացիները որոնց ընթացքը վնասակար կը համարուի Գերմանիոյ համար: Հպատակութենէ կրնան զրկուիլ նաեւ այն Գերմանացիները որոնք երկիր չեն վերադառնար, ներքին գործերու նախարարին մէկ հրամանին վրայ: Այդ պարագային իրենց գոյքերն ալ պիտի գրաւուին:

**** Ներքին նախարարը չընդունելականով մը կը յանդուգնի թէ իբրեւ գերմանական բարեւ ընդունուած է ֆաշական (հռոմէական) բարեւը, հետեւաբար բոլոր քաղաքային պաշտօնեաները պէտք է սկսին ատ ալ թեւը բարձրացնելով:*

**** Դպրոցական արձակուրդի չրջանին, օգոստ. 1էն մինչեւ հոկտ. 15, այն ուսանողները որոնք իրենց ուսման չրջանի չորրորդ վեցամսեային մէջ են, աշխատանքի պիտի կանչուին: Ասոնց թիւը 4000ի կը մօտենայ: Ապագային պատկառներն ալ պարտաւորիչ աշխատանք պիտի կատարեն, համալսարանական ուսման հետեւելէ առաջ:*

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին
Տարեկան դաշտանավիդէսը այսօր կիրակի
St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացատրանը (Passage à Niveau)

Ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**

կը նուագէ *ՆՓՐԱՏ* նուագախումբը: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, 18 եւ 25 թիւ* հանրակառքերը, եւ St. Lazareէն *շոգեկառք:*

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
կազմակերպուած
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ
1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻ ՆՕՐ ՝— ՝ ԼԸ ԸՆՆՍԻ
ԿԻՐԱԿԻ 30 *ՅՈՒԼԻՍ* 1933, *ԺԱՄԸ* 14ԷՆ 22
ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ
սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ՝
մարգական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր
Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօսֆիւմէ խումբը՝
թանկոյի եւ ֆօքսի երկու ճագէրով՝
ՊԱՐ ՃՈՒ ՊԻՒՃԷ
Անթրեալի դէմ պաշտպանուած վայր:
Մուտք **5** *ֆրանք:*
Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A.* — Gare de l'Estէն *կարկանի կիջը, իջնել՝ Րէնսի-Փավիյեօն:*

Դաշտանավիդէս
ԱՂԲԻՒՐ-ՍԵՐՈԲԻ եւ ՍԱԼՆՈՑ-ՋՈՐԻ ՀԱՅԵՐՆԱԿՑԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ
նախաձեռնութեամբ Մարսէյլի Սալնոյ-Ջորի Հայրենակցական Միութեան
Այսօր Կիրակի առաւօտեան մինչեւ երեկոյ
Մէնթ Անարէյի օդառուն պարտէզին մէջ
Կը նախագահէ՝ Պ. ԲԵՆԻԱՄԻՆ ԱՎԻԿԵԱՆ
Կը խօսի՝ Պ. ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ
Կը մասնակցին Պ. Պ. Ա. Ազարեան, Գ. Պօղոսեան, *օրիորդներ՝* Գրիգորեան, Վարդանեան, Յարգիսեան: Պ. Պ. Ա. Յարութիւնեան, Ա. Գրիգորեան, Ա. Յակոբեան, Խ. Գալիթեան եւ Ա. Աստուրեան եւ ուրիշներ: *Մուտքը՝ ազատ է:*

Հայերու ժամադրավայրը
ձաշարան ՖԼՕՐԻԱ
61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)
Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52-73
Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Aux Etoiles de la Perse * * *
Restaurant TÉHÉRAN
33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)
Պարսկական եւ եւրոպական հաժեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

CABINET de Me V. YARJANIAN
JURISCONSULTE
Procédure Générale — Mandataire en Justice
44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. 53-32
կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Վարչական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:
Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

Restaurant ARABIAN
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ
ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ
31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE
Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ Montmartre
ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ
ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ԲՈՒՐԴԵՐ
կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ թրիքօ շինողներու համար:
Միշտ պատրաստ ունինք 50,000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine):
Դիմել՝ **DOERFLINGER,**
31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet
Մանաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը դրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ Է 14(ՔԵՐԹՈՒԱԾ) *ԴԻՄԱՑ*
Le Gérant : H. STEPHAN
մել հեղինակին N. SARAFIAN, 20 ave. du Petit Parc Vincennes, Seine.
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՒԱԿԱԾՈՒԹԻՒՆ

Խորին կսկիծով մեր ցաւակցութիւնը կը յայտնենք Գրիգոր Այանեանի, իր ընտանիքին եւ պարագաներուն ընկեր *ՊՕՂՈՍ ԱՑԱՆԵԱՆԻ* դառնադէտ մահուան առթիւ:

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿԻՆ ԳԱՊԱԳՃԵԱՆ
Կրբնոպլը 12 յուլիս 1933

ՅԱՒԱԿԱԾՈՒԹԻՒՆ

Բարձր Հայրի երիտասարդաց միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Ս. Տօկոյեանի պարագաներուն, իր էրոջ դառնադէտ մահուան առթիւ որ տեղի ունեցած է 1933 յունիս 13ին երեւանի մէջ, 32 տարեկան երիտասարդ հասակին մէջ:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԲԱՐՁՐ ՀԱՅԳԻ ԵՐԻՏ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԻՊՈՂԱԿԱՆ մեկնման պատճառաւ կը ծախեմ գեղեցիկ խանութ մը յարկաբաժինով միասին, 4 փիէս՝ երկու մեծ եւ մէկ փոքր սենեակներ, խոհանոց, մառան, բակ, լուացարան, ջուր, կազ, էլեկտրականութիւն: Պայ՝ տարեկան գին 2500 ֆրանք, առանց բնակարանի վարձքի: Teinturerieի խանութ յարմար է դերձակներու եւ կօշկակարներու: Կանխիկ 12–15000 ֆր.: Մնացած գումարի համար դիւրութիւններ համաձայն գնողի պահանջին: Դիմել տեղւոյն վրայ **56 rue St. Pierre, Teinturerie,** Մարսէյլ:

ԱՄԻՍԸ 2000 — 9000 ֆր. կրնան շահիլ լուրջ եւ գործունեայ պարոններ եւ տիկիններ, առանց մասնագիտութեան եւ երաշխաւորութեան, որպէս կազմակերպիչ-գործակալ կարեւոր Հաստատութեան մը: Կարելի է դրամուիլ գործի ժամերէն վերջ: Գրել՝ **FINCOM, 1, rue Hirondelles, Bruxelles.**

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՄԷՆ ՉԱՓ
Ըլլայ մտաւորական, վաճառական, արուեստագէտ արհեստաւոր, շարժավար, հեծելանուորդ, ինքնաշարժի տէր կամ պարզ անցորդ
ՊԷՏՔ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԻ՝
LIGUE de DÉFENSE GÉNÉRALEի
ORGANE de CONTENTIEUX GÉNÉRAL
Siège: 94, rue Saint-Lazar. Paris (9). Métro: Saint-Lazare
Directeur - Fondateur: WAHÉ
Jurisconsulte de Droit Français et International Privé
R. du C. Seine 572,985 Chèques Postaux Paris C. 699 - 51 Adr. téleg.: Ligdefgen Paris
Consultation: de 8 à 10 & 17 à 19 heures Tél. PIGALLE: 67 - 69

Որովհետեւ ան ստեղծագործութիւնն է ֆրանսահայ իրաւագէտի մը, որ երկար ժամանակներէ ի վեր մասնագիտութիւն ստացած է գաղղիական եւ միջազգային իրաւաբանութեան ամէն ճիւղերուն մէջ, եւ որուն անցեալն ու արուեստագիտական խղճմտութիւնը անսպիտ են.

Որովհետեւ ան ամէնուն ճշմարիտ փրկարարն է.

«La Ligue de défense Générale»ը ձեզ խորհուրդներ պիտի տայ ամէն խնդիրներու մէջ. ձեր ներկայացուցիչը պիտի ըլլայ եւ ձեզի պիտի պաշտպանէ ամէն դատարաններու եւ ատեաններու առջեւ:

Երբ ձեզմէ պահանջուած տուրքերը չափազանցուած են, ան ձեզ պիտի բերէ ձեր իրաւունացած զեղչերը:

Ի դէպ արկածի, ան ձեզ վճարել պիտի տայ ձեր կառքերուն եղած վնասները, ինչպէս նաեւ ձախքերը եւ վնասուց հատուցումները, ձեր անձին, ձեր կնոջ եւ ձեր գաւակաց համար, այս առթիւ ան իր վրայ կ'առնէ դատական բոլոր ծախքերը. եւ այն պարագաներուն մէջ որ շահագրգռութեան արժանի թուին իրեն, ան կը հաւանի բարեացակամօրէն դրամական օժանդակութիւն ընել, վճարելի՝ վերջնական կարգադրութեան միջոցին:

Ան կը գանձէ բոլոր վիճելի առնելիքները, նոյնպէս ստանձնելով յարակից բոլոր ծախքերը:

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ **100** ՖՐԱՆՔ

Աւելի մանրամասնութեանց համար, ի մասին իր պայմաններուն եւ երաշխաւորութեանց, դիմեցէք ձեր ապահովագրութեան միջնորդին կամ «Ligue de Défense Générale»ու կեդրոնատեղին՝

94, Rue Saint - Lazare 94. Paris. Métto: Gare Saint - Lazare.

Tricotage A. DERTOMAYAN
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ
Պատիւ ունիմ ծանօթացնելու յարգելի յաճախորդներուս թէ արհեստանոցս փոխադրած եմ՝
71 Ave. du Bas Meudon, 71
Ile St. Germain, Issy - les - Moulineaux (Seine)
Tél. MICHELET 20—60

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ
ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)
Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est
Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վիներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (Գերմատիզութիւն, Ֆրանկոխտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կսմոցի հիւանդութիւններ:
Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլեկտրականութեամբ: *Կը կատարենք մէջքի եւ արեան տարրալուծում:*
Կը խնամենք առամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Բուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, *պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով:*
Ատրճէքները շատ մատչելի-մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 *եւ* 3—8: *Կիրակի եւ տօն օրերը՝* 9—4:

Etude de Me BERNARD WAHÉ
(12 année)
Licencié en Droit de la Faculté de Paris
Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales
JURISCONSULTE
Droit Français et International Privé
94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69
Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:
Կ'ընդունի ժամը 9—10 *եւ* 17—19: *Նաեւ ժամադրութեամբ*

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ
Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալլ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43
Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:
Հոն կը կատարուին՝ Ք. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթէրմիի բոլոր կիրարկումները եւ էլեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:
Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակահիւծախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):
Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցնական Նեւրադրական եւ ֆրէյտեան մէթոտներ:
Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քիթ, ականջի, ինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար:
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:
Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.
Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (բուրօն նայլն.) շինութեան համար:

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ
ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ
Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին
44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle
Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

Հայ մարշէհիներու ուշադրութեան!
ԳՈԻԼՊԱՅԻ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Bas. chaussettes et grosse bonneterie
ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.
ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ Է
99, Rue d'ABOUKIR Paris 2
Métro: Sentier Tél. Central 01 - 90
ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐՈՒ
Այցելեցէք անգամ մը՝ տեսնելու եւ բաղդատելու մեր գիները

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ
Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ
ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԵԱՆ
14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité
ՄԱՍՆԱԳԻՏ ՈՄԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՐԻՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ ԻՆ
բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործողութիւն
Կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8:
կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ POLYCLINIQUE
Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ
49, ՐԻԻ ՏԷՓԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԳՏՆՈՒԱԾԱՐԿ
49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée
Tél. 62 - 46
կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:
ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. 9:
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ. 9:
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ. 3:
Մկնդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Մկնդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քիթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վիներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.:
Կը կիրարկուին ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնամարզ (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:
Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:
Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7: կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:
(Ցամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵԽԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՍԲՏԵՄԲԵՐԻ 18 ՅՈՒԼԻՍ 1933
18 Juillet 1933

ՅԱՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2241 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԸՆԿԵՐՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱԳՆԱՊԸ

Լուրջ տագնապի մը մատնուած է միջազգային ընկերվարութիւնը,— կամ՝ ընկերվարական Միջազգայինը:

Բոլոր այն երկիրներուն մէջ ուր սիրական դիրքեր գրաւած է աշխատաւորական չարժումը, մարդիկ մտահոգութեամբ կը հարցնեն,— Ո՞ւր է երթը...:

Մեծն Բրիտանիոյ մէջ, աշխատաւորական հոսանքը ծանրագոյն հարուածը կրեց իր իսկ առաջնորդներէն, ճակատագրական պահու մը:

Անոնց գլխաւորը, Պ. Մաքտոնըլտ, դիրքերը լքեց յանուն ազգային շահերու, գլուխն անցնելով ազգային դահլիճի մը ուր փաղաղային շահերու, գլուխն անցնելով ազգային դահլիճի մը ուր փաղաղային շահերու, գլուխն անցնելով ազգային դահլիճի մը ուր փաղանգաւորապէս բազմած են հաստատապարանոց պահպանողականներ եւ յեղյեղուկ ազատականներ:

Իր անմիջական գործակիցը, Պ. Անօարըն, դարձաւ լորտ, ինչպէս եղած էր, իրմէ առաջ, արհեստակցական չարժման տեսարանը, Սիանի Ուէպ: Կան դեռ ուրիշներ, խելօգնած եւ «զգեստաւորուած», արժանացած Ն. Վ. Եհաւախառութեան չնորհներուն:

Շարժումը կը պահէ, անշուշտ, իր համատարած եւ յարաճուն ուժը՝ երկրին մէջ: Բայց, երկու անգամ հանելով իշխանութեան, իրեն հետ բերաւ յուսախաբութիւն եւ նահանջ, եւ այժմ իր սլաքները ալ կղորցուցած է, «յանուն ազգային գերագոյն չահերու»:

Գերմանիոյ մէջ — հայրենիքն ու դասական վառարանը Մարքսի վարդապետութեան — մահացու հարուած մը իջաւ ե՛ւ ընկերվարութեան ե՛ւ համայնավարութեան գլխուն:

Երկուքն ալ, ինչպէս առ հասարակ ամէն տեսութիւն որ կապ ունի Մարքսի վարդապետութեան հետ, օրէնքէ դուրս հռչակուած են եւ ապաստանած՝ նկուղներու մէջ կամ սահմանէն անդին: Երկուքն ալ զրկուած են իրենց հսկայական հարստութիւններէն, չարժուն թէ անչարժ, հազարաւոր գերիներ տալով օրուան կառավարութեան, որ վճռած է արմատախիլ ոչնչացնել այս չարժումը, իբրեւ ոչ – գերմանական:

Քանի մը ամսուան խնդիր է այս, եւ օրը օրին կ'արձանագրուին բոլոր կարեւոր դէպքերը: Այնպէս որ, չենք ուզեր աւելի ծանրանալ:

Մնաց որ, ոչ միայն այս երկու հոսանքներուն, այլեւ բոլոր կուսակցութեանց համար վակուած է ասպարէզը, բացի այն ուժէն որ կը կոչուի ազգային – ընկերվարական (հիթլէրականութիւն):

Իտալիոյ մէջ, Ֆաչականութիւնը հիմը դրաւ այն չարժումին որ, տասը տարի յետոյ, պիտի զարգանար ու զօրանար հիթլէրականութեամբ:

Այդ երկրին մէջ, նախկին ընկերվարական Մուսոլինին մէջտեղ բերաւ ինքնուրոյն վարդապետութիւն մը, փակելով ամէն դուռ՝ նախ համայնավարութեան եւ ընկերվարութեան, յետոյ միւս բոլոր հոսանքներուն առջեւ:

Իտալիոյ ընկերվարականներն ալ տարագիր են, եւ կրնան գործ կատարել այնքան որքան մենք՝ «Հայմաթլոս»ներս:

Աւստրիոյ մէջ, ուր ընկերվարականները այնքան ծաւալուն ուժ կը ներկայացնէն, իրենց իշխանութեան տակ պահելով մասնաւորապէս մայրաքաղաքը՝ Վիեննան, վարչապետ Տոլֆիւս, լախտի հարուածներ իջեցուց, կռնակը տուած հայրենասէրներուն եւ քրիստոնեայ ընկերվարականներուն:

Ընկերվարութիւնը զինուորական կազմակերպուած ուժ ունի այս երկրին մէջ, եւ կրնար ապստրէզ կարդալ կառավարութեան: Բայց, այժմ երկիրը մասնուած է աւելի ծանր վտանգի մը,— հիթլէրական արշաւանքին, եւ մարդիկ մնացած են սալին եւ մուրճին միջեւ:

Եւ ահաւասիկ Ֆրանսան, ուր ընկերվարութիւնը խաղաղ զարգացումով հասած է տիրական ուժի մը, աւելի քան հարիւր երեսփոխան տեղաւորելով խորհրդարանին մէջ, առանց հաշուելու քաղաքապետական եւ գաւառական խորհուրդներու անդամները եւ ուրիշ հանրային – վարչական ասպարէզներու կապուած կուսակիցները:

Ինչ որ, ամիսներէ ի վեր տեղի կ'ունենայ կուսակցութեան ծոցին մէջ եւ որ ուժգնօրէն սարսեց վերջին համագումարը (յուլիս 14–17), արտայայտութիւնն է ընդհանուր՝ միջազգային տագնապին:

Սոլորութիւն եղած է այս ներքին վէճերը կոչել աջի եւ ձախի հակամարտութիւն, կամ յեղափոխական եւ բարեշրջական հոսանք:

Այս բացատրութիւնները կ'արտայայտեն իրականութեան մէկ մասը միայն:

Բուն տագնապի մասին կարելի է որոշ դաղափար կազմել, կարդալով համագումարին մէջ արտասանուած ճառերը, որոնց գլխաւորներուն ամփոփումը պիտի տանք յաջորդաբար:

Չարցը այն է որ, մարդիկ անդօր կատարելութեան մը մատնուած են, ելք մը գտնելու եւ ընկերվարութեան սկզբունքները գործի վերածելու համար այնպիսի չրջանի մը մէջ, ուր համայնավարութիւնը՝ ձախէն եւ ֆաչականութիւնը (այժմ ալ հիթլէրականութիւնը) աջէն կ'աւերածեն բազմութիւնները, վեր ի վայր չրջելով ամէն բան:

Ընկերվարութիւնը ամէն բանէ առաջ մտահոգ է այդ երկու հոսանքներուն ուժգնացնէ, յետադիմական եւ իշխանասէր ձգտումներէն:

Այդ մտահոգութեան գերագոյն արտայայտիչը հանդիսացաւ Լէոն Պլում՝ Վիեննայի օր: Ան համագումարի բեմէն իսկ յայտարարեց թէ «ապրապրի մատնուած է» լսելով Մարքսի (աջ) ճառը՝ որ կը պահանջէր «ազգային ընկերվարութիւն» մը, հզօր պետութեամբ: Ան նախ ջնջեց ֆաչականութիւն կոչել այս ձգտումը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Եղբայրասպանութիւն մը Մարսէյի մէջ

ՄԱՐՍԷՅԼ, 15 յուլիս (Ցառաջ).— Ուրբաթ գիչեր քարթիէ մը Քրատի մէջ Դաչնակցական քանի մը տղաքներ օրուան ծօնի առթիւ (Յուլիս 14) սարքած էին փոքրիկ տեղան մը: Այդ առթիւ պիտի դասախօսէր ընկեր Ա. Մարտիրոսեան: Ընկեր Ոսկանը սիկարէթ առնելու համար դուրս կ'ելլէ. երբ կ'ուշանայ, ընկեր Աւետիս Տէրտէրեան կ'երթայ ընկերը կանչելու, քանի որ դասախօսութիւնը պիտի սկսէր: Ընկերը հայրենակիցի մը կը հարցնէ թէ Ոսկանը տեսա՞ր: Այս ալ՝ հայրենակիցը (Հօկ) կը պատասխանէ.— Ոսկանին ալ, քեզի ալ, եւ կը սկսին լուսանքներ տեղալ: Ընկերը բաժնելէ եւ տուն բերելէ յետոյ, ընկեր Մուշեղ Անդրանիկեան կը փորձէ հանդարտեցնել նախայարձակ պարոնը, Մխրան Պօղոսեան, ըսելով.

— Քանի որ մեր ընկերը ապտակեցինք, տուն տարինք, բարի եղէք դուք ալ լռել:

Խօսքը բերանը կը մնայ: Հրէշը առանց այլ եւ այլի կը սկսի դաշոյնի հինգ հարուածներ տալ դժբախտ ընկերոջ, մէկը՝ ձախ կողմէն եւ մահացու: Մինչեւ այս տողերը գրելս ընկերոջ վիճակը անյոյս էր: Ոճրագործը ձերբակալուած եւ խոստովանած է իր ոճիրը: Ահա, երկու բառով ամբողջ իրողութիւնը: Այս մասին սխալ տեղեկութիւններ հրատարակած էին թերթերը: Տակաւին չատ մը մութ ծալքեր կան որ քննութեան կը կարօտին: Այսպէս, այս առաջ ոճրագործին կինը հրապարակաւ արտայայտուած է թէ «եկան ամուսինս գլխէ հանեցին եւ միասին էին, հիմա չեն ուզեր պաշտպան կենալ:

ՄՄԲ.— Այս լուրը հեռախօսով ալ հաղորդուած էր մեզի, շաբաթ իրիկուն, բայց ուշ էր կիրակի օրուան թիւին համար:

Յունաստան եւ Թուրքիա միչտ սիրալիր

ԻՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ ՊԱԼՔԱՆՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Թէվֆիք Րիւշտի պէյ, Թուրքիոյ արտաքին գործակարը, Հռոմէն Պոլիս վերադարձած առեն, հանդիպեցաւ նաեւ Աթէնք, ուր սիրալիր տեսակցութիւններ ունեցաւ վարչապետին եւ արտաքին նախարարին հետ: Վարչապետը իր ամարանոցին մէջ հացկերոյթ մը տուաւ ի պատիւ Թէվֆիք Րիւշտիի, որ Պոլիս մեկնեցաւ իրիկուան դէմ: Տեսակցութիւններէն յետոյ, դեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ խօսակցութիւնները տեղի ունեցան չափազանց սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ: «Այդ խօսակցութիւններուն չնորհիւ հաստատուեցաւ թէ բացարձակապէս ներդաչնակ են երկու երկիրներուն տեսակէտները եւ ուղեգիծները, ինչ որ նոր ապացոյց մըն է երկու երկիրները միացնող սերտ կապերուն: Երկու կողմէն ալ անհրաժեչտ համարուեցաւ չարունակել հաւաքական գործակցութիւնը, քանի որ երկու երկիրներուն քաղաքականութիւնը հիմը կը կազմէ խաղաղասիրական լայն ճիգի մը՝ կարգադրելու համար պալքանեան երկիրներու միջեւ առկախմնացած խնդիրները և զարգացնելու անոնց առևտրական յարաբերութիւնները: Թուրքիոյ արտաքին գործավարը իր ուրախութիւնը յայտնեց այս տեսակցութեան առթիւ եւ կրկին չեչտեց թէ իր կառավարութիւնը ջերմապէս կը բաղձայ հելլէն նախարարներուն այցելութիւնը ընդունիլ Էնկիւրիի մէջ»:

*** Վերջերս Ա. Միութեան եւ արեւելեան Եւրոպայի պետութեանց միջեւ կնքուած դաչինքը մեծ մտահոգութիւն պատճառած է Պուլկարիոյ մէջ: Այս առթիւ ընդդիմադիրները ուժգնօրէն կը քննադատեն կառավարութիւնը, որ ստիպուեցաւ ժողովի հրաւիրել արտաքին գործերու յանձնաժողովը եւ բացատրութիւններ տալ: Վարչապետ Պ. Մուչանով յայտարարեց թէ կառավարութեան համար անակնկալ մը չէր նոր դաչինքը, (որ կը բնորոչէ նախայարձակումը), եւ թէ Պուլկարիան վախնալիք բան մը չունի, քանի որ բարեկամ է բոլոր պետութեանց հետ: Ցետոյ խօսեցաւ Պալքանեան Լոքառնոյի մը մասին եւ այս առթիւ խոստովանեցաւ թէ յառաջիկայ սեպտեմբերին Սոֆիա պիտի դան Ռումանիոյ արտաքին նախարարը եւ Համլէթ փաչա:

Բացի ընկերվարական ներկայացուցիչէն, բոլոր բանախօսները յայտարարեցին թէ Պուլկարիան պէտք է չարունակէ իր չէզոքութեան քաղաքականութիւնը, իսկ Պալքանեան Լոքառնոյի մասին պէտք է մեծ խոհեմութեամբ չարժիլ: Թերթերը կ'ըսեն թէ՝ յոյս կայ որ այդպիսի դաչինքի մը հետեւանքով սահմանային սրբագրութիւններ կատարուին: Այսպէս, իբրեւ թէ արեւմտեան կողմէն զոհացում պիտի տան Պուլկարիոյ, պայմանաւ որ այլեւս որ եւ բան չպահանջէ Մակեդոնիայէն:

Վիճաբանութեանց ընթացքին, յանձնաժողովի անդամներուն մեծամասնութիւնը կարծիք յայտնեց թէ կարելի է դիւանագիտական յարաբերութիւնները վերահաստատել Ա. Միութեան հետ, պայմանաւ որ ամենախիստ միջոցներ ձեռք առնուին համայնավարական քարոզութեան դէմ:

Կարմիր կեդրոնի մը գաղտնիքները

Անցեալ չաբթու ոստիկանութիւնը բազմաթիւ ձերբակալութիւններ և խուզարկութիւններ կատարած էր Մասքովայի մէջ (Հարաւային Պուլկարիա): Քննութեանց արդիւնքէն կ'երեւայ որ այս քաղաքին մէջ հաստատուած համայնավարական կեդրոնը ուղղակի կապ ունէր ոչ միայն Շումէնի, Վառնայի եւ ուրիշ պուլկարական քաղաքներու մասնաճիւղերուն, այլեւ Սեւ Ծովու օտար նաւահանգիստներու բջիջներուն հետ: Մասքովոն հազիւ 50 քիլոմեթր հեռու ըլլալով Թրքական եւ յունական սահմանագլուխէն, տեսակ մը վարիչ կայարան էր Պուլկարիա եկող եւ Պուլկարիայէն մեկնող համայնավարներու համար: Այնտեղ կ'ընդունուէին զէնքեր եւ թղթակցութիւններ: Ցաճախ օտար համայնավարներ կուգային եւ տեւական կապ մը հաստատուած էր Օտեսայի հետ:

Դպրոցասէրի խոհրդականները հրաժարած

Մեզի կը տեղեկացնեն թէ պատճառաբանեալ հրաժարական տուած են Դպրոցասէր Տիկնանց վարժարանի վեց խորհրդականները, որոնք են.— Պ. Պ. Գ. Նորատունկեան, Տիգրան խան Քէլէկեան, Ա. Համբարձումեան, Ն. Օհանեան, Կրօնիկ Փափազեան եւ Ս. Քարեան:

Իրենց հրաժարագրին մէջ, խորհրդականները կը դանգատին թէ Դպրոցասէրի անօրէնութիւնը կամայական կարգադրութիւններ կ'ընէ եւ ինքնագլուխ կը չարժի ձախքերու մասին:

■■■■■■■■

ԱՆՑԱԴԻՐՔ զերծ հռչակուեցան Ֆրանսայի եւ Պելժիոյ հպատակները, Աւստրիոյ նախարարական խորհուրդին կողմէ:

Զորևարու դաշինքին ստորագրութեան արթիւ

Ինչպէս գրած էինք, չաբաթ օր, 15 յուլիս, Հռոմի մէջ հանդիսաւորապէս ստորագրուեցաւ Զորսերու դաշինքը:

Արարողութիւնը տեղի ունեցաւ Վենետիկի պալատին մէջ: Առաջին անգամ ստորագրեց Գերմանիոյ դեսպանը, յետոյ Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ ներկայացուցիչները (Այրուբէնի կարգով): Մուսոլինի եւ դեսպանները պալատ եկած էին ժամը 11·50ին: Ժամը 12·15ին ամէն բան վերջացած էր: Մ'րեւ ճառ չխօսուեցաւ: Դաշինքը խմբագրուած է իտալերէն, ֆրանսերէն, անգլերէն եւ գերմաներէն, մասնաւոր եւ ոսկեձոյր թուղթի վրայ տպուած: Պ. Մուսոլինի եւ դեսպաններէն իւրաքանչիւրը ստորագրեցին չորս օրինակները: Իտալիոյ կողմէ Մուսոլինի ստորագրեց վերջին չարքը, ժամը 12·10ին, երբ Կապիտոլին կոչնակը կը հնչէր հանդիսաւորապէս եւ ուժգնօրէն: Համաճայն հին աւանդութեան մը, ամէն կարեւոր դէպք այսպիսի զանգահարութեամբ կը հաղորդուի Հռոմի ժողովուրդին: Իտալիոյ ժամանակակից պատմութեան մէջ կապիտոլի կոչնակը չատ քիչ անգամ հնչած է: Այսպէս, կոչնակը զարնուեցաւ 1915 մայիս 24ին, երբ Իտալիան կը մասնակցէր մեծ պատերազմին, 1918 նոյեմբեր 4ին (զինադադար), Անծանօթ զինուորին մարմինը Հռոմ փոխադրուած առեն, ֆաչական կարգ մը կարեւոր հանդէսներու առթիւ եւ այժմ, Զորսերու դաշինքին ստորագրութեան առթիւ:

Ստորագրութենէն անմիջապէս վերջը, Ֆրանսական դեսպանը Պ. Մուսոլինիի յանձնեց չնորհաւորական հեռագիր մը՝ ուղղուած վարչապետ Պ. Տալատիէի կողմէ: Մուսոլինի անմիջապէս պատասխանեց, ձայնակցելով եղած բարեմաղթութեանց: Այս առթիւ յոյս կը յայտնուի թէ դաշինքին չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ սերտ յարաբերութիւններ հաստատել մասնաւորապէս երկու դրացի երկիրներուն՝ Ֆրանսայի եւ Իտալիոյ միջեւ:

Պ. Մուսոլինի միւնխոյ առեն հեռագիր մը ուղղելով Պ. Հիթլէրի, անձնապէս չնորհակալութիւն յայտնեց անոր աջակցութեան համար: Արդարեւ, Հիթլէրն էր որ, տեղի տալով Մուսոլինիի ստիպումին, վերջին պահուն ետ առաւ կարգ մը առարկութիւններ, այլապէս պիտի ձախողէր դաշինքը:

Օդարշաւներ իրարու կը յաջորդեն

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴ ՄԸ ՄԷԿ ՇՈՒՆՉՈՎ ԿՏՐԵՑ ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԸ

Կիրակի օր, Նիւ Եորքէն Պերլին հասաւ ամերիկացի օդանաւորդ Փոսթ, 25 ժամ 45 վայրկեանէն կտրելով Ատլանտեանը (6300 քիլոմեթր): Ինչ որ կը նչանակէ ժամը 245 քիլոմեթր արագութիւն: Փոսթ առաջինն է որ մինակը կը կատարէ Ամերիկա – Պերլին թռիչքը, առանց կանգ առնելու: Օդանաւը Բրիտանական կղզիներուն վերեւ թռած առեն չնչմարուեցաւ, թանձր մշուշին պատճառով: Երկու ժամ Պերլինի օդակայանը մնալէ յետոյ, ամերիկացի օդանաւորդը չարունակեց արշաւը դէպի Նովոսիպերսկ, որ իր երկրորդ հանգրուանն է, աչխարհի չրջանը կատարելու համար: Բայց հազիւ երկու ժամ թռեւէ յետոյ, ստիպուեցաւ իջնել Քէօնիկսպէրկ, ուրկէ պիտի չարունակէ թռիչքը: Ռուսաստանի մէջ ամէն պատրաստութիւն տեսնուած է եւ գիշեր ցերեկ հսկողութիւն կը կատարուի, որպէսզի օդնութեան հասնին, եթէ օդանաւորդը դժուարութեան մը հանդիպի:

Փոսթ չափազանց յոգնած էր, Նիւ – Եորքէն Պերլին հասած առեն, իբրեւ հետեւանք օդին անյարմարութեան:

*** Միեւնոյն օրը Նիւ Եորքէն ճամբայ ելան երկու Լիթուանացի օդանաւորդներ, իրենց հայրենիքը՝ Քովնօ երթալու համար, առանց կանգ առնելու: Ուչինկինքնի օդանաւային դրասենեակը հակառակած էր մեկնումին, նկատի առնելով օդին վիճակը, բայց երկու օդանաւորդները մտիկ չըրին: Օդանաւը ոչ անկարգել ունի, ոչ ալ անթեւ:

*** Ինչպէս գրած էինք, իտալական 24 չրօդանաւերը լրացուցին իրենց թռիչքը, Մոնրէալէն իջնելով Շիքակօ, (1300 քիլոմեթր): Ցաղթականները փառաւոր ընդունելութիւն մը գտան ահագին բազմութեան մը կողմէ: Իսկ Իտալիոյ մէջ խանդավառութիւնը սահման չունի: Բոլոր քաղաքներուն մէջ ցոյցեր եւ չահագնացութիւններ սարքուեցան, ի պատիւ Զօր. Պալպոյի որ երկրորդ ազգային հերոսն է, Մուսոլինիէն յետոյ:

Ընկերվարականներուն համագումարը

ՊԱՐՍԱՒԱՆՔ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԱԿԱՆ ԽՄԲԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Երէկ վերջացաւ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան համագումարը, որ բացուած էր յուլիս 14ին, չղագրիո մթնոլորտի մը մէջ:

Առաջին երեք օրերը անցան ներքին վէճերու քննութեամբ: Այս առթիւ դէմ դիմաց եկան կուսակցութեան գլխաւոր դէմքերը,— Լէոն Պլում, Ռընոտէլ, Փօլ Ֆոռ, Վէնսան Օրիոլ եւ ուրիշներ: Շուտով ընդարձակօրէն պիտի ներկայացնենք համագումարին աչխատանքները: Ուստի, այսօր կը դոհանանք հաղորդելով միայն կարեւոր դէպքերը:

Պառակտումի դուռները փակելու համար, չաբաթ օրուան նիստին մէջ, Պ. Պրաք առաջարկեց բանաձեւ մը, որ կ'ըսէ.— «Բոլոր չրջանները (դաչնակցութիւն), որ համախմբուած են իրենց ազգային համագումարին մէջ, յանձն կ'առնեն անջատման պատճառ չգտնել համագումարին ո՛ր եւ է որոշման մէջ որ կը տրուի համաձայն կուսակցութեան կանոնագրին»:

Այս կանխակալ բանաձեւով, մեծամասնութիւնը կ'ուզէր կաչկանդել փոքրամասնութիւնը (Ռընոտէլի թեւ): Ինչ ըմբռնելով այս պարագան, Ռընոտէլ ինք առաջարկեց ուրիչ բանաձեւ մը, որով կ'առաջարկէր մոռնալ անցեալը, մէկզմի դնելով պարսաւանքի կամ գովասանքի խնդիրը եւ սահմանափակ յանձնաժողովի մը քննութեան ենթարկելով ծանօթ վէճերը: Միջին բանաձեւ մը առաջարկեց Պ. Վէնսան Օրիոլ: Երկար վիճաբանութիւններէ յետոյ, ժողովը 22ի դէմ 3379 ձայնով եւ 662 ձեռնպահութեամբ ընդունեց Պրաքի բանաձեւը:

Շատեր կը կարծէին թէ Ռընոտէլ եւ իր ընկերները պիտի առնեն քալեն, բայց անոնք համբերեցին եւ մաքառեցան մինչեւ վերջը, առանց որ եւ է յոյս ունենալու:

Կիրակի օր, իրենց վերջին փամփուչտները պարպեցին երկու կողմերն ալ, եւ վիճաբանութիւնները փակուեցան յուզումնալից մթնոլորտի մը մէջ: Ամէն անգամ որ բեմ կ'ելլէին կուսակցութեան վարիչ մարմնի անդամները եւ ձախ թեւի ներկայացուցիչները (մեծամասնութիւն), սրահը կը թնդար ղղրդաձին ծափերու մէջ եւ բոլորը ոտքի ելած՝ «Ինտէրնասիոնալ»ը կ'երգէին: Այս ցոյցերուն կը խառնուէին ունկնդիրներն ալ, որոնք բոնած էին Միւթիւալիթէի մեծ սրահին բոլոր վերնատուները: Փոքրամասնութեան կուսակիցներն ալ ցոյցեր

(Լուտերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ԹՈՒՐՔԱՀԱՅՈՑ ԳԻՇԵՐԱԹԵՐԹ

ՀԱՄԱՐ 20 ՓԱՐԱ — ՏԱՐԻ 11-ՐԴ ՏԱՐԻ, ՇԱԲԱԹ, 1889 ԹՎԱԿԱՆԻ

Ընտրական պայքար

(ՓՈՒՆՔ ԴԱՐՁՎԱԾՔ)

Էմ. Զօրա Կաստելլ

Ընտրութիւն — Երիտասարդ եւ երիտասարդներ

Ինչո՞ւ — Ինչո՞ւ ոչ։ Ինչո՞ւ ոչ ես։ Ինչո՞ւ ոչ ես եւ դուք։ Ինչո՞ւ ոչ ես եւ դուք, որ ընտրելու իրաւունք ունիք։ Ինչո՞ւ ոչ ես եւ դուք, որ ընտրելու իրաւունք ունիք եւ ձեր ձայնը կրնայ որոշիչ ազդեցութիւն ունենալ։ Ինչո՞ւ ոչ ես եւ դուք, որ ընտրելու իրաւունք ունիք եւ ձեր ձայնը կրնայ որոշիչ ազդեցութիւն ունենալ, եւ ձեր ձայնը կրնայ ընտրել ազգային ժողովի անդամ մը, որ ձեր ներկայացուցիչը ըլլայ։

Ինչո՞ւ ոչ ես եւ դուք, որ ընտրելու իրաւունք ունիք եւ ձեր ձայնը կրնայ որոշիչ ազդեցութիւն ունենալ, եւ ձեր ձայնը կրնայ ընտրել ազգային ժողովի անդամ մը, որ ձեր ներկայացուցիչը ըլլայ։ Ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ եւ ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ, ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ եւ ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ, ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ եւ ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ։

Ինչո՞ւ ես եւ դուք, որ ընտրելու իրաւունք ունիք եւ ձեր ձայնը կրնայ որոշիչ ազդեցութիւն ունենալ, եւ ձեր ձայնը կրնայ ընտրել ազգային ժողովի անդամ մը, որ ձեր ներկայացուցիչը ըլլայ։ Ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ եւ ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ, ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ եւ ես ալ ձեզի պէս ընտրելու իրաւունք ունիմ։

Ինչո՞ւ ոչ

ՖԱԼԱՆՏԱՅԻՆ

ՔԱՂԱՔԸ ՄԱՏՈՒՑԻՉ

Նրա երեսի կոշտացած մկանները ոչ մի զգացում չէին արտահայտում, ոչ մի ուրախություն կամ տխրություն, ոչ մի ցավ կամ զայրույթ։ Նրա աչքերը, որոնք ոչ մի անգամ չէին թարթում, ինչպես ասում էին, ոչ մի անգամ չէին ժպտում։ Նրանք միշտ նայում էին առաջ, ուղիղ առաջ, ինչպես երկաթուղու ռելսերը։ Նրանք ոչ մի անգամ չէին նայում կողքի կամ հետ։ Նրանք միշտ նայում էին առաջ, ինչպես ռելսերը։

Նրա ոտքերը, որոնք ոչ մի անգամ չէին ցավում, ոչ մի անգամ չէին հոգնում, ոչ մի անգամ չէին ուզում նստել կամ պառկել, նրա ոտքերը միշտ քայլում էին առաջ, ինչպես ռելսերը։

Նրա ձեռքերը, որոնք ոչ մի անգամ չէին դողում, ոչ մի անգամ չէին քրտնում, ոչ մի անգամ չէին ուզում ոչ ոքի հարվածել, ոչ ոքի գրկել, ոչ ոքի շոյել, նրա ձեռքերը միշտ ծանր էին, ինչպես ռելսերը։

Նրա ականջները, որոնք ոչ մի անգամ չէին ուզում լսել ոչ մի ձայն, ոչ մի անգամ չէին ուզում լսել ոչ մի խոսք, ոչ մի անգամ չէին ուզում լսել ոչ մի երաժշտություն, նրա ականջները միշտ լսում էին միայն մի ձայն, միայն մի խոսք, միայն մի երաժշտություն, ինչպես ռելսերը։

կ'ընէին, բայց այնքան սահմանափակ էր ծափահարողներուն թիւը որ անմիջապէս աչքի կը զարնէր տարբերութիւնը:

Վիճաբանութիւններու վակումէն վերջը, երբ նիստի հրաւիրուեցաւ բանաձեւերու յանձնախումբը, Ռընոտէլ վերջին փորձ մը կատարեց, բայց նորէն պարտուեցաւ: Լէոն Պլում ալ, իր կարգին, ուզեց միջին ճամբայ մը գտնել, սակայն մեծամասնութիւնը մոխիկ չըրաւ, վճռած ըլլալով պարտաւանքի քուէ մը հանել խորհրդարանական խմբակցութեան դէմ:

Ինչպէս իր վերջին ճառին մէջ, եղերական շեշտով մը դիտել կուտար Պ. Ռընոտէլ, այս կացութենէն յետոյ, անխուսափելի կը համարուի կարգ մը անդամներու վտարումը:

Նախագահ Ռուզվելթի յեղափոխական կարգադրութիւնները

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ 40 ԺԱՄ

Նախագահ Ռուզվելթ չարք մը արմատական միջոցներ ձեռք առաւ, ճշմարիտ յեղափոխութիւն մը ստեղծելով ճարտարագործութեան մէջ:

Հարիւր հազար բանւորներ, որոնք կ'աշխատին մետաղի ճարտարագործութեան մէջ, աւելի բարձր թոշակներ պիտի ստանան յուլիս 17էն սկսեալ: Հարիւրին 15 յաւելում որոշուած է շատ մը կենսական ճարտարագործութեանց մէջ: Միւս կողմէ, նոր կանոնագիր մը յանձնուած է ճարտարագործութեան լիազօրին, կացութիւնը կանոնաւորելու համար պողպատի եւ երկաթի ճարտարագործութեան մէջ: Հատ մըն ալ կը պատրաստուի հիւսուածեղէնի ճարտարագործութեան համար: Կանոնագիրը կը տրամադրէ շաբաթական 40 ժամ աշխատանք, կ'արգիլէ նենգամիտ մրցակցութիւնը, բանւորներուն իրաւունք կուտայ արհեստակցական միութիւններ կազմելու եւ կ'արգիլէ մանուկները աշխատցնել գործարաններու մէջ:

Պողպատի գործարաններէն հարիւրին 85ը հաւանութիւն յայտնած են այս կանոնագրին:

ՄԱԿԵԴՈՆԱԿԱՆ կազմակերպութեան Փրոթոկէրովի կուսակիցներէն այն ահաբեկիչները որ ձերբակալուած էին վերջերս, աքսորուեցան գաւառական քաղաք մը, ուր հսկողութեան տակ պիտի մնան:

ԳՈՐԾԱՐԱՆՆԵՐՈՒ ԳՈՐԾԱՐԱՆԸ բացուեցաւ Ուրալի մէջ, Սվերտլովսկի մօտ: Այս հաստատութիւնը, որ ամենամեծն է աշխարհի մէջ, պիտի արտադրէ ամէն տեսակ մեքենաներ՝ շատ մը գործարաններու համար:

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՊԱՆԵԻՕ-ՔԱՇԱՆի «Արծիւ» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը այսօր երեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին ընկեր Մինաս Ալթունեանի բնակարանը: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Գալան

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Քրիստափոր խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան Գրադարանին մէջ: Խիստ կարեւոր օրակարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԵԻՕ-ՔԱՇԱՆի «ԱՐԾԻՒ» խումբի գաշտահանգէսը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 6ին կիրակի օր: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Դաշտահանգէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անիէռ-Պուա-Քոլոնպի Վիշապ կոմիտէին կողմէ եւ հովանաւորութեամբ Եւր. Կեդր. Կոմիտէի. այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյի անտառին մէջ:

Դաշտահանգէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած՝ ՀՐԱՅՐ, ՌԱԶՄԻԿ եւ ՏԱՒՐՈՍ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

23 ՅՈՒԼԻՍ, ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9էն ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն:

Aux Etoiles de la Perse * * *

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հասեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն ընթրեք պարսկական երաժշտութիւն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մարիամ Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Արզումանեան եւ զաւակունք, Պ. Պ. Եղիշէ եւ Զաւէն Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Վրթանէս Ղազարեան եւ զաւակը եւ իրենց պարագաները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բարեկամներու, հայրենակիցներու, Հ. Յ. Դ. Եւր. Կեդր. Կոմիտէին, Կոմիտէներու, Ենթակոմիտէներու, խումբերու, ընկերներու եւ ամէն անոնց, որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, հօրեղբօր եւ ազգականին՝

ԱԲԳԱՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ

կակծալի մահուան առթիւ:

Մարսէյլ, 10 Յուլիս 1933

Այրի Տիկին Թագուհի Ունճեան, Օր. Զապէլ Ունճեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ունճեան եւ զաւակը, Այրի Տիկ. Մուրատեան և զաւակունք, Այրի Տիկին Էլպիս Ունճեան, Տէր եւ Տիկին Վահան Ունճեան, Այրի Տիկին Ռոզա Ունճեան եւ զաւակունք, Այրի Տիկին Թագուհի Ունճեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Մանուկ Ունճեան եւ աղջիկը, Տէր եւ Տիկին Թագւոր Ունճեան եւ զաւակունք, Տէր եւ Տիկին Սամուէլեան եւ զաւակը, ինչպէս նաեւ Էքքէրեան, Դաւիթեան, Ճընկլեան եւ Աղազարեան ընտանիքները եւ պարագաները սրտի խորունկ կսկիծով կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, հօր, մեծ հօր, եղբօր, փեսային, հօրեղբօր, մօրեղբօր և ազգականին՝

ՍԱՐԳԻՍ ՈՒՆՃԵԱՆԻ

դառնակսկիծ ժահը որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 15ին Hôpital Franco-Russeի մէջ, 59 տարեկան հասակին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր, երեքշաբթի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, Hôpital Franco-Russeի մէջ, 115, Avenue de la République, Villejuif: Հանգուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի Villejuifի գերեզմանատան մէջ:

ՆԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

Հաղորդակց. միջոցներ.— Իջնել Մէթրօ Փորթ տ'Իթալի եւ առնել օթօպիւս CK 85 եւ իջնել Թէրմինիւս (Villejuif):

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մէն-Ժէրոմի «Վրէժ» խումբը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր ԱԲԳԱՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Խորէն Սընըքճեան (կէմէրէկցի) իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ընկեր ՊՕՂՈՍ ԱՅԱՆԵԱՆի մահուան առթիւ իր ընտանիքին եւ պարագաներուն:

ֆարիզ Ապրիլ 15 Յուլիս 1933

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Վիէնի Կէմէրէկցի Հայր. Միութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ ՊՕՂՈՍ ԱՅԱՆԵԱՆի դառնադէտ մահուան առթիւ Այրի Տիկ. Եղիսաբէթ Այանեանի, Պ. Գրիգոր Այանեանի, Պ. Կարապետ Մարգարեանի, Պ. Սարգիս և Պ. Մկրտիչ Թերզիեաններու եւ իրենց պարագաներուն:

կէմէրէկցի Հայր. Միութիւն

Վիէնն, 15 Յուլիս 1933

ԿԱՐԵՒՈՐ

Թանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ է 14(ՓԵՐՓՈՒԱՔ) դիմել հեղինակին **N. SARAFIAN, 20 ave. du Petit Parc Vincennes, Seine.**

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻ ՆՕՐ :— : ԼԸ ԲԷՆՍԻ

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14էն 22

ՇՐՋԱՆԱԿԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ

Սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ:

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր

Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօսթիւմէ խումբը՝

թանկոյի եւ ֆօքսի երկու ճագերով:

ՊԱՐ ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ

Անձրեւի դէմ ապաշտպանուած վայր:

Մուտք **5** *ֆրանք:*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A.* — Gare de l'Estէն *կարկանի կիծը, իջնել՝ Բէնսէ-Փավիյեօն:*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէրի Տիկնանց Ընկերութեան Վէնսէնի եւ Շրջանի հանդէսը տեղի կ'ունենայ հովանաւորութեամբ կեդրոնական Վարչութեան

Այս կիրակի ժամը 2.30ին տեղւոյն մանկապարտէզի սրահին մէջ 1, rue du Midi, (Place de la Mairie) սրճարանին ա. յարկը կը խօսի՝ Պ. Կ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ «Անիի» մասին եւ մոգական լապտերով ցոյց պիտի տայ պատմական հնութիւններ:

Կ'երգեն եւ կ'արտասանեն աշակերտները: *Մուտքը ազատ է:*

ՅՈՒՆԻՍ 1ԻՆ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN

11, Rue de Montyon, Paris (9)

Métro : Fbr. Montmartre et Peletier *Tél. Province 50-90*

կը կատարէ առեւտրական վարկի գործողութիւններ եւ կը զեղչ ֆրանսաբնակ հայ առեւտրականներու, գործարանատէրերու եւ խանութպաններու կողմէ ներկայացուած առեւտրական մուրհակները

Վարիչ Մ. ՃԱՆՇԵԱՆ

ՄԻՋԱԶԳԱՑԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕԿԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէծտալ Ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE **Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրեալ ժամերը) Կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Հոն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շղթանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մոր-ցային բազմաթիւ հիւանդութիւններու գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Հակաշիճախտային կարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցման եւ Ֆրեն եան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս արանց եւ կանանց ծննդամոլզային եւ վէներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դ հիւանդներուն.

Ատամնարուժարանը կըղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանա ւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի ոսկի կազմածներու (քուրօն եւյլն.) շինութեան համար:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԻԱՍՏԱՐԱԿՉԱԿԱՆԻ ՆՈՐ ԳԻՐՔԸ

“ ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ - ՆՈՅԵՄԲԵՐ ”

(*ՏԱՐԵԳԻՐՔ*)

Գեղարուեստական հրատարակութիւն, նուիրուած Հայաստանի նուաճումին՝ գրականութեան, արուեստի, մշակութային, շինարարութեան ժողովրդական տնտեսութեան ասպարէզին մէջ:

Տարեգիրքը կազմուած է՝ Ե. ՉԱՐԵՆՑԻ, ԱՒԱԳԵԼ ԲԱԿՈՒՆՑԻ եւ Ե. ՉԱՐՈՒԻ խմբագրութեամբ: Կը պարունակէ Հայաստանի գործիչներու կենդրակականները և ճոխացած է՝ Հայաստանի գործիչներու լուսանկարներով, քարական բեմադրութիւններու, մշակոյթի կեդրոններու եւ Հայաստանի ժամդի կենցաղը եւ կեանքը ներկայացնող պատկերներով:

Գիրքն ունի 658 էջ մեծադիր՝ լաթակազմ եւ գեղարուեստական կազ

ԳԻՆ՝ 15 ՄԱՐՔ

Ապսպրանքներու համար դիմել՝

«Knika» G. M. B. N, Kurfurstenstr. 33

BERLIN, W. 35 **ALLEMAGNE**

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎՐԴ-ի ՊԱՏԱՐԱԳԸ

ՃՈԽ ՀԱՅՈՐ ՄԸ 50 ՖՐԱՆՔ ՄԱՏՉԵԼԻ ԳՆՈՎ:

Կը ծախուի.— Հայ եկեղեցւոյ խորհրդարանը՝ *15*, rue Jean-Gou Paris (*8*): Որ. Մ. Բաբաեանի մօտ՝ (*17*, rue Denfert Rochereau ris (*5*)։ Ա. Հարեցնի մօտ՝ *192*, rue Arm. Silvestre Bécon - l Bruyères. (Seine) *եւ* Գրավաճառ Հրանտ - Սամուէլի մօտ՝ *51*, rue le Prince։

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ, Գործ.— 131·25 ֆր.:
ՓԱՐԻԶ, Լ. Ե.— 35:
ԼԱ ՊՕՍՔ, Գ. Վ.— 70:
ՎԱԼԱՆՍ, Վ. Պ.— 140:
ՄԱՐՍԷՅԼ, Շ. Հ.— 100:
ՍԷՆ ԹՕՊԱՆ, Խազ.— 35:
ՆԻՍ, Ամե. եղր.— 70:
ՍԱՄՊԻՒՔ, Ա. Ս.— 70:
ՓԻԷՌՖԻԹ, Գ. Ճաճ.— 35:
ԼՈՒՑԵՐՆ, Տիլ.— 100:
ԼԱ ՌՕՇԷԼ, Սաման.— 70:
ՌԻԼԻ, Ժ. Թամ.— 50:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Էնկիւրիի Մ... նոյ գիւղէն Կղեայա Սիմանեան, վերջինիս դէմ զինք տեսած հայրենակիցներէն Ռուբէն Թէքեան, Ատանայի Կեդրոն Տաղի Փնտռողն է իր մայրը՝ Եղիսաբէթ քոյրերը՝ Նուշիկ, Հռիփսիմէ եւ Եղիսաբէթ Ռուբէն Սիմանեան: Հասցէ՝ 18 Avenue du Bas Meudon Issy-les-Moulineaux. Seine. Կը խնդրուի սուրբհայ թերթերէ արտատպել: Լաւ տեղէն տեղեկութիւն ստանալու համար կը խոստանայ 1000 ֆրանք նուէր:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (17)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Մեր ապրելու եղանակին դաւադրական ձեւը, Ազեւի հրահանգովը, մշակուած ու պատրաստուած էր ամենայն մանրամասնութեամբ: Փ. իբրեւ խոհարարուհի բարեկամացած էր դռնապանին հետ, այնպէս որ դռնապանը ամէն առաւօտ վեր կ'ելլէր սուրճ մը առնելու մեր խոհանոցին մէջ: Գրասենեակին մէջ Սազոնով «իր տան պէս էր»: Ուզէր չուզէր, կը տեղեկանար տան բոլոր անցուդարձերուն եւ չարախօսութիւններուն: Ես կը վարուէի գործի մարդու պէս: Դուրս իբրեւ երգչուհի: Ամէն առաւօտ դռնապանը ինծի կը բերէր օրուան թղթակցերը,— ընդհանրապէս մեքենաներու ցուցակներ, զոր բերել կուտայի, իբրեւ անգլիական առեւտրական տան մը ներկայացուցիչը, Ֆրանսայէն ու Գերմանիայէն: Ճեւով գործի կ'երթայի: Կը թափառէի քաղաքին մէջ, Պլեհվէին հանդիպելու յոյսով, եւ յաճախ կը հանդիպէի: Օրուան մէջ, տիկինս, Դորա, խոշոր փետուրներով զարդարուած գլխարկ մը գլխուն, իր հետ առնելով սպասաւուր Սազոնովը, չուկայ կ'իջնէր գնումներ կատարելու: Իրկունը, Դորա եւ ես դուրս կ'ելլէինք յաճախ: Ծառաները, ազատ մնալով, իրենք ալ կ'երթային պտոյտի,— հետապնդելու Պլեհվէին:

Մեր կանոնաւոր կեանքն ու առատ նուէրները տան մէջ մեր չուրջը ստեղծեցին լաւ համբաւ: Սազոնովի շնորհիւ մենք կը տեղեկանայինք բոլոր խօսակցութիւններուն: Ժուժկալ, լաւ վճռաբուած, գրել – կարդալ սորված, ազուոր պատառ մըն էր Սազոնով, որուն կը ցանկային բոլոր սպասուհիները: Լաւագոյն բարեկամն էր դռնապանին, որուն հետ կը սիրաբանէր:

Այսպէս կ'ապրէինք առանց երբեք կասկած արթնցնելու: Ճաճախ կ'ընդունէինք այցելութիւնը Ռ.ի, Կալիայեւի եւ Դուլեթովի: Մայիս ամսուն վերջը, Ազեւ Պետերսբուրգ եկաւ: Իրեն հանդիպեցայ Աքուարիումի թատրոնին մէջ:

Իր առաջին հարցումն եղաւ.

— Ինքնաշարժը գնեցի՞ք:

— Ոչ:

— Ինչո՞ւ ոչ:

Նորէն կրկնեցի առաջարկութիւնները: Ցոյց տուի թէ անօգուտ էր հազարաւոր րուբլի ծախսել ինքնաշարժի համար, որուն պէտք չկար բնաւ:

Ազեւ նախ լուռ մնաց: Ճեւով ըսաւ.

— Եւ սակայն դուք պարտաւոր էիք գնել ինքնաշարժ մը:

Սակայն որովհետեւ Ն., որ ինքնաշարժ վարել սորվելու համար... ղրկուած էր, ոչինչ սորված էր տակաւին, ինքնաշարժ գնելու հարցը ինքնին ջուրը ինկաւ:

Իրիկունը, Ազեւ, առանց նշմարուելու դռնապանէն, մեր բնակարանը եկաւ եւ մեր մօր մնաց մօտ 10 օր, առանց դուրս ելլելու: Երբ դեռ մեր մօտ կը բնակէր, պատահեցաւ հետեւեալ դէպքը:

Քանի մը օրէ ի վեր դիտած էինք որ լրտեսներ կ'երեւային Սուկովկի փողոցին մէջ, մեր տան մօտերը: Ենթադրեցինք որ լրտեսները կուգային Ազեւի եռուէն: Եթէ ճիշդ էր այս ենթադրութիւնը, ապա ուրեմն կը գտնուէինք մեր ձերբակալութեան նախօրեակին:

Եւ սակայն, ոչինչ կար կասկածելի դռնապանին բռնած դիրքին մէջ: Զանազան ենթադրութիւններու մէջ կը խրէինք հետզհետէ, քանի լրտեսներու հսկողութիւնը, փողոցին մէջ, կը դառնար աւելի զգալի: Քանիցս, մեր պատուհաններէն տեսանք թէ ի'նչպէս բազմաթիւ լրտեսներ աչքէ չէին հեռացներ կառադուռը: Ի վերջոյ հասկնալի եղաւ, սակայն, այդ հսկողութեան պատճառը:

Օր մը, Սազոնով կանգներ էր դրան սեմին վրայ դռնապանին ու կառապանին հետ եւ, ըստ սովորութեան, մոխիկ կ'ընէր այն բամբասանքները, որ կը հիւսուէին վարձակալներուն մասին: Ըսակցութեան ընթացքին, կառապանը դարձաւ ըսաւ Սազոնովի.

— Ի՞նչ կ'ընէ մեծդ:

— Ես ի՞նչ գիտնամ: Մի՛ւս սեղանին վրայ կը տեսնեմ մեքենաներու պատկերներով զարդարուած դիրքեր: Ճարտարապետ ըլլար կարծես:

— Դիրքեր, որոնց մէջ մեքենայի պատկերնե՞ր կան: Ատոնք... առեւտրական տուներու վաճառացուցակներ կ'ըլլան:

Այդ պահուն, կառք մը հասաւ: Կառքէն վար իջաւ փաստաբան Ի. Բերնչտամ եւ մտաւ բակ: Անմիջապէս իր ետեւէն բակ մտաւ լրտես մըն ալ:

Դռնապանն ու կառապանը վազեցին լրտեսին ետեւէն: Սազոնով ալ ուզեց վազել անոնց ետեւէն, բայց դռնապանը ձեռքով նշան ըրաւ որ տեղէն չշարժի:

Կասկած չկար,— Բերնչտամի համար էր որ լրտեսը եկած էր: Բայց այս ըսել չէր թէ մեր յարկաբաժինը հսկողութեան տակ չէր գտնուեր: Սակայն ամէն բան պարզուեցաւ չուտով: Նոյն յարկին վրայ, մեր դրան դէմ կը բնակէր փաստաբան Տրանդաֆիլովի: Այս մարդն էր որ տեսնելու եկած էր փաստաբան Բերնչտամ: Տրանդաֆիլովի ծառաները կը պատմէին թէ իրենց «մեծ»ը փոքրիկ դիրքեր ունէր եւ յաճախ ուսանողներու այցելութիւնը կը ստանար: Այլեւս որոշ էր, ուրեմն, որ հսկողութիւնը մեզի համար չէր: Պահեր ըսուրդի կոմիսարիատ մը զգուշացնինք խնդիրը: Ալ չեմ գիտեր թէ Տրանդաֆիլովի լուր տրուեցաւ:

Միւս կողմէ, մեր գործին հսկողութիւնը կը քալէր իր ճամբէն: Ռ.ի, Կալիայեւի եւ Դուլեթովի միջոցով, մեզի համար նոր գործ մը կը հանդիպէին Պլեհվէին: Մանրապէսին կը քննէին անոր կեանքն ու հետեւորդները, այնպէս որ այլեւս կրնային ճանչնալ կառքը հարիւր հազարէ հետեւիլ: Մանաւանդ այս կառքը էր, որ ահագին տեղեկութիւն քաղաքին մէկ ծայրը անկիւնի վարձած էր իրեն համար, սենեակ մէկ անկիւնը, ուր, իրմէ զատ, բնակիչին նաեւ հինգ հոգի: Այդ կ'ապրէր կեանք մը, որ յարեւնմամբ չէր ուշ վաճառորդներու կեանքի գործ մը որ ինք ալ կ'ընէր: Եւ ոչ չեղում կը թոյլատրէր իրեն ապրիլ այդ եղանակէն:

Առաւոտ ժամը 6ին կ'ելլէր անկէ եւ ժամը 8ին փողոցն էր արդէն ուր կը մնար մինչեւ գիշերը ուշ տեն:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԶՈՐԵՔՇԱԲԹԻ 19 ՅՈՒԼԻՍ 1933

19 Juillet 1933

ԲԱՒԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԻՇ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2242

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ԱՅՍ ՀԱՅԵՐԸ ԽԵՆԴԵՑԵՐ ԵՆ..."

Այս մէջօգին կատաղութեան հասած է դրօշամարտը՝ կարգ մը գաղութներու, բայց մասնաւորապէս Եգիպտոսի եւ Ամերիկայի մէջ։

Կատաղութիւն մը, որ տեղի տուած է ոչ միայն հրապարակային գայթակղութեանց, այլ եւ ծեծ ու փետի։

Ներկայացնենք, նախ, Եգիպտոսի պարագան, քաղելով «Յուսարեր»էն.—

1. Գահիրէի Նուպարեան վարժարանին մէջ, ամռկավար հոգաբարձութիւնը կ'որոշէ եռագոյն չպարզել, դպրոցական հանդիսին առթիւ։ (Առաջ կը պարզուէր)։ Բայց եռագոյնը կը պարզուի, եւ հոգաբարձութիւնը «նախընտրեց խափանել հանդէսը, եռագոյնի չուքն իսկ չտեսնելու համար»։

2. Մանթալեան վարժարանին մէջ, կ'արտօնուին բոլոր դրօշները, բացի հայկականէն։

3. Նոյն տարբերուն ձեռքով, կը խափանուի Գալուստեան վարժարանի հանդէսը, դարձեալ եռագոյնի ծածանումը չտեսնելու համար։

4. Աղեքսանդրիոյ մէջ, ամռկավար ազգ. իշխանութիւնը կը դիմէ ոստիկանական միջամտութեան, եռագոյնը վար առնելու համար։ Երկու ոստիկաններ բեմ բարձրանալով, կ'ուզեն վար առնել եռագոյնը, բայց ժողովուրդը թոյլ չի տար։ Ճարահատ, հանդէսը կը յետաձգուի։ Ոստիկանապետը լուսարանութիւններ առած՝ նկատելով, յայտարարած էր թէ ոչ ոք իրաւունք ունի դրօշակը վար առնելու, առանց Թեմ. Ժողովին որոշման։

Այս բոլոր դէպքերուն հետեւանքով, յուզումը այնքան կը աստիճանայ որ, կռիւներ ալ կը ծագին վողոցներու եւ սրճարաններու մէջ։

Այս առթիւ Աղեքսանդրիոյ Քաղաք. Ժողովը Գահիրէ ղրկած է առաջն. վոխանորդը, որպէսզի անմիջապէս նիստի հրաւիրուի եգիպտահայ Համազումարը, «լուծում տալու համար այս խնդրին»։

Այլապէս ուշագրաւ է Ամերիկայի պարագան։

1. Ապրիլ 23ին, Նիւ Եորքի մէջ, համազգային սգատօնին առթիւ, ուր հայկական դրօշն ալ պարզուած էր ամերիկեանին հետ, բանախօս մը բնական կը գտնէր վերջինը (Ամերիկեան), բայց, «չի հասկնար հատուածի մը պատկանող դրօշակին ներկայութիւնը»։ (Հայկական եռագոյն)։

2. Ուսթըրի մէջ եռագոյնի պայքարը սուր հանգամանք ստացած ըլլալով, «մէկ միլիոն մարտիրոսներու յիշատակը անտես առնուեցաւ, հայկական եռագոյնը չպարզելու համար»։

3. Փրովիտէնսի մէջ վէճը այնքան սաստկացաւ որ, հանդիսականները երկուքի բաժնուեցան եւ զատ – զատ կատարեցին սգատօնը։

4. Շիքակոյի մէջ, միջազգային հանդէսի մը մէջ որուն կը մասնակցէին 39 ազգեր, հայկական թափօրը կը խափանուի, որպէսզի հայկական դրօշ չպարզուի։

Չէզոք թերթ մը, «Հայ Սիրա» (Ֆիլատէլֆիա), այս առթիւ կը պոռթկայ արդար դառնութեամբ (12 յունիս)։

— «Եռագոյնի հակառակորդներուն կը հարցնենք,— երբ մենք իբր հայ ազգ պէտք ունենանք Ամերիկայի մէջ դրօշակ պարզելու եւ բանի որ դուք ուրիշ մը չունիք մեզի տալու, ի՞նչ ընենք,— Ա. ՕՍՄԱՆԻՆ Ա. ՊԱՅՐԱ՞ՔԸ ՊԱՐԶԵՆՔ...»։

Բայց ամերիկեան թղթատարը ուրիշ նշանաւոր պատմութիւն մը եւս կը բերէ։ («Հայրենիք», 8 յուլիս)։

Յուլիս 1ին, Շիքակոյի համաշխարհային ցուցահանդէսին նախագահելու կը հրաւիրուի առաջնորդ Դուրեան եպիսկ։ Ուստի բազմութիւն, հայ թէ օտար։ Հարիւրաւորներ իրենց ձեռքն ունին փոքր եռագոյններ, իսկ բեմին ալ ու ձախ կողմերը երկու չափահաս օրիորդներ կը պարզեն հայկական եւ ամերիկեան դրօշակները։

Ընդհանուր խանդավառութեան մէջ, մինչ ամէն մարդ կը սպասէր հանդէսին բացման, առաջնորդը կը յայտարարէ թէ «չի մասնակցիր հանդէսին, մինչեւ որ բեմէն վար չառնուի հայկական եռագոյնը»։

Այս վճռական պահանջին վրայ, ցուցահանդէսին ազգութենց կոմիտէին նախագահը կը ստիպուի մէջամտել եւ երկու դրօշակները բեմէն վար առնուելով, կը զետեղուին առաջին շարքի աթոռներուն վրայ։

Շնորհիւ այս իրաւախոհութեան, հանդէսը կը բացուի։ Բայց առաջնորդը դոհ չի մնար նորէն։

— «Պէտք է վերցնել եռագոյնը, ապա թէ ոչ բեմ չեմ գար, եւ ոչ ալ կրնամ յայտագիրը շարունակել»։

Իրարանցում։ Բազմաթիւ ոստիկաններ կը խուժեն սրահ եւ տեղի կ'ունենայ դիրկընդխառն կռիւ։ Դրօշակի պաշտպանները չուզելով կռուիլ ամերիկեան ոստիկանութեան հետ, տեղի կուտան, հակառակորդները կը քաշուին, իսկ առաջնորդը իր նպատակին հասած ըլլալով, բեմ կը բարձրանայ... անգլիերէն ճառ մը խօսելու եւ Ա. Հայրապետը վտառարանելու համար։

×

Ամփոփելէ յետոյ այս բոլորը, ի՞նչ կ'ուզէք որ ըսենք, իրրեւ եզրակացութիւն։

Ըսելիքը չէ որ կը պակսի։ Բայց, այսօրուան համար, իրրեւ վերջաբան, աղաղակենք մենք ալ, այն փոքրիկին հետ որ, Շիքակոյի այդ իրարանցումին մէջ, ձեռքը եռագոյն մը բռնած, պոռացեր է.

— ԱՅՍ ՀԱՅԵՐԸ ԽԵՆԴԵՑԵՐ ԵՆ, ԻՐԵՆՑ ԴՐՕՇԱԿԸ ՉԵՆ ՁԱՆՁՆԱՐ։

Իսկապէս, չարաչուք խելագարութեան մը ախտանիշները չե՞ն այս նողկալի դէպքերը, գաղութէ գաղութ...

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Տնտեսական յեղափոխութիւնը Ամերիկայի մէջ

ՎԱՐՁԵՐՈՒ ՅԱՒԵԼՈՒՄ, ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԺԱՄԵՐՈՒ ԿՐՃԱՏՈՒՄ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, նախագահ Րուզվէլթ արմատական միջոցներ ձեռնարկած է, ճարտարագործական բանուորներու վիճակը բարելաւելու եւ արտադրութիւնը կանոնաւորելու համար։

Յուլիս 17էն սկսեալ, երբ մէկ միլիոն բանուորներ աշխատավարձի յաւելում ստացած են։ Կառավարութիւնը կ'ուզէ աւելցնել ժողովրդային զանգուածին գնելու կարողութիւնը, որպէսզի սպառումն ալ զարկ ստանայ ինչպէս արտադրութիւնը։

Միւս կողմէ, համաձայն պետական կանոնագրի մը, մանարանները եւ հիւսուածեղէնի գործարանները որոշեցին յուլիս 17էն սկսեալ շաբաթական աշխատանքը իջեցնել 40 ժամուան։ Շաբաթական աշխատավարձը պիտի ըլլայ 12 տոլար՝ հարաւային նահանգներուն համար, իսկ 13 տոլար՝ ուրիշ ամէն տեղի համար։ Հետեւելով բամպակի գործարանատէրներու օրինակին, հիւսուածեղէնի ուրիշ ճիւղեր ալ նոյն պայմանները հաստատեցին։ Իսկ պողպատի գործարանատէրները հարիւրին 15 աւելցուցին աշխատավարձը, առանց սպասելու նախագահական վաւերացման։

Աշխարհի շրջանը՝ օդանաւով

ԼԻԹՈՒԱՆԱՑԻ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴՆԵՐԸ ԱՆՑԱՆ ՈՎԿԻԱՆՈՍԸ, ԲԱՑԱ ՋԱՐԴԻՒՓՇՈՒՐ ԻՆԿԱՆ ՅԱՄԱՓԻ ՎՐԱՑ

Ամերիկացի օդանաւորդ Ուիլի Փոսթ, որ կիրակի օր մէկ չունչով կատարած էր Ատլանտեանը (Նիւ Եորք – Պերլին), երկուշաբթի առաւօտ ժամը 6·45ին ճամբայ ելաւ Քէօնիգսպէրկին (Գերմանիա) եւ Մոսկուա իջաւ ժամը 2·30ին։ Հանգստանալէ եւ բժշկական քննութեան ենթարկուելէ յետոյ, օդանաւորդը իրիկուան ժամը 5·10ին ճամբայ ելաւ դէպի Նովոսիպիրսկ։

⁂ Լիթուանացի երկու օդանաւորդները, Տարիուս եւ Կիբէնաս, որոնք Նիւ Եորքէն ճամբայ ելած էին չաբաթ իրիկուն, Ատլանտեանը կտրելով իրենց հայրենակիցներու քով անցընելէ յետոյ, անցեալ հինգշաբթի համեստ յարկաբաժին մը վարձեցին։ Բայց, այդ օրէն ի վեր կենդանութեան նշան չէին ցուցներ։ Կիրակի օր դանապանը կասկածելով, լուր տուաւ տանտիրոջ եւ բացաւ յարկաբաժնին դուռը։ Կազի բուռն հոտ մը ժայթքեց դուրս։ Երկու տարաձիրները կազին ծորակները բանալով, անձնասպան եղած էին։

Արկածը խոր սրտաբեկութիւն պատճառեց Լիթուանիոյ մէջ։ Կառավարութիւնը անմիջապէս ազգային սուգ հռչակեց եւ դրօշները կէս պարզուեցան։ Մէկ ամիս ընդհանուր սուգ պիտի պահեն Լիթուանիոյ օդանաւային բոլոր ուժերը։ Զոհերուն բնկերները պիտի թաղուին ազգային յուղարկաւորութեամբ։

⁂ Իտալական 24 օդանաւերը Շիքակոյէն Նիւ Եորք թռան երէկ, ուր պիտի սպասեն օդին յարմարութեան՝վերադառնալու համար Ատլանտեանը կտրելու ճամբով։ Օդանաւորդները յոգնած են անընդհատ ընդունելութիւններէն եւ իրախճանքներէն։ Զօր. Պալպօ Ուլիսինկերը ալ պիտի հանդիպի, այցելելու համար նախագահ Րուզվէլթի։

⁂ Երեք ամիս դադարման դատապարտուեցաւ Պերլինի «Տէօյչ Ցայթունկ» օրաթերթը, գրած ըլլալով թէ Զօր. Պալպօ քրիստոնեայ դարձած Հրեայ մըն է... Խմբագիրն ալ կեդրոնացման բանակատեղի մը փոխադրուեցաւ իբրեւ պատիժ։

70 հոգի կը զարնեն կը զարնուին Իզմիրի մէջ

ԱՂՋԿԱՆ ՄԸ ԱՌԻԻԱՆԴՄԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՈՎ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ՝ Իզմիրի մէջ մանկամարդ աղջիկ մը առեւանգուած ըլլալով, 70 հոգի, կուսակից թէ հակառակորդ, կատարեալ ճակատամարտ մը բռնուեցան փողոցին մէջ, ամէն տեսակ զէնքերով։

Արդիւնքը՝— Քանի մը հոգի սպաննուեցան եւ 25 հոգի ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Միւսները ձերբակալուած են։

Տնտեսական խորհրդաժողովին վերջին շաբաթը

Լոնտոնի Տնտեսական Խորհրդաժողովին վերջին շաբաթն է այս։ Բոլոր տեղեկագիրները պէտք է վերջացած եւ դիւանին յանձնուած ըլլան ուրբաթ օր։ Այնուհետեւ կը մնայ կարգ մը ձեւակերպութիւններ կատարել եւ յետաձգել ժողովը։ Փակման հանդիսաւոր նիստը տեղի պիտի ունենայ յուլիս 27ին, ժամը 11ին։ Անգլիական կառավարութիւնը կը կարծէ թէ կարելի պիտի ըլլայ կարճ ժամանակէն վերաբանալ ժողովը, նորէն Լոնտոնի մէջ։ Այս վստահութեամբ ալ, յանձնարարուած է հանրօգուտ չինութեանց նախարարին՝ որ եւ է փոփոխութիւն չմտցնել երկրաբանական թանգարանին մէջ, որ յարդարուեցաւ խորհրդաժողովին համար։

ՋԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԴԱՒԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՑՈՒՆԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը զինուորական դատարան մը երեւան հանեց։ Ձերբակալուեցան գնդ. Զէրվաս եւ ուրիշ կարեւոր սպաներ։

Միւս կողմէ, ընդդիմադիրները դիտել կուտան թէ արքայական դատարանի մը կը պատրաստուի, Եորկիոս Թագաւորը վերահաստատելու համար։

⁂ Եանիայի մէկ վանքին մէջ սպաննուած գտնուեցան չորս հոգի, որոնց մէկը վանահայրն է։ Կը կարծուի թէ աւազակային յարձակում է։

Ընկերվարականներու հանգուցարար վերջացաւ

ՁԱՂԿԵԼՈՎ ԵՐԵՍՓՈԽԱՆՆԵՐՈՒՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

ՌԸՆՈՏԷԼ ՁՈՒԶԵՐ ՏԵՂԻ ՏԱԼ

Ինչպէս գրած էինք, Փարիզի ընկերվարական կուսակցութեան համագումարը վերջացաւ երկուշաբթի օր, չախչախիչ մեծամասնութեամբ քուէարկելով պարասանքի բանաձեւ մը՝ խորհրդարանական խմբակցութեան մեծամասնութեան վարած քաղաքականութեան դէմ։

Մէջտեղ կային չորս բանաձեւեր 1) Փոլ Ֆոռընը, որ կը դատապարտէր խորհրդարանական խմբակցութեան ընթացքը եւ որ ստացաւ 2197 քուէ (4014ի վրայ), այսինքն չախչախիչ մեծամասնութիւն։— 2) Վէնսան Օրիոլի բանաձեւը, որ միջին ճամբան կը բռնէր, ցաւ յայտնելով խորհրդարանական խմբակցութեան բռնած ընթացքին համար (քուէարկում զինուորական եմուտացոյցի)։ Այս բանաձեւը ստացաւ 971 քուէ։— 3) Ռընոտէլի բանաձեւը, որ յանցանք չէր դներ խորհրդարանական խմբակցութեան վարած քաղաքականութեան մէջ, կը մերժէ որ եւ է պարտաւանք ու պատիժ։ Բանաձեւը ստացաւ 752 քուէ։ Կար չորրորդ բանաձեւ մըն ալ որ քիչ մը բոլշեւիկեան հոտ կը բուրէր եւ որ ստացաւ միայն 104 քուէ։

Ուրեմն, չախչախիչ մեծամասնութեամբ անցաւ ընդհ. քարտուղար Փոլ Ֆոռի բանաձեւը, որ կը գնահատէ Վարիչ Մարմնին քաղաքականութիւնը՝ հանդէպ խորհրդարանական խմբակցութեան եւ կը չեշտէ.—

«Ատով իսկ, համագումարը կը մերժէ այն բաղաքականութիւնը որ յանգեցաւ ելմտացոյցի քուէարկութեան, մայիս 26ին եւ յունիս 1ին, եւ պարսաւ մը կ'ուղղէ խորհրդարանական խմբակցութեան մեծամասնութեան դէմ որ պատասխանատու է այս բաղաքականութեան»։

Բանաձեւը մեկնող առեն հանդիսաւորապէս կը հաստատէ թէ Վարիչ Մարմինն իրաւունքն է, համաձայն կանոնագրի, « գործադրել եւ գործադրել տալ համագումարին եւ Ազգ. Խորհուրդին որոշումները, ինչպէս ի զուր փորձած է մայիս 24ի նիստին մէջ։ (Կ'ակնարկէ խորհրդարանական խմբակցութեան մեծամասնութեան ըմբոստացման)։ Եւ յետոյ կ'ուղղէ պատժական սպառնալիք մը.—

— «Եթէ խորհրդարանական խմբակցութիւնը ներէն մասնակցի բաղաքականութեան մը զոր վարիչ մարմինը հակառակ կը համարէ համագումարներու սահմանած բաղաքականութեան, Մարմինը անմիջապէս ժողովի պիտի հրաւիրէ Ազգ. Խորհուրդը, եւ, պատճառաբանեալ տեղեկագրով մը, պիտի պահանջէ անհրաժեշտ միջոցներն ու պատիժները ձեռք առնել, որքան ալ ծանր ըլլան»։

Եզրակացնելով, բանաձեւը յոյս կը յայտնէ թէ խորհրդարանական խմբակցութիւնը տեղի չպիտի տայ որ Վարիչ Մարմինը գործադրէ կանոնագրին տուած իրաւունքները։

« ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՊԱՌԱԿՏՈՒՄ »

Բանաձեւին քուէարկութենէն յետոյ, Պ. Ռընոտէլ կարդաց երկար յայտարարութիւն մը, կրկին եւ կրկին բողոքելով մեծամասնութեան բռնութեան դէմ։

«Քուէարկելով այս բանաձեւը, մեծամասնութիւնը եւ պատասխանատու մարդիկ անկարելի կը դարձնեն ո'ր եւ է համաձայնութիւն։ Պարսաւանքի բռնութեան բաղաքականութիւն ընտրել չի նշանակեր։ Մենք կը սպասենք տակաւին որ մեծամասնութիւնը որոշէ իր բաղաքականութիւնը։ Անոնք որ քուէարկեցին այս բանաձեւը, բարոյական հերձուած մը յառաջ բերին կուսակցութեան մէջ։ Այս որոշումը ամէն հեղինակութենէ կը զրկէ խորհրդարանական խմբակցութիւնը։ Արտաքսման սպառնալիքները որ եւ է կասկած չեն ձգեր հետեւանքներու մասին։

Ճետոյ երկարօրէն պաշտպանելով իր եւ ընկերներուն տեսակէտը եւ վարած քաղաքականութիւնը, Պ. Ռընոտէլ յայտնեց թէ մինչեւ հոկտեմբեր ամբողջ խնդիրը պիտի ներկայացնեն հանրային կարծիքին եւ այս առթիւ վկայութեան կանչեց Ժոռէսը։

Ցայտարարութեան ընթերցումէն յետոյ, բեմ ելաւ Պ. Փոլ Ֆոռ, կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Ռընոտէլի երեսին տալով յամառութիւնը եւ ծաղրելով անոր սպառնալիքը՝ չբջաններուն դիմելու մասին։ Բայց, միեւնոյն ատեն բարեկամութեան եւ համերաշխութեան ձեռք երկարեց յանուն մեծամասնութեան։ Խօսեցաւ նաեւ Պ. Լէոն Պլում, մասնաւորապէս բողոքելով «բարոյական հերձուած» բացատրութեան դէմ եւ բացատրելով.

— Եթէ դուք փորձէք բարոյական հերձուածը վերածել իրական հերձուածի, յոյս մի ընէք մեր վրայ, ոչ այսօր, ոչ ալ վաղը։

Մեծամասնութեան երկու կուռքերուն խօսքերն ընդունուեցան դրդռոցին ծափերով։

⁂ Պարսաւանքի արժանացած 80 երեսփոխանները ժողովի հրաւիրուած են, հաւաքական յայտարարութիւն մը խմբագրելու եւ գործունէութեան ծրագիր մը կազմելու համար։

Գերմանիայի փախստական գիտնական մը անձնասպան եղաւ Փարիզի մէջ, իր կնոջը հետ

Փարիզի մէջ անձնասպան եղաւ գերման – հրեայ գիտնական մը, Արնօլտ Ֆրիմութ, 61 տարեկան, իր կնոջը հետ, որ 53 տարեկան էր։ Այր եւ կին Գերմանիայէն Փարիզ հասած էին յուլիս 13ին։ Առեն մը բարեկամներու եւ հայրենակիցներու քով անցընելէ յետոյ, անցեալ հինգշաբթի համեստ յարկաբաժին մը վարձեցին։ Բայց, այդ օրէն ի վեր կենդանութեան նշան չէին ցուցներ։ Կիրակի օր դանապանը կասկածելով, լուր տուաւ տանտիրոջ եւ բացաւ յարկաբաժնին դուռը։ Կազի բուռն հոտ մը ժայթքեց դուրս։ Երկու տարաձիրները կազին ծորակները բանալով, անձնասպան եղած էին։

Արնօլտ Ֆրիմութ եղած էր նախագահ Շարլոթէնպուրկի (Պերլին) վերաքննիչ տեսանին եւ կարեւոր դեր կատարած՝ Գերմանիոյ քաղաքական կեանքին մէջ։ Նիւթական միջոցներ ունէր ապրելու համար, բայց երեւի չկարենալով տոկալ պաշտօնանկութեան եւ տարագրման դառնութեան, նախընտրած է անձնասպան ըլլալ, կնոջը հետ միասին։

Լուրը մեծ յուզում պատճառեց Պերլինի մէջ, ուր մեծ ժողովրդականութիւն կը վայելէր։ Եղած է նաեւ երեսփոխան, նախարարի խորհրդական, պետական խորհուրդի անդամ եւն.։ Հրեայ էր եւ ընկերվարական, եւ համաշխարհային հռչակ ունէր իրրեւ իրաւագէտ։

ՀԱՑԸ ՆՈՐԷՆ ՍԿԵՑ

Ցորենի գինը բարձրացած ըլլալով, յուլիս 17էն ի վեր հացը կը ծախուի 1·80ի, փոխան 1·70ի։

(Լուտերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ԹՈՒՐՔԻԱՆ՝ ԻՐ ՀՈԳԵՐՈՎ ՈՒ ՓՈՐՁԵՐՈՎ

ԱՐՏԱՔԻՆ ԱՌԵՒՏՈՒՐԸ

Թուրքիոյ համար կենսական կարեւորութիւն ունեցող խնդիր մը եւս : Այս երկիրը արտաքին առեւտուրի բացէն տառապած է երկար տարիներ : Ու չէ կրցած , մինչեւ վերջ , իր արտածումները հաւասարեցնել ներածումներուն :

Վերջին մէկուկէս տարուան ընթացքին , տնտեսական նոր գործավարին գործի գլուխ գալէն ասդին մանաւանդ զանազան ձեւի կարգադրութիւններ եղան , այս ու այն երկիրներուն հետ համաձայնութիւններ կնքուեցան , ֆօքթէնժան , քաֆսա , եւն . որպէսզի բաղձալի հաւասարակշռութիւնը գոյանայ :

Հետաքրքրական է դիտնալ ուրեմն թէ ընթացիկ տարուան մէկ ինչ վիճակ ստացաւ Թուրքիոյ արտաքին առեւտուրը :

Հրատարակուած է 1933 տարուան առաջին հինգ ամիսներու ընթացքին — Յունուարէն մայիսի վերջ — եղած արտածումներուն եւ ներածումներուն վիճակագրական ցուցակը , որուն հիմ ծառայած են , անշուշտ , մաքսային արձանագրութիւնները :

Մենք այս էջերուն մէջ եւ ուրիշ առիթներով ըսած ենք թէ ամէն արձանագրուած արտածում ցոյց տրուած չափով դրամ բերած չէ երկիր : Այդ նկատողութիւնը ըրած են եւ Թուրք Թերթերուն տնտեսական բաժնի աշխատակիցները : Այսուհանդերձ , ոչ միայն մեզ , այլեւ՝ Թուրք վիճակագրական ցուցակներուն վրայ :

Այսպէս , համաձայն այդ ցուցակներուն ներկայ տարուան առաջին հինգ ամիսներու ընթացքին Թուրքիա ներածած է 29,908,000 ոսկիի ապրանք , արտածած է 31,249,000 ոսկիի ապրանք : Ուրեմն , հինգ ամսուան առեւտրական հաշուեկշիռին տարբերութիւնն 1,341,000 ոսկի՝ ի հաշիւ Թուրքիոյ (արտածումը շատ) :

Անցեալ երկու եւ ներկայ տարիներուն հետեւեալ համեմատութիւնը եղած է դարձեալ առաջին հինգ ամիսներու ընթացքին .—

	1933	1932	1931
Արտածում	31,2	39,4	50,9
Ներածում	29,9	33,9	57,8
Արդիւնք	+1,3	+5,5	−6,9

(31,2 կը նշանակէ 31 միլիոն 200 հազար ոսկի , նոյնը՝ միւս թիւերը : Իսկ + ը ցոյց կուտայ թէ արտածումը այդքան շատ եղած է , −՝ ներածումը այդքան շատ) :

Որով , 1931ին , Թուրքիոյ առաջին հինգ ամսուան արտածումը ներածումէն 6 միլիոն 900,000 ոսկի պակաս է եղած , իսկ 1932ի նոյն ամիսներուն արտածումը ներածումէն 5,5 միլիոն ոսկի աւելի է եղած : Ասիկա յաջողութիւն մըն էր՝ 1932ի համար : 1933ի հինգ ամիսներուն , սակայն , թիւերը մեղի ցոյց կուտան ուշագրաւ տարբերութիւն մը : Նախ՝ բաղդատմամբ 1932ին՝ 1933ի արտաքին առեւտուրը դրեթէ կէսի իջած է :

Կէնանք այստեղ քիչ մը : Թուրքիա ապրանքներ կը ներածէ , որոնց գիները շատ զգալի անկում կրած չեն (մէքենան եւն .) : Բայց կ՚արտածէ ապրանքներ , որոնց գիները շատ անկում կրած են (երկրագործական արտադրութիւններ) : Ուրեմն Թուրքիա իր ներածած ապրանքներուն քանակը շատ նուազեցուցած է՝ կէս մը «քօթէնժան»ով , կէս մըն ալ որպէս հետեւանք գնումի կարողութեան նուազման :

Բաղդատմամբ 1932ին , այս տարի , հինգ ամսուան արտածումը 8 միլիոն 200,000 ոսկիի նուազում մը ունեցած է . իսկ ներածումը միայն 4 միլիոն ոսկիի : Այնպէս որ , իրրեւ արդիւնք ճիշդ է որ ներածումը արտածումէն՝ մէկ միլիոն 300,000 ոսկի քիչ եղած է , բայց , նախորդ տարուան բաղդատմամբ այդ տարբերութիւնը 4,200,000 ոսկի նուազած է : Այսինքն՝ 76 առ հարիւր իջած է :

Ինչի՞ը արտածած է Թուրքիան :

Ցեսակ	Թօնս	1000ական ոսկի
Ծխախոտ	11,142	9,031
Հաւկիթ	8,216	2,231
Ձիթապուղ	7,551	1,805
Ձամիչ — խաղող	10,869	1,785
Հանճածուխ	229,413	1,567
Կաղին	4,062	1,434
Աֆիոն	169	1,301
Թիֆթիֆ	1,377	524
Գարի	13,392	518
Բամպակ	1,402	436

Բաղդատմամբ նախորդ տարուան , այս տարի քիչ արտածուած են՝ գարի , կաղին , բամպակ : Բայց մանաւանդ հաւկիթ (պակաս՝ 3651 մնտուկ) : Բամպակը 7,688 թօնօ պակաս : Միւս կողմէ , աւելի արտածուած է՝ աֆիոն հանքածուխ , թիֆթիֆ , ծխախոտ , չամիչ եւ ձիթապուղ :

Գնորդ երկիրներէն գլխաւոր յառաջորդն է կրկին Գերմանիան , հակառակ անոր որ Թուրքիա , համաձայն գերման վիճակագրութեան մը , 1929 ին դէպի Գերմանիա արտածած է 72,5 միլիոն մարքի ապրանք , իսկ 1932ին՝ 31 միլիոն մարքի ապրանք :

Այսինքն՝ Թուրքիային Գերմանիա եղած արտածումը չորրորդ 60 առ հարիւր նուազած է : Ցետոյ կուգան Անգլիան , Ամերիկան , Իտալիան , Ֆրանսան , Ռուսիան , եւն . : Իտալիա 1932ին Թուրքիայէն ներածած է 6,911,000 ոսկիի ապրանք , իսկ 1933ին (միւս հինգ ամիսներու ընթացքին) 2,993,000 ոսկի ապրանք : Նուազած է նաեւ Ֆրանսայի գնումը ,— փոխան 2,828,000֊ի , 1,139,000 ոսկիի : Իտալիոյ գնումը նուազած է , որովհետեւ այժմ բրանգիֆէր չկայ : Առաջ Գերմանիա երթալիք ապրանքը Իտալիա կ՚ներթար ու իրրեւ թէ Իտալիա արտածուած կ՚արձանագրուէր : Առտոր փոխարէն Գերմանիա եղած արտածումը աւելցած է այժմ : Ընդհանուր հաշուով , 4 երկիրներու եղած արտածումը 9,137,000 ոսկի նուազած է , իսկ վեց երկիրներու եղած արտածումը հազիւ 3,437,000 ոսկիի աւելցած է :

Գալով ներածումներուն , այս տարի Գերմանիայէն , Անգլիայէն , Գերճիքայէն , Ֆրանսայէն , Ճափոնէն , Չեխոսլավիայէն աւելի քանկութեամբ ներածումներ են եղած , իսկ նուազ՝ Ռուսիայէն , Ամերիկայէն , Իտալիայէն , եւն . :

Ցոյց տրուած բոլոր թիւերը քննելէ վերջ , կարելի կ՚ըլլայ հանել հետեւեալ եզրակացութիւնները .—

1· Բաղդատմամբ նախորդ տարուան այս տարի Անգլիայէն աւելի շատ արժէքով ապրանք ներածուած ըլլալով հանդերձ , Թուրքիայէն Անգլիա եղած արտածումը աստիճանաբար նուազած է , որովհետեւ Անգլիոյ մաքսապաշտպան դրութիւնը աստիճանաբար խստացած է :

2· Հակառակ անոր որ Իտալիայէն Թուրքիոյ ըրած գնումը հազիւ 105000 ոսկի նուազած է , փոխանակման գործողութեանց պատճառաւ Իտալիոյ՝ Թուրքիայէն ըրած գնումները ալ աւելի նուազած են (անջատ Թրանզիթի պարագան , զոր վերը յիշեցինք) :

3· Ֆրանսայի հետ Թուրքիոյ առեւտուրը փոխադարձ աստիճանով նուազած է : Թուրքիա Ֆրանսայէն այս տարի 800000 ոսկիի պակաս գնում ըրած ըլլալով հանդերձ , Ֆրանսա Թուրքիայէն 1,800,000 ոսկիի պակաս գնում ըրած է : Գլխաւոր պատճառը բաժնեցուցակի դրութիւնն է (քօթէնժանքման) :

4· Թուրքիա այս տարի ճափոնէն անցնող ամիսներու ընթացքին գնած է 1,245,000 ոսկիի ապրանք , իսկ ճափոն Թուրքիայէն գնած է միայն 288,000 ոսկիի ապրանք : Թուրքիա իր գլխնումը աւելցուցած է այս տարի , բայց չէ կրցած շատ ապրանք արտածել :

5· Պրազիլիա 480,000 ոսկիի ապրանք ծախած է Թուրքիոյ , բայց , միայն 7000 ոսկիի ապրանք գնած է . . . :

Այս բոլորը ցոյց կուտան որ տնտեսական նոր գործավարին ընդդիմակ ուղած փոխանակութեան դրութիւնը որ եւ է նպաստ չէ բերած Թուրքիոյ , որուն , ատենին , այնքան աղմուկ հանած է տուին , իրրեւ մեծ յաջողութիւն : Եւ ինչ որ նպաստած է , քօթէնժանն է , դարձեալ , նաեւ դրամի պակասը , որ գնումը նուազեցուցած է երկրէն ներս , եւ հետեւաբար , ներածումը նուազած է կամ սեղմուած , այլապէս Թուրքիան կրկին ինքզինքը պիտի գտնէր արտաքին առեւտրական հաշուեկշիռին մէջ երեւցող նկատելի բացի մը առջեւ . . .

Վ . ԻՇԽԱՆԵԱՆ

ՄՇԱԿՈՑԹԻ ԿԵԱՆՔԸ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

(ՈՒԹ ԱՄՍՈՒԱՆ ՊԱՏԿԵՐԸ)

1932–33 թուի վարչութիւնն ընտրուեցաւ 1932 թ . հոկտեմբեր 17ին եւ նախագահութեամբ Պ . Անդրէ Տէր Օհանեանի ցոյց է տուել անմոռանալի գործունէութիւն՝ բարոյական եւ նիւթական : Մօտ քառասուն ձեռնարկ է ունեցել Մշակութային Միութիւնը , վճարել է անցեալ չրջանից իրեն փոխանցուած 1400 րիալ պարտքը եւ այդպիսով այս տարի է միայն , որ Թաւրիզի Մշակութային Միութիւնը բաց չունի : Սա ինքնին վկայուն վկայական է ներկայ վարչութեան , մանաւանդ նրա եռանդուն նախագահի ընկ . Անդրէ Տէր Օհանեանի համար : Ջմռան ամիսներին լիլատակելու , որ Թաւրիզի Մշակութային Միութիւնն այս տարի պահել է հօթը սան–սանուհիներ՝ 50–ական րիալ (ընդամէնը 350 րիալ) տարեկան թոշակով , դրանցից 5ը Լիլայայի Հայկազեան Թամարեան , իսկ 2ը Ղալայի Արամեան դպրոցում :

Մշակութային Միութեան աջակցութեամբ նրան կից գտնուող դեղարուեստական բաժնի մանակցութեամբ Ատրպատականի Թեմական դպրոցի օգտին կազմակերպուել են երկու ներկայացում՝ «Ուշ լինի նուշ լինի» , նաեւ մի գրական երեկոյ , նուիրուած Գրիգոր Արծրունուն՝ նախաձեռնութեամբ Թեմականի Լ . դասարանի աշակերտութեան : Թուով 17 ժողովրդական ներկայացումներ են ունեցել այս տարի , այդ ներկայացումներին յաճախել են քաղաքացիներ եւ աշակերտութիւնը մեծ հաճոյքով , նաեւ մասչելի են եղել գներով , ապա որ գլխաւորն է՝ խաղացուել են չնորհքով եւ գեղարուեստական հաճոյք են պատճառել հանդիսականներին : Առտրեւ առաջ եմ բերում այդ ներկայացումների խաղացանկը .— Պէպօ , Աշխարհի դատաստանը , Մարուղ ներագներ , Բաղտասար աղբար , Զարլէյի մօրաքոյրը (թարգ . Անտրէ Տէր Օհանեանի) , որ կրկնուեց մեծ յաջողութեամբ երեք անգամ , ապա Փոբրիկ շոկոլատուիին , Արդիւնաւէտ պաշտօն , Նամուս , Ժան Բօդրի եւ Բոռ : Թող ներողամիտ լինին , եթէ ես ներկայացումների ցանկը լրիւ չտուի : Սոյն վարչութիւնը երախտապիտութեամբ լի կազմակերպել է մի պատշաճ ազահանդէս՝ մարտ 5ին , 1933 թ . ողբացեալ Գասպար Ճակոբեանի յիշատակին : Մշակոյթի տան սրբահում կազմակերպուել են ոչ թէ միայն ներկայացումներ եւ դասախօսութիւններ , այլ եւ պարահանդէսներ որոնք նոյնպէս անհրաժեշտ են հասարակութեան որոշ խաւերի համար , այլ եւ մուտքի տեսակէտից անխուսափելի են , ինչպէս եւ վիճակախաղերը : Ակումբ ասածդ չի կարող քարանալ եւ արձագանգ չտալ հասարակութեան լայն խաւերի պահանջներին , նա չի կարող սահմանափակուել լոկ դասախօսութիւններով եւ ներկայացումներով , եթէ ցանկանում է ուժացումից եւ այլասերումից զերծ պահել հայութեան լայն զանգուածներին : Այնուհետեւ այդ բազմակողմանի գործունէութեան չնորհիւ է , որ այս տարի հայկական Ակումբը յաճախողների թիւը կրկնապատկուել է , եթէ չասենք թէ եռապատկուել է : Այնուամենայնիւ , ի պատիւ ներկայ վարչութեան պիտի ասեմ որ նա իր գործունէութեան առանցքը դարձրել է մտաւոր – բարոյական դաստիարակութիւնը , ուստի շատ զարկ է տուել ներկայացումներին , դասախօսութիւններին եւ գրադարան–ընթերցարանին , քան թէ պարահանդէսներին ու վիճակախաղերին : Նա լուրջ բովանդակութիւն է մացրել իր միամեայ գործունէութեան մէջ , որի համար եւ արժանի է գնահատանքի ու չնորհակալութեան : Ես կ՚աշխատիմ գնահատականը տալ այն բոլոր դասախօսութիւնների , որոնց ներկայ եմ եղել այս տարի : Այդ աշխատանքը կը կատարեմ դուռ ժամանակագրական կարգով , օգտուելով իմ նօթագրութիւններից : Մի չարք դասախօսութիւնների եւ ճեռնարկների չեմ կարողացել ներկայ դտնուել ինձնից անկախ պատճառներով , ուստի միայն կը բաւականանամ այդպիսիների յիշատակելով : Դրանք են .— «Պարսկաստանը *ընդհակառակն . օրինակ չենք ունեցողը զառանցում է , նրա հոգին էլ նեղւում է դրանից . կոչտ (մաղոլ) ունենալու դէպքում չենք ցանկանում նոյն իսկ , որ մեր բարեկամը փողոցում մեզ երկար ժամանակ զրպղեցնէ . թաքստատուրը հոգեկան այնպիսի վիճակ է ապրում , որ նոյնիսկ ցանկանում է ապրատ աշխարհի մարդիկ իր նման լինեն : Մեր սատմոքսի վիճակն անգամ ազդում է մեծապէս մեր մտաւոր – հոգեկան կացութեան վրայ : Անօթութիւնը նոյնիսկ կարող է ուշաթափութիւն առաջ բերել կամ մտաւոր գործունէութիւնը կանգնեցնել . պայծառ օրը մեր դէմքը ժպտում է , իսկ ամպոտ օրերին մեր հոգին մռայլւում է ... ի վերջոյ յարգելի դասախօսը մէկէն եզրակացնում է , որ առանձին հոգի ասածդ գոյութիւն չունի : Եթէ գիտութեան վերջին խօսքն է այդ , այդ նամենայնիւ պէտք է խոստովանինք որ հարկ եղած լրջութեամբ եւ համոզութեամբ չապացուցեց այդ թեզը , ուստի եւ դասախօսութիւնը թեթեւ տպաւորութիւն թողեց , այն ինչ Աֆիֆանդլեանը ի վիճակի էր խնամուած դասախօսութիւն կարդալու :*

Դ .— Նոյեմբեր 15ին տեղի ունեցաւ պատմական – երաժշտական յուշերեկոյթ Սրբոհեան Հայրիկի յիշատակին : Ամէն խօսքն ասաց ընկ . Անդրէ Տէր – Օհանեանը : Երեկոյթը սկսուեց «Հայկազունք» երգով : Սրբոհեան Հայրիկի մեծագիր պատկերը իր 25 մահուան առթիւ դրուած էր ժ . սենեակի մէջ , կենտրոնում , Բանի եւ Գամառ – Քաթիպայի պատկերի չարքում : Ընկեր Անդրէն չէր որ երկարէ չերեփի անհրաժեշտութիւնը ժողովրդականացաւ Սրբոհեան Հայրիկի :

Այնուհետեւ Սրբոհեան Հայրիկի կեանքը եւ արժէքը տուին Հայկ Աճէմեանը՝ բաւական ծակ եւ մանրամասն :

(1) ԳՈՎԱԿ ՍՏԵՓԱՆ

ՆԻՒԹԵՐ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱՐ

Պաւիրի խնդիր մը.—
Կիպրոսի դաշնագրին կնիւռը.—
Քրիստոնեաներու պաշտպանութ[իւնը]

—·—

(«ՄԻԼԼԻՅԷԹ»Ի ՊԱԼԱՏԱԿԱՆ ՅՈՒՇԵՐԷՆ)

Ապտիւլ Համիտ իր իշխանութեան վերջին տարիները զգացած էր որ գործերը դէշ կ՚երթան : Օր մը Ա . քարտուղար Թահսին փաշային կ՚ըսէր .

— Կը դժամ որ գործերը դէշ են թէ ներսը եւ թէ դուրսը : Այս կերպով կարելի չէ պետութիւնը փրկել : Ես միշտ երկրին զարգացման ու փրկութեան կը ցանկամ , այսպէս կը հրամայեմ նախարարներուն , անոնցմէ եկած ծրագիրներուն գործադրութիւնը կը հրամայեմ , բայց դարձեալ բան չելլուում չկայ : Այս դէշ վիճակէն փրկուելու համար աւազանին բացէ ի բաց թող դրէ ինձի պէտք եղածը , պատուոյ խօսք որ բնաւ չպիտի վշտանամ ...

Թահսին փաշա այս հրամանը հաղորդեց սպառազինմանց պետ Համի Աֆիֆի , դեսպան Բէչիմ , պալատին քաղաքական խորհրդական Ալի քեանդը Քարաթեոտորի փաշաներուն , օտար մամուլի տնօրէն Նշան , պետական խորհուրդէն Եանքօ Վիթինօս էֆ . Ներսէսեան եւ ինծի :

Ապտիւլ Համիտի այս ցանկութեան գոհացում տալ շատ փափուկ խնդիր էր : Ասկէ առաջ ալ նման հրաման մը բրած էր , բայց պատասխանատուներէն նմանք աքսորուած , նմանք փախած եւ նմանք ալ վարձատրուած էին , հակառակ «պատուոյ խօսք»ին :

Այդ օրերուն երբ Վիթինօս էֆ . ի հետ կը դանուէի , յիշեցաւ Պուլկարիոյ (արեւելեան Րումելիինհանդ) հետ կնքուելիք առեւտրական ու մաքսային պայմանագրի մը մասին : Երկու պուլկար պատուիրակներ եկած էին եւ Թուրքիոյ կողմէն մասնաւորապէս մը կազմուած էր Բ . Դրան իրաւագէտ խորհրդական Հադը պէյէ , Գաբրիէլ էֆ . Նորատունկեանի եւ առեւտրական գործերու տնօրէնին :

Եւ ահա թէ այս մասնախումբը ի՛նչ զարմանալի երկու մեծ սխալ գործած էր .

1· Պուլկար առեւտրական նաւերը վաստրի եւ Արշիպելագոսի մէջ ազատ շրջագայելով պիտի մրցէին Շիրքէթի եւ Մախսուսէի չոգենաւերուն հետ :

2· Պուլկարիայէն եկած ֆաշէր եւ ճերմակ պանիրներէն մաքս չպիտի առնուէր , իսկ փոխադարձաբար Պուլկարիա ղրկուած Թրքական հեվյանները մաքսէ զերծ պիտի ըլլային :

Նախ՝ պուլկար նաւերը մրցելով պիտի անանկացնէին Թրքական նաւային երկու կազմակերպութիւնները : Իսկ պուլկարները իրենց պանիրը աուտօրէն կը ներածէին Թուրքիա , կը քաշէին մեր դրամը , մինչ իրենց չատ աչինչ չափով հեվյա միայն կ՚առնէին :

Ինդիր էր թէ ասիկա սխա՞լ մըն էր թէ՝ դաւաճանութիւն ...

Այս նիւթը հիմ բռնելով դրեցի իմ աղերսագիրս Սուլթանին , պատշաճ լեզուով : Ապտիւլ Համիտ զոհ մնալով պիս եւ Վիթինօս էֆ . ն պալատ կանչեց եւ իր բարեւները հաղորդեց եւ հրամայեց անպայման ժամանակով յետաձգել Թուրքեպուլկար առեւտրական պայմանագրին խնդիրը : Եւ այս խնդիրը առկախ մնաց մինչեւ սահմանադրութեան հռչակումը եւ յետոյ ալ :

Մեղքը ըսողներուն վիզը : Ըսին թէ այս գործին մէջ ձեռքի տակէ շատ դրամ խաղաց : Պուլկար պատուիրակները մեծաձախս «քէֆ»եր կը սարքէին Բ . Դրան իրաւագէտ – խորհրդականերուն եւ կարդ մը պալատականներուն հետ :

Սուլթան Համիտ , ըստ իր բարեվարութեան , այս գործն ալ Թողութեան Անիկա անուշ տեղը կը կապէր գեղեցիկ , բաւ է որ իր անձին կապ չունենար :

×

Ապտիւլ Համիտի ամենամեծ փաքներէն մէկն էր մէրթ ընդ պետական ու մաւտրական ներին կարծիքը հարցնել գործերու թացքին մասին : Իր բուն նպատակը էր հասկնալ թէ ո՛վ է գոհ եւ ո՛վ չէ գոհ :

Իր գահակալութեան տասն ամեայ հարցում մը ուղղած էր : Անոնց կեղծ ու պատիր ձեւերով պատասխանած էին , անվնաս մնացած էին անկեղծները որոնք մեղմ ձեւերով մուլի եւ այլ ազատութեանց չատ եղած էին , Գեղարուեստից փոխանակ էպուղրլիյա Թէվֆիգ ղրկուեցաւ Գոնիա ուր մնաց վերջը , Ալպանացի Իսմայիլ Փաշա աքսորուեցաւ Աֆրիկեան Տրիպոլիս , իսկ Տաղտանդի միզանիճի բան պէյ կրցաւ Եւրոպա փախչիլ :

Էպուղրլիյա Թէվֆիգ պէյ որ նշանաւոր գրագէտ մըն էր եւ հանճար մը , տարիներ վերջը ինծի պատմեց իր պատահարը .

— Սուլթանը զիս պալատ կանչեց իր ներկայութեան ընդունեց : Ես գրգռուած էր : Ազերսագիրս կարդացի ինծի ալ կարդացնել տուաւ ու պատ «Թէվֆիգ պէյ , դուն բացէ ի բաց կ՚ամբաստանես» : Սարսափեցայ , դրեցի որ մեկնիմ : Դէպի դուռը գացի , բայց չկրցայ բանալ : Միանը մտանելով «չէք կրնար բանալ» ըսաւ եւ ինք ինչպէս ըրաւ բացաւ դուռը եւ ես դուրս ելայ :

Իսմայիլ Քէմալ պէյը պալատ չուած չէր . այլ ուղղակի Տրիպ կը ղրկուէր իբր «կուսակալ» : պէյ հասկնալով որ Սուլթանը գէ պատակ ունի , Փիրէնեի առջեւ ցեցաւ փախչիլ : Սուլթանը վախցուցով որ ան իր ազդեցութեամբը կ Ալպանիոյ մէջ յեղափոխութիւն բերել , պալատական մը ղրկեց Ա զան համոզելու որ Պոլիս դառ Ան չդարձաւ , միայն խօսք առաւ Ն . Վեհափառութեան անձին դէմ եւ է բան չպիտի ընէ : Թագաւոր ուղարկեն ալ այս էր արդէն :

Այս օրինակները բաւական եղան Սուլթան Համիտին հրաւէրները անկից յետոյ ամէն մարդ չատ զգոյշ չաւոր պատասխան տայ :

Հաճի Աքիֆ փաշա արժէքաւոր անկեղծ պետական մարդ մըն էր . Թանէն չէր քաշուէր , եւ հետը բացուելու չէր : Եւ սակայն պալատական էնթրիկներուն չհաւանելուն , բռնուելուն չէզոք ու քաշուած կեանք վարելուն , թագաւորը զայն բոլորովին չէր լքած եւ պետական խորհուրդի էնդամ պահած էր .

Հաճի Աքիֆ փաշայի տուած տասխանին ամփոփումը հետեւեալ էր .—

Ինքը ժամանակին Ատանայի կալի փոխանորդ եղած ըլլալով , տեղ տաճն բարենորոգման ծրագիր մը պ

կամ էր որ անհետեւանք մնացած էր։ Եթէ այդ ծրագիրը գործադրուէր ու արդարութեան ուժ տրուէր, Առանձին 10 տարուան մէջ ոչ թէ «երկրորդ», այլ «առաջին եգիպտոս մը» պիտի ըլլար։ Ցեսոյ, Առանձին փորձը իրը չմոռչ ծառայելով կրնար գործադրուիլ ուրիշ նահանգներու բարգաւաճման համար ալ։

Փաշան ինծի յայտնեց նաեւ որ բանիորդման անհամար ծրագիրներ պալատին նկուղներուն մէջ կը դիզուին, թէ կացութիւնը նոյնն էր նաեւ Աբդիւլ Մէճիտ եւ Աբդիւլ Ազիզ սուլթաններուն օրով ալ։ Սուլթան Մէճիտ 1839ին կիւլհանէի հրովարտակը, Աբդիւլ Ազիզ Թանզիմաթը հրատարակեց, Սուլթան Համիտ ալ ոմանց ի հաստատութիւն կարեւոր կազմակերպութիւններ բրաւ։ Բայց հաւոր օրէնքներ շինուեցան բայց իրենց գործադրուեցաւ։ Ինչ եղաւ։ Ո՞րը գործադրուեցաւ։ Եթէ գործադրուէին այսօր այս նեղութիւնները չէինք կրեր։ Թունուզցի Խայրէտտինն փաշա իր ծրագիրներուն անպատասխանի մնալուն վրայ յուսահատած հրաժարեցաւ եպարքոսութենէ։

Համլ Աքիֆ փաշա չարունակեց պատմել ինծի։

— Հանգուցեալ Ահմէտ Վէֆիք փաշա չատ ուղղամիտ մարդ էր եւ մտացնոր մտքերը անվախ կը յայտնէր։ Երբ Եկիպտոս եղաւ, հազիւ երեք օր կրցաւ մնալ։ Սուլթանին բարկութեան ենթարկուելով կէս գիշերին Պրուսա ղրկուեցաւ իբր կուսակալ։ Թագաւորին բարկութեան պատճառն ալ սա է։ 1878 յունիս 4ին անգլիական դեսպան Սըր Օսթին Լայըրտի եւ եպարքոս Սավֆէթ փաշայի միջեւ կնքուած հանրածանօթ Կիպրոսի զաշնագրին երկրորդ յօդուածը չատ խորհիլ կուտար Ահմէտ Վէֆիք փաշային։ Այդ յօդուածով կը խոստացուէր քրիստոնեայ եւ այլ հպատակներուն պաշտպանութիւնն ու ներքին վարչութեան բարելաւումը։ Ահմէտ Վէֆիք որպէսզի միշտ միջամտութեանց ենթակայ չըլլայ, կ'ուզէր անմիջապէս սկսիլ դատական ու վարչական բարենորոգումներու, եւ այս առթիւ կազմուելիք օրէնքները անցընել «ըստ սահմանադրական օրէնքի կազմուելիք երեսփ. ժողովէն»։

Ապտիւլ Համիտ կրնա՞ր այսքան յանդգնութեան հանդուրժել ...

Վէֆիք փաշայի յայտնեց Սայիտ փաշա որուն խորհրդանիշութեան մէկ հետեւանքով, Սուլթանը հրամայեց որ հրատարակուելիք բոլոր օրէնքներուն դլուխը սա նախադասութիւնը գրուի «Ելեսփ. ժողովին դատարման իբր օրէնք վաւերացուելու պայմանով»։ Այսպէս ալ եղաւ երկար առեն։ Հակառակ մեծ պետութեանց թելադրանքին, սահմանադրութեան գործադրութիւնը մնաց ձայն բարբառոյ յանապատի։

Կիպրոսի գաշինքը առորագրող Իպարքոս Սավֆէթ փաշա անգլիական կառավարութենէն ստացաւ ծնրակալի ամենամեծ պատուանշանը, որով՝ առաջին Թուրքն է որ արժանացած է այդ աստիճանին։ Անկէ յետոյ Ահմէտ Վէֆիք փաշայի ալ տրուեցաւ նոյն պատուանշանը։ Սաֆվէթ փաշայի հրաժարելէն յետոյ, անգլիական դեսպանը օր մը անոր բնակարանը երթալով բաց է։

— Բնականաբար ի զօրու է երկու պետութեանց միջեւ կնքուած գաշնագիրը։ Եւ սակայն Ն. Վեհափառութիւնը մեղի անդէն կը Թողու դիւանագիտական աշխարհին մէջ Օսմ. պետութիւնը պաշտպանելու մասին։ Բայսարարուած սահմանադրութեամբ ամբողջ ժողովուրդին եւ քրիստոնեայ հասարակութեանց խոստացուած ապահովութեանց գործադրութիւնը օր օրի ամպերու նետ կը կորսուին։ Կ'երեւի այս ալ Թանզիմաթի պէս պիտի ուշանայ։ Օսմ. կայսրութեան հանդէպ անկեղծ բարեկամութիւնս կը սիրէ զիս այս խօսքերը ընելու։

Սաֆվէթ փաշա անմիջապէս այս պարագան կը հաղորդէ Սուլթանին։ Ի՞նչ կ'ուզէք որ ընէ Ապտիւլ Համիտ։ Բոլոր պետական պաշտօնատարներու վրայ «վերին ընդհանուր քննիչ» կը կարգէ զայն եւ հեռագրական գիծ մը ու պաշտօնեայ մը կը հաստատէ նոյն իսկ անոր բնակարանին մէջ ...

Ի՞նչպէս, երկու կողմէն լաւ լարախաղացութիւն մը չէ՞ր այս։

«ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ»Ը

Առենին «ՑԱՌԱՋ»ի մէջ լոյս տեսաւ մայիս 9ին տեղի ունեցած «Համազգային»ի Ա. ընդհ. ժողովին տեղեկութիւնը։ Նոյն օրը կազմուած էր գործադիր մարմին մը որ յօրդորական նիստերով ընդգծեց իր կատարելիք աշխատութիւններուն յատկացիծը։

Ա. Այս նորակազմ զուտ մշակութային միութիւնը կ'անուանուի «Համազգային Փարիզի մասնաճիւղ»։

Բ. Իր դիւանը կը կազմեն — նախագահ՝ Պ. Պ. Ա. Ահարոնեան, քարտուղար՝ Հ. Բալուեան, փոխ նախագահ՝ Ռ. Բերբերեան, գանձապահ՝ Լ. Մեսրոպ, անդամներ՝ Օր. Ե. Պետրոսեան, Ս. Սասունի, Հ. Ալեանաք եւ Ե. Յարութիւնեան։

Գ. Միութեան մնայուն հասցէն է՝ քարտուղարութիւնը։ H. Palouian, 1, Rue d'Aqueduc, Paris (10), Tel. Nord 75–69։ Գաւառներու «Համազգային» մասնաճիւղերը իրենց կապը պիտի կեդրոնացնեն այս հասցէով։

Դ. Փարիզի կեդր. մարմինը իրեն գործակից ունի օժանդակ մարմիններ ու այժմ հետեւեալ շրջաններու եւ քաղամասերու մէջ։ Մարսէյ, Քաշան, Անկէն, Անիէս – Քլիշի, Պէգոն, Բոլոնիա, Իթալի, Պիյանքուռ, Շավիլ, Արնուվիլ–լէ–Կոնէս, Ասֆօվիլ, Սէն–Միշէլ, Պէլվիլ, Մոնմարթր։ Յաջորդաբար կը կազմակերպուին մնացեալ բոլոր շրջանները։

Ե. Կեդր. մարմնոյս եւ օժանդակներու աշխատանքը ու այժմ կեդրոնացած պիտի ըլլայ «Համազգային»ին անդամ հաւաքել, մէկ ֆրանք ամսավճարով։ Այս առթիւ իրրեւ առաջին հանգրուան բացուած է «քմմփէյն» հինդ հազար անդամի համար։

Զ. Վարչութիւնս հրապարակ հանած է անդամատոմսեր որոնց վրայ իրրեւ նշանախօսք արձանագրուած է. ամսական մէկ ֆրանիճ. յետոյ։— Ռու մէկ ֆրանիճովդ կ'ապրեցնես հայ գիրն ու գրականութիւնը։

Է. Շուտով «Համազգային»ի առաջադրութիւնները կը տարածենք ու կ'ընդհանրացնենք ֆրանսահայ գաղութին մէջ, մամուլի միջոցաւ, հրապարակութիւններով եւ շրջաններն ու գաւառները մասնաւոր այցերով։

ՓԱՐԻԶԻ ԿԵԴՐ. ՄԱՐՄԻՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՑԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Բուսական կաթ

Այս տարուան վերջերը Երեւանի մէջ կը սկսի բանիլ կաթի գործարան մը, որ կաթ պիտի արտադրէ ճարտնական լուրիայէն, soya կամ soja կոչուած։ Կը յուսացուի օրական արտադրել 1000 լիտր կաթ։ Գործարանը այս կաթով պիտի պատրաստէ մասնաւոն, պաղպաղակ եւ այլ կաթնեղէն անուններ։ Գործարանին չինութեան յատկացուած է 60,000 րուբլի։ Այս տարի գործարանը սոյա պիտի ստանայ կեդրոնէն, բայց գալ տարի սոյա պիտի ցանուի Հայաստանի մէջ, գործարանին համար։

ՆՈՐ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ

Ա. Դատաստական նշանակուեցաւ մատակարարման փոխ – գործավար, իսկ Արմենակ Յովսէփեան՝ ծանր արդիւնաբերութեան գործակալութեան Հայաստանի լիազօր։ Յովսէփեան կը վարէ նոյն նոյն առեն թեթեւ արդիւնաբերութեան գործերը։

Արկած

Յունիս 28ին, կէսօրին Երեւան, Թոխմախան լճի թաղամասին մէջ, երբ կառքով ուժանակ կը փոխադրուէր, ուժանակի մէկ արկղ վար կ'իյնայ կառքէն եւ կը պայթի։ Կառքը, ձիերը եւ երկու կառապանները օդը կը բարձրանան։ Արկածին մօտիկ առնիրու ապակիները ջարդուփշուր կը թափին։ Անցորդներէն կը վիրաւորուին 7 հոգի։

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանքային հետազօտութիւններու ծրագրէ մը քաղելով, անցեալ անգամ դրեր էինք թէ ինչ մտադիրներ եւ ո՛ր շրջաններուն մէջ կը փնտուին։ Այս անգամ քարածուխի եւ քիմիական նիւթերու հետազօտման մասին։

ՔՈՒՐԱՇՈՒՄ, ինչպէս նաեւ այրուող թերթաքարի հետազօտութիւն պիտի կատարուի Կարմիր գիւղի (Դիլիջանի շրջան), Սիսիանի, Բ. Վեդիի, Մեղրիի մէջ։ Պիտի չարունակուի քարածուխի հետազօտութիւնը Ջոլֆայի շրջանին մէջ։ Իսկ տորֆի հետազօտութիւնը պիտի կատարուի Բասարգեչարի, Ստեփանաւանի, Աղթարայի շրջաններուն մէջ։

ԾՒՄԻՒՆԻՆ ԹՈՒՒՏԻ պաշար կայ Տանձուտի, Ստեփանաւանի (Զիրաւիլու), Իգրկլանի, Աղդանի, Իջեւանի, Կարմիր գիւղի մէջ։ Այս հանքին օգտագործման համար պիտի հիմնուի գործարան մը, որ պիտի ունենայ Անդրկովկասեան արժէք։

ԱՐՋԱԻԻԿԻ (պաղեղաքար, alunite) գործարաններ հիմնելու (Արգրկովկաս) ծրագրին առթիւ, որոշուած է հանքախուզութիւն կատարել Ալագեազի, Շամշադինի, Ղալալիի, Թաթլիի, Բ. Վեդիի, Դիլիջանի եւ Մեղրիի շրջաններուն մէջ։

ԾՒՈՒՄԻՒՆԻ հանքեր կան Բ. Վեդիի շրջանը, Սեւիդ – Քէօփանլու գիւղին մէջ։

ԾԱՆՐԱՔԱՐ (baryte) կը գտնուի Արզաքեանդի մէջ։

ԱԶԱՀԱՆԲԵՐ կան Ղամարլուի, Ղուրդուղուլուի եւ Բ. Վեդիի շրջանին մէջ։

ՆԵՐԿԵՐ կը գտնուին Շահնազար (Ստեփանաւան), Գոլովինօ (Դիլիջան) գիւղերուն, ինչպէս նաեւ Դսեղի Բարանայի մէջ։

ԳԱՁ (gypse) կը գտնուի Կոտայքի շրջանը, Զրվէժ եւ Տոլկ գիւղերուն գիւղերուն մէջ։

Հայ Արիւներ վէնետիկի ազգատոհմի մէջ

— ։-։ —

Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան բանակումը սկսած էր հինգշաբթի օրուընէ. վէնետիկի անտառին հեռաւոր մէկ անկիւնը։ Շաբաթ, 15 յուլիս երեկոյեան ժամը 9ին, սկսաւ բանակումի կրակի հանդէսը։ Բոցավառ խարոյկը շրջապատած էին Անկէնի, Ալֆորվիլի, Փարիզի, Իթալիի, Պուա – Քոլոմպի վիլիէ լը Պէլի, Թօնիի, Սարսէլի եւ վէնետիկի խումբերը, մօտաւորապէս 100 հոգի։ Բանակումի ընդհանուր պետ Փիրայր Մինթաճեանի հրամանատարութեան տակ փոքրիկ գայլիկները եւ արիները իրենց արուեստը եւ ուսումը մէկ րերին, խաղերով, երգերով եւ պրատանութիւններով։ Հանդիսականներու հայ եւ օտար, հոծ բազմութեան մէջ կը նշմարուէին վէնետիկի հայ կրթասիրաց երկտես միութեան անդամ եւ անդամուհիները։ Հանդէսը վերջացաւ ժամը 11։30ին որմէ վերջ տեղատարափը սկսաւ եւ չարունակեց մինչեւ առաւօտ։

Կիրակի օր ժամը 2ին անկարելի եղաւ հանդէսը սկսիլ, որովհետեւ բանակատեղին գրեթէ ողողուած էր, եւ հետաքրքիրներու բազմութիւն մը որ կը փափաքէր տեսնել փոքրիկներու աշխատութիւնները եւ խաղերը, յետաձգուեցաւ վերադարձաւ տեղատարափի մը տակ։ Գովելի է երիտասարդ արիներու աշխատանքը եւ կորովը։

Պ. Ղ.

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՕՇԸ

— ։-։ —

«Ցուսաբեր»ի մէջ կը կարդանք.—

Եգիպտոսի Հանրային Խնամատարութեան մէջ (Ասիսթանս Փիւպլիք) առջի օրուան հանդիսութեան ընթացքին, վարչութեան որոշումով հայկական դրօշ պարզուած է, ի պատիւ հայ տեղացի վաճառորի մը։

Հանդիսութեան ներկայ ըլլալով նաեւ երկրին վեհապետը, բազմազան դրօշներու կարգին նշմարած է հայկական եռագոյնը։ Վեհապետը հետաքրքրուելով, հարցուցած է թէ հայ կամա՞ր ալ կայ, հանրային այս բերեր հաստատութեան մէջ։ Հաստատական պատասխան կը տրուի եւ մէկ հատիկ հայ երիտասարդ կամաւորը կը ներկայացուի վեհապետին, որ կը շնորհաւորէ զայն իր զոհաբերութեան ոգիին համար։

— Հայ դրօշը այսպէս, միջազգային կազմակերպութեան մը մէջ, հայ ազդութիւնը կը յայտնէ։ Հայու գոյութիւնը ճանչցուած է իր եռագոյնով եւ Հայը յարգելու համար իր դրօշակը պարզուած է։

ՄԱՄՈՒԼ

Ալ Օսմանի դրօշա՞կը պարզևի

— ։-։ —

Ձէզոե օրկան մը, «Հայ Սիրտ», որ կը հրատարակուի Ֆիլատէլֆիայի մէջ, հետեւեալ խմբագրականը կը հրատարակէ այս խորագրին տակ (14 յուլիս)։

— «Դժբախտ պայքար մը կայ հայ դաղութներու մէջ, որ ամէն նուիրատուութեանց առթիւ երեւան կուգայ ազիտօրէն եւ պատճառ կը դառնայ անտեղիվիճաբանութեանց եւ երբեմն ալ արիւնալի բղհարումներու։

Նիւ Եորքի մէջ, ապրիլ 23ի սպասօնին բանախօսելու հրաւիրուած բանդպա մը, մէկ միլիոն նահատակները խորհրդանշող կոթողին առջեւ իր բեբանը բացա հետեւեալ տգեղ ակնարկութիւնով՝ թէ ինք կը հակիսար ամերիկեան դրօշակին ներկայութիւնբայդ սրահին մէջ եւ սակայն չէր հասկնար «հատուածի» պատկանող դրօշակին (իմա հայկական եռագոյնին) գոյութիւնը հոդ։ Մէկ խօսքով Պ. տեղեսօսը չէր ըմբռնած օրուան խմատը։

Ուսերի մէջ եռագոյնի պայքարը սուր հանդամանք ստացած ըլլալուն, մէկ միլիոն մարտիրոսներու յիշատակը անտես ընուեցաւ, հայկական եռագոյն դրօշակը չպարզելու համար։

Փրավիտենսի մէջ պատահեցան այնքան անտեղութիւններ եռագոյնին համար, որ հանդիսականները երկուքի բաժնուեցան եւ զատ զատ տօնեցին իրենց ազատօնը։

Իսկ ամենավերջին լուրը կուգայ Շիքագոյէն։ Աշխարհահանդէսին բացման առթիւ 39 ազգերու հետ Հայոց կազմուելիք թափօրը կը խափանուի, որ չըլայ թէ հայկական դրօշակը բացուի։

Սակայն ի՞նչ արդարանալի պատճառ կայ այս առերեսութեան։ Պատմութենէն կը տեսնենք թէ եռագոյնը ընդունուած է հայկական հին թագաւորութեանց արքունիքին եւ զինուորական տարազներու գոյներէն եւ խնամքոտ ուսումնասիրութենէ վերջ 1918ին պատմականօրէն, իրաւականօրէն եւ իրականօրէն վաւերացուած է Հայաստանի խորհուրդին կողմէն որ կը բաղկանար բոլոր հայ կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէ, չէզոք Հայերէ, ինչպէս նաեւ Ռուսերէ, Թուրքերէ եւ Եզիաներէ։

Զենք գիտեր թէ եռագոյնի հակառակորդները ի՞նչ հիման վրայ այդ դրօշակը կը նկատեն հատուածական կամ կուսակցական եւ կ'անտեսեն անոր Հայաստանը խորհրդանշող հանդամանքը։

Հայաստանի հանրապետութեան որդեգրած ո եւ է դրօշակ իր պատմական արժէքը ունի։ Հայրենասէր Հայ մը միշտ յարգանք ունի անոր հանդէպ։ Կը յարգէ զայն այնքան առեն որ ան կը մնայ հայուն եւ Հայաստանին խորհրդանիշը։ կը ծալէ ու ազգային թանգարանը կը փոխադրէ զայն, երբ ազգին ազատ կամքով փոխել հարկ ըլլայ եւ նորը կը պարզէ անոր տեղ։ Նոյնը կ'ընեն աշխարհի բոլոր ազգերը իրենց դրօշակին հետ։

Դրօշակի այս գժբախտ եւ անտեղի վէճը խիստ վատ տպաւորութիւն կը Թողու հայրենասէր ժողովուրդին վրայ եւ կը ջլատէ բոլոր ազգասիրական գործունէութիւնները արտասահմանի մէջ։ Օտարածին հայ պատանիներու բարոյական կորովը բոլորովին կը փճանայ այս անխմատ կռիւներէն։

Եռագոյնի հակառակորդներուն կը հարցնենք.— երբ մենք իբր հայ ազգ ունենանք Ամերիկայի մէջ դրօշակ պարզելու եւ քանի որ դուք ուրիշ մ'ը չունիք մեզի տալու, ի՞նչ ընենք՝ Ալ Օսմանին ալ — պայրա՞ք պարդենք»։

Ձարհուրեի սով Թ. Միութեան մէջ

Ձանազան աղբիւրներէ ծանրակշիռ լուրեր կը հաղորդուին Ռուսաստանի մէջ տիրող սովի մասին։

Վերջին ողողումներուն հետեւանքով Ռումանիա ապաստանած գիւղացիները կը պատմեն թէ ժողովուրդը խոտ եւ տաշեղ կ'ուտէ եւ թէ ամէն գիւղի մէջ օրական 15–20 մարդ կը մեռնի անօթութենէ։ Կառավարութիւնը հողի բոլոր բերքէն չետոյ, գրաւած է նաեւ պաղատու ծառերը, այնպէս որ ժողովուրդը այլ եւս ուտելիք չունի։

⁂ Տոքթ. Լոտչնսքի, որ իբրեւ պատուիրակ Միջազգային Կարմիր Խաչի ականատես եղած էր Ռուսաստանի 1922ի սովին, կը գրէ թէ իր ձեռքն եղած փաստաթուղթերը կ'ապացուցանեն որ հոչակաւոր հնազամեայ ծրագիրը յանդած է ահաւոր սովի մը։ Մարդիկ նոյն իսկ մարդակերութեան աստիճանին հասած են եւ միլիոնաւոր մարդիկ անօթի կը մեռնին։

⁂ Օռենսայի արմտիքի Թրըսթին բարձր պաշտօնեաներէն չորսը դատապարտուեցան տասը տարի բանտարկութեան, Ռուսաստանի անապատային մէկ չրջանին մէջ՝ իրենց ստացուածքներն ալ պիտի գրաւուին։ Ուրիշ երկու պաշտօնեաներ դատապարտուեցան վեց եւ չորս տարի բանտարկութեան։ Բոլորն ալ ամբաստանուած են թէ Թերագնահատած են արմտիքը, մաս մը տեղին վրայ պահելու համար։ Այս պաշտօնեաներէն մէկը վերջերս Մոսկուա երթալով, խնդրած էր որ հարաւային Ուկրայնայի հոգին չհանեն, գրաւելով բոլոր արմտիքները եւ որոչ բաժին մը պահեն տեղական պէտքերուն համար։ Իրրեւ պատասխան, Մոսկուա աւելցուց Օռենսայի չրջանէն պահանջուած արմտիքի քանակը։ Այս առթիւ, «Փրաւտա» կը գրէ.— «Գիւղացիներուն կողմէ պահուած հարիւր կրամ ցորենը պէտք է համարուի գողութիւն պետական ստացուածքի, քանի որ պետութիւնը միշտ գիւղացիներուն կը Թողու անհրաժեշտ պաշարը»։

ԱՂԱՒՆԻ ՄԸ ՄԱՀՈՒԱՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ

Պելկրատի Թերթերը կը գրեն Թէ քանի մը օր առաջ, Պելկրատէն հարիւր քիլօմեթը հեռաւորութեան վրայ բանուեցաւ Թղթատար աղաւնի մը։ Թռչուններն ոտքէն կապուած էր ծածկագիր նամակ մը, որ գինուորական տեղեկութիւններ կը պարունակէր։ Գրուած էր սերպերէն։ Աղաւնին սպաննուեցաւ, համաձայն գինուորական օրէնքին։

Սակայն ի՞նչ արդարանալի պատճառ կայ այս առերեսութեան։ Պատմութենէն կը տեսնենք թէ եռագոյնը ընդունուած է հայկական հին թագաւորութեանց արքունիքին եւ գինուորական տարազներու գոյներէն եւ խնամքոտ ուսումնասիրութենէ վերջ 1918ին պատմականօրէն, իրաւականօրէն եւ իրականօրէն վաւերացուած է Հայաստանի խորհուրդին կողմէն որ կը բաղկանար բոլոր հայ կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէ, չէզոք Հայերէ, ինչպէս նաեւ Ռուսերէ, Թուրքերէ եւ Եզիաներէ։

Զենք գիտեր թէ եռագոյնի հակառակորդները ի՞նչ հիման վրայ այդ դրօշակը կը նկատեն հատուածական կամ կուսակցական եւ կ'անտեսեն անոր Հայաստանը խորհրդանշող հանդամանքը։

Հայաստանի հանրապետութեան որդեգրած ո եւ է դրօշակ իր պատմական արժէքը ունի։ Հայրենասէր Հայ մը միշտ յարգանք ունի անոր հանդէպ։ Կը յարգէ զայն այնքան առեն որ ան կը մնայ հայուն եւ Հայաստանին խորհրդանիշը։ կը ծալէ ու ազգային թանգարանը կը փոխադրէ զայն, երբ ազգին ազատ կամքով փոխել հարկ ըլլայ եւ նորը կը պարզէ անոր տեղ։ Նոյնը կ'ընեն աշխարհի բոլոր ազգերը իրենց դրօշակին հետ։

Դրօշակի այս գժբախտ եւ անտեղի վէճը խիստ վատ տպաւորութիւն կը Թողու հայրենասէր ժողովուրդին վրայ եւ կը ջլատէ բոլոր ազգասիրական գործունէութիւնները արտասահմանի մէջ։ Օտարածին հայ պատանիներու բարոյական կորովը բոլորովին կը փճանայ այս անխմատ կռիւներէն։

Եռագոյնի հակառակորդներուն կը հարցնենք.— երբ մենք իբր հայ ազգ ունենանք Ամերիկայի մէջ դրօշակ պարզելու եւ քանի որ դուք ուրիշ մ'ը չունիք մեզի տալու, ի՞նչ ընենք՝ Ալ Օսմանին ալ — պայրա՞ք պարդենք»։

ՅԱՌԱՋ

Բուսական կաթ

Այս տարուան վերջերը Երեւանի մէջ կը սկսի բանիլ կաթի գործարան մը, որ կաթ պիտի արտադրէ ճարտնական լուրիայէն, soya կամ soja կոչուած։ Կը յուսացուի օրական արտադրել 1000 լիտր կաթ։ Գործարանը այս կաթով պիտի պատրաստէ մասնաւոն, պաղպաղակ եւ այլ կաթնեղէն անուններ։ Գործարանին չինութեան յատկացուած է 60,000 րուբլի։ Այս տարի գործարանը սոյա պիտի ստանայ կեդրոնէն, բայց գալ տարի սոյա պիտի ցանուի Հայաստանի մէջ, գործարանին համար։

ՆՈՐ ՊԱՇՏՕՆԱՏԱՐՆԵՐ

Ա. Դատաստական նշանակուեցաւ մատակարարման փոխ – գործավար, իսկ Արմենակ Յովսէփեան՝ ծանր արդիւնաբերութեան գործակալութեան Հայաստանի լիազօր։ Յովսէփեան կը վարէ նոյն նոյն առեն թեթեւ արդիւնաբերութեան գործերը։

Արկած

Յունիս 28ին, կէսօրին Երեւան, Թոխմախան լճի թաղամասին մէջ, երբ կառքով ուժանակ կը փոխադրուէր, ուժանակի մէկ արկղ վար կ'իյնայ կառքէն եւ կը պայթի։ Կառքը, ձիերը եւ երկու կառապանները օդը կը բարձրանան։ Արկածին մօտիկ առնիրու ապակիները ջարդուփշուր կը թափին։ Անցորդներէն կը վիրաւորուին 7 հոգի։

ՀԱՆՔԱՅԻՆ ՀԵՏԱԶՕՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հանքային հետազօտութիւններու ծրագրէ մը քաղելով, անցեալ անգամ դրեր էինք թէ ինչ մտադիրներ եւ ո՛ր շրջաններուն մէջ կը փնտուին։ Այս անգամ քարածուխի եւ քիմիական նիւթերու հետազօտման մասին։

ՔՈՒՐԱՇՈՒՄ, ինչպէս նաեւ այրուող թերթաքարի հետազօտութիւն պիտի կատարուի Կարմիր գիւղի (Դիլիջանի շրջան), Սիսիանի, Բ. Վեդիի, Մեղրիի մէջ։ Պիտի չարունակուի քարածուխի հետազօտութիւնը Ջոլֆայի շրջանին մէջ։ Իսկ տորֆի հետազօտութիւնը պիտի կատարուի Բասարգեչարի, Ստեփանաւանի, Աղթարայի շրջաններուն մէջ։

ԾՒՄԻՒՆԻՆ ԹՈՒՒՏԻ պաշար կայ Տանձուտի, Ստեփանաւանի (Զիրաւիլու), Իգրկլանի, Աղդանի, Իջեւանի, Կարմիր գիւղի մէջ։ Այս հանքին օգտագործման համար պիտի հիմնուի գործարան մը, որ պիտի ունենայ Անդրկովկասեան արժէք։

ԱՐՋԱԻԻԿԻ (պաղեղաքար, alunite) գործարաններ հիմնելու (Արգրկովկաս) ծրագրին առթիւ, որոշուած է հանքախուզութիւն կատարել Ալագեազի, Շամշադինի, Ղալալիի, Թաթլիի, Բ. Վեդիի, Դիլիջանի եւ Մեղրիի շրջաններուն մէջ։

ԾՒՈՒՄԻՒՆԻ հանքեր կան Բ. Վեդիի շրջանը, Սեւիդ – Քէօփանլու գիւղին մէջ։

ԾԱՆՐԱՔԱՐ (baryte) կը գտնուի Արզաքեանդի մէջ։

ԱԶԱՀԱՆԲԵՐ կան Ղամարլուի, Ղուրդուղուլուի եւ Բ. Վեդիի շրջանին մէջ։

ՆԵՐԿԵՐ կը գտնուին Շահնազար (Ստեփանաւան), Գոլովինօ (Դիլիջան) գիւղերուն, ինչպէս նաեւ Դսեղի Բարանայի մէջ։

ԳԱՁ (gypse) կը գտնուի Կոտայքի շրջանը, Զրվէժ եւ Տոլկ գիւղերուն գիւղերուն մէջ։

Հայ Արիւներ վէնետիկի ազգատոհմի մէջ

— ։-։ —

Հ. Մ. Ը. Մ.ի տարեկան բանակումը սկսած էր հինգշաբթի օրուընէ. վէնետիկի անտառին հեռաւոր մէկ անկիւնը։ Շաբաթ, 15 յուլիս երեկոյեան ժամը 9ին, սկսաւ բանակումի կրակի հանդէսը։ Բոցավառ խարոյկը շրջապատած էին Անկէնի, Ալֆորվիլի, Փարիզի, Իթալիի, Պուա – Քոլոմպի վիլիէ լը Պէլի, Թօնիի, Սարսէլի եւ վէնետիկի խումբերը, մօտաւորապէս 100 հոգի։ Բանակումի ընդհանուր պետ Փիրայր Մինթաճեանի հրամանատարութեան տակ փոքրիկ գայլիկները եւ արիները իրենց արուեստը եւ ուսումը մէկ րերին, խաղերով, երգերով եւ պրատանութիւններով։ Հանդիսականներու հայ եւ օտար, հոծ բազմութեան մէջ կը նշմարուէին վէնետիկի հայ կրթասիրաց երկտես միութեան անդամ եւ անդամուհիները։ Հանդիսը վերջացաւ ժամը 11։30ին որմէ վերջ տեղատարափը սկսաւ եւ չարունակեց մինչեւ առաւօտ։

Կիրակի օր ժամը 2ին անկարելի եղաւ հանդէսը սկսիլ, որովհետեւ բանակատեղին գրեթէ ողողուած էր, եւ հետաքրքիրներու բազմութիւն մը որ կը փափաքէր տեսնել փոքրիկներու աշխատութիւնները եւ խաղերը, յետաձգուեցաւ վերադարձաւ տեղատարափի մը տակ։ Գովելի է երիտասարդ արիներու աշխատանքը եւ կորովը։

Պ. Ղ.

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ԹԱԳԱՒՈՐԸ ԵՒ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴՐՕՇԸ

— ։-։ —

«Ցուսաբեր»ի մէջ կը կարդանք.—

Եգիպտոսի Հանրային Խնամատարութեան մէջ (Ասիսթանս Փիւպլիք) առջի օրուան հանդիսութեան ընթացքին, վարչութեան որոշումով հայկական դրօշ պարզուած է, ի պատիւ հայ տեղացի վաճառորի մը։

Հանդիսութեան ներկայ ըլլալով նաեւ երկրին վեհապետը, բազմազան դրօշներու կարգին նշմարած է հայկական եռագոյնը։ Վեհապետը հետաքրքրուելով, հարցուցած է թէ հայ կամա՞ր ալ կայ, հանրային այս բերեր հաստատութեան մէջ։ Հաստատական պատասխան կը տրուի եւ մէկ հատիկ հայ երիտասարդ կամաւորը կը ներկայացուի վեհապետին, որ կը շնորհաւորէ զայն իր զոհաբերութեան ոգիին համար։

— Հայ դրօշը այսպէս, միջազգային կազմակերպութեան մը մէջ, հայ ազդութիւնը կը յայտնէ։ Հայու գոյութիւնը ճանչցուած է իր եռագոյնով եւ Հայը յարգելու համար իր դրօշակը պարզուած է։

ՄԱՄՈՒԼ

Ալ Օսմանի դրօշա՞կը պարզևի

— ։-։ —

Ձէզոե օրկան մը, «Հայ Սիրտ», որ կը հրատարակուի Ֆիլատէլֆիայի մէջ, հետեւեալ խմբագրականը կը հրատարակէ այս խորագրին տակ (14 յուլիս)։

— «Դժբախտ պայքար մը կայ հայ դաղութներու մէջ, որ ամէն նուիրատուութեանց առթիւ երեւան կուգայ ազիտօրէն եւ պատճառ կը դառնայ անտեղիվիճաբանութեանց եւ երբեմն ալ արիւնալի բղհարումներու։

Նիւ Եորքի մէջ, ապրիլ 23ի սպասօնին բանախօսելու հրաւիրուած բանդպա մը, մէկ միլիոն նահատակները խորհրդանշող կոթողին առջեւ իր բերանը բացա հետեւեալ տգեղ ակնարկութիւնով՝ թէ ինք կը հակիսար ամերիկեան դրօշակին ներկայութիւնբայդ սրահին մէջ եւ սակայն չէր հասկնար «հատուածի» պատկանող դրօշակին (իմա հայկական եռագոյնին) գոյութիւնը հոդ։ Մէկ խօսքով Պ. տեղեսօսը չէր ըմբռնած օրուան խմատը։

Ուսերի մէջ եռագոյնի պայքարը սուր հանդամանք ստացած ըլլալուն, մէկ միլիոն մարտիրոսներու յիշատակը անտես ընուեցաւ, հայկական եռագոյն դրօշակը չպարզելու համար։

Փրավիտենսի մէջ պատահեցան այնքան անտեղութիւններ եռագոյնին համար, որ հանդիսականները երկուքի բաժնուեցան եւ զատ զատ տօնեցին իրենց ազատօնը։

Իսկ ամենավերջին լուրը կուգայ Շիքագոյէն։ Աշխարհահանդէսին բացման առթիւ 39 ազգերու հետ Հայոց կազմուելիք թափօրը կը խափանուի, որ չըլայ թէ հայկական դրօշակը բացուի։

Սակայն ի՞նչ արդարանալի պատճառ կայ այս առերեսութեան։ Պատմութենէն կը տեսնենք թէ եռագոյնը ընդունուած է հայկական հին թագաւորութեանց արքունիքին եւ գինուորական տարազներու գոյներէն եւ խնամքոտ ուսումնասիրութենէ վերջ 1918ին պատմականօրէն, իրաւականօրէն եւ իրականօրէն վաւերացուած է Հայաստանի խորհուրդին կողմէն որ կը բաղկանար բոլոր հայ կուսակցութեանց ներկայացուցիչներէ, չէզոք Հայերէ, ինչպէս նաեւ Ռուսերէ, Թուրքերէ եւ Եզիաներէ։

Զենք գիտեր թէ եռագոյնի հակառակորդները ի՞նչ հիման վրայ այդ դրօշակը կը նկատեն հատուածական կամ կուսակցական եւ կ'անտեսեն անոր Հայաստանը խորհրդանշող հանդամանքը։

Հայաստանի հանրապետութեան որդեգրած ո եւ է դրօշակ իր պատմական արժէքը ունի։ Հայրենասէր Հայ մը միշտ յարգանք ունի անոր հանդէպ։ Կը յարգէ զայն այնքան առեն որ ան կը մնայ հայուն եւ Հայաստանին խորհրդանիշը։ կը ծալէ ու ազգային թանգարանը կը փոխադրէ զայն, երբ ազգին ազատ կամքով փոխել հարկ ըլլայ եւ նորը կը պարզէ անոր տեղ։ Նոյնը կ'ընեն աշխարհի բոլոր ազգերը իրենց դրօշակին հետ։

Դրօշակի այս գժբախտ եւ անտեղի վէճը խիստ վատ տպաւորութիւն կը Թողու հայրենասէր ժողովուրդին վրայ եւ կը ջլատէ բոլոր ազգասիրական գործունէութիւնները արտասահմանի մէջ։ Օտարածին հայ պատանիներու բարոյական կորովը բոլորովին կը փճանայ այս անխմատ կռիւներէն։

Եռագոյնի հակառակորդներուն կը հարցնենք.— երբ մենք իբր հայ ազգ ունենանք Ամերիկայի մէջ դրօշակ պարզելու եւ քանի որ դուք ուրիշ մ'ը չունիք մեզի տալու, ի՞նչ ընենք՝ Ալ Օսմանին ալ — պայրա՞ք պարդենք»։

Ձարհուրեի սով Թ. Միութեան մէջ

Ձանազան աղբիւրներէ ծանրակշիռ լուրեր կը հաղորդուին Ռուսաստանի մէջ տիր

ԲԱՋՄԱԹԻՒ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱԻՍՏՐԻՈՑ ՄԷՋ

Շաբաթէն կիրակի լուսնալու գիշերը, Վիեննայի ոստիկանութիւնը հետաքննդումներ կատարելով նացիներուն դէմ, հարցաքննեց 1500 հոգի։ Ձերբակալուեցան 600 կասկածելիներ։

Ինսպրուքի համալսարանէն կարգ մը ուսանողներ որոնք հիթլէրական խաչեր դնելէ յետոյ վայրերու մէջ, դասապարտուեցան մինչեւ վեց շաբաթ բանտարկութեան։ Միեւնոյն ատեն ոստիկանութեան կողմէ բռնադատուեցան իրենց իսկ ձեռքով եւ ահագին բազմութեան առջեւ աւերելու այդ խաչերը։

ՓՈԽԱՐՔԱՆ ԿԸ ՄԵՐԺԷ, ԿԱՆՏԻ ԿԸ ՊՆԴԷ

Կանտի նամակ մը գրելով Հնդկաստանի փոխարքային, տեսակցութիւն մը խնդրած էր, խօսելու համար անհնազանդութեան պայքարի դադարման մասին։ Փոխարքան մերժեց ընդունիլ, անօգուտ գտնելով որեւէ տեսակցութիւն, քանի որ հնդիկ ազգային խորհուրդը կրնար իր նախաձեռնութեամբ դադրեցնել պայքարը, մինչդեռ այդպէս չէ ըրած։

Կանտի նոր նամակ մը գրելով փոխարքային, կը պնդէ տեսակցութեան մասին։ Այս առթիւ կը չեշտէ.

— Ես կ'ուզեմ բռնադատեալ հնազանդութեան եւ գործակցութեան տեղ հաստատել կամաւոր գործակցութիւնը եւ անկեղծ ու սիրայօժար հնազանդութիւնը։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻՒՈՎ

Ֆրանսայի չրջանը կատարող հեծելանուրդները որոնք այս միջոցիս կը գտնուին Պիրէնեան լեռները, երկուշաբթի օր կտրեցին Նոյն լերան վերջին հանգրուանը՝ Թարպ – Փօ (185 քիլօմէթր)։ Առաջին հանդիսացաւ Իտալիոյ ախոյեան Կուէրա, Բ. Ֆրանսացի՝ Սփէչէր, Գ. Իտալացի՝ Մարթանօ։ Այս հանգրուանը հեծելանուրդներուն համար եղաւ շատ յոգնեցուցիչ եւ տաժանելի, որովհետեւ հոս էր որ յայտնի պիտի ըլլար թէ ո՛վ պիտի կրնար տանիլ յաղթանակը։ Ցաղթականը արժանացաւ չերմ ընդունելութեան եւ կոչուեցաւ «երկաթէ մարդ»։ Այս առթիւ զգալի փոփոխութիւններ եղան ընդհ. դասաւորման մէջ, ինչպէս նախատեսած էինք։ Ահաւասիկ վերջին դասաւորումը.— Ա) Սփէչէր՝ Ֆրանսացի (113 ժ. 03 վ. 47 երկվայրկեան)։ Բ) Մարթանօ՝ Իտալացի (113 ժ. 08 վ. 55 երկվ.)։ Գ) Կուէրա (113 ժ. 10 վ. 48 երկվ.)։

Երէկ, երեքշաբթի, վերջին հանգիստի օրն էր։ Իսկ այսօր, չորեքշաբթի պիտի կարճն Փօ – Պորտօ հանգրուանը։

Փարիզ եւ արուարձանները

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ Հաշուետուութիւն եւ Շրջ. ժողովի օրակարգի շալուոնակութիւն։*

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՖՈՒԼՈՆՊԻ «Վիշապ» Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանին դիմացը սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջանային ժողովի օրակարգի հարցեր։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «Սարգիս-Մինասեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին Հայ Ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընտրութիւն պատգամաւորի։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԻ Քրիստափոր խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Պատ. Միութեան Գրադարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԻ «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի պիտի ունենայ այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ՓՈՆԹԷ ԵՒ ՍԷՆ-ՍԱԹՈՒՐՆԻԻ (Ավինեոն) Մաւրատ եւ Անդրանիկ խումբերու միասնաբար դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Փոնթէի մէջ։ Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։

ԷՔՍԻ մէջ այս կիրակի երեկոյ ժամը 7ին՝ Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։

ՓԻՒԺ-ՍԻՒՐ-ԱՐԺԷՆԻ եւ ՏՐԱԿԻՆԵԱՑԻ Զաթօ-Շերօ եւ Դանիէլ Վարուժան խումբերու միասնաբար դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Տրակինեայի մէջ։ Կը խօսի ընկեր ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ։

ՑԵՏԱԶՈՒԱԾ Է

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին դաշտահանդէսը ՕԳՈՍՏՈՍ 13ի ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ, օդին աննպաստ ըլլալուն հետեւանքով։

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անիէռ-Պուա-Ֆոլոնպի Վիշապ կոմիտէին կողմէ եւ հովանաւորութեամբ Ընդ. Կեդր. Կոմիտէի. այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյի անտառին մէջ։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ԲԱԼԱԵԱՆ

Պիտի խօսին ընկերներ՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ եւ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական Ճոխ բաժին։ Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ

Թատերակցութեամբ «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբի։

Հաղորդակց. Միջոցներ.— Փօրթ մը Քլիշիէն առնել 40 թիւ հանրակառքը։ Սէն-Լազարի կայարանէն շոգեկառք եւ իջնել կառ Արժանթէօյ, ուր պիտի սպասեն առաջնորդներ ցոյց տալու հատար հանդիսավայրը։

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻՒ

կազմակերպուած՝ ՀՐԱՅՐ, ՌԱԶՄԻԿ եւ ՏԱՒՐՈՍ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

23 ՅՈՒԼԻՍ, ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

Կը նախագահէ՝ ընկ. Լ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական գեղեցիկ ժամանց։ Ճոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ փափաքողները կրնան ժաշերնին միասին բերել։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare du Nord էն շոգեկառք առնել ժամը 9, 10.8, 10.17, 10.35, 10.50, 11.28, 12.09, 13.17, 13.27 եւ իջնել Villiers-le-Bel-Gaunesses,

Ընտանեկան խնջոյք

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻՒ ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵԼԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԿՑ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ Է ԸՆԴԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ որ Ուխտի Օրն է միեւնոյն ժամանակ մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

ցեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 2ին

160, Route d'Orléans, Bagneux

Կը հրաւիրուին բոլոր մեր հայրենակիցները անխտիր եւ Տարօնիաւանդութիւնները սիրող հայրենակիցները։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէրի Տիկնանց Ընկերութեան Վէնսէնի եւ Շրջանի հանդէսը տեղի կ'ունենայ հովանաւորութեամբ Կեդրոնական Վարչութեան

Այս կիրակի ժամը 2.30ին տեղւոյն մանկապարտէզի սրահին մէջ

1, rue du Midi, (Place de la Mairie) սրճարանին Ա. յարկը կը խօսին՝ *ՏԻԿ. ԷՂՂԻՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ Պ. Կ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ «Անիի» մասին եւ մոգական լապտերով ցոյց պիտի տայ պատմական հնութիւններ։*

Կ'երգեն եւ կ'արտասանեն աշակերտները։ Մուտքը ազատ է։

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՎԷՄԸ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, ինքնադատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ։ Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի ընթացքին հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին։ Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին։

ՎԷՄԸ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան։

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*։

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonian, 17 Rue Damesme, Paris (13)

ԱԶԴ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Նախկին Կամաւորներու Միութեան նոր վարչութիւնը ընտրուած յունիս 9ին, ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս Ուրբաթ երեկոյ, ժամը 20.45ին Café des Trois Portes, *Ա. յարկը*, 65 Rue Lafayette (Métro Cadet)։—

Օրակարգ.— 1) 1933 յունիս 9ի ժողովի տեղեկագրի ընթերցում։ 2) Նոր կայացում վարչութեան նոր անդամներու։ 3) Տարեկան ուխտագնացութիւն դէպի Arras *եւայլն, եւայլն։*

ԿՐ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Կը փնտռուի Էնկիւրիի Սթանոզ գիւղէն Կղեմէս Սինանեան, որ վերջինս դամ գինք տեսած է իր հայրենակիցներէն Ռուբէն Թէլլալեան, Առանայի կեանքը Տաղի մէջ։ Փնտռողն է իր մայրը՝ Եղիսաբեթ, քոյրերը՝ Նունիկ, Հոփսի եւ եղբայրը՝ Ռուբէն Սինանեան։ Հասցէ 18 Avenue du Bas Meudon, Issy-les-Moulineaux. Seine Կը խնդրուի սոյն հայ թերթերէն արտատպել։ Լաւ տուողին 500 ֆրանք նուէր։

Հայ վարշէնցիներու ուշադրութեան!

ԳՈՒԼՊԱՑԻ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Bas. chaussettes et grosse bonneterie

ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ Է

99, Rue d'ABOUKIR Paris 2

Métro: Sentier **Tél. Central 01 - 9**

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐՈՒ

Այցելեցէք անգամ մը՝ տեսնելու եւ բաղդատելու մեր գիները։

Tricotage A. DERTOMAYAN

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐ ՀԱՍՑԷԻՍ

Պատիւ ունիմ ծանօթացնելու յարգելի յաճախորդներուս թէ արհեստանոցս փոխադրած եմ՝

71 Ave. du Bas Meudon, 71

Ile St. Germain, Issy - les - Moulineaux (Seine)

Tél. MICHELET 20—60

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **ՖԼՕՐԻԱ**

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հայժեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն Ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործերը կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

Կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

ՇՈՒՏՈՎ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

«Հայ բարեսիրական ընդհարումները»

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

ԲԱԳՈՒԻՒ ԱՌԱՋԻՆ ԸՆԴՀԱՐՈՒՄՆԵՐԸ

Ընտիր թուղթի վրայ եւ նկարներով։ Գինն Է 15 ֆրանք

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն եւ Եգիպտոս 20 ֆրանք

Գրադարան - Ընթերցարաններուն 10 ֆրանք

Պիտի տպագրուի սահմանափակ քանակութեամբ:

Ապսպրանքները պէտք է ղրկել մինչեւ գրքին լոյս տեսնելը։

Ապառիկ ոչ ոքի չի ղրկուիր։

Դիմել՝ **A. Kulkhandanian, 71, Ave. Kléber, Paris (16)**

ԿԱՐԵՒՈՐ

Դանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԾ Է 14(ՓԵՐԹՈՒՄ) մել հեղինակին **N. SARAFIAN, 2 du Petit Parc Vincennes, Seine.**

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Կեդրոնական Ղուկաս Մինքայէլեան։ Իմացնել *«Յառաջ»ի խմբագրութեան։*

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Տան մէջ, ուր կը բնակէր, մասնաւորաբար տանտիրոջ առջեւ մեծ համբաւ կը վայելէր իրբեւ կրօնասէր, սակաւապէտ եւ աշխատասէր։ Այս բարեմիտ մարդիկը, արդարեւ, երբեք չէին մոքի անցներ թէ յեղափոխական մըն է ան։

Պլեհվէ, այդ չրջանին, կը բնակէր իր ամառնային տունը, Ապտէկարսկիի կղզիին մէջ եւ, ամէն հինգշաբթի, առաւտեան չոգեկառքով, կ'երթար ցարին մօտ, Ցարսկոյէ – Սէլօ։ Հակողութիւնը, ուրեմն, կեդրոնացուած էր մասնաւորապէս այդ օրերուն մէջ, ինչպէս նաեւ կը հետապնդուէր երեքշաբթի օրերը, երբ կ'երթար Մարիա պալատ, մասնակցելու նախարարական խորհուրդին։ Մարտական Մարմնի բոլոր անդամները, Կալիայեւ, Ֆ. Դուլեբով եւ Ն. որ այլեւս Պետերբուրգ վերադարձած էր, ինչպէս նաեւ յաճախ մեզմէ մէկը, Դորա, Փ., Սաղոնով կամ ես, հսկողութիւն կը կատարէինք այդ օրը։ Սակայն Կալիայեւ չէր գոհանար մեր հաւաքական հսկողութեամբ, որ կը կատարուէր ըստ նախապէս մշակուած ծրագրի մը։ Իրեն յատուկ տեսակէտներ ունէր Պլեհվէի պատմութիւններուն մասին եւ ամէն օր, երբ գործի կ'երթար, կ'աշխատէր հանդիպիլ նախարարին կառքին։ Հիմնուելով փողոցին ամէնէն փոքրիկ մէկ նշանին վրայ,— լրտեսներու թիւը, ոստիկաններու հագուստն ու կապուտը, եւ հետեւցնելով այն մասնաւոր ուշադրութենէն, որ ցոյց կը տրուէր փողոցներու մէջ երբ նախարարին կառքը կը մօտենար, Կալիայեւ կը պնդէր թէ Պլեհվէ կամ անցած էր, կամ պիտի անցնէր այս կամ այն փողոցէն։

Շատ քիչ անգամ կը պատահէր, որ օր մը չհանդիպէր նախարարին։ Երբ կը նկարագրէր իր տեսածը, ոչ միայն թանկագին եւ մանրամասն տեղեկութիւններ կուտար ձիերուն գոյնին ու նշաններուն, կառապանին ու ոստիկաններուն կերպարանքին մասին, այլ եւ տակաւին կառքին այս կամ այն մասերուն վրայ։ Եւ բոլոր այդ մանրամասնութիւնները իր բերնին մէջ կը դառնային չօշափելի եւ կարկառուն։ Դիտէր այլեւս կառքին բարձրութիւնը, լայնքը, ներկը, ինչպէս անիւներուն ձեւը, իրեն ծանօթ էին նոյնպէս կառքին սանդխամատը, դրան բռնակը, լապտերները, անիւներուն չրջագիծը, կառքին պատուհանները։

Աւելին, դէմքով կը ճանչնար նաեւ հետեւորդ ոստիկանները։

Ֆ. եւ Դուլեբով, իրրեւ կառապան, չէին կրնար այսքան տեղեկութիւն քաղել։ Իրենց համար անկարելի էր չարունակ մերժել ներկայացող յաճախորդները, այնպէս որ յաճախ կը ըստիպուէին Պողուլ հսկողութեան համար ընտրած իրենց տեղերը, երբեմն յաճախորդի մը համար, երբեմն ոստիկաններու հրամանով։ Բայց երկուքն ալ իրենց կարգին կուգային հաստատել կամ լրացնել Կալիայեւի տեղեկութիւնները։ Այլեւս Մարտական Մարմնին միւս անդամներուն, Սաղոնովի, Փ.ի, Բրիլիանտի, Ն.ի եւ իմ քաղած պատահական տեղեկութիւններս նուազ արժէք կը ներկայացնէին։ Վերջապէս, մեր կանոնաւոր հսկողութիւնը մեզ հասցուց այն ապահովութեան թէ ամէնէն դիւրինն էր Պլեհվէն սպաննելը հինգշաբթի օր, Ապտէկարսկիի կղզիէն մինչեւ Ցարսկոյէ – Սէլօ կայարանը ճամբուն վրայ։

Ցունիս ամսուն երկրորդ կիսուն էինք։ Աղէւ, վստահ թէ մեր աշխատանքը լաւ կ'ընթանար, հեռացաւ Ֆեոդոսիոյէն։ Ցարը վերադարձաւ Պետերհով, եւ Պլեհվէ սկսաւ հինգշաբթի օրերը ցարին մօտ երթալ ոչ թէ Ցարսկոյէ Սէլօ կայարանէն, այլ Բալտեան կայարանէն։ Հսկողութիւնը հասած էր իր լրումին։ Սաղոնով պէտք ունէր ժամանակ մը իր ծննդավայրը դառնալու։ Եւ մենք ճամբեցինք։ Ահա պատրուակը։ Անդուլութեամբ հայելի մը կոտրած էր։ Սաղոնով կ'երթայ դռնապանին մօտ եւ իր ցաւը կուլայ։

— Ախո՜ս, հազիւ թէ գործս կարգի մտած էր, ահա կը կորսնցնեմ հացս...

— Ինչո՞ւ համար...

— Հայելին կոտրեցի։

Դռնապանը կը զարմանայ։

— Հայելի՞ մը համար... կարելի՞ բան է...

Սաղոնով դէմքը կը ծածկէ երկու ձեռքերովը եւ կ'ըսէ.

— Բայց մտիկ ըրէ, երբ սենեակը կը չահկէի, կոտրեցի հայելին, տիկինը լսեց ձայնը, վազեց հասաւ եւ սկսաւ պոռալ. «Հայելին կոտրեցի՞ր, հա՛, չան լակոտ, անպիտան»։

— Ցետո՞յ։

— Ես ալ պատասխանեցի. «Շինողը գոյդ չինաց հարկաւ»։

Դռնապանը ձեռքերը երկինք բարձրացուց.

— Ի՞նչ կ'ըսես, ի՞նչպէս համբաւակեցար ըսել տիկնոջ։ Ի՞նչ կծու խօսք է այդ։ Ցետո՞յ, ի՞նչ պատահեցաւ յետոյ։

— Ցետո՞յ, տիկինն սկսաւ լալ, ես ալ ետ դարձայ, եւ առանց բառ մը ըսելու, օձիքս բռնեց եւ դուրս հրեց զիս։

— Առանց բառ մը ըսելո՞ւ։

— Առանց բառ մը ըսելու։

Դռնապանը մտածկոտ ձեւ մը առաւ։

— Դժուարացեր է խնդիրը, բայց, այսուհանդերձ գնա, ներկայացիր տիկնոջ խնդրէ, թերեւս ներէ։

— Ոչ, չեն ներեր, այնպիսի կին է որ...

Հասկնալի է անշուշտ, որ չներեր։ Սաղոնով մեկնեցաւ նոյն օրը։ Սաղոնովէն վերջ, ես ալ մեկնեցայ Մոսկուա։ Ցարկաքաժէնին մէջ մնացին Դորա եւ Փ., իսկ Կալիայեւ եւ Շ. ցերի հրահանգ տուեցաւ որ քանի օր յետոյ իրենք ալ Մոսկուա խորհրդակցելու համար մահապարտ ծրագրին մանրամասնութիւնները վրայ։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԱԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Ջուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 20 ՅՈՒԼԻՍ 1933

20 Juillet 1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2245 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒԻ ԽՕՍՔ

ԴՐՕՇԱԿԻ ՀԱՐՑԸ ՉԷ, ԱՅԼ...

Պատահական երեւոյթ է հակադրօչակեան խելագարութիւնը, որուն պերճախօս նմոյշներէն մաս մը ամփոփեցինք երէկ:

Դժբախտաբար ոչ: Գոնէ վերջին ամիսներու անցքերը, մանաւանդ Ամերիկայի, Պուլկարիոյ եւ Եգիպտոսի դէպքերը նկատի առնելով, այն եզրակացութեան կը հանինք թէ՝ դրօշամարտը կը մղուի մանաւանդ ազգանշանի մը վրայ:

Պայքարը նոր չէ եւ ամէն գաղութ դոյնզդոյն պատմութիւններ ունի այս գլուխէն:

Անոր առաջին ծալքերը բացուեցան Աթէնքի մէջ, ութ տարի առաջ, երբ մարդիկ թեւ առած էին Շահվերտեանի ներկայութեան:

1931–32ին, երբ ներգաղթի խնդիրը կար, դրօշամարտն ալ դարձաւ կենդանի նշանախօսք, նոյն իսկ արիւն թափել տալով (Ֆիքթ):

Ներգաղթի կարաւաններուն մեկնումէն յետոյ, կիրքերը եռութիւնէն խաղաղած են Յունաստանի մէջ:

Բայց, դրօշամարտը կը չարունակուի անընդհատ, միայն տեղ եւ ձեւ փոխելով:

Ինչպէս կ'երեւայ, այս տարի մրցանիշը պիտի կտրեն Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի գաղութները:

Մանաւանդ վրդովիչ է Ամերիկայի անցուդարձը, որ սկիզբ առաւ ապրիլեան սգահանդէսով, մերկապարանոց խայտառակութեամբ չարունակուելու համար միջազգային հանդէսներու մէջ:

Կը բաւէ յիշել միայն վերջին դէպքը,— Շիքակոյի ցուցահանդէսի պարագան, ուր առաջնորդը, ցուցահանդէսին «Հայկական Օր»ուան (երէկ վրիպած էր այս առթը), նախագահելու համար, պայման կը դնէ որ եռագոյնը վերցնեն ոչ միայն բեմէն, այլեւ ուրիշ ո՛ր եւ է վայրէ ...

Եթէ կազմակերպուած պայքար եւ որոշ յանձնառութիւն չէ այս, հապա ի՞նչպէս կը բացատրէք Ամերիկայի Առաջնորդին այս ամբարտաւան եւ կոպիտ ընթացքը: Այն ալ՝ օտար միջավայրի մէջ, եւ օտարներու առջեւ: Նոյն իսկ հակառակ՝ ցուցահանդէսի կազմակերպիչ պաշտօնեային բարեխօսութեան ...

Նոր չէ որ պիտի ճանչնանք Ղեւոնդ եպիսկ. Դուրեանը:

Բայց, իր քաջագործութեանց այս վերջին դրուագը խոկալէս որ Աթէնքի Մագլըմեանն ալ պիտի նմանցնէ:

Ամէն պարագայի մէջ, պէտք է չնորհաւորել Երեւանը, որ յաջողած է հաւատարիմներ ճարել բարձրատիճան կղերէն, իր մանածը ներկելու համար:

Այդ վարձու աստիճանաւորներուն սեւ չուքն է որ այնքան ճեղքեր բացած է եւ կը բանայ գաղութներու մէջ:

Եւ, անոնց չնորհիւ է որ, ամէնէն տարբական խնդիրները կը յանգին ողբերգութեան, կը դառնան կռուախնճոր, հրաւիրելով օտար միջամտութիւն:

Դառնալով բուն դրօշամարտին, բոլոր երեւոյթները կը հաստատեն թէ՝ եռագոյն, «Մեր Հայրենիք» բոլորը պատրուակներ են:

Գլխաւոր հարցը այս է,— Դաս մը մարդիկ եւ խմբակներ յանձն առած են, ուխտ ըրած են թոյլ չտալ որ գաղութները վարեն «հանրապետական» քաղաքականութիւն: Այսինքն, ունենան իրենց ուրոյն դիմագիծը եւ ուղեգիծը:

Այս պարագան այնքան ճիշդ է որ, եթէ վաղը Երեւանը հրամայէ «Մեր Հայրենիք» երգել եւ եռագոյն պարզել, անոնք մէկ անգամէն զինաթափ կ'ըլլան, կը մոռնան, թանգարան կը նետեն իրենց բոլոր «պետական» դիտելիքները, եւ փողոցէ փողոց թափօր ալ կը կազմեն:

Մինչդեռ, այսօր այնքան մանրացեր, դեհկացեր են որ, «Մեր Հայրենիք»ը կը ծաղրեն իրրեւ «Իտալացի աղջկան երգը»: Իսկ եռագոյնը, որ երէկ իրենց սրբութիւն սրբոցն էր, արդէն դարձեր է քուրջ կամ թաշկինակ ...

Բայց, վերջապէս ո՞ւր պիտի յանգի այս անճոռնի, անպատիւ խաչակրութիւնը:

Այլ եւս չափ ու սահման չեն ճանչնար եռագոյնը հալածողները: Եւ, ամէն անգամ տեղի կուտան ոստիկանական միջամտութեան:

Ի՞նչ է իրենց վերջնական միտքը: Իւրաքանչիւր երկրի կառավարութեան միջոցաւ արգիլե՞լ հայկական դրօշակին գործածութիւնը:

Իսկ արգի՞ւնքը: Շա՞հը: Եւ երբ ատիթ ներկայանայ, «ի՞նչ ըներ, ալ Օսմանին ալ պայրա՞ք պարզենք»:

Երբ կոպիտ կիրքն է որ կը խօսի, աւելորդ են այս հարցումները:

Եւ սակայն, կ'ուզէինք հաւատալ թէ՝ նոյն իսկ եռագոյնէն խրտչողներուն մէջ կը գտնուին հաւատարակչիռ մարդիկ, որոնք՝ վերջ տալու այս անարժան եւ գրգռիչ պայքարին:

Հաղարաւորներու մէջ հազիւ տասնեակներ կը կազմեն անոնք որ, այս կամ այն իմաստակութեամբ, աւելորդ կը դառնան եռագոյնը:

Մնացեալը, չախչախիչ մեծամասնութիւնը, դուրգուրանքով վարած է տարագիր դրօշին, խորհուրդ մը դրած է անոր մէջ, եւ կ'ուզէ որ իր հոգին հովանայ անոր ծածանումով եւ իր սիրտը բոցէ անոր ծալքերուն հետ:

Ո՞վ կը վնասուի: Կամ, ի՞նչ օգուտ կը ստանէք թիավարելով հոսանքին դէմ եւ թոյն խառնելով բնական խանդավառութեան:

Մանաւանդ որ, դրօշակի հարց չէ այս, այլ՝ չատ աւելի նենգ խաղ մը՝ գաղութներու ինքնավարութեան եւ խաղաղութեան դէմ:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Միապետական խրտուիլներ Յունաստանի մէջ

Աթէնքէն կը հեռագրեն թէ Սելանիկի ժողովրդական (արքայական) կուսակցութեան վարիչները արտակարգ ժողով գումարելով, բանաձեւ մը ստորագրած են ի նպաստ միապետութեան վերահաստատման: Իրենց թեկնածուն է իշխան Նիքոլա, որ այժմ Փարիզ կը գտնուի:

Տակաւին չէ ստուգուած թէ Սելանիկի ժողովրդականները ինքնագլո՞ւխ չարժած են թէ համախորհուրդ կուսակցութեան ղեկավարութեան հետ, որուն գլուխը կը գտնուի վարչապետ Ցալոարիս:

Թեվֆիք Բիւշդի նորէն կը փառաբանէ Թուրքիոյ բարեկամութիւնը

Թուրքիոյ արտաքին գործավարը Աթէնքէն մեկնելէ առաջ հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրած է յունական թերթի մը.

— Յունաստանի եւ Թուրքիոյ բարեկամութիւնը թանկագին է: Ձեմ չափազանցեր եթէ ըսեմ որ այս երկու երկիրները միացած՝ կը կազմեն մեծ ուժ մը: Մեր բարեկամութիւնը հաստատուած է մեր երկու ժողովուրդներու ազգային գոյութեան ճանաչման վրայ: Երկու ժողովուրդները միացած են խաղաղութեան ամրապնդման համար: Այս միացումը արդելք չէ որ մէկն ու միւսը բարեկամական յարաբերութիւններ մշակեն ուրիշ պետութեանց հետ որոնք նոյնպէս խաղաղութեան համար կ'աշխատին: Իրենց դարաւոր պատմութեան ընթացքին, մեր երկու ազգերը կարդով ապրած են խաղաղութեան եւ պատերազմի մէջ: Կրնամ հաստատել թէ անոնք հրաշքներ գործած են, ամէն անգամ որ խաղաղութեամբ ապրած են: Յունաստանը Պալքանեան երկիր մըն է, բայց մանաւանդ միջերկրականեան պետութիւն մըն է: Հելլէնեթուրք խիստ սերտ բարեկամութիւնը այն առաւելութիւնը կ'ընծայէ որ արդելք չէ ուրիշ բարեկամութեանց, թէ Պալքաններու եւ թէ Իտալիոյ եւ Ֆրանսայի պէս մեծ պետութեանց հանդէպ որոնց հետ խիստ բարեկամօրէն կապուած է Թուրքիան: Այս բարեկամութիւնը պէտք է զարգանայ ամէն կերպով:

*** Պ. Ցալոարիս Էնկիւրի պիտի երթայ Սեպտեմբերին, ստորագրելու համար բարեկամութեան նոր դաշինքը:

Միացեալ Նահանգներու գործարանատէրերը
ԿՐ ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԻՆ ԴԻՄԱԴՐԵԼ
ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԷԼԹԻ ԾՐԱԳՐԻՆ

Ինչպէս հաղորդեցինք, Մ. Նահանգներու ճարտարարագործական բանուորներէն աւելի քան մէկ միլիոն հոգի աշխատավարձի յաւելում պիտի ստանան այս չաբթի, աւելի պակաս աշխատելով հանդերձ: Գլխաւոր ճարտարարագործութեանց մէջ — պողպատ, հիւսուածեղէն, երկաթուղի, ձգախէժ, չինութիւն — աշխատավարձերու բարձրացումը կը չարունակուի, հասնելու համար 1929ի մակարդակին: Մօտաւոր հաշիւներով, պողպատի ճարտարարագործութեան բանուորներուն գնելու կարողութիւնը աւելցած է հարիւրին 283 համեմատութեամբ: Այս արդիւնքը հետեւանք է նախագահ Րուզվէլթի ձեռք առած միջոցներուն, եւ աշխատաւոր բազմութիւնները գոհ կ'երեւան: Բայց, ճարտարարագործութեան եւ սեղմանաւորութեան իշխանները մտահոգութեան մատնուած են եւ կարգ մը նշաններէ կ'երեւայ թէ հրապարակ պիտի գան կազմակերպուած դիմադրութեամբ: Պողպատի եւ ածուխի գործարանատէրները չեն ուզեր ենթարկուիլ այն հրահանգին որ բանուորները ազատ կը ձգէ կազմակերպուելու, քննելու համար իրենց հատաքական պայմանագիրները:

Երկաթի եւ պողպատի ամերիկեան հաստատութիւնը յայտարարեց թէ գործադուլ Ատեանին առջեւ դատ պիտի բանայ անտեսական վերակազմութեան օրէնքը գործադրող վարչութեանց դէմ: Այս վերջինները կը պատասխանեն թէ պատրաստ են դատի ներկայանալու: Եթէ դատը տեղի ունենայ, խնդրոյ առարկայ պիտի դառնան խորհրդարանին քուէարկած վերջին օրէնքները: Բայց, ընդհանուր կարծիքն այն է թէ Գերագոյն Ատեանը չպիտի կրնայ վճիռ արձակել կառավարութեան որոշումներուն դէմ:

Նկատի ունենալով որ ճարտարագործական եւ առեւտրական բազմաթիւ կազմակերպութիւններ կը փորձեն խափանել ձեռք առնուած միջոցները, կառավարութիւնը յայտարարեց թէ չպիտի վարանի ընդհանուր պոյքոթ մը կազմակերպելու այդ հաստատութեանց դէմ: Այսպէս, ժողովուրդին հրաւէր պիտի ուղղուի գնել միայն այն ապրանքները որոնք չինուած են անտեսական վերակազմութեան օրէնքի չրջանին: Զանազանութիւնը պիտի կատարուի մանաւանդ պիտակներով:

Միւս կողմէ, կառավարութիւնը քարոզութեան բոլոր միջոցները կը փորձէ, աշխատավարձի յաւելման եւ աշխատանքի ժամերու կրճատման օրէնքը ժողովրդականացնելու համար: Այսպէս, լեռնակուտակ թուղթիկներ եւ տետրակներ կը հրատարակուին, կոչեր կ'ուղղուին օրաթերթերու եւ պարբերականներու մէջ, բազմազան խորհրդանշաններ եւ նշանախօսքեր կը պատրաստուին ամէն օր: Կը խորհուի իւրաքանչիւր նահանգի մէջ կազմել յանձնախումբեր, նահանգապետին նախագահութեամբ, որպէսզի ժողովներ սարքեն եւ ազգային վերակազմութեան պայքարին լծեն գործի մարդիկը: Շատ հաւանական է որ նախագահ Րուզվէլթ ինք բանայ այս պայքարը, ազգին ուղղուած կոչով մը:

Մակեդոնական ջարդը պիտի դադրի՞

Սօֆիայէն կը հեռագրեն թէ կառավարութիւնը եւ մայրաքաղաքին ոստիկանութիւնը կը չարունակեն միջոցներ ձեռք առնել, խափանելու համար Մակեդոնական ահաբեկումները: Կարուկ հրամաններ արուած են փէթրիչի ոստիկանութեան (մակեդոնական միջնաբերդ), որպէսզի խիստ եւ տեւական հսկողութիւն կատարուի:

Մխիայլովի խմբակէն յետոյ, Փրոթոկէրովի խմբակին ալ յայտարարութիւն մը հրատարակեց, որով կ'ըսէ թէ պիտի դադրեցնէ վրէժխնդրական պայքարը, եթէ հակառակորդները դադրեցնեն իրենց դրգռիչ արարքները:

Քաղաքական շրջանակներու մէջ մեծ արժէք չեն տար այս յայտարարութեանց, որոնց նման զեկոյցներ ուրիշ առեն ալ հրատարակուած են, առանց ազդու ազդեցութիւն ունենալու

ՀՈՒՇԱՐՁԱՆ ԱՂՋԻԿ ԳԱՐԵԳԻՆ ՀԱՅՐԱՊԵՏԻ

ՀԱՅԿ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆ

Ծանր ցավով ենք հայտնում, որ մեր սիրելի հայրը՝ Գարեգին Հայրապետի Հայրապետյանը, մահացել է 1938 թ. Մարտի 27-ին, ժամը 6-ին առավոտյան, 60 տարեկան հասակում։

Թաղումը տեղի կունենա Մարտի 29-ին, ժամը 2-ին, Ալավերդի քաղաքի գերեզմանատանը։

Հոգեհանգստյան արարողությունը կկատարվի Մարտի 29-ին, ժամը 10-ին, Ս. Աստվածածին եկեղեցում։

Հուղարկավորության ծախսերը հոգում է ընտանիքը։

Ընտանիքի անդամներ՝ Ալեքսանդրա Հայրապետյան, Արամ Հայրապետյան, Գրիգոր Հայրապետյան, Ռուզաննա Հայրապետյան, Վարդան Հայրապետյան, Ռուբեն Հայրապետյան, Ալեքսանդր Հայրապետյան, Ռոզա

«ՍԱՀԵՑ ՄԵԿ ՀԱՅԱՑԱԿ ԼԻ ԴԵՌՈՒ ԶՐՈՒՑԱԿ ԼԻ»...

Գրում է Ստեփանակերտի շրջանային գործադիր կոմիտեի նախագահ Ա. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆԸ

Ֆիրդուս Ասլանովի անունը ես առաջին անգամ լսեցի 1931 թվականի գարնանը, երբ Ղարաբաղի գյուղերում սկսվեց կոլեկտիվացման ակտիվ աշխատանքը։ Ֆիրդուսը այդ ժամանակ Ղարաբաղի ամենահեղինակավոր մարդկանցից մեկն էր։ Նա ղարաբաղցի էր, ինչպես ես, ինչպես մեր գյուղերի մեծ մասի բնակիչները։ Նա ծնվել էր Ղարաբաղի ամենաաղքատ գյուղերից մեկում, մանկությունն անցկացրել էր հարևան գյուղերում, ուր հայրը՝ Ասլանը, հովիվ էր աշխատում։ Ֆիրդուսը ինքն էլ հովիվ էր եղել, ինչպես ես, ինչպես մեր գյուղերի մեծ մասի երեխաները։ Նա ղարաբաղցի էր

Փարիզ եւ արուարձաններ

Հ. Դ.

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine-ի ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ Հաշուետուութիւն եւ Շրջ. ժողովի օրակարգի շարունակութիւն։*

ԱՆԻԷՌ-ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ «Վիշապ» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէգոնի կայարանին դիմացը սովորական հաւաքատեղին։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջանային ժողովի օրակարգի հարցեր։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ «Սարգիս-Մինասեան» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 9ին Հայ Ակումբին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Ընտրութիւն պատգամաւորի։ Ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ԻՍԻ-ԼԻ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջանային ժողովի օրակարգի հարցերու քննութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԻ Քրիստափոր խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այսօր Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. Պատ. Մխութեան Գրադարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։

ԼԻՈՆԻ ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Հ. Յ. Դ. «Զարդարեան» Գրադարանին մէջ։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Կարօ Սասունի։

ՄԱՐՍԷՅԻ «Ռոստոմ» ենթակոմիտէի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի պիտի ունենայ վաղը Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԻ «Իշխան» ենթակոմիտէն արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին։ Ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է։ Բացակաները նկատի պիտի առնուին։ Ներկայանալ անդամատետրով։

ՄԱՐՍԷՅԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ՓՈՆԹԷ եւ ՍԷՆ-ՄԱՔՈՒԻՐՆԷԻ (Ավինեոն) Մուրատ եւ Անդրանիկ խումբերու միանաբար դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Փոնթէի մէջ։ Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։

ԼԷՔԻ «Բեւռ» խումբի դասախօսական ժողովը այս կիրակի երեկոյ ժամը 7ին իրենց սովորական հաւաքատեղին։ Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ։

ՓԻՒՔ-ՍԻՒՐ-ԱՐԺԱՆԻ եւ ՏՐԱԿԻՆԵԱՆԻ Զաթօ-Շերօ եւ Դանիէլ Վարուժան խումբերու միանաբար դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Տրակինեանի մէջ։ Կը խօսի ընկեր ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ։

ՄԱՐՍԷՅԻ Շրջ. Կոմիտէն Սէն-Ժուլիէնի «Զաւարեան» խումբի բոլոր ընկերները սակիզբնաբար ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ այս կիրակի երեկոյ ժամը 6ին ծանօթ հաւաքատեղին։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է։ Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Ժաժակ Ակումբին մէջ։ Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Կարօ Սասունի։

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անիէռ-Պուա-Քոլոնպի Վիշապ կոմիտէին կողմէ եւ հովանաւորութեամբ Եւր. Կեդր. Կոմիտէի. այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյի անտառին մէջ։

Կը նախագահէ՝ Ընկ. Գ. ԲԱԼԱԵԱՆ

Պիտի խօսին ընկերներ՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ եւ Վ. ՓՓԱՋԵԱՆ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ Քոխ եւ մատչելի պիւֆէ

Մասնակցութեամբ «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբի։

Հաղորդկց. միջոցներ.— *Փօրթ տը Քլիշիէն առնել 40 թիւ հանրակառք։ Սէն-Լազարի կայարանէն չոգեկառք եւ իջնել կառ Արժանթէօյ, ուր պիտի սպասեն առաջնորդներ ցոյց տալու հարմար հանդիսավայրը։*

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած՝ ՀՐԱՅՐ, ՌԱՉՄԻԿ եւ ՏԱԻՐՈՍ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ

23 ՅՈՒԼԻՍ, ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

Կը նախագահէ՝ ընկ. Լ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական գեղեցիկ ժամանց։ Քոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով։ Փափաքողները կրնան ժայռերին միասին բերել։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare du Nord-էն չոգեկառք առնել ժամը 9, 10.8, 10.17, 10.35, 10.50, 11.28, 12.09, 13.17, 13.27 եւ իջնել Villiers-le-Bel-Gonesses,

Դաշտահանդէս

Կազմակերպուած՝ Տարօն - Տուրուբերանի Հայրենակց. Միութեան Վիէնի

ՆՈՐԱԿԱՂԱՄ ՄԱՆՈՒԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ

Նորակազմ մանուածիւղին կողմէ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռ. Ա. կուսակցութեան սրահին մէջ։

Մասնակցութեամբ Տէսթնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերուն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

Կը խօսի հայրենակից Պ. ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍՏԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԴՊՐՈՑԱՍՏԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻ ՆՕՐ ։— ։ ԼԸ ԸՆՆԻ

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14ԷՆ 22

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ

Սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ, Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր

Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօնֆիւմէ խումբը՝ Թանկոյի եւ ֆօքսի երկու ճագեր-ով։

ՊԱՐ ճՈՒ ՊԻՖ

Անթրեի դէմ պաշտպանուած վայր։

Մուտք 5 ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 Ա.* — Gare de l'Est-էն *կարկանի կիծը, իջնել՝ Րէնսի-Փավիյեոն։*

ԱԶԴ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու տարեկան մեծ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

6 Օգոստոս, կիրակի առտուան ժամը 7էն մինչեւ կէս գիշեր դէպի ԱՐԱՍ եւ շրջակայքի պատմական եւ պատերազմական յիշատակներով լեցուն վայրերը։

Ուխտագնացները առտուան ժամը 7ին, չքեղ եւ հանդստաւէտ օթօքառներով պիտի մեկնին Carrefour de Chateaudun (*Փարիզ*)էն դէպի Arras, *անցնելով* Amiens-էն *եւ* Albert-էն։

Վերադարձին ճամբան վրայ խումբը պիտի այցելէ **Douai, Souchez, La Bassée, Verny Noville Senvaste, Notre Dame de Lorette, Béthume, Doullens, Saint Quintin.**

Առտուան նախաճաշ, ցերեկուան եւ երեկոյեան ճաշ, ճամբու ծախքն ալ մխասին, ընդամէնը հարիւր ֆրանք։

Արձանագրութիւնք կը կատարուին այժմէն Պ. Darayan-*ի մօտ*, 44 Rue Lafayette: Tél. Provence 81—80. *Արձանագրութիւնք կը փակուին 2 Օգոստոս եւ ընկոյզին։*

Կը հրաւիրուին ֆրանսաբնակ եւ ի մասնաւորի փարիզաբնակ բոլոր Հայերը մեծ թիւով մասնակցիլ այս հանդիսաւոր ուխտագնացութեան, որ ֆրանսայի համար մեռած զինուորներու յիշատակին նուիրուած յարգանքի ցոյց մընէ։ Այս յարգանքի ցոյցը միշտ մեծ համակրութեամբ ընդունուած է տեղական իշխանութեանց եւ ֆրանսական մամուլի կողմէ, ինչպէս նաեւ ձեր իսկ անձնական ֆրանսացի բարեկամներէն, որոնք ձեր այս վերաբերմունքին մէջ պիտի գնահատեն ֆրանսայի համար մեռած զինուորներու յիշատակին ցոյց տրուած խորին յարգանքը։

Վարչութիւն Ֆրանսական Բանակի Նախկին Կամաւորներու Միութեան

Բացման հանդէս

Կազմակերպուած՝ Տարօն - Տուրուբերանի Հայրենակց. Միութեան Վիէնի նորակազմ մանուածիւղին կողմէ այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Ռ. Ա. կուսակցութեան սրահին մէջ։

Մասնակցութեամբ Տէսթնի եւ Լիոնի մասնաճիւղերուն։

Գեղարուեստական ճոխ բաժին, երգ, մեներգ, արտասանութիւն եւ զանազան անակնկալներ։

Կը խօսի հայրենակից Պ. ՔԵՐՈՎԲԷ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Ընտանեկան խնջոյք

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻԻ ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ Է ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ

Ուխտի Օրն է միեւնոյն ժամանակ մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

Տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 2ին

160, Route d'Orléans, Bagneux

Կը հրաւիրուին բոլոր մեր հայրենակիցները անխտիր եւ Տարօնիաւանդութիւնները սիրող հայրենակիցները։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէրի Տիկնանց Ընկերութեան Վէնսէնի եւ Շրջանի հանդէսը տեղի կ'ունենայ հովանաւորութեամբ Կեդրոնական Վարչութեան

Այս կիրակի ժամը *2.30*ին տեղւոյն մանկապարտէզի սրահին մէջ

1, rue du Midi, (Place de la Mairie) սրճարանին ետ. յարկը կը խօսին՝ *ՏԻԿ. ԷՂԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ Պ. Կ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ «Ալպի» մասին եւ* մոգական լապտերով ցոյց պիտի տայ պատմական հնութիւններ։

Կ'երգեն եւ կ'արտասանեն աշակերտները։ Մուտքը ազատ է։

Ընտանեկան խնջոյք

ՎԱՐԴԱՎԱՌԻ ԱԻԱՆԴԱԿԱՆ ՏՕՆԻ ԱՌԹԻԻ ՏԱՐՕՆ-ՏՈՒՐՈՒԲԵՐԱՆԻ ՀԱՅՐԵՆԱԿՑ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԱԾ Է ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՅՔ ՄԸ

Ուխտի Օրն է միեւնոյն ժամանակ մեր բիւրաւոր նահատակներուն։

Տեղի կ'ունենայ այս կիրակի ժամը 2ին

160, Route d'Orléans, Bagneux

Կը հրաւիրուին բոլոր մեր հայրենակիցները անխտիր եւ Տարօնիաւանդութիւնները սիրող հայրենակիցները։

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺԵԿԱԿԱՆ ՖԱՔԻՒԼԹԵԱՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԴԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՏԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՒ Ի

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո ութիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակ հիւանդութիւնները (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւնները։

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշականգոյն ճառագայթներով եւ էլեքտրականութեամբ։ Կը կատարենք մէգի եւ արեան տարրալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւնները։ Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Ապրէքները շատ մատչելի. մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ ֆաւտարան. ներու առջեւ, կուտայ certificats de coutumes*ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։*

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19։ Նաեւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԸԹԻ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅ, ԴԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62-46

Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. 9
Սրտի, լսներակութեան (վարիս), վերջլինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի վայծաղի (տալաս), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ.
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Ակռածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ.
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վէներական հիւանդութիւններ. Անոնց եւ կանանց	Դշ. ժամը7, Շբ. ժ. 9:

Ինսուլինը՝ արեան, թուքի, մէգի, սերմի եւայլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին:

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

ՊՈՒԼ. ՔՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՈՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

ՊԼԵՀՎԷՆԻ ՄԱՀՓՈՐՁԸ

Այլեւս Մարտական Մարմնին անդամները իրարու կապուած էին բոլորովին, չաւեր խորունկ բարեկամութեամբ մը։ Աւելին, ամուր կապ մըն ալ կար, որ մեզ կը միացնէր իրարու, — մեր անցեալը, մարտ 18ի ձախողութիւնը, Պոկոտիլովի մահը։ Նոյն կապը մեզ կը միացնէր Մարտական Մարմնի նոր անդամներուն, եւ, երկար տարիներ ի վեր, բոլորովին ջնջուած էին տարբերութիւնները երէցներուն ու կրտսերներուն, մտաւորականներուն ու բանուորներուն մէջեւ։ Այլեւս կազմուած էր մէկ եղբայրակցութիւն, որ կ'ապրէր նոյն մտածումով, նոյն ցանկութեամբ։ Սազոնով իրաւունք ունէր, երբ, վերջերը, թխպանէն ինծի ղրկած իր նամակին մէջ, հետեւեալ բառերով կը սահմանէր մեր կազմակերպութիւնը. « Մեր Զապորոսկայա Սէյը(*), մեր ասպետականութիւնը տոգորուած է այնպիսի ոգիով մը, որ « եղբայր » բառը չի թարգմանուիլ եղած յատակութեամբ մեր փոխադարձ յարաբերութիւններուն էութիւնը»։

Բոլորս կը զգայինք եղբայրական այդ կապին ուժը, որ մեզի կուտար անխուսափելի յաղթանակին ապահովութիւնը։ Շուայցէր Մոսկուա հասաւ քիչ մը ուշ, այնպէս որ մեր խորհրդակցութիւնները տեղի ունեցան իր բացակայութեանը։ Մենք կը հաւաքուէինք ընդհանրապէս Սոկոլնիկիի պարտէզին մէջ։ Քուէարկելու իրաւունքով խորհրդակցութեան կը մասնակցէին Ազեւ, Կալիայեւ, Սազոնով եւ ես։

Մահափորձին ծրագիրը քննուեցաւ իր բոլոր մանրամասնութիւններուն մէջ։ Մարտ 18ի ձախողութեան դասը մեզ կը մղէր չափազանցելու Պլեհվէնի մահափորձին դժուարութիւնները։ Այնպէս որ որոշեցինք ձեռք առնել ամէն միջոց, որպէսզի Պլեհվէն, անզգամ մը մեր շրջանակին մէջ իյնալէ յետոյ, չկարենար զուրս ելլել։ Ռումբ նետելու պաշտօն առինք չորս հոգիի։ Առաջինը, նախապատրաստել յետոյ, առանց ռումբը նետելու պիտի անցնէր եռեակ՝ փակելու համար փախուստի ճամբաները։ Երկրորդին տրուած էր գլխաւոր դերը,— պատիւը առաջին ռումբը նետելու։ Երրորդը ռումբ պիտի նետէր՝ եթէ առաջինը ձախողէր, կամ Պլեհվէ վիրաւորուէր միայն, կամ երկրորդին նետած ռումբը չպայթէր։ Չորրորդը պահեստի պիտի մնար, պիտի չարժէր միայն ծայրայեղ պահուն, երբ Պլեհվէ ապահէր երկրորդ եւ երրորդ ռումբերէն, յատակնալով կայարանի ճամբով։ Մանրամասն քննեցինք նաեւ ռումբ նետելու ձեւերն ալ։ Ձախողութեան պարագայ մը կար, որմէ կարելի չէր խուսափիլ,— ռմբաձիգը կրնար սխալ նշան առնել, հեռու նետել ռումբը կամ չատ մօտ։ Այս կէտին մասին բացուած վիճաբանութեան ընթացքին էր, որ Կալիայեւ, մինչեւ այդ ատեն լուռ եւ միշտ Ազեւի ունկնդիրը, յանկարծ ըսաւ.

— Ձախալելու միջոցն ալ կայ։

— Ո՞րն է այդ։

— Նետուիլ ձիերուն ոտքին տակ։

Ազեւ Կալիայեւի նայեցաւ։

— Ի՞նչ, ձիերուն ոտքին տա՞կ նետուիլ։

— Կեցէք բացատրեմ։ Կառքը հասաւ։ Կը նետուիմ, ռումբովս միասին, ձիերուն ոտքին տակ։ Ի՞նչ տեղի կ'ունենայ,— կամ ռումբը կը պայթի, հետեւաբար բոլորը կանգ կ'առնեն, կամ չի պայթիր ռումբը, բայց ձիերը կը խրտչին եւ կը կենան։ Այդ պարագային երկրորդ ռմբաձիգն է, որ կը սկսի գործել։

Ամէն մարդ լռեց պահ մը։

— Բայց, ըսաւ Ազեւ, բայց այդ պարագային դուք պիտի ցատկէ՞ք ձիերուն ոտքին տակ։

— Այնուհետեւ։

Կալիայեւի այս յանդուգն եւ խելացի ծրագիրը ամէն յոյս կը ներշնչէր յաջողութեան։ Բայց մէկ վայրկեան խորհրդածելէ յետոյ, Ազեւ ըսաւ.

— Այդ ծրագիրը լաւ է, բայց կը կարծեմ թէ պէտք չունինք այդ ծրագրին։ Երբ ձիերուն կը հասնինք, կը հասնինք նաեւ կառքին։ Ուրեմն, կրնանք ռումբը նետել կառքին ալ տակը, կառքին պատուհանէն ալ ներս։ Մէկ ռմբաձիգ կրնայ մինակը թերեւս կատարել ամբողջ գործը։

Եւ այդպէս ալ որոշեց Ազեւ։ Սազոնով եւ Կալիայեւ պիտի կատարէին բուն մահափորձը, իրենց տրուած ըլլալով ռումբ նետելու պաշտօնը։

Երբ մեր խորհրդակցութիւններէն մին վերջացած էր, պատչոի մը ելայ Մոսկուայի մէջ, Սազոնովի հետ։ Երկար թափառելէ յետոյ քաղաքին մէջ, նստանք Ս. Փրկիչի կաթուղիկէին պարտէզին մէջ, նստարանի մը վրայ։ Արեւոտ օր մըն էր։ Եկեղեցիին զմբէթը կը պսպղար արեւին ճառագայթներուն տակ։ Երկար ատեն լուռ մնացինք։ Ի վերջոյ ըսի Սազոնովի.

— Այսպէս ուրեմն, թերեւս անդարձ մեկնինք։

Սազոնով չպատասխանեց։ Իր դէմքը անայլայլ կը մնար, երբեմն-երբեմն միայն ծանր հառաչանք մը կ'արձակէր։ Ես շարունակեցի.

— Ըսէք, Սազոնով, ի՞նչ պիտի ձեր կարծիքով, այն զգացումը որ պիտի կրենք սպանութենէն յետոյ։

Պատասխանեց առանց վարանելու։

— Հպարտութեան եւ ուրախութեան զգացում մը։

— Այդքա՞ն։

— Անշուշտ այդքան։

Հպարտութեան եւ ուրախութեան խառնուեցաւ, վերջերը, ուրիշ զգացում մը, որ այդ պահուն դեռ անծանօթ էր մեզի։

Մոսկուայէն, Ազեւ եւ Սազոնով մեկնեցան Վոլկա։ Կալիայեւ, վերադարձանք Պետերսբուրգ։ Նոյեմբեր ամսուն Վոլկայի մէջ, Սազոնովի հետ։ Երկար թափառելէ յետոյ քաղաքին մէջ, ճիշդ մեկնած պահուն, տեսայ Շուցկի լայն, դնդերաս իրանը։ Մէկ վայրկեան յետոյ, մտանք վակոնը, պայուսակը դրաւ դիմացս, եւ բոլորս մտանք միջանկեալ մէջ։

(Շարունակելի)

(*) Ժ. դարուն Փոքր Ռուսիոյ մէջ հիմնուած կազմակերպութիւն մը, որ հայրենիքին պաշտպանութեան համար պատմական կռիւներ մղած է թաթարներուն եւ Լեհերուն դէմ։

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ
17, Rue Damesme PARIS (13e)
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵԻԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱՆԱՒՈՐԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՑ	ԵՌԱՄՍԵԱՑ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՈՒՐԲԱԹ
21
ՅՈՒԼԻՍ
1933
21 Juillet
1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻԻ 2244 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՔԻՉ ՄԸ ԱՒԵԼԻ ԼՈՒՐՋ ԵՒ ՊԱՂԱՐԻՒՆ

Վերջին խօսք մը ևս դրօշամարտի մասին, եգիպտոսի նոր լուրին առթիւ։

Ինչպէս կ'երեւայ Աղեքսանդրիոյ Քաղաք. ժողովին զեկոյցէն, հայկական եռագոյնը պիտի պարզուի առաջնորդարանի շրջափակին մէջ, «սպասելով Ազգ. բարձրագոյն իշխանութեան կարգադրութեան»։

Եւ այդպէս ալ եղած է, հանդարտեցնելով կիրքերը որոնք սաստկապէս լարուած էին վերջերս։

Կը նշանակէ թէ՝ ողջմտութիւնը յաղթած է վերջին պահուն, հոգ չէ թէ բացառիկ պարագաներու մէջ։

Այս առթիւ, աւելորդ է խօսիլ յաղթականի եւ պարտեալի մասին։

Ճիշդ կը բնորոշէ «Ցուսաբեր»ը.

— «Այս պատիւը կը պատկանի բոլորին ու չի պատկանիր ոչ ոքի։ Ու չի պատկանիր նաեւ Դաշնակցութեան։ Ու ճիշդ այդ պատճառով կ'եռպատկուի, կը բառպատկուի մեր ուրախութիւնը, որովհետեւ յաղթողը ազգն է եւ ոչ անոր մասնիկը»։

Այս տեսակէտով ալ, կը կարծենք թէ առանձին նշանակութիւն չունի զեկոյցին հետեւեալ վերապահումը,— «սպասելով Ազգ. Բարձրագոյն Իշխանութեան կարգադրութեան»։

Ներկայ պայմաններուն մէջ, «Ազգ. բարձրագոյն իշխանութիւնը» նոյն ինքն ժողովուրդն է, տարագիր՝ իր դրօշին պէս, հետեւաբար եւ ամուր փաթթուած անոր։

Ոչ թէ սահմանափակ համագումար, այլ եթէ ընդհանուր հանրաքուէ կատարուէր ո՛ր եւ է դաղութի կամ բոլոր գաղութներու մէջ, արդիւնքը պիտի ըլլար ջախջախիչ։

Այդպիսի պարագայի մը մէջ, անտարբերներն ալ հաշուելով, դուք հազիւ պիտի գտնէիք հարիւրին տասը՝ որ այս կամ այն պատճառով հակառակէր եռագոյնին։

Բոլորովին արհեստական է եռագոյնի վէճը, ո՛ր եւ է գաղութի մէջ։ Միայն դատարկամիտ եւ դատարկապորտ մարդիկ պիտի կրնային հաճոյք զգալ դրօշամարտէն, որ մեզ ծիծաղելի կը դարձնէ նոյն իսկ օտարներուն առջեւ։

Մինչեւ հիմա, դուք տեսա՞ք ո՛ր եւ է ժողովուրդ կամ իշխանութիւն, որ ծուռ նայէր մեզի, յուցնելով եռագոյնը։

Բայց, ո՛րքան մարդիկ եւ իշխանաւորներ արգահատեցան, խնդացին մեր վրայ կամ խստօրէն դատապարտեցին, տեսնելով որ տակաւին չենք սորված յարգել նոյն իսկ արիւնազանգ խորհրդանշան մը։

Ողբերգութիւնը այն աստիճանին հասած է որ, հիւրընկալ երկիրներու իշխանութիւնը յաճախ ինք դաս կուտայ խառնակիչներուն, ազդարարելով թէ ոչ ոք իրաւունք ունի կախուած դրօշակ մը վար առնելու։

Ցունահայ գաղութին մէջ, քանի՛ քանի՛ առիթներով ոստիկան կանչած են հայկական եռագոյնը վար առնել տալու համար, եւ պաշտօնեան մերժած է, մանաւանդ լուսաբանուելէ յետոյ։ Նոյնը՝ Պուլկարիոյ եւ Եգիպտոսի մէջ։

Դրօշակի խնդիրը չատոնց վճռուած է բուն ժողովուրդին կողմէ, անոր անսահման խանդավառութեամբ եւ յարաճուն դուրդուրանքով։

Անոնք որ զայն պարզելու – չպարզելու խնդիրը կը յարուցանեն, նոյն իսկ ամէնէն անվիճելի պարագաներուն մէջ — ապրիլեան սգահանդէս, Մայիս 28, միջազգային հանդէսները եւ թափօրները — կա՛մ այս աշխարհէն չեն, եւ կամ վարձու տուած են իրենց խելքն ու խիղճը։

Որովհետեւ, ի՞նչպէս կարելի է պայքար մղել, միաք պղտորել, կիրք արծարծել նախանձախնդրութեան մը դէմ որ ազգային է, մարդկային է եւ, ամէն բանէ առաջ, կը ծառայէ ոգի եւ կորով ներշնչելու, արդար հպարտութեան եւ խանդավառութեան պահեր ստեղծելու։

Ահաւասիկ Աղեքսանդրիոյ պարագան։ Քաղաք. ժողովի որոշման վրայ, անհրաժեշտ փայտերն ու երկաթը կը զետեղուին Առաջնորդարանի բակը, եւ կը պարզուին եգիպտական եւ հայկական դրօշակները։ Ժողովուրդը, կանուխէն խռնուած, կը ծափահարէ, ցնծութեամբ եւ հայրենասիրական երդերով։

Այսպէս, սխտիանքի կաթիլներ կը հոսին խռոված սիրտերուն մէջ եւ ամէն ինչ կը վերջանայ խաղաղութեամբ։

Արդ, ո՞վ ուժեց այս մարդկային երեւոյթէն,— նուիրական խորհրդանշանի մը ծածանումէն եւ հալածական ժողովուրդի մը ինքնաբեր խանդավառութենէն։

Իսկ ո՞վ պիտի չահէր, եթէ Աղեքսանդրիոյ Քաղաք. ժողովը համարձակէր արգիլել հայկական եռագոյնը, կամ, հակառակ տրուած արտօնութեան, մարդիկ փորձէին վար առնել զայն։

Մի՞այն այս հարց – պատասխանին տալով իրենք իրենց, կը կարծենք թէ հակադրօշակեան ամէնէն մոլեռանդ զինուորականներն ալ պիտի կարմրին ամօթէն։

Մանաւանդ եթէ ուզեն ըմբռնել որ՝ եռագոյնը կուսակցական խնդիրը չէ, այլ ազգային, համաժողովրդական։

Եռագոյնը այնքան կապ ունի Դաշնակցութեան, որքան ամբողջ հայ ժողովուրդին հետ։

Եւ եթէ յաճախ Դաշնակցութիւնն է որ կ'երեւայ հրապարակին վրայ, այս դրօշամարտին առթիւ ալ, պատճառը՝ այն է որ մեր կուսակցութիւնը չի կրնար անտարբեր մնալ, երբ կ'անարգուին ազգային արժէքներ եւ մասունքներ։

Մի՛ ընդհ այնպիսի բաներ որ դրօշակ պարզել – չպարզելը դառնայ ինքնանպատակ, մոռացութեան տալով այնքան հիմնական հոգեր։

Քիչ մը աւելի լուրջ եւ պաղարիւն։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Աղեքսանդրիոյ Քաղաք. ժողովը որոշեց

«ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՌԱԳՈՅՆԸ ՊԱՐԶԵԼ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ՇՐՋԱՓԱԿԻՆ ՄԷՋ»

Գրած էինք թէ Աղեքսանդրիոյ առաջն. տեղապահը եւ քաղաք. ժողովին ատենապետը գահիրէ գացած են, այդ շրջանի առաջնորդարանին հետ խորհրդակցաբար համագումար ժողով հրաւիրելու եւ եռագոյնի խնդիրը կարգադրելու համար։

Եգիպտոսի վերջին թղթակցէն կ'իմանանք թէ՝ համագումարը յետաձգուած է առ այժմ, իսկ հայկական եռագոյնի մասին տրուած է հետեւեալ որոշումը.—

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Քաղ. ժողովս, նկատի ունենալով անցեալ կիրակի օր հայկական եռագոյնի մասին զաղութիս մէջ ծագում առած վէճերն ու անհամաձայնութիւնները, իր երկչի նիստին հրաւիրած էր կարգ մը ծանօթ ազգայիններ, որոնց մեծ մասը պատասխանելով եղած հրաւէրին՝ ներկայ գտնուած էին կատարուած խորհրդակցութեան։

Ժողովս ուրախ է յայտարարելու որ ներկաները կատարելապէս համաձայն գտնուեցան, որպէսզի զաղութիս խաղաղութիւնն ու ազգային արժանապատուութիւնը պահպանուի ամէն գնով, տրուած ըլլալով մասնաւորապէս որ մեր ներքին նմանօրինակ պատահարներն ու վէճերը յոռի տպաւորութիւն գործած են պետական շրջանակներու մէջ եւ զգացուցած ալ վիճակիս առջեւ. Փոխ. Սրբազանին։

Այս նկատումներով ժողովս եռագոյնի հարցի մասին որոշեց սպասելով ազգ. բարձրագոյն իշխանութեան կարգադրութեան, հայկական եռագոյնը պարզել Առաջնորդարանիս շրջափակին մէջ։

Հետեւաբար, Քաղ. ժողովս կը յորդորէ ու կը խնդրէ բոլոր ազգայիններուն տեղի չտալ աննպատակ վիճաբանութիւններու եւ անախորժ դէպքերու, բարձր պահելով զաղութիս պատիւն ու վարկը։

Ադեբսանդրիա, 8 յուլիս 1933 — ԴԻՒԱՆ ՔԱՂ. ԺՈՂՈՎՈՑ

« Արեւ » պարտի սեպած է նշդել թէ Քաղաք. ժողովին ոամկավար անդամները ձեռնպահ մնացած են, տրուած որոշման մէջ։

Իսկ « Ցուսաբեր » կը շեշտէ այս առթիւ գրուած խմբագրականի մը մէջ (11 յուլիս).

— « Ցուլիս 8ին, կ. վ. ժամը 5ին, համաժողովրդական ընդհանուր ցնծութեան մէջ, նուիրական եռագոյնը, եգիպտական ազգային դրօշին հետ, բարձրացած է Աղեքսանդրիոյ Հայոց առաջնորդարանին վրայ։

Ու հետեւեալ օրը, յուլիս 9ին, կիրակնօրեայ ոտնին առիթով, նոյն եռագոյնը, դարձեալ զինք հովանաւորող եգիպտական դրօշին տակ, կը ծածանէր առաջնորդարանի կատարէն՝ հոգեկան անհուն մխիթարանք պատճառելով Աղեքսանդրիոյ հայութեան։

Երկու պատճառով այս սովորական երեւոյթը հանրային ուշագրաւ դէպքի արժէքը կը ստանայ։

Եռագոյնը կը բարձրանար Աղեքսանդրիոյ առաջնորդարանին վրայ, որ տարիներէ ի վեր եւ ամբողջութեամբ կը գտնուի ոամկավարներու ձեռքը։

Կը բարձրանար միահամուռ պահանջովը Աղեքսանդրիոյ բովանդակ հայութեան՝ որ իր հոգիի խորերէն զինք խոցուած ու անարգուած զգաւ՝ պահ մը իր սրբացած նուիրականութիւնը մոռցուած տեսնելով։

Ոամկավար իշխանութիւնը տեղի կուտար ժողովուրդի վճռական գաղձանքին առջեւ՝ ժողովրդական տան վրայ ժողովուրդին սրբութիւն սրբոցը, անոր նուիրական դրօշը պարզելով։

Այս երեւոյթին մէջ կուսակցական պարտութիւն կայ, բայց կուսակցական յաղթանակ չկայ։ Զկայ, եթէ կ'ուզէք, անգամ կուսակցական պարտութիւն, այլ կայ չարաչար ձախողանքը մութ տարրի մը, որ մթին նպատակներով ոամկավար դրօշի պաշտպանութեանն ապաւինած՝ երեւանի որոմը կը ցանէ գաղթաշխարհի մէջ։ Եռագոյնի ծածանումը Աղեքսանդրիոյ առաջնորդարանին վրայ պարտութիւնն է այս գործակալական բջիջի եւ յաղթանակը բովանդակ հայ ժողովուրդի։ Այս պատիւը կը պատկանի բոլորին ու չի պատկանիր ոչ ոքի։ Ու չի պատկանիր նաեւ Դաշնակցութեան։ Ու ճիշդ այդ պատճառով կ'եռապատկուի ու կը քառապատկուի մեր ուրախութիւնը, որովհետեւ յաղթողը ազգն է եւ ոչ անոր մասնիկը »։

Իտալական 24 օդանաւերը Նիւ-Եորքի մէջ

ՓԱՌԱՒՈՐ ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՑՈՑՑԵՐ

Իտալական 24 ջրօդանաւերը Շիքակոյէն Նիւ Եորք հասան չորեքշաբթի օր։ Մեկնումը տեղի ունեցաւ առաւուան ժամը 6·15ին, ահագին բազմութեան մը ծափերուն մէջ, մինչ եղերապահ նաւեր թնդանօթ կ'արձակէին։ Նախորդ օրը Շիքակոյի քաղաքապետութիւնը սիրով ընդունած էր իտալական կառավարութեան մէկ առաջարկը, որուն համաձայն հռոմէական սիւն մը պիտի բարձրանայ Միչիկընի լիճին ափը, ճիշդ դիմացը այն կէտին ուր իջան իտալական օդանաւերը։

Թռիչքը վերջացաւ հինգ ժամէն (1600 քիլոմեդր)։ Նախ վար իջաւ Զօր. Պալպոյի օդանաւը։ Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ 24 օդանաւերը չարուած էին զինուորական կարգապահութեամբ։ Օդանաւերը կը թռչէին երեք խումբերով, իւրաքանչիւրը ութ հատ։ Նիւ Եորքի վերեւ, ամերիկեան բազմաթիւ օդանաւեր դիմաւորելու գացեր էին։ Իսկ քաղաքին մէջ միլիոնաւոր մարդիկ իրենց երկնասլաց չէնքերուն վերի յարկերը բարձրացած, կամ փողոցները թափած էին, դիտելու համար փառաւոր թռիչքը։ Անհամար բազմութիւն մը խռնուած էր նաեւ Քօնի Այլէնտի եւ Ֆլոյտ Պէննէթի մէջ, ուր 30,000 կառքեր չարուած էին։ Նիւ Եորքը Հըսսընի աղ ափին կապող կամուրջին վրայ ասեղ ձգելու տեղ չկար։ Հազիւ վար իջած, ամերիկացի ծովակալ մը յանուն կառավարութեան ողջունեց Զօր. Պալպոն։ Բարիգալուստի եկած էին ընդունելութեան համար կազմուած մարմնին անդամները, 800 հոգի, որ կը ներկայացնէին քաղաքական, սեղանաւորական, առեւտրական եւն. նշանաւոր դէմքեր։ Եղերապահ մարտանաւերը իտալական տորմիղին ողջունեցին թնդանօթի 19 հարուածներով։

Այս առթիւ, Մ. Նահանգներու օդային նախարարութիւնը մանաւանդ չքաղցնեցաւ ընծայել իտալացի օդանաւորդներուն։

** Ամերիկացի տղայ մը մենամարտի հրաւիրեց Զօր. Պալպոն։ Տմարտակ ունենալով հանդերձ, մերժուած էր հայկերոյթէ մը, զօրավարին հրամանով...

Հնդիկները կը դադրեցնեն անհնազանդութեան պայքարը

— . —

Հետզհետէ կը ճշդուի թէ՝ համաձնդկական վերջին ընդհ. ժողովը աւելորդ համարած է չարունակել անհնազանդութեան պայքարը։ Կանոի ամէն մի-ջոց փորձելէ յետոյ, յաջողած է միայն արտօնութիւն ստանալ, բանակցելու եւ հաշտութեան դաշնագիր մը կնքելու համար։ Բայց, փոխարքան կրկին եւ կրկին մերժեց ունկնդրութեան ընդունել հնդիկ մարզարէն, պահանջելով առանց այլեւ այլի դադրեցնել անհնազանդութեան պայքարը։

Կանոի Ամէհատապատ հասաւ չորեքշաբթի օր, բայց մերժեց ճեմարան երթալ, որովհետեւ երեք տարի առաջ ուխտած է չմտնել այդ հաստատութեան սեմէն ներս, առանց վերջնապէս ապահոված ըլլալու Հնդիկներուն ինքնավարութիւնը։ Հետեւաբար, իր իսկ խնդրանքին վրայ, առաջնորդուեցաւ մանրանի բանուորի մը տունը, որ հիւր պիտի մնայ։ Կ'ըսուի թէ Կանոի նիւթական աջակցութիւն կը փնտռէ, անհնազանդութեան պայքարը չարունակելու համար, բայց պաշտօնական շրջանակներու մէջ կարեւորութիւն չեն տար այս լուրերուն։

Նոր տեսակէտներ՝ ամուսնալուծման մասին

Հիթլէրական իշխանութիւնը ձեռնարկած է նաեւ բարեփոխելու ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման օրէնքները։ Այսուհետեւ ամուսնալուծումը պիտի դիւրանայ կամ պիտի դժուարանայ, համաձայն պարագաներուն։ Այսպէս, ամուսնալուծումը դիւրին պիտի ըլլայ, եթէ երկու ամուսիններուն բաժանումը ցանկալի է « կենսաբնական եւ ցեղապաշտական տեսակէտով »։

Ընդհակառակն, ամուսնալուծումը աւելի պիտի դժուարանայ, եթէ մէջտեղ բերուած պատճառները կը բխին եսասիրական նկատումներէ։ Դատաւորները այսուհետեւ մանաւանդ նկատի պիտի առնեն տղուն շահը։ Մանաւանդ դատարանները ամուսնալուծման պատճառ պիտի հռչակեն նաեւ ամլութիւնը։

Հիթլեր եւ Տալտիէ պիտի տեսակցի՞ն

Ինչպէս գրած էինք, Պ. Հէնտըրսըն, զինաթափութեան խորհրդաժողովին նախագահը, Պերլին գնաց, բանակցելու եւ դժուարութիւնները հարթելու համար, ինչպէս ըրած էր Փարիզի եւ Հռոմի մէջ։

Վերջին լուրերու համաձայն, Հէնտըրսըն չէ կրցած կարեւոր արդիւնքներ ձեռք բերել։ Գերմանիոյ մէջ վերապահ են առհասարակ եւ յոյս չկայ որ չոչափելի բարեփոխում յառաջ գայ Հիթլէր – Տալտիէ տեսակցութենէ մը, ենթադրելով թէ կարելի է այդպիսի տեսակցութիւն մը։

Պ. Հէնտըրսըն Պերլինի մէջ տեսած չըլլալով Պ. Հիթլէրը, Փրակայէն ինքնաչարժով պիտի երթայ Միւնիխ, այնտեղ տեսակցելու։ Ներկայ պիտի ըլլայ նաեւ արտաքին նախարարը։

Պերլինի մէջ, Պ. Հէնտըրսըն երեք անգամ տեսակցեցաւ արտաքին նախարարին, երկու անգամ՝ զեսպան Նատոլնիի եւ պատերազմական նախարարին հետ, եւ գոհ կ'երեւայ արդիւնքէն։ Հիթլէրի հետ ալ խօսակցելէ յետոյ, պիտի դայ Փարիզ եւ պիտի վերադառնայ Լոնտոն։

Ծխախոտի արտադրութիւնն ալ կը կրճատուի

Ամերիկեան կառավարութիւնը դլուխն անցած է նոր չարժումի մը, որ-պէսզի ծխախոտի արտադրութիւնը հարիւրին 50 կրճատուի Նիւ Ինկլէնտի, Նիւ Եորքի, Ֆլորիտայի, Ճորճիայի, Օհայոյի եւն. նահանգներուն մէջ։ 3,500-000 միլիոն տոլարի պարգեւ պիտի բաժնուի այն հողագործներուն որ գրաւոր յանձնառութիւն կը ստորագրեն այս իմաստով։ 1932ի հունձքը կը հաշուեն 7 միլիոն տոլար, բայց հողագործները կրցած են ծախել միայն կէսը։

ՀՐԷԱԿԱՆ ՑՈՑՑ ՄԸ ԼՈՆՏՈՆԻ ՄԷՋ

Երէկ, հինգշաբթի, 50,000 Հրեաներ բողոքի ցոյց մը կատարեցին Լոնտոնի մէջ, գերմանական կառավարութեան խստութեանց առթիւ։ Ցուցարարները փակած էին իրենց խանութները եւ թափօր կազմելով գացին Հայտ Փարք, առաջնորդութեամբ նախկին ռազմիկներու։ Երեք խոշոր բեմեր չինուած էին ճառախօսներու համար։

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԾԵԼԱՆԻԻՈՎ

Երեքշաբթի օրուան վերջին դադարէն յետոյ, Ֆրանսայի շրջիկը կատարող հեծելանուրդները կոթեցին Փօ – Պորտօ հանդրուանը (233 քիլոմեդր) չատ դժուար պայմաններու մէջ, որովհետեւ Պորտոյի (որոշուած մենակէտին) 15 քիլոմեդր մնացած ամբողջ ճամբու ընթացքին հանդիսատեսները խռնուած ըլլալով, հեծելանուրդները չէին կրնար իրենց ուզածին պէս քշել իրենց հեծելանիւը։

Այս հանդրուանին քառասուն հեծելանուրդները միասին հասնելով, առաջին հանդիսացաւ պելճիքացի Ժան Ակրց, երկրորդ՝ Ֆրանսացի Լը Կըրըվէզ, երրորդ՝ Ֆրանսացի Սփէշէր եւ չորրորդ՝ Իտալացի Կուէռա։ Զորսը միասին հասան սթատ, բուռն ծափերու մէջ։

Ընդհանուր դասաւորման մէջ որ եւ է փոփոխութիւն չէ եղած։ Երէկ, հինգշաբթի, պիտի կարէին Պորտօ – Լա Բօշէլ հանդրուանը (183 քիլ.)։

ԱԶԱՏ ԳՕՏԻՆԵՐ ՍՈՒՐԻՈՅ ՄԷՋ

Սուրիոյ մարզպանը ստորագրեց որոշմնագիր մը որով ոչ միայն Հայիկա նաւահանգիստին դէմ մրցելու համար Պէյրութի մէջ կը ստեղծուի ազատ չրջան մը, այլ եւ նախատեսուած է ազատ գօտիներ հաստատել յատկապէս Տրիպոլիս, Լաթաքիա եւ Ալեքսանտրէթ։ Այս հաշուով Իրաքը եւ Պարսկաստանը կրնան Սուրիոյ որեւէ մէկ նաւահանգիստը իրենց համար ազատ գօտի ընտրել։ Մասնաւորապէս Ալէքսանտրէթի նաւահանգիստը յարմարագոյն չրջանը կը նկատուի Պարսկաստանի համար։ Իսկ Իրաքի համար Տրիպոլիսը կամ Լաթաքիան։ Աւելցնենք նաեւ, որ նախատեսուած է Սուրիոյ ներսի քաղաքներու մէջ եւս մաքսատուներ հաստատել, այսպէս՝ Դամասկոս, Հոմս եւ Հալէպ։ Այս վերջին տրամադրութիւնը պիտի գործադրուի, եթէ ազգային պահանջ ներկայացուի չահակից կառավարութիւններու կողմէ։

ՄԵՐԿԱՊԱՇՏՆԵՐՆ ԱԼ ԿԸ ՀԱԼԱԾՈՒԻՆ

Գաւէնի կառավարութիւնը (Գերմանիա) հրամայեց լուծել մերկապաշտներու ընկերակցութիւնները։ Այս առթիւ հրատարակուած հրամանագրին մէջ, կառավարութիւնը կ'ըսէ թէ մերկապաշտութիւնը ամենամեծ վտանգն է գերմանական մշակոյթին եւ բարքերուն համար։

Պիտի խափանուին նաեւ մերկապաշտներուն թերթերը։

Ա.

— Ես ինչ որ ասեմ, դուք ինձ չեք հավատա, բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ես ինքս եմ տեսել, թե ինչպես Ռուսաստանի կառավարությունը ամեն տարի հարյուր հազարավոր ռուբլիներ է ուղարկում Պարսկաստանի հայ գաղթականներին, որ նրանք գան Ռուսաստանի Հայաստանը բնակվելու։

Այդ ասում էր ինձ մի պարսկահայ, որ ինձ հետ միասին նստած էր Ջուղայի երկաթուղային կայարանի սրճարանում։ Ես ուզում էի Նախիջևան գնալ, իսկ նա Թավրիզ էր գնում։ Մենք սպասում էինք, որ գնացքը ժամը 2-ին կգա։ Ժամը 4-ն էր արդեն, իսկ գնացքը դեռ չէր երևում։ Ես ուզում էի ինչ-որ բան կարդալ, նա ուզում էր խոսել։ Ես ուզում էի լռել, նա ուզում էր ինձ համոզել, որ Ռուսաստանի կառավարությունը հայ գաղթականներին ուղարկում է Պարսկաստանից Հայաստան։

— Ես ինչ որ ասեմ, դուք ինձ չեք հավատա, բայց ես ձեզ ասում եմ, որ ես ինքս եմ տեսել, թե ինչպես Ռուսաստանի կառավարությունը ամեն տարի հարյուր հազարավոր ռուբլիներ է ուղարկում Պարսկաստանի հայ գաղթականներին, որ նրանք գան Ռուսաստանի Հայաստանը բնակվելու։

Ես ոչինչ չէի պատասխանում։ Ես ուզում էի, որ նա լռի։ Ես ուզում էի կարդալ

«ՍԻՐԵԼ ՍԵՒ ԱՉՔԱԿ ԿԱՐՄԻՐ ԷՐ»...

ՏԱՇՏԱՑԱԿԱՆ ՅԱՐՑԱԶՐՈՒՑՈՒՄ

Նկատառում Մահապարտ Վիշապների

Ի՞նչ է նշանակում «Սիրել սեւ աչքեր կարմիր է»։ Ինչպե՞ս կարելի է սիրել սեւ աչքերը, եթե դրանք կարմիր են

ԱՂԵՒՍԻԿՀԶ ՍԷ ՅՈՒՆՁԸԼ

Ա. ՊԱՐԻՆ

— Կրօցուց, Տոքթո՛ր, ձեր ալեւոր գլուխը ձեզ պիտի ծերանալու ցոյց չ՚տայ։ Ես ալ ձեզի պէս ալեւոր եմ, բայց ներսէն ես տղայ մը կը մնամ։ Ուրախութիւնը մեր ունեցած ամենամեծ հարստութիւնն է։

— Ճիշդ է, պարո՛ն Ալեքսանտր։ Հապա ինչո՞ւ ես այսքան տխուր։

— Ինչո՞ւ կ՚ուզես որ տխուր չըլլամ, երբ ամբողջ քաղաքը կը խօսի իմ ամօթալի արարքիս մասին։

— Ի՞նչ ամօթալի արարք։ Ես ոչինչ գիտեմ։

— Ես ալ կ՚ուզէի որ չգիտնայիր։ Ամօթ է ինծի համար, որ ես, որ ամբողջ կեանքս ազնիւ եղած եմ, ծերութեան օրերուս ինքզինքս ստոր գործի մը մէջ գտնեմ։

— Ի՞նչ գործ։

— Ես, որ միշտ ատելութեամբ նայած եմ ամէն տեսակ խաղերու, ես, որ ոչ մէկ անգամ ձեռքս խաղաթուղթ չեմ առած, ես, որ ամբողջ կեանքիս մէջ ոչ մէկ անգամ խաղի սեղանի մը չեմ մօտեցած, ես, որ ամէն անգամ որ ուրիշներ խաղի նստած են, ինծի համար ամենաձանձրալի բանը եղած է անոնց դիտելը

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԼԻՔԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ ՕՏԱՐԻՆԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 22 ՅՈՒԼԻՍ 1933

22 Juillet 1933

ՅԱՐՔ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2245

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԿՈՉԵՐ, ԿՆԻՔՆԵՐ, ԵՒ ՍԱԿԱՒՅՆ...

—·—

Ամէն օր կոչ մը կը հասնի խմբագրատուն, «հրատարակութեան խնդրանօք»: Եւ տեղ կուտանք ընդհանրապէս, դիւրացնելու համար որ եւ է չարժուած,— ժողով, միութիւն, հանրօգուտ ձեռնարկ:

Ցաճախ անծանօթներ կամ անհատներ են հրաւիրողները, առանց որ եւ է պաշտօնական հանգամանքի: Երբեմն ալ, աւելի ճարպիկ, թէ՛ նամակագրութիւնը չինած կ'ըլլան եւ թէ՛ կնիք:

Հարցը այն է որ, խմբագրութիւնը երկու պարագաներուն մէջ ալ վարանումներ կ'ունենայ, մինչեւ որ կարենայ ստուգել սեւն ու ճերմակը:

Ա՛ռ հասարակ, այս կոչերը կը դառնան հայրենակցական եւ մարզական միութիւններու չուրջը:

Եւ, չատ չանցած, երեւան կուգայ որ քանի մը հոգի, սրգրուելով իրենց մայր միութեան հետ, ճիւղ պարագ սեպեր են կազմել նոր ընկերութիւն մը: — Դժուա՞ր բան է տրցակ մը նամակագրութիւն ստել եւ կնիք մը չինել:

Այսպէ՛ս է որ, բոլոր դաղութներուն մէջ, փոխանակ ունենալու կեդրոնացեալ եւ հզօր միութիւններ՝ մէկ նպատակի համար, կը համրենք բազմանուն եւ բազմագոյն խմբակներ՝ միեւնոյն ճամբուն վրայ:

Հին խնդիր է այս եւ չատ լայն: Բայց, հարկ է միշտ քրքրել, մինչեւ որ վարժուինք ամփոփուելու եւ իրական կազմակերպութիւններ ստեղծելու:

Ահա ձեզի կենդանի օրինակ՝ այն երկիրները որ երիտասարդանալու եւ վերակազմուելու փորձ կը կատարեն,— Ռ. Միութիւն, Իտալիա, Գերմանիա: Նոյն իսկ Թուրքիա:

Ընդունելով հանդերձ որ չորսն ալ կը հետեւին օրէնքէ դուրս մեթոտներու, կարելի չէ անտեսել բոլորին ալ հիմնական միտքը,— կեդրոնացում ուժերու եւ խտացում, բազմապատկութիւն:

Անշուշտ կապկութիւններ չէ որ պիտի կատարենք:

Ջափաղանց երկար տեւեցին մեր կապկութիւնները՝ եւրոպացին թէ Ռուսաստանէն:

Բայց, չորս բանանք մեր աչքերը եւ կարդանք բոլոր չարժումներու ոգին: Եթէ կրցանք ըմբռնել, մնացեալը մանրամասնութիւն է: Գաղափարը կ'առնենք եւ կը ձեւակերպես համաձայն միջավայրի պահանջներուն եւ կարողութեանդ:

Ցիրուցան կոչերու կարգին, յաճախ կը լսենք անունները նախկին պատերազմիկներու, Ֆրանսական բանակի հայ կամաւորներու, Սպայից միութեան, Լեգէոնականներու եւ Թրքահայ կամաւորներու:

Բարի յաջողութիւն՝ բոլորին ալ: Իրենց բոլոր ձեռնարկներուն մէջ:

Բայց, ի վերջոյ կարելի՞ էր իմանալ թէ՝ այս բոլորը ի՛նչ ուժ կը ներկայացնեն, եւ մանաւանդ ի՛նչպիսի գաղափարներով կը խանդավառուին:

Հասկնալի է,— նախկին պատերազմիկ թէ լեգէոնական երբ ժողով կը գումարեն եւ Միութիւն կը կազմեն, ամէն բանէ առաջ ունին իրենց սեփական հոգերը: Անճար կամ անկար—հաշմանդամ—ընկերներ կան, իրաւունքի եւ նպաստի խնդիրներ, եւն.:

Պէտք է մենք ալ մեր բաժինը կատարենք, այդ հոգերը թեթեւցնելու համար:

Արդ, այս ներքին հոգերով կը վերջանա՞յ «նախկին»ներուն պարտականութիւնը:

Մանաւանդ անոնք որ ոչ հաշմանդամ են, ոչ ալ թշուառացած, ինչո՞վ կ'արդարացնեն իրենց համախմբումը՝ իբրեւ միութիւն:

Աւելի պարզ խօսելով, Փարիզի Սպայից Միութիւնը եւ Ֆրանսական բանակի նախկին հայ կամաւորներու Միութիւնը, որոնք տարին քանի մը անգամ կը փայլին հանդիսաւոր առիթներու մէջ, ինչո՞վ կը փայլին տարուան մնացեալ օրերը:

Երեկոյթ, պարահանդէս, պաշտօնական կապեր, ուխտադնացութիւն,— ըսելիք չունինք այս բոլորի մասին: Առօրեայ անհրաժեշտութիւններ են եւ օգտակար:

Բայց, այդ երկու Միութիւնները ի՞նչ կը բանին վաղուան համար:

Ունի՞ն որ եւ է ծրագիր: Կը կատարե՞ն ո՛ր եւ է աշխատանք: Պարտականութիւն կը զգա՞ն թէ՛ իրենց գիտելիքները կատարելագործելու եւ թէ՛ ուրիշները վարժեցնելու:

Երէկ, չատ – չատերը բան մը չէին գիտեր, երբ յանկարծ ռազմաղաչտ ջչուեցան:

Վաղը նոյն անակնկալը կրնայ պատահիլ եթէ ոչ իրենց, գոնէ ուրիշներուն:

Արդ, երբ ամբողջ աշխարհ անընդհատ կը սրբագրուի եւ կը նորոգուի, մե՞նք ենք որ պէտք չունինք ո՛ր եւ է պատրաստութեան ...

Աւելի անվնաս հարց մը,— Այդ երկու Միութիւնները ինչո՞ւ չեն կրնար գտնել բանաձեւ մը, ի հարկին մէկ դրօշի տակ համախմբելու համար «նախկին»ները — Ֆրանսական կամաւոր, ռուսական կամաւոր, հայկական կամաւոր, լեգէոնական, կիլիկեան, կովկասեան, ամերիկեան եւն.:

Եթէ անկարելի է բոլորը ոգեւորել քաղաքական միեւնոյն նպատակով, դժուա՞ր է կապել գոնէ արհեստակցական – զինուորական գիտութեան ճակատին վրայ:

Կոչերն ու կնիքները բաւական չեն լրացնելու համար մեր հիմնական պակասը,— ուժ, կազմակերպութիւն եւ կարգապահութիւն:

Գոնէ այս հարցին մէջ ազատ ըլլայինք պզտիկ փառասիրութիւններէ եւ տեղական հայրենասիրութենէ, որ այնքան վարակած է Հայը· Միութիւնները:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Հիթլէրականները կը շարունակեն շփոթել ՀԱՅՆ ՈՒ ՀՐԵԱՆ

—·—

ՏԵՍԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Պերլինէն կը գրեն մեզի·—

Հիթլէրական քանի մը թերթեր կը չարունակեն աննպաստ, երբեմն չատ խիստ յօդուածներ հրատարակել Հայերու մասին: Հիմնական պատճառը այն է որ, մեզ ցեղակից կը համարին Հրեաներուն: Եւ որովհետեւ Հրեաներու հանդէպ իրենց բռնած դիրքը եւ քաղաքականութիւնը որոշ է եւ կորուկ, ուստի եւ մենք յաճախ զոհ կը դառնանք թիւրիմացութեանց: Կ'աշխատինք ի հարկէ, որչափ կարելի է ցրուել այդ նախապաչարումը, պաշտօնական հիմնարկութեանց եւ ծանօթ անհատներու միջոցաւ, յանուն Հայ-Գերմանական ընկերութեան: Այս նպատակով վերջերս տեսակցութիւններ տեղի ունեցան ծանօթ անձերու հետ: Անցեալ չաբթու Տօքթ· Ա· Արեղեան այցելեց Ֆոն Լէէբսի, որ հեղինակութիւն մըն է օրուան իշխանութեան աչքին: Լէէբս վերջերս գրքոյկ մը գրած էր Հրեաներուն դէմ, Հայերն ալ խառնելով անոնց հետ: Այս առթիւ ըսեմ որ էր Հրեաներուն դէմ, Հայերն ալ խառնելով անոնց հետ: Այս առթիւ ըսեմ որ ամէն տեղ ալ միեւնոյն խօսքերը կը կրկնեն·— մէկ Յոյնը իր խորամանկութեամբ եւ նենգութեամբ ծօթը Հրեայ կ'արժէ, մէկ Հայը՝ 7 Յոյն, որով Հայը 49 անգամ աւելի վտանգաւոր է քան Հրեան: Լեւանտէն վաճառականներու սարքած այս գարշելի սուտը իմաստութեան աղբիւր է դարձեր բոլորին համար:

Տօքթ· Արեղեանի լուսաբանութիւնները լսելէ յետոյ, Ֆոն Լէէբս անկեղծօրէն խոստովանած է իր սխալը եւ անծանօթութիւնը հայ ժողովուրդի մասին: Միեւնոյն ատեն խոստացած է ուղղել իր սխալը երկու նոր յօդուածներ գրելով:

Մինչեւ այսօր այստեղ ո՛ եւ է Հայու մը հասցուցած չենք, եւ մեր հայրենակիցները բոլորն ալ իրենց գործով կը զբաղին: Ընկերութիւններ եւ թիւրիմացութիւններ միշտ կրնան ծագիլ, ինչպէս ուրիշ երկիրներու մէջ: Այս առթիւ, անհրաժեշտ է որ մեր թերթերը զգուշութեամբ քաղեն Գերմանիոյ վերաբերեալ տեղեկութիւնները, որոնք յաճախ սխալ են կամ չափազանցուած:

«Մեկ ինչ եղավ, դուխ տանուտէր»

—·—

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ԹԵՐԹԻ ՄԸ ԴԱՒՆՈՒԹԻՒՆԸ՝ ՀԱՅԵՐՈՒ, ՔԻՒՐՏԵՐՈՒ ԵՒ ՀՐԵԱՆԵՐՈՒ ԴԷՄ

Սուրիոյ «էլ Ասըֆէ» շաբաթաթերթին խմբագրապետը կը գրէ, վերի խորագրին տակ·

— « Օտարներ եղանք:

Օտարներ եղանք օտարներու հոսանքին առջեւ, որոնք խուժած են մեր հայրենիքէն ներս եւ կը սպառնան մեր գոյութեան եւ մեր կեանքին:

Օրէ օր մեր հայրենիքը կը լեցուի աշխերով, Քիւրտերով, Հրեաներով եւ Սիւրիանիներով: Ամէն օր նոր մարդիկ եւ նոր դէմքեր, բոլորն ալ օտար, կը թափին մեր հայրենիքը իրենց վտառած երկիրներէն, որովհետեւ միայն մեր հայրենիքին դուռները բաց կը գտնեն իրենց առջեւ:

Ա՛ռ հասարակ մենք լայն հիւրասիրութեամբ կ'ընդունինք հիւրերը· սակայն հիմա անոնք այնքան չատցած են որ, մեր առեւտրական հրապարակներն ու արհեստները գրաւած են: Միեւնոյն ատեն լեցուցին ու մեծամասնութիւն կազմեցին մեր մարզահամարի տետրակներուն մէջ: Նմանապէս մեր պետական ու հանրային հիմնարկութիւններու մէջ պաշտօններ ստացան: Մեր երկիրը դարձաւ Բաբելոն մը:

Եւ այդ պատճառաւ տագնապը աւելի սաստիկ եղաւ: Հայերը մեզմէ առած դրամները կը պահեն իրենց գրպանը եւ չատ չատ իրարու հետ չրջանառութեան մէջ կը դնեն·ոչ մէկ Հայ տեղացիի մը հետ առուտուր կ'ընէ: Նոյնը կ'ընեն նաեւ Լեհերն ու Ռուսերը: Որով մեր երիտասարդութիւնն ու ժողովուրդը դրամ չի կրնար գտնել:

Հայերու, Քիւրտերու եւ Հրեաներու ներկայութիւնը ճիշդ է որ դիները ժանգուց· սակայն աղէտին բուն պատճառը արդէն տակէ կը սկսի· որովհետեւ մեր աչխատաւոր դասակարգը այդ պատճառով կը ստիպուի կէս գնով աչխատիլ եւ նիւթական ծանր տագնապի ենթարկուիլ:

Մեղքը մարզպանութեան է· այն է որ Հայերու եւ Քիւրտերու առջեւ բացած է մեր դուռը եւ ով գիտէ, վաղը գուցէ բանայ նաեւ Հրեաներու առջեւ...»:

*** Անցեալ չաբթու Պաղեստինէն Պէյրութ հասաւ հռչակաւոր Բոչիլտի գործակատար Պ· Թրիկոն, որ պիտի չարունակէ բանակցիլ Լիբանանի կառավարութեան հետ, Սայտայի եւ Սուրի միջեւ, ծովեզերեայ ընդարձակ տարածութիւններ գնելու համար:

Վերջերս Սիոնական Հրեաները զանազան ուղղութիւններով բանակցութեան մէջ են Լիբանանի կառավարութեան եւ մարզպանութեան հետ, ընդարձակ հողեր գնելու համար: Կ'երեւի կառավարութիւնը տրամադիր է Սուրի չրջաններու հողամասերը ծախելու:

Ըստ տեղական թերթերու հրատարակութեանց, Պ·Բոչիլտ հրեայ նոր զաղութներ կ'ուղէ հաստատել Լիբանանի մէջ, իբրեւ չարունակութիւն Պաղեստինի հրէական գաղութներուն:

Նոր ստահոգութիւններ Ամերիկայի մէջ

▪▪▪▪▪▪▪▪

ՆՈՐ ԵՒ ԾԱՆՐ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Մ· Նահանգներու ճարտարագործական վերակազմութեան լիազօրը նոր ազդարարութիւն մը ուղղեց գործարանատէրերուն, չչեռնելով կացութեան ծանրութիւնը: Այդ ազդարարութեամբ, լիազօրը կ'ըսէ թէ բոլոր ճարտարագործութիւնները ծանր տագնապի մը պիտի մատնուին երկու – երեք ամիսէն, եթէ գործազրկութիւնը չնուազի եւ եթէ աչխատավարձքերը չաւելնան համաձայն ապրուստի սղութեան:

« Գիներու այսօրուան յաւելումը այնքան արագ է եւ այնպիսի վերիվայրում կը պատճառէ որ, գնելու միջոցները բացարձակապէս անբաւական կը դառնան, ինչ որ անկարելի պիտի դարձնէ ճարտարագործական վերակազմութիւնը, եթէ չարունակենք 12 միլիոն գործազուրկ ունենալ: Երկրին ճակատագիրը ձեր ձեռքն է »:

Լիազօրը մօտերս նախագահ Ռուզվելթի պիտի ներկայացնէ ծրագիր մը, որով բոլոր ճարտարագործական հաստատութիւնները բարոյապէս պարտաւոր պիտի ըլլան անմիջապէս գործազուրկ բանուորներ ունելու:

Հրեաներու վիրաւորի ցոյցը Լոնտոնի մէջ

Ինչպէս գրած էինք, յուլիս 20ին հսկայ ցոյց մը տեղի ունեցաւ Լոնտոնի մէջ, բողոքելու համար գերմանական կառավարութեան խստութեանց դէմ: Ցուցարարներուն թիւը կը հասնէր 40—50,000ի: Առաջին անգամ էր որ Անգլիոյ Հրեաները այսքան բազմութեամբ կը համախմբուէին: Ցուցարարները խիստ չարժելով անցան Լոնտոնի փողոցներէն, ուղղուելով դէպի Հայտ Փարքի դահլիճը: Թափօրին երկայնութիւնն էր երկու քիլոմեթր: Բազմութեան մէջ կը տեսնուէին պատկառելի նահապետներ, պատերազմի հաշմանդամներ, ամբողջ ընտանիքներ՝ դեռատի զաւակներով, ինչ որ բաւական ատեն խանգարեց երթեւեկը: Ցուցարարները խմբուած էին համաձայն իրենց արհեստներուն եւ իւրաքանչիւր խմբակցութեան առջեւէն կ'երթային երիտասարդներ՝ խոշոր դրօչակներով որոնց վրայ գրուած էր·— « Անկե՛ղ հաւատաքննութիւնը: Անտանելի է Գերմանիոյ մէջ եղած հալածանքը: Ձեռք չառնենք գերմանական ապրանքները » եւայլն: Երբ բազմութիւնը մօտեցաւ հաւաքավայրին, կազմակերպիչները տուին իրենց վերջին հրահանգները, չչեմելով·

— Մեր դատը արդար է, բայց զգուչացէք ո՛ր եւ է բռնութենէ· մնայուն ի գերեւ հանեցէք այն բոլոր ջանքերը որ կ'ըլլան ձեզ ձեր ընկերներէն բաժնելու համար:

Հայտ Փարքի մէջ, յատկապէս չինուած բեմերու վրայ, բանախօսները պարզեցին գործուած անարդարութիւնները, ապատիեղով... քաղաքակիրթ մարդկութեան խիղճին:

Տոլարին անկումը եւ Անգլիոյ մտահոգութիւնը

Լոնտոնի մէջ խոր մտահոգութիւն կը պատճառէ տոլարին անկումը: Զոթեքչաբթի օր մէկ ստերլինը կ'արժէր 4·86 տոլար, հինգչաբթի քիչ մը բարձրացաւ, հասնելով մինչեւ 4·70ի, բայց յետոյ նորէն իջնաւ: Այս ելեւէջները ծանրապէս կը վնասեն Անգլիոյ վաճառականութեան: Ա՛ռ այժմ Բրիտանական դրամատունը ամուր կը պահէ ստերլինը: Բայց, անսպառ չեն պաշտպանութեան միջոցները, եւ ընդհանուր տրամադրութիւն մը կայ ստերլինն ալ ձգելու, իբրեւ հակազդեցութեան միջոց: Այս ուղղութեամբ մասնաւորապէս կը ճնշեն Քանատա, Աւստրալիա եւ Հնդկաստան: Անգլիոյ արտածողներն ալ վախնալով ամերիկեանվաճառամարտէն, կըստիպեն որկառավարութիւնը կարճ կապէ իր սպասողական քաղաքականութիւնը եւ հետեւի Մ· Նահանգներու օրինակին: Միւս կողմէ, տրամադրութիւն կայ կայսերական ինքնավար դրամ մը հաստատելու:

Թուրք մարզիկներ Մոսկուայի մէջ

—·—

ԳԱՐԱԽԱՆԻ ՓԱՌԱԲԱՆԱԿԱՆ ԽՕՍՔԵՐԸ

Պոլսէն Թուրք մարզիկներու խումբ մը գացած է Մոսկուա, չարք մը մրցումներ կատարելու համար: Առաջին մրցումը տեղի ունեցաւ յուլիս 15ին, Մոսկուայի մէջ: Ա՛նկէրը մրցումներ պիտի կատարէ նաեւ Լէնինկրատի, Խարքովի եւ Օտեսայի մէջ:

Թրքական խումբը չերմ ընդունելութիւն գտաւ ամէն տեղ, Օտեսայէն մինչեւ Մոսկուա: Այս առթիւ արտաքին փոխ – գործավար Գարախան (հայ) հետեւեալ յայտարարութիւնները ըրաւ·

— « Ա՛նրհրդային երիտասարդութիւնը Թուրք մարզական պատուիրակութեան հանդէպ կը ցուցնէ չահագրգռութիւն մը որուն խմաստը չատ լաւ կը հասկցուի: Այս չահագրգռութիւնը կ'ապացուցանէ թէ Թուրքեւխորհրդային բարեկամութիւնը արդիւնք չէ միայն դիւանագիտական գործունէութեան, այլ եւ երկու ազգերու սերտ գործակցութեան: Անցեալ տարի մենք ողջունեցինք Ըսմէթ փաչայի պատուիրակութիւնը: Այս ուղեւորութիւնը նոր ճամբայ մը բացաւ երկու երկիրներու գործակցութեան՝ ճարտարագործական գետնի վրայ: Գիտական եւ մչակութային գործակցութիւնը կարեւոր դեր մը կը խաղայ Թուրքեւխորհրդային յարաբերութեանց մէջ: Մարզական չարժումն ալ առաջնակարգ դիրք մը կը գրաւէ այս գետնին վրայ: Ա՛նրհրդային մարզական երիտասարդութիւնը անտարակոյս այս անգամ ալ պիտի գիտնայ արժանի ձեւով դիմաւորել Թուրք հիւրերը »:

Գերմանիա եւ Վատիկան ստորագրեցին

Յուլիս 20ին, Հռոմի մէջ պաշտօնապէս ստորագրուեցաւ Գերմանիոյ եւ Վատիկանի միջեւ կնքուած պայմանագիրը (քընքորտա): Գերմանիոյ լիազօրն էր փոխ – վարչապետ Ֆոն Փափէն, իսկ Վատիկանի ներկայացուցիչը՝ կարտինալ Փաչէլլի:

Ֆոն Փափէն չեչտելով այս համաձայնութեան կարեւորութիւնը, յայտարարեց թէ Վատիկան համոզուած է որ ան պիտի նպաստէ անաստուածութեան դէմ մղուած պայքարին:

Պայմանագրին ստորագրութեան առթիւ, պապական պատուանշանին մեծ խաչը նուիրուեցաւ Ֆոն Փափէնի:

Հիթլեր-Հենտրսըն տեսակցութիւնը

Պ· Հէնտրսըն, զինաթափութեան խորհրդաժողովին նախագահը, առջի օր երկար տեսակցութիւն մը ունեցաւ Պ· Հիթլէրի հետ, Միւնիխի մէջ: Ա՛նոյակցութեան կը մասնակցէր Գերմանիոյ արտաքին նախարարը: Տեսակցութենէն յետոյ, կարճ դեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ քննուեցան այն խնդիրները որ լուծում գտած չէին Ժընեւի խոսակցութեանց մէջ:

Ինչպէս յայտնի է, Պ· Հէնտրսըն օգտակար կը գտնէ տեսակցութիւն մը՝ Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ վարչապետներուն միջեւ: Քաղաքական չրջանակներու մէջ կը կարծեն թէ անհրաժեշտ է դիւանագիտական երկար աչխատանք՝ յաջողցնելու համար այս տեսակցութիւնը:

Ընկերվարական կուսակցութեան Վարիչ Մարմինը կը սպառնայ երեսփոխաններու

Ընկերվարական կուսակցութեան Վարիչ Մարմինը առջի օր քննութեան առնելով անհնազանդ երեսփոխաններու խնդիրը, կարճ ազդարարութիւն մը հրատարակեց, որպէսզի զգուչանան խօսքը գործի վերածելէ: Ազդարարութիւնը կ'ըսէ·

— « Կարգ մը երեսփոխաններ իրենք զիրենք կուսակցութեան կամքէն վեր դասելով, խմբագրած են յայտարարութիւն մը որ, եթէ անոր չաջորդեն ծանուցուած գործերը, զիրենք պիտի դնէ բացայայտ ապստամբութեան վիճակի մէջ՝ հանդէպ կուսակցութեան եւ պիտի ենթարկէ ազգային համագումարով նախատեսուած պատիժներու հարուածին: Վարիչ Մարմինը ունենալով դիտակցութիւնը իր պատասխանատուութենց, կը խնդրէ բոլոր ընկերներէն վճռապէս համախմբուիլ իր չուրջը եւ դիւրացնել իր պաչտօնին կատարումը»:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԸՆԿԵՐՎԱՐԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԱԶԳԱՅԻՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

«ՀԱՐՑԸ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ Է, ՎՃԻՌՆ ԱԼ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՊԵՏՔ Է ԸԼԼԱՑ»

Նախ քան խորհրդարանական հատուածի զեկուցումը, սեղանի վրայ դրուած էին երկու նախնական առաջարկներ՝ մէկը Պրաքի, միւսը՝ Ռընոտէլի կողմէ։

Ջերմ ծափերու մէջ Պրաք բարձրացաւ ամպիոն եւ առաջարկեց իր «միութիւնը» անխախտ պահելու բանաձեւը։

Ահա այդ բանաձեւը, իր էական մասերուն մէջ.— «Բոլոր շրջանները (դաշնակցութիւն), որ հաւաքուած են այս ազգային համագումարին մէջ, կը խոստանան ենթարկուիլ անկէ բխող վճիռներուն, համաձայն կազմակերպութեան ներքին կանոնագրին, եւ ո՛ր եւ է պատճառով չեն բաժնուիր»։

Եւ Պրաք միաժամանակ աւելցուց, թէ «իբրեւ հին վեթերան մըն է որ կը խօսի եւ չեմ ուզեր տեսնել քանդուած մեր այնքան փայփայած միութիւնը, որուն համար տարիներշարունակեսմ ամբողջ կորովով աշխատեր եմ։ Ի՞նչ է կարգապահութիւնը։ Կարգապահութիւնը, իրականօրէն, վերանորոգուած երգում մըն է, որ մեզմէ իւրաքանչիւրը ըրած է երբ կը մտնէ մեր կազմակերպութեան մէջ։ Եւ դիմելով ձեզ, կը խնդրեմ որ ի յառաջագունէ, դուք դաք եւ ըսէք թէ՝ ի՞նչ ալ ըլլայ այս ժողովին տալիք վճիռը, մենք միութեան հետ ենք եւ կ'ուզենք անպայմանն պահել զայն։ Եթէ ատիկա ըսէք, ես այլ եւս հերձուածի վտանգ մը չեմ տեսներ»։

Պրաքի սրտագին խօսքերը ընդունուեցան ջերմ ծափահարութիւններով, իբրեւ հին վաստակաւոր գործիչի մը, որ չէր ուզեր տեսնել իր գաղափարական չէնքին խորտակումը։ Պրաքի խօսքերը շատ կը յիշեցնէին Սամպան՝ Թուրի խորհրդաժողովի առեն, երբ սրտառուչ յորդոր կը կարդար Քաչէնին, Ֆրօսարին (այժմ ընկերվ.) եւ ուրիշներու։

Պրաքէն յետոյ խօսք առաւ Ռընոտէլ եւ յայտարարեց, որ իրենք ալ ջերմ կուսակից են «միութեան փրկութեան», սակայն բաւական չէ միայն խօսքով նուիրագործել, այլ պէտք է գործնականօրէն ապացուցանել եւ խօսքն կը կարդայ իր (Վառի չրջան) բանաձեւը.— «Միութեան փրկութեան եւ համերաշխ գործակցութեան համարՓարիզիհամագումարը կ'որոշէ չեղեալ նկատել բոլոր այն որոշումները, որ պատրաստուած էին այս ժողովէն առաջ։ Կ'առաջարկենք սակաւաթիւ յանձնախումբի մը յանձնել այդ որոշումները, ուր, անշուշտ, ներկայացուած ըլլան բոլոր հոսանքները, որպէսզի նոր, բանաձեւ մը պատրաստուի եւ քուէարկութեան դրուի, ըլլայ այս ժողովին վերջը, ըլլայ յառաջիկայ համագումարին եւ ըլլայ նոյն իսկ կուսակցութեան բոլոր անդամներու ան֊հատական կարծիքն առնելով։ Յանձնախումբը կը չնայ համադրել բոլոր ձգտումները, մեթոտներն ու թաքթիքը՝ համաձայն արդի քաղաքական ծանր պայմաններուն»։

Այս բանաձեւի ընթերցումէն յետոյ, Ռընոտէլ դիմելով ժողովականներուն ըսաւ.—

«Ընկերներ, պլատոնական զգացումներով չէ որ միութիւնը կը փրկուի Որհրդարանական մեծամասնութեան եւ կուսակցութեան մեծամասնութեան տարակարծութիւնը չատ խորունկ քաղաքական արմատներ ունի, ճիշդ այնպէս ինչպէս 1919ին եւ 1920ին։ Ոչ բաղձանքներով եւ ոչ կարգապահական սովորական պատիժներով հարցը կը լուծուի։ Երեւոյթները ձեղի չեն հնազանդիր, դիտցէք որ մեր տագնապը դուռ֊դուռ կ'ընթանայ դրամատիրական տագնապին հետ։ Դուք մեզմէ մի սպասէք քմահաճ բաժանում եւ ոչ ալ հերձուած։ Եթէ դուք կը դնէք որ մեր տեսլը ձեր քով չէ, պէտք է ըսէք մեզ։ Անոնք, որ դուք այ թեւ կ'արակէք, ձեզ կ'արժեն։ Անոնք ընկերվարութիւնը ձեղի չափ լաւ սերտած են։ Անոնք իրենց ամբողջ կեանքը տրամադրած են ընկերվարութեան։ Եւ թէ, նոյն իսկ, քաղաքական եւ անհատականքարոյականի տեսակէտով աւելի բարձր են անոնցմէ որ դիրէնք կը հարուածեն այսօր։ Եւ այս բոլորը կ'ըսեմ ձեզ, որպէսզի կուսակցութիւնը կտսկած չունենայ մեր անկեղծութեան վրայ»։

Եւ ահա վիճաբանութիւնները սկսան տաքնալ։ Ռընոտէլը հաղիւ իր ճառը վերջացուցած, բեմ եկաւ Վէնսան Օրիոյ եւ բաւ.— «Երկու առաջարկ կայ հոս, մէկը Պրաքի, միւս Ռընոտէլի։ Ռընոտէլի բանաձեւը ունի իր պաշտպանելի կողմերը, ինչպէս քննական յանձնախումբի մը կազմութիւնը, բայց ինչ կը վերաբերի չեղեալ նկատելու «անցեալը», անընդունելի է։ Թէ մէկ եւ թէ միւսը, եթէ կարգապահական ճիգ մը թափէք, ամէն ինչ կը հարթուի»։

Ապա առաւ եւ Ջիրմանկին՝ ձախակողմեան մեծամասնութեան կուսակիցը եւ յայտարարեց։ «Մենք ալ ջատագով ենք միութեան, սակայն մենք համոզուած ենք, որ այդ միութիւնը չի կրնար պահպանուիլ, եթէ մենք կուսակցութեան ուժն ու վճռական իրաւունքները չյայտնենք։ Մենք չենք կրնար մոռնալ խորհրդարանական խմբակի յայտարարութիւնը, որ կ'ըսէր 79 հոգիի անունէն, իրենք ապառնալիք թէ «Պատիժ սահմանելու ամէն ցանկութիւն, համազօր է հերձուածի»։ Միայն այդ նախադատութիւնը, որ կ'ուզէր կուսակցութեան մեծամասնութիւնը ենթարկել վճռքրամանութեան, մենք չպիտի ընդունինք»։ Ապա եւ Մառքէն՝ Պոատսի երեսփոխանն ու քաղաքապետը եւ յուզիչ չեչտերով յայտարարեց թէ «Մեր կեանքը երեսուն տարիէ ի վեր խառնուած է կուսակցութեան կեանքին հետ։ Երբ դուք կը դնէք մեզ երկընտրանքի մը առջեւ,— պարսաւել ինչ որ մենք կը նկատենք ճշմարիտ եւ ուղիղ, եւ կամ խզել մեր կապերը կուսակցութեան հետ, որուն կապուած ենք երկար տարիներէ ի վեր — դուք կը դնէք մեզ ողբերգական կացութեան մը առջեւ։ Քաղաքացիները՝ ընկերվարական ճշմարտութեանց եւ բանուոր դասակարգի չահերուն համապատասխան վճիռ մը տալն է»։

Ապա եւ կուսակցութեան լիսը՝ Լէօն Պլումը եւ նախապատերազմեան առաջարկ բերաւ Պրաքի բանաձեւին ի նպաստ։

Ժողովը անցաւ քուէարկութեան եւ Պրաքի բանաձեւը ընդունուեցաւ մեծամասնութեամբ։ Իսկ Ռընոտէլի բանաձեւին դէմ քուէարկեցին 2556, ձեռնպահ՝ 692, թէր՝ 815 հոգի։

Ռընոտէլի այս առաջին պարտութենէն յետոյ, շատեր կարծեցին որ այլ եւս անդրդ մնալը աւելորդ է եւ պէտք է պատրաստուին ժողովը ձգելու։ Սակայն այդպէս չեղաւ։ Անոնք մնացին մինչեւ վերջ եւ մաքառեցան։

Ապա, իսօք արուեցաւ խորհրդարանական հատուածիզեկուցարերմարսէլ Տէյլին, որ դիմիթէ ու տաղանդաւոր, երիտասարդ հռետոր մըն է եւ կուսակցութեան ապագայ դեկավար ըլլալու մրանդամային անմրցակից մէկը։

Տէան իր զեկուցումը բաժնած էր երեք մասի։ Առաջին մասին մէջ ան քննութեան առաւ ելմտացոյցի քուէարկութեան խնդիրը եւ ըսաւ.—«Որհրդարանական խմբակը եթէ չքուէարկէր ելմտացոյցը եւ կառավարութիւնը տապալուէր, արդի մեծամասնութիւնը պիտի վոխարինուէր ուրիշ մեծամասնութեամբ մը եւ ընկերվարական հատուածը պիտի մնար ընդդիմադիրի դերին մէջ, հակառակ Ա֊վինեօնի որոշման։ Որհրդարանական հատուածի մեծամասնութեան կամքը, պէտք է ըլլայ կամքը նաեւ ամբողջ Որհրդարանական հատուածի»։ Երկրորդ մասին մէջ Տէա ներկայացուց ընկերվարական երեսփոխաններու վարած քաղաքականութեան չնորհիւ ստացուած արդիւնքները, որոնք հասանարար չատ աւելի պիտի ըլլային, եթէ չարքերու կողմէ թերագնահատուելու երեւոյթը չըլլար։ Թուենք այդ արդիւնքներէն մէկ քանիները միայն, օրինակ՝ հանրային ապահովութեան օրէնքի պահպանումը, անգործներուն օժանդակութեան հարցը, առեւտրական պայմանագրութեան վերաքննութիւնը, այգեգործներու եւ գիւղացիներու ի նպաստ քուէարկուած օրէնքները, եւն.։ Եւ յարեց.

— «Ի հարկէ, մենք չեզոփոխութիւն չբերինք, բայց դուք ալ չպահանջեցիք որ խորհրդարանական հատուածը չեզոփոխութիւն ընէր»։

Իսկ զեկուցման երրորդ մասին մէջ, Տէա քննութեան առաւ զուտ քաղաքական հարցերը։ Կարելի չէ, ըսաւ, ընկերվարական տագնապը լուծել կարգապահական կանոններով եւ«չոր կառափնատով»։ Ա֊վինեօնի համագումարի առաջարկները բազմազան մեկնութեանց կրնան ենթարկուիլ, չըսելու համար հակասական մեկնութեանց։ Մենք անվերջ չենք կրնար ընդդիմադիրի դերին մէջ մնալ, առանց մնալ ուժեղ։ Դուք ալ, նթէ քննենք, համամասն չէք ձեզի հետ։ Մեզի պէտք է որոշակի ըսէք, թէ խորհրդարանական հատուածը ի՞նչ քաղաքականութեան պիտի հետեւի, Ա֊վինեօնի գծած քաղաքականութե՞ն, թէ մութ յետնորեան ծառայելու քաղաքականութեան։ Ընկերներս մեծամասնութիւնը որ ձեր եռեւ կեցած է, հակամէտ է ընդդիմադիրի դերին մէջ դնել մեզ։ Ապա, այն ատեն պէտք է բացորոշ կերպով ըսէք եւ կշռէք անկէ բխող հետեւանքները։

Հալէը քաղաքական է։ Ձեր վէճերն ու վճիռն ալ պէտք է ըլլան քաղաքական»։

Վ. ՀԱՄԲԱՐՁՈՒՄԵԱՆ

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ՄԱՐՍԷՅԼԷՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ԱՐԵՆՈՒՀՇՆԵՐՈՒ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍԸ

Մարսէյլի Ծուլիսեան առաւօտը կը նայ մեզի տալ բոլոր հրապոյրները Հայաստանեան բնութեան։

Կանաչին ամէնէն ընտիր գոյները, պայծառ արեւի չողերուն տակ պայքարուն, դաշտեր՝ իրենց զգլխիչ գեղեցկութիւններով, բարեխառնութեան հրաշալիքները իրենց անանուն գրաւչութեամբ, յաճախ կը հարկադրեն բաղդատել երկու վայրերը։

Բարակ հով մը, որ ծովէն կը ծնի եւ աշակողմեան անտառներու կանաչներն ու ափերները շոյելով կը նուազի ու կը մեռնի, չղարշով մը կը վարագուրէ մեր նայուածքները։ Լուռ ենք բոլորս։ Կը քալենք գլխիկոր առանց իրար նայելու։ Շատուոր ենք։ Տխուր ու սրտակեղեք վերյիշում մեր հայրենի բնագաւառներէն, անանուն Աստծու մը հրամանով թեւ առած, եկած են ու կողպէք դրած մեր, մեծերուս լեզուներուն։ Լուռ մեզի կը նային հայ պզտիկները զարմացած։

Բնիկները մեզ կը դիտեն հարցական ակնարկներ փոխանակելով։

Ու կը քալենք, փոքրիկ բարձունքն ի վար։

— Ո՞ւր է, եռագոյն չկայ, ինչո՞ւ չեն կախեր կը հարցնէ ծերուկ Քարբերդի մը իր Սեբաստացի դրացիին։

Բոլոր գլուխները կը բարձրանան ու բոլոր յուշերն ու մտածումները բարակ ապակիէ շիշի մը պէս կոտրկոտոր կ'ըլլան, կը փոչիանան, եւ այդ բոլորի փոխարէն մեր դիմաց կը ցցուի, կարճ ու հաստ կաճղի մը նման, սրճարանապետը իր մշտածիծաղ կնոջ հետ։

Հայ գաղթականը չատ սիրտեր է ուրախացուցեր իր տատապագին աչքառանքով վաստակած լումաներովը, ու այս զոյգն ալ անոնցմէ է, որոնք առիթ ունեցած են օգտուելու մեզմէ ու ճանչցած են Տարօն ու Սալնոյ ձորի Սեբաստիոյ, Խարբերդի եւ ուրիշ մեր միութիւնները։

Գիտեն թէ ո՛ր միութեան հանդէսը բազմամարդ կ'ըլլայ եւ իրենց համար հասութաբեր։ Մանաւորաբար զոհ են Տարօնցիներէն։ «Մեծ միութիւն է, չատ գարեջուր կը ծախենք», կ'ըսէին սրճարանի այս թագաւորն ու թագուհին։

Գարեհդը կիսով չափ լեցուած է արդէն ու ինքզինքս Ս. կարապետի, վարագի կամ ուրիշ վանքերու պարտէզներուն մէջ կը զգամ։

Ծիր ատաղիկները հայրենի ուխտագնացութեան վայել ու պաշտօնական կերակուրներու պատրաստութեամբ զբաղած են, Աստուծոյ բարիքը հայ սեղանին յատուկ առատութեամբ պար կուգայ սեղաներու վրայ։

Մամիկները հոս, չերեփներու տրաքալութենէն զուրկ, օճախներու մէջ ճթճթացող չոր չիւղերուն բոցերուն ու պարո՛ն — պարո՛ն բարձրացող ծուխերուն կարօտ, կը խոկան։

Հայ մանուկներ, պանդոկներու ճնշող մթնոլորտէն ու պանդոկապետներու սպառնալիքէն ազատ, կը վազվզեն, կը ճչան, կը թաւալին։

Հասարակութիւնը, հանդիսականներու բազմութիւնը ծաղկեփունջ մըն է արդարեւ։ Մեր հայրենի բոլոր չրջաններէն հաւաքուած Հայերու, հայ բարքերու, սովորոյթներու, գաւառաբարբառներու հայ ծաղկեփունջ մը՝ Ֆրանսական տարազով զգեստաւորուած։

×

Հանդիսավարն էր Սէնթ — Անտրէի պարեզը։

(Ծուլիս 9 կիրակի, կէսօրէ ետք)։ Օր. Մանուշ Մարտիրոսեան բացաւ հանդէսը, հրաւիրելով խումբը «Մեր Հայրենիք»ը երգելու, որմէ անմիջապէս ետք նոյնպէս յանկարծ ունկնդրուեցաւ «Մարսէյէզը»։

Հանդէսի Ա. բաժինը յատկացուած էր գայլուկներուն եւ թեւիկներուն, որոնց երեւումը բուռն խանդավառութիւն պատճառեց ներկաներուն։ Գառասունէ աւելի այդ փոքրիկները հագուած էին միօրինակ, եւ օրինակելի ըլլալու չափ վայելուչ էին։

Իրենց չարժումները կիրթ էին, ատորժելի, արտայայտութիւնները համարձակ, ձայները հնչեղ։ Թէ արտասանութիւնները եւ թէ երգերը (մանկական, սկաուտական) կ'արտայայտէին առանձին ընդունակութիւններ եւ կը յայտնաբերէին լուրջ ու կանոնաւոր աշխատանք մը, որ չէ պլացուած այդ պզտիկներուն, իրենց մեծերուն կողմէ։

Ուշագրաւ էր հինգ տարեկան տղու մը, երգչախումբին չափ տալու պարագան եւ վեց տարեկան աղջկան մը երգ (սօլօն) որ խորապէս ազդեց բոլորին վրայ։

Առաջին բաժնի վերջաւորութեան, նոյն խումբն բեմի վրայ մղացին 5–6 տարեկան փոքրիկներէն տասներկու հոգի, որոնք մեծ յաջողութեամբ կատարուած ծնծղայի մարզանքով զարմանք պատճառեցին բացի հանդիսականներէ նաեւ քովինի պարտէզներէն դիտող տեղացիներու եւ քանի մը սկաուտ խմբապետուհիներուն եւ մարզիչներուն։

Այս ընդհանուր ոգեւորութեան մէջ բեմ հրաւիրուեցաւ տիկին Վ. Շահպաղեանը, որուն բեմախօսական կարողութիւնը տիտիարար անակնկալ մը եղաւ բոլորիս համար։

Տիկինը իր խնամուած բանախօսութեամբ երեւան հանեց դաստիարակութեան ու կրթութեան դերը եւ առանձնապէս ու մասրամասնօրէն զբաղեցաւ ելմտացոյցի կարեւորութեամբ, խիստ յուզիչ եւ ոգեպարար յորդորներով սրտապնդեց ու քաջալերեց Մարսէյլի արենուշներու մատաղատի դեկավարները եւ մանաւորաբար Օր. Մարտիրոսեանը։

Բանախօսութեան ընթացքին թէ սկաուտները եւ թէ դպրոցական պզտիկները խնդուած էին բեմին առջեւ եւ լուռ ու կարգապահ մտիկ կ'ընէին։ Մինչ մեծերը պէտք եղածէն պակաս կարգապահ էին ու խումբ մ'ալ Հայեր հերոսութիւն համարած էին «Թաւլու» խաղալ։

Երկրորդ բաժինը բացուեցաւ «Մասիսի ճակտին» քայլերգով, որուն հետեւեցան հայ ազգային, ժողովրդական, սկաուտական, ինչպէս նաեւ ֆրանսերէն եւ ռուսմաներէն պատշաճ երգեր եւ արտասանութիւններ, մենախօսութիւն եւն.։

Այս բաժնի կէսին բեմ հրաւիրուեցաւ Մարսէյլի (իւնիօնխոս) սկաուտներու ներկայացուցիչներէն Mlle Lily Bayard որ լաւագոյն ու անկեղծ բարեկամուհիներէն է Մարսէյլի արենուշներու։ Օր. Լիլի նոյնպէս բացատրեց սկաուտական չարժումի չրջանները, անոր ծնունդն ու զարգացումը, եւ ուրախութիւն յայտնեց որ Մարսէյլի Հայերու մէջ այսպիսի չարժում մը ստեղծուած է։ Յայտնեց իրենց լաւագոյն տպաւորութիւնները արենուշներէն։

— «Մենք հայ ըսելով կը հասկնանք բոլորովին տարբեր ազգ մը, ձեր արենուշները մեզի սէր ու չարդանք պարտադրեցին դէպի ձեր ազգը։ Այդ փոքրիկ աղջիկներու քով նկատեցինք լրջութիւն, կարգապահութիւն։ Անոնց սեւ ու կրակոտ աչքերը լաւ յոյսերու ներչնչարաններ եղան մեզի, մենք սիրեցինք, չատ սիրեցինք ձեր արենուշները։ Եթէ մեր խմբապետուհիները այսօր անյուսահատելի ժողով չունենային, մենք բոլորս միասին պիտի գայինք ձեզ չնորհաւորելու։ Բայց ուրախ եմ որ ամէն եռանդ աւելի չատ պատեհութիւններ պիտի ունենանք զանոնք տեսնելու։ Ձեր այս հանդէսը եղակի է, կը հիանամ ատոնց աշխատանքին։ Դիւրին չէ այսքան պզտիկներ այսպէս լաւ պատրաստել, մարզել։ Կը խոստովանիմ որ հիանալի է։ Ձմռանամ ըսել որ այս աղջիկներու միջոցով մենք ճանչցանք ձեր դրօշակը, եւ ուրախ ենք որ ձեր պզտիկները չատ կը սիրեն իրենց դրօշակը։

Մենք հարազատ քոյրեր ենք բոլոր հայ արենուշներուն։ Միշտ պատրաստ ենք ...

Կը ճանչնամ իրենց խմբապետուհին որ հակառակ իր փոքր տարիքին, չատ մեծ ու պատասխանատու դեր մը կը վարէ մեծ յաջողութեամբ»։

Օրիորդ Լիլիի խօսքն ալ վերջացաւ բուռն ծափերու մէջ։

Արենուշ Մ. Զաքալօղեանը զեղեցկօրէն պարեց «Շամիլի աղօթքը» զարմանք պատճառելով բոլոր հանդիսականներուն եւ նոյն իսկ ծնողքին։

Վերջին բանախօսն էր Պ. Ազգին, որ նոյնպէս չշտեց սկաուտիզմի դերն ու արժէքները ու կարդ մը թելադրանքներէ վերջ, յորդորեց ամէն կերպ լծուիլ այդ փրկարար գործին, վստահ ըլլալով որ մատաղ սերունդի պահպանութեան գլխաւոր եւ զօրաւոր միջոցներէն մէկն ալ սկաուտիզմն է։

Ձեռքերնիս մեծ նկար մը, որ 192 ֆրանք ապահովեց։

Զ. Ո. Միութեան «Վահազնեան» նուագախումբը մէկ ընդ մէկ նուագեց հատորնտիր եղանակներ, աւելցնելով հանդիսին փայլը։

Հայ արիներու Մարսէյլի մասնաճիւղի արիներէն խումբ մը կ'օժանդակէր հանդէսի նախաձեռնողներուն, իսկ Պ. Երուանդը (փոխ խմբապետ) իր ամպարարական խիստ չնորհալի փորձերով հիացուց հայ եւ օտար բազմաթիւ հանդիսականները եւ չրջապատներէն հաւաքուած օտարները։

Երրորդ բաժինը Հայոց աչխարհի հինաւուրց «Համբարձման վիճակի» արարողութիւնն էր։

Եկան խումբ խումբ աղջիկները զեղչկական, հայկական տարազներով եւ բերին վիճակի հարսնուկը, սուիրն ուսին։

Ու այս առենն էր ահա որ աչքերը թրջեցան, պահ մը բոլոր զուարթութիւնը սառեցաւ եւ ամէն մարդ ակնթարթի մը մէջ, սուրցայ ինկաւ իր հայրենի բնագաւառը։

Բոլորը (ինչպէս չատերը կը խօսէին) բեմի ճակատի պատատին վրայ նկարուած մը պէս կը տեսնէին իրենց հայրենի լեռն ու ձորը, զմրուխտ դաշտերը կանաչ, զուլալ ազբիւրները յստակ, հօտերը բառաչող ու չէն չող երգիչները հարազատ։ Հառաչանքները թեւ առած թռան սիրտ֊սիրտ, հոգի հոգի, ու կարօտը մոխրացած հայրենիքի՝ անգամ մըն ալ խոցեց սիրտերը վշատաւոր ու կարօտ եւ հոգիները հայրենադարձ։

Մինչ աղջիկները կ'երգէին.—
Համբարձում եայլա,
Եայլա ջան եայլա։
Կը փոխէին երգն ու եղանակը.—
Արեւ թրտվրտով ելաւ։
Ալագեազ սարն ամպել ա։
Չօ՛յ, նազան եմ...
Նորից նոր մածուն բերեմ։
Կարսայ բերդը փլել ա։
Չօ՛յ, Հելիսի, հելիսի եարը։
Սոնա եար։
Անձրեւն եկաւ։

Ե՞րգ, որքան կ'ուզէք, ժողովրդական, ազգային, մանկական, սկաուտական։ Արտասանութի՞ւն, նոյնպէս։ Կամ հայկական պա՞ր, սկաուտական պա՞ր, նոյնպէս հարուստ էին ու պատուաբեր։

Մարսէյլի Հայերու ամէնէն զեղեցիկ եռագոյնը առաւօտէն մինչեւ արեւմուտր ծածանեցաւ բեմին վրայ, իր չուքին տակ ծուարելով մեծանուն հերոս Անդրանիկի պատկերին վրայ, անոր գամելով նոր սերունդին սիրտերը անբիծ ու հայրենանուէր։

Այս հանդէսի մէջ խիստ ուշագրաւ երեւոյթ մը չատերու ուշադրութեան արժանացաւ։

Մարսէյլի Զ. Ո. Մ., Մարսէյլի Հայ արիներ, Արենուշներ եւ պուլվար Օտտոյի գայլավաչաեր, չորս տարբեր միութիւններ, չորսն ալ դեռատի երկսեռ անդամներէ բազկացած, կրցած էին քով քովի զալ հանրային ձեռնարկ մը ղլուխ հանելու համար, առաքինութիւն մը՝ որմէ զուրկ են գժբախտաբար արտասահմանի մեր մեծերը, «դևկավար» անունը բռնագրաւած մարդիկ ու հաստատութիւններ։

Ապրի՛ն արենուշները։

ՄԱՐԱԶՆ

ԿԵՍԱՐԻԱ-ՈՒԼՈՒՔԸՇԼԱ ԳԻԾԸ

Կեսարիա — Ուլուդշլա երկաթուղին իրարու պիտի միացնէ Սեւ ծովն (Սամսոն) ու Միջերկրականը (Մերսին) ամենակարճ ճամբով։ Այս գիծը պիտի աւարտի օգոստոսին։ Բացումը պիտի կատարուի Հանրապետութեան տարեդարձի օրը։ Գիծը կը սկսի Գոնիա — Ատանա ճամբուն վրայ Քարզէլ կայարանէն եւ կ'ընկերանի — Կեսարիոյ գծին հետ կը մինայ Գողգէօփրիւ կայարանը։ Գծին վրայ 10 կայարաններ կան։ Այնպէս կուսակալանիստ Նէյտ, գաւառակի կեդրոն Գօս եւ Ինճէսու, Տէվելի Գարահիսար եւն.։ Կան 10 երկաթէ կամուրջներ։ Գիծը 170 քիլոմեդր է։ Ինը մեծ կամուրջներու շինութիւնը չատ երկար պիտի տեւէ, որով առժամեայ կամուրջներով պիտի բանի գիծը։

ԵՐԿՈՒ ՏԱՐԻ ԵՏՔը

Անցեալ չաբթու, «Ծառաչ»ի խմբագրատան մէջ հանդիպեցայ Մուրատեան վարժարանի կորովի վարիչին Հ. Ս. Տէր Մովսէսեանին։

Ինչպէս միշտ այս անգամ ալ խօսակիցս իր դպրոցով, ան մանաւանդ ոգեւորութեամբ կը խօսէր իր կերտներու յառաջդիմութեան մասին։ «Հայ տղան սորվելու անօրինակ ունակութիւնը զարմացուցեր է ինծի հետ նաեւ բոլոր օտար լեզուներու մանկավարժութեանց ուսուցիչները։ Կ'ըսէր եւ կը կրկնէր ան, չմոռնալ յիշել նաեւ բազմաթիւ նեղբերին ընդունուելը։

Հին ցաւ մըն է այս վերջինը, որ ականաւորին կապուած հայ դպրոցներուն պատմութեան հետ։ Ցաւ մը, որ կայ, որ հակառակ իր դաժան բութեանը, չի կրնար ընկճել հայ դպրոցը, հայ մտքի «սորվելու անօրինակ ընդունակութիւնը»։

Ասոր կենդանի փաստը կը մնայ Հ. Սահակը, վարժարանի կերտողներուն յառաջդիմութեամբ։

Այս համոզումը ալ աւելի կ'ամրանայ տեսնելու համար, կ'որոշեմ անգամ մը այցելել Սէվրի Մուրատեան վարժարանը, իր տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսին առիթով։

×

Փակագիծ մը այս առթիւ։

Կրթական հիմնարկութեան մը դէպ բնական զգացումով չէ միայն որ ոգեւորուեր եմ Սէվրի վարժարանով։ Հոն այդ հայկական բոյնին մէջ տեսայ նաեւ ազգային — քաղաքական գիտակցութեան յաղթանակը հայ նուիրականութիւններու պահման կամքը, ասկէ մօտ երեք տարի առաջ։

Ճիշդ այս օրերուն նման, կիրակնօրեայ անճառնի բանավէճ մը կը ծաւալէր դաղթահայ մամուլի կողմէ։ Մասնաւորաբար Փարիզահայ թերթն էին, որ կը փորձէին ձեւաւորել վէճը, պարզ եւ յստակ առաջադրութիւններով։

«Դրօշամարտ»ի չուրջ էին այդ նավէճերը։ Այն տարբերութեամբ որ այդ ատեն, դրօշակի գործածութեան չատագովներու չարքին մէջ կային նաեւ ոչ — դաշնակցականներ ալ։

Մասնաւորաբար «Le Foyer» թերթի աւելի լուրջ յօդուածներուն հեղինակութիւն եւ խմբագրութիւն նկատէր հայկական եռագոյնի դէմ եղած բոլոր առարկութիւնները։

Այն ատեն, եթէ չեմ սխալիր, «Հայ չատաբան»ի անմիջական պատասխանատուն Սէվրի Մուրատեան վարժարանի ուսուցչական բազմութեան առիթիւ հայկական եռագոյնի անհատնում էր, որ ամէն չաբաթ մը ծածանէր հայ ժողովուրդի մը։

Հակառակ եղած բոլոր քննադատութիւններուն, Մխիթարեան մեր վարպետները տէր կեցան հայկական եռագոյնին։ Կուսակցական քաղաքական հոսանքներու ազդեցութիւնը, անոնք չէին ընկալեցին իրենց արհեստական նեղ սահմանափակումներուն մէջ։ Հայ նուիրականութիւններու պահպանելու ազգային նուիրականութիւնները, իբրեւ բնական երկրորդ հայ նոր սերունդի առողջ դաստիարակութեան։

Երկու տարի առաջ հայկական պատին դրօշակի հակառակորդները դէմ Մուրատեան վարժարանի դիմումին առթիւ, Մուրատեան վարժարանի կրկնապատկեց իմ զգացումները հաստատութեան հանդէպ։ Տարիներ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տպագրող պատեհութիւնն էր, ուր ամէն մը եւս տեսնելու ազատութիւն կան մխիթարեան սրբազան խորհրդանիշին հետ, հայ նոր սերունդի վերելքը։

×

Երա՞զ թէ իրականութիւն։

Ձգային տագնապով մը կը բռնուի Մուրատեան վարժարանի պարէզին ի վեր։ Կ'ուզեմ արագ թեամբ հասնիլ հոն, ուր ամէն երեք տարի առաջ, Ֆրանսական դրօշին կից կը ծածանէր հայ ժողովուրդի եռագոյնը։

Կ'ուզեմ հասնիլ հոն, փարատելու համար մշուշը, որ ծածկած էր ամբողջութիւնս, նախադուռը մուտքին։

Եւ հոն եմ արդարեւ, դպրոցի բոլոր ձգտիր պատչգամին տակը։ Կը քննեմ չորս դիս, վեր եւ վար, հասատանալու համար թէ իսկապէս՞ անհետացած հայածակաղ եռագոյնը։

Կը վկայեմ ... Հայկական դրօշակը վար առնուած է Մուրատեան վարժարանէն։ Եւ ես անոր կեցած տեղը կը տեսնեմ ուրիշ մը։ Ոչ ալ նոր։ Հին մըն է որ կը ծածանի հոն։ Հին դրօշակ մըն է այս վերջինը, որ կը կրէ իր վրայ հայկական պատմութեան հետ։ Ցաւ մը, որ կայ, որ հակառակ իր դաժան բութեանը, չի կրնար ընկճել հայ մտքի «սորվելու անօրինակ ընդունակութիւնը»։

Այսօր կենդանի փաստը կը մնայ Հ. Սահակը, վարժարանի կերտողներուն յառաջդիմութեամբ։

Այս համոզումը ալ աւելի կ'ամրանայ տեսնելու համար, կ'որոշեմ անգամ մը այցելել Սէվրի Մուրատեան վարժարանը, իր տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսին առիթով։

×

Փակագիծ մը այս առթիւ։

Կրթական հիմնարկութեան մը դէպ բնական զգացումով չէ միայն որ ոգեւորուեր եմ Սէվրի վարժարանով։ Հոն այդ հայկական բոյնին մէջ տեսայ նաեւ ազգային — քաղաքական գիտակցութեան յաղթանակը հայ նուիրականութիւններու պահման կամքը, ասկէ մօտ երեք տարի առաջ։

Ճիշդ այս օրերուն նման, կիրակնօրեայ անճառնի բանավէճ մը կը ծաւալէր դաղթահայ մամուլի կողմէ։ Մասնաւորաբար Փարիզահայ թերթն էին, որ կը փորձէին ձեւաւորել վէճը, պարզ եւ յստակ առաջադրութիւններով։

«Դրօշամարտ»ի չուրջ էին այդ նավէճերը։ Այն տարբերութեամբ որ այդ ատեն, դրօշակի գործածութեան չատագովներու չարքին մէջ կային նաեւ ոչ — դաշնակցականներ ալ։

Մասնաւորաբար «Le Foyer» թերթի աւելի լուրջ յօդուածներուն հեղինակութիւն եւ խմբագրութիւն նկատէր հայկական եռագոյնի դէմ եղած բոլոր առարկութիւնները։

Այն ատեն, եթէ չեմ սխալիր, «Հայ չատաբան»ի անմիջական պատասխանատուն Սէվրի Մուրատեան վարժարանի ուսուցչական բազմութեան առիթիւ հայկական եռագոյնի անհետումն էր, որ ամէն չաբաթ մը ծածանէր հայ ժողովուրդի մը։

Հակառակ եղած բոլոր քննադատութիւններուն, Մխիթարեան մեր վարպետները տէր կեցան հայկական եռագոյնին։ Կուսակցական քաղաքական հոսանքներու ազդեցութիւնը, անոնք չէին ընկալեցին իրենց արհեստական նեղ սահմանափակումներուն մէջ։ Հայ նուիրականութիւններու պահպանելու ազգային նուիրականութիւնները, իբրեւ բնական երկրորդ հայ նոր սերունդի առողջ դաստիարակութեան։

Երկու տարի առաջ հայկական պատին դրօշակի հակառակորդները դէմ Մուրատեան վարժարանի դիմումին առթիւ, Մուրատեան վարժարանի կրկնապատկեց իմ զգացումները հաստատութեան հանդէպ։ Տարիներ մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տպագրող պատեհութիւնն էր, ուր ամէն մը եւս տեսնելու ազատութիւն կան մխիթարեան սրբազան խորհրդանիշին հետ, հայ նոր սերունդի վերելքը։

×

Երա՞զ թէ իրականութիւն։

Ձգային տագնապով մը կը բռնուի Մուրատեան վարժարանի պարէզին ի վեր։ Կ'ուզեմ արագ թեամբ հասնիլ հոն, ուր ամէն երեք տարի առաջ, Ֆրանսական դրօշին կից կը ծածանէր հայ ժողովուրդի մը եռագոյնը։

Կ'ուզեմ հասնիլ հոն, փարատելու համար մշուշը, որ ծածկած էր ամբողջութիւնս, նախադուռը մուտքին։

Եւ հոն եմ արդարեւ, դպրոցի բոլոր ձգտիր պատչգամին տակը։ Կը քննեմ չորս դիս, վեր եւ վար, հասատանալու համար թէ իսկապէս՞ անհետացած հայածակաղ եռագոյնը։

Կը վկայեմ ... Հայկական դրօշակը վար առնուած է Մուրատեան վարժարանէն։ Եւ ես անոր կեցած տեղը կը տեսնեմ ուրիշ մը։ Ոչ ալ նոր։ Հին մըն է որ կը ծածանի հոն։ Հին դրօշակ մըն է այս վերջինը, որ կը կրէ իր վրայ հայկական պատմութեան հետ։ Ցաւ մը, որ կայ, որ հակառակ իր դաժան բութեանը, չի կրնար ընկճել հայ մտքի «սորվելու անօրինակ ընդունակութիւնը»։

Այսօր կենդանի փաստը կը մնայ Հ. Սահակը, վարժարանի կերտողներուն յառաջդիմութեամբ։

Այս համոզումը ալ աւելի կ'ամրանայ տեսնելու համար, կ'որոշեմ անգամ մը այցելել Սէվրի Մուրատեան վարժարանը, իր տարեկան մրցանակաբաշխութեան հանդէսին առիթով։

×

Երա՞զ թէ

...եայ ուրուականը սարկածին հրէ-
...ն ...
Այս անակնկալ իրականութեան առ-
..., խոստովանիմ, որ այլ եւս սիրտ
...ոց օրուան հանդէսին հետեւելու:
...ակայն հարկ էր նախ մտնել, թե-
...եւս նոր անակնկալներ դիտելու հա-
...ար:
...ամաթիւ էին այն «երեւելիները»
...ունք անտարակոյս իրենց խանդավա-
...ութիւնն ու գոհունակ արտայայ-
...ութիւնը կը պարզէին դրօշակի ար-
...աքման «յաղթանակ»ին: Չէ՞ որ ա-
...նք չոհ ճիզ ու ջանք էին թափեր
...կու տարի առաջ, ընկճելու համար
...խթարեան հայրերու կամքը:
Հոն այս խայտաբղետ բազմութեան
...էջ տեսայ սակայն զրօշակի պաշտ-
...ութեան նուիրուած մտաւորա-
...ականներ, ու նաեւ խմբագիրներ: Ի՞նչ
...ամներ, ու ինչ ...
...կը մտածէին անոնք հայ պատանին, հպարտ
...ու տեսայ հայ պատանին, հպարտ
...ր ազգային կրթութեան յաղթանա-
...ովը: Լսեցի անոնց հայրենասիրական
...արատայայտութիւնները:
...եւ ահա Հ. Մահակը որ իր դպրոցին
...ունդբով անգամ մը եւս կը հաստատէ
...ի «ծառայել հայ մանուկին» նուիրա-
...ան ուխտ է Մխիթարեան հայրե-
...ուն »:
Զնմ յիշեր այլ եւս յաւուր պատշա-
...ի ճառերը:
Լսել ու դիտել աւելին, դժուար էր
...ինծի: Ներսի ու դուրսի մթնոլորտին
...ամաձայնութիւնը չէր կրնար հան-
...դիստ ձգել զիս: Կը հեռանամ արա-
...դութեամբ, անգամ մը եւս կանգ առ-
...նելով դպրոցի գլխաւոր պատշգամին
...առջեւ: Քանի մը վայրկեան եւս հոն,—
...եւ արդէն դուրս եմ նետած ինքզինքս
...պատանիի մը նման:
Օրեր են անցած, եւ սակայն կ'ուզեմ
...հաղցնել բոլոր անոնց որ այս հաստա-
...ութենէն ալ վար առին հայկական ե-
...ոգոյթը:
— Ի՞նչու կը չարունակէք հայ ազ-
...գային մշակոյթի ուսուցումը, գերա-
...պանցապէս ազգայնական շունչով, հա-
...ատարիմ Հայոց անցեալին, անոր բո-
...լոր նուիրական յիշատակներուն... կը
...կարծէ՞ք թէ ձեր այս ուղղութիւնը
...նչքան անհաճոյ, նոյնքան թշնամա-
...կան եւատելի չէ բոլոր անոնց համար
...որ կ'ատեն հայկական եռագոյնը,
...ազատութեան եւ անկախութեան
...խորհրդանշանը:
Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ այս օրուան հա-
...կասութիւնը, երկրի մը մէջ, հանդի-
...սաւոր բեմերէն չատ մը պաշտօնական
...դէմքեր յանձնարարեր են ձեզ պահել
...ձեր ազգային ինքնուրոյն նկարագի-
...րը, մշակոյթը եւ աւանդութիւնները:

Ս. ԹԱՓՈՒԻ

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Խ. ՋՐՈՎԵԱՆԻ ԱՐՁԱՆԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

Պրոֆեսոր կը գրէ թէ Ցունիս 6ին Երեւանի մէջ, Աբովեանի հրապարակին վրայ, տեղի ունեցաւ Ա. Աբովեանի արձանին հանդիսաւոր բացումը: Բացման ներկայ էին բանւորական կազմակերպութեանց ներկայացուցիչները, գրողներ, արուեստագէտներ, ուսանողութիւնը եւն.: Հանդէսը բացաւ լուսաւորութեան փոխ – գործակալ Տ. Մուշեղեան, յետոյ խօսեցան կրթական աշխատաւորներ, գրողներ եւ արուեստագէտներ: Զուարթ եւս խօսելով ըսաւ որ, «Թէեւ Աբովեանը մերը չէ իր ըմբռնումներով, սակայն մենք իր արձանը կը կանգնենք յայտնելով մեր երախտիքը առաջին աշխարհաբար գրքի հեղինակին»:

Դեպի Ալագեազ

Հայաստանի պրոլետար գրօսաշրջիկներու սպառազինութեան ընկերութիւնը յուլիս 11ին կազմակերպեց առաջին արշաւ մը դէպի Ալագեազի գագաթը: Կը մասնակցէին 12 գրօսաշրջիկներ: Արշաւին նպատակն է որոշել ամենակարճ եւ յարմար ճամբան, բարձրանալու համար լերան գագաթը: Նոյն առեն՝ լեռնահետախուզական աշխատանքներ:

Հացի գողեր

Զեկան Երեւանի մէջ ձերբակալեց խումբ մը կեղծարարներ, եօթը հոգի, որոնք հացի կեղծ քարթեր կը պատրաստէին եւ սուղ գինով կը ծախէին քաղաքացիներուն: Մինչեւ այժմ պատրաստուած էին քանի մը հարիւր քարթեր, եւ ապրիլ, մայիս ամիսներուն՝ այս քարթերով հաց ստացուած է թիւ 16, 22, 23, 46, 52, 82 հացավաճառի խանութներէն:
Ձերբակալուածներէն երեք հոգի խոստովանած են իրենց յանցանքը եւ յայտնած թէ որոշեր էին այդ քարթերուն թիւը հասցնել մինչեւ 1000: Իրենց մօտ գտնուեցան տառեր, ներկեր, քլիշէներ, տպագրական պարագաներ: Բոլորը յանձնուած են դատի:

Ողիմպիական

Հայաստանի մէջ կ'ըսուի սպարտակիադա:
Մարզական Հայաստանեան ողիմպիականը տեղի պիտի ունենայ օգոստոսին: Եւ այժմէն սկսած են քաղաքային, շրջանային, միջգործարանային ողիմպիականներ կատարել: Տեղական ողիմպիականներ պիտի կատարուին Ալաւերդիի, Ղարաքիլիսայի, Երեւանի, Ղափանի, Լէնինականի մէջ:
Հրահանգ տրուած է մարզական բոլոր կազմակերպութիւններուն հայթայթել թեթեւիկ անհրաժեշտութիւնները:

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ

Ցունիսի վերջերը, Լէնինականի մէջ տեղի ունեցաւ Հայաստանի բժիշկներու համագումարը: Բժշկագիտական զեկոյցներու կարգին, լուսեցաւ նաեւ զեկոյց մը Լէնինականի հիւսուածեղէնի գործարանի առողջապահական վիճակին մասին: Օրակարգի մէջ կային զեկոյցներ հիւսուածեղէնի արդիւնաբերութեան մէջ աշխատող բանւորներու արհեստային հիւանդութիւններու մասին:
Առաջին նիստին բժիշկ Մելիք - Բաբամեան զեկոյց մը կարդաց «առողջապահական կէտերի պահպանումը, նրբանց աշխատանքը եւ տեղն առողջապահութեան սիստէմում» նիւթին շուրջ:
Նիստ մը եւս գումարուեցաւ հիւսուածեղէնի գործարանին մէջ, բանւորներու մասնակցութեամբ:
Համագումարին կը մասնակցէին նաեւ առողջապահական գործավար Ղեւոնդեան եւ իր գործակիցները:

Նոր եկեղեցափարշեր

Վերջերս Երեւանի եկեղեցական ընկերութիւնը Մոսկուայէն ստացաւ վեց նոր մեքենաշարժեր, որոնք պիտի ամրացուին երեք եկեղեցական տաճարներու վրայ: Ասոր համար հեռագրուեցաւ Մոսկուայի Միխիչենի գործարանին, որ մեքենագէտ մը ղրկէ Երեւան: Այս ամսուն կը սպասուին 3 եկեղեցական զանգեր ալ:
Այսպիսով Երեւանի հանրակառքի վարչութիւնը կ'ունենայ 10 եկեղեցական եւ 8 կցորդ կառքեր:
Կը սպասուին նաեւ 110 երկաթէ սիւներ, փոխարինելու համար փայտէ սիւները:
Ներկայիս կը բանին 4 եկեղեցական կառքեր 7 կցորդ կառքերով, որոնց օրական մուտքը կը հասնի 6200 – 6500 րուբլի:
Վարչութիւնը կ'աշխատի նաեւ ամրագօրէն աւարտել Հանրակառքի արհեստանոցներու չինութիւնը: Այս արհեստանոցներուն մէջ պիտի կատարուին անհրաժեշտ տեսնուած նորոգութիւնները:

Մաւր լուրեր

⁂ Հայաստանի բամբակագործական կամաւոր գործարանական տարբերանութեան դասախօս վրոֆ. Ղամբարեան յաջողեցաւ պատրաստել բաղադրական ձգախէժի առաջին նմոյշը:
⁂ Մոսկուայի Շաքար – Ձակնղեղ ընկերութեան յանձնաժողովը Լէնինականի մէջ աւարտեց չաքարի գործարանին կառուցման վայրը ճշդելու աշխատանքները: Գործարանը պիտի հիմնուի կիսաւարտ սպանդանոցին դիմաց: Գալ տարի կը սկսուի գործարանի չէնքին, մթերանոցներուն, կառատուներուն չինութիւնը: Նոյն տեն պիտի չինուին 150 բնակարաններ: Գործարանը պիտի սկսի բանիլ 1935ին:
ԿԱՒԱՔԱՐ կը գտնուի Դիլիջանի շրջան՝ Ջարխիչի, Ջաղուռ կայարանին շրջակայքը:
ԼՕՒԱՔԱՐ (diatomite) կը գտնուի Կոտայքի շրջանը Նուրնուռ, Թէղրաքակ, Վեդիի շրջանը Գիւլասար, Դարալագեազի շրջանը Գնդեվազ, Լէնինականի շրջանը Մեծ Քեսափանակ գիւղերուն մէջ: Լօռաքարը կ'օգտագործուի չաքարի արդիւնաբերութեան մէջ, ինչպէս նաեւ քիմիական եւ շինարարական նիւթ է:
ՄԱՐՄԱՍ կը գտնուի Ադհամզալուի, Ազրաշի, Մխոխանայի, Աղվերանի, Բիւնիի, Արզաքանդի, Դալլարի մէջ: Մարմարը կ'օգտագործուի եկեղեցական տախտակներու պատրաստութեան եւ այլ շինութեան մէջ:
ԲՈՒՒՆ ՓՈՒՒԱՐ (tuf) կը գտնուի Սեւփանատան շրջանը: Սեւփանատանի փխքարը զանազան գոյներ ունի, թեթեւ է եւ դեղեցիկ, դիւրին կը յղկուի, բարակ տախտակներ կը չինուի: Փխքար պիտի հետազօտուի նաեւ Երեւանի եւ Լէնինականի շրջակայքը:
Ակիկ գետ, Աշտարակի, Փարաքարի, Թոխմախանդէօղի մէջ հետախուզութիւն կը կատարուի, երեւան հանելու համար օգտարցիոն նիւթեր, որոնք կ'օգտագործուին նաեւ թղթային արդիւնարերութեան մէջ:
Իսկ Իջեւանի, Աչաջուրի, Ուզունթալայի մէջ եւ Ազատաֆա – Երեւան դծին վրայ կը գտնուին կրաքարի այնպիսի տեսակներ, որոնք զանազան գոյներ ունին, կարծր են եւ դեղեցիկ, կը յղկուին եւ տախտակի պէս կը տաշուին:

⁂ Կարճեւանի ջրանցքին վրած մաները վերանորոգուեցան եւ ջրանցքը մաքրուեցաւ բոլորովին: Ջուրը յունիս 18ին Բուզաքարէն սկսաւ հոսիլ:
⁂ «Դասակարգային պայքար»ի հրատարակութեամբ լոյս տեսաւ Ա. Աբովեանի Պարապ վախտի խաղալիքը վ. Վահանեանի ընդարձակ վերլուծումով եւ մեկնութիւններով:
⁂ Երեւանի բանւորական թատրոնը կը պատրաստուի բեմադրել Կերչոնի Դատ նոր խաղը, Բալանթարի հակոդութեամբ,— գեղարուեստական ձեւաւորումը կատարած է Ա. Սարգիսեան:

ԶԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

Մաւիկական հաւնդէս

ՄԱՐՍԼԻԶ, (14 յուլիս).— Սէնթ – Անթուանի Ազանակէկցի հայրենակիցներու թաղին ազգ. Մամիկոնեան երկսեռ վարժարանի մանկապարտէզ նախակրթարանի ամավերջի մրցանակաբաշխութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի կէս օրէ վերջ Սալոն Շափի սրահին մէջ: Կրթասէր հասարակութիւնը եւ ծնողքները ժամ առաջ փութացած էին սրահ: Դպրոցի երկսեռ աշակերտութիւնը ճերմակ համազգեստ հագած դաշնակի ընկերակցութեամբ ներդաշնակ կերպով երգեց «Բամ փորոտան»ը զոր հանդիսականները յատնկայս ունկնդրեցին:
Այնուհետեւ մանկապարտէզի փոքրիկներու կողմէ խմբական երգեր եւ արտասանութիւններ եղան: Հանդէսին առաջին մասին իրենց մանկակուրթիւնը բերին մանկապարտէզի երկսեռ աները, որոնք բոլորն ալ անխոթիր չատ յաջող էին: Տիկին Նալբանտեան տղայոց կարողութեան համեմատ բաշխած էր գերերը: Հանդէսի Բ. մասը կըկսվէին մանկականկատակախաղերը եւ թատերախաղերը: «Բերնէ բերան»ին մէջ աչքի կը զարնէին Սարգիս Էմմասեան, Մկրտիչ Մուրատեան Մուրատ Էմմասեան, Յակոբ Նէմէշհիրլեան և այլոց խաղարկութիւնները: «Այրի Կինը» մանկական թատերախաղին մէջ՝ Օր. Ազատուհի Զօհրապեան: «Գող Սիրտը գող» կատակախաղին մէջ Շաքէ Նագաշեան կատարեալ էր, ինչպէս Աւետիս Աւետիսեանը: Մուրատ Էմմասեան, Կովսաննայ Նահատակ հերոս Մուրատի քեռորդին, «Ես հայ տղայ մըն եմ» արտասանութեան մէջ իր դէմքին եւ աչքին արտայայտութիւնով կը վերյիշեցնէր անմոռաց հերոսը: Հանդէսին Գ. մասին իրենց իրենց բաժինը բերին «Կոկոն եւ Ծաղիկ» խումբերը իրենց հայկ. եւ ֆրանս. երգախառնմարզանքով: Նախակրթարանի աշակերտներու կողմէ կատարուեցաւ խիստ գեղեցիկ չուէտական մարզանք մը: Նախակրթարանի եւ մանկապարտէզի քառասուն երկսեռ աշակերտներու կողմէ ներկայացուեցաւ «Զորս եղանակները», Ֆրանս. լեզուով օփերկէթը պարերով: Տասներկու աղջիկներ իրենց երփներանգ հանդերձներով ձեռքերնին կանաչ ոստեր բռնած Ֆրանս. երգով բեմ եկան եւ ողջունեցին գարնան գալը:
Շաքէ Նագաշեան կը ներկայացնէր Գարունը երգով եւ իր սիրուն կանաչ հագուստով: Սարգիս Էմմասեան Զըմեռը՝ կարկուտ տեղացնելով, օր. Սրբուհի Գաբրիէլեան՝ զեփիւռի դերին, եւ օր. Անժէլ Եղկիւլեանը Հիւսիսային հովի դերին մէջ լաւ էին:
Նախակրթարանի բարձրագոյն կարգի 17 աղջիկները պարեցին մանկական տարազներով ռուսական դեղկական պար մը որ ծափերով կրկնուեցաւ:
Այնուհետեւ տնօրէնուհի Նալբանտեան իր դպրոցի միամեայ գործունէութեան գեկուցումն ըրաւ, բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւնը ներկայացուց հանդիսականներուն: Կը հասկցուէր որ տիկինը իր անհատական զոհողութիւններով կրցած է կանգուն պահել այդ կրթական յարկը:
Ցետոյ տեղի ունեցաւ մրցանակաբաշխութիւնը եւ վիճակացոյցներու բաշխումը: Անդրանիկ Սարգիսեան Սեբաստիոյ Կավրա գիւղէն առաջին մրցանակը խլեց եւ երկրագունդ մը ստացաւ: Գ. կարգէն Ա. մրցանակ չահեցաւ նաեւ օր. Հռիփսիմէ Հայկեան, որ ստացաւ եւրոպական քարտէզ մը: Բ. կարգէն Ալանտէկցի Աւետիս Աւետիսեան, ստացաւ իբր Ա. մրցանակ Ֆրանս. գրքոյկ մը եւ պատմութիւն մը: Ա. կարգէն Վանեցի օր. Մանուկեան եւ Ազատուհի Պաշտուրեան նմանապէս ստացան մրցանակներ: Մանկապարտէզի փոքրիկներուն բաժնուեցան տարուան մէջ իրենց չինած ձեռագործները չաքարեղէններով լեցուն:
Վերջին խօսքը տրուեցաւ Պ. Տիգրան Փերանեանի, որ դնահատելով տիկ. Նալբանդեանի զոհողութիւնն ու գործունէութիւնը, կոչ ըրաւ կրթասէր հասարակութեան որպէսզի ուժ տան եւ քաջալերեն այս կրթական եւ նուիրական գործը:
Ներկաները մեկնեցան ուշ ատեն գոհ տպաւորութեան տակ եւ յիշատակ մը տանելով իրենց հետ:

Անդրանիկ Ա. ՃԷՐԱՆԵԱՆ

ՄԱՄՈՒԼ

ՆՈՐ ԽԱՉԱԿՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

— :-: —

Սելանիկի Հօրիզոնը հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ (11 յուլիս):

— « Նոր թափ մը ստացած է՝ մեր պետականութեան խորհրդանիշը եղող եռագոյնին դէմ պայքարը հակադաշնակցական խաժամուժին կողմէ: Եւ վերջերս չատցած յարձակումներուն առաջնորդողները կը հանդիսանային անդամ առանձնապէս ամսկավարները: Պայքարը նոր չէ անշուշտ: Բայց ահէ առաջ, առ հասարակ առաջ նետուողները եղած են բոլշեւիկներն ու հէս–բոլշեւիկ հօհճիները, ամսկավարները՝ անոնց գործակցած են: Տարբերները ընթացքին սակայն, արտաքին ու ներքին պայմաններու բերմամբ, որոշ գաղութներու մէջ, բոլշեւիկները, վարագոյրներու ետին ապաստանած ըլլալով, եռագոյնին դէմ կռուելու ասպարէզը ձգած են իր՛ինքնակոչ զինակիցամկավարներուն: Եւ այս վերջիններս, սարսուռէ մը աեւալ համակերպութեամբ, կը չտնան ամէն առթիւ ճերմակերես հանել իրենց կարմիր տէրերը, դաւադրօրէն ոտնատակ ընելով հայկական եռագոյնը:

Հիմա, ամսկավարները դրած են իրենք զիրենք պայքարի առաջին գծին վրայ: Եւ պէօքի խառնիճաղանճը կը հետեւի անոնց: Այո՛նախախտառակ դէպքերը պատահեցան այս տարի պուլկարահայ գաղութին մէջ, Սօֆիա եւ Ֆիլիպէ, ուր, ամսկավարները, մայիս 28իլ ոճրակատարութեանց առթիւ, հերոսաբար, պուլկարական իշխանութեանց մատնեցին եռագոյնը, կարծէք, վտանգաւոր դժոխային մեքենայի մը մասին ցուցմունք ըրած ըլլային... մատնեցին, եւ առին իրենց դասը: Պահ մը չփոթութեան մատնուած պուլկարական իշխանութիւնները, թափանցելէ վերջ մատնիչներու արարքին էութեան, թոյլատրեցին հայկական եռագոյնին ծածանումը պուլկարականին քովի ի վեր: Իսկ ահա, միեւնոյն ճամբէն անշեղօրէն քալելով, ամսկավարները, նոյն այդ խայտառակ միջոցին դիմած են եւ Աղեքսանդրիոյ մէջ, ազգային վարժարանի հանդէսին առթիւ հանդիսատեսին ճակատը պարզուած եռագոյնը մատնելով եգիպտական ոստիկանութեան:

Կասկած չունինք, որ ամսկավար ուրատտները իրենց մոլուցքը պիտի ուզեն թափել եռագոյնին վրայ նաեւ ուրիշ գաղութներու մէջ, ամէն անգամ որ առիթը ներկայանայ: Բայց կասկած չունինք միաժամանակ, որ ոչ մէկը պիտի գտնուի տեղական իշխանութիւններ՝ մերժելու համար անոնց մատնութիւնները ու քստութիւնները, այլեւ ամէն տեղ, անոնք, կուսակցական պիտակ կրող այդ թշուառականներն ու անոնց գործակիցները, իրենց դէմ պիտի գտնեն, դաւադիր սրբապիղծները զգաստութեան բերող հայրենասէր երիտասարդութիւն մը: Որովհետեւ, ինչո՞վ կը վճռակ վերջանայ վիրաւոր դրօշակի մը պարզումը հիւրընկալ պետութեան մը արժանապատուութեան ու չահերուն, որպէսզի մէկը այդ պետութեան օրհնանները ընդառաջ երթալու մտանիշներու քըստութեանց եւ արգիլելու՝ նահատակ ցեղի մը յարգանքը իր նահատակ դրօշակին հանդէպ: Եւ ի՞նչու ազգային արժանապատուութեան նախանձախնդիր երիտասարդութիւնը ձեռնածայ պիտի նայէր՝ անտարբերօրէն եւ առանց հակազդեցութեան որ եւ է փորձի դիտելու համար ապազգային տարրերու համր փախած լրբութիւնները:
Ի՞նչ է վերջապէս ամսկավարներուն ուզածը: Չէ՞ն սիրեր եռագոյնը, չէ՞ն ախորժիր անկէ, չէ՞ն ուզեր պաշտել զայն իբրեւ անկախ պետականութեան խորհրդանիշ: Շատ լաւ: Թող չսիրեն ու չպաշտեն: Թող չպարզեն զայն իրենց հանդէսներուն: Ոչ ոք կը բռնադատէ զիրենք: Ոչ ոք այնքան միամիտ է ու կը հաւատայ, որ կարելի է խղճուկ մարգարտի չարգն ու արժէքը սորվեցնել: Բայց, իւրենց Թող պահեն իրենց առելութիւնը: Եւ յիմարչին չմիջամտեն ուրիշներու գործերուն: Չնպաղ ուրիշներու զգացումներուն ու պատուոյն հետ: Այլապէս, այդ ուրիշները կրակ կը կարեն իրենց գլխուն »:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

ՎԻԵՆ, 18 յուլիս.—Վիեննի Ֆրանսական հեծելանիւթի մասնաճիւղը կազմակերպեր էր մրցում մը որ տեղի ունեցաւ յուլիս 16 կիրակի օրը, 120 քիլոմեդրի վրայ: Սոյն մրցումին կը մասնակցէին 87 հոգի որոնց մէկը էր նաեւ Հ. Մ. Ը. Մ.ի լաւագոյն մարզիկներէն Նշան Ղուկասեան: Պատանի մեր մարզիկը հակառակ իր փոքր տարիքին (18) ե. հանդիսացաւ: Ֆրանսական թերթերը դովեստով կը խօսին իր մասին:
Նշան կիրակի պիտի մասնակցի Տեսինի հեծելանիւթի մասնաճիւղին կազմակերպած մրցման: Կը մաղթենք ուժ եւ յաջողութիւն:

Յ. Մաթոսեան

«ՏԱՆԸ ՄԷԿ ՀԱՏԻԿ ԶՐԱԳՆ ԷՐ»...

Աշխարհ մը կործանեցաւ մէկ վայրկեանի մէջ, երբ նոր աշխարհ մը չինելու կ'աշխատէր: Չհաւատաց աչքերուն: Շօշափեց դեղձիի կօղային քար մարմինը, չօշափեց քարացած հօտը՝ ու չուարած կանգնած մնաց իր տեղը...
Ու լերան վչտահար հովիւը, խորասոյն յուզուած, գետնէն վեր առաւ արինդը եւ ածեց իր լաւագոյն եղանակներէն մէկը — «Գառուկ տուղանա» (քրտերէն յուղիչ եղանակ մը):
Աւանդութիւնը կ'ըսէ.— Հովիւին ածած արինդը այնքան յուզիչ էր եւ մելամաղձոտ, այնքան խորհրդաւոր ու եղերական որ, սրնգահարը, ինքն ալ յուզուէն քարացաւ: Ցետագային բալայ – Հովիւի բնակիչները սրբացուցած զարմուցին բարձր լերան կատարը: Ու ամէն աշնանամուտին մերձակայ շրջաններէն, բազմահազար ժողովուրդ կուգար իր ուխտը եւ մատաղը ընելու: Կօղայը եւ Հայպաթը քարացնող հզօր սուրբէն իրենց «մուրազ»ը ուզելու:

×

Հանդուգնեալ Ղազարին կողակիցը, հարս Սուլթանը, բոլիկ ոտքով մինչեւ հզօր սուրբին ոտքը գացած էր: Սուրբը ձայնը լսած էր, մուրազը սրտած էր, Պապլէն ապրած էր· բայց հազիւ վեց զարուններ բոլորած՝ անհայր մնացած էր··
Սուլթանը ջահել հարս էր, տուն մնալ չէր ըլլար, կը նախընտրէր նոր կեանք փնտռել, ու ամուսինին մահէն երկու տարի վերջ՝ սեւերը հանեց, ու մարդու գնաց: Թուրվանտա – Քուրօն, իր տանը ճրագը չմարելու համար, Պապլէն գատեց մօրմէն, հակառակ հարս Սուլթանին թախանձանքներուն՝ եւ Պապլէին լացին ու «չեմ կենար»ներուն:
— Տանը մէկ հատիկ ճրագն է, տէր պապս, որ Աստուած վերէն վար իջնայ՝ կենայ չեմ տար որ տանը հետը կ'ըսէր, երբ, գիւղին քահանան, հաստատուր իր սովորական ժպիտը դէմքին, ուսերը թօթուելով, կը պատասխանէր·
— Հալալ կաթ կերած է, բան մի չըլլիր···
Պապլէն մեծ մօրը համար յարգի էր եւ անոր համար որ, իր հայրը՝ Ղազարը, միակը եղած էր, իր եղբայրներուն մէջէն, որ չէր լքած մայրն ու հօրենական օճախը: Երկուքը ֆետայի չորս կորսուած Ստամպօլայ խարերը, չորս: Զորսը չատո՞նց մեռած էին անոր համար մնացեր էր միակ մէկ «աչքին լոյս»ը: Տանը մէկ հատիկ ճրագը ··· ու ան ալ, օր մը զոհ գացած էր «տուշմանին» գնդակին: Ցետագային, պատուր գիտցած էր թէ ով էր իր տղուն սպանիչը, բայց, անզօր եղած էր որ եւ է գատ ու դատաստան ընելու: Դատն ու դատաստանը թողած էր իր որբին՝ Պապլէին, երբ որ ան մեծնար, այն առեն, Թուրվանտա Քուրօն ամէն ինչ պիտի պատմէր Պապլէին ··· Ու հօր անմոռաց դասը՝ որբ զաւկին պիտի յանձնէր ··· բայց, դեռ չատ կանուխ էր:
Թուրվանտա Քուրօյին վիշտը, մեծ էր ու ահաւոր, խորունկ եւ անբուժելի·

— Հէ՛յ, կ'ըսէր յաճախ ինքն իրեն, անատամ կզակները իրար սեղմելով – հէ՛յ կիտի աչքա՛րս ··· եօթը զաւակի տէր ըլլալ, մալի ու մուլքի, կալի ու կռատի տէր ըլլալ, ու էսօր ··· էս մէկ հատիկ պնապատ որբուկով մնալ, հէ՛յ, ··· ո՞ւր էք Աննայենց սրբեր··· Յալխուն չօպանները մարդ գարձան, մարդու կարգ անցան ,բայց Աննայենց չէն տուներ «խարապա» գարձաւ ··· հէ՛յ կիտի փալակ ···:

×

Վերջին տարին, Պատուր, մտածեց դրաղում մը գտնել Պապլէին համար, որ, արդէն, տասներեքին տարեկան էր: «Թող քուչաները չի մեծնայ» կ'ըսէր: Բայց, չէր գիտեր թէ, ի՞նչ արհեստի կամ գործի դնէր որ, աւելի լաւ ըլլար ու չհասարը:
— Վարպետի տամ թող հոր բանիլ սորվի,— տակա պզտիկ է:
— Քարիման մանել,— ճահիլի գործ չէ:
— Վարպետ Յաչերին քով տամ թող «նաճարութիւն» սորվի,— կ'ըսեն թէ լաւ մարդ չէ:
Ու օր մըն ալ, խորհեցաւ Պապլէին կարծիքը հարցնել:

— Պապլէ, ձագս, ալ մենձ ես: Քուշանները թուրտալէն բան չելլեր, եկէ լաւ կ'ըլլի որ բան մի «գանըհաթ» մը սորվիս:
— Մամա ես կ'ուզեմ որ զիր սորվիմ, ըսաւ Պապլէն հանդարտ չեշտով մը:
— «Զի՞ր» ··· ի՞նչ ըսիր ··· Զընը դուն ալ հօրեղբարներուդ տարօսին կ'ուզես հասնիս ··· չէ՛, չէ, ես չեմ ուզեր որ դուն զիր սորվիս: Ինչ կ'ուզես սորվէ, բայց ոչ զիր, յարեց պատասխանը ցայրացած դէմքին տալով թթուած երեսլիք մը:
— Եա՛, ես կ'ուզեմ որ զիր սորվիմ, պնդեց Պապլէն լալկան ձեւով մը: Թէ որ վաղը Սիրանին հետ նշանուիմ, ու անիկա, ինձի նամակ գրէ, որ ես կարդալ չեմ գիտեր, էն առեն ես ալ քեզ պէս նամակներս Տէր Պապո՞ւն պիտի առնիմ որ կարդայ: Որ չես ուզեր զիր սորվիմ էս ուրիշ բան չեմ սորվիր···
Այս երկար նախադասութենէն, պատուին մէյ-քը երկու բառ միայն մըներ,, «Սիրանին հետ նշանուիլ»ը···

ՄԻՍԱԿ ՄԻՐԶԷ

(Շարունակելի)

ՄԱՆՐ ԼՈՒՐԵՐ

ՀԱԼԷՊՑԻ նախկին բահանայ մը, եռանի Սալիսպա, ձերբակալուեցաւ Փարիզի մէջ, իբրեւ խարեբայ: Այս վարպետորդին շահագործելով բարեպաշտներու կրօնական զգացումները, դրամ կը հաւաքէր եւ փառաւորապէս կ'ուտէր:

Իր շահատակութիւնները կրցած էր տարածել մինչեւ Անգլիա, Պելժիա եւ Զուիցերիա:

ՔԱՀԱՆԱՑ ՄԸ ԵՒ 11 ՄԱՆՈՒԿՆԵՐ խեղդուեցան ժիէնի մէջ (Շէռի նահանգ), երբ նաւակով կը պտտէին լիճի մը վրայ: Տղաքը 8—12 տարեկան աշակերտներ էին: Նաւակը շրջեցաւ եւ բոլորը մէկ ջրամոյն կորսուեցան:

ՑՆՂԸ ՄԱՔՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ կազմուած վարչութիւնը վիճակագրութիւն մը հրատարակեց, որուն համաձայն Գերմանիոյ մէջ կան 250,000 խելագարներ, 100—200,000 քանձրամիտներ, 75,000 ապուշներ, 100,000 լուսնոտներ եւ վեց միլիոն հոգեկան ախտաւորներ: Նկատի ունենալով այս պատկերը, վարչութիւնը կ'առաջարկէ այժմէն միջոցներ ձեռք առնել, որպէսզի այս ախտաւորները չկարենան զաւակ արտադրել:

ՀԻՆԴ ՖՐԱՆՔՆՈՑ առժամեայ նիհէլ դրամները պիտի հանուին առաջիկայ հոկտեմբերին: Փողերանոցը օրական 700,000 հատ կը պատրաստէ այս դրամներէն:

Փարիզ եւ արուարձաններ

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին, 51, rue de Rivoli, Café Samaritaine-ի ներքնայարկը: Մէթրօ՝ Շաթըլէ: Օրակարգ՝ Հաշուետուութիւն եւ Շրջ. ժողովի օրակարգի շարունակութիւն:*

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ «Զաւարեան» կոմիտէն ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այսօր Շաբ. երեկոյ ժամը 8.30ին Ակումբին մէջ: Օրակարգ՝ 11րդ Շրջանային ժողովի օրակարգի հարցերու քննութիւն: Պարտաւորիչ ներկայութիւն:

Գաւառ

ՍԷՆ-ԺԷՐՄՈՒԻ (Մարսէյլ) «Վրէժ» խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս երկուշաբթի երեկոյ ժամը ճիշտ 8ին ծանօթ հաւաքատեղին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ «Իշխան» ենթակոմիտէն արտակարգ ժողովի կը հրաւիրէ իր ընկերները այսօր Շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին սովորական հաւաքատեղին: Ընկերներու ներկայութիւնը խիստ կարեւոր է: Բացակաները նկատի պիտի առնուին: Ներկայանալ անդամատետրով:

ՏԵՄԻՆԻ կոմիտէի ընդհ. անդամական ժողովը, վաղը Կիրակի իրիկուն ժամը 7·30ին, Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Կ. Սասունի:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. Կոմիտէն Սէն-Ժուլիէնի «Զաւարեան» խումբի բոլոր ընկերները ոտիպոդաբար ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ վաղը Կիրակի երեկոյ ժամը 6ին ծանօթ հաւաքատեղին: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է: Ներկայ կ'ըլլայ Շրջ. Կոմիտէի ներկայացուցիչը:

ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷՆ ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ Վիէնի բոլոր ընկերները այսօր Շաբաթ իրիկուն ժամը 8ին Խաժակ Ակումբին մէջ: Ներկայ կ'ըլլայ ընկ. Կարօ Սասունի:

ՇԱԼԷԹԻ Բաբգէն-Սիւնի խումբի ընդհ. ընկերական ժողովը վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին, ընկեր Ա. Զօհրաբեանի ընակարանին մէջ: Օրակարգ՝ շարունակութիւն նախորդ ժողովի եւ պատգամաւորի ընտրութիւն:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԴԱՍԱԽՕՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ՓՈՆԹԷ եւ ՍԷՆ-ՄԱՔՈՒՐՆԷՆի (Ավինեոն) Մուրատ եւ Անդրանիկ խումբերու միասնաբար դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Փոնթէի մէջ: Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

ԼԷՒՍԻ «Քեռի» խումբի դասախօսական ժողովը վաղը Կիրակի երեկոյ ժամը 7ին իրենց սովորական հաւաքատեղին: Կը խօսի ընկեր ԱԶԳԻՆ ՄԱՐՏԻՐՈՍԵԱՆ:

ՓԻՒՐԷ-ՍԻՒՐ-ԱՐԺԱՆԻ եւ ՏՐԱԿԻՆԵԱՆի Զաթօ-Շերօ եւ Դանիէլ Վարուժան խումբերու միասնաբար դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ վաղը Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2ին Տրակինեանի մէջ: Կը խօսի ընկեր ՊՕՂՈՍ ՀԻՒՍԵԱՆ:

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Անթէն-Պուա-Բոլոնպլի Վիշապ կոմիտէին կողմէ եւ հովանաւորութեամբ Եւր. Կեդր. Կոմիտէի. վաղը Կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյի անտառին մէջ:

Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Պիտի խօսին ընկերներ՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ եւ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական ձոխ բաժին՝ ձոխ եւ մատչելի պիւֆէ

Մասնակցութեամբ «ԵՓՐԱՏ» նուագախումբի:

Հաղորդկց. միջոցներ.— Փոթի տը Բլնհլէն առնել 40 թիւ հանրակառքը՝ Սէն-Լազարի կայարանէն շոգեկառք եւ իջնել Կառ Արժանթէօյ, ուր պիտի սպասեն առաջնորդներ ցոյց տալու համար հանդիսավայրը:

Դաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած ԵՐԻՏԱՍԱՐԴ ՀԱՅ ՈՂՈՐԴԱՑ ՄԱՐՄՆԱՎԱՐԺԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

Առնուվիլի անտառին մէջ, Bois de Conduis

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

Կը նախագահէ՝ ընկ. Լ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական գեղեցիկ ժամանց: Ձոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: Փափաքողները կրնան ժայռերնին միասին բերել:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare du Nord-էն *շոգեկառք առնել ժամը 9, 10.8, 10.17, 10.35, 10.50, 11.28, 12.09, 13.17, 13.27 եւ իջնել* Villiers-le-Bel-Gonesses: *Առաջնորդներ ցոյց պիտի տան հանդիսավայրը:*

Դաշտահանդէս Տհսիի մէջ

կազմակերպուած՝ Հ. Ց. Դ. ԿՈՄԻՏԷԻՆ ԿՈՂՄԷ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

ՎԱՂԸ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏ, ԺԱՄԸ 10ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ «ՊԱՂ ԱՂԲԻՒՐ»ԻՆ ՄՕՏ

Բացման խօսք՝ ընկ. Վ. ՁՈՒԼՂԵՐԵԱՆԷ

Կը խօսի՝ ընկ. ԿԱՐՕ ՍԱՍՈՒՆԻ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին ընկերներ՝ *Մխսաք-Միրզէ, Ա. Մարկարեան, Գազազ, Տիկին Ա. Մարգարեան* եւ ուրիշներ:

Ձոխ պիւֆէ դիւրարատչելի գիներով: Մուտքը ազատ է:

ԾԱՆՕԹ.— *Անթրեւի պարագային հանդէսը տեղի կ'ունենայ Հ. Ց. Դ. Տան մէջ, նոյն օրը:*

ՑԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է

Սրահի անյարմարութեան պատճառաւ յետաձգուած է Փարիզի Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան ընտանեկան խնջոյքը:

Շաւիլի մէջ «ՅԱՌԱՋ» կը ծախուի

Librairie de la Pointe. 240 Grand' Rue. Chaville

ՑԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Մօրին ցաւակցութիւններս կը յայտնեմ Այրի Տիկին Թագուհի Ունճեանի եւ զաւակներուն, ինչպէս նաեւ պարագաներուն՝

ՍԱՐԳԻՍ ՈՒՆՃԵԱՆի

դառնակսկիծ մահուան առթիւ:

ցովհաննէս Պօյաճեան (վարպետ)

Տէսին, 19 Յուլիս 1933

ԱԶԴ

Առնուվիլ - լէ - Կոնէսի Վարագայ Ս. Խաչ Եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնս կը ծանուցանէ Փարիզի եւ Շրջականերու բարեպաշտ հայ ժողովուրդին թէ այս Կիրակի, վարդավառի տօնին առթիւ, ժամնաւոր պատարագ պիտի մատուցուի, ի յիշատակ եկեղեցւոյս նուիրատուներու ննջեցեալներուն: Երգեցողութիւնները՝ երաժիշտ Պ. Աւօ Քէչէճեանի եւ իր ընկերներուն կողմէ:

(Կնիք)

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Ֆր. կարմիր Խաչի ընդհ. ժողովը վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8·30ին Դարմանատան մէջ: Կարեւոր օրակարգ.— Հաշուետուութիւն եւ նոր վարչութեան ընտրութիւն: Բոլոր ընկեր եւ ընկերուհիներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է:

ՍԻՓԱՆ, Արարատ եւ Բիւրական երգչախումբերու ընդհ. ժողովը այս Կիրակի ժամը 2.30ին, 6bis Rue Campagne 1er, Métro Raspail.

ՑԱՒՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Լիոնի եւ շրջակայից հայ հասարակութեան կուգանք յայտարարել թէ՝ Տ. Խորէն քահանայ կէօքճեան, Լիոնի եւ շրջակայից մէջ ունէ պաշտօնական հանդամանք չունի եւ իր տուած ամուսնութեան, մկրտութեան, թաղումի եւայլնի վկայագրերը անվաւեր կը նկատուին:

Ուստի ազգասիրական պարտք կը նկատենք, թելադրել շրջանիս հայ հասարակութեան, որ չի քալելերեն անհիշտանութիւնն ու աղանդասիրութիւնը ուռ ո եւ է գործի համար ուղղակի դիմեն վարչութեանս: Կը յայտարարենք նաեւ որ գաղութիս պաշտօնական հոգեւոր հայրերն են Տ. Մ. Վարդան ժամկոչեան, Թաթուլ Գէղունի քահանայ հայրերը:

Լիոնի եւ շրջակայից Ազգ. կեդր. Վարչութիւն

(Կնիք)

. ԵՐԿԱՐ ԱՏԵՆԷ Ի ՎԵՐ Մարսէյլի Լեգէոնական Միութիւնը կը գտնուի կազմալուծուած վիճակի մէջ: Նկատի ունենալով Լեգէոնական Միութեան վերակազմութեան անհրաժեշտութիւնը, ատորագրեալներս կը հրաւիրենք Մարսէյլի եւ շրջականերու բոլոր Լեգէոնականները խորհրդակցական ժողովի որ տեղի կ'ունենայ այս կիրակի առաւօտ ժամը 9.30ին, 2 Rue Colbert, Bar de la Poste*-ի մէջ:*

Նախկին վարչութեան բոլոր անդամներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ այս կարեւոր ժողովին:

Խումբ մը Լեգէոնականներ

Ցակոբ Տէր Ներսէսեան, Խաչատուր Արզումանեան, Գալուստ Գուլոեան, Աստուր Գայաեանեան:

Մարսէյլ, 19 յուլիս 1933

ՑԱՒՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՊՕՄՕՆ - ՍԷՆ ԺԻԼԻԻՆի Մանկապարտէզ - Նախակրթարանի վերջի մրցանակաբաշխութեան հանդէսը տեղի պիտի ունենայ այս րակի կէս օրէ յետոյ ժամը 4ին Եկեղեցւոյ պարտէզին մէջ, նախագահութեամբ ԳՐԻԳՈՐԻՍ ՆՊՈՒԿ. ՊԱԼՕՔԵԱՆի:

Տեղի պիտի ունենան երգ, արտասանութիւն, մանկական թատրոն, ծաղիկներու պարը եւ մարզանք: Կարգապահութեան կը հսկեն ուսուցիչները: Մուտքը՝ ազատ է:

Հոգաբարձութիւն Պօմօնի եւ շրջակայի

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական ճաշեղ կերակուրներ
Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ
Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

ցանձն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հուսկ նիւթերու (չոր պտուղ, աղիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու:

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց:

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ՊԱՐԻ ՓՐՕՖԷՍԷՕՐ

ՊԱՐԳԵՒ ԵԱՂՄՈՒՐԵԱՆ

Օգոստոս 27էն Սեպտեմբեր 10 պիտի գտնուի հարաւային Ֆրանսայի Լիոնի, Վիէնի, Մարսիլիոյ եւ Նիսի երկսեռ երիտասարդները կը հրաւիրէ օգտուիլ այս առիթէն Փարիզեան ամենավերջին պարերը սորվելու համար: Ժամադրութեան համար դրէք իրեն հետեւեալ հասցէին.—

88, Bld. de Port - Royal, PARIS (5e)

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

ԱՒՆՈՒՎԻԼԻ ԱՐԱՐԱՏ ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ չնորհակալութեամբ ստացած է Տօքթ. Պօղոսեանէ «Հայրենիք» ամսագրի 1928 — 1931 հատորները:

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

— Վարդեվար Մնգճեան (կէմէրկէկ) կը փնտռէ իր մեծ եղբայրը Յարութիւն Մնգճեան որ կորսուած է տարագրութեան միջոցին: Կը կարծուի թէ այժմ կը գտնուի Սուրիա: Իր մասին լուր ունեցողներէն կը խնդրուի խմացնել « Յառաջ »ի վարչութեան:

Ստոյգ լուր տուողին մէկ տարի « Յառաջ » նուէր:

— Թիֆեղագործ (թէնէքէճի) Գրիգոր Թաշճեան (այժմ Ազապազար) կը փնտռէ իր զաւակները Հայկուհի, Արմենակ, Արամ եւ Տիգրան, իրենց մօր անունը Իւղաբեր Տէրտէրեան) բաստիոյ Պարուրի Արտէն թաղին մեծ մօր անունը՝ Եղիսաբէթ: Լուր առնուած է թէ Զինադարին իրենք Ուրֆայի Հարան գիւղը կը գտնուէր:

Իրենց մասին լուր ունեցողներէն խնդրուի խմացնել՝ Tuilerie de Valbert près de Héricourt| Haute Saône France.

■■■

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Կծուայ գիւղ Ղուկաս Միքայէլեան: Խմացնել « Յառաջ »ի խմբագրութեան:

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

— · · —

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Անծանօթ մամուռապատ չիմաքարի մը վրայ նստած էինք: Կալիայեւ կը խօսէր իր հնչեղ ձայնով եւ լեհական չեչոտով:

— Փա՛ռք Աստուծոյ, հասաւ ժամը: Մէկ բան միայն ցաւ կը պատճառէ ինծի: Ինչո՞ւ առաջնութիւնը կը տրուի Սազոնովի եւ ոչ ինծի: Արդեօք Ազեւ կը կարծէ թէ մինակս չե՞մ կրնար գործը գլուխ հանել:

Պատասխանեցի թէ երկրորդ տեղը իրեն տրուելով առաջինէն նուազ պատասխանատուութիւն չէր որ կը ստանար, այլ թերեւս աւելին, նոյնիսկ թրեն անհրաժեշտ կը դառնար ցոյց տալ աւելի խիզախութիւն եւ քաջութիւն, առաջին պայթումէն յետոյ, ճշդել դէպքին ամրողջ արժէքը եւ վճռել երկրորդ ռումբը նետել – չնետելու հարցը: Զուզելով էր, որ մտիկ կ'ընէր:

— Այո, ճիշդ է, բայց···

Ծանկարծ բոլորովին ինծի դառնալով:

— Ի՞նչ կը մտածես դուն, պիտի յաջողի՞նք:

— Հարկաւ:

— Ես ալ վստահ եմ:

Վայրկեան մը լռութիւն պահեց, յետոյ բսաւ·

— Օ՛, չատ դիւրին չէ սիկարէթի չէջուն վաճառորդ ըլլալ, ընկեր Կ·չը կրցաւ տակալ այս արհեստին, եւ ոչինչ կայ զարմանալի: Բայց, դիտե՞ս, պէտք է մեր մէջ առնել միայն այնպիսի մարդիկ, որոնք երբեք տեղի չեն տար, օրինակ Սազոնովի պէսները:

Եւ մեծ համակրանքով սկսաւ խօսիլ Սազոնովի մասին:

— Ես տակաւին չեմ ճանչցած նման մէկը: Այնքան նուիրուած, այնքան քաջութի՛ւն, այնքան կորո՛վ, հապա Պոկոտելո՞վը:

Ինչ մը լռութենէ յետոյ յարեց·

— Պոկոտելով երկար չապրեցաւ: Ա՛խ, ի՞նչ երջանկութիւն պիտի ըլլայ, եթէ յաջողինք: Ալ կը բաւէ ասոնց տիրապետութիւնը, ալ կը բաւէ: Ա՛խ, եթէ դիտնաս թէ որքան կ'ատեմ այդ մարդիկը, Պլեհվէն: Բայց բան մը չէ Պլեհվէն, պէտք է սպաննել ցարը:

Յուլիս 8էն մօտ 3 օր առաջ Պետերսբուրգ հասաւ Լեւա Սիկորսկի, կամ, ինչպէս կ'ախուանէինք, Լեւը: Քանի տարու չկար դեռ, ռուսերէն լաւ չէր կրնար խօսիլ (ծնած էր Լիթուանիոյ մէջ, եւ տեղացի Հրեաներուն նման եիտիշերէն կը խօսէր): Կը տեսնուէր որ առանց առաջնորդի չէր կրնար ապրիլ Պետերսբուրգի մէջ, ու Ն· զաւկին պէս իր հոգածութեան տակ առած էր զայն: Որոշած էր գնել նաւագի վերարկու մը, որպէսզի կարենար ռումբը ծածկել: Եւ վերջապէս ամէն տեսակ խորհուրդներ ու խրատներ կը շռայլէր անոր: Բայց եւ այնպէս Սիկորսկի վհեհերտ կը մնար: Երբ առաջին անգամ տեսաւ զիս, կարմրեցաւ մինչեւ ականջները:

— Մեծ պատիւ մըն է ինծի համար անդամակից Մարտական Մարմնին եւ ռումբ նետել Պլեհվէի վրայ: Երկար կոտրլո՞վը:

Ինչ մը լռութենէ յետոյ յարեց·

— Պոկոտելով երկար չապրեցաւ: Ա՛խ, ի՞նչ երջանկութիւն պիտի ըլլայ, եթէ յաջողինք: Ալ կը բաւէ ասոնց տիրապետութիւնը, ալ կը բաւէ: Ա՛խ, եթէ դիտնաս թէ որքան կ'ատեմ այդ մարդիկը, Պլեհվէն: Բայց բան մը չէ Պլեհվէն, պէտք է սպաննել ցարը:

Յուլիս 8էն մօտ 3 օր առաջ Պետերսբուրգ հասաւ Լեւա Սիկորսկի, կամ, ինչպէս կ'ախուանէինք, Լեւը: Քանի տարու չկար դեռ, ռուսերէն լաւ չէր կրնար խօսիլ (ծնած էր Լիթուանիոյ մէջ, եւ տեղացի Հրեաներուն նման եիտիշերէն կը խօսէր): Կը տեսնուէր որ առանց առաջնորդի չէր կրնար ապրիլ Պետերսբուրգի մէջ, ու Ն· զաւկին պէս իր հոգածութեան տակ առած էր զայն: Որոշած էր գնել նաւագի վերարկու մը, որպէսզի կարենար ռումբը ծածկել: Եւ վերջապէս ամէն տեսակ խորհուրդներ ու խրատներ կը շռայլէր անոր: Բայց եւ այնպէս Սիկորսկի վհեհերտ կը մնար: Երբ առաջին անգամ տեսաւ զիս, կարմրեցաւ մինչեւ ականջները:

— Մեծ պատիւ մըն է ինծի համար անդամակից Մարտական Մարմնին եւ ռումբ նետել Պլեհվէի վրայ: Երկար տառնէ ի վեր տառը կը ցանկայի:

Ցետոյ լռեց: Ն· եւս լուռ կը մնար, դիտելով Սիկորսկին ժպիտով մը եւ կարծես հպարտ իր աշակերտէն: Սիկորսկի զրամի պէտք ունէր զգետա եւ վերարկու գնելու համար: Հարիւր րուբլի տուի:

— Առէք, եւ գնեցէք ձեր զգեստները:

Իր կարմրութիւնը աւելցաւ:

— Հարիւր րուբլի, բայց ես երբեք այսքան դրամ չեմ ունեցած ձեռքս:

Քալ եւ կորովի պատանի մըն էր: Մէկ բանէ միայն կը վախնայի,— քաղաքը լաւ չէր ճանչնար եւ իր աղճատ ռուսերէնը կրնար դինք դէշ դիրքի մէջ ձգել:

Որոշեցաւ որ, ձախողութեան պարագային, ողջ մնացած բոլոր ռմբաձիգները իրենց ռումբերը տանէին յանձնելու Շուայցէրի, որպէսզի ան պարսէր եւ պահէր: Ընդհակառակն, յաջողութեան պարագային, ամէն ռմբաձիգ պարտաւոր էր իր ռումբը « խեղդելու » դետին մէջ: Այս որոշումը տրուեցաւ, որովհետեւ ռումբերու յանձնումը եւ պարպումը կարգ մը վտանգներ կը ներկայացնէին: Ամէն ռմբաձիգի ճշդուեցաւ տեղը ուր պիտի էր խեղդել ռումբը: Կալիայեւ իր ռումբը պիտի ձգէր Պետերհոֆի լճակին մէջ, Ն· պիտի ձգէր Վոլինկին դիւղի լճակին մէջ, Սիկորսկի՝ Նեւայի մէջ: Սիկորսկի պիտի վարձէր նաւակ մը, առանց թիավարի, Պետրովսկի պարտէզին քովէն, եւ նաւակը պիտի քշէր մինչեւ Նեւայի գետաբերանը: Ցատկապէս խնդրեցի Ն·էն, որ Սիկորսկիի ցոյց տայ Պետրովսկի պարտէզը եւ Ն· ցոյց տուաւ:

V·

8 Յուլիսին, առաւօտ կանուխ, Կալիայեւ եւ Սազոնով հասան Պետերսբուրգ: Սազոնով երկաթուղիի պաշտօնեայի դրակ մը եւ թիկնոց մը հագած էր: Առաւօտեան այդ պահուն, երկաթուղիի բազմաթիւ պաշտօնեաներ, Վարշաւայի եւ Բալտիկի կայարաններէն ելլելով, կը վազէին դէպի Պրոսպեկտ Իսմայլովսկի: Այնպէս որ երկաթուղիի պաշտօնեայի համազգեստը կը փարատէր անսպասելի որ եւ է ձերբակալութեան վտանգ: Լրտեսներու ուշադրութիւնը չէր կրնար գրաւել Սազոնովը, որ կորսուած էր համագետաւոր այդ ամբոխին մէջ: Իսկ Կալիայեւ կը կրէր առեւտրական մեծ տան մը դռնապանի գդակը, ոսկի նշաններով զարդարուած: Ամբողջ դիշերը, Շուայցէրը, որ կը բնակէր Grand Hôtel-ը անգլիական անցագրով պրաղեցաւ ռումբերու պատրաստութեամբ: Առաւօտ կանուխ Դուլերի հասաւ պանդոկին առջեւ: Շուայցէր վար իջաւ, ձեռքը պայուսակ մը: Նստան կառք մը եւ միասին գացին Պետերհոֆի Պրոսպեկտին կողմը, ժամադիր էին Սազոնովի հետ: Ես կը սպասէի այդտեղ: Բայց ո՛վ մնացած, մտքի՞ն էր եկած, Սազոնով չեհնուեցաւ ժամադրութեան վայրը կալիայեւ կը սպասէր Բիզայի Պրոսպեկտին վրայ, իսկ աւելի հեռու Կուրլանդայի փողոցին մէջ կը սպասէին Ն· եւ Սիկորսկի: Նկատելով Պլեհվէի հետաց չդեկառքը կը նէր առաւօտ կանուխ ժամը ճիշդ 10ին, այնպէս որ ժամանակ էր կայարան հասնելու, ռումբերու բաշխումը չեզինք կատարել վերջին վայրկեան:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴՈՒԹԻՒՆՔ ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
23
ՅՈՒԼԻՍ
1933

23 Juillet
1933

ԳՐԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2246 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՒԱՆՑ ԽՈՐԱԳՐԻ...

— «Գիտեմ եթէ ունիմ այսօր դեռ բազմութիւն մը այն հայ ուսեւորներէ, որոնք փառաւորուեցան իրենց ոսկիներու դէզերովը, բայց զացան դաւանելով «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան», «Մայիս»ներ եւ «Փետրուար»ներ ուսողներու եռագոյն դրօշակին տակ խարխլած պատնէշներու ետեւ»:

Այս ամբողջ նախադասութիւնը, իր աքանչելի չարագրութեամբ, կ'արտայայտէ Ռամկ. Ազատ. Կուսակցութեան Ատենապետ Շերջ. Վարչութեան մէկ յայտարարութենէն, որ տպուեցաւ Շերջ. Վարչութեան մէկ յայտարարութենէն, որ տպուած է իրենց պաշտօնաթերթին ճակատը, ներգաղթի հանգանակութեան առթիւ: (Ապագայ, 22 յուլիս):

Ուրեմն, կան հարուստներ, որոնք չուզեցին «գահեկան մ'անգամ դնել Հայրենիքի դանձանակին մէջ», քաջալերուելով եւ պաշտպանուելով ... Հ. Ց. Դաշնակցութեան կողմէ:

Ուրիշ խօսք ունի՞ն չարագրութեան պոչին կապուած չակերտաւոր ակնարկները,— «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան», «Մայիս»ներ եւ «Փետրուար»ներ ուսողներու եռագոյն դրօշին տակ»:

Տարբեր պայմաններու մէջ, կարելի էր խնդալ ու անցնիլ:

Բայց, խնդալու տրամադրութիւն կը մնա՞յ, երբ կը կարդաք այս չնաշխարհիկ ողբը՝ հարուստներու օրհանին մէջ:

Մինչեւ հիմա, Դաշնակցութիւնը կը մեղադրուէր իբրեւ թշնամի հարուստներուն, որոնք ջախջախիչ մեծամասնութեամբ զացան գահեկան մ'անգամ դնել Հայրենիքի դանձանակին մէջ», ամէնէն ճակատագրական պահերուն, որոնք «փառաւորուեցան իրենց ոսկիներու դէզերով», յետոյ բոլորը մէկ վրայ տալու համար:

Այդ կրեսոսները իրենց տրամադրութեան տակ ունեցան հոյակատար խմբագիրներ ու թերթեր, իրենց փառքը երգելու համար:

Անոնք պաշտպանուեցան — եւ կը պաշտպանուին — գովականի տաղերով, ամէն անգամ որ քննադատութեան կ'ենթարկուէին:

Ամէն անգամ որ հոգին վառած հայրենասէր մը կը համարձակէր յիշեցնել իրենց պարտականութիւնները:

Այդ, իմացէք,— բազմաթիւ հայ ունեւորները ոչ միայն կոպէկ մըն տուած հայրենիքին, այլ եւ կը քաջալերուին՝ «Միացեալ եւ անկախ Հայաստանի եռագոյն դրօշին տակ»:

Ուրիշ խօսքով, եթէ Կիւլպէնկեաններ եւ Ղուկասովներ եւ ան ալ այնքան ծանօթ կրեսոսներ իրենց պարտականութիւնը չեն կատարեր հայրենիքին կամ հայ ժողովուրդին հանդէպ, պատճառը Դաշնակցութիւնն է, որ «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան» կը պահանջէ եւ ազատագրական ոսներ կը սարքէ:

Հայ ունեւորները երէկ փարասխներով հեռու կը փախչէին Դաշնակցութենէն, կը հալածուէին անոր մշտնջենաւորութիւն, գործակցութիւն պէյերու, աղաներու եւ փելոնաւորներու, բայց ոչ Դաշնակցութեան հետ:

Այդ անճոռնի քաղաքականութեան «բարիքները» վայելեն ուսը ուսի, եւ սակայն չեթափեցան:

Չեթափեցան ոչ միայն երեւանցիները, այլ եւ անոնք որ պարզեւած են անոնց չուրջը, եւ կը յաւակնին գաղութներուն ծանօթացնել Հայաստանը:

Եւ ահաւասիկ հասեր ենք օրուան մը ուր Հայաստանը ֆրանքէն քարոզիչներու վրայ տեսած մարդիկ հայրենասիրական թեր կ'առնեն, իսկ անոր լեղին քամած բազմութիւնները կը դառնան թշնամի, եւ պաշտպան՝ պարտազանց հարուստներու:

Գոնէ բարի ըլլային անուններով յիշելու այն հարուստները կը մերժեն դրամ լեցնել «Հայրենիքի դանձանակը», ապաւինելով եռագոյն դրօշին պաշտպանութեան:

Իսկ մենք պատրաստ ենք չարելու անունները անոնց որ, ոչ եռագոյնի կը հաւատան, ոչ Մայիս 28ով կ'ոգեւորուին, ոչ ալ «Միացեալ եւ անկախ Հայաստան»ը բերան կ'առնեն, այլ միայն եւ միայն այսօրուան Երեւանին կը ժպտին, բարեկամ են անոր իշխանաւորներուն եւ խնկարկուներուն, եւ սակայն,— սանթիմ չեն ձրի դանձանակը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴԻԿՏԱՏՈՒՐԱ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ ԿԸ ԴՆԷ ԱՇԽԱՏԱՆՔԻ ԵՒ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԻ ՄԱՍԻՆ

Յուլիս 21ին նախագահ Ռուզվէլթ սաորագրեց «աշխատանքի կամաւոր դաշինքը», որ տեսակ մը հաւաքական պայմանագիր է մէկ կողմէ բոլոր գործարանատէրներուն եւ գործատէրերուն եւ միւս կողմէ նախագահին միջեւ:

Պայմանագիրը կը տրամադրէ՝ թէ՝ բացառիկ եւ սահմանական ծրագրին գործադրութեան չրջանին, այսինքն 1933 օգոստոս 1էն մինչեւ դեկտ. 31 գործարանատէրները եւ գործատէրերը յանձն կ'առնեն, օգոստոս 31էն սկսեալ, չերանեցնել 16 տարեկանէն վար տղաք: Բացառութիւն կ'ըլլայ 14 — 16 տարեկան պատանիներու համար, պայմանաւ որ օրական երեք ժամէն աւելի չաշխատին, իրենց ուսումը ազատօրէն չարունակեն եւ չգործածուին մեքենական ճարտարագործութեանց մէջ:

ՇԱԲԱԹԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ՝ 40 ԺԱՄ

Տնտեսական գործունէութեան բոլոր ճիւղերուն մէջ, բոլոր տեսակի պաշտօնեաները չաբաթական 40 ժամէն աւելի չպիտի աշխատին: Միւս կողմէ, վաճառատուններու եւ ուրիշ հասարակութեանց բացման տեւողութիւնը պէտք չէ չաբաթական 52 ժամէն վար ըլլայ. Այն վաճառատուները որոնք յուլիս 1էն առաջ բաց կը մնային չաբաթը 52 ժամէն պակաս, պէտք չէ կրճատեն ժամերը:

Գործարանատէրները եւ գործատէրը (փաթրոն) յանձն կ'առնեն գործարանի բանուորներ կամ արհեստաւորներ չրանեցնել չաբաթը 35 ժամէն աւելի, մինչեւ դեկտեմբեր 31: Բայց, բանուորները իրաւունք ունին առաւելագոյն 40 ժամ աշխատանքի, վեց չաբթուան համար, երբ որ ուզեն:

Պաշտօնեաներուն համար նուազագոյն աշխատավարձը պիտի ըլլայ չաբաթական 12 — 15 տոլար, համաձայն քաղաքին կարեւորութեան: Բանուորներուն պիտի վճարուի նուազագոյն 14 տոլար չաբաթական:

Պայմանագիրն ստորագրողները յանձն կ'առնեն յուլիս 1ի գիներէն աւելի սուղ չծախել ապրանքները, եթէ նոր տուրքեր հաստատուած չեն: Ցետոյ, արգիլուած է չափազանցել չահեր ընել ի վնաս սպառողներուն: Ստորագրող հաստատութիւնները պարտաւոր են օգնել իրարու եւ պաշտպանել իրար:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԽԱՉԱԿՐՈՒԹԻՒՆԸ ԱՄԲՈՂՋ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

Այս պայմանագրին ուժ տալու համար, նախագահ Ռուզվէլթ գլուխն անցաւ ազգային համաստարած խաչակրութեան մը: Գլխաւոր նպատակն է՝ լեցնել գիներու բարձրացման եւ սպառողներու դնելու կարողութեան միջեւ բացուած անջրպետը որ կը սպառնայ նոր աղէտ մը յառաջ բերել: Կառավարութեան կարծիքով, թոշակները եւ աշխատավարձքերը պէտք է աւելնան 29 միլիառ տոլար, մինչեւ որ գոնուի 1929ի մակարդակը: Եթէ աշխատավարձքերը անմիջապէս չաւելնան, գիները նորէն պիտի իյնան:

Իրրեւ սկզբնաւորութիւն խաչակրութեան, տասը հազար հեռագիրներ ուղղուեցան առեւտրական սենեակներուն, հաղորդելու համար «աշխատանքի դաշինք»ին բնագիրը եւ նախագահին կոչը: Պետական ապարանները անընդհատ կը բանին, միլիոնաւոր օրինակներ տպելու համար պայմանագրէն, որ պէտք է ստորագրուի գործատէրերուն եւ բանուորներուն միջեւ: Քարոզութեան բոլոր միջոցները,— լրագիր, անթել, թատրոն, չարժանկար, ակումբ, եկեղեցի, պիտի գործածուին, որպէսզի հանրութիւնը հասկնայ կառավարութեան ձեռնարկին արժէքը:

Մեծ պատերազմէն ի վեր, այսքան ընդարձակ ազգային չարժում տեղի ունեցած չէր Մ. Նահանգներուն մէջ:

Նախագահ Ռուզվէլթ այս ձեռնարկին գործնական յաջողութեան համար մասնաւորապէս յոյս դրած է կիներուն վրայ: Ամերիկացի տանտիրուհիները, որոնք ժողովուրդին գնելու կարողութիւնը կը մարմնացնեն, պիտի հրաւիրուին գնել միայն աշխատանքի պայմանագրին համաձայն արտադրուած ապրանքներ. Կառավարութիւնը չուզեր պոյքոթ հռչակել անհնազանդ գործարանատէրներուն եւ առեւտրականներուն դէմ, բայց եթէ բառը չեն գործածեր, իրականին մէջ արդիւնքը տարբեր չպիտի ըլլայ:

Այս պայքարին օրինակները կը տեսնենք միայն խորհրդային աշխարհին մէջ, հնդամեայ ծրագրին առթիւ: Եթէ փորձը ձախողի, կառավարութիւնը պիտի հարկադրուի աւելի արմատական միջոցներ ձեռք առնել:

*** Վերջին լուրերու համաձայն, հինգ միլիոն գործատէրեր անձնական նամակներ ստացած են նախագահ Ռուզվէլթէն, նոր պայմաններուն հպատակելու համար: Կառավարութիւնը վստահ է այդ նամակներուն ազդեցութեան վրայ, եւ կը հաւատայ թէ երկու բանուորէն մինչեւ երկու կամ քանի հազար բանուոր աշխատցնող գործատէրերը հաճութեամբ պիտի լսեն նախագահին խորհուրդները: Այնպէս որ, առ այժմ չեն ուզեր խնդրանքը վերածել իշխանաւոր հրամանի: Բայց, եթէ բարեկամական ճնշումը չբաւէ, կառավարութիւնը պիտի դիմէ վարչական միջոցներու, ինչ որ կը նշանակէ ուղղակի միջամտութիւն:*

Կառավարութիւնը անտարբեր է սակարանական փլուզումներուն հանդէպ:

Մեծ իրարանցում Նիւ-Եորքի Սակարանին մէջ

Երէկ չորս օրէ ի վեր, տանկ ու վրայ եղած է Նիւ Եորքի սակարանը, գիներու անկման հետեւանքով: Յուլիս 21ին արժեթուղթերու անկման կորուստը կը հաշուէին 2400 միլիոն տոլար: Բամպակը վեց տոլար կորնցուց իւրաքանչիւր հակին, ինչ որ կը նշանակէ 12 տոլար՝ երեք օրուան մէջ: Արծաթը 16, իսկ ձգախէժը 120 կէտ կորնցուցին: Հինգշաբթի օրուան կատաղի չահադիտութեանց հետեւանքով, փակուեցան Շիքակոյի, Քանսասի, Մինէապոլիսի արմտիքի սակարանները: Բայց մնաց միայն Ուինեփէկի սակարանը: Շիքակոյի առեւտրական վարչութիւնը կը յայտարարէ թէ սակարանը փակուեցաւ որպէսզի հանգստանան պաշտօնեաները որոնք գիշեր ցերեկ կ'աշխատին չաբաթներէ ի վեր: Հաւանական է որ ի հարկին Նիւ Եորքի սակարանն ալ փակուի, եթէ կացութիւնը աւելի ծանրանայ:

ՉԵՐԲԱԿԱՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՔԼԷՒԻ ՄԷՋ

Աքլէնքի մէջ ձերբակալուեցան հրամանատար Տէյքաուս, ապահովութեան դաղանի բաժնին վարիչը եւ հրամանատար Քուրէնպոնս, Քիֆիխայի ապահովութեան տեսուչը, որոնք մեղսակից կը համարուին Պ. Վէնիզելոսի դէմ սարքուած մահափորձին: Երրորդ կարեւոր սպայ մըն ալ կը փնտռուի:

Գրագէտ Նարդոսի մահը

Ցաւով կը տեղեկանանք գրագէտ Նարդոսի (Միքայէլ Յովհաննէսեան) մահը, որ տեղի ունեցած է յուլիս 15ին, Թիֆլիսի մէջ: Հանգուցեալը Ղարաբաղցի էր եւ մօտ 70 տարեկան: Ամբողջովին ներքրուած՝ գրականութեան, կը խրտչէր հանրային կեանքի աղմուկէն: Ատեն մը պաշտօնավարած է Թիֆլիսի «Հորիզոն»ին մէջ: Իր գլխաւոր գործերն են (վէպ) *«Մահը»*, *«Անդնա Սարոյեան»* եւ *«Սպանուած Աղաւնի»*: Ունի նաեւ բազմաթիւ պատմուածքներ:

Անցեալ տարի Թիֆլիսի մէջ տօնուեցաւ իր գրական գործունէութեան քառասնամեակը, մասնակցութեամբ վրացական կառավարութեան:

Թ. Միութեան ներ մարդահամարը

ՀԱՅԵՐՈՒ ԹԻՒԸ՝ ԵՐԿՈՒ ՄԻԼԻՈՆ

Խորհրդային թերթերը կը հրատարակեն վերջին մարդահամարին արդիւնքները, որոնց համաձայն ժողովուրդին մեծամասնութիւնը՝ Ռուսերը՝ կը կազմեն հարիւրին 52: Ցետոյ կուգան Ուկրայնացիները՝ 22 առ հարիւր, Սպիտակ Ռուսերը՝ 3 առ հարիւր (իբր 5,000,000), Հրեաները կը կազմեն հարիւրին 1·7 (աւելի քան 2,500,000), Թաթարները՝ հարիւրին 2 (երեք միլիոնէն աւելի), Հայերու թիւն է երկու միլիոն, Զուաշները՝ 1,500,000, Թիւրքմէնները՝ երկու միլիոն, Վրացիները՝ երկու միլիոն, Տաճիկները՝ մէկ միլիոն եւայլն: Կան բազմաթիւ տեղեր որոնք հազիւ հազար հոգիէ կը բաղկանան:

Թ. Միութեան մէջ կը գտնուին նաեւ 1,500,000 Գերմանացիներ, 3000 Շուէտացիներ, 1500 Հոլանտացիներ, 2500 Իտալացիներ, 2500 Ֆրանսացիներ, 3000 Ալպանացիներ եւ 60ի չափ Հնդիկներ:

Առտակարգ կացութիւն Գերմանիոյ մէջ

Փրուսիոյ տեղեկատու դիւանը կը ծանուցանէ թէ ուրբաթ օր գաղտնի խորհրդակցութիւն մը տեղի ունեցաւ վարչապետ Կէօրինկի ամառանոցին մէջ, մասնակցութեամբ նախարարներու եւ բարձր պաշտօնատարներու: Վարչապետը ստիպուեցաւ Պերլին դառնալ, կարճ կապելով իր արձակուրդը: Ցաջորդ օրը ստիպողաբար ժողովի հրաւիրուեցան հիթլէրական մարտական խումբերու վարիչները, նոյն ինքն Կէօրինկի նախագահութեամբ:

Այս առթիւ հեռագրական գործակալութիւնները կը ծանուցանեն թէ՝ ժողովի ընթացքին ծանրակչիռ իրողութիւններ պարզուած են: Այսպէս, հաստատուած է որ մեծ դժգոհութիւն կը տիրէ հիթլէրական չարքերուն մէջ, այն օրէն ի վեր որ յեղափոխութեան չրջանը փակուած հռչակուեցաւ: Կ'ըսուի թէ խռովութիւններ ծագած են կարգ մը քաղաքներու մէջ, առաջնորդութեամբ նացի վարիչներու: Պ. Կէօրինկ անհրաժեշտ կը գտնէ որ աւելի խիստ միջոցներ ձեռք առնուին, ներքին անդորրութիւնը ապահովելու համար: Հաւանական է որ մահապատիժ սահմանուի բոլոր անոնց դէմ որ կը խանգարեն կառավարութեան աշխատանքը:

Նիւրընպէրկի մէջ կացութիւնը այնքան ծանրացած է որ Հիթլէր ստիպուած է այնտեղ երթալ:

Պալճանեան դաշինք Թուրքիոյ հետ

Ցառաջիկայ հոկտեմբերին Ենկիւրի պիտի համախմբուին Պալքանեան երկիրներու ներկայացուցիչներ: Այս առթիւ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին Պալքանեան դաշինքի մը հաստատման համար: Ցետոյ ուրիշ խորհրդակցութիւններ պիտի կատարուին Պալքանեան զանազան մայրաքաղաքներու մէջ, վերջնապէս խմբագրելու համար ծրագիրը: Թէվֆիք Րիւշտի պէյ Սոֆիա պիտի երթայ սեպտեմբերին, Պալքանեան դաշինքի մասին խորհրդակցելու համար Պուլկարիոյ վարչապետին հետ:

ԱՆՎԵՀԵՐ ՕԴԱՆԱՒՈՐԴԸ

Ամերիկացի օդանաւորդ Փոսթ, որ աշխարհի չրջանը կը կատարէ, յաջողեցաւ Խապարովսքէն (Սիպերիա) անցնիլ Ալասքա (3700 քիլոմեդր): Վար իջած տեղն, մեքենային մէկ պտուտակը խորտակուեցաւ: Առանց վհատելու օդանաւորդը նոր պտուտակ մը ապսպրեց եւ տեղաւորելով չարունակեց թռիչքը, հակառակ իր ծանր յոգնութեան: Ալասքայի մէջ, տեղատարափ անձրեւներուն հետեւանքով, օդանաւորդը ամպերուն մէջ մոլորած էր քանի մը ժամ եւ մեծ դժուարութեամբ զտած իր ճամբան:

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԹՈՒՐԲԻՈՅ ՄԷՋ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ երկրաշարժի չարք մը ցնցումներ զգացուեցան Տէնիզլիի չրջակայ գիւղերուն մէջ (Իզմիր): Զիվրիլ գիւղը ամբողջովին կործանեցաւ եւ 35 հոգի մեռան:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ ՀԵԹԵԼԱՆԻՒՈՎ

Ֆրանսայի չրջանը կատարող հեծելանաւորդները այս միջոցիս կը գտնուին Փարիզի դաշտերը: Հինգշաբթի օր կատեցին Պուասօ-Լա Բօչէլ հանգրուանը (183 քիլոմեդր): Բառասուն հեծելանաւորդները միասին հասնելով որոշուած նպատակակէտը, առաջին հանդիսացաւ Պելճիքացի ժան Ակրց, երկրորդ՝ Ֆրանսացի Լը Քալվէզ, երրորդ՝ իտալացի Կուէռա:

Իսկ ուրբաթ օրուան մրցումը Լա — Ռոչէլ — Ռէն (266 քիլոմեդր) եղաւ չատ հետաքրքրական՝ ճամբուն հեռաւորութեան համար: Այս հանգրուանին ալ քառասուն հեծելանաւորդները միասին հասնելով որոշուած նպատակակէտը (Ռէն), առաջին հանդիսացաւ Ֆրանսացի Լը Քրէվէզ, երկրորդ՝ Ֆրանսացի Լույէթ, երրորդ՝ պելճիքացի ժան — Ակրց, եւ չորրորդ՝ իտալացի Կուէռա:

Բայց որոշեալ վայրը հասած ատեն, Ֆրանսացի Լը Քրէվէզ եւ Լույէթ իրար հրած ըլլալով, Ֆրանսացի, պելճիքացի եւ իտալացի դատաւորները, որոնք հեծելանաւորդներուն հետ կը ճամբորդեն, յետ դատավարութեան առաջին հոչակեցին պելճիքացի ժան — Ակրց, երկրորդ՝ իտալացի Կուէռա:

Ընդհանուր դասաւորման մէջ ալ փոփոխութիւններ եղան: Առաջին՝ Ֆրանսացի Սփէշէր, երկրորդ՝ իտալացի Մարթանօ եւ երրորդ՝ իտալացի Կուէռա:

*** Երէկ չաբաթ կտրեցին Ռէն — Քան (169 քիլոմեդր) հանգրուանը: Իսկ այսօր կիրակի պիտի կտրեն Քան — Փարիզ (22[քիլոմեդր) հանգրուանը:*

«ՏԻՑՎԻՍ ԲԼՓ»ի ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Ուրբաթ օր Փարիզի մէջ սկսաւ Եւրոպական եւ Ամերիկեան չրջաններու չաբթականներուն միջեւ վերջին մրցումը: Անգլիացիները մեծ անակնկալ մը պատճառեցին չահելով առաջին երկու սէմփիոնները, Օսթին յաղթեց Վայնսի եւ Փէրի ալ Էլիսընի: Այսօր կիրակի տեղի կ'ունենան երկու վերջին մրցումները.— Փէրի — Վայնս եւ Էլիսըն - Օսթին: Անգլիացիները մէկ յաղթանակ մը եւս չահելով պիտի կրնան մրցիլ Ֆրանսայի դէմ յաւաջիկայ չաբթու:

ՀԱՅՈՍՄՈՒՏՔԻՆ ՎՃՌՖՎԱ(*)

Մեր ուսյալ եղբայրներից մեկը, որ ներկայումս գտնվում է Ամերիկայում, մեզ է գրում հետևյալ նամակը, որ մենք ուրախությամբ հրատարակում ենք մեր թերթում, որովհետև նա ցույց է տալիս, թե ինչպես մեր հայրենակիցները, որոնք ստիպված են եղել հեռանալ հայրենի երկրից, ամենուրեք պահպանում են իրենց ազգային գիտակցությունը և ինչպես նրանք ամենայն ջանքեր են գործադրում, որպեսզի իրենց զավակները չկորչեն օտար ազգերի մեջ։

Խմբ.

Ես ուրախ եմ, որ ձեզ հետ կարող եմ խոսել մայրենի լեզվով, որովհետև ամբողջ 20 տարի է, ինչ ես հեռացել եմ հայրենի երկրից, և այդ ամբողջ ժամանակամիջոցում ես ոչ ոքի չեմ հանդիպել, որ հայերեն խոսեր։ Ես ամեն օր մտածում եմ հայրենի մասին, ամեն օր ինձ թվում է, թե ես հայրենի երկրում եմ, ամեն օր ինձ թվում է, թե ես հայրենի լեռներում եմ և հայրենի ծաղիկների բուրմունքն եմ զգում։ Ես ամեն օր երազում եմ հայրենի երկրի մասին, ամեն օր տեսնում եմ հայրենի գյուղը, հայրենի տունը, հայրենի ընկերներին, հարազատներին, ծնողներին, քույրերին և եղբայրներին։ Ես ամեն օր լսում եմ հայրենի գետերի ու ակունքների ջրերի կարկաչը, հայրենի անտառների խշշոցը, հայրենի թռչունների երգը։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի արևի ոսկեգույն ճառագայթները, որոնք ոսկեզօծում են հայրենի սարերի գագաթները։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի ամպերի սպիտակ շղարշները, որոնք ծածանվում են հայրենի երկնքում։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի ծիածանի գունագեղ կամարները, որոնք ձգվում են հայրենի երկնքի վրա։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի աստղերի պայծառ լույսերը, որոնք փայլում են հայրենի երկնքում։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի լուսնի ոսկեգույն լուսավորությունը, որ ծագում է հայրենի սարերի գագաթներից։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի արևի ոսկեգույն ճառագայթները, որոնք ոսկեզօծում են հայրենի սարերի գագաթները։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի ամպերի սպիտակ շղարշները, որոնք ծածանվում են հայրենի երկնքում։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի ծիածանի գունագեղ կամարները, որոնք ձգվում են հայրենի երկնքի վրա։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի աստղերի պայծառ լույսերը, որոնք փայլում են հայրենի երկնքում։ Ես ամեն օր տեսնում եմ հայրենի լուսնի ոսկեգույն լուսավորությունը, որ ծագում է հայրենի սարերի գագաթներից։

«ՍԻՐԵՑԻ ՁԵԶ ՀԱՏՈՒՑ ԽՈՀԸ ՀԱՐՑՈՒ ԵՐ...»

— ·· —

Մեր ո՞ր հեղինակն է ասել, որ «Սիրելի ընթերցո՛ղ, ես քեզ չեմ ճանաչում, բայց ինչ-որ բան ինձ ասում է, որ դու ինձ կհասկանաս...»։ Ասում եմ, որովհետև ինքս էլ եմ ենթարկվել այդ հմայքին։ Ինչպես ասում են՝ ինչ-որ բան կա այդ խոսքերի մեջ, որ ստիպում է ինքնաբերաբար ընդունել դրանք

Գաշտահանդէս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած Հ. Յ. Դ. Անիէս-Պուա-Քալոնպի Վիշապ կոմիտէին կողմէ եւ հովանաւորութեամբ Նբ. Կեդր. Կոմիտէի. այսօր կիրակի առաւօտէն մինչեւ իրիկուն Արժանթէօյի անտառին մէջ։

Կը նախագահէ՝ ընկ. Գ. ԲԱԼԱՑԵԱՆ

Պիտի խօսին ընկերներ՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ եւ Վ. ՓԱՓԱԶԵԱՆ

Գեղարուեստական Ճոխ բաժին՝ ձոխ եւ մատչելի պիւֆէ

Մասնակցութեամբ «ԵՔՐԱՏ» նուագախումբի՝

Հաղորդկց. միջոցներ.— *Փօրթ տը Քլիշիէն առնել 40 թիւ հանրակառքը՝ Սէն-Լազարի կայարանէն շոգեկառք եւ իջնել կառ Արժանթէօյ, ուր պիտի սպասեն առաջնորդներ ցոյց տալու հաժար հանդիսավայրը։*

Գ ա շ տ ա հ ա ն դ է ս

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻՆ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած՝ *ՀՐԱՑՐ, ՌԱԶՄԻԿ եւ ՏԱՒՐՈՍ ԽՈՒՄԲԵՐՈՒ ԿՈՂՄԷ*

Առնուվիլի անտառին մէջ, Bois de Conduis

ԱՑՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ ԺԱՄԸ 9ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

Կը նախագահէ՝ ընկ. Լ. ԳԵՒՈՆԵԱՆ

Կը խօսին ընկերներ՝ ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆ եւ ուրիշներ

Գեղարուեստական գեղեցիկ ժամանց: ձոխ պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով: փափաքողները կրնան ժայռերնին միասին քերել։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Gare du Nordէն շոգեկառք առնել *ժամը 9, 10.8, 10.17, 10.35, 10.50, 11.28, 12.09, 13.17, 13.27* եւ իջնել Villiers-le-Bel-Gonesses։ *Առաջնորդներ ցոյց պիտի տան հանդիսավայրը։*

Անձրեւի պարագային կը յետաձգուին դաշտահանդէսները:

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻՒ ՆՈՐ : — : ԼԸ ԸՆՆՍԻ

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14ԷՆ 22

ՇՐՋԱՆԱԿԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՑԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ

Սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ՝

Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր

Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօսթիւմէ խումբը՝

թանկոյի եւ ֆօքսի երկու ճագերով՝

ՊԱՐ ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ

Անձրեւի դէմ պաշտպանուած վայր:

Մուտք 5 ֆրանք։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A.* — Gare de l'Estէն *կարկանի կիծը, իջնել՝ Բէնսի-Փավիյեօն։*

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՀԱՆԴԷՍ

Դպրոցասէրի Տիկնանց Ընկերութեան Վէնսէնի եւ Շրջանի հանդէսը տեղի կ'ունենայ հովանաւորութեամբ կեդրոնական Վարչութեան

Այսօր կիրակի *ժամը 2.30*ին տեղւոյն մանկապարտէզի սրահին մէջ *1*, rue du Midi, (Place de la Mairie) սրճարանին ա. յարկը կը խօսին՝ *Տիկ. ԷՂԼԷՆ ԲԻՒԶԱՆԴ եւ Պ. Կ. ԲԱՄՄԱՋԵԱՆ* «Անիի» մասին եւ մոգական լապտերով ցոյց պիտի տայ պատմական հնութիւններ:

Կ'երգեն եւ կ'արտասանեն աշակերտները։ *Մուտքը ազատ է։*

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ Թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք 50,000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine):

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար: Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ: Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը ղրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը։

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **Ֆ Լ Օ Ր Ի Ա**

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ Օտէօն եւ Սէն Միշէլ Հեռաձայն Danton 52-73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Ընդամէնը կը պաշտպանէ Ա.եւտրական եւ շաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ նախարարութեանց մօտ :

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը *9*էն *11*, եւ *5*էն 7:

Aux Etoiles de la Perse * * *

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հասեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

Restaurant ARABIAN

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՒ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ

ՄԱԿՈՒԻՐ ԵՒ ՀԱՄԵՂ ԿԵՐԱԿՈՒՐՆԵՐ

31bis RUE DU FBG. MONTMARTRE

Tél. Prov. 57—65 Մէթրօ **Montmartre**

ԳԻՆԵՐԸ ՇԱՏ ԱԺԱՆ

ԱՆԱՐԱՏ ՕՂԻ ԱՂԱՆԴԵՐՆԵՐՈՎ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Ս. Տնկոյեան եւ պարագաները իրենց խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնեն բարեկամներու, հայրենակիցներու, Մարսէյլի Բարձր Հայքի Երիտասարդաց միութեան եւ ամէն անոնց որոնք անձամբ կամ գրաւոր ցաւակցութիւն յայտնեցին իրենց սիրելի քրոջ ԱՍՏՂԻԿ ՏՆԿՈՑԵԱՆի դառնակսկիծ մահուան առթիւ։

Մարսէյլ 20 յուլիս, 1933

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

Իր բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։

Մէն օր (կիր.ն ալ մէջը) *ժ. 3-7*, բացի եղ.է: 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը, *բ.* յարկ, աջ կողմ, Métro Pigalle.

ԿԱՐԵՒՈՐ

Թանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել *Յառաջի* վարչութեան:

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԷՆ ՀԱՅ

Ընկերային, վաճառական, արուեստագէտ արհեստաւոր, շարժավար, հեծելանուագ, ինքնաշարժի տէր կամ պարզ անցորդ

ՊԷՏՔ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԻ՝

LIGUE de DÉFENSE GÉNÉRALEի

ORGANE de CONTENTIEUX GÉNÉR L

Siège: 94, rue Saint-Lazar. Paris (9). Métro: Saint-Lazare

Directeur - Fondateur: W A H É

Jurisconsulte de Droit Français et International Privé

R. du C. Seine 572,985 Chèques Postaux Paris C. 699 - 51 Adr. télég.: Ligdefgen Paris

Consultation: de 8 à 10 & 17 à 19 heures Tél. PIGALLE: 67 - 69

Որովհետեւ ան ստեղծագործութիւնն է ֆրանսահայ իրաւագէտի մը, որ երկար ժամանակներէ ի վեր մասնագիտութիւն ստացած է զաղղիական եւ միջազգային իրաւաբանութեան ամէն ճիւղերուն մէջ, եւ որուն անցեալն ու արուեստագիտական խղճմտութիւնը անպիւտ են.

Որովհետեւ ան ամէնուն ճշմարիտ փրկարարն է.

«La Ligue de défense Générale»ը ձեզ խորհուրդներ պիտի տայ ամէն խնդիրներու մէջ. ձեր ներկայացուցիչը պիտի *ընկայ* եւ ձեզի պիտի պաշտպանէ ամէն դատարաններու եւ ատեաններու առջեւ։

Երբ ձեզմէ պահանջուած տուրքերը չափազանցուած են, ան ձեռք պիտի բերէ ձեր իրաւունք ունեցած զեղչերը։

Ի դէպ արկածի, ան ձեզ վճարել պիտի տայ ձեր կառքերուն եղած վնասները, ինչպէս նաեւ ծախքերը եւ վնասուց հատուցումները, ձեր անձին, ձեր կնոջ եւ ձեր զաւակաց համար, այս առթիւ ան իր վրայ կ'առնէ դատական բոլոր ծախքերը. եւ այն պարագաներուն մէջ որ շահագրգռութեան արժանի թուին իրեն, ան կը հաւանի բարեացակամօրէն դրամական օժանդակութիւն ընել, վճարելի՝ վերջնական կարգադրութեան միջոցին։

Ան կը գանձէ բոլոր վիճելի առնելիքները, նոյնպէս ստանձնելով յարակից բոլոր ծախքերը։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ **100** ՖՐԱՆՔ

Աւելի մանրամասնութեանց համար, ի մասին իր պայմաններուն եւ երաշխաւորութեանց, դիմեցէք ձեր ապահովագրութեան միջնորդին կամ «Ligue de Défense Générale»ի կեդրոնատեղին՝

94, Rue Saint - Lazare 94. Paris. Métto: Gare Saint - Lazare.

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է

ՅԵՏԱԶԳՈՒԱԾ Է Ֆր. ԿԱՐՄԻՐ ԽԱՉԻ դաշտահանդէսը 13 Օգոստոսին **St. Cloud***ի անտառին մէջ։*

Սրահի անյարմարութեան պատճառաւ յետաձգուած է Փարիզի Տարօն – Տուրուբերանի Հայրենակցական Միութեան ընտանեկան խնջոյքը:

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՑԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԴԻՏ ՈՍԿԻ ՔՈՒՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՒ Ի

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո ւթիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ *2*էն *8*: կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Դիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վիներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզային, ֆրանկահատ եւայլն), մորթի, զգայնի, ստամոքսի եւ կնոջական հիւանդութիւններ:

Բժշկուիը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլեքտրականութեամբ: Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարրալուծում:

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ: Բուրոն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրէճ՝ ամերիկեան սիստէմով:

Ախժէքները շատ մատչելի՝ մանաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8: Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4:

Etude de Me BERNARD WAHÉ

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutumes**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները:

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19: Նաեւ ժամադրութեամբ

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալյ ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ **COURONNE** **Tél. MENIL. 45—43**

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն ժամադրութեամբ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12:

Շէն կը կատարուին՝ Ռ. ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (**radiographie**), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակենան դարմանում (**radiothérapie profonde**), նաեւ ՏԻԱԹԷՐՄԻԻ բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են:

Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն: Շակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ):

Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնաճախական Ցնդադրական եւ ֆրէյտեան մէթոտներ:

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար:

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք:

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ: Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար:

Հայ վաշխճիներու ուշադրութեան!

ԳՈՒԼՊԱՅԻ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Bas. chaussettes et grosse bonneterie

ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ Է

99, Rue d'ABOUKIR Paris 2

(ԽԱՆՈՒԹԸ՝ ՓՈՂՈՑԻ ՎՐԱՅ)

Métro: Sentier **Tél. Central 01 - 90**

ՁՈՒԼ ՄԹԵՐՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐՈՒ

Այցելեցէք անգամ մը՝ տեսնելու եւ բաղդատելու մեր գիները։

ՅՈՒՆԻՍ 1ԻՆ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN

11, Rue de Montyon, Paris (9)

Métro : Fbr. Montmartre et Peletier *Tél. Province 50-90*

կը կատարէ առեւտրական վարկի գործողութիւնները եւ կը զեղչէ ֆրանսաբնակ հայ առեւտրականներու, գործարանատէրերու եւ խանութպաններու կողմէ ներկայացուած առեւտրական մուրհակները:

Վարիչ՝ Մ. ՃԱՆՇԵԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԵԼԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԴԵՏՆԱՑԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ:

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. 9:
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջնին բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5:
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւնները:	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով:	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4:
Ջղային հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ. 9:
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւնները.	Գշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4:
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Գշ. ժ. 6, Ուր. ժ.3:
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Գշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12:
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10:
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Գշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10:
Աչքի հիւանդութիւններ.	Գշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11:
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:
Վիներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ Կանանց	Գշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9:

Քննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.:

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը: Շողանկարում (radio): Մարմնում (massage): կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ:

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք:

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7: Կամ ժամադրութեամբ: Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին։

(Տրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ):

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Seh. Missakian

Rédaction & Administration — 17, Rue Damesme PARIS (13e)

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ — Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԵԼԻԱԿ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱՒԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Չուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 25 ՅՈՒԼԻՍ 1933

25 Juillet 1933

ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2247 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՉԱՐԱՇՈՒՔ ՏԱՍՆԱՄԵԱԿԸ

Երէկ, 24 յուլիս 1933, լրացաւ առաջին տասնամեակը այն յերկապարանոց խայտառակութեան որ կը կոչուի Լոզանի դաշնագիր։

Թուրքերը ուրախ են անշուշտ։ Հպարտ՝ մանաւանդ անոր համար որ, տասը տարի առաջ իրենց զլխուն յոխորտացող պետութիւնները այսօր մրցումի ելած են իրարու հետ, բարեկամութեան դաշինքներ կնքելու, արդէն կնքուած համաձայնութիւնները ամրապնդելու, առեւտուրը զարգացնելու եւ ... Մօտաւոր Արեւելքի խաղաղութիւնը ապահովելու համար։

Ամէնէն հաւասարակշիռ միտքն ալ կը սարսի, աչքի առջեւ բերելով յաղթական Եւրոպայի պատկերը՝ Լոզանէն առաջ եւ Լոզանէն յետոյ։

Պատմութիւնը չէ արձանագրած հաւաքական վատութեան, չայլոքեան չնականութեան եւ դասալքութեան այսպիսի պատկեր։

Եւ այն բոլոր յուշերը որ կը հրատարակուին տասը տարիէ ի վեր, Մեծ Պատերազմի եւ զինադադարի դէպքերուն առթիւ, Եւրոպացիներու թէ Թուրքերու կողմէ, այդ բոլորը տասնապատիկ աւելի կը սեւցնեն պատկերը։

Լոզանէն շատ առաջ, դեռ Սան Ռէմոյի եւ Սեւրէի օրերուն (1920), այլ եւս գաղտնիք չէր Դաշնակիցներու մեղսակցութիւնը՝ Թուրքիոյ ազգ. չարժման մէջ։

Գաղտնիք չէր թէ Իտալացիները զէնք եւ ռազմանիւթ կը հայթայթեն, Անգլիացիները չեռնելու կը զարնեն, Ֆրանսացիները զաղտնի բանակցութիւններ կը կատարեն։

Զէնքի մաքսանենգութիւնը կը կատարուէր նոյն իսկ Պոլսէն։

Եւ սակայն, այդ բոլորը եւ դեռ ուրիշ քամնելի դաւադրութիւններ տեսնելով հանդերձ, մարդիկ չէին ուզեր կորնչցնել իրենց հաւատքը, եւ կը սպասէին նուազագոյն հաւատացման մը։

Մինչդեռ, յաղթակո՞ն Դաշնակիցները չկրցան պաշտպանել իրենց իսկ իրաւունքները։

Սեւրի դաշնագրով, Թուրքիան պիտի ամփոփուէր իր բնական սահմաններուն մէջ։ Անոր չնորհիւ, հալածական ժողովուրդները տէրը պիտի դառնային իրենց ճակատագրին, համաձայն Ուիլսոնեան որոնումներուն հետ արձակուած նշանախօսքերու։

Մինչդեռ Լոզանը եկաւ վերահաստատելու Թրքական իշխանութիւնը եւրոպական ցամաքին վրայ, հոգ չէ թէ կրճատուած երկրամասով մը. (Թրակիա, Կէլիպոլու, Տարտանէլ)։

Սեւրի դաշնագրով, Թուրքիան եւ դաշնակիցները կը ճանչնային անկախ եւ միացեալ Հայաստանի գոյութիւնը, սահմաններու վերջնական ճշդումը ձգելով նախագահ Ուիլսընի վճռին։

Լոզանով՝ Պոլիս մնացած փոքրամասնութեանց աւանդական իրաւունքներն անգամ կապուեցան Մ. Քէմալի քմահաճոյքին։ Նոյն իսկ օտար հաստատութիւնները (դպրոց, հիւանդանոց) կորնցուցին ամէն առանձնաշնորհ։

Եւ, տասը տարուան ընթացքին, էնկիւրիւն այնքան հաւատարիմ մնաց իր յանձնառութիւններուն որ, տասնէն մէկ իսկ նկատի չառաւ նոյն իսկ Լոզանի դաշնագրին տրամադրութիւնները, երբ հարցը կապ ունէր փոքրամասնութեանց հետ։

Ան, միշտ հետեւողական, աստիճանաբար գործադրեց ինչ որ ունէր մտքին մէջ։ Ինչ որ ժառանգած էր Իթթիհատէն։

Եւ ահա, յառաջիկայ հոկտեմբերին, երբ կը վերաբացուի Ազգ. Մեծ Ժողովը եւ կը լրանայ հանրապետութեան ալ տասնամեակը, ան կը պատրաստուի վերջնապէս թաղել փոքրամասնութեանց գաղը, ջնջելով յանուն Պատրիարքարաններու տրուած բոլոր իրաւունքները։

... Բայց, ի՞նչ օգուտ ողբալ այս բոլորին վրայ։

Թուրքերը իրաւունք ունին պարծենալու իրենց տասնամեակով, որովհետեւ Լոզանը պատուղն է իրենց հաւաքական աշխատանքին, իրենց միացեալ ճակատին, իրենց անսասան հաւատքին եւ մոլեռանդ գործունէութեան։

Թուրքերն ալ չունեցա՞ն սեւ օրեր։ Այնքան սեւ որ, բաց աչքով կը տեսնէին Ալ Օսմանի կայսրութեան ահաւոր փլուզումը։

Պոլսէն մինչեւ Կիլիկիա գետինը կը թնդար օտար հեծելազունդերու յաղթական գրոհին տակ, եւ ամբողջ Անատոլուն ակռայ կը կճռտէր։

Եւ սակայն, Թուրքը կը հաւատար իր ճակատագրին։ Ան գիտցաւ ճակատ յարղարել, ուժ ամբարել եւ օգտուիլ բոլոր պատեհութիւններէն։

Սեւրի սարսափին տակ, ան մէկդի դրաւ ինչ որ կը բաժնէր ուժերը, եւ փարեցաւ դիմադրութեան պայքարին, վճռուելով միացման բոլոր կէտերը։

Անշուշտ, այս բոլորին մէջ, իրեն օգնական ունէր ոչ թէ Ալլահը, այլ զաւադիր եւ անբարոյական աշխարհ մը,— կարմիր Ռուսաստանն ու դեղին Եւրոպան։

Բայց, այդ ուժերն իսկ չպիտի կրնային մինչեւ Լոզան հասցնել Թուրքիան, եթէ ան ինքը նախապէս կազմակերպած չըլլար իր ինքնապաշտպանութիւնը։ Այսինքն, եթէ զոհած չըլլար իր ճամբան։

Արտաքին ո՛ր եւ է ազդակ, ինչքան ալ նպաստաւոր ըլլայ, չի կրնար օգնել քեզի, եթէ դուն պատրաստ չես։

Թուրքը պատրաստ էր պատեհ ժամուն համար,— եւ ունեցաւ Լոզանը։

Պատրա՞ստ ենք մենք, տասը տարուան փորձառութենէն յետոյ, դանելու մեր ճամբան։

Ո՛ր եւ է Լոզան յաւիտենական չի կրնար ըլլալ, ամբողջ ժողովուրդի մը կամքին առջեւ։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԱՀՈՒԱՐՍԱՓԸ ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԷՋ

ՆՈՐ ՏՆՕՐԻՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ՝

ՀԻԹԼԵՐԱԿԱՆ ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐՈՒՆ ԴԷՄ

Յուլիս 22ին արտակարգ ժողով գումարեց Փրուսիոյ նախարարական խորհուրդը, նախագահութեամբ վարչապետ Կէօրինկի եւ ձեռք առաւ կարգ մը նոր միջոցներ, ազգային – ընկերվարական կուսակցութեան, անոր անդամներուն եւ պետական իշխանութեանց պաշտպանութեան համար։ Հրամանագիր մը կը հրահանգէ դատական նախարարին՝ չեղեալ համարել եւ փակել բոլոր այն դատական հետապնդումները որ բացուած են նացիներու դէմ, յեղափոխութեան յաղթանակին համար կատարուած արարքներու առթիւ։ Հրամանագիրը կը նշդէ թէ այս ներումը կը վերաբերի 1933 մարտ 21էն մինչեւ 1933 յուլիս գործուած արարքներու։

Երեքորդ հրամանագիր մը կը հաստատէ կեդրոնական ընդհ. դատախազութիւն մը, որ կապուած է դատական նախարարութեան եւ որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ հետապնդել պետութեան թշնամիներուն բոլոր արարքները։

Նախարարական խորհուրդէն անմիջապէս վերջը տեղի ունեցաւ մասնաւոր խորհրդակցութիւն մը, որուն մասնակցեցան ոստիկանութեան տեսուչները, ընդհ. դատախազները, դատարաններու նախագահները եւ զինուորական վարիչներ։ Այս առթիւ Պ. Կէօրինկ հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ մամուլի ներկայացուցիչներուն.

— Ես ընդհատեցի արձակուրդս եւ արտակարգ նիստի հրաւիրեցի նախարարական խորհուրդը, լուսաբանելու համար կեցական կէտ մը։ Արդարեւ, նկատելի է որ պետութեան թշնամիները միայն երեւութապէս ընկճուած են։ Աղէն եւ անդէն համայնավարը վեր կ'առնէ իր անպատկառ գլուխը։ Քաղաքապահ զօրքին վրայ յարձակում եղաւ նոյնիսկ դատարանի մը մէջ։ Ես վճռած եմ գործել երկաթեայ ձեռքով։ Այսուհետեւ ով որ կը յարձակի ազգային – ընկերվարական շարժման անդամներուն վրայ, իր կեանքով պիտի հատուցանէ իր մեղքը։ Նախարարական խորհուրդը որոշած է ոտիպողոպար կեդրոնական կառավարութեան քննութեանն ենթարկել օրինագիծ մը, որուն համաձայն զինուրական առեանները պիտի կազմուին։ Այս առեանները մահավճիռ պիտի արձակեն բոլոր անոնց դէմ որ կը յարձակին ազգային ընկերվարութեան անդամներուն վրայ, կը վնասեն պետութեան հեղինակութեան եւ գոյութեան, եւ կը վարկաբեկեն Գերմանիան, վայրագութեանց պատմութիւններ տարածելով։ Նկատի չպիտի առնուին մեղմացուցիչ պարագաները։ Ո՛վ որ կը յարձակի պետութեան պաշտօնատարներուն եւ ազգային – ընկերվարական քաղաքացիներուն վրայ, պիտի հատուցանէ իր կեանքով։ Այսօրուընէ սկսեալ և ընդմիշտ, կայ միայն մէկ իշխանութիւն,— պետութեան կամքը՝ որ կը բխի գերման ժողովուրդին անսահման վստահութենէն։

ՄԷԿի դէմ տար պիտի ապահովի

Հիթլէրական կուսակցութեան պաշտօնաթերթը հրատարակեց Հիթլէրի կողմէ նշանակուած լիազօր վարիչին՝ Ռիւտոլֆ Հէսսէի հետեւեալ ազդարարութիւնը.

— Ֆրանսական հրեայ – ազատական յեղափոխութիւնը թաթխուեցաւ կիյոթինի արեան մէջ։ Ռուսական հրեայ – բոլշեւիկ յեղափոխութիւնը կը հնչեցընէ տակաւին արձագանգը միլիոնաւոր աղաղակներու որ կը բարձրանան Չեկայիի նկուղներէն։ Աշխարհի մէջ ոչ մէկ յեղափոխութիւն այնքան կարգապահ չեղաւ եւ այնքան փիչ արիւն չթափեց որքան ազգային – ընկերվարական յեղափոխութիւնը։ Ոչ մէկ բան այնքան կը նեղէ նոր Գերմանիոյ թշնամիները որքան այս իրողութիւնը, ուստի, անոնք կը ճգնին վայրագութիւններ յորինել։ Այդ կարծեցեալ վայրագութիւնները մերկացուցան իրենք սուտեր եւ այլ եւս որ եւ է ազդեցութիւն չեն գործեր։ բայց հակառակորդները հանգիստ չունին։ Կուսակցութեան վարչութիւնը իմացած է թէ գաղտնի գործակալներ առոգոսկած են ազգային – ընկերվարական շարժերուն մէջ։ Այս գործակալներուն պաշտօնն է մարտական խումբերու անդամները մղել խոշտանգելու իրենց հակառակորդները, որպէսզի շինծու փաստեր ունենան, իրենց հնարած սուտերը ապացուցանելու համար։ Ազգային – ընկերվարականներ, զգուշացէք ձեր հակառակորդներուն դիտումներէն։ Ամէն ազգային – ընկերվարական որ զոհ կը դառնայ գաղտնի գործակալներու, անողոքմտբար պիտի վտարուի կուսակցութենէն եւ պիտի արգելափակուի կեդրոնացման բանակավայրի մը մէջ։ Ամէն մարդ պէտք է գիտնայ թէ մենք միտք չունինք մեղմութեամբ վարուելու մեր հակառակորդներուն հետ։ Թող գիտնան թէ մէկ հատիկ ազգային – ընկերվարականի սպանութիւնը մարբսեաններու եւ համայնավարներու կողմէ՝ պիտի հատուցուի տասնապատիկ՝ համայնավար եւ մարբսեան վարիչներու դէմ։

Բայց, ամէն ազգային – ընկերվարական պէտք է գիտնայ նաեւ թէ հակառակորդներ խոշտանգելը հրեայ – բոլշեւիկեան հոգեբանութիւն է եւ անարժան՝ ազգային – ընկերվարականի մը։

⁂ Ծրագրուած անօրինութիւնները կը նախատեսեն նաեւ մինչեւ 15 տարի տաժանակիր աշխատանք անոնց որ կը փորձեն արգիլուած հրատարակութիւններ մտցնել Գերմանիա։

Աւիւնապի կռիւ Սըվազի մէջ

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ յուլիս 21ին արիւնալի կռիւ մը տեղի ունեցաւ Սըվազի մօտ, վեց հոգինոց աւազակախումբի մը եւ բազմաթիւ ոստիկան – զինուորներու միջեւ։ Աւազակները լեռը տարած էին Թուրք մեծահարուստ վաճառական մը։ Ոստիկանները հետապնդելով պահանջեցին անձնատուր ըլլալ։ Վեց աւազակները մերժեցին վճռապէս եւ յայտնեցին թէ կը նախընտրեն ցմահ զիմադրել քան անձնատուր ըլլալ։ Այն առեն կռիւը վերսկսաւ կատաղօրէն եւ վերջացաւ միայն այն պահուն երբ սպաննուած էր վերջին աւազակը։

⁂ Ուրիշ հեռագրի մը համաձայն, Սամսունի մէջ ձերբակալուած են խումբ մը աւազակներ որոնց մէկը 17 տարեկան պատանի մըն է, Մէհմէտ Գարապիպէր։ Հակառակ իր տարիքին, այս պատանին իրրեւ ցուցակ ծառայութենանց կը համրէ 21 սպանութիւններ, որոնց զոհերէն երեքը ոստիկան – զինուորներ են։

Աւտրիայեւրու տեղաւորումը Իտալի վէջ

Մասնաւոր աղբիւրէ մը կը ջաղեմ հետեւեալ տեղեկութիւնները.—

Աւտրիացիներու տեղաւորման խնդիրը այս օրերս Իրաքի կառավարութիւնը զբաղեցնող կարեւոր գործերէն մէկն է։ Ինչպէս յայտնի է, Իրաքի կառավարութիւնը անգլիացի պաշտօնատար մը վեց ամսուան պայմանաժամով հրաւիրեց զբաղելու Իրաքի Աւտրիները տեղաւորելու խնդրով։ Այդ պաշտօնատարը արդէն իսկ Իրաք հասած է եւ ներկայիս Մուսուլի մէջ ձեռնարկած է իր գործին։ Կը թուի թէ տեղաւորման շուրջ տարակարծութիւններ կան Աւտրիներու եւ Իրաքի կառավարութեան միջեւ, տեղաւորման վայրի, Աւտրիներու ձեռքն ունեցած զէնքերու եւ այլ խնդիրներու շուրջ։ Այս տարակարծութեան իրր հետեւանք վերջերս Մուսուլի երեսփոխանը Իրաքի խորհրդարանի մէջ հարցապնդման ենթարկեց կառավարութիւնը, որու անունով վարչապետ Ռաշիտ Ալի պէյ կելալին պատասխանեց թէ, Իրաքի կողմէ տեղաւորման գործով զբաղող պաշտօնատարը ձեռնարկած է իր գործին ու պիտի չարունակէ զայն տրուած ցուցմունքներու համաձայն, կառավարութեան որոշումն է Աւտրիները մէկ վայրի մէջ չտեղաւորել, այլ տարբեր շրջաններու մէջ։ գալով զէնքերուն, յայտնեց թէ ամէնուն յայտնի է թէ ան որու կողմէ տրուած է Աւտրիներուն։ ասով հանդերձ տեղաւորման շուրջ ոեւէ անախորժութեան պարագային կառավարութիւնը ի վիճակի է խստօրէն պատժելու անսաստողները։

Այս օրերս Պաղտատ կը գտնուի Աւտրիներու կրօնապետ Մարչիմօնը, որ իր կարգին զբաղած է տեղաւորման խնդրով։ Որոշ է որ Իրաքի կառավարութիւնը այս խնդրին մէջ կը վարուի իմաստուն քաղաքականութեամբ մը։ կը մնայ որ Աւտրիները նոյնքան իմաստուն ըլլան օգտուելու այդ քաղաքականութենէն։ Ոմանք չարամտութիւն ունին այս գործին խառնել նաեւ Հայերու անունը։ Հայերը այս երկրի մէջ տպրած են ու կ'ապրին խաղաղ ու հանգիստ։ կառավարութենէն շատ գոհ են ու իրրեւ այս երկրի քաղաքացիներ միշտ ալ վայելած են կառավարութեան աջակցութիւնը։ Քաղաքական հաշիւներ ունեցող հրթիռներու գործն է զրպարտութիւններ ընել, ջուր պղտորել անոր մէջ ձուկ որսալու համար։ սակայն վստահ ենք որ չպիտի յաջողին։

Նորանոր յաղթանակներ օդին մէջ

ՏԷր եւ Տիկին Մոլիսըն կՏրեցին Ատլանտեանը, ԱրկաԾի մը Չանդիպելով Նիւ Եորքի մօտ։— փոսթ Լրացուին Աշեաբրչի շրջանը

Շաբաթ կէսօրին կալլէսի երկրէն (Անգլիա) ճամբայ ելան Տէր եւ Տիկին Մոլիսըն, իրենց յատուկ օդանաւով թռչելու համար դէպի Նիւ Եորք։ Ցետոյ պիտի թռչէին։ Նիւ Եորքէն Պաղտատ 2։ Պաղտատէն Լոնտոն։ (Համագումար 20,000 քիլոմեթր)։

Այր եւ կին չարաթներէ ի վեր կը սպասէին օդին յարմարութեան։ վերջապէս ճամբայ ելան չաբաթ կէս օրին, ինչպէս ըսինք։ Այնքան լաւատես էին որ Տիկին Մոլիսըն կ'ըսէր։

— Եթէ ամէն բան լաւ երթայ, յառաջիկայ չաբաթ նորէն Լոնտոն ենք։

Օդաչուները Նիւ Եորք կը սպասուէին կիրակի գիշեր ժամը 10ին։ Կատարեալ յաջողութեամբ անցած էին Ատլանտեանը, եւ ժամը ժամուն տեղեկութիւններ կը հասնէին արշաւի մասին։ Մօտ հարիւր հազար ժողովուրդ անհամբեր կը սպասէր Նիւ Եորքի չրջականները, բարի գալուստ մաղթելու համար։ Դիչերուան ժամը 10ին, աւելի քան 30,000 հոգի խռնուած էին օդակայանը, մէջն ըլլալով Զօր. Պալպօ, իտալական 24 օդանաւերուն հրամանատարը։

Եւ ահա, ժամը 10·25ին, լուր հասաւ թէ օդանաւը խորտակուած է Նիւ Եորքէն 50 քիլոմեթր հեռու, երբ կը փորձէր վար իջնել։

Ամբոխը չէր ուզեր հաւատալ եւ օդաչու ամսլին կը սպասէր անհամբեր։ Վերջապէս, ժամը 10·40ին պաշտօնապէս հաստատուեցաւ արկածին մանրամասնութիւնները։ Վառելանիւթը սպառած ըլլալով, Տէր եւ Տիկին Մոլիսըն կ'որոշէն իջնել Պրիճփորթի կայանը։ Դժբախտաբար, երկրորդական է այս կայանը, դէչ լուսաւորուած եւ ամէն կողմէ չրջապատուած ճահիճներով։ Շնորհելով հեռաւորութիւնը, Պ. Մոլիսըն որ այդ պահուն ստանձնած էր դեկավարութիւնը, ինկաւ ճահիճներուն վրայ։ Տիկին Մոլիսըն չէր կրցած դուրս ելլել եւ ընդհարումէն անդամալոյծ կ'երեւար, բայց ծանր վնաս մը կրած չէր։ Մինչդեռ ամուսինը նուաղած էր, օդանաւէն դուրս նետուելով եւ խրնամով տիսի մը մէջ։ Դժբախտ երիտասարդը ծանր վէրքեր ստացած է դէմքէն, որունքներն ալ սկրթուած են։ Այր եւ կին ուժասպառ վիճակի մը մատնուեր էր։ Թռիչքը տեւած էր 39 ժամ։ Օդանաւը փճացած է։

Հակառակ այս ձախողանքին, Ճիմ Մոլիսըն կը չահի նոր մրցանիչ մը,— առաջին օդանաւորդն է որ երկու անգամ կ'անցնի Ատլանտեանը, արեւելքէն արեւմուտք։ Իսկ Տիկին Մոլիսըն առաջին կինն է որ ովկիանոսը կ'անցնի արեւելքէն արեւմուտք։

⁂ Ամերիկացի օդանաւորդ Ուիլի Փոսթ կայանէ կայան թռելով, Նիւ Եորք հասաւ չաբաթ դիշեր։ Այսպէս լրացուց աշխարհի չրջանը եօթը օր, 18 ժամ եւ 49 վայրկեանէն։ Նախապէս ալ ուրիչ օդանաւորդի մը հետ նոյն փորձը կատարած էր 8 օր, 15 ժամ եւ 51 վայրկեանէն։ Ուրեմն, այս անգամ մինակը 25,000 քիլոմեթր հեռաւորութիւն կտրած է 21 ժամ պակաս տեւողութեամբ։

Ուրեմն հազար հոգի խռնուած էր օդակայանը, դիմաւորելու համար։ Ուիլի Փոսթ, որ միակնի է եւ սակաւախօս, երկու խօսքով պատասխանեց եղած չնորհաւորութեանց։

— Եթէ քիչ մը բախտ ունեցած ըլլայի, հեռաւորութիւնը պիտի կարուէր չորս ու կէս օրէն։ Գետինն ալ նոյնն է, մշուշները եւ անձրեւները։

Նիւ Եորքի քաղաքապետութիւնը փառաւոր սեղան մը սարքած է չորեքչաբթի օրուան համար, ի պատիւ քաջարի օդանաւորդին։

ԱՆԳԼԻԱՆ Կ'ՕԳՆԷ ՄԻՋԱԳԵՏՔԻ, ՆՈՐ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ ՇինելուՀամար

Ինչպէս կը յիշեն ընթերցողները, Միջագետքի թագաւորը Լոնտոն այցելեց վերջերս, եւ այժմ կը գտնուի Զուիցերիա, հանգստանալու համար։

Լոնտոնի թերթերը կը դրեն թէ Ֆէյսալ թագաւորին այցելութեան գլխաւոր նպատակն էր ոչ թէ արձակուրդ, այլ անտեսական խոշոր ձեռնարկ մը։ Թագաւորը կ'ուզէր որ Անգլիացիները երկաթուղի մը չինեն Հիլլայէն Պաղտատ։ կ'ըսուի թէ սկզբունքով համաձայնութիւն գոյացած է, որուն տրամադրութեամբ Անգլիա փոխ դրամ պիտի տայ։ կը հաւատան թէ Իրաքի կառավարութիւնն ալ այս փոխառութեան փոխարէն հրաժարած է 1930ի դաշնագրին վերաքննութեան իրաւունքէն։ Ցետոյ, անգլիական կառավարութիւ-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՈՒՐՖԱՅԻ ՀԵՐՈՍԱՄԱՐՏԸ

(Ր· եւ վերջին մաս)

Ուրֆայի հայուհիների մասին ե-ղիչէի հետ կարող ենք կրկնել «Տիկ-նայք փափկասունք Հայոց Աչխարհի մոռացան զկանացի տկարութիւն եւ եղեն արուք առաքինիք ի հոգեւոր պատերազմի ... ի կեանս իւրեանց նմանեցան քաջ նահատակացն մահ-ուամբ»:

Արդարեւ Ուրֆացի հայ կանայք ամբողջ ապր հերոսական դիմադրու-թեան տեւողութեանը իրենց կորովով, իրենց տոկուն անձնուիրութեամբ եւ մանաւանդ անօրինակ քաջասրտու-թեամբ ոչ միայն ոչնչով չետ չմնա-ցին իրենց եղբայրներից եւ ամուսին-ներից, հապա եւ յաճախ գերազանցե-ցին նրանց, վասնզի հոգիների գեր-մարդկային ճիգով կարողացան իրենց կանացի թուլութիւնը մինչեւ առ-նական անվեհերութիւնը բարձրա-ցնել:

Աչխարհում ոչ մի ապստամբութիւն ու գոյամարտ հնարաւոր է, եթէ կինը պայքարի մէջ չի նետւում տղամարդի կողքին: Եւ եթէ մի ամբողջ ամիս չորս կողմից պաշարուած Ուրֆայի մի բուռն հայութիւնը կարողացաւ թիւրք արիւնարբու խաժամուժին ու զօրքերի կատաղութիւնը սանձել, դրա մէջ ա-հագին բաժին ունեն Ուրֆայի հայու-հիները: Այդ սքանչելի կանայք որ ոչ միայն զինուեցան քոյրեր եղան, վիրաւորներ խնամելով, հապա եւ զա-ւադրական աչխատանքների լաւագոյն սատարիչներ հանդիսացան արիասիրտ հնարամտութեամբ, եւ լաւագոյն ա-ջակիցները զէնքերի փոխադրութեան ու տեղաւորման վտանգաւոր գոր-ծում: Մարտիկներին ոգի տուող ու խրախուսիչ, նրանք իրենց կանացիու-թիւնը մոռացան զէն ի ձեռին պատ-նէշների վրայ պայթող ռումբերի եւ գնդակների տարափի տակ պայքարե-ցան: Հրացանները ձեռքերին եւ լիքը փամփչատակները առնականօրէնկրծ-քերին խաչաձեւուած հինգերորդ զարի իրենց քոյրերին գերազանցելով՝ կո-ուեցին յուսահատ ամազոնների օրհա-սական կատաղութեամբ· զինքերում ընկնող ամէն մի մարտիկին, անմիջա-պէս փոխարինում է իր կինն ու քոյրը եւ կռիւը բորբոքում վերստին:

Նայեցէք այս երիտասարդ դեղու-հին, փամփչատակների ծանր բե-ռը մէջքին զօտեպինդ եւ կրծքին խա-չաձեւ մատաղ ու նրբակազմ աղջկայ քնքոյշ տեսք ունի, հայուհու իր չքնաղ աչքերի մէջ խոժոռ վճռականու-թիւն· Տիկին Եղիսաբէթ Եօթնեղ-բարեանն է՝ Մկրտիչի կինը եւ արժա-նաւոր հարմարգը: Ահա այս միւսը՝ նոյնպէս զինուած, տիկին Սուլթան Սիմեան, Թատակէչենի քոյրը, ահա օր· Մարիամ Զիլինկարեան, օր· Յանըմ Քեթէնճեան, ահա անմահ տիկին Յաթուն Գոնտուրաճեան և քա-նի քանի ուրիշները ... որոնք Ապօկա-լիպսեան այն գիշերներին մահու մո-ւեղնութիւնը հեգնեցին եւ հայ կնոջ պատուն ու փառքը մինչեւ աստղերը բարձրացուցին: Կ'ուզէ՞ք գիտնալ նը-քանց վախճանը, նրանք կամ զինքե-րին ընկան կամ օրհասական վերջին գրոհից յետոյ՝ թոյն ընդունեցին եւ չատ չատերն էլ իրենց զաւակների ձեռքից բռնած իրենց ձեռքով հրդե-հած տների բոցերի մէջ նետուեցին, նամարտ ու զարշելի Թիւրքին ձեռքը չընկնելու համար: Կարելի է համար-ձակ ասել, որ անցեալ պատերազմի ամբողջ տեւողութեանը ոչ մի ազգի կանայք այսքան հերոսութիւն, այս-քան անձնուիրութիւն ցուցահանեցին իրենց հայրենի տան, հայրենի օջաղնե-րի եւ պատուի պաշտպանութեան հա-մար:

×

Եւ պէտք էր որ այսքան հերոսական մարտնչումները կնքուէին մի ուխտա-ւած քահանայի՝ Տէր Գարեգին Ոս-կերչեանի նահատակութիւնով, որ Սուրբ Աչխի մահուան իմաստուն ող-բերգութիւնն ունի եւ անզերազանցելի վեհութիւնը:

Կռիւը դադրած է· հայկական թա-ղում մեռելութիւն է· աւերակները սակայն տակաւին զարհուրանք են թիւրքերին, թագաւորներ կան ներք-նայարկերում· անակնկալ հանդի-պումներ, հրացանների հատ – հատ պայթիւն: Թիւրք ոստիկանական խու-զարկու ջոկատներ վնասուածքի վրայ են հայ լրտեսների հետ:

Հետապնդում են մանաւանդ պէտ Տէր Գարեգին քահանային, որ ուխտ երիտասարդների հետ ծած-կուած է առաքելաբոյլ Մուս Եփիփի ան թագաւորում: Եւ տարաբախտ քահանան վճռում է դուրս գալ, վերջ տալ իր կեանքին, որպէսզի իր պատ-ճառով թագաւորը չվտանգուի եւ միւսները ազատուին: Անդօր կը մը-նան իր բախտակից ընկերների ազա-չանքն ու պաղատանքը նրան յետ կացնելու իր որոշումից· քահանան կը մնայ անդրդուելի: Քաջարի տիրուհին Ուրֆացի կնոջ վայել արիութեամբ կը միանայ ամուսնուն: «Հինգշաբթի անձրեւոտ իրիկուն մըն էր, պատմում է դէպքին ականատես Մխոյ Մելքոն-եան, Տէր Գարեգին արցունքոտ աչ-քերով օրհնեց մեզ եւ իր երկու տղաք-ները, Արչակը եւ Արմենակը, մեր թագաւորին ընկերացայ իրեն եւ իր տիկնոջ մինչեւ այդին «աղբլը», այն-տեղ Տէր Գարեգին հանեց սիւպլիմէ պարունակող փոքրիկ տուփ մը, նախ ինքն առաւ կէսը ու մնացեալը տը-ւաւ կնոջը· երկուքն ալ քաջութեամբ առին մահացու թոյնը, տիկնոջ համար իր ձեռքով մեծ քար մը բերաւ ու տե-ղաւորեց անոր գլխուն տակ, յետոյ ինքը երկարեցաւ անոր կողքին քար մը բարձ ըրած: Քանի մը վայրկեան խօ-սեցաւ իր կողակիցին հետ, խօսեցաւ անոր հանգերձեալ կեանքի մասին:

«Քիչ վերջը դարձեալ իրարու պի-տի ըլլանք մահուան մէջ ըսաւ, ու ապա դառնալով ինծի,— տղա՛ս, ը-սաւ, այնպէս կը գուշակեմ, որ դուք պիտի ազատիք ու ողջ մնաք, պատմե-ցէք մեր հայրենակիցներուն, թէ ին-չպէս կը մեռնինք, ըսէք, որ կեանքի վախճանը պէտք է նպատակով մը փակուի, յայտնեցէք, որ թիւրք ոճ-րագործ ցեղը պիտի կործանի օր մը իր ոճիրներու յորձանքին մէջ: Ցետոյ աւելցուց, որ երբ օր մը ազատ արեւ տեսնէք, պատմեցէք աչխարհին թէ ինչ հերոսական մահով մեռաւ Ուրֆա-յի հայութիւնը:

Տէր Գարեգինի տիկինը առանց եր-կար չարչարանքի յաւիտեան փակեց իր աչքերը, Տէր Հայրը թոյլ մահա-մերձի ձեռքերով պատկած տեղէն ձեռքը երկարելով խաչակնքեց անոր մարմինը· երկար տեւեց Տէր Գարեգի-նի հոգեվարքը, ուշ դիշեր էր, երբ ան ալ փակեց աչքերը ընդ միչտ»:

Սոկրատը մեռնում է յանուն մարդ-կային խղճմտանքի ազատութեան· վատաբախտ հայ քահանան մեռնում է նահատակի մահով, վասնզի«կեանքի վախճանը պէտք է նպատակով մը փակուի»:

Այս պարզունակ մարդարէական պատգամի մէջ «նպատակ»ը խոչոր հատկացիր· կեանքը վեհ առաքելու-թիւն, աստուածացումի ճամբայ, դէ-պի ուր առաջնորդում է մեզ բարձր խղճմտանքը, կատարելութեան ան-դադրում ու հզօր տենդը երկնային, որով փոթորկուած մեր հոգին, այս հնաւուրց խմաստուն պարտիզպանը մեր գոյութիւնն է զարգարում այնքան դիւթիչ զեղեցկութիւններով:

Ամէն մարդ կեանքում մի անգամ առիթ ունի մեծ լինելու եւ միշտ հազ-ուագիւտ բարձր հոգիներն են գիտակ-ցում այդ վայրկեանը եւ սլացող ժա-մանակի անիւից կախուում, մինչդեռ անդին անհամար գորշ բազմութիւն-ներ անապատի ծարաւից խենդեցած ուղտերի պէս անցնում են օազիսի առ-ջեւից առանց այն նկատելու:

Ուրֆայի Հայոց այս հեզ ու խոնարհ քահանան եւ իր հօտի ընտիրները կա-րողացան մեծ լինել յաւիտենականու-թեան համար:

Եւ կեանքի նպատակը կնքուեց մեծ խորհուրդով:

×

Ահա փակում եմ այս գիրքը եւ հո-գիս պաշարուած է անհամար տե-սիլքներով, որպէս անտառից նոր դուրս ելած ճամբորդ, որ վերջապէս իր ճամբան է գտել արեւի տակ:

Մեր նախնիք հերոսները աստուա-ծացրին եւ պաշտեցին:

Հեթանոս՝ նրանք յարալէզներին ապաւինեցան, որ լիզելով կենդա-նիների ճակատամարտում ընկած իրենց հերոսներին:

Քրիստոնեայ՝ նրանք Քրիստոսի, եկեղեցուն ապաւինեցան եւ իրենց հայրենիքի համար ընկածներին սրբա-գրին:

Ո՞ւմ ապաւինենք այսօր:

Հեթանոս աստուածները վաղուց են մեռել եւ մեր քրիստոնեայ աստծուն մեր մէկ միլիոն նահատակները ի զուր կանչեցին տարագրութեան բոսոր անդունդի անհամար գորշ բազմութիւն-ներ անապատի ծարաւից խենդեցած ուղտերի պէս անցնում են օազիսի ա

«ՏԱՆԵ ՄԵՀ ԱՀՏԱՒ ԱԽՈՂՔ ԼԻ»...

— Մե՛ռ, ապա՛ ... Աստուծոյ անիրաւութիւնը մը կայ, որ մեզի միայն ու միայն կը վերաբերի, մեզ կը հալածէ ու կը ոչնչացնէ ամէն օր ամէն ժամ ու վայրկեան: Ինչո՞ւ, որ մենք ենք միայն, որ կը տառապինք ու կը մեռնինք, ուրիշներ ոչ: Ինչո՞ւ, որ մենք ենք միայն, որ կը ծնանինք ու կը մեռնինք, ուրիշներ ոչ: Ինչո՞ւ, որ մենք ենք միայն, որ կը տառապ

ՈՒՍԵՑԻՉԻՆ ՍԷՐ ՅՈՒՂԵԼԸ

— Ես ալ կ՚ուզեմ ձեզի հետ խոսիլ, պարո՛ն Ալեքսանդր, ըսաւ Ռոզա Մանուկեան, որ ներս մտած էր ամուսնոյն հետ միասին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ձեզի հետ խոսիլ, պարո՛ն Ալեքսանդր, ըսաւ Ռոզա Մանուկեան, որ ներս մտած էր ամուսնոյն հետ միասին։ Ես ալ կ՚ուզեմ ձեզի հետ խոսիլ, պարո՛ն Ալեքսանդր, ըսաւ Ռոզա Մանուկեան, որ ներս մտած էր ամուսնոյն հետ միասին։

Ռոզա Մանուկեան ամուսնոյն հետ միասին ներս մտած էր, որովհետեւ ան ալ կ՚ուզէր Ալեքսանդրի հետ խօսիլ։ Ռոզա Մանուկեան ամուսնոյն հետ միասին ներս մտած էր, որովհետեւ ան ալ կ՚ուզէր Ալեքսանդրի հետ խօսիլ։ Ռոզա Մանուկեան ամուսնոյն հետ միասին ներս մտած էր, որովհետեւ ան ալ կ՚ուզէր Ալեքսանդրի հետ խօսիլ։

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

(ԵՐԹԱԽԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ՝—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՀՈԳԱԶՈՐԱԿԱՆ ՏՈՆԱԿԱՏՈՒԹԻՒՆ

26 ՅՈՒԼԻՍ 1933

26 Juillet 1933

ՅՐԿ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2248

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՄԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԳՏԷՔ ԶԵՐ ՁԱՄԲԱՆ

Լոզանի տասնամեակի լրացման առթիւ, մեզի կ'իյնայ ոչ թէ ամուլ հառաչանքները արձակել, այլ գլուխ գլխի տալ, աքնիլ եւ կազմակերպուիլ, որպէսզի պատրաստ ըլլանք պատեհ ժամուն:

Ըսինք արդէն,— ոչ մէկ դաշնագիր յաւիտենական չէ: Մանաւանդ Թուրքիոյ հետ կնքուած դաշնագիր:

Այս միջոցին, բոլոր ժողովուրդներն ալ անհանգիստ են, կը խլրտին իրենց խարխափին վրայ, վաղուան համար:

Բոլոր ժողովուրդներն ալ վարակուած են վերանորոգուելու, երիտասարդանալու, ուժերը բազմապատկելու տենդէն: Եւ այդ երիտասարդանալը ոչ միայն պետական կարգեր կը տապալէ, այլ եւ վերագնահատիչը կ'ենթարկէ հաստատուած ընկերային եւ քաղաքական հանգամանքները:

Ապացոյց՝ նոյն իսկ Ֆրանսայի ընկերվարական կուսակցութեան ծոցին մէջ ծագած խլրտումը:

Մարդիկ այլ եւս չեն գոհանար վարդապետական բանաձեւերով եւ ընկալեալ սովորութիւններով, նոյն իսկ ընկերվարութեան մէջ:

Ամէն տեղ եւ ամէն բանի մէջ ալ, տեսակէտները, բանաձեւերը օրուան պահանջներուն յարմարցնելու տենչն է որ կը չեչտուի:

Մանաւանդ որ, ծայրայեղ հոսանքները, լէնինականութիւն, ֆաշականութիւն, հիթլէրականութիւն այլ եւս թոյլ չեն տար չորս ճամբու վրայ փռուիլ եւ երերալ:

Ամփոփուելով մեր կեանքին մէջ, ըսել կ'ուզենք թէ՝ ժամանակները երբեք թոյլատու չեն ակադեմական բանավէճեր կամ տնավարի ասուլիսներ սարքելու:

Շատ բան կորնչուցինք վերջին տասը տարիներու ընթացքին, իրար խառնելով սուտն ու իրաւը, հիմնականն ու մանկականը, կարեւորն եւ ցանկալին:

Ջմնաց որ եւէ խելք որ արտայայտուած չըլլար: Ոչ ալ որ եւ է խելացի, որ զրկուէր խօսելու եւ գրելու իրաւունքէն:

Այն աստիճան որ, եթէ մէկը ժամանակ ունենար պրպտելու այդ բոլոր արտայայտութիւնները — գիրք թէ թերթ — պիտի կրնար ծրագիրներ կազմել յիսուն տարուան եւ յիսուն ազգի համար:

Բայց, սթափի՛նք,— մեր այսօրուան կեանքը կ'ընթանայ տասնամեակներով:

Մենք ստիպուած ենք խորհիլ ու գործել «ստիպողականութեան կարգով», ինչպէս կ'ըսեն խորհրդարաններու մէջ:

Մենք լարուած ուշադրութեամբ պիտի հետեւինք այն բոլոր շարժումներուն որ տեղի կ'ունենան մեր շրջապատին մէջ,— աշխարհի բոլոր պողոտաներուն վրայ:

Մեզի օրինակ՝ ամբողջ Արեւելքը, եւ նոյն իսկ Թշնամի Թուրքիան:

Ահաւասիկ, ամէն բանէ առաջ, գաղութներու երիտասարդութիւնը:

Բոլոր համեմատութիւնները պահելով, ան չի՞ նմանիր արձակուրդ ստացած բանակի մը:

Եթէ այդ երիտասարդութիւնը զանուէր Թուրքիա, Կովկաս կամ Պարսկաստան, պիտի կանչուէր զինուորութեան, 20–22 տարեկանին: Կամ պիտի ենթարկուէր պարտաւորիչ աշխատանքի (Ա. Միութիւն):

Ամէն երկրի մէջ ալ, պետութիւնը իր պահանջները կը պարտադրէ երիտասարդութեան, համաձայն տարիքի:

Արդ, միայն մեր տարագիր երիտասարդութիւնն է որ, ազատ ըլլալով պետական բռնադատումէ, ինքզինքը ազատ կը համարէ որ եւ է պարտականութենէ:

Մեծ ու պզտիկ ազգերէն որո՞ւն երիտասարդները կը վայելեն այս բացառիկ, արտօնեալ վիճակը:

Ամէնէն վերջին օրինակը Գերմանիան չէ՞, որ պարտաւորիչ աշխատանք հաստատեց երիտասարդութեան համար:

Չի բաւեր առարկել թէ՝ պանդուխտ ենք, երկիր չունինք, բանակ չունինք որ ծառայենք:

Ձիշդ ատոր համար, ամէն մէկ երիտասարդ ինքզինքը պիտի հոչակէ կամաւոր, մտնելով կազմակերպութեան մը մէջ: Այնքան՝ ծառայելով հիմնական գաղափարի մը,— ազատութիւն եւ հայրենիք:

Մինչդեռ բոլոր ժողովուրդները կ'երիտասարդանան, մենք ոչ միայն կը ծերանանք, այլ եւ տարուէ տարի ետ կ'երթանք:

Ուժասպառ ենք ամէն տեսակէտով: Հետզհետէ կը նօսրանան, կը պարպուին հանրային դիրքերն ու խրամները:

Մենք եղածն է որ կը մաչեցնենք, ամէն ճակատի վրայ:

Ինչ որ ունինք միջավայրէ միջավայր փոխադրուած, կը հատնի, կը ծիւրի բնական օրէնքով:

Միայն այս անողոք իրականութիւնը բաւական է, որպէսզի անհրաժեշտ կոչուած երիտասարդութիւնը պարտականութեան կանչէ ինքզինքը,— կազմակերպուելով:

Մենք պետութիւն չունինք որ կազմակերպէ բոլոր հում տարրերը:

Անոնք որ կը խրաչին քաղաքական կուսակցութիւններէն, պարտաւոր են սեփական նախաձեռնութեամբ գտնել իրենց ճամբան:

Ի՞նչպէս պիտի լեցնենք անխուսափելի, ահաւոր պարապը, եթէ տարագիր երիտասարդութեան հարիւրին տասը յարի այս կամ այն հոսանքին, իսկ մնացեալ իննսունը օրը իրիկուն ընէ զինցէ անձն իմ» երգելով ...

Եւ մանաւանդ, ի՞նչպէս կանգուն պիտի մնանք իրրեւ ժողովուրդ, եթէ, տասը տարի յետոյ ալ, չպիտի ունենանք մեր միացնալ ճակատը, ազգային ուխտով մը:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

«ԱԶԳԻՆ ԿԵԱՆՔԸ ՎՏԱՆԳԻ ՄԷՋ Է»

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ
ԲԱՑԱՌԻԿ ՕՐԷՆՔՆԵՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿԵԼ

Մ. Նահանգներու պատերազմական նախարարը առջի օր ուշագրաւ ճառ մը խօսեցաւ 48 նահանգներու կառավարիչներու տարեկան ժողովին մէջ: Պատասխանելով նախագահ Րուզվէլթի տնտեսական քաղաքականութեան դէմ եղած քննադատութեանց, նախարարը յայտարարեց.

— Եթէ Ազգային Վերակազմութեան Օրէնքը ձախողի, պիտի հարկադրուինք աւելի ազդու միջոցներ ձեռք առնել, որովհետեւ ազգին գոյութիւնը վտանգի մէջ է: Միութեան նահանգներուն մէջեւ եղած սահմանները պէտք է մոռցուին եւ պէտք է այնպէս նկատենք թէ Մ. Նահանգները այսուհետեւ կը կազմեն մէկ ամբողջութիւն: Մեր տնտեսական բարդ կեանքը կը պահանջէ որ դաշնակցային կառավարութիւնը աւելի լայն լիազօրութիւններ վայելէ:

Առաջին անգամ է որ կառավարութեան մէկ անդամը այսքան բացորոշ պէս կը յայտնէ նախագահ Րուզվէլթի կեդրոնաձիգ նպատակները:

⁂ Արմտիքի չուկան կանոնաւորելու եւ գիները կայուն պահելու համար, բացառիկ միջոցներ ձեռք առնուեցան: Հողագործական նախարարը 460 միլիոն դրիւ կը հաշուէ ցորենի ներքին սպառման քանակը, այսինքն վերջին հինգ տարիներու միջին արտադրութեան հարիւրին 54ը: Այս քանակութեան իւրաքանչիւր դրիւէն 35 սէնթ տուրք պիտի գանձուի, արտադրելով 138 միլիոն տոլար, որուն 90 միլիոնը պիտի բաժնուի այն հողագործներուն որ յանձն կ'առնեն հարիւրին 20 կրճատել ցանքը: Այսպէս, այն ագարակատէրը որ 100 արտաւար հող ունի ցորեն ցանելու համար եւ միայն 80 արտաւար պիտի ցանէ յատուկացուած աշնան, դրիւ գլուխ 20 սէնթ պարգեւ պիտի ստանայ ապագայ հունձքին վրայ եւ 8—10 սէնթ ալ՝ հունձքի պահուն: Իւրաքանչիւր արտաւարին արտադրութիւնը կը հաշուեն տասը գրիւ: Միեւնոյն ծրագիրը պիտի գործադրուի 1935ին ալ: Տուրքէն գոյացած դրամարին մնացորդը պիտի յատկացուի ցորենի արտադրումը քաջալերելու եւ նոր չուկաներ գտնելու:

Հողագործական նախարարը երկար խորհրդակցութիւն մը կատարելով մանուկէնեու հետ, հետեւեալ կարգադրութիւնն ըրաւ արմտիքի սակարաններուն համար.— Եթէ արմտիքի տեսակի մը գինը 90 սէնթի փակուի, յաջորդ օրուան գործառնութիւնները չպիտի կրնան 95 — 98էն աւելի բարձրացնել գինը: Նոյն միջոցին պիտի հետեւին նաեւ գիները լինած տեղն:

⁂ Յուլիս 24ին մանկակաց Պ. Քրաուֆորտ, Նիւ Եորքի ցորենի սակարանին ամէնէն ազդեցիկ անդամներէն մէկը, ահազին յուզում պատճառելով: Նախագահ բժիշկ էր այս մարզը, եւ յանկարծ նետուեցաւ սակարանական խաղերու յորձանքին մէջ: Միայն Շիքակոյի հրապարակին վրայ իր գործառնութիւնները կը կատարէր 17 միլիոնորդներու միջոցաւ, որոնք բացարձակապէս գաղտնի կը պահէին ամէն բան: Իր գործողութիւնները ահազին գումարներու կը հասնին: Շիքակոյի մէջ կը պատմեն թէ վերջին չարաբաներու ընթացքին իր յանձնառութիւնները կը հասնէին 13 միլիոն դրիւ ցորենի եւ ահագին քանակութեամբ հաճարի: Եթէ ցորենի վրայ տասը սէնթի ելեւէջ մը տեղի ունենար, այդ յանձնառութիւնները 1,300,000 տոլարի չափ կամ վնաս կը ներկայացնէին: Անցեալ չարաբաւան գահավէժ անկումները տասնեակ միլիոններ արժեցին, եւ ահա անանկութիւնը փակեց իր արկածալի կեանքը:

Հաւանայնութիւն՝ արտածումը կրճատելու համար

Լոնտոնի անտեսական խորհրդաժողովին մէջ, որուն վերջին նիստը կը գումարուի այսօր, համաձայնութիւն գոյացաւ արծաթին արտածումը կրճատելու համար:

Համաձայն մշակուած պայմանագրութեան, Մ. Նահանգներ, Քանատա, Աւստրալիա, Պոլիվիա եւ Փէրու յանձն կ'առնեն կրճատել իրենց արտածումները, հետեւեալ հիման վրայ.— Արծաթ արտադրող երկու երկիրները, Մ. Նահանգներ եւ Հնդկաստան, իրենց արտադրութենէն պիտի գնեն, առաջինը՝ 35 միլիոն, երկրորդը՝ 25 միլիոն ունկի, այսպէս նոյնքան կրճատելով արտածումը:

Աւելի մանրամասնելով, չորս տարուան շրջանի մը համար որ կը սկսի 1934 յունուար 1էն, Հնդկաստանի կառավարութիւնը արծաթ չպիտի ծախէ 140 միլիոն ունկիէն աւելի, (տարեկան 35 միլիոն), Սպանիա՝ 20 միլիոնէն աւելի (տարեկան 5 միլիոն):

Այս համաձայնութեան չնորհիւ, կը յուսան արծաթին գինը վերածել կայուն վիճակի մը, աւելի բարձր քան այսօր: Մէկ ամիսէ ի վեր բանակցութիւններ կը կատարուէին այս մասին, եւ վերջապէս կարելի եղաւ համաձայնութեան մը յանգիլ:

Գերմանիոյ եւ Վատիկանի հաւանայնութիւնը

Յուլիս 22ին հրատարակուեցաւ Գերմանիոյ եւ Վատիկանի մէջեւ գոյացած համաձայնութեան բնագիրը, որ տապարէզին քչելով հանդերձ Գերմանիոյ կեդրոնի (կաթոլիկ) կուսակցութիւնը, որոշ առաւելութիւններ կ'ապահովէ կաթոլիկ ընկերակցութեանց եւ կազմակերպութեանց, պայմանաւ որ չխառնուին քաղաքական գործերու:

Պայմանագրին համաձայն, գերմանական կառավարութիւնը յանձն կ'առնէ պաշտպանել կղերը եւ զանոնք վերծ կացուցանել կարգ մը պարտաւորութիւններէ: Կաթոլիկ համայնքները, ընկերակցութիւնները, թեմերը, եպիսկոպոսական աթոռները, մխիթարութիւնները, հաստատութիւնները եւն. կը վայելեն իրաւական հանգամանք: Բոլոր եկեղեցականները պէտք է գերմանական հպատակ ըլլան, ունենան գերմանական վկայական եւ իրենց ուսումն առած ըլլան գերմանական եւ հռոմէական համալսարանի մը մէջ: Եպիսկոպոսները եւ եկեղեցւոյ աստիճանաւորները պէտք է հաւատարմութեան երդում ընեն պետութեան: Կրօնական ուսում պիտի տրուի դպրոցներու մէջ: Կրօնական ամուսնութիւնը կրնայ քաղաքացիին առաջ կատարուիլ, կարգ մը պարագաներու մէջ: Քահանաներուն արգիլուած է անդամակցիլ քաղաքական կուսակցութեանց:

Ռումանիոյ Թուրքերէն 90,000 հոգի Թուրքիա պիտի երթան

Թրքական եւ ռումանական թերթերը կը հաստատեն թէ Տոպրուճայէն 90,000 իսլամներ Թուրքիա պիտի գաղթեն:

Առանք պիտի հաստատուին Սաքարիա գետին չրջակաները, Էսկիշէհիր – Էնկիւրի գծին վրայ:

Այս առթիւ ռումանական թերթերը համակրական խօսքեր կ'ուղղեն Թուրքիոյ:

Թրաւսայի պետական մեծ վիճակախաղը

Պաշտօնաթերթերը յուլիս 23ին հրատարակեց պետական մեծ վիճակախաղին պայմանները:

Ինչպէս յայտնի է, խորհրդարանը այս մասին օրէնք մը քուէարկած էր, էմմատական նախարարութեան առաջարկով (28 մարտ): Օրէնքը ընդունուեցաւ միայն 1933 տարուան համար, եւ յանձնախումբ մը կազմուեցաւ վիճակախաղը կազմակերպելու եւ պայմանները ճշդելու համար: Յանձնախումբը երկար քննութիւններէ յետոյ, եզրակացուց թէ իրլանտական ձեւով վիճակախաղ մը անդորձնական է Ֆրանսայի մէջ: Նկատի առնուեցան նաեւ Իտալիոյ եւ Զեխոսլավաքիոյ վիճակախաղերը, բայց նորէն անյարմար դատուեցան: Վերջապէս որոշուեցաւ պարզ վիճակախաղ մը սարքել, սպանիական ձեւով: Եկամուտէն հարիւրին 60ը վար պիտի դրուի պարգեւներու համար, 40ը պիտի յատկացուի պետական էմմատացոյցին: Հարիւր միլիոն Ֆրանք երկրագործական ադիւներու պնտուկին յատկացնելէ յետոյ, մնացեալը պիտի գործածուի նախկին պատերազմիկներու թոշակին վրայ եղած կրճատումը լրացնելու:

Յանձնախումբը ծրագիր մը պիտի ներկայացնէ էմմատական նախարարին, ճշդելով տոմսակներուն գիները, պարգեւները, վիճակահանութեան բացումն ու փակումը, վաճառման եւ ծանուցման պայմանները եւն.:

Ուշագրաւ է որ մամուլը տաք ընդունելութիւն չըներ այս ծրագրին:

Կացութիւնը Գերմանիոյ մէջ

ՀՐԵԱՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ԶՐԿՈՒԻՒՆ ԱՄԷՆ ԻՐԱԻՈՒՆՔԷ

Հիթլէրական կուսակցութեան քարոզչական բաժնի վարիչներէն Շրոտէր հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ Տորթմունտի մէջ.

— Այսուհետեւ Հրեան պարզապէս հիւր մը պիտի ըլլայ Գերմանիոյ մէջ, առանց քաղաքացիական իրաւունքներու: Եթէ ան իր ազատ կամքով չհեռանայ Գերմանիայէն, պիտի վտարուի, երբ լաւ չպահէ ինքզինքը: Մենք կ'ուզենք որ մեղի մնայ մեր աշխատանքին արդիւնքը, եւ ոչ թէ երկրին եւ ցեղին համար խորթ խուժանի մը: Հրեաները Գերմանիան նկատած են միայն առեւտուրի ասպարէզ մը եւ կանոնաւորապէս չհագործած են զայն: Անոնք իրաւազէտ եղած են իրաւունքը ստրկացնելու համար, բժիշկ եղած են հանրային առողջութիւնը վտանգելու համար, նոյնիսկ մկրտուած եւ հոգեւոր հովիւ եղած են, ժողովուրդը կրօնքէն բաժնելու համար: Անոնք ուզեցին մինչեւ իսկ բանակին մէջ մտնել, սպանելու համար զինուորական ոգին:

Կառավարութիւնը փակեց Պերլինի հրէական գործակալութեան գրասենեակները:

⁂ Գերմանիոյ ընկերվարական կուսակցութեան ղեկավարութիւնը (բիւրօ) որ ապաստանած է Փրակա, երկար յայտարարութեամբ մը ձեղկելովկառավարութեան հալածանքները, այսքան կը հրաւիրէ բոլոր Գերմանացիները: «Աչխատաւորներ բոլոր երկիրներու, ոտքի ելէք, վտանգի մէջ է քաղաքակրթութիւնը: Միայն ազատութեան եւ ընկերվարութեան յաղթանակը կրնայ փրկել մարդկութիւնը»:

⁂ Հինգ հարիւր նացիներ կեդրոնական բանակատեղիները փոխադրուեցան:

⁂ Ցեղափոխութեան թանգարան մը բացուեցաւ Պերլինի մէջ: Մասնաւորապէս ցուցադրուած են համայնավարներու եւ ընկերվարականներու վրայ գտնուած զէնքերը:

⁂ Լոնտոնի Հրեաներու խորհուրդը ժողով դումարելով, որոշեց պոյքոթ չհրատարակել գերմանական ապրանքներուն դէմ:

Մեծ դատապրութիւն մը Սպանիոյ մէջ

Սպանիոյ հանրապետական կառավարութիւնը երեւան հանեց մեծ դատապրութիւն մը, որ սարքուած էր միապետականներու եւ անիշխանականներու կողմէ: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան: Միայն Մատրիտի մէջ, երկուշաբթի օր ձերբակալուեցան 120 անիշխանականներ, որոնց 63ը անմիջապէս փոխադրուեցան բանտ: Բազմաթիւ ձերբակալութիւններ կատարուեցան նաեւ գաւառներու մէջ: Միայն առաջին օրը կալանաւորներու թիւը հասած էր 1200ի: Դատապրութեան նպատակն էր տապալել հանրապետութիւնը:

Զրոյց կը շրջի թէ Քաթալոնիոյ մէջ նոր փորձեր կը կատարուին Սպանիային անջատուելու համար:

Ծանր պատիժներու դատապարտուեցան 1932 օգոստ. 10ի միապետական դաւադրութեան հեղինակները: Երկու զօրավարներ դատապարտուեցան տասը տարի բանտարկութեան, 24 հոգի՝ 20էն վեց տարի բանտարկութեան: Ժողովուրդը թեթեւ կը գտնէ երկու զօրավարներուն տրուած պատիժը, դիտել տալով թէ սարքուած դաւադրութիւնը պատճառ եղաւ 20 հոգիի մահուան եւ աւելի քան 50 անմեղներու վիրաւորման:

Սպառազէն ուժեր կը պաշտպանեն

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ԱՄԷՆԷՆ ՀԱՐՈՒՍՏ ԵՐԱԽԱՆ

Այս միջոցին Նիւ Եորքի մէջ վեց սպառազէն մարդիկ, 8 ոստիկաններ և բազմաթիւ զանիկան չուներ պաշտպանութեան տակ տառծ են փոքրիկ երախայ մը, Ջաքարիաթ Ջոնսոն, որ Ամերիկայիմամէնէն հարուստ մանուկն է: Առեւնչ մը ի վեր սպառնալիքներ կ'ըլլան այս տղան առեւանգելու համար: Մանուկը ժառանգորդն է ծխախոտի թագաւորին, որ սպաննուեցաւ իր ծնունդէն քանի մը ամիս առաջ: Ֆիլիքսպէս տկար է եւ արտասովոր խնամքներ կը վայելէ: Մօրը հետ կ'ապրի Բօա Այլէնտի մէջ, եւ պահակները կը հսկեն գիշեր – ցերեկ: Ո՛ր եւ է անծանօթ ներս չառնուիր:

ԱԻԵԼԻ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ՝ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒՆ

Մեծ քաղաքներու մէջ փորձանքները անպակաս են փոքրիկներու գլխուն: Շաբաթ օր, Պուա Քոլոնպէ մէջ, գաղթականի մը ամայի տարածութեան վրայ գտնուեցաւ 6 տարեկան Իտալացի աղջիկ մը, ծանրապէս վիրաւոր-

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

Հ. Ց. Կ. Կ. ԿԵՆՏՐԿՈՄԻ ԵՎ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽՍՀ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԳԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ ԳՐՈՂ

ՄԱՐՋԱՀԱՆԴԷՍ ԹԱՒՐԻԶԻ ՄԷՋ

—·—

ԹԱՒՐԻԶ, (Ցառագ) — Ցունիս 25ին Քեմական դպրոցի պարտիզում, տեղի ունեցաւ Թաւրիզի հայ արիների եւ մարմնակրթական կազմակերպութեան վարչութեան սարքած մարզահանդէսը, որին մասնակցում էին 250 արիներ, մարզահանդէսը ունէր հետեւեալ յաջողեալ նուագախմբերը. նրանում էր հայ արիների երաժշտախումբը:

Առաջնորդ Ներսէս արք.ը, որ տարիներ շարունակ խրախուսել է եւ հովանաւորել հայ մարզիկներին ու նրանց ձեռնարկները, բաց արաւ մարզահանդէսը իւր բանախօսքով. չէնսեց այն մեծ դերը, որ կատարում է հայ արիների կազմակերպութիւնը հայ պատանիների բարոյական, մտաւոր եւ մանաւանդ ֆիզիքական, մարմնոյ զարգացման մասին: Նարդոս նախ կը յաճախէ Հալէպարի ծխական վարժարանը, քանի մը տարի յետոյ կը փորձէ մտնել Ներսիսեան վարժարան, բայց անյաջող: Ուստի կը մտնէ Թիֆլիսի քաղաքային վարժարանը, զոր կ'աւարտէ, յետոյ կը մտնէ Մոսկուի (Քութայիսի նահանգ) գիշերօթիկ վարժարանը: Տարի մը վերջ կը թողու վարժարանը, որովհետեւ հայրը չէր վճարեր: Նարդոս նորէն կը վերադառնայ Թիֆլիս, կը դառնայ կը վերադառնայ Թիֆլիս, կը փորձէ մտնել երկաթուղային պաշտօնէութեան վարժարանը, բայց չի յաջողիր նիւթական պատճառներով: Կը մտնէ Միքայէլեան արհեստագիտական վարժարանը, փականագործութիւն սորվելու: Տարի մը վերջ կը լքէ եւ կեանքի ասպարէզ կը մտնէ իր ուսման անբաւական պաշարով:

Կը նուիրուի գրականութեան: Իր առաջին պատմուածքն է Ձրմարիտ քարեկամը (1886): Այնուհետեւ կը գրէ վիպակներ ու վէպեր: Նոր – Դարի խմբագրութեան ուշադրութիւնը կը գրաւէ այս երիտասարդ գրողը, որ չուտով կը մտնէ լրագրական ասպարէզ (1890):

Մինչեւ այս վերջին տարիները, կ'աշխատէր խմբագրութեան մէջ, աշխատանք մը, զոր «մարտիրոսութիւն» կ'անուանէ: Վերջերս հանգստեան թոշակ առնելով կատարութենէն, վերջ դուս իր «մարտիրոսագրութիւնը»:

Թերթին հետապատ կեանքին լուսաւ, Նարդոս սակայն ժամանակ գտաւ ինքնազարգացման եւ գրական ստեղծագործութեան: Ահա իր գործերուն ցանկը.—

Անիա Սարոյեան, Մահը, Սպանուած աղաւնին, Նորածին մանուկը, Տանտիրոջ աղջիկը, Նեղ օրերից մէկը, Մի օր աշնան եւ Պայքար: Այս բոլորը հրատարակուած են առանձին հատորներով: Անիա Սարոյեանը եւ Մահը թարգմանուած են ռուսերէնի, իսկ Սպանուած աղաւնին՝ վրացերէնի: Հայաստանի Պետհրատը վերջերս հրատարակեց Մեր թաղը, որ ժողովածու մըն է 13 պատմուածքներու, եւ Սպանուած Աղաւնին, որ վերամշակուած է հեղինակին կողմէ: Այս վերջին գործին մասին Ցառագի մէջ (Միտք եւ արուեստի բաժին) երեւցած է կարճ ուսումնասիրութիւն մը երկու տարի առաջ, երբ կը տօնուէր Նարդոսի գրական – գեղարուեստական գործունէութեան 45ամեակը:

Նարդոս վերջերս ինքզինք նուիրած էր իր գործերուն վերամշակութեան, որպէսզի վերհրատարակութեան յանձնէ ամբողջը քանի մը ժողովածուներով: Առաջին հատորը պատրաստ է արդէն տպագրութեան:

Ասկից զատ կ'աշխատէր գրել նաեւ նոր գործեր, ինչպէս մեծ վէպ մը, որ անտիպ կը մնայ: Պարբերականներու մէջ վերջերս երեւցաւ Վերջին մոհիկանները, ինչպէս նաեւ քանի մը գլուխ իր անտիպ վէպէն:

Կը պատկանէր գրական իրապաշտ դպրոցին:

*** Զինք խնամող բժիշկները կը դրեն թէ հին թոքատապ ունէր, վերջերս վիճակը բարդացաւ թոքափառին բորբոքումով (pleurite): Բժիշկները յուլիս 12ին յարմար տեսան գործողութիւն մը կատարել եւ մաքրել pleurésie purulenteի բոյսը: Սիրտը տկար էր գործողութիւնը չյաջողեցաւ եւ Նարդոս մեռաւ յուլիս 13ի առաւօտն:

Ընտրուած է թաղման յանձնաժողով մը, որուն կը մասնակցին Տօրոշեվիձէ, Աւարեան, Դարբինեան, Դուդուչաւա, Ժրդենով, Գրիշաշվիլի, Շերվանզադէ, Դէմիրճեան, Աճէմեան: Այս վերջին երեք հոգին Երեւանէն ղրկուած են իբրեւ ներկայացուցիչ Հայաստանի:

Հայաստանի արիները

—·—

Յուլիս 1ին Մադկաձորի համբարը ղրկուեցաւ արիներու առաջին խումբը, 1300 հոգի: Երկրորդ խումբը, 1580 հոգի, կը մեկնի մէկ ամիս յետոյ:

Ինակլուի համբարը պիտի ղրկուին Աչտարակի, Ղուրտուղուլուի, Վաղարշապատի, Աբարանի, Թալինի շրջաններէն 190 արիներ, իսկ Ղըզըլ – Ղոչիի համբարը պիտի ղրկուին Լէնինականի 700 արիները: Ալլահվերդիի Դիլիջանի եւ Սեւանայանի շրջաններէն 270 արի պիտի ղրկուին Ղարաքիլիսայի համբարը:

Այս տարի համբարները պիտի որակուին 6000 արիներ:

ՆՈՐ ՍԵԲԱՍՏԻՈՅ ԹՁԵՆԻՆԵՐԸ

—·—

Երեւանի արուարձան Նոր Սեբաստիոյ մէջ, ուր կը բնակին Ցունաստանէն ու Պուլկարիայէն վերջերս գաղթած աշխատաւորները, կ'աշխատի ստեղծել մեռաքսի արդիւնաբերութեան կեդրոն մը: Այս տարի թթենի պիտի տնկուի 35·5 հեկտար տարածութեան վրայ: Ներկայիս թթենիի տնկիները կ'աճեցուին հինգ հեկտար տարածութեամբ, ամբողջ տնկարանը պատրաստ կ'ըլլայ մինչեւ հոկտեմբեր: Տնկարանի մշակութեան, ինչպէս նաեւ հնաոճրատուութեան եւ մետաքսագործութեան գործարաններու հիմնութեան համար յատկացուած է 250 հազար րուբլի:

Առաջին օդանաւը դէպի Երեւան

— :-: —

Յուլիս 5ին օդանաւով Երեւան հասաւ Ռուսիոյ օդային ճամբորդութեան բաժնի տնօրէնը Պետրով, Անդրկովկասի օդային կապի (հաղորդակցութեան) պետ Սերդեյեւի եւ տասնոնորդ Ռադոզինի հետ, կարելով Թիֆլիզէն Երեւան հեռաւորութիւնը մէկ ժամ 5 վայրկեանէն: Օդանաւը հանդիսացաւ Երեւանի նորակառոյց օդային կայանին մէջ: Իր հետ կը բերէր Թիֆլիզի թերթերը:

Պետրով հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրաւ այս առթիւ.

— Թիֆլիզ – Երեւան օդուղին չատ «ծանր» չէ: Կարելի է աշխատիլ այս ճամբուն վրայ: Իչման վայրը, քանի մը անհարթութիւններ չտկելէ եւ խոնամքով տափանուելէ յետոյ, կ'ուենայ իր բոլոր յարմարութիւնները, գրաւելու համար խորհրդային Միութեան օդային լաւագոյն ճամբաներուն մէջ իր տեղը: Պէտք է բարեկարգել օդային կայանը: Քանի մը օրէն կը հաստատուի օդային գիծը եւ Հայաստան կը մտնէ Խորհրդային Միութեան օդային ճամբաներու ցանցին մէջ: Հոկտեմբերի մէկէն սկսեալ Անդրկովկասեան լեռնաշղթայի վրայով Թիֆլիզ – Մոսկուա օդային գիծը հաստատուելէ յետոյ, Երեւան – Թիֆլիզ – Մոսկուա գիծը կարելի կ'ըլլայ անցնիլ մէկ օրէն: Հայաստանի աշխատաւորներուն պարտականութիւնն է յատկացին հիմնել միջչրջանային օդային գիծեր,— Երեւան – Լէնինական, Երեւան – Ղափան, Երեւան – Ելենովկա - Դիլիջան: Այդ գիծերուն համար ձեղի պիտի յատկացուի երկու օդանաւ: Երեւան – Թիֆլիզ գիծին վրայ պիտի սպասարկէ K5 օդանաւը:

Օդանաւը նոյն օրը, երեկոյեան, վերադարձաւ Թիֆլիզ, իր հետ տանելով Երեւանի թերթերն ու փոստը:

Մանր լուրեր

Երեւանի Պետական թատերախումբը մեկնեցաւ Զանգեզուր, ներկայացնելու Պէպօ, խաթաբալա, Վախ, Ղափանի պղնձահանքերու բանուորներուն, Գորիսի եւ Սիսիանի աշխատաւորներուն:

*** Անտառային գործավարութեան Հայաստանի լիազօր Նշանակուեցաւ Գ. Աթաբէկեան, Գ. Եսայեանի տեղ: Իսկ Ն. Կուրսէլ անօրէնն նշանակուեցաւ Երեւանի ձգախէժի գործարանի տնօրէնութեան:

*** Յուլիս 6ին Հայաստանի ինքնաշարժներու ընկերութիւնը արշաւ մը կազմակերպեց Երեւան – Լէնինական երթուղարձով: Արշաւը տեղի ունեցաւ հետեւեալ գծով,— Երեւան – Վաղարշապատ - Աշտարակ – Բաշապարան – Համամլու - Լէնինական, վերադարձ Լէնինական – Ղարաքիլիսա – Դիլիջան - Սեմիոնովկա – Զիրուխլուելենովկա – Ներքին Ախտա Կոտայք – Երեւան:

*** Պրոլետար – գործաշրջիկներու ընկերութիւնը արշաւ մըն ալ կազմակերպեց դէպի Գորիս, ուսումնասիրելու համար տեղւոյն բնական հարստութիւնները: Ինչպէս գրած էինք, արշաւ մըն ալ կատարուեցաւ դէպի Արագած լերան գագաթը, ուսումնասիրելու համար լերան հանքային եւ բուսական հարստութիւնները: Այս արշաւախումբին քննութեանց համաձայն, պիտի հրատարակուի նաեւ Արագածի եւ շրջակայքի քարտէսը:

« ԱՒԱՋԱԿՆԵՐ » ՄՈՒԾԻ ՇՐՋԱՆԻՆ ՄԷՋ

Մուշէն կը գրեն « Սօն Փօսթա »ին.

— Աւազակութեան դէպք մը պատահեցաւ եւ երկու ոստիկան վիրաւորներ սպանուեցան: Կեդրոնէն դէպի Սուլուխան դաւառակը գացող չորս ոստիկան վիրաւորներ, Պօլշան վայրը հասած միջոցին, աւազակներու կողմէ յանկարծական յարձակումի ենթարկուեցան: Պահուրտած աւազակներու զնդակներէն երկու ոստիկան վիրաւորներ անմիջապէս մեռած իսկ միւսներն ալ դիրք բռնելով ինքնապաշտպանութեան դիմած են: Ընդհարումներու միջոցին աւազակներու պետը, Ճանասուլլին Մխիս սպանուած է, իսկ միւս ընկերները փախած են: Խոսիս կը հետապնդուին:

ՄԱՄՈՒԼ

Հ· Յ· Դ· ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՊԱՏԳ· ԺՈՂՈՎԻՆ ՓԱԿՄԱՆ ԱՒԹԻԻ

■■■

«Հայրենիք» հետեւեալ խորհրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ, Հ· Յ·Դ· Ամերիկայի 40րդ Պատգ· ժողովին փակման առթիւ, որ տեղի ունեցաւ յուլիս 9ին·

— «Ըսինք թէ 40րդ Պատգամաւորական ժողովն անցաւ խաղաղ ու սիրալիր մթնոլորտի մը մէջ, բայց բաւ չուզեցինք թէ ժողովն անցաւ բոլորովին խաղաղ: Այդպիսի բան մը պիտի լինէր վտանգաւոր ու թունաւոր մեր կազմակերպութեան համար: Այդ պիտի լինէր նշան անտարբերութեան, կենսունակութեան պակասի, ցաւացմամբ, սկիզբը կազմակերպութեան մարմնին թունաւորման ու քայքայման:

Ոչ, մեր վերջին ժողովը, ինչպէս մեր բոլոր ժողովները, չանցաւ խաղաղ: Ժողովի մթնոլորտը երբեմն այնքան կ'ելեկտրականանար, որ որեւէ չանթ մը անխուսափելի կը թուէր: Բայց արտաքին այդ պատկերին, ուժերու բախումին ետեւ, զանոնք զսպող անտեսանելի ուժ մը կար որ յանկարծ ինքզինքը զգալի կը դարձնէր: Այդ՝ ամէն մէկ ընկերոջ հաւատքն էր Հ· Յ· Դաշնակցութեան ու անոր առնելիքի մասին, որ ամբողջ 43 տարի ժխտուած է հայ ժողովուրդի դատին ու Հայ Յեղ· Դաշնակցութեան թշնամիներու կողմէ:

Եւ այդ բախումները, զսպուած այդ ամուր հաւատքէն ու սէրէն, փոխանակ իրականացնելու Դաշնակցութեան թշնամիներու ուրախութիւնները եւ բարեկամներու վախերը, ընդհակառակն ուելի կ'ամրացնէին Դաշնակցութեան միակամ ճակատը, ուելի կը լուսաւորէին անոր ճամբան, ուելի տեսանելի ու որոշ կը դարձնէին անոր նպատակներն ու իդէալները:

Այդ նոյն հաւատքով էր, որ ընկերները, մէկին ու ամէնքը, այնքան տենդոտ կերպով զբաղեցան Դաշնակցութեան աւանդական կարգապահութեան եւ վերահաստատութեան եւ չարքերու զանգ զարձով, որակը գերազանցելով քանակին, կարգապահ բանակը ամբոխ ժողովուրդին: Եւ 40րդ Պատգամաւորական Ժողովը այդ մասին եղաւ այնքան վճռական, որքան կ'ակնկալուէր Դաշնակցական մարմնի մը:

Մեր Պատգամաւորական Ժողովը, եթէ ուրիշ ուեւէ աշխատանք ալ կատարած չլինէր, իր այդ կեցուածքով արդարացուց իր կոչումը, որովհետեւ այս օրերուն, մեր ժողովուրդին ու իր դատին, Դաշնակցութեան եւ իր գործին սպառնացող ամէնէն վտանգաւոր իրողութիւնն այն է, որ համաշխարհային քաոսին մէջ, ու մեր իրականութեան անորոշութեան պատճառով, այստեղ ու այնտեղ սկսած են զոյութեան կոչուիլ չարժումներ ու մարմիններ, որոնք կը ճանչնան ոչ մէկ բարոյական, ոչ մէկ առաքինութիւն, եւ ամէն կողմ կը սրսկեն ժողովուրդին հոգին թունաւոր կապերով ու կը սպառնան խանգարել անոր պաշտպանութիւնը ամէն դաւերով՝ յանուն ամէն բարձր ու նուիրական դաւաթարներու եւ սկզբունքներու:

Հ· Յ· Դ· 40րդ Պատգամաւորական ժողովը եկաւ ամուր թառմ մը բարձրացնելու այդ մթնոլորտային թունաւոր կապերու դէմ, ամրացնելու ներքին կարգապահութիւնը, սեղմելու իր շարքերը, միակամ ու աննահանջօրէն առաջնորդելու ամերիկահայ դաղութի հաւատաւոր ու զոհաբեր տարրերը դէպի հայ ժողովուրդի դարաւոր իդէալներու իրագործումը, որու սրբազան խորհրդանիշն է Հայկական Եռագոյնը»:

ԹՈՒՐՔԻԱ

Բեմական ակադեմիա

—·—

Առիթ առաջ գրեր էինք թէ Թուրքիոյ Կրթ· նախարարը արուեստից ակադեմիա մը հիմնելուձեռնարկած է: Այդ ակադեմիին իբրեւ լրացուցիչ՝ ծրագրուած է նաեւ բեմական ակադեմի մը, որ սեպտ·ի սկիզբը պիտի բացուի Էնկիւրիի մէջ: Այդէն իսկ անհրաժեշտ պատրաստութիւնները տեսնուած են: Ան պիտի բովանդակէ թատրոնի, սինեմայի, նուագի, բեմի եւ «տէքօր»ի արհեստագիտական ճիւղերը: Նաեւ՝ պալէթի դպրոց մը: Աւելի վերջ հիմնուելիք պետական թատրոնն եւ ազգային օփէրան ևս անոր պիտի կցուին: Նախարարութիւնը պատրաստած է կազմակերպման ուղեգիծ մը, որու պատրաստութենէն առաջ վիեննայի, Փրակայի եւ Պերլինի մէջ քննութիւններ կատարած է Միւնիր Այրէմ պէյ: Կարգ մը օտար մասնագէտներ թելադրութիւններ տըւած են: Ձգտուած է նաեւ թէ որ դասերուն համար օտար դասախօսներու պէտք կայ: Կ'ենթադրուի որ ակադեմիին ուսման չրջանը 3 տարի ըլլայ: Այս տարի թատերական ճիւղին համար 25, իսկ արհեստագիտական ճիւղին համար 15 աշակերտներ պիտի ընդունուին: Կը կարծուի թէ օփերան կազմելը դիւրին պիտի ըլլայ, տրուած ըլլալով որ տաղերը կան, կ'ըսուի: Նախարարութիւնը օրքէսթր մը ունի: Երգիչները՝ առժամարար պիտի ըլլան երգի ուսուցիչներու վարժարանին աշակերտները: Վարիչը պիտի հայթայթուի: Իսկ բեմի համար առայժմ պիտի նախընտրուի Էնկիւրիի Մալը Եվիի բեմը: Կը մնայ նիւթը, ան ալ պիտի թարգմանուի: Եւ կամ՝ ազգային գրականութենէն կտոր մը օփերայի վերածուելով հանրապետութեան 10րդ տարեդարձին առթիւ պիտի ներկայացուի:

ՀԱՅ ԴՐՈՇՄԱՀԱՒԱՔ ՄԸ ԿԸ ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԻ ԱՄԵՐԻԿԱ ՄՏՆԵԼՈՒ ԹԱՄԱՆԱԿ

« Նիւ Եորք Թայմզ »ի մէջ կը կարդանք·—

Կարապետ Մեղրիկեան, նահակատրոշմներու վաճառական (26 տարեկան), Նիւ Եորք հասաւ « Իլ սը Ֆրանս » նաւով՝ Ամերիկա մտնելու համար:

Մեղրիկեան դաղտնի կերպով մտած էր « Իլ սը Ֆրանս» նաւը, եւ ձերբակալուեցաւ Ատլանտեանի մէջտեղը, նաւուն ճամբայ ելլելէն երեք օր ետք միայն:

Անոր վրայ գտնուած է 12,000 ֆր· կանխիկ դրամ, 100,000 ֆրանքի ապահովագրական վաւերի մը եւ հին նահակագրշմներու մեծ թիւ մը:

Մեղրիկեան յայտնած է գաղթականական պաշտօնատարներուն թէ ինք դրշմներու հաւաքող մըն է եւ եկած է Ամերիկա, տեսնելու իր քոյրը, որ կը բնակի Պոսթըն եւ նոյնպէս դրշմներու գործով զբաղելու:

Բայանի եղաւ որ, պատուին խօսքերը ոչ միայն չափազանցութիւններ չէին, այլ, դէտ ոչ կատարեալ, լրիւ պատկերը: Գուցէ, ան ալ տեղեակ չէր ամէն ինչի: Լա՛ւ էր, լաւ էր որ այսպէս եղաւ: Տէր հօր փափաքն էր, ճշդիւտ կերպով, չջաւիղ անոր տրամադրութիւնը, հասկնալու եւ չափելու համար, անոր եւ Սիրանին մէջտեղ ձգուած սիրոյ խորութիւնը: Պատին վրայ գրուած նախազգուշութիւնը կենդանի եւ զբաղան ապացոյցն էր Պապլէնի սիրոյն: Իսկ Սիրա՞նը ... Անտարակոյս: Այդ գիտէր Տէր հայրը: Գիտէր նաեւ որ, Պապլէնն, հակառակ իր տարիքին փոքրութեան, յամառ եւ կուռազան տղայ մըն էր: Գիտէին տղոց ահու սարսափը: Զկար մէկը որ, անոր ըսէր «աչքիդ վրան յօնք կայ»: Սիրանը, եթէ սիրահարուած էր Պապլէնին, անոր արտաքին տեսքին համար չէր անշուշտ: Ընդհակառակն, Պապլէն չունէր արտաքին, հրապուրիչ գեղեցկութիւն: Նիհարակազմ, սեւ դանդուր մազերով, սեւ աչքերով եւ չբղուտ կազմով: Դէմքին վրայ, այդ չբջանին անխուսափելի «տարուկ»ի նշանը:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

(Շարունակելի)

«ՏԱՆԸ ՄԵԿ ՀԱՏԻԿ ՁՐԱԳՆ ԷՐ»...

—·—

— Լաւ մարիկ ըրէ որ սորվիս: Այսօր հինգ դէր պիտի սորվիս:

— Եանի՛, Ա· Բ· Գ· Դ· ե·ը տէր պապա ըսաւ Պապլէն առանց զարմանալու որ Տէր հայրը խօսի:

— Այո, այդ հինգ դէրերը, լաւ մարիկ ըրէ:

— Բայց ··· բայց Տէրպապա, ես ա· բ· գ·ը գիտեմ, թէ դրելով, թէ կարդալով: Ը՛ը՛ը՛ ··· Սորվեցուց ···:

— Ի՞նչ ··· Ա· Բ· Գ·ը գիտե՞ս, այդ որտեղի՞ն··· ուրկի՞ց, լաւ, թէ որ այդպէս է, դրէ նայիմ սա սեւ պատին վրայ:

Ու Պապլէն հինգ վայրկեանի մէջ, Ա·էն սկսաւ, եւ Ֆ·ով վերջացուց մեծ զարմանք պատճառելով Տէր հօրը:

— Բա՞յց ··· բայց այդ բոլորը ո՞րտեղէն սորվեցար տղա, դուն որ այր, բէն, դրելը գիտես, հարկաւ կարդալ ալ գիտես:

Տէր հայրը, աչքերը լայն բացած չորս դին նայեցաւ: Իրավ, պատուհանի մէկ կողմ խոշոր կապմով, խոշոր գրերով Աստուածաշունչ մը, բացուած էրդքը եւ տուաւ Պապլէնին ձեռքը: Պապլէն, կսկորդը մաքրեց, աչքերը չփեց, հազաց եւ սկսաւ կարդալ «Խաղ-ա-գու-թիւն ձ-եզ, խա-դա-գու-թիւն-դ-իմ - տամ – ձ-եզ, որ-պէս – հայր-ը ա-դա-ք-ե-աց - գ - իս, նոյնպէս եւ եւ առաքեմ զձեզ ···

Մինչ Պապլէն, կ'ուղէր չարունակել իր ընթերցումը, քահանան, խորապէս զարմացած այս անակնկալէն, տուաւ ձեռքին Աւետարանը եւ հարցուց·

— Բայց այդ որտեղի՞ն սորվեցար:

— Իշտը սորվեցայ ··· սորվեցուց Տէրպապա:

— Ո՞վ սորվեցուց տղա՛ս, Սահա՞կը, Հո՞բը, Նազա՞րը·

Տէր հայրը դեռ կը չարունակէր տալ անուններ գիւղին «կարդալ գրել» դիտցող տղոց, երբ, Պապլէն ընդհատեց անոր խօսքը ըսելով·

— Ո՛չ Տէրպապա, ո՛չ, տղայ չէր սորվեցնողը:

— Տղայ չէ՞ սորվեցնողը ··· Հապա ո՞վ է ···

Քահանան, դրեթէ չմոռած այս առնակնկալ պատահարին վրայ՝ լուռ, երկար մտածեց: Վայրկենապէս, աչքին առջեւէն եկան ու անցան գիւղին բոլոր կարդալ – գրել գիտցող հարսներն ու աղջիկները: «Տղայ չէ», ըսաւ ապա ուրեմն աղջիկ ըլլալու է, մտմտջեց Տէր հայրը խորհրդաւոր կերպով· «Անտարակոյս Սիրանն է, մտածեց քահանան», գիշեր ցորեկ մէկտեղ ըլլալով, ապահովաբար անոր գործը ըլլալու է: Այդ աչք – յօնք խաղցնող աղջկան ···

Քահանան, մեծ մօտիկէն հասկցած էր որ «բաներ մը» ունէր Սիրանին հետ, բայց ան կարեւորութիւն չէր տուած: Զատամած պատուները, միշտ չափազանցող կ'ըլլան, մտածած էր, եւ հաւատացած էր որ, երկու սիրոտներու մէջտեղ, իրապէս ոչինչ կար, եւ եղածը լոկ կասկածի արդիւնք էր: Բայց ա՛յժմ··· Այժմ, քահանան, մասամբ ըմբռնեց որ երկուքին միջեւ իրաւ «բան» մը կար: Բայց թէ, այդ կապը որքանով հաստատուն էր, դեռ դաղտնիք էր անոր համար:

Թաքուն դաղտնիքներուն վարագոյրին մէկ ծայրը բացուած էր, Սիրանը Պապլէնին դիր սորվեցուցած էր, եւ եւ դուցէ, դիր սորված ժամանակ, ուրիշ շատ մը բաներ ալ սորվեցան միասին: Մինչ Տէրհայրը, սպիտակ մօրուքը ձեռքին մէջ՝ աչքերը գետին յառած կը մտածէր, Պապլէն, կռնակը Տէրհօր դարձուցած, երեսը պատին, կաւիճը ձեռքին խոշոր, այլանդակ տառերով կը գրէր սեւ սպիտակին վրայ: — « Ո՛ր աշղարդը ընծի տան, կենայ քըմմէն վազ չեմ անցիր »:

— Լա՛ւ, տղաս լա՛ւ··· յարեց քահանան քունէն ընդոստ արթնցողի մը պէս· չեմ ուզեր հասկնալ թէ ո՞վ սորվեցուցած է: Դուն իմ քով աւելի՛ լաւ բաներ պիտի սորվիս: Բայց, ինչ է այդ պատին վրայ գրածդ — ընդհատեց խօսիլ, յանկարծ, աչքին զարնելով սեւ պատին վրայի խոշոր դիրերը:

— Հիչ, Տէրպապա, հիչ··· ու փորձեց, ձեռքը թաքուեցնով աւրել:

— Մի՛, մինչը տղաս, վրադ գլուխդ բոլորը մուր ըրիր, երախայ ես ի՞նչ ես: Որ դաս առնել դաս, ամէն օր, այսպէ՞ս պիտի ընես: « Սէվտաչանմիչ » էս եղեր ի՞նչ է, ալ մեծ տղայ ես, խելքդ գլուխդ հաւաքէ, որ բան սորվիս, մարդ դառնաս: Նաղնաղին աղջիկան չիլ – չիլ նայելով բան չիլլար, հասկցա՞ր··· ըսաւ Տէրհայրը կրքոտ՝ ինչ որ որոշ նպատակի համար էր:

Նաղնաղին Սիրա՞նը ··· Պապլէն, ակամայ ցնցում մը ունեցաւ «Սիրանին «չիլչիլ» նայուա՞ծք ··· Այդ որտեղէն տեսեր, իմացեր էր Տէր Հայրը: «Որ տունը նստող, օճղէն ու Աւետարանէն չի բաժնուող Տէրպապան իմացեր է, ուրեմն գիւղին մէջ ամէն ոք իմացած ըլլալու է, կը մտածէր:

Պապլէին արամադրութիւնը վայրկեանապէս փոխուեցաւ: Տէր Հայրը նկատեց այդ, բայց չտեսնելու զարկաւ: Ուրախ էր որ, կամաց – կամաց դժուարին հանելուկին լուծմանը կը մօտենար: Ելաւ նստած տեղէն, ու, մօտեցաւ պատին այն մասին, ուր ան բաներ մը գրած էր, ու յետոյ փորձած էր աւրել: Տէր Հայրը, բաց աչքերով, ու լարուած հետաքրքրութեամբ մը կարդաց գրածը·

— «Որ աշղարդ ընծի տան, կենայ քըմմէն վազ չեմ անցիր»: Որ աշխարհը քեզի տան, դուն անկից վազ չես անցնիր — կրկնեց մտքէն Տէր Հայրը — օ՛ օ՛, հօ՛,··· հասկցուեցաւ ··· դառնալով Պապլէնին խիստ չէչտով մը «ալ ի՞նչ կեցեր ես, դնա եւ հասիր, ամա, իմացիր որ անոր եղբայրը մեռած չէ»···

Պապլէն, արտաքնապէս չէսելու եկաւ, բայց ներքնապէս սոսկաց: Եղբա՞յրը ··· Սահա՞կը ···

Բայց ան, պատուին խօսքերը ոչ միայն չափազանցութիւններ չէին, այլ, դէտ ոչ կատարեալ, լրիւ պատկերը: Գուցէ, ան ալ տեղեակ չէր ամէն ինչի: Լա՛ւ էր, լաւ էր որ այսպէս եղաւ: Տէր հօր փափաքն էր, ճշդիւտ կերպով, չջաւիղ անոր տրամադրութիւնը, հասկնալու եւ չափելու համար, անոր եւ Սիրանին մէջտեղ ձգուած սիրոյ խորութիւնը: Պատին վրայ գրուած նախազգուշութիւնը կենդանի եւ զբաղան ապացոյցն էր Պապլէնի սիրոյն: Իսկ Սիրա՞նը ··· Անտարակոյս: Այդ գիտէր Տէր Հայրը: Գիտէր նաեւ որ, Պապլէն, հակառակ իր տարիքին փոքրութեան, յամառ եւ կուռազան տղայ մըն էր: Գիտէին տղոց ահու սարսափը: Զկար մէկը որ, անոր ըսէր «աչքիդ վրան յօնք կայ»: Սիրանը, եթէ սիրահարուած էր Պապլէնին, անոր արտաքին տեսքին համար չէր անշուշտ: Ընդհակառակն, Պապլէն չունէր արտաքին, հրապուրիչ գեղեցկութիւն: Նիհարակազմ, սեւ դանդուր մազերով, սեւ աչքերով եւ չբղուտ կազմով: Դէմքին վրայ, այդ չբջանին անխուսափելի «տարուկ»ի նշանը:

ՄԻՍԱՔ ՄԻՐՋԷ

(Շարունակելի)

ուած գլուխէն: Ծանր վիճակի մէջ փոխադրուեցաւ հիւանդանոց, ուր կրցաւ քանի մը բառով յայտնել թէ յարձակողն էր դրացի տղայ մը, նոյնպէս իտալացի, 17 տարեկան: Ոստիկանութիւնը ձերբակալեց տղան որ նոր արձակուած էր յիմարանոցէն եւ հսկողութեան կը կարօտէր:

*** Քլէզանսի թաղամասին մէջ, մայր մը երկու պզտիկները (4 եւ 2 տարեկան) սենեակի մը մէջ փակելով, այցելութեան կ'երթայ: Տղաքը տուփ մը լուցկի կը տեսնեն, կը սկսին խաղալ եւ ահա վարագոյրը կը բռնկի: Երբ հրշէջները հասան, տղաքներէն փոքրը մեռած էր արդէն, իսկ միւսը հիւանդանոց փոխադրուեցաւ ծանր վիճակի մէջ:

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՆԻԼՒ ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ «Վիշապ» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէքոնի կայարանին դիմացը սովորական հաւաքատեղին, Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. Ժողովի օրակարգի հարցեր:

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԷՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐԾԻՒ» խումբի դաշտահանգէսը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 6ին կիրակի օր: Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն: կը խնդրուի կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ օրը:

«ՎԷՄ»

ԵՐԿԱՄՍԵԱՅ ՀԱՆԴԷՍ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ԵՒ ՊԱՏՄՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիրը՝ Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

ՎԷՄԸ պիտի բովանդակէ ուսումնասիրութիւններ մշակոյթի եւ պատմութեան մասին, ինքնադատութիւններ, կենսագրականներ, յուշեր, վաւերագրեր, տեսութիւն ու գրախօսական, նկարներ: Պիտի հետեւի հայ եւ օտար կեանքի նորութիւններուն, հայ գրականութեան, արուեստներու, պատմութեան եւ մշակոյթի այլ ճիւղերու մասին: Յատկապէս լայն տեղ պիտի տայ Հայոց պատմութեան ազատագրական պայքարի շրջանին:

ՎԷՄԸ պիտի ձգտի հայ մշակոյթի դրօշակին շուրջ համախմբել հայ մտաւորականութեան եւ ընթերցող հասարակութեան լայն խաւերը՝ առանց խտրութեան:

ՎԷՄի առաջին թիւը լոյս կը տեսնէ յառաջիկայ *Սեպտեմբերին*:

Բաժանորդագրութեան պայմանները.—

Ամերիկա, Բրիտ. կայսրութիւն, Եգիպտոս, Իտալիա՝ տարեկան		65 ֆրանք
Ֆրանսա եւ այլ երկիրներ	»	50 ֆրանք
Ռումանիա, Պուլկարիա, Յունաստան, Սուրիա, Պարսկաստան	»	40 ֆրանք

Բաժանորդագրութեան համար այժմէն դիմել՝

L. Kévonian 17 Rue Damesme, Paris (13)

Այրի Տիկին Կարապետեան, Պ. Կարապետ Կարապետեան, Տէր եւ Տիկին Պապիկեան, Տիկին Փարիս Կարապետեան, Գեր. Ստեփաննոս Արքեպսկ. Յովակիմեան (Պուլկարիա), Այրի Տիկին Սագաեան, Ինչպէս նաեւ Մկրեան, Տէր-Կարապետեան, Գափամաճեան, Մաթիկեան ընտանիքները սրտի խորունկ կսկիծով կը յանձնացնեն իրենց սիրելի որդւոյն, եղբօր, քեռորդւոյն եւ ազգականին՝

ԳԷՈՐԳ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆԻ

(քարտուղար՝ փարիզի ՖուԹպոլի Հայկական Ակումբին)

դառնադէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 24ին երիտասարդ հասակին մէջ:

Յուղարկաւորութիւնը տեղի կ'ունենայ այսօր, Շորեքշաբթի, կէս օրէ յետոյ ժամը 2.15ին, Փարիզի Հայոց Եկեղեցիին մէջ, 15 rue Jean Goujon: Հանդուցեալին մարմինը պիտի ամփոփուի Panlin-Parisienի գերեզմանատունը:

ԾԱՆՕԹ.— Մասնաւոր մահագդ ղրկուած չըլլալով կը խնդրուի ներկայս իբր այդ նկատել:

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ Կ. ԽԱՉԻ Ալֆորվիլի մասնաճիւղի ընդհ. ընկերական ժողովը՝ այսօր Շորեքշաբթի իրիկուն ժամը 8.30ին «Հայ Ակումբ»ին մէջ: Բոլոր ընկերուհիներէն կը խնդրուի ներկայ գտնուիլ:

ՄՈՐԵՆԻԿի Ուսումն. Ընկերութեան Ֆրանսայի կեդր. վարչութիւնը (Վալանս) ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր անդամները վաղը, Հինգշաբթի երեկոյ ժամը 8ին սովորական հաւաքատեղին: Օրակարգ՝ Հաշուետուութիւն, նոր վարչութեան ընտրութիւն եւ կարեւոր ընթացիկ հարցեր:

ՎՐԻՊԱԿ.— Երէկուան «Ազգասոնը Վիշիի մէջ» գրութեան կարդին, երկու տեղ «Ազգասոնը» տպուած է «Մզատօն»:

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ: Դիմել Յառաջի վարչութեան:

Այժ տուէք նոր գրականութեան

ՏԱՐԱՇԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷՖԵԱԹ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇՈՒՐԵ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՑԼԱԿ ՄԻՒԱՑԵԼԵԱՆ

Գինը 10 *ֆրանք*

Դիմել *ՅԱՌԱՋի*, 17, Rue Damesme, PARIS

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴ ԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

կազմակերպուած ՇԱՎԻԼԻ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ

Հովանաւորութեամբ *Հ. Յ. Դ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ* եւ *ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ՋԱԻԱՐԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻ*

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Շավիլի անտառին մէջ գերեզմանատան մօտ: Ժամը *3.30*ին այց Իշխան ցովսէփ եւ Յաթենիկ Արղութեանները գերեզմաններուն:

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի ընկերները եւ հայրենակիցները:

Ցեղւոյն վրայ դիւրամատչելի պիւֆէ:

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

13 *ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ*

St. CLOUDի *ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ*

Նախորդ տարուան բացատրանը (Passage à Niveau)

ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**

կը նուագէ *«ԵՓՐԱՏ»* նուագախումբը:

Ձոխ պիւֆէ: Դիւրամատչելի պիւֆէ:

Աստուածածնայ ցօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»:

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, եւ 25 Թիւ հանրակառքերը*, St. Lazare*էն հոգեկառք եւ հոգենաւ:*

Ընդրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի:

Պատուոյ երեկոյ

կազմակերպուած *ՖՐ. Կ. ԽԱՉԻ ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

ի պատիւ *ՆԱՒՈՐԴ ՎԱՐԶՈՒԹԵԱՆ*

5 Օգոստոս շաբաթ երեկոյ ժամը 9ին, Հայ Ակումբին մէջ 1 Bld. Carnot

Բանախօսութիւն, երգ, արտասանութիւն եւ պար:

Կը հրաւիրուին ընկեր-ընկերուհիները եւ համակիրները հանդերձ ընտանեօք: *Մուտքը՝ աղատ է:*

Հանդէս-պարահանդէս

կազմակերպուած՝ *Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Այս շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Maison BEC. Place de la Gare. Arnouville-les-Gonesses

կը նուագէ *ԹԱՐԻՍ ԺՈՐԺ* նուագախումբը:

երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն *Օր. Հ. ՀՕՇԵԱՆԷ:*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին: Գինը՝ 3 եւ 4 ֆրանք:

ԱԶԴ

Ֆրանսական Բանակի Հայ Կամաւորներու տարեկան մեծ

ՈՒԽՏԱԳՆԱՑՈՒԹԻՒՆԸ

6 Օգոստոս, կիրակի առտուան ժամը 7էն մինչեւ կէս գիշեր դէպի ԱՐԻԱՆ և շրջակայքի պատմական և պատերազմական յիշատակներով լեցուն վայրեր

Ուխտագնացները առտուան ժամը 7ին, չքեղ եւ հանդստաւէտ ա[ւ]տոբուսներով պիտի մեկնին Carrefour de Chateaudun (*Փարիզ*)*էն դէպի* Arras, *անցնելով* Amiens*էն եւ* Albert*էն:*

Վերադարձին ճամբան վրայ խումբը պիտի այցելէ **Douai, Souchez, La Ba... Verny Noville Senvaste, Notre Dame de Lorette, Béthume, Doullens, Saint Quintin.**

Առտուան նախաճաշ, ցերեկուան եւ երեկոյեան ճաշ, ճամբու ծախքը միասին, ընդամէնը հարիւր ֆրանք:

Արձանագրութիւնք կը կատարուին այժմէն Պ. Darayan*ի մօտ,* 44 [r]ue Lafayette: Tél. Provence 81—80. *Արձանագրութիւնք կը փակուին* 2 *Օգոստոս ընթացքին:*

Կը հրաւիրուին Ֆրանսաբնակ եւ ի մասնաւորի փարիզաբնակ բոլոր Հայ[եր] մեծ թիւով մասնակցիլ այս հանդիսաւոր ուխտագնացութեան, որ Ֆրանսա[յի] համար մեռած զինուորներու յիշատակին նուիրուած յարգանքի ցոյց մըն է[ւ] յարգանքի ցոյցը միշտ մեծ համակրութեամբ ընդունուած է տեղական իշխ[ա]նութեանց եւ Ֆրանսական մամուլի կողմէ, ինչպէս նաեւ ձեր իսկ անձնա[կան] Ֆրանսայի բարեկամներէն, որոնք ձեր այս վերաբերմունքին մէջ պիտի գ[ո]հանան Ֆրանսայի համար մեռած զինուորներու յիշատակին ցոյց տրուած յ[ա]րգանքը:

Վարչութիւն Ֆրանսական Բանակի Նախկին Կամաւորներու Միութեան

ԳՈՒԼՊԱՅԻ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Bas. chaussettes et grosse bonneterie

ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ Է

99, Rue d'ABOUKIR Paris 2

(ԽԱՆՈՒԹԸ՝ ՓՈՂՈՑԻ ՎՐԱՅ)

Métro: Sentier **Tél. Central 01 - 90**

ՁՈՒԽ ՄԹԵՐՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐՈՒ

Այցելեցէք անգամ մը՝ տեսնելու եւ բաղդատելու մեր գիները:

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական հաժեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն Ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն:

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր: Անձամբ կը պաշտպանէ Վարեւտական եւ Շաշտարար դատարաններու առջեւ: Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ: Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ:

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը 9էն 11, եւ 5էն 7:

Վալանսի մէջ ՅԱՌԱՋի գործակալն է

ԽԱՉԱՏՈՒՐ ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

ՎԱԼԱՆՍԻ ՄԷՋ ՅԱՌԱՋ ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Monsieur J. B. MAISONNEUVE *ի մօտ*

63 Rue Madier de Montjau

Տհսինի «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալն է

Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ

3, Rue Tellier, Décines, (Isère).

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Ազեւ գոհ մնաց Սազոնովի տեղեկաբերէն, բայց այս վերջինը մինչեւ վերջը չարունակեց ինքզինք գլխաւոր պատասխանատուն համարել վերջին ձախողութեան, թէեւ եթէ ինք յանցաւոր էր, մենք բոլորս ալ բաժին ունէինք սխալին մէջ: Արդարեւ, եաքէն իմացանք որ Սազոնով ճիշդ ժամանակին եկած էր ժամադրավայրը, եւ եթէ չէր հանդիպած ինծի, պատճառն այն էր, որ երկուքս ալ չէինք դացած փողոցին մինչեւ ծայրը, որ կը վերջանայ Նոր Պետերհոֆի Պրոսպէկտին վրայ: Այս պատճառով չէինք կրցած տեսնել դիրքը: Ակկից զատ, իրաւունք ունէր Կալիայեւ: Եթէ, առանց Մարտական Մարմնին արտօնութեան, չէր համարձակած մինակը կատարել մահափորձը, կրնար գործել եւ յաջողիլ Ն.ի եւ Սիկորսկիի հետ: Հետեւաբար, այս վերջին երկուքն ալ, որ չէին ապահած Շուայցէրի, պատասխանատուութեան իրենց բաժինն ունէին ձախողութեան մէջ:

Յուլիս 8—15, ամբողջ շաբաթը անցուցի Սիսարորեցկի մէկ, շատ քիչ անգամ այցելելով Ֆ.ի եւ Դուլերովի, որոնք ալ մեղի պէս չափազանց ընկճուած էին, այսուհանդերձ մեծ հաւատք ունէին յուլիս 18ին կատարուելիք մահափորձին յաջողութեան մասին: Դուլերով, իրրեւ բարեկամն ու ընկերը Սազոնովի, զոր ճանչցեր էր Ուֆայի մէկ, ցոյց կուտար, հակառակ իր մաղաչ տարիքին, — հազիւ քսան տարու կար,— տպաւորութիւնը մարդու մը, որ ունի բարոյական արտակարգ ուժ: Իր լռակեցութեամբ կը չեզնէր Ն., իր ձայնին վստահ եւ խաղաղ չեչտով՝ Շուայցէրը: Իր ժպիտին մէջ կար ինքնատիպ բան մը, որ քաղցր էր եւ դրաւիչ: Իր անհամբոյր երեւոյթին տակ, սիրտ մը ունէր, որ կը բաբախէր սիրազեղ:

Յուլիս 14ի իրիկունը Շուայցէրի հետ տեսնուեցայ Թատրոնին մէջ: Այդ դիշեր պիտի աշխատէր պատրաստելու համար այն 4 ռումբերը, որուն երեքը 3 քիլօ եւ մէկը 6 քիլօ ծանրութեամբ:

Որոշուած էր պատրաստել այդ վերջին ծանր ռումբը անոր համար, որ ռուսական նախանիւթերով պատրաստած ուժանակը չունէր պայթումի այն ուժը, որ ունէր արտասահմանէն բերուած ուժանակը:

Շուայցէր հանդարտ էր, ինչպէս միշտ: Սակայն, իր սովորութիւններուն հակառակ, մէկ չիշ գինի ուղեց:

Եւ ըսաւ, դիտելով բեմը:

— Կը վախնամ Սիկորսկիի համար:

— Ինչո՞ւ:

— Կը վախնամ որ չկարենայ «խեղդել» ռումբը:

— Լաւ, ի՞նչ ընենք:

Շուայցէր թօթվեց ուսերը:

— Ոչինչ:

— Եթէ ձերբակալի՞ն:

— Ի՞նչ կրնանք ընել: Վերջապէս չենք կրնար, մէկ հոգիի համար, վտանգել բազմաթիւ ընկերներու կեանքը: Ինծի դժուար չէ պարպել ռումբը: Սակայն նորէն յանձնելու պարագային հարկ պիտի ըլլայ չարժման մէջ դնել մեր կառապանները: Մինաց որ, յաջողութեան պարագային, ողջ մնացած ամբաստիզները անմիջապէս պարտաւոր են հեռանալու Պետերսբուրգէն, առանց սպասելու որ վերադարձուին իրենց ռումբերը:

Շուայցէր կը խօսէր հանդարտ եւ վստահ չեչտով մը եւ ինչ որ կ'ըսէր — ճիշդ կ'ըսէր: Անկարելի էր, Սիկորսկիի պատճառով, վտանգել ամբողջ Մարտական Մարմինը:

Իրարմէ բաժնուելու առեն, հարցուց.

— Սիկորսկի գիտէ՞ թէ ուր պիտի խեղդէ իր ռումբը:

Պատասխանեցի թէ գիտէր, թէ ինդրած էի Ն.էն, որ ցոյց տայ տեղը:

Այն առեն, Շուայցէր ապահովուած, ըսաւ.

— Այդ պարագային պիտի կարենայ խեղդել:

Պարէզին ցանկապատին առջեւ, յանկարծ դարձաւ ինծի:

— Իսկ դուք, կը հաւատա՞ք որ կը յաջողինք:

— Անշուշտ:

— Եթէ ինծի հարցնէք, կ'ըսեմ, թէ վաղը սպանուած պիտի ըլլայ Պլեհվէն:

— Վատա՞հ էք:

— Վատահ եմ:

Եւ խնդալով, ինծի երկարեց ձեռքը:

— Յաջողութի՛ւն: Վաղը, ժամը 9ին:

VI.

15 յուլիսին, առտուան ժամը 8—9ին, գացի դանելու Սազոնովն ու Կալիայեւը: Մէկը կուգար Նիկոլայի կայարանէն, միւսը՝ Վարշաւայի կայարանէն: Հազուած էին ճիշդ ինչպէս անցեալ հինգշաբթի,— Սազոնով երկաթուղիի պաշտօնեայի նման, իսկ Կալիայեւ՝ զինուորականի նման: Ցաջորդ չոգեկառքով, Վարշաւայի կայարանէն հասան Ն. եւ Սիկորսկի, գալով Դվինսկէն, ուր գացած էին ընակելու այդ վերջին օրերուն: Երբ ես գացեր էի դանելու մեր ընկերները, Դուլերով, ձին իր կառքին լծել տուած՝ մեկներ էր Հիւսիսի Պանդոկը, ուր կը ընակէր, այս անգամ, Շուայցէր: Շուայցէր կը նստի կառքին մէջ եւ ժամը 9ին քիչ վերջ կը բաժնէ ռումբերը որոշուած վայրերուն մէջ: Ամենածանրը ռումբը, որ կը կշռէր 6 քիլօ, էի դանելու մեր ընկերները, Դուլերովի ձեւ ռումբ մըն էր, լրագրով մը ծածկուած եւ չուանով կապուած: Կալիայեւի ռումբը փաթթուած էր թաշկինակի մը մէջ: Կալիայեւ եւ Սազոնով չէին ծածկեր իրենց ռումբերը, այլ արձակ համարձակ բռնած էին իրենց ձեռքին մէջ: Ն. եւ Սիկորսկի իրենց ռումբերը պահած էին նաւապի իրենց վերարկուին տակ: Ռումբերու բաշխումը այս անգամ կատարուեցաւ կատարեալ կարգապահութեամբ: Շուայցէր վերադարձաւ իր տունը Դուլերովի դնաց Արհեստագիտական վարժարանին մօտ, Պրոսպեկտ Զագորոդնի վրայ: Ինծի պիտի սպասէր այդտեղ իմանալու համար մահափորձին յաջողութիւնը: Ֆ. իր կառքով կը սպասէր Օբվոդնոյի Ջրանցքին վրայ: Մի[ւ]սը — այսինքն Սազոնով, Կալիայեւ, Ն., Սիկորսկի եւ ես,— հաւաքուեցանք Պոկրովի եկեղեցին, Սազոնովի փողոցին մէջ:

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMÉNIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :=: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ, ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

(ԵՐԹԱԼԻՔԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 27 ՅՈՒԼԻՍ 1933

27 Juillet 1933

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ,—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ՅԻՒՐԱՔԱՆՉԻՒՐ ԹԻՒ 2249

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

"ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ,,

Փարիզի եւ առ հասարակ Ֆրանսահայ գաղութին մէջ նոր ակած են ըմբռնել արժէքը այս հաստատութեան, որ Ծնունդ առաւ 1928ին, Եգիպտոսէն, որոշ առաջադրութիւններով:

Անոր հիմնարկութենէն մինչեւ այսօր, տեղեկութիւններ պակաս եղած չեն այս թերթին մէջ:

Եւ սակայն, մեծ քաղաքի ամենօրեայ ժխորին մէջ, մարդիկ հազիւ թէ տրամադրութիւն ունեցած են իրենց աչքերը ուղղելու դէպի արեւելք, դէպի յարատեւ եւ մեղուային աշխատանքի բոյները:

Տակաւին քանի մը ամիս առաջ էր որ, մասնաճիւղեր կազմուեցան Մարսէյլի, Լիոնի եւ Վիէնի, իսկ ամէնէն վերջը՝ Փարիզի մէջ: (Առաջին բջիջ մը կազմուած է մայրաքաղաքէն 3–4 ժամ հեռու, Ռըթէլի մէջ, ուր ահ մը երիտասարդներու աչքէն չի վրիպիր որ եւ է հանրային չարժում):

Որոշ տեղեկութիւններ չունինք այս մասնաճիւղերու ղեկավարութեան մասին, բայց կը կարծենք թէ գոնէ անոնց վարիչները հաւատաքով փարած են գործին:

Մանաւանդ որ, անոնք աչքի առջեւ ունին արդէն գործունէութեան կենդանի վառարան մը, Հայ Ճեմարանը (Պէյրութ):

Մինչեւ այսօր, «Համազգայինը» կրցած է կանգուն պահել այդ հաստատութիւնը չնորհիւ հիմնադիրներուն եւ անդամներուն, եգիպտոսի եւ Սուրիոյ համակիրներուն աջակցութեան եւ Ամերիկահայ Կ. Մաչէի պարբերական նպաստներուն:

Տակաւին չենք խօսիր Ճեմարանի վարիչներուն եւ ուսուցիչներուն զոհողութեան մասին, որ այս տարի հասաւ ծայրագոյն աստիճանին:

Արդ, ինչո՞ւ միայն Եգիպտոսն ու Սուրիան — եւ հեռաւոր Ամերիկան — պիտի կրեն ծանրութիւնը գործի մը, որ սերտ կապ ունի նոր սերունդին փրկութեան հետ:

«Համազգայինը» հիմնուեցաւ Գահիրէի մէջ, բայց ոչ եգիպտոսի համար:

Ապացոյց՝ անոր առաջին հիմնական ձեռնարկը, Հայ Ճեմարանը, որ սահմանուած է օրհնութիւն մը դառնալու բազմահայ գաղութի մը համար:

Ամէնէն առաջ, Փարիզի պարտքն էր հիմը դնել այսպիսի գործի մը:

Փարիզը վրիպեցաւ, Գահիրէն խլեց նախաձեռնութեան պատիւը, եւ հիմա խոնարհաբար կը սպասէ որ Լոյս – Քաղաքը բարեհաճի կատարել իր երէց եղբօր պարտականութիւնը:

Միայն Փարիզը կրնար ճերմակերես հանել ամբողջ Ֆրանսահայ գաղութը:

Ի՞նչ կը պահանջէ «Համազգայինը», իր Փարիզի մասնաճիւղին քերնով:

— ԱՄՍԱԿԱՆ ՄԷԿ ՖՐԱՆՔՈՎ Կ'ԱՊՐԵՑՆԵՍ ՀԱՅ ՄՇԱԿՕՅԹԸ, ԳԻՐՆ ՈՒ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ»:

Այս հիման վրայ, Փարիզի մասնաճիւղը ձեռնարկած է հինգ հազար անդամներու արձանագրութեան:

Ուրիշ խօսքով, կ'ուզէ ապահովել ամսական հինգ հազար ֆրանք:

Ցնո՞րք է: Բայց, ի՞նչպէս պահուեցան ու զարգացան այնքան հանրօգուտ հաստատութիւններ, Թուրքիոյ եւ Կովկասի մէջ:

Եթէ տուն – տեղ ունէինք երէկ, այսօր ալ կը վայելէնք աւելի լայն ազատութիւններ՝ գործելու, վաստկելու, փոխադարձաբար օգնելու:

Մեր կարծիքով, մէկ ֆրանք տուողները չէ որ պիտի պակսին, այլ հաւաքողները պիտի անճրկին:

Ուրեմն, «Համազգայինը» այս քաղաքին մէջ, հայկական մըշակոյթի բարեկամներէն կը սպասէ ամսական հինգ հազար ֆրանք եկամուտ,—

1. Ջարգացնելու համար Ճեմարան մը, որ ահա հինգերորդ չրջանը կը թեւակոխէ: (Այս տարի ունէր 90 աշակերտ, որոնց 26ը աղջիկ):

2. Հիմնելու համար ուրիշ դպրոցներ՝ հայաշատ կեդրոններու մէջ:

3. Շարունակելու համար իր հրատարակութիւնները: (Մասնաւոր դասագիրքեր):

Այս առթիւ, պէտք է նկատի ունենալ թէ՝ ընկալեալ կաղապարով դպրոց մը չէ Հայ Ճեմարանը:

Ան, ամէն բանէ առաջ, կը ձգտի լեցնել փոխանցման չրջանի պակասները, պատրաստելով ուսուցիչներ եւ մտաւոր ուժեր:

Անոր երկու վարիչները, Լեւոն Շանթ եւ Նիկոլ Աղբալեան — երկուքն ալ անվիճելի հեղինակութիւններ — գործին փարած են հաւատացեալի նուիրումով:

Անոնք իրենց եւ իրենց երիտասարդ գործակիցներուն չունչն ու ճիգը կ'արձիւնաւորեն նաեւ դպրոցական զբաղումներէն դուրս,— խմբական եւ գործնական աշխատանքներով, «չարաթ իրիկուններ»ով, հաւաքական պտոյտներով, մարզական եւ գեղարուեստական ձեռնարկներով:

Հաստատութեան վարիչներն ու խնամակալները միայն դիտեն թէ ի՛նչ սրամտչուքով կը կատարուին այս բոլորը, տարուէ տարի:

Մինչդեռ, հազարաւոր անդամավճարներով — ամսական մէկ ֆրանք — եւ ուրիշ աշակցութիւններով — միանուագ նուէր կամ կապակ — «Համազգայինը» ոչ միայն ազատ պիտի մնար առօրեայ տագնապներէ, այլ եւ պիտի կրնար գործի վերածել ուրիշ ատաղձագործութիւններ:

Մանրանկար «Միացեալ – Ազգանուէր» մըն է «Համազգայինը», մեր օրերուն համար: Հայրենիքէն դուրս, բայց հայրենիքին համար:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Տնտեսական Ժողովը կը փակուի այսօր

Այսօր, 27 յուլիս, կը փակուի Լոնտոնի Համաչխարհային Տնտեսական խորհրդաժողովը, որ բացուած էր յունիս 12ին:

Ինչպէս պիտի յիշեն ընթերցողները, խորհրդաժողովը ձախողեցաւ իր հիմնական նպատակներուն մէջ, իբրեւ հետեւանք Մ. Նահանգներու բռնած դիրքին:

Ամերիկա մինչեւ վերջը ուզեց ազատ գործել, մասնաւորապէս մերժելով դրամներու առժամեայ ամրացումը, որ կենսական էր Ֆրանսայի եւ ուրիշ կարգ մը պետութիւններ համար:

Խորհրդաժողովին դիւանը յուլիս 25ին վերջնապէս կազմեց իր տեղեկագիրը, որուն առաջին մասը կատարուած աշխատանքներուն ամփոփումն է: Իրրեւ եզրակացութիւն, տեղեկագիրը կը ներկայացնէ հետեւեալ երկու բանաձեւերը,— 1. արտօնել դիւանը՝ ձեռք առնելու բոլոր անհրաժեշտ միջոցները, ապահովելու համար խորհրդաժողովին նպատակներուն յաջողութիւնը, ժողովի հրաւիրելով յանձնախումբերէն մէկն ու մէկը, կամ այն պետութիւնները որ չահագրգռուած են այսինչ հարցով, կամ մասնագէտներու քննութեան յանձնելով այս կամ այն խնդիրը,— 2. Որոշել խորհրդաժողովին յաջորդ գումարման թուականը:

Ամերիկեան Մեծ Ցեղափոխութիւնը

ՆԱԽԱԳԱՀ ՐՈՒԶՎԷԼԹ ԿԸ ՀՐԱՒԻՐԷ ԿՐՃԱՏԵԼ ԱՇԽԱՏԱՆՔԸ, ԱՒԵԼՑՆԵԼ ԱՇԽԱՏԱՎԱՐՁԸ

Նախագահ Րուզվէլթ նոր պատգամ մը ուղղեց ամերիկեան ժողովուրդին, եւ մասնաւորապէս հինգ միլիոն գործազուրկներու, պարզելով անտեսական վերակազմութեան ծրագիրները եւ հրաւիրելով օգնել իրեն: Այս ճառը ամբողջ երկրին մէջ կը լսուէր ձայնարձակներով:

Նախագահը կը յայտարարէ թէ՝ մարտ 4էն ի վեր ձեռք առնուած բոլոր օրէնսդրական միջոցները եւ փուէարկուած օրէնքները արկածախնդրական ծրագիրներու հաւաքածոյ մը չեն, այլ իրարու կապուած եւ տրամաբանական ամբողջութիւն մը: Ու կը մանրամասնէ այն ստիպողական անօրինութիւնները որ եղան, տագնապը թեթեւցնելու եւ վարկը վերահաստատելու համար,— պետական ծախքերը կրճատուեցան, հանրօգուտ չինութիւններ ծրագրուեցան, դրամատուները բարեկարգուեցան, պարտքերու եւ տոկոսներու բեռը զեղչուեցաւ, 300,000 երիտասարդներու գործ ճարուեցաւ եւն.: Այժմ ունինք նոր առաջադրութիւններ, երկիրը առաջնորդելու համար դէպի բարգաւաճում: Երկիրը կը տառապի երկու մեծ չարիքներէ,—գործազրկութիւն եւ հողագործական բերքերու գիներու անկում: Հողագործական օրէնքը պիտի կրճատէ արտադրութիւնը, աւելցնելով հողագործներու գնողական կարողութիւնը: Ակնկ պիտի օգտուի նաեւ ճարտարագործութիւնը: Ճարտարագործական օրէնքն ալ մեծ բարեփոխումներ յառաջ պիտի բերէ: Աշխատանքի ժամերու կրճատման եւ աշխատավարձի յաւելման չնորհիւ բանւորները պիտի կրնան գնումներ կատարել իրենց աշխատանքին արդիւնքով: Ասոր համար, հարկ է որ բոլոր մեծ ճարտարագործութեանց, ինչպէս փոքր խանութներու, մեծ քաղաքներու թէ գիւղերու մէջ քաղաքացիները հաւկնան ինքնակամ կարգապահութեան մը անհրաժեշտութիւնը: Նախագահը կ'եզրակացնէ.

— « Մինչդեռ առաջ եասէր գործատէրերու փոքր խմբակ մը անօթի չմնալու գին մը վճարելով երկարատեւ աշխատանքի համար, կը ստիպէր ուրիշները կա՛մ իրեն հետեւիլ եւ կամ խանութ փակել, կացութիւնը վեր ի վայր շրջուած է այժմ: Կա՛մ պէտք է գործադրել մրցակցութեան օրէնքը, եւ կամ անհետանալ: Գործակցութեան այս պարզ գաղափարն է հիմքը ազգային վերակազմութեան ծրագրին: Ես չեմ կրնար երաշխաւորել ազգային ծրագրին յաջողութիւնը, բայց երկիրը եւ ժողովուրդը կրնան երաշխաւորել: Ես չեմ հաւատար տիեզերական դարմանիներու, բայց կը հաւատամ թէ կարելի է հզօր ազդեցութիւն մը գործել անտեսական ուժերուն վրայ: Ես չեմ սիրեր արհեստով անտեսագէտները որոնք չեն ուզեր ձգել որ իրերը հետեւին իրենց ընթացքին, որովհետեւ անոնք ամէն հինգ – տասը տարին անգամ մը փոխած են իրենց տեսութիւնները՝ անտեսական օրէնքներու մասին. բայց ես կը հաւատամ ամերիկեան ժողովուրդի հաւաքական գործունէութեան ուժին: Կը հրաւիրեմ բոլոր գործատէրերը՝ անձամբ ինծի հեռագրել իրենց հաւանութիւնը: Կ'ուզեմ ամէն քաղաքի իւրաքանչիւր նամակատան մէջ կախել տալ պատուոյ ցանկը բոլոր անոնց որ կը միանան ինծի:

Այս առթիւ, նախագահը կը խորհի հաստատել նաեւ չքանչան մը բոլոր անոնց համար որ կը դիւրացնեն իր ծրագրին գործադրութիւնը:

— Ես կ'ուզեմ գործազրկութեան դէմ կազմակերպուած այս մեծ յարձակողականին առթիւ կոչում ընել միայն հանրային կարծիքին եւ գործակցութեան ոգիին, բայց երթալով մինչեւ ծայրագոյն աստիճանը: Կը յուսամ թէ հարկ չպիտի ըլայ օրինական պատիժներ անօրինել եսասիրական չահերու դէմ:

Հաւանութեան հեռագիրներ կը տեղան

ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՊԱԼԱՏԸ

Ուաչինկթընէն կը հեռագրեն թէ, նախագահին ճառէն անմիջապէս յետոյ, հեռագիրներու տեղատարափ մը սկսաւ դէպի նախագահական պալատը:

Այս հեռագիրներով, հարիւր հազարաւոր գործատէրեր հաւանութիւն կը յայտնեն գործակցելու նախագահին:

Ինչպէս յայտնի է, Պ. Րուզվէլթի ծրագիրը — « աշխատանքի պայմանագիրը» — կը տրամադրէ չաբաթական աշխատանքը իջեցնել առաւելագոյն 35 — 40 ժամու, իսկ աշխատավարձը՝ 12 — 15 տոլարի:

Այս պայքարին մէջ, նախագահին ալ բաղդին է Ջօր. Ճոնսըն, որ ամէն միջոցի կը դիմէ չարժումը տարածելու համար: Ջօրջաւարը կոչով կը հրաւիրէ ժողովուրդը պոյքոթի հրաւիրել այն հաստատութիւններուն դէմ որ կ'ընդդիմանան աշխատաւարձի յաւելման: Նախագահն ալ համաձայն է խստութեան դիմելու, երբ սպառին բարոյական ճնշման բոլոր միջոցները:

Բայց և այնպէս, բազմաթիւ գործատէրեր կը մերժեն տեղի տալ: Բազքեր կը տեղան մասնաւորապէս Տիթրոյթէն եւ Սան Ֆրանչիսկոյէն:

ՇՈՒՆԻՒ ԱՆՈՒՆԸ Ի՞ՆՉ Է...

Ինսպրուքի մէջ (Աւստրիա) փաստաբան մը մէկ ամիս բանտարկութեան եւ հազար շիլին տուգանքի դատապարտուեցաւ, իր շունին անունը «Տոլֆիւս» դրած ըլլալով: (Վարչապետին անունն է):

Նորեկ արտակարգ խստութիւններ Գերմանիոյ մէջ

... ԲԱՑԱ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹԻՒՆԸ ՏԵՒԵՑ ՄԻԱՑՆ 40 ՎԱՅՐԿԵԱՆ

Երեքշաբթի օր, գերմանական ոստիկանութիւնը ընդհանուր քննութեան մը ենթարկեց բոլոր կառախումբերը եւ ինքնաշարժները, մէկ խօսքով՝ ամբողջ երթեւեկը, երկրին մէկ ծայրէն միւսը: Գործողութիւնը կը վարէր գաղտնի ոստիկանութիւնը, որուն կ'աջակցէին կանոնաւոր ոստիկանութիւնը, մարտական խումբերը, երկաթուղիներու ոստիկանութիւնը եւ ուրիշ օժանդակ ուժեր: Բայց միայն քառասուն վայրկեան տեւեց ամբողջ գործողութիւնը: Ժամը 12·40ին, բոլոր ճամբորդները տեսակ մը մաքսային քննութեան ենթարկուեցան ամբողջ երկրին մէջ: Պաշտօնական բացատրութեամբ, գործողութեան նպատակն էր բռնել համայնավար սուրհանդակները, որոնք կը չարունակեն պտտիլ եւ գործել երկրին մէջ, գաղտնի հրատարակութիւններ ցրուելով եւ խումբեր կազմելով: Բոլոր թերթերը մանաւանդ կը ծանրանան այս գործողութեան վրայ, զայն հռչակելով աննախընթաց՝ ոստիկանական պատմութեան մէջ: Միեւնոյն ատեն կը փառաբանեն զայն իբրեւ հրաշալիք մը կազմակերպութեան եւ կանոնաւորութեան:

Գործողութեան հետեւանքով, կատարուեցան չարք մը ձերբակալութիւններ եւ բռնուեցան արգիլուած հրատարակութիւններ:

⁂ Ջրոյցի մը համաձայն, կառավարութիւնը անորոշ ժամանակով պիտի յետաձգէ պարտաւորիչ աշխատանքի ծրագրին գործադրութիւնը:

Համաձայն պաշտօնական տեղեկութեանց, կառավարութիւնը նախապէս առաջադրած էր յառաջիկայ հոկտեմբերէն իսկ ձեռնարկել այս ծրագրին գործադրութեան: 1934 յունուարին 350,000 գործազուրկ երիտասարդներ պիտի արձանագրուէին եւ կը կարծուէր թէ 1934 ապրիլ 1ին 700,000 երիտասարդներ զբաղում գտած պիտի ըլլան:

Առ այժմ վերապահութեամբ կ'արձանագրենք յետաձգման լուրը:

⁂ Հինգերորդ հրաման մը հրատարակուեցաւ յուլիս 25ին, դրամի առաքման մասին: Համաձայն այս նոր հրամանին, արգիլուած է արտասահման դրամ ղրկել առանց ապահովագրելու եւ դրոշմելու մաքսատուներու մէջ: Ցետոյ, անոնք որ Գերմանիայէն մեկնած են 1931 օգոստոս 31ն յետոյ, այլեւս չպիտի կրնան Գերմանիայէն ստանալ նախապէս արտօնուած ամսական 200 մարքը (1200 ֆրանք), առանց մասնաւոր արտօնութեան:

Անհնազանդութեան պայմարը կը վերսկսի

Հնդկական ազգային խորհուրդին նախագահը պաշտօնապէս յայտարարեց թէ պիտի վերսկսի անհատական անհնազանդութեան պայքարը: Այս առթիւ դիկտատոր մը նշանակուած է իրրեւ յաջորդ, եթէ նախագահը ձերբակալուի: Կանտիի ծրագիրները գաղտնի կը պահուին, որպէսզի մարզարէն չձերբակալուի, պայքարին բացումէն առաջ:

Պայքարին վերաբացման մանաւանդ արժէք տալու համար, առաջին օրը հանդիսաւորապէս կրակի պիտի տրուի մեծաքանակ բրիտանական կերպաս:

Իտալական 24 օդանաւերը կը վերադառնան

ԵՐԿՈՒ ԹԵԹԵՒ ԱՐԿԱԾՆԵՐ

Իտալական 24 օդանաւերը Նիւ Եորքէն ճամբայ ելան երեքշաբթի առաւօտ ժամը 9ին (Փարիզի ժամով՝ 2), դէպի Շէտիաք (Նոր Պրունսվիք): Հեռաւորութիւնն է՝ 1200 քիլոմեթր: Անկէ պիտի անցնին Նիւֆաունտլէնտ (900 քիլոմեթր):

Մեկնումը տեղի ունեցաւ խանդավառ ցոյցերու մէջ: Ճամբան, օդանաւերէն երկուքը ստիպուեցան վար իջնել, թեթեւ խանգարումներու հետեւանքով: Բարեբախտաբար որ եւ է արկած չպատահեցաւ, եւ երկու օդանաւերը կրցան հասնիլ կարաւանին: Երբ օդանաւերը կը թռչին Մ. Նահանգներու եւ Քանատայի սահմանին վերեւ, Ջօր. Պալպօ չնորհակալութեան հեռագիրներ ուղղեց նախագահ Րուզվէլթի եւ Նիւ Եորքի քաղաքապետին:

Շէտիաքի մէջ, որ արդէն կայան եղած էր նախապէս, առաջին անգամ վար իջաւ Ջօր. Պալպոյի օդանաւը, ինչպէս միշտ:

Երկրորդ կայանը հասնելէ յետոյ էոր պիտի որոշուի վերադարձի վերջնական ուղեգիծը:

⁂ Բժիշկները բացարձակ հանդիստ պատուիրեցին Տէր եւ Տիկին Մոլիսընի, որոնք վիրաւորուած էին Նիւ Եորքի մօտ, երբ օդանաւը վար կ'իջնէր ակամայ: Ջախջախուած օդանաւին բեկորները Անգլիա պիտի փոխադրուին: Առ այժմ յետաձգուած է դէպի Պաղատ թռիչքը:

Ամերիկեան օրէնք՝ ցեղը ազնուացնելու համար

Գերմանական կառավարութիւնը երէկ հրատարակութեան տուաւ օրէնք մը, որ պարտաւորիչ կը դարձնէ ամլացումը (որձատում) ախտաւոր այրերուն եւ կիներուն:

Համաձայն մշակուած օրէնքին, դաւակ չպիտի կրնան ունենալ չիմարները, ալքոլամոլները, ժառանգական հիւանդները, կոյրերը եւն. որոնց զաւակները բեռ կ'ըլլան պետութեան: Ամլացումը կրնայ պահանջուիլ ինքնաբերաբար, կամ խնամակալի մը եւ բժիշկի մը միջոցաւ: Որոշումը պիտի տրուի բժշկական ատեանի մը կողմէ, որ պիտի կցուի ամէն նախադատ ատեանի եւ որ պիտի վճռէ թէ ամլացումը նպատակայարմար է թէ ոչ: Այն այրը կամ կինը որ ամլացման կը դատապարտուի, կրնայ վերաքննութեան դիմել: Անզօր բանուոր մը, որուն կինը մանաւանդ բեղնաւոր է, չպիտի կրնայ ո՛ր եւ է պարագայի մէջ պաշտօնական ամլացում առնել ոչ իրեն, ոչ ալ կնոջը համար:

Օրէնքը արմատական ներքինացում կը տրամադրէ կարգ մը ոճրագործներու համար:

ԱՆԳԼԻԱՑԻ ՆԱԻԱՊԵՏ ՄԸ ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԵՑԱՒ ՊՈԼՍՈՑ ՄԷՋ

Պոլսոյ մէջ մահաբեր գործերու յատուկ դատարանը առջի օր 15 ամիս եւ 22 օր բանտարկութեան դատապարտեց անգլիական բեռնանաւի մը նաւապետը, Բէյ, որ ամբաստանուած է թէ սիկառէթ եւ ոգելից ըմպելի փախցուցած է մաքսէն եւ փորձած է կաշառել մաքսատան պաշտօնեաները: Նաւապետը դատապարտուեցաւ նաեւ 100 ոսկի տուգանքի եւ 370 ոսկի տուրքի վճարման:

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՇՐՋԱՆԸ՝ ՕԴԱՆԱՒՈՎ

Առջի օր, Ֆրանսայի չրջանը կատարող օդանաւերէն մէկը վար իջաւ Պիարիցի մօտ եւ կրակ առաւ: Օդանաւորդը, Լանկլուա, եւ միակ ուղեւորը ազատեցան, իսկ օդանաւը բոլորովին փճացաւ:

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ· էջ)

«ՀԱՑԻ ՊԱՅՔԱՐԸ ՊԱՅՔԱՐ Է ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՄԱՐ» ԿԱՄ ԿԱՁՄԱԿԵՐՊՈՒԹԻՒՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՂՈՊՈՒՏ

Աւորհրդային իշխանութիւնը որոշած է այս տարի ամէն գնով զիւղէն կորզել իր կողմէ սահմանուած հացի քանակը: Այդ ուղութեամբ արդէն որոշ կարուկ միջոցներու դիմած էր եւ առաջին հերթին, հրատարակած է չարք մը դրակոնեան օրէնքներ:

Դեռ գարնանացանի ընթացքին կառավարութիւնը զիւղացիներուն ապահարեց, թէ այս տարի հացամթերումը պիտի կատարուի ոչ թէ համաձայն ստացուած բերքի, այլ նկատի առնելով ցանքերու որոշուած ծրագիրը: Այնպէս որ, զիւղացին ցանէ թէ ոչ, պարտաւոր է պետութեան յանձնել նախօրօք սահմանուած ցորենի քանակը:

Եւ որպէսզի այս սպառնալիքը լոկ խօսք չմնայ, Մոլոտովի եւ Ստալինի ստորագրութեամբ, յունիս 22ին, հրատարակուեցաւ օրէնք մը որով կը հրահանգուի տեղական իշխանութիւներուն հացամթերումը կատարել ոչ թէ նախորդ տարիներուն ձեւով,— զիւղացիներու հետ կնքուած պայմանագիրներով, այլ հացահատիկը պէտք է յանձնուի «այն հաստատուն, անառարկելի օրէնքի հիման վրայ, որի կատարումը պարտադիր է բոլոր կոլտնտեսութիւնների եւ մենատնտեսների համար»: Պետութեան կողմէ սահմանուած յանձնելի հացի քանակը փոփոխութեան չի կրնար ենթարկուիլ եւ բերքը ստացած առեն, զիւղացին պարտաւոր է հայթայթել պետութեան բաժինը, եւ ապա հոգալ իր կարիքները: Միաժամանակ կը հրահանգուի յունիս 25էն սկսեալ Անդրկովկասում դադրեցնել հացահատիկի հաւաքական եւ անհատական առեւտուրը եւ պետական հիմնարկներու կողմէ հացահատիկի գնումը: Հացամթերման գործին անյաջողութեան պարագային, պատասխանատու պիտի նկատուին կուսակցական մարմինները՝ կեդրոնական կոմիտէէն մինչեւ զիւղական յետին բջիջները:

Այդ օրէնքին զուգընթաց, յունիս 23ի կառավարական հրամանով, Ա· Միութեան մէջ կը հիմնուի ընդհանուր դատախազութիւն մը, որուն ենթակայ են առանձին հանրապետութիւններու դատական ու վարչական բոլոր մարմինները եւ որու վրայ պարտականութիւն կը դրուի պաշտպանել «հանրային սեփականութիւնը հակընկերային տարրերու ոտնձգութեանց դէմ»:

Աւորհրդային վարիչները շատ լաւ գիտեն, որ անկարելի է սովահար ժողովուրդը որ եւ է պատիժով ետ կեցնել ուտելու պահանջէն: Մոսկուայի մէջ նստած դիկտատորները կ'ըմբռնեն թէ ժողովուրդը հացը պիտի գողնայ, որովհետեւ երկու պարագաներուն ալ(անօթի մնալ կամ դատի քաշուիլ) մահն է որ կը սպասէ իրեն: Ուրեմն ինչո՞ւ կուշտ փորով չմեռնիլ...

Աւոր առաջքն առնելու համար, Միութենական հողային գործակատարութիւնը յունիս 21ի որոշումով կը հրահանգէ կալի ժամանակ բերքի ուժեղ պահպանութիւն կազմակերպել: Հունձքէն 15 օր առաջ, արաերը զիներ ցերեկ հսկողութեան տակ պիտի առնուին, պահապաններու կողմէ, որպէսզի գիւղային ցորեն չգողնայ: Այդպիսի հսկողութիւն պիտի կատարուի նաեւ կալերու մէջ ցորենը կամնելու ժամանակ: Բացի այդ, յատուկ պաշտօնեաներ հաշուառման պիտի ենթարկեն հնձուած հացահատիկի խուրձերու եւ դէզերու քանակը, պիտի ստուգուի այդ խիւերը կալ հասնելէ վերջ, ամէն օր կամնելու մասին տեղեկութիւններ պիտի հաղորդուին կեդրոն, պիտի կշռուի կամնուած ցորենը եւ պահեստները պիտի փոխադրուին հսկողութեան տակ: Եւ սահմանուած քանակը պետութեան յանձնելէ վերջ է, որ գիւղացին կամ կոլխոզն իրաւունք կ'ունենայ «ոէր» դառնալու մնացած ցորենին: Ուրիշ խօսքով, վերահաստատում աւատական կարգերու:

Այս երեք օրէնքները կը հաստատեն, որ խորհրդային աշխարհին մէջ կազմակերպուած պետականկոզոպուտ տեղի կ'ունենայ: «Պայքարը հացի համար — պայքար է սոցիալիզմի համար» նշանաբանը համաստարած թալանի, ժողովուրդի ճորտացման եւ տարբական իրաւունքներու ոտնահարման քաղաքականութիւն մըն է: Սակայն, ինչո՞վ բացատրել խորհրդային իշխանութեան այս վայրագ ընթացքը:

Պատճառը մէկ է,— ժողովուրդը կը դիմադրէ, այլեւս չի կրնար դիմանալ այն զրկանքներուն ու հալածանքներուն, որոնց ենթակայ է չարաբաստիկ հնգամեայ ծրագրի կիրառման օրէն ի վեր: Անցեալ տարուան հացամթերումի դործի վիժումը կ'ապացուցանէ որ պայքարը իշխանութեան եւ ժողովրդի միջեւ կատաղի է եւ օրհասական: Իշխանութիւնը կը դիմէ խիստ օրէնքներու, որովհետեւ, հակառակ ձեռք առնուած բոլոր միջոցներուն, այս տարուան մթերումներու նախանշանները շատ ալ մխիթարական չեն:

«Ա· Հ·»ի յունիս 26ի խմբագրականին մէջ կը դանդատին, թէ «բամբակի ցանքի մշակութեան դործը Հայաստանում դեռ մնում է խայտառակ վիճակում»: Պարզ է, որ սպասուած բերքը չպիտի ստացուի եւ մթերումներու ծրագիրը անյաջողութեան դատապարտուած է:

Կամնամթերման տարեկան ծրագրի կատարումը նոյնպէս «խայտառակ» վիճակի մէջ կը գտնուի: Հայաստանի անասնաբուծական շրջանները (Ալաւերդի, Աղթաբա, Շամչաւին, Բասարգեչար եւ Նոր Բայազետ) ծրագիրը կատարած են 17-23 տոկոսով: Իւղը լաւ չի պահուիր եւ կը փճանայ, լաբելանութիւի չգոյութեան պատճառով իւղը չի հալիր եւն·:

Լրիւ չեն կատարուիր նաեւ բուրդի ու բանջարեղէնի մթերումները: Լրիւ կատարուած է միայն մսի մթերումը: Աւոր պատճառն այն է, որ ամէնէն դիւրին գործն է անասունը բակէն քշել եւ տանիլ սպանդանոց: Հետաքրքրական է, որ, հակառակ մսի ծրագրի լրիւ կատարման, 17,684 անասունութիւն իրենց պարտականութիւնը քնաւ չեն կատարած: Չի նայնակէս թէ կուսակցականներն ու պաշտօնեաները իրենց անասունները պահած են եւ կրկնակ են ուած՝ անպաշտպան գիւղացիներէն ... Գէշ է կազմակերպուած խոտհունձը: Հնձող, կալսիչ եւ քամհար մեքենաներու կեանքն աւելի անգործածելի է: Մի այն «Աղթաբան այժմ 110ից աւելի հնձող մեքենայ ունի, որոնք ընկած են հաշմանդամ վիճակում»:

Երբ մթերումներու միւս ճիւղերուն մէջ կացութիւնը այսքան տխուր է, պիտի յաջողի՞ն հացամթերումներու մարդին մէջ: Իրենք ալ շատ լաւ դիտեն, որ չպիտի յաջողին, ասոր համար ալ ընտրած են հուբի, սուբի եւ կողոպտուի քաղաքականութիւնը:

Թալանի այս քաղաքականութիւնն ընդդիմութեան կը հանդիպի ոչ միայն ժողովուրդի , այլ եւ շրջանային մարմիններու կողմէ: Այս մասին վերին աստիճանի կարեւոր յայտնութիւններ կ'ընէր Հայաստանի կոմկուսի նոր քարտուղար Մ.իրզարէգեանը: Իր ճառին մէջ կը կարդանք հետեւեալ խոստովանութիւնները·

«Ես Հայաստանում նոր աշխատող եմ: Ծրագրային առաջարկների թղթերին վերաբերող հարցերն անվերջ վիճաբանութիւնների առարկայ են: Կենտկոմն ու ժողկոմխորհը բազմիցս մատնացոյց են արել շրջաններին, որ նրանք դադարեն թիւերի մասին վիճելուց, որ այդ վէճերը միանգամայն ապերդաստ են: Պէտք է միանգամ ընդմիշտ ասել, որ թիւերը ոչ ոք չի վերանայի եւ պէտք է վերջնականապէս մի կողմ գցել ծրագիրների անիրագործելի լինելու վերաբերեալ խօսակցութիւնները:

«Շրջաններն անտեսել են կեդրոկոմ·ի ցուցումները: Կենտկոմի հեռագիրները չեն կարդում եւ շաբաթներով պահում են մահուտի տակ:

«Կան մարդիկ, որոնք մտածում են, թէ նախ պէտք է լրիւ բաւարարել կոլտնտեսականներին եւ ապա երկրորդ հերթին կատարել պետութեան առաջադրանքները» : («Ա· Հ·» թիւ 146):

Ի հարկէ, կեդրոնին մէջ նստած մարդիկ միայն ուռուցիկ ծրագիրներ կազմել գիտեն, առանց հաշուի առնելու շրջանները պայմանները եւ ծրագիրներու գործնականութիւնը: Շրջաններու գործնական տեսութիւնները եւ ընդդիմադիր տրամադրութիւնները որեւէ արժէք չեն ներկայացներ, որովհետեւ Երեւանի մէջ նստածներու համար միայն մէկ օրէնք գոյութիւն ունի՝ «Հանճարեղ» Ստալինի հրամանը եւ մարակը:

Այժմ անցնինք վիճակագրական թիւերուն:

(Վերջը յաջորդով)

ԱՇՈՏ — ԱՐՄԲՐՈՒՆԻ

ԿԱՐԴԱՑՁԻՔ ԵԻ ՏԱՐԱԾԵՑՔ «ԾԱՌԱՋ»Ը

ՆԱՄԱԿՆԵՐ ԳԵՐՄԱՆԻԱՑԷՆ

"ԳԵՐՄԱՆ ՀԵԹԱՆՈՍՆԵՐ,,

Ակիզ առաջ աւելի ներկայացուինք՝ մօտէն ծանօթանալու Գերմանիոյ մէջ վերջերս ծայր առած նոր աշխարհայեացքի մը, որ կրնայ դիւրաւ մեծ համեմատութիւններ առնել ժամանակի ընթացքին: Ան եւս տեսակ մը օդակն է հիթլէրական կամ ազգային ընկերվարական չարժման, թէեւ հիմակուհիմա սահմանափակ չրջանի մը մէջ միայն: Պաշտօնապէս, այդ հոսանքը ինքզինքը «հիւսիսային – կրօնական չարժում» կ'անուանէ, իսկ իր առաքեալներէն եւ քարոզիչներէն ոմանք՝ պարզապէս «Գերման հեթանոսներ» չարժում կ'որակեն զայն:

Ցայտնի է որ հիթլէրական գաղափարախօսութեան բուն իսկ հիմը գեղապաշտութիւնն է: Սկզբնապէս, հիթլերականները իրենք զիրենք այդպէս ալ կ'անուանէին — գեղապաշտներ: Այսօրեայ, անոնք գերման ցեղը կ'ընդունին ոչ միայն իրենց ազգութեան վէմը, այլ եւ աղբիւրը ճշմարիտ մշակոյթի ու բարձր աչխարհահայեացքի, որ զերիվերոյ է միւսներէն, զոր եւ անխառն պահելը իրենց հիմնական առաջադրութիւններէն մէկը կը սեպին: «Գերման ցեղ» ալ ըսելով՝ միայն բուն գերմանացիները չեն հասկնար, այլ հիւսիսային — Եուէտացիներ, Նորվէկիացիներ, Տանիմարքցիներ եւ մանաւանդ Իսլանտացիներ, եւն·: Այդ է պատճառը որ, այս կուսակցութեան մէջ փոխանակ «գերման ցեղ» ըսելու՝ «հիւսիսային ցեղ» կ'ըսեն, իսկ անոր անդամները՝ հիւսիսականք (Նորտիք): Գերման ցեղապաշտները կ'ընդունին նաեւ, որ Սքանտինաւեան ազգերը իրրեւ այդպիսին, հիւսիսական ցեղ, աւելի անխառն մնացած են քան իրենք: Ցայտնի է արդէն, որ մանաւանդ հարաւային Գերմանացիները ցեղօրէն զտարիւն տարր մը չեն, այլ մեծ չափերով խառնուրդ ցեղ մը՝ հիւսիսականներէ, Ալպեաններէ միաձուլուած: Այդ պատճառ մը չեն նրկատեր սակայն, բուն գերման կամ հիւսիսական ցեղին գերազանցութեան համոզումը ամրապնդել իրենց չարքերուն մէջ եւ միեւնոյն ատեն ծրագրային հարց դարձնել՝ տակաւ զօրել, բոլորովին մաքրել գերման ազգը՝ օտարացեղ տարրերէ: Մինչեւ իսկ օրէնսդրական եւ այլ ճանապարհներով կը հետապնդեն իրենց այդ հիմնական ծրագրին իրագործումը:

Այս հարցը սակայն չի կազմեր ներկայ յօդուածին բուն նիւթը: Զայն անցողակի յիշեցի այն պատճառով միայն, որ պարզեմ թէ «Գերման հեթանոսներ»ու չարժումն ալ մէկ մասնիկը կը կազմէ գերման ցեղապաշտութեան ընդհանուր աչխարհահայեացքին: Համաձայն ատոր՝ էրիստոկրատիւթիւնը օտարամուտ կրօն մըն է, արդիւնք՝ հրէական հայեցողութեան եւ մշակոյթի: Հետեւաբար, կ'ըսեն, ան հարազատ եւ ընտանի չի կրնար ըլլալ Գերմաններուն համար, ընդհակառակն կ'աղաւաղէ վերջիններուս ցեղային նկարագիրը, կ'աղճատէ գերման հոգին եւ միտքը: Եզրակացութիւնը պարզ է — այսօրուան՝ ցեղապաշտ Գերմանիան հրաժարելու է այլ եւս քրիստոնէական կրօնէն:

Շարժման բացատրող կողմն է այս ի հարկէ, բայց՝ դլխաւորը եւ, եթէ կ'ուզէք, միակը: Վասնզի, կարելի չէ լուրջի առնել քարոզութեան գրական առաջադրութիւնը —, վերադարձ դէպ ի հին Գերմաններու հայրենի կրօնը, անոնց պաշտած Օտինը, Տոնները եւ ուրիշ մեծ ու փոքր աստուածները:

Անոնք ցեղային ոգեւորութեան, բանաստեղծական յղացումներու աղբիւր կրնան ըլլալ, բայց ոչ աւելին: Այս կամ գերման բանաստեղծն ալ կրնայ, հասկնալի է այդ, ներշնչուիլ հին, հայրենի պաշտամունքներէ եւ հեթանոս երգեր դրել մեր ողբացեալ Վարուժանին նման: Մենք ալ կ'ուզէինք մեր նաւասարդեան խաղերը եւ ծոնրը վերակենդանացնել, բայց ո՞վ լրջօրէն կը մտածէ՝ նոր մեհեաններ կանգնել Արամազդի, Անահիտի եւ կամ Աստղկան մը: Նոյնն է, իր հիմքով, գերման հեթանոսներու չարժման պարագան: Թէեւ «կրօնական»— հիւսիսականաց կ'անուանեն զայն, բայց՝ էականին մէջ ան ժխտումն է քրիստոնէութեան, բայց եւ առհասարակ ո եւ է կրօնի:

Այս չարժումն էր ահա, որ ասկից առաջ Պերլինի համալսարանի սրահին մէջ հրաւիրուած վիճաբանական կրկնակ ժողովներու նիւթը կազմեց: Նախաձեռնութիւնը կը պատկանէր գերման — բողոքական եկեղեցւոյն ներքին առաքելութեան կեդրոնական վարչութեանը: Հրաւիրուած էին, մէկ կողմէ, գերման ցեղապաշտութեան հեղինակաւոր ներկայացուցիչ փրոֆ· Հերման Վիրթ, այլեւ քանի մը հրիատարդ « Գերման հեթանոսներ », իսկ միւս կողմէ՝ Պերլինի համալսարանին աստուածաբանական նշանաւոր փրոֆէսոր Լիցման (Հառնաքի յաջորդը) եւ ուրիշներ — հոգեւորական եւ աչխարհական ծանօթ դէմքեր: Բուն դահլիճ հրաւիրուած էր չէզոք մտանդիստ մը գերման հնախօսութեան եւ հին կրօնքին: Մի եւնոյնը պիտի մասնակցէին իբրեւ Յառնաքի յաջորդներ՝ կամ հեթանոսական եւ կամ քրիստոնէական ուղղութեան:

Այդպէս ալ եղաւ: « Գերման հեթանոսներ »ը սկիզբը յարձակողական դիրքեր գրաւեցին, իսկ քրիստոնէութեան յաջորդները՝ պաշտպանողական: Վերջիններս կ'ըսէին նաեւ, թէ քրիստոնէութիւնը հրէական կերպարանքի տակ չէ որ կացած է Գերմանիա, այլ՝ յունական քամոցի մէջէն անցնելէ, զտուելէ յետոյ միայն: Ան յարմարցուած է յետոյ գերման երկրի եւ ժողովուրդի ներքին պայմաններուն, կարճ՝ ազգայնացուած է: Աւոր դէմ ալ միւսները կ'ընէին իրենց առարկութիւնները, վերջ առաջ բերած հիմունքներով: Եղան եւ ըսողներ, թէ մերժել, բոլորովին հրաժարիլ պէտք է հին Կտակարանէն միայն, իրրեւ զուտ հրէական մտքի արտադրութիւնէ մը, պահելով սակայն Նոր Կտակարանը, որ հրէական ծագում չունի, այլ յունական, որպէս թէ:

Առանց աղմուկի չանցաւ ժողովը: Վերջէն, Փոն Լէէրս, ծանօթ հիթլերական մը, ինքն ալ «հեթանոս»·· զգաստութեան հրաւիրեց կողմերը, իրրեւ քաղաքական գործիչ: Ակնարեւ է նաեւ, որ յետոյ վերէն ալ զգաստացուցիչ խօսք մը ուղղուած է որու որ պէտք է: Վասնզի կրօնական գետնի վրայ ցարդ դրուած այդ չարժումը այլապէս դիւրաւ կրնար պատակտիչ ազդակ մը հանդիսանալ տիրող — այժմի միակ — կուսակցութեան բուն իսկ չարքերուն մէջ: Այնուհետեւ, չատ բան չի լսուիր այլ եւս «Գերման հեթանոս»ներու չարժման մասին:

Միւս կողմէ սակայն, հին եւ ակնառու քաղաքական գործիչ եւ հիթլերական կուսակցութեան նշանաւոր դէմք մը, որպիսին է կոմս Ռեւենթլով, վերջերս նոյն հարցերուն առթիւ հրապարակ եկաւ իր սեփական օրկոնին մէջ, տասրագրելով խմբագրականն մը՝ «Իրաւահաւատարութիւն՝ գերման ոչ — քրիստոնեաներուն համար» խորագրի տակ:

Ան նախ հեղնանքի նիւթ կը դարձնէ Գերմանիոյ բողոքական եկեղեցիին ներսը տեղի ունեցող անվերջ դժուարութիւնները եւ կը պահանջէ՝ առհասարակ կղերը հեռու պահել քաղաքական կեանքէն: Բան մը, ըսենք անմիջապէս, որ Հիթլէր իրականացուց արդէն այս երկու օրս, ըլլայ բողոքական թէ կաթոլիկ կղերին վերաբերմամբ: Ցետոյ, կը չարունակէ Ռեւենթլով, արդի եկեղեցին քարացած հիմնարկութիւն մըն է արդէն եւ անկարելի է զայն վերակենդանացնել: «Գերման ժողովուրդը՝ իրրեւ ամբողջութիւն կարելի չէ այլեւս քրիստոնեայ անուանել», կ'ըսէ Ռեւենթլով: Ու կը չարունակէ·— «Միայն մարքսիստ չբջանակները չէ, զուտ աղգայնականներ եւս, մելիոններ, այսօր անուանապէս միայն անդամ են քրիստոնէական եկեղեցւոյ»: Անոնք թէեւ տարբեր կէտեր ունին, բայց՝ ամէնն ալ կը ժխտեն եկեղեցին: Աւոնց կարգին են նաեւ՝ «Գերման հեթանոսներ»: Ծայրագոյն ժամը հասեր է, կը գրէ Ռեւենթլով, որ ճանչցուին (կառավարութեան կողմէ) բոլոր այդ համախմբումները եւ անոնց համահաւատար իրաւունքներ տրուին պետութեան մէջ՝ հանդէպ քրիստոնեաներուն»:

Ռ·

ԳՆԶՈՒՆԵՐՆ ԱԼ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆ ՀԻՄՆԵԼ Կ'ՈՒԶԵՆ

Աշխարհի ամէն կողմը տարածուած 500,000 Գնչուներ, Ազգերու Դաշնակցութեան դիմելով, փափաք յայտնած են անջատ պետութիւն մը հիմնելու եւ խնդրած են որ զնչուական այս անկախ պետութեան հաստատման հաւար Աղեքսանդեան Ովկիանոսի կղզիներէն մէկը իրենց տրուի:

Առնուած տեղեկութեանց համաձայն, Ազգաժողովը յարմար կղզի կը փնտռէ, Գնչուները տեղաւորելու հաւար:

Թաւրիզի ազգ. դպրոցները

ՀԱՑԿԱԶԵԱՆ ԹԱՄԱՐԵԱՆ

ԹԱՒՐԻԶ, (Ցառաջ) — Ցունիս 4ին Լիլեաւայի դպրոցի բակում տեղի ունեցաւ Հայկազեան — Թամարեան դպրոցի ամավերջի հանդէսը: Ներաստուածութիւնները յետոյ տեղի ունեցան մարդանքներ, որոնք անցեալ տարուան համարներէն կրկնութիւններն էին որովհետեւ մարդանքի դաստատու չունին, որպէսզի պէսպիսութիւն մտցնի: Լաւ կ'անեն Թաւրիզի ազգային դպրոցները, ինչպէս եւ հայ արիներէն ու մարմնակրթական կազմակերպութեան Թաւրիզի կենտրոնական վարչութիւնը, որ միացեալ ուժերով մի յատուկ մարզիչ – դաստատու պահեն:

Կրթական մաս.— Դժուարին պայմաններ մէջ սկսաւ տարին: Օտար դպրոցներ տարբական դասընթացքների փակումը պատճառ դարձաւ որ հայ աչակերտները դիմեն ազգային վարժարանները: Այս պարագան որքան որ ցանկալի էր եւ ուրախարեր, նոյնքան դժուարութիւններ ստեղծեց ազգային դպրոցական վարչութիւնների համար, քանի որ նիւթական յարմարութիւնները պակասում էին: Միաժամանակ 20 – 21ին սկսաւ նոր աչակերտութեան հոսանքը դէպի Հայկազեան – Թամարեան դպրոցը եւ առաջին երկու օրը արձանագրուեցան մօտ 250 հոգի: Դեռ կային դրսում հերթի սպասող աւելի քան 200 հոգի: Ինճազումից ելք գտնելու համարհարկ եղաւ սեպտեմբեր 19ին կանոնաւոր սկսուած դասերը դադարեցնել՝ 26ին վերսկսելու պայմանով: Պակասում էին նստարաններ, գրասեղաններ, պատուհանակներ, պէտք էր նոր դասասենեակներ հրաւիրել:

Գաղաքի օտար դպրոցներից գնուած գրասեղան – նստարանների ծախսերը գոցելու համար մի կոչով դիմում եղաւ Հայր· Միութիւններին, առեւտրական հաստատութիւններին եւ առհասարակ սրտացաւ քաղաքացիներին՝ օգնութեան գալու դպրոցին: Ուրախալի է, որ անարձագանգ չմնաց այդ կոչը եւ դիմումների մեծ մասը դրական արդիւնք տուաւ: Դպրոցին նիւթական մեծ դժուարութիւններ չպատճառելու համար՝ նոր դասատուն մեծ մասը ընտրում է ԹԱմական դպրոցի վերջին երկու տարուան չբջանաւարաններից: Գլխաւոր դասերը կենտրոնացնելով հին, փորձառու ուսուցիչների մօտ, համեմատարար երկրորդ կարգի առարկաները տրւում են նորաւարաններին:

Սեպտեմբեր 26ին, երբ կատարուեցաւ աչակերտների դասարանական գրումը, պարզուեց որ աչակերտութեան ընդհանուր թիւն է 731, որից 376 տղաներ, իսկ 355 աղջիկներ: Այս աչակերտներից միայն 296ը անցեալ տարուան սաներն են, իսկ 435 հոգին նորեկ են: Այս 731 հոգին այսպէս էին դասաւորուած·

162 հոգի	Ա·	դասարան
155 »	Բ·	»
124 »	Գ·	»
129 »	Դ·	»
84 »	Ե·	»
60 »	Զ·	»

Ուրեմն 731 հոգին դասաւորուած էին 18 դասարաններում, որոնց 6ը հիմնական եւ 12 զուգընթացներ: Նշանակելով օրական Հակառակ – վերակացուներ եւ 4 հոգի որպէս մշտական հսկիչներ, դասատարակների պաշտօնների բաչխումն ու կանոնաւորումը կատարելով՝ դպրոցական կեանքը արագօրէն իր հունի մէջ մտաւ եւ սեպտեմբեր 26ին նոր դասացուցակով վերսկսան պարապմունքները ժամացոյցիկանոնաւորութեամբ, դրամմունքները սկսան ուսուցչական խմբի 25 անդամներով, որոնց 10ը ուսուցչուհի եւ 15 ուսուցիչ:

Աչակերտութեան 452 հոգին Թաւրիզեցիներ են, 106 հոգին Ատրպատականի գաւառներից, 140 հոգի կովկասահայ եւ Թրքահայ ծնողների զաւակներ: 70 հոգի բարեկեցիկ ծնողների զաւակներ են (10%), 512 հոգի միջակ ապրող, այսպէս արհեստաւորների, խանութպանների եւ մանր առեւտրականների զաւակներ (74,5), 156 հոգի խոնարհ խաւերից (22%)· 186 հոգի միջնակարգ կրթութիւն ստացած ծնողներ ունին (երբեմն քոյր կամ եղբայր), 462 հոգին տարրական կրթութիւն ստացած ընտանիքներից են, 700 ից միայն 52ը բոլորովին անգրագէտ ընտանիքներից են գալիս (մօտ 7,4 %ը): Ուսման օրերի թիւը եղել է 170, տարեկան 14350 դասով: Աչակերտական գրագարանը չարունակել է իր գոյութիւնը, որ խղճուկ է, քանի որ 360 անուն աչակերտական գրքերը չբջանառութեան մէջ են եղել 273 հոգու միջեւ եւ իւրաքանչիւրը միջին թուով կարգացել է 16 կտոր· Երեւակայ այդ գրքերի վիճակը տարուան Դպրոցում ստացւում է «Աբգիկական ամսաթերթը, որ Ամերիկայ Կարմիր Խաչի նուէրն է բովի վերցնում են «Հայրենիք»ը: Բացակայութիւնները տարի չատացել են՝ տարափոխութիւնների եւ խառնուրդաւ պատճառով· միջին թիւը կան բարձր է (49,7%): Իրենց բանական կազմերը փոխում հոգի (76,3%), մնում են 77 (21,8%), վերաքննելի են 1 (2%): Տղաներից փոխադրուում հոգի (76,3%9, մնում են 77 (21,4%), աղջիկներից փոխում էն 259 հոգի (76%), մնում են զի (22%): Աւարտական դասարաններում, որ կային — 26 տղայ եւ 33 աղջիկ, դասընթացն աւարտում են վերաքննելի են 6 հոգի (4 2 տղայ), մնում են 14 հոգի ղայ եւ 4 աղջիկ): Վերջին դասարանի վերարացումից որ կատարուել է 1925—26 թուց սկսած, Հայկազեան – Թ ենի դպրոցը տալիս է Ը· տարանների խումբը, որով 21 նում տարրական դասընթացն ւոների թիւը վերջին 8 ընթացքում:

Տնտեսական մաս.— Ց հոգարարձութիւնը ներկայացրե թ· յուլիս 1ից մինչեւ 1933 թ 10ը իւր տպագիր հաշիւը, թում դպրոցը չորս տարուայ քում ընդհանուր մուտք է 231,282 ր· 40 դ· եւ ընդհան 242, 852 ր· 40 դ·, որով թ աւ 11 յունիս 1933 թիւ 1150 (դոան), որի դիմաց դրամ կանխիկ գտնուում է 107 ր· 70

Իւր ժամանակաչրջանը լրաց գարարձութեան գործունէ բաւարար պէտք է համարել· նաեւ պարտք է թողնում յետագայ բարձական կազմին, սակայն է մոռանալ, որ նա նախորդ հոգ ձութիւնից ստացել է 3600 ր ապա իւր օրով վերաչինութեան է արել երկրաչարժից յետոյ ապատիկներից ստացել է 700 մերիկայում Պ· Ջիրքայիլ թիւնեանի միջոցով հանգանակ տալար, իսկ Փարիզում 620 Տիկին Աննիկ Սարաճեանի որին օժանդակել է Համբուր ման Մելիք – Ասլանեանը· դպրոցի հետ միացեալ ձեռնարկ մուտք ունեցել է 13000 զր· նարկներից, ներկայացումներից հանգանակած գումարներ 30,00 չարժական կայք է թողնում 40 անուն, ուսուցիչների ռոճիկների ւելում է կատարուել երկու անգ ամսական չափով, ժամ Գալուստ Կիրակոսեանի կո տունը, իսկ որ ամէնից գլխաւոր 730 աչակերտ – աչակերտուհի կրթութիւն է տուել:

Ց

ՄԱՐԶԱՀԱՆԴԷՍ ՓԻԼԻՊՓԻ ՄԷ

ՓԻԼԻՊՓԻ, 19 յուլիս (Ցառաջ) — բակի, 4էս օրէ վերջ, Հ· Մ· Ը տեղւոյս մասնաճիւղը մարզահ մը սարքած էր իր մար տին մէջ: Շաբաթ գիշեր, ժա Հ· Մ· Ը·Մ·ի մարզիկները կո ցին չահաբաչ: Հանդէսին ներկ խուռն բազմութիւն մը: Բոլոր պիկները, կայտերը, սկաւտնե պարիկները ընդհանուր տողանց կատարեցին: Նուագախումբը ղեց «Մեր Հայրենիք»ը, որան թացքին բոլոր մարզիկները պատաւին հայկ· եռագոյնը որ պուլկանին հետ կը պարզուէր գաղեղրանը: Ցետոյ տեղի ունեցան քի, ցատկելու, գունդ նետելու այլ մրցումներ ու դրօչաբերութ ռանձնապէս լաւ տպաւորութիւն ապատ մարզանքները եւ fooթ մա Առաջինը՝ բոլորին մասնակցելի երթևեկանդ ու գեղատեսիլ էր, տին կեդրոնը, սպիտակազգեստ ուսինորգուհիներ, կայտեր, արիներ մարզիկներ մանչուկ ու չբջան որոնք, իրենց ամէն մէկ չափ գեղեցիկ համադրոյթ մը կը կազմ

Կը շնորհաւորենք Պ· Նչան Դա եանը իր ձեռք ձգած այս յաղ թեանը համար: Ուշ սաեն կազմ ցան գեղեցիկ բուրգեր: Իսկ գի տեղի ունեցաւ «կրակի չուրջ» ներկայ էին բազմաթիւ հայրենակ ներ՝ նոյնիսկ հեռաւոր թաղերէ:

ՀԱՅ ԳՐՈՂ ՄԱՐԴԸ ԵՍ ԵՄ...

(Ցուցադրություն)

Ինչ լավ է, որ ես ապրում եմ հենց այս ժամանակ, երբ հայ գրողի կյանքը ոչ միայն ուշադրության է արժանանում, այլև ստանում է իր իրական արժեքը։ Ես ուրախ եմ, որ

ՏՐՈՑԿԻՆ ՖՐԱՆՍԱՑ ԿԸ ՀԱՄՏԱՏՈՒԻ

Թերթերը կը գրեն թէ Տրոցկի առ այժմ՝ Ռուսիա պիտի հաստատուի, Քորսիքա երթալէ առաջ։

Նախկին գործավարին ժամանումէն ի վեր, Ֆրանսայի կարմիրներուն պաշտօնաթերթը խուճապի մատնուած է, ինք դաւադրութեան մը վերագրելով այս այցելութիւնը եւ անհնայ սեւցնելով Տրոցկին։

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՆԻԻՒ ՊՈՒԱ-ԲՈԼՈՆՊԻ «Վիշապ» Կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէքոնի կայարանին դիմացը սովորական հաւաքատեղին, Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր։

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻի Վարդան կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Ռազմիկ եւ Տաւրոս խումբերու բոլոր ընկերները, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2,30ին, Առնուվիլի կայարանի ծանօթ սրճարանին մէջ։ Օրակարգ՝ շարունակութիւն նախորդ ժողովի, պատգամաւորի ընտրութիւն եւ հաշուետուութիւն դաշտահանդէսի։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Զաւարեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՑԼ – Պուլ. Օտտօի Վոամեան ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ, Հրայր, Մուրատ, Կայծակ եւ Գայլ Վահան խումբերը, այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 6ին, սովորական հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՑԼԻ Ընկեր Կարօ խումբի ընկերական ժողովը այս կիրակի ժամը 5ին, ընկեր Պօյաճեանի բնակարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները վաղը Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Զարդարեան Գրադարանը։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցերը եւ պատգ. ընտրութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

Հ. Ց. Դ. ՊԱՆԷԻՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐԾԻՒ» խումբի դաշտահանգէսը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 6ին կիրակի օր։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։ կը խնդրուի կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ օրը։

Այժ տուէք ևոր գրականութեան

ՏԱՐԱԾԵԼՈՎ «ՄԱՏԵՆԱՇԱՐ ՅԱՌԱՋ»Ի

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՀԱՏՈՐՆԵՐԸ

ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր, ՄԵՂԵԴԻՆԵ՛Ր...

(ՀԷՖԵԱՔ եւ բանաստեղծութիւն, 220 էջ)

Գրեց՝ ՇԻ՛ՀԱՐՇ ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գին Ֆրանսա՝ 15 ֆրանք, Պուլկարիա, Յունաստան, Ռումանիա եւ Պարսկաստան 18 ֆրանք, ուրիշ երկիրներ 20 ֆրանք

ԱՐԵ՛Ւ, ԱՐԵ՛Ւ...

(Հիւծախտաւորի մը կեանքէն, 144 էջ)

Գրեց՝ ՓԱՅԼԱԿ ՄԻՒՍՑԷԼԵԱՆ

Գ ի՛ ն՝ 10 ֆ ր ա ն ք

Դիմել *ԾԱՌԱՉի*, 17, Rue Damesme, PARIS

ՊՈՒԱ-ԲՈԼՈՆՊԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

ՋԳՈՆ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆԻ ՍՐՃԱՐԱՆԸ

345, AVENUE ARGENTEUIL

ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ

ՓԱՐԻԶԻ Հարաւային չրջանի (Քաշան, Պանեէօ, Պուրկլարէն) Ցառաջդիմասիրաց Միութիւնը իր երկաեռ անդամները եւ բոլոր հայրենակիցները ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ այս Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին, 43 Rue Mme. Curie իր սրահին մէջ։ Օրակարգ՝ — 1) Նիւթական եւ բարոյական հաշուետուութիւն, 2) վարչութեան հրաժարում, 3) նորի ընտրութիւն, 4) ընթացիկ հարցեր։

ԾԱԽՈՒ ՆՊԱՐԱՎՈՒՃԱՌԱՏՈՒՆ

56bis Av. du Président Wilson

Pré St. Gervais (Porte des Lilas)

Սահպողաբար ծախու է վերոյիշեալ պողոտային վրայ գտնուող նպարավաճառատունս նպաստաւոր պայմաններով։ Դիմել նոյն հասցէին ամէն օր, իսկ կիրակիները մինչեւ ժամը 1 կէս օրէ վերջ։

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ

Կազմակերպուած Շաւիւլի Արդիւթեան Խումբին կողմէ

Հովանաւորութեամբ Հ. Ց. Դ. ԵՒՐ. ԿԵԴՐ. ԿՈՄԻՏԷԻ եւ ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ԶԱԻԱՐԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ

Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Շաւիլի անտառին մէջ գերեզմանատան մօտ։ Ժամը 3.30ին այց Իշխան ցովսէփ եւ ցաթենիկ Արդուճեաններու գերեզմաններուն։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի ընկերները եւ հայրենակիցները։

Ցեղոյն վրայ դիւրամատչելի պիւֆէ։

Ֆր. Կ. Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին Տարեկան դաշտահանդէսը

13 ՕԳՈՍՏՈՍ ԿԻՐԱԿԻ ՕՐ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԻՐԻԿՈՒՆ

St. CLOUDի ԱՆՏԱՌԻՆ ՄԷՋ

Նախորդ տարուան բացաստանը (Passage à Niveau)

Ընդհանուր սեղան, սեղանապետութեամբ՝ **Պ. ԱՐՇԱԿ ՋԱՄԱԼԵԱՆԻ**

կը նուագէ *«Ե Փ Ր Ա Տ»* նուագախումբը։

Ձոխ պիւֆէ։ Դիւրամատչելի պիւֆէ։

Աստուածածնայ ցօնի առթիւ տեղիպիտի ունենայ «վիճակ»։

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *2, եւ 25 թիւ հանրակառքերը*, St. Lazareէն *շոգեկառք եւ շոգենաւ։*

Անթրեւի պարագային դաշտահանդէսը կը յետաձգուի։

Հանդէս-պարահանդէս

կազմակերպուած՝ *Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԱՍՆԱՃԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*

Այս Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ

Maison BEC. Place de la Gare. Arnouville-les-Gonesses

կը նուագէ *ԹԱՐԻՍ ԺՈՐԺԻ* նուագախումբը։

Երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն *Օր. Հ. ԳՕՇԵԱՆԷ։*

Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ *Գինն՝ 3 եւ 4 ֆրանք։*

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻՒ ՆՕՐ ։— ։ ԼԸ ԲԷՆՈՒԻ

ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14ԷՆ 22

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ

Սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ, Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր

Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօսթիւմէ խումբը՝ թանկոյի եւ ֆօքսի երկու ցագէրով,

Պ Ա Ր *Ճ Ո Խ Պ Ի Ւ Ֆ Է*

Անթրեւի դէմ պաշտպանուած վայր։

Մ ու տ ք **5** *ֆ ր ա ն ք ։*

Հաղորդակցութեան միջոցներ. — *Թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A.* — Gare de l'Estէն *կարճանի կիծը, իջնել՝ Բէնսի-Փավիյեօն։*

ՀԱՅ ՄԱՐՆԷՃԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐԸԹԻԼ եւ ՍԷՆԹԻՒՐ Ամենայարմար գիներով։

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(թանուածը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, **Métro: Sentier**

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն։

Ձեր տունը, խանութը եւ այլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համարդիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

Aux Etoiles de la Perse

Restaurant TÉHÉRAN

33, RUE DES ECOLES, PARIS (5)

Պարսկական եւ եւրոպական ճաշեղ կերակուրներ

Գիները չափաւոր: SALON DE THÉ

Ամէն ուրբաթ պարսկական երաժշտութիւն։

Տեսիլի «ՅԱՌԱՋ»ի գործակալ է

Վ. ՀԻՒՍԵԱՆ

3, Rue Tellier, Décines, (Isère).

ՍԵԳՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վիրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՇԱՔԻՒԼԵԱԼ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՈՒԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒԻՐՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ Ի

Բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո[illegible]

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ 2էն 8։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Est

Գիտութեան վերջին մեքենաներով կը բժշկենք՝ վէներական ամէն տեսակի հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն, ֆրանկոխտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կենացի հիւանդութիւններ։

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլէք տրականութեամբ։ Կը կատարենք մէզի եւ արեան տարբալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւններ։ Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Արժէքները շատ մատչելի։ Մանաւոր զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը սատարենք ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ ճարտարար դատարանի ներս. առջեւ, կոստայ certificats de coutumesներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 եւ 17—19։ Նաեւ ժամադրութեամբ։

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ · POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ

49, ՐԻԻ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՑԼ, ԴԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

Կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, երշ. ժ. 9, կիր. ժ. 9։
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկումներով.	Բշ. ժամը 5, երշ. ժ. 5։
Ստամոքսի, աղիքի փայծաղի (տալակ), Թունքի (մայասըլ) հիւանդութիւններ։ Մայասըլի բուժում նաեւ ասեղներով։	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4։
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, երշ. ժ. 9, կիր. ժ. 9։
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, երշ. ժ. 4։
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ. 3։
Մննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12։
Մննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10։
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, երշ. ժ. 10։
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11։
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9։
Վէներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9։

Քննութիւն՝ արեան, թուքի, մէզի, սերմի եւլն.։

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը։ Շողանկարում (radio)։ Մարմնում (massage)։ Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ։

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին։

(Ցրամադրելի են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ)։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (24)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Այս եկեղեցիէն էր, որ ամբաձիղները, որոշուած կարգով, մէկը միւսին հետէն,— Ն. առաջին, Սաղոնով երկրորդ, Կալիայեւ երրորդ, Սիկորսկի չորրորդ,— պիտի մեկնէին, անցնելով Անգլիացիներու Պրոսպեկտէն եւ Դըվորիանա փողոցէն, դէպի Օրմովոնայի Ջրանցքը, ու Բալտեան կայարանէն, յետոյ Վարշաւայի կայարանէն պիտի ուղղուէին Պրոսպեկտ Իսմայիլովսկի, դէմն ելլելու համար Պլեհվէի։ Ժամանակը այնպէս մը չափուած էր, որ պարզ քալուածքով Պլեհվէի պիտի հանդիպէին ժիշդ Պրոսպեկտ Իսմայիլովսկիի վրայ, Օրմովոնայի Ջրանցքին եւ առաջին Ռոտային միջեւ։

Անոնք պիտի քալէին երեսմէկ 40 քայլ հեռաւորութիւն պահելով, որպէսզի մէկուն ոտքերն պայթումով միւսինն ալ չպայթէր նոյն տեղն։

Ն. թոյլ պիտի տար, որ անցնէր Պլեհվէն, որպէսզի փակէր դէպի տուն փախուստի ճամբան։ Առաջին ոտքը պիտի դնէր Սաղոնով։

Պայծառ եւ արեւոտ օր մըն էր։ Պոկրովսկիի եկեղեցին պարտէզը հասնելով, դիտեցի հետեւեալ պատկերը։ Նստարանի մը վրայ հանգչած, Սաղոնով եռանդագին եւ մանրամասն կը բացատրէր Սիկորսկիի թէ ինչպէս եւ ուր պէտք էր «խեղդել» ոտքը։

Հանդարտ էր Սաղոնով, կարծես բոլորովին մոռցած էր անձնապէս ինչ որ պիտի կատարէր։ Սիկորսկի մտիկ կ'ընէր իրեն ուշադիր։ Ինչ մը անդին, նոյն նստարանին վրայ կը գտնուէր նաեւ Ն., անտարբեր ինչպէս սովորաբար։ Աւելի հեռուն, եկեղեցւոյն դրան մօտ, Կալիայեւ, գլխարկը ձեռքին, սուրբի մը պատկերին առջեւ ոտքի, երեսը կը խաչակնքէր ջերմեռանդօրէն։

Մօտեցայ։

— Եանէկ։

Ինծի նայեցաւ, առանց դադրելու երեսը խաչակնքելէ։

— Ժամը հասա՞ւ, հարցուց։

Նայեցայ ժամացոյցիս։ Ժամը 9.20 էր։

— Անշուշտ, ճիշդ ժամն է, վազէ։

Մոյլ ծոյլ, Ն. ոտքի ելաւ, եւ առանց աճապարելու, ուղղուեցաւ դէպի Պետերհոֆի Պրոսպեկտը։

Իրմէ վերջ ոտքի ելաւ Սաղոնով եւ Սիկորսկի։ Սաղոնով ժպտեցաւ ինծի, ձեռքս սեղմեց եւ, արագ քալելով, դլուխը հետեւ, հետեւեցաւ Ն.-ին։

Կալիայեւ տեղէն չէր շարժեր տակաւին։

— Եանէ՛կ։

— Է, ի՞նչ կայ։

— Վազէ, դնա։

Ողջագուրեց զիս եւ, աճապարանքով, եւ միշտ իր շնորհալի քալուածքով, հասաւ Սաղոնովի հետեւէն։ Իր հետեւէն, յամրաքար, կը քալէր Սիկորսկին։ Աչքով հետեւեցայ անոնց։ Սաղոնովի հագած երկաթուղային պաշտօնեայի համազգեստին կոճակները փայլէին արեւին տակ։ Իր ոտքը դրած էր աջ ձեռքին վրայ, զոր ծալլած էր կուրծքին։ Որոշ կը տեսնուէր որ ծանր կը կշռէր իրեն։

Ետ դարձայ Սաղովայա փողոցով, եւ Վոսնէսէնսկայա փողոցէն անցայ Իսմայիլովսկի Պրոսպեկտ, հանդիպելով ամբաձիղներուն, առաջին Ռոտային ու Օբվոդնոյ Ջրացքին միջեւ։ Միւսն փողոցին երեւոյթը քննելով, եզրակացուցի որ Պլեհվէ պիտի անցնէր չուտով։ Ոտիկանները խիստ ուշադիր դիրք մը բռնած էին։ Կը սպասէին։ Փողոցին այս կամ այն անկիւնը կը տեսնուէին լրտեսներ։ Այն պահուն, երբ կը հասնէի եօթներորդ Ռոտային մօտ, տեսայ որ զինուոր մը հրացանը ուսին բարեւի կը կենար։ Նոյն պահուն, նշմարեցի նաեւ Սաղոնովը, Օրմովոնոյի Ջրանցքին վրայ։ Կը քալէր նոյն կշռոյթով, գլուխը հետեւ, ոտքը աջ բազուկին վրայ։ Ցանկարծ հետեւը լսեցայ ձիերու աբած դոփիւնը։ Եւ կառք մը, որուն լծուած էին ճարտուղ ձիեր, անցայ սրարշաւ։ Կառքին հետեւը սպասաւոր չկար այս անգամ, սակայն կառքին հետեւէն եւ ձախ կողմէն լրտես մը կը հետեւէր հեծելանիւով։

— Օխրանային գործակալը, Ցբէտէրիկ Հարլման, ինչպէս ըսուեցաւ եաքէն։ Աւելի հետեւ, իշխանական նըման կառքի մը մէջ, որուն լծուած էր ճարտուղ ձի մը, կը տեսնուէին երկու դաղտնի ոստիկանները։

Ճանչցայ, Պլեհվէէն էր կ'անցնէր իր չքախուամբով։

Անցան քանի մը երկվայրկեաններ։ Սաղոնով կորսուած էր ամբոխին մէջ։ Բայց ես որոշ դիտէի թէ հիմա կը քալէր Պրոսպեկտ Իսմայիլովսկիի վրայ, Վարշաւայի պանդոկին դուռահետ։ Անվերջանալի թուեցան ինծի այդ քանի մը երկվայրկեանները։

Ցանկարծ, փողոցին միջնակ աղմուկին մէջէն, ուժգնօրէն լսուեցաւ տարօրինակ եւ ծանր ձայն մը։ Կարծես պողպատեայ մուրճ մըն էր, որ զարկին պողպատեայ զանգուածի մը։

Նոյն պահուն ողբագին կեղծով զինուն կ'ինկնային պատուհաններու չախչախուած ապակիները։

Տեսայ, որ գետնէն կը բարձրանայ ծուխի սիւն մը, նեղ ձագարի մը ձեւով, գորշ – գեղին գոյնով, եզերքները գրեթէ սեւ։ Սիւնը, հետզհետէ լայնալով, ծածկեց ամբողջ փողոցը, մինչեւ տուներուն հինգերորդ յարկը։ Բայց փարատեցաւ այդ ծուխը այն արագութեամբ, որ բարձրացած էր։ Կարծես ծուխին մէջ տեսայ սեւ կտորտանքներ։

Առաջին վայրկեանին, չունչս կտրեցաւ։ Բայց լսած էի պայթումը։ Ինքզինքս դատայ անմիջապէս։ Եւ վազելով փողոցը, դէպի վարչատան պանդոկին կողմը։ Մինչ կը վազէի սարսափահար ձայն մը։

— Մի վազէք, հիմա ուրիշ մը կը պայթի։

Երբ պայթումին վայրը հասաւ ամբողջ ծուխը փարատած էր ամբողջովին։ Ձիշդ առջեւս մայթէն 4 մեթր անդին, փոշոտ տախտակին վրայ, տեսայ Սաղոնովի կիսովին պատկած էր գետինը։ Բազուկովը կը յենուր փողոցին արկին, եւ գլուխը աջ կողմ ծռած։ Գլխարկը թռեր էր եւ չագանգոյն մազի խոպոպները ինկեր ճակտին վրայ։ Տժգոյն էր դէպի ճակտին ու այտերուն վրայ, դանդաղ տեղեր, արեան դերձաններ կային։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN

Imprimerie A. DER (AGOPIAN)

17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian
Rédaction & Administration
17, Rue Damesme PARIS (13e)
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ
Téléphone : Glacière 15-70
(ԵՐԹԵՒԵԿԻ ՀԱՄԱՐ Métro : TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՕՒՐԲԱԹ 28 ՅՈՒԼԻՍ 1933
28 Juillet 1933

ՅԳՐ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2230 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՀԻԹԼԷՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ՄԵՆՔ

Մի նախապայմանաւորութիւն խորագրէն: Ոչ տեսակէտ պարզելու համար կայ, ոչ ալ դիրք ճշդելու:

Այստեղ ալ, ինքնապաշտպանութեան պահանջն է որ զրի առնել կուտայ կարգ մը խորհրդածութիւններ:

Ինչպէս հաղորդած էինք անցեալ օր, հիթլէրական իշխանութեան հաստատումէն յետոյ, երբ ազգանչանը տրուեցաւ հակահրէական պայքարին, Հայերու անունն ալ խառնուեցաւ հոսանքին:

Այսպէս, բերնէ բերան եւ թերթէ թերթ չրջան ըրին հակահայ ասացուածքներ: Նոյն իսկ պատասխանատու վարիչ մը, Փոն Լէէբս, իւրացուց անմիտ խօսք մը,— Մէկ Ցոյնը իր խորամանկութեամբ եօթը Հրեայ կ'արժէ, մէկ Հայը՝ եօթը Ցոյն ...

Փոն Լէէբս պարկեշտօրէն խոստովանած է իր սխալը, մերը աշխատակից Տօքթ. Ա. Արեղեանի լուսաբանութիւններէն յետոյ, խոստանալով գրել երկու նոր յօդուածներ:

Բայց, մէկ ծիծեռնակով գարուն չի գար:

Տակաւին չեն փարատած թիւրիմացութիւնները, եւ պարբերաբար տեղի կ'ունենան հակահայ արտայայտութիւններ, թէեւ ոչ սկզբնական թափով:

Ինչո՞ւ: Որովհետեւ, Հայերն ալ կը համարուին սեմական ժողովուրդ ...

Այս նախապայմանաւորումը այնքան արմատ բռնած է որ, հիթլէրական իշխանութեան առաջին ամիսներուն, նոյն իսկ հայասիրները բնական կը համարուէին, իբրեւ հետեւանք մեր «սեմական» վարուելակերպին ...

Անշուշտ այս անճոռնի վարկաբեկման մէջ անմեղ չեն Թուրքերը կամ անոնց գործակալները: Որոշ վերագրումներ յատկապէս անոնք ներշնչած են:

Հարցը այն է որ, թիւրիմացութիւնները երբեմն աւերները գործեցին ամիսներով: Անշուշտ միայն բարոյապէս:

Վերջերս միայն, չնորհիւ զանազան ձեռնարկներու, կարգ մը պատասխանատու մարդիկ սկսած են անդրադառնալ գործուած անիրաւութեան, եւ յոյս կայ որ մթնոլորտը պայծառանայ:

Այս առթիւ, խորապէս գնահատելի են թէ անհատ հայրենակիցներու եւ թէ Պերլինի Գաղթ. Վարչութեան կատարած աշխատանքները:

Ի՞նչ խօսք որ, ուղղակի տեսակցութիւնն ու սրտաբաց խօսակցութիւնները յաճախ չատ աւելի ազդեցութիւն կը գործեն, քան ո՛ր եւ է խնդրագիր կամ բողոքագիր:

Միայն թէ՝ ամէն հոգ Գերմանիա հաստատուած հայրենակիցներուն վզին չվիթխնենք:

Առանց խառնուելու անոնց — ինչպէս ուրիշ գաղութներու — ներքին գործերուն, հարկ է թիւրիմացութեանց վարագման օգնել երկու միջոցներով.—

1. Զգուշանալ չափազանցուած եւ կասկածելի կամ նպատակաւոր լուրերու հրատարակութենէն: Դիւրազգածութեան չրջան է: Ահազնադղրդ վերիվայրումներ եւ անհանգիստ խմորումներ տեղի կ'ունենան ամբողջ Գերմանիոյ մէջ, եւ մեզի ո՛ր եւ է դեր չի՛նար, բացի երեւոյթներու ճշգրիտ արձանագրութենէն եւ վերլուծումէն:

2. Օգտագործել, անհատապէս թէ հաւաքաբար, հայ եւ մանաւանդ օտար — յատկապէս Գերմանացի — գիտնականներու ազգագրական, բանասիրական, լեզուաբանական եւ պատմական ուսումնասիրութիւնները, ապացուցանելու համար թէ՝ Հայը սեմական չէ, այլ արիական:

Պերլինի մէջ, այս աշխատանքը դիւրաւ կը կատարուի չնորհիւ Հայեւգերման ընկերութեան:

Բայց, ի՞նչ վնաս եթէ արտասահմանէն ալ ձեռնհաս անձեր — օրինակ Մխիթարեանները — աջակցին, աշխատակցելով գերմանական թերթերու կամ նիւթեր հայթայթելով իրաւասու անձերու, Հայեւգերման Միութեան եւն.:

Թերեւս աւելորդ չըլլար հաւաքական դիմում մը՝ ուղղակի Գերմանիոյ ազգային – ընկերվարական կուսակցութեան, սրբագրելու համար գիտական – ցեղագրական կոպիտ սխալ մը:

Չէ՞ որ Նացիները այսօր ամէն բան են Գերմանիոյ մէջ, եւ իրենց լծազօրներով կը անօրինեն ոչ միայն երկրին, այլ եւ գիտութեանց ճակատագիրը:

Ահաւասիկ հիթլէրական իշխանութիւնը ձեռնարկած է նաեւ իր վարդապետութեան յարմարցնելու ազգերու, յատկապէս գերմանացեղին պատմութիւնը:

Այսուհետեւ, պատմութիւնը պիտի աւանդուի ոչ թէ այնպէս ինչպէս գրուած է դարերու ընթացքին, այլ յատկապէս չեշտելու համար գերմանական — հիւսիսական — ցեղին դերապանցութիւնը, արհամարհելով ուրիշները:

Այս ուղղութեամբ հրահանգներ արուած են արդէն եւ նոր դասագիրքեր կը պատրաստուին:

Աւրդ, շատ հաւանական է որ — կը խօսուի արդէն — վերանայման, վերախոհման այս յորձանքին մէջ, յատկապէս հակաբէական գիծը չեշտած առնեն, հայ ժողովուրդն ալ դարձնեն քաւութեան նոխազ, արձանագրելով իբրեւ սեմական ցեղ ...

Բաղդատաբար դիւրին է, մամուլի միջոցաւ դարմանել հրապարակ նետուած նախապայմանաւորումներն ու թիւրիմացութիւնները: Միշտ ալ կարելի է լուսաբանել հասուն մարդիկը:

Բայց, անդարմանելի կը դառնայ չարիքը, եթէ մլլիոնաւոր աշակերտներ եւ ուսանողներ դպրոցէն իսկ սորվին թէ ... Հայերն ալ սեմական են, արատաւորուած՝ նոյն բացասական յատկութիւններով:

Մեր ձեռքը չէ օգնել ուրիշին, բայց կրնանք օգնել մենք մեզի:

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԿՈՄԻՏԱՍ ՎԱՐԴԱՊԵՏ
Գաւառական յիմարանոց մը կը փոխադրուի

ԽՆԱՄԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ ԼՈՒՐ ՈՒՆԻ՞

Երէկ մեր ձեռքն անցաւ պաշտօնագիր մը, յուլիս 26 թուականով, ստորագրուած՝ Վիլ Թիւիֆի յիմարանոցի տնօրէնին կողմէ:

Պաշտօնագիրը կ'ըսէ.—

« Համաձայն Սէնի Պ. Նահանգապետէն ստացած հրահանգներուս, Պ. ԿՈՄԻՏԱՍ ՍՈՂՈՄՈՆԵԱՆ 1933 օգոստոս 1ին պիտի տեղափոխուի Վոքլէզի յիմարանոցը (Տօրտոնների Նահանգ, հարաւային Ֆրանսա):

Ձեզի հաղորդելով այս որոշումը, հարկ կը համարեմ աւելցնել թէ կրնաք կանոնաւորապէս լուր առնել Պ. Կոմիտասէն, դիմելով Վոքլէզի յիմարանոցին տեսչութեան եւ նամակադրշմ մը կցելով ձեր նամակին, պատասխանի համար »:

Տեղափոխութեան պատճառ կը ցուցնեն Սէնի յիմարանոցներուն խնդրութիւնը: Բայց այս՝ տպագիր բացատրութիւնն է (փորմիւլ): Թերեւս կան աւելի զօրաւոր պատճառներ,— տարաբախտ վարդապետին հիւանդութեան ծանրացումը կամ սահմանուած վճարման անկանոնութիւնը:

Այս առթիւ, զարմանալի է որ պաշտօնագիրը կ'ուղղուի Քաշան հաստատուած տիկնոջ մը: Ուրեմն, խնամատար մարմինը ուղղակի կապ չունի՞ հիւանդանոցին վարչութեան հետ:

Ամէն պարագայի մէջ, կը սպասենք լուսաբանութեանց եւ մանաւանդ անհրաժեշտ ձեռնարկի մը, որպէսզի տեղի չունենայ այս փոխադրութիւնը:

Որո՞ւ համար գաղտնիք է որ, միայն անյոյս եւ անտէր խելագարները Փարիզէն կը իշեն դէպի գաւառ, անծանօթ անկիւն մը, հաշիշ ուելու համար միեւնոյն մահ ...

Միացեալ Նահանգներու գործադուլները մեծ մասով կը համակերպին

ՀԻՆԳ – ՎԵՑ ՄԻԼԻՈՆ ԳՈՐԾԱԶՈՒՐԿՆԵՐ ԳՈՐԾ ՊԻՏԻ ԳՏՆԵՆ

Զօր. Ճոնսըն, որ նախագահ Րուզվէլթի աջ բազուկն է, երբեմն լիազօր անտեսական վերակազմութեան պայքարին, աւելի քան տասը հազար գործադուլներու հաւանութիւնն առացաւ հեռագրով, նախագահական կոչին հրատարակութենէն անմիջապէս յետոյ: Հեռագիրներու եւ նամակներու տեղատարափը կը չարունակուի անկէ ի վեր:

Շիքակոյի հանդերձեղէնի գործարաններէն 15 մեծ տուներ, որոնք 10 — 15,000 գործաւոր կը բանեցնեն, հաղորդեցին թէ երկուշաբթի օրէն իսկ պիտի գործադրեն նոր պայմանագիրը, չաբաթական աշխատանքը իջեցնելով 40 ժամուան, իսկ աշխատավարձը աւելցնելով հարիւրին 33, միջին հաշուով:

Ձիւթի եւ անթելի գործարանները որոշեցին չաբաթական աշխատանքը վերածել 35 ժամուան, իսկ աշխատավարձը նշանակել ժամական առնուազն 30 — 40 սէնթ:

Քանասս քաղաքի ճարտարագործական հաստատութեանց հարիւրին 85ը, որոնց ծառայութեան մէջ կը գտնուին բանուորներուն հարիւրին 75ը, կատարեալ հաւանութիւն յայտնեցին նախագահական ծրագրին: Սան Ֆրանչիսկոյի չարժանկարի ճարտարագործութեան ներկայացուցիչներն ալ հաւանութիւն յայտնեցին: Ամբողջ երկրին մէջ, բազմաթիւ մեծ հաստատութիւններ որոնք տասնեակ հազարաւոր բանուորներ ունին, յոյժ գոհութեամբ ընդունած են աշխատանքի պայմանները:

Ամերիկեան Քարիւղի հաստատութեան եւ անկախ արտադրողներու ներկայացուցիչները ընդունեցին միջին ծրագիրը մը, որուն համաձայն ժամը 40 — 47 սէնթ պիտի վճարուի զոհման եւ վաճառման չատուկ բանուորներուն, իսկ 45 — 52 սէնթ՝ արտադրութեան բանուորներուն: Զոհման եւ արտադրութեան համար չաբաթական աշխատանքը պիտի ըլլայ 36 ժամ, վաճառման համար՝ 40 ժամ:

Զօր. Ճոնսըն ձայնարձակով աւետեց թէ Մ. Նահանգներու եւ աշխարհի ամէնէն հզօր տուները, — պողպատի, էլեկտրականութեան, թէյի ընկերութիւնները, Սթանտարտ Օյլը, ինքնաշարժի ընկերութիւնները տուած են իրենց հաւանութիւնը: Հոչակաւոր Ֆորդն ալ անճապաղ իր աջակցութիւնը խոստացած է նախագահին:

Զօրավարը յայտարարեց թէ ոչ մէկ բան պիտի կրնայ կասեցնել նախագահին ծրագիրը եւ թէ աշխատավարձերը աւելցնելով եւ աշխատանքի ժամերը պակսեցնելով, հինգ – վեց միլիոն գործազուրկներ գործ պիտի գտնեն առաջին օրն իսկ:

** Մ. Նահանգներու Աշխատանքի Դաշնակցութեան նախագահը յայտարարեց թէ նախագահին ծրագիրը ճիշդ ժամանակին հասաւ, որովհետեւ գործազրկութեան նուազումը սկսած էր դանդազիլ: Զորս հարիւր հօթանասուն հազար գործազուրկներ աշխատանք ճարած են ապրիլին, 310,000 գործազուրկներ՝ մայիսին եւ 600,000 հոգի՝ յունիսին: Բայց յուլիսին այս համեմատութիւնը մեծապէս պակսեցաւ եւ տակաւին 11,000,000 գործազուրկներ կան:

** Զորեքշաբթի օր ծովային նախարարին ներկայութեանը տեղի ունեցաւ 21 մարտանաւերու չինութեան նուազուրդը: Այս առթիւ նախարարը յայտարարեց թէ նաւարաններուն մէջ չաբաթական աշխատանքը 32 ժամուան իջեցնելով, պիտի աւելնան չինութեան ծախքերը. հետեւաբար պէտք պիտի ըլլայ 238 միլիոն տոլար աւելցնել սահմանուած վարկերը:

ՍԱՍՏԻԿ ՏԱՒ ՓԱՐԻԶԻ ՄԷՋ

Մինչեւ յուլիսի կէսը չարախոհոս, անձրեւային եւ չաճախ ցուրտ անցնելէ յետոյ, Փարիզի օդը կրակ կը մաղէ քանի մը օրէ ի վեր:

Զորեքշաբթի օր ջերմաչափը կը ցուցնէր 32 աստիճան, չուքին մէջ: Երէկ հասաւ մինչեւ 35 աստիճանի եւ հաւանաբար այսպէս չարունակուի քանի մը օր:

ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՈՍՏԻԿԱՆԱԿԱՆ ԱՐՇԱԻԻՆ ԱՐԴԻԻՆՔԸ

Պերլինէն կը հեռագրեն թէ երեքշաբթի օր ամբողջ երկրին մէջ կատարուած ոստիկանական խուզարկութեանց հետեւանքով, բազմաթիւ համայնավարներ ձերբակալուած են: Այս առթիւ բոլոր ինքնաշարժները մանրակրկիտ խուզարկութեան ենթարկուեցան եւ գաղտնի թուղթեր բռնուեցան:

Տնտեսական ժողովին դադարումը

ՀԱՐՑԱՊՆԴՈՒՄ ԵՒ ՎԻՃԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ
ԱՆԳԼԻՈՅ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

Երէկ, 27 յուլիս, անորոշ ժամանակով յետաձգուեցաւ Համաշխարհային տնտեսական խորհրդաժողովը:

Վերջին լիագումար նիստը տեղի ունեցաւ առտուն, նախագահութեամբ Պ. Մաքտոնըլտի, եւ ժողովականներուն հաղորդուեցաւ կատարուած աշխատանքներուն տեղեկագիրը: Կէս օրէն յետոյ տեղի ունեցաւ ընդհանուր վիճաբանութիւն մը: Այս առթիւ խօսք առին 15 պատուիրակներ:

** Զորեքշաբթի օր, վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, խորհրդաժողովին ձախողման առթիւ: Առաջին հարցապնդողը էր աշխատաւորական երեսփոխան մը — նախկին նախարար — որ օգտակար գտաւ նախագահ Րուզվէլթի ծրագիրը, փոխանցման չրջանի համար:

Քննադատութիւններուն պատասխանեց ելմտական նախարարը, չեշտելով.

— « Պէտք չէ կարծել թէ խորհրդաժողովին յետաձգումը կը նշանակէ վերջնապէս փակել անոր աշխատանքները: Ճիշդ է որ խորհրդաժողովը ստիպուած է յետաձգել իր խորհրդակցութիւնները, առանց ուղղակի չօշափելու իր օրակարգին ամէնէն կարեւոր մասը, որովհետեւ իր բացումէն յետոյ ծագած հանգամանքները առայժմ անկարելի դարձուցին գլխաւոր կէտերուն արդիւնաւէտ ուսումնասիրութիւնը: Բոլորովին համաձայն եմ անոնց հետ որ կը կարծեն թէ, նկատի ունենալով Մ. Նահանգներուն մէջ տիրող պայմանները, ամերիկեան կառավարութեան համար բացարձակապէս անգործնական է առժամապէս կայուն վիճակի վերածել իր դրամը»:

Նախարարը խօսելով նախագահ Րուզվէլթի կատարած փորձին վրայ, ըսաւ թէ Անգլիա չատ մօտէն կը հետեւի այդ պայքարին: Ցետոյ չօշափեց դրամներու խնդիրը եւ եզրակացուց.

— Մեր քաղաքականութիւնը չի տրամադրեր սահելինը կապել ոսկիին կամ տոլարին: Մենք պէտք է անկախօրէն չարունակենք այն ճամբան զոր ընտրած ենք ի չհ Մենծն Բրիտանիոյ եւ կայսրութեան: Թէեւ բարգաւաճումը չէ վերահաստատուած եւ չի կրնար գալ մօտաւոր ապագայի մը մէջ, բայց եւ այնպէս, բարենչան երեւոյթներ կան թէ վստահութիւնը կը վերահաստատուի, առեւտուրը կը վերածնի, գործազրկութիւնը կը նուազի: Մեր քաղաքականութիւնը ճիշդ այն է ինչ որ խորհրդաժողովէն առաջ: Մենք վստահութեամբ կը յուսանք թէ այն գործը որ յետաձգուեցաւ ակամայ, պիտի վերսկսի երբ հանգամանքները բարեփոխուին:

Էոիս Թուրքիա եւ Ռուսիա կ'երթայ

Նախկին վարչապետ Պ. Էոիս օգոստոս 3ին Պոլիս պիտի երթայ, Մարսէյլի ճամբով, եւ ընկերակցութեամբ երեսփոխանի մը եւ ծերակուտականի մը: Պոլսէն պիտի անցնի Ռուսաստան: Հաւանական է որ վերադառնայ Լեհաստանի ճամբով:

Յանցաւորը պիտի վճարուի

Գերմանական կառավարութիւնը հրամանագիր մը հրատարակեց, որուն համաձայն այն օտարականը որ առնուազն երեք ամիս բանտարկութեան կը դատապարտուի, երկրէն պիտի վտարուի, պատիժը կրելէ յետոյ:

Գերմանիա օդանաւ կ'ուզէ, Անգլիա կը մերժէ

Անգլիոյ երեսփ. ժողովին մէջ, արտաքին նախարարութեան խորհրդակցութիւնը հաստատեց թէ անցեալ յուլիս 15ին գերմանական կառավարութիւնը դիմած է Անգլիոյ օդանաւային կցորդին, հասկնալու համար թէ կարելի չէ՞ 25 — 50 զինուորական օդանաւ դնել Անգլիայէն: « Երբ իմացանք այս լուրը, արտաքին նախարարութիւնը Պերլինի անգլիական գործակատարին միջոցաւ հաղորդեց գերմանական կառավարութեան թէ չի կրնար ո՛ր եւ է պարագայի մէջ արտօնել այդպիսի վաճառում մը, զայն հակառակ համաբելով 1926ի Փարիզի համաձայնութեան:

Այս առթիւ երեսփոխան մը հարցուց թէ ճի՞շդ է որ գերմանական կառավարութիւնը ուղղակի չփման մէջ մտած է օդանաւային անհատական ընկերութեանց հետ: Կորհրդականը պատասխան չտուաւ:

Օդանաւերու վերադարձը

Իտալական օդանաւերը վերադարձի երկրորդ հանգրուանն ալ կատարեցին, չորեքշաբթի օր Շէտիաքէն իջնելով Շօլ (Նիւֆաունտլէնտ): Երկու կայաններուն հեռաւորութիւն էր 900 քիլոմեթր:

Այս անգամ ալ կատաստրոֆ մը անցուց: Օդաչուներէն մէկը ստիպուեցաւ վար իջնել, թեթեւ նորոգութեան մը համար եւ յաջորդ առտու միացաւ կարաւանին:

Գաստութեան դասը՝ Գերմանիոյ մէջ

Գերմանիոյ ներքին նախարարը նոր հրահանգներ ղրկեց դաշնակից պետութեանց կրթական նախարարներուն, պատմութեան դասերու բարեփոխման համար: Համաձայն այդ հրահանգներուն, Գերմանիոյ պատմութեան մէջ պէտք չէ նկատի առնել միայն ներկայ Գերմանիան, այլեւ այն գերման ժողովուրդները որ կ'ապրէին իր սահմաններէն դուրս: Պէտք է բացորոշապէս երեւան հանել թէ՝ Եւրոպայի պատմութիւնը գրած է հիւսիսային ցեղին որուն առաջին արշաւները դէպի Ասիա եւ Ափրիկէ տեղի ունեցան Քրիստոսի հինգ հազար տարի առաջ: Գունական պատմութիւնն ալ այս տեսակէտով պիտի աւանդուի, Ցոյները համարելով Գերմաններուն ամէնէն մօտաւոր եղբայրները: Հիւսիսական Ցոյները բարձրագոյն դասը կը կազմէին եւ Ցոյներուն մէջ դասակարգային պայքարները ուրիշ բան չէին եթէ ոչ ցեղային պայքարներ Ցոյնը, Հռոմի մէջ, պատրիկներու եւ ռամիկներու պայքարները: Մեծ արշաւներու արժէքը այն է որ հիւսիսական նոր արիւն հոսեցուցին հռոմէական բզքտուած կայսրութեան: Այդ արիւնէն յատկապէս ազդուեցան Ֆրանսայի, Անգլիոյ, Սպանիոյ եւ Իտալիոյ ժողովուրդները, որոնց մշակոյթը հրաշքներ գործեց միջին դարուն: Միւս երկիրները, օրինակ՝ Պալքանները եւ Ռուսաստանը մնացին խեղճ ու կրակ:

Նախակրթարաններու մէջ պատմութեան դասաւանդութիւնը պիտի սկսի գերմանական աւանդութիւններով եւ զրոյցներով: Հինգերորդ տարիէն յետոյ միայն աշակերտներուն պիտի ներկայացուին պատմական դրուագներ եւ պատկերներ:

(Լուծրու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

ՈՐՈ՞Ի ԿԸ ՎԱՅԼԷ ԴՐՕՇ ՊԱՐՋԵԼ

1.— Նախ գրեցէք դրօշ եւ ոչ երբեք դրօշակ, վանկ մը խնայողութիւն: Մանաւանդ որ կը գրէք դրօշամարտ եւ ոչ երբեք դրօշակամարտ:

2.— Աւետարանիչները կը գրեն թէ Հրեաները, երբ տեսնէին հռովմէական դրօշը, կ'առնէին իրենց գլուխը եւ կը փախչէին,— փախի՛ր, հա, փախիր: Ճիշտ է, որ վախը կուտայ.— «Քայնժամ որ ի Հրէաստանի իցեն՝ փախիցեն ի լերինս, եւ որ ի տանիս կայցէ՝ մի՛ իջցէ առնուլ ինչ ի տանէ իւրմէ, եւ որ յանդի իցէ՝ մի՛ դարձցի յետս առնուլ զձորձս իւր»:(Մատթ. Գլ. ԻԴ. 16):

Պիտի գա՛յ առէնը, երբ Հռոմկավարները, տեսնելով հայկական դրօշը, պիտի փախչին Միշոններուն, Լեւիներուն եւ Սալմոններուն նման, «Զի աւուրք վրէժխնդրութեան են այնոքիկ առ ի կատարելոյ ամենայն գրելոյց»: (Ղուկ. Գլ. ԻԱ. 22):

Այսպէս ըլլալով ճշմարտութիւնը, ի՞նչ ազմուկ է որ կը յարուցանեն Դաշնակցականները: Կ'ուզեն որ Հռոմկավարները հայկական դրօշ պարզե՞լ սորվին, Հռոմկավարները հայկական դրօշ բռնելո՞ւ վարժուին: Եւ ինչո՞ւ համար: Երբ մեր մեծ նահատակները, իրենց արիւնով գոյն կուտային այդ դրօշին, ո՞ւր էին Հռոմկավարները: Երբ մեր պատմութեան հրաշալի հերոսները՝ անկախութեան այդ նուիրական պաստառը բոցի պէս կը պարզացնէին Թրքական դիրքերուն վրայ, Փարիզի եկեղեցիին բանկալը նստած մարդիկ ի՞նչ կը բռնէին, զէ՞նք, դրօ՞շ թէ ... մոմ: Ո՛չ, չենք ուզեր, որ այդ մարդիկը հայկական դրօշ պարզեն, անարգա՞նք է հայ դրօշին: Մեր հրաշափառ անկախութեան դիւնուորները, որ ինկան յաղթանակի եւ փառքի դիրքերուն վրայ, վատահ եմ որ պիտի ընդվզին եւ իրենց ոգին, անթաղ ոսկորներու մէջէն, պիտի սուլէ զայրագին, երբ իմանան թէ Հռոմկավարներուն է յանձնուած դրօշը: Ո՛չ, անոնք չպիտի ուզեն իրենց դրօշը տալ Հռոմկավարներուն: Վասն զի դրօշ կը նշանակէ զէնք: Այս այսպէս է, Դաշնակցականնե՛ր, դրօշ կը նշանակէ զէնք միայն: Դրօշ կրնայ բռնել միայն այն որ կրնայ եւ զէնք բռնել: Վա՛յ այն դրօշին, որ պաշտպանող չունի:

Երբ այս այսպէս է, ո՛վ Դաշնակցականներ, ալ ի՞նչ հարկ ազմուկի մեր մամուլին մէջ դրօշի մասին:

Թող յայտնի՛ ըլլայ ամէնքին, թէ արդի երիտասարդութիւնը չի սիրեր արարողութիւն կամ ցուցահանդէսային ձեւեր: Կը յայտարարենք,— հայկական դրօշը բարձր բռնելու համա՝ անպայման անհրաժեշտ չէ դրօշ բաշխել հանդիսական:

Երբ դիտենք թէ Զ. Ո. Միութիւնը, Հ. Մ. Ը.Մ.Ը. եւ երիտասարդական այլ կազմակերպութիւններ ընդունած են,— իբրեւ ժառա՞նգ, կը հասկնա՞ք— հայկական դրօշը, կը նշանակէ թէ հայ ազգը տէրն է իր դրօշին: Անպայման Հռոմկավարնե՞րն ալ պէտք է դրօշ պարզեն, որ ազգը միաձայն ըլլայ: Ո՛չ, ազգը երիտասարդական կազմակերպութիւններն են միայն: Երբ երիտասարդները կ'ընդունին դրօշը, Հռոմկավարներուն կը մնայ ապուր ուտել միայն:

Ազգը երիտասարդութիւնն է, կը հասկնա՞ք:

Զենք ուզեր, որ զանազան ահաւոր աղէտներէ յետոյ, հայ ժողովուրդին վիճակի նաեւ ծերութեան մը աղէտն ալ: Այսուհետեւ, երիտասարդութի՛ւնն է որ պիտի տնօրինէ ճակատագիրն այս ժողովուրդին: Եւ երբ այդ երիտասարդութիւնը «դրօշ կ'ուզեմ» կ'ըսէ, գործը – լմնցածներուն կը մնայ տուն երթալ եւ գուլպայ հիւսել:

Այո՛, այդ մարդոց կը մնայ խելացի նահանջ մը մը կատարել հիմա, վասն զի քանի մը տարի յետոյ թերեւս երիտասարդութիւնը բերութիւնցոյցայտ, երբ սասիկ հովի մը նման ակի տապալել ինչ որ պէտք է տապալել: «Զի աւուր վրէժխնդրութեան են այնոքիկ առ ի կատարելոյ ամենայն գրելոյց»:

Ուստի, այլ եւս հարկ չկայ վհատիլ թէ հայկական դրօշ պէ՞տք է պարզել թէ ոչ: Կը կրկնենք,— երիտասարդութիւնը կը պարզէ արդէն հայկական դրօշը, եւ ուրիշներու պէտք չունի իր տոզացքին առնէն:

Իսկ եթէ կ'ուզուի, որ Հռոմկավարներն ալ բան մը բռնեն անպայման.

— Լա՛ւ, Հռոմկավարներուն ձեռքը տուէք բուրվառ կամ բանկալին պնակը, բայց ոչ երբեք հայկական դրօշ:

Ո՛չ, հայ երիտասարդութիւնը կը մերժէ դրօշ տալ անարժաններու: Որպէսզի կատարուի ինչ որ գրուած է.

—Երբ վաղը պայթի փոթորիկը, եւ հայկական դրօշը, արծիւի մը թափահարումով, սկսի ծածանիլ ու բարախիլ Հայոց երկնքին մէջ, ի տես՝ Հռոմկավարները պիտի փախչին առջեւէն, ինչպէս Հրեաները կը փախչէին հռոմէական դրօշին առջեւէն,— «Ան (Հռոմկավարը) որ տանիքին վրայ է, տուն չպիտի իջնէ, բան մը առնելու տունէն, ան որ արտին մէջ է, ետ չպիտի դառնայ իր հանդերձը առնելու»: (Մարկ. Գլ. ԺԳ. 15):

Պիտի փախչի՞ն, պիտի փախչի՞ն ...

ԱԶԱՏԱՆԻ

«ՀԱՑԻ ՊԱՅՔԱՐԸ ՊԱՅՔԱՐ Է ՍՈՑԻԱԼԻԶՄԻ ՀԱՄԱՐ» ԿԱՄ ԿԱՁՄԱԿԵՐՊՈՒԱԾ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՈՂՈՊՈՒՏ

(Բ. եւ վերջին մաս)

Հայաստանի մէջ, ըստ հողային գործավար Ա.Նանեանի տուեալներու, կան 170,000 գիւղացիական տնտեսութիւն, որմէ 64,000ը համախմբուած են 900 հաւաքական տնտեսութիւններու մէջ («Խ. Հ.» յունիս 24): Ուշադրութեան արժանի է, որ այս տարի գործադրուած բոլոր միջոցները կրցեր են կոլխոզներու մաս կազմող տնտեսութիւններու թիւը բարձրացնել հարիւրին կէս համեմատութեամբ (37,7 եւ 38,2 առ հարիւր):

Կոլխոզային քաղաքականութեան սկզբնական շրջանին, գիւղացին պետական հալածանքներէն պաշտպանելու յոյսով կ'ապաստանէր կոլխոզ: Սակայն, երբ պարզուեցաւ, որ կոլխոզը գիւղացիի սորկացման նոր միջոց մըն է, գիւղացին այլ եւս կը նախընտրէր մնալ մենատնտես եւ ենթարկուիլ ամէն ճնշման, քան թէ կամովին կրել հաւաքական տնտեսութեան տարական չղթաները:

Տարեդարձին վիճակագրութեան թիւերուն մենք միշտ ալ մօտեցած ենք վերապահութեամբ, որովհետեւ մեզի համար գաղտնիք չեն բոլշեւիկներու խարդախութիւնները: Այդ տեսակէտէն առաջնութիւնը կը պատկանի Ադասի Ա.Նանեանին:

Կոլտնտեսականներու առջին համագումարին մէջ արտասանած ճառով («Խ. Հ.» թիւ 137), Ա.Նանեանը կը պարծենար թէ այս տարի ցանքերու տարածութիւնը (425,000 հեկտար, անցեալ տարի 384,000) աւելցած է 41,000 հեկտար: Այն ինչ, անցեալ տարի, նախկին հողային գործավար Գ. Եսայեանը, 1932 իցանքերու տարածութիւնը ցոյց կուտար 430,000 հեկտար («Խ. Հ.» հոկտ. 1932): Այս վերջին թիւը բաղմից ցուցադրուեցաւ Ա.Նանեանի եւ միւսներու կողմէ զանազան առիթներով, թմրեցնելու հնգամեակի վերջին տարուան յաղթանակը: Եթէ ճիշդ է անցեալ տարուան վիճակագրութիւնը, ապա այս տարի ցանուած է ոչ թէ 41,000 հեկ. աւելի, այլ, ընդհակառակն, 5000 հեկտ. պակաս: Իսկ եթէ ճիշդ են այս տարուան թիւերը 1932ի մասին, ապա ուրեմն անցեալ տարի խարած են երկրի ժողովուրդն ու գաղութները: Դեռ չգիտենք, թէ գալ տարի ինչ խաղ կը խաղացուի այս տարուան թիւերուն հետ ...

Ամիսներ չարունակ Պ. Ա.Նանեանը ձանձրացուց առջին հնգամեակի վերջին տարուան յաղթանակներով: Նոյնը, գասը սերտած աշակերտի նըման, կը կրկնէ իր ճառին սկիզբը: Ինչպէս միշտ, այս անգամ ալ ճառին երկրորդ մասին մէջ կը սկսի ինքնիրեն հակասել եւ չշմեղցուիչ փաստեր եբեւան հանել: Առնենք այդ փաստերէն քանի մը օրինակներ.—

Երեւանի քիմին տակ կը գտնուի Ուլուխանլու գիւղը, որ միշտ յայտնի է եղած իր հարստութեամբ: Այժմ այնտեղ գոյութիւն ունի հաւաքական տնտեսութիւն: 1932ինկոլտնտեսականները ծեծելովկը կուրացնէին, կը սատկեցնէին անասունները եւ յանցաւորները չէին գտնուեր: Հաւաքական տնտեսութեան գոյքը կը փճացուէր եւ գիւղացին ամէն տարի կը մնար առանց սերմացուի: Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ստիպուեցան ուտելու համար ծախել իրենց անասունները եւ ամէն տարի ձմրան սկիզբը սերմացու գնել: Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ամէն տարի կը կորսնցնէին իրենց գործիքները եւ անասունները, ամէն տարի կը մնային առանց սերմացուի: Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ամէն տարի կը կորսնցնէին իրենց գործիքները եւ անասունները, ամէն տարի կը մնային առանց սերմացուի: Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ամէն տարի կը կորսնցնէին իրենց գործիքները եւ անասունները, ամէն տարի կը մնային առանց սերմացուի: Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ամէն տարի կը կորսնցնէին իրենց գործիքները եւ անասունները, ամէն տարի կը մնային առանց սերմացուի: Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ամէն տարի կը կորսնցնէին իրենց գործիքները եւ անասունները, ամէն տարի կը մնային առանց սերմացուի: Ուրեմն, ինչպէս կը տեսնուի, Ուլուխանլուի կոլտնտեսականները ամէն տարի կը կորսնցնէին իրենց գործիքները եւ անասունները, ամէն տարի կը մնային առանց սերմացուի:

Հայաստանի բոլոր այգեգործական շրջաններուն մէջ (Էջմիածին, Աշտարակ, Մեղրի եւ Ղամարլու) խաղողի որթերը կը փճանան ,պղտոտու ծառերու բերքը սոսկալի կ'իյնայ: « Մենք կառուցում ենք պահածոների խոշոր գործարաններ, բայց այդ գործարանները մնում են առանց հումքի, բանուորները, աշխատաւորները միրգ են պահանջում, իսկ այգեգործութեան ներկայ դրութիւնը հնարաւորութիւն չի տալիս բաւարարել նրանց իրաւացի պահանջները »: Այս վիճակը այնպիսի երկրի մը մէջ որ իր պտուղով եւ գինով յայտնի էր ոչ միայն Ռուսիոյ այլեւ արտասահմանի մէջ: Այս ալ Պ. Ա.Նանեանի համար հնգամեակի յաղթանակ է...

Թողունք Ա.Նանեանի բերած նման բազմաթիւ փաստերը եւ կանգ առնենք կարեւոր խոստովանութեան մը վրայ:

Արտասահմանի մէջ որոշ տարրեր յամառօրէն չեն ուզեր հաւատալ, որ Հայաստանի մէջ սով կը տիրէ: Ա.Նանեանի յայտարարութիւնը պէտք է որ համոզէ նաեւ այդ թերահաւատները.

« Ընկերներ, գաղտնիք չէ, որ անցած ձմեռը մի շարք շրջաններում անցաւ հացի պակասութեան, իսկ առանձին կոլտնտեսութիւններում հացի սուր կարիքի պայմաններում »...

Մեզ հասկնալի է, թէ « հացի սուր կարիք » բառերն ինչ իմաստ ունին բոլշեւիկ վարիչի բերնին մէջ:

Իսկ թէ այս տարուան կազմակերպուած պետական կողոպուտը ինչպիսի « հացի սուր կարիք » պիտի ստեղծէ, դժուար չէ նախատեսել:

Եթէ բոլշեւիկները « պայքարը հացի համար» կը համարեն « պայքար սոցիալիզմի համար », ապա Հայաստանի ժողովրդի համար յանուն հացի մղուած պայքարը, մահու եւ կեցուց խնդիր է:

ԱՇՈՏ–ԱՐԾՐՈՒՆԻ

ՀԻԹԼԵՐ Կ'ԱՄԼԱՑՆԷ...

Ինչպէս գրած էինք, յուլիս 26ին օրէնք մը հրատարակուեցաւ Գերմանիոյ մէջ, որ իրաւունք կուտայ ամլացնելու ժառանգական կարգ մը հիւանդութիւններ, ինչպէս տխմարութիւն (idiotie), լուսնոտութիւն (epilepsie), չարժախտ (danse de Saint – Guy), կուրութիւն, խլութիւն, ալքոլամոլութիւն, գօսանդամները (difformités corporelles): Պիտի ամլացուին բոլոր անոնք, որոնք այս հիւանդութիւններէն մէկն ու միւսն ունին: Օրէնքը յատակօրէն սահմանած է բոլոր պարագաները, արդիւնելու համար կամայականութիւնները:

Ամլացումի համար անհրաժեշտ է որ հիւանդին տէրը խնդրագիր մը ներկայացնէ, կամ հիւանդանոցին բժշկապետը մատնանշէ: Ցետոյ մասնագէտ բժիշկ մը, որ ժառանգական նման հիւանդութիւններու մէջ հեղինակութիւն կը վայելէ, արտօնագիր պիտի տայ:

Ժառանգական հիւանդութեանց քննութեան մասնաւոր խորհուրդներ պիտի զբաղին ներկայացուած պարագաներով, եւ վերջնական արտօնագիրը պիտի տան բացարձակապէս հմտուելէ յետոյ ախտին ժառանգականութեան մասին:

Ամլացման գործողութիւնները պիտի կատարուին հիւանդանոցի մէջ միայն եւ մասնագէտներու կողմէ:

Օրէնքը գործադրութեան մէջ կը մտնէ յառաջիկայ յունուար 1ին:

18 տարեկանէն վար անչափահաս հիւանդները պիտի ամլացուին իրենց պաշտպաններուն կամքով, կամ մասնաւոր դատարանի մը որոշումով:

Օրէնքը նոյնպէս կը պարզէ թէ ամլացումը (stérilisation) բոլորովին տարբեր գործողութիւն մըն է օրձամուտմէն (castration): Աննշան գործողութիւն մը, որ այրերն ու կիները կը զրկէ զաւակ ունենալու կարողութենէն: Այս օրէնքը, կ'ըսեն գերմանական թերթեր, ունի նաեւ տնտեսական կարեւորութիւն: Արդարեւ բանտի իրաքանչիւր բնակչի վրայ տարեկան կը ծախսուի 1900 մարք, յիմարանոցի իրաքանչիւր բնակիչի վրայ՝ 2500 մարք:

Այս օրէնքը վերջ կը դնէ նաեւ բնակչութեան աճման քաղաքականութեան, որ այնքան յարգի է Ֆրանսայի մէջ: Գերմանիա կը նախընտրէ ունենալ նուազ բայց առողջ բնակչութիւն, մինչ Ֆրանսա կ'աշխատի աւելցնել իր բնակիչներուն թիւը, հոգ չէ թէ հիւանդներ ալ գտնուին:

Գերմանիոյ ցեղապաշտ կուսակցութիւնը, ուրեմն, կ'աշխատի ազնուացնել, մաքրել իր ժողովուրդին արիւնը: Փորձ մը չէ, որ տեղի պիտի ունենայ, այլ միջոց մը ցեղը մաքրագործելու: Արդարեւ, Հիւսիս. Ամերիկայի կարգ մը նահանգներուն մէջ փորձեր կատարուած են այս ուղղութեամբ եւ Զուիցերիոյ մէկ շրջանին մէջ կը գործադրուի արդէն ժամանակէ մը ի վեր մտային հիւանդութեամբ վարակուած անձերու վրայ:

Գալով, խենչ ոճրագործներու, յունուար 1էն սկսեալ հրատարակելի մանաւանդ օրէնքի մը տրամադրութիւններուն համաձայն պիտի դատուին ու որճատուին:

Ֆրանսացի բժիշկները իրենց զարմանքը կը յայտնեն այս օրէնքին մասին, որովհետեւ կ'ըսեն թէ վտանգաւոր արտօնութիւն մըն է, որ կը տրուի վիրաբոյժներուն: Եւ յետոյ դժուար է գտնել մէկը, որ առաւել կամ նուազ չափով այլասերման նշաններչունենայ կամ վարակուած չըլլայ: Արդարեւ, մտաւորապէս սիֆիլիզը այնքան տարածուած է աշխարհի վրայ ամէն կողմ, որ ախտաբանութեան ամէնէն գլխաւոր էջերը, ուրիշ խօսքով՝ հիւանդութեանց մեծ մասը կապուած է սիֆիլիզին: Վերջապէս, կառավարութիւնը կրնայ այս օրէնքէն առաջնորդուած, իբրեւ թէ ցեղը փրկելու նպատակով այլասերումէ, իր քաղաքական հակառակորդներուն դէմ դինուիլ ամէնէն ահարկու զործիքով: Փրոֆ. Վ.էրն կ'ըսէ թէ հարկ չկայ, սիֆիլիզին դէմ կռուելու համար, դիմել այսքան ծայրայեղ միջոցի մը, քանի որ դարմանելի է (որոշ չափով) սիֆիլիզը: Դիտել կը տրուի, սակայն, թէ ամլացումը իրեւ թէ զէնք կ'ուղղուի ոչ թէ ուղղակի սիֆիլիզին, այլ սիֆիլիզին ձգած աւերներուն դէմ: Բայց մեթոտը, որ կ'ենթադրէ միջնադարեան անդթութիւն մը, դժուար գործադրելի է ոչ միայն լապտրութեաններու հակասական արդիւնքներուն, այլ եւ հիւանդներու ինքնապաշտպանութեան փորձերուն պատճառով: Ո՞ր հիւանդը պիտի յօժարի գործողութեան: Ղեթաններ պէտք պիտի ըլլան քնացնելու եւ գործողութեան ենթարկելու համար զանոնք:

Փրոֆ. Քլօտ եւս, խօսելով այս օրէնքին մասին, կ'ըսէ թէ հիւանդները ամլացնելու հարցը չատ անգամ եկած է բժշկական համագումարներու օրակարգին վրայ, չատ քննութիւններ կատարուած են այդ մասին, առանց երբեք վերջնական եղրակացութեան մը հասնելու: Մաղթելի է, որ օր մը միջոց մը գտնուի արդիլելու այլասերածներու բազմացումը, որպէսզի նուազէր նաեւ ոճրագործութիւնը:

Գործնականին մէջ դժուար թէ լուծուի այս հարցը, այնքան փափուկ է ան: Անկարելի է պարզ հրովարտակներով լուծել զայն:

Նախ որովհետեւ հրատարակուած օրէնքը բռնաբարում մըն է անհատական ազատութեան, յետոյ դժուար է հսկել օրէնքին արդար գործադրութեան վրայ: Եւ վերջապէս անհանդուրժելի է գործողութեան դատապարտել ամբողջ ընտանիք մը, որուն մէկ անդամը յանկարծ մտային խանգարում է ցոյց տուեր: Որքան ալ գաղափարը հետաքրքրական թուի, դարձեալ խղճի դէմ է ընդունել առհասարակ ամէն դատապարտուած անհատի ամլացում: Թերեւս այս ոճրագործներու համար, կամ մուրացկաններու համար, ինչպէս տեղի կ'ունենայ Հիւսիս. Ամերիկայի կարգ մը Նահանգներուն մէջ:

Տօքթ. Թուլուզ եւս գիտել կուտայ թէ անհոգոմալ մարդոց թիւը կ'աճի հետզհետէ, ինչ որ ծանր կը նստի պետութեանց պիւտճէին վրայ: Հետեւաբար գովելի կը դանէ գերմանական նոր օրէնքը, որովհետեւ ինչպէս Զուիցերիոյ մէջ փորձը ցոյց տուաւ, կուրութեան եւ մտագարութեան ենթականերու վրայ կատարուած ամլացումի գործողութիւնները լաւ արդիւնք տուին: Պայմանով որ, կ'աւելցնէ այս հոչակաւոր բժիշկը, նոր օրէնքը չբռնաբարէ մարդկային նուիրական իրաւունքները, անհատներու ազատութիւնը, նախանձի, քէնամոլութեան եւ այլ պատրուակներով եւ կամայականութեամբ:

ՄԱՐԶԱԿԱՆ

Տաքսթական տատութիւն

Այսօր պիտի խօսինք դարձեալ թէնիսի մասին. բայց նախ՝ փոքր դատախօսութիւն մը այս չատ հետաքրքրական խաղին մասին:

Թէնիսի խաղավայրերը (ինչ տեսակի ալ ըլլան, դալար, հարթ գետին կամ ծեփուած չաղախ) միեւնոյն մեծութիւնն ունին, այսինքն 23 մէթր 77 սանթիմեդր երկայն եւ 8 մէթր 23 սլայն: Խաղավայրը մէջտեղէն կիսուած է 91 եւ հէս սանթիմեդր բարձրութեամբ երիզով մը եւ իւրաքանչիւր կողմ բաժնուած՝ երեք մասերու. մէկ կողմի խաղացողը պէտք է որ զնդակը ղրկէ միւս կողմը՝ առանց դծերով սրոշուած սահմանէն դուրս հանելու: Եթէ զնդակը իր իսկ բաժնին մէջ կամ դիմացինին գիծերէն դուրս նետէ՝ կը կորսնցնէ կէս մը, կամ աւելի ճիշդը՝ իր հակառակորդը կը չահի կէս մը: Խաղ մը չահելու համար պէտք են նուազագոյն չորս կէտեր, բայց երբ չորս կէս կ'ընէ՝ պէտք չէ որ ձեր հակառակորդը երկու կէտէն աւելի ունենայ. խաղ մը չահելու համար պէտք է միշտ հակառակորդէն երկու կէտ աւելի ունենալ: Կէտերը կը հաշուուին սա ձեւով,— 15, 30, 40 եւ խաղ: Մէկ «սէթ» մը չահելու համար պէտք է նուազագոյն վեց խաղ ընել, պայմանաւ որ ձեր հակառակորդը 4 խաղէն աւելի չունենայ: Եթէ ան 5 խաղ ունի, դուք պէտք է որ 7 ընէք, եթէ 6 ունի՝ պէտք է 8 ընել, այսինքն միշտ երկու խաղ աւելի «սէթ»ը չահելու համար: Մրցում մը կրնայ խաղացուիլ 3 կամ 5 սէթի վրայ. այսինքն առաջին պարագային եթէ մրցողներէն մէկը 2 սէթ չահած է, յաղթական կը նկատուի, իսկ երկրորդ պարագային պէտք է չահի 3 սէթ 5ի վրայ: Միջազգային մրցումները միշտ 5 սէթի վրայ կը խաղացուին, իսկ կիներու մրցումները երբեք երեք սէթէն աւելի չեն ըլլար:

Թէնիսի «սէթըլը» (պարզ) խաղ կ'ըսեն երբ դէմ դիմաց կը գտնուին իրաքանչիւր կողմէ — մէկ մէկ խաղացող: Իսկ երբ երկերկու խաղացող կայ՝ այն ատեն կ'ըսեն «տուպլը» եւ այդ պարագային խաղավայրին լայնքը կ'ըլլայ 10 մեդր 97 սմ. — երկարութիւնը մնալով նոյնը: Թէնիսի մրցումները հինգ տեսակ են.— 1. սէմբլը (մէկ մէկ այր). 2. տուպլը (երկերկու այր) 3. սէմբլը տամ (մէկ մէկ կին), 4. տուպլը տամ (երկերկու կին) եւ միխըթ (այր եւ կին իրաքանչիւր կողմէ):

Դեռ կան ուրիշ մանրամասնութիւններ, բայց անհրաժեշտ չեն օրաթերթի մը համար: Կարելի է քանի մը խաղի ներկայ գտնուելով գաղափար կազմել:

**Թէնիսը սխալմամբ ցարդ պարզ եւ մարզական յատկութիւններ չպահանջող խաղ մը նկատողները պէտք է այլ եւս փոխեն իրենց կարծիքը: Կիրակի օր Վայնսի պէս առաջնակարգ խաղացող մը որ մրեւնոյն ատեն լաւ մարզիկ մըն է, Փէրիքի դէմ իր մրցումին ամենավերջին րոպէին ինկաւ խաղավայրին վրայ ուշակորոյս, ինչպէս կոփամարտիկը կ'իյնայ իր հակառակորդին բռունցքի հարուածնեբուն տակ (նօք – աութ): Թէնիսը զարմանալի խաղ մըն է. երբ կը դիտէք զայն՝ կ'ըսէք՝ «այս ինչ դիւրին խաղ է»: Բայց երբ օր մը զնդահարը ձեռք առնէք եւ տասը վայրկեան խաղաք վարժ խաղացողի մը հետ, պիտի տեսնէք թէ անիկա մարզական չատ մեծ յատկութիւններ կը պահանջէ:

Ամերիկացիները «մարզականօրէն» լաւ պատրաստուած չէին եւ կորսնցուցին իրենց մրցումը Անգլիոյ դէմ կիրակի օր: Վայնս եւ Էլիսըն յոգնած էին, ուժ չունէին չարժելու եւ Օսթին ու Փէրի իրենց խաղը անոնց պարտադրեցին վճռականօրէն: Ինչպէս «Ճառաջ» գրած էր, առաջին օրը Վայնս պարտուեցաւ Օսթինէ եւ Էլիսըն ալ՝ Փէրիէ. երկրորդ օրը՝ չարաթ, ամերիկացիները չահեցան տուպլըն չնորհիւ Լօթ – Վան Ուայնի որոնք չատ զօրաւոր զոյգ մը կը կազմեն: Ուրեմն կիրակի օրուան մրցումներէն առաջ կացութիւնն էր հետեւեալը.—

Անգլիա՝ 2 յաղթանակ, Ամերիկա 1 յաղթանակ: Կիրակի օր կը խաղացուէին երկու վերջին սէմբլըները. պէտք էր որ Մ. Նահանգները չահէին դանոնք երկուքն ալ, եթէ կ'ուզէին յաղթական ելլել: Արդ՝ անոնք կորսնցուցին երկու մրցումներն ալ: Արդէն երբ առաջինին մէջ Օսթին չատ գեղեցիկ եւ նուրբ խաղ մը վերջ պարտութեան մատնեց Էլիսընը, Անգլիա չահած էր 3 յաղթանակ եւ Ֆրանսայի դէմ մրցելու իրաւունքը: Վերջին մրցումը երկու բարձրահասակ խաղացողներուն՝ Փէրիէի եւ Վայնսի մէ կատաղի եղաւ, հակառակ անոր արդիւնքը որ եւ է աղդեցութիւն չէր կրնար ունենալ դասաւորման րայ, Անգլիա չահած ըլլալով 5 մրմի վրայ 3 խաղ: Հինգ սէթ յարափոփոխ խաղ մը վերջ փէրիէ առած էր վերջին կէտին՝ այսինքն կէտ մը եւս՝ եւ մրցումը կը չայդ պահուն էր որ հսկայ վար ինկաւ երբ կը պատրաստ գնդակը ղրկել Փէրիի կողմը:

Այսպիսով Ֆրանսայի դէմ Անգ է որ պիտի մրցի այս ուրբաթ, չ եւ կիրակի օրերը Փարիզի մէջ. լիացիները անակնկալ մը պատրա էին չահելով Ատաթալիոյ դէմ մրցումը: Շատ աւելի մեծ անակ մը եղաւ իրենց յաղթանակը Մ. հանդիսերուն դէմ: Այնպէս որ ա անակնկալ մը չպիտի ըլլայ եթէ յաջողին հռչակաւոր բաժակը Ֆրանսայէն:

Լաքօսթ, որ գործօն դերէ քաշ լով կը կատարէ Ֆրանսական խու խմբապետի պաշտօնը, որուն կողքին ակմբլըները խաղցնել Ֆ սայի նորահասներէն Մէրլէնի, Օսթին եւ Փէրի պիտի մրցին Ֆօչէի եւ Մէրլէնի դէմ: Մէրլէն նուրբ խաղացող մը չէ, բայց յախուռն է, կրակոտ եւ վճռական կրնայ հակառակորդին խաղը խանգարել: Իսկ տուպլըն պիտի խաղայ Օսթրա – Պրիւնեօն զոյգը: Եթէ բոնասյ կո՛ւզէ բաժակը պահել մը եւս — եւ անշուշտ կ'ուզէ — պէտք է որ Ֆօչէ չաղթէ Օսթինի եւ Փէրիի, իսկ Պօրօթրա – Պրիւնեօն անգլիական զոյգին, ինչ որ պիտի չէ ինքզինքը վերագտած է, Ֆրանսայ կրնայ ունենալ, եթէ ոչ Ծէյնի բաժակը այս տարի Մանչը տանէ բար անցնի, Լոնտոն երթալու մար:

⁂«Ծէյվիս Քըփ» եւ հեծելանաւ «Ֆրանսայի Շրջանը» կիրակի օր մարզական գլխաւոր դէպքերն կ Օ.Հէօյի կողմերը այդ օրը աչքա էր քաշել փողոցներուն մէջ. Թ տէ Փրէնս — ուր պիտի գային տ լանուրդները — եւ Թ «Սթատ լան կարօս» — ուր տեղի կ'ունենա Թէնիսի մրցումները — տեղ չկ չատեր փողոցէն, պատերուն կը Ջանային բան մը հասկնալ:

Ֆրանսացի Սփէչէր է որ ի չահեցաւ «Շրջանը» 4395 քի ճամբան կտրելով ժամական 29 715 մ.ի արագութեամբ մը: Երկր կուգայ Իտալացի Կուէոտա 4 վայրկ տարբերութեամբ, երրորդ Իտալ Մարքանօ, չորրորդ Պելժիքացի մէր, հինգերորդ Ֆրանսացի Աբռ պօ, վեցերորդ Սպանիացի Թրուէ Վերջինն է՝ Ֆրանսացի Նէօաբ, ա ջինին եւ վերջինին միջեւ կայ 3 57 վայրկ.ի տարբերութիւն մը:

Երբ ճամբայ ելան, հեծելանաւ ները 80 հատ էին. չորքսնը խաղ թեամբ աւարտեցին 40 հեծելանաւ ռաջինն է Մարքանօ որ ընդհ. դ ւորման մէջ երրորդ է, ինչպէս ա անք: Ապագային խումբերու դա ւորման մէջ առաջին Ֆրանսա, ե րորդ՝ Պելժիքա, երրորդ՝ Գեր նիա, յետոյ Զուիցերիա եւ Իտ Իտալիոյ կարգը՝ հինգերորդ, կուտայ թէ Կուէոտա միակն է խումբին մէջ արժէք մը ներկ ցնող եւ եթէ իրեն օգնողներ ըլլ թերեւս չհէր «Շրջանը»:

Ժ. Ե

ՄԱՆՐԱՎԻՊԵՐ

Հիմ, Անգլիացի փիլիսոփան, ծերութեան առեններն գիրցած օր մը չոգենաւով կը ճամբորդէր գ ղեցիկ Տիկին Վալանի հետ, երբ կարծ՝ փոթորիկ մը փրթաւ:

Տիկին Վալան խնդրեց Հիմէն, աղաչեց զինք այն վտանգին առ որ կը սպառնար իրենց. բայց փիլ փան պարարիւնութեամբ յայտնեց չատ հաւանականօրէն չուտով երկր ալ ձուկերուն կեր պիտի ըլլան:

— Իսկ առաջ զո՞վ կը կարծես պիտի ուտեն, հարցուց Տիկին Վալան:

— Որկրամոլները անկասկած պիտ յարձակին իմ վրաս, պատասխան Հիմ, իսկ փափկաճաշակները պիտի նախընտրեն ձեզ:

«ՏԱՂԸ ՄԵԿ ՀԱՑՏԻ ՀԱՎԱՏ ԳՈՒՅՆ ԷՐ»...

— Տեսա մի կին աչքերը արտասուքով, ասում է. «Ամուսինս ինձ թողեց, երեք երեխա ունեմ, ոչինչ չունեմ, ոչ հող, ոչ ջրի հերթ, ոչ էլ ցորեն, ինչպե՞ս ապրեմ...»

Ես ասացի. «Ինչպես բոլոր կանայք, որոնց ամուսինները թողել են գնացել ուրիշ կանանց մոտ, կամ մահացել են, ինչպես միլիոնավոր ուրիշ կանայք, որոնք ապրում են ամբողջ աշխարհում»:

— Ես ուզում եմ ապրել, ինչպես ապրում են ուրիշները, ես ուզում եմ ունենալ հող, ջուր, ցորեն, ես ուզում եմ ունենալ տուն, ես ուզում եմ ունենալ ամուսին, որ ինձ սիրի, ես ուզում եմ ունենալ երեխաներ, որ ինձ սիրեն, ես ուզում եմ ունենալ ընկերներ, որ ինձ հարգեն, ես ուզում եմ ունենալ հարևաններ, որ ինձ օգնեն, ես ուզում եմ ունենալ հայրենիք, որ ինձ պաշտպանի, ես ուզում եմ ունենալ ապագա, որ ինձ ապահովի, ես ուզում եմ ունենալ ներկա, որ ինձ ուրախացնի, ես ուզում եմ ունենալ անցյալ, որ ինձ հպարտացնի, ես ուզում եմ ունենալ ամեն ինչ, ինչ որ ունեն ուրիշները

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ ԵՒ ՊԱՑԹԻԻՆ ԹՈՒՐՔԻՈՑ ՄԷՋ

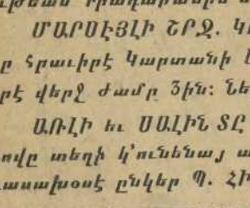
Զորեքշաբթի օր երկրաշարժի հինգ նոր ցնցումներ զգացուեցան Զիվրիլի մէջ։ (Իզմիր)։ Ցնցումներէն երկուքը այնքան ուժգին էին որ 43 տուներ հիմնայատակ փլան։

*** Զոնկուլտաքի ածխահանքերուն մէջ կրիզու պայթելով, տասը բանուորներ մեռան։*

ՀԱՑԸ ՆՈՐԷՆ ՍԿՍԵՑ

Ցորենի գինը բարձրացած ըլլալով, հացին ֆիլոն, որ 1·80 էր, պիտի ծախուի 1·90ի, այսօրուընէ սկսեալ (ուրբաթ)։

Ց.

Հ. Դ.

Փարիզ եւ արուարձաններ

ԱՆԻԻՒ ՊՈՒԱ-ՔՈԼՈՆՊԻ «Վիշապ» կոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը այսօր Ուրբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին Պէլֆորնի կայարանին դիմացը սովորական հաւաքատեղին, Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. Ժողովի օրակարգի հարցեր։

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Վարդան կոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ Հրայր, Ռազմիկ եւ Տաւրոս խումբերու բոլոր ընկերները, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 2,30ին, Առնուվիլի կայարանի ծանօթ սրճարանին մէջ։ Օրակարգ՝ չարունակութիւն նախորդ ժողովի, պատգամաւորի ընտրութիւն եւ հաշուետուութիւն դաշտահանդէսի։ Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը անհրաժեշտ է։

ԻՍԻ ԼԷ ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ Զաւարեան կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ իրիկուն, ժամը 8.30ին, Ակումբին մէջ։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր։

Գաւառ

ՄԱՐՍԷՅԼ – Պուլ. Օտտօի Վահանեան ենթակոմիտէն ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ, Հրայր, Մուրատ, Կայծակ եւ Գայլ Վահան խումբերը, այս Կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 6ին, սովորական հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ընկեր կաբօ խումբի ընկերական ժողովը այս Կիրակի ժամը 5ին, ընկեր Պօյաճեանի բնակարանին մէջ։ Կարեւոր օրակարգ։

ԼԻՈՆԻ կոմիտէն ընդհ. անդամական ժողովի կը հրաւիրէ Լիոնի բոլոր ընկերները այսօր Ուրբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Հ.Յ.Դ. Զարդարեան Գրադարանը։ Օրակարգ՝ 11րդ Շրջ. ժողովի օրակարգի հարցեր եւ պատգ. ընտրութիւն։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷԻ ԺՈՂՈՎՆԵՐԸ

ԱՂԲԻՒՐ ՍԵՐՈԲ (Մարսէյլ) ենթակոմիտէի ընկերական ընդհ. ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 2.30ին Հ.Յ.Դ. Պատ.Միութեան Գրադարանին մէջ։

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՇՐՋ. ԿՈՄԻՏԷՆ ստիպողաբար ընդհ. ընկերական ժողովի կը հրաւիրէ կարտանի ենթակոմիտէի բոլոր ընկերները այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 3ին։ Ներկայ կ'ըլլայ Կոմիտէի ներկայացուցիչը։

ԱՌԼԻ եւ ՍԱԼԻՆ ՏԸ ԺԻՐՈՑԻ խումբերու միասին դասախօսական ժողովը տեղի կ'ունենայ այս Կիրակի կէս օրէ վերջ ժամը 1ին Առլի մէջ։ Կը դասախօսէ ընկեր Պ. ՀԻՒՍԵԱՆ։

Հ. Յ. Դ. ՊԱՆԷՒՕ-ՔԱՇԱՆԻ «ԱՐՇԻԻ» խումբի դաշտահանգէսը տեղի պիտի ունենայ Օգոստոս 6ին Կիրակի օր։ Մանրամասնութիւնները մօտ օրէն։ Կը խնդրուի կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ այդ օրը։

ՀՈՒՇԱՏԵՏՐ

Այրի Տիկին Յ. Էսէֆեան, Միհրան Կ. Էսէֆեան եւ զաւակուիմ, ինչպէս նաեւ համայն բարեկամք եւ ազգականք կը ծանուցանեն իրենց սիրելի ամուսնոյն, եղբօր եւ հօրեղբօր՝

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ԿԱՐԱՊԵՏ ԷՍԷՖԵԱՆԻ

յանկարծական եւ դառնագէտ մահը՝ որ տեղի ունեցաւ Յուլիս 21ին, իր բնակարանին մէջ **152 Cholmley Gardens, West Hampstead, London:**

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ Ս. Սարգիս եկեղեցիին մէջ, 26 Յուլիս՝ Զորեքշաբթի օր։

Լոյս տեսաւ «ԿՕՕՊԵՐԱՑԻԱ»

Գրեց՝ Փրոֆ. Վ. ՏՈՏՈՄԵԱՆՑ
Տպագր. ՍՕՖԻԱ

Թարգմանեց՝ ՕՆ. ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ
Գինն՝ 10 ֆրանք։

կը ծախուի ՀՐ. ՍԱՄՈՒԷԼ Գրատունը, 51, rue Mr. le Prince. Paris (5)

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ԱՒԹԻԻ
Նախաձեռնութեամբ ՀԱ ՍԻՈՒԹԱՑԻ ԽԱԺԱԿ ԽՈՒՄԲԻՆ
Կը նախագահէ՝ ԸՆԿ. Յ. ՊԻՊԷՌԵԱՆ
Կը խօսի՝ ԸՆԿ. Ս. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ
ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ ԱՌԱՒՕՏԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԵՐԵԿՈՅ
Հոյն գեղարուեստական բաժին, Պիւֆէ դիւրամատչելի գիներով,

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԻԱՆԴԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՒԹԻԻ
Կազմակերպուած ՇԱՒԻԼԻ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ
Հովանաւորութեամբ *ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՑԻ ԶԱՒԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ*
Այս կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ
Շավիլի անտառին մէջ գերեզմանատան մօտ։ Ժամը 3.30ին այց Իշխան Յովսէփ եւ Պաթենիկ Արղուեթեանները գերեզմաններուն։
Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի ընկերները եւ հայրենակիցները։
Տեղւոյն վրայ դիւրամատչելի պիւֆէ։

Հանդէս-պարահանդէս
կազմակերպուած՝ *Հ. Կ. ԽԱՉԻ ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ ՄԱՄՆԱՁԻՒՂԻՆ ԿՈՂՄԷ*
Վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 9էն մինչեւ առաւօտ
Maison BEC. Place de la Gare Arnouville-les-Gonesses
Կը նուագէ *ԹԱՐԻՄՍ ԺՈՐԺ* նուագախումբը։
Երգ, արտասանութիւն, բանախօսութիւն *Օր. Հ. ԳՕՇԵՒԱՆԷ*։
Գեղարուեստական ճոխ բաժին։ *Գինն՝ 3 եւ 4 ֆրանք։*

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ
կազմակերպուած
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ
ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ
1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻՒ ՆՕՐ ։— ։ ԼԸ ԸՆՆՍԻ
ԿԻՐԱԿԻ 30 ՅՈՒԼԻՍ 1933, ԺԱՄԸ 14ԷՆ 22
ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ
Սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ,
Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր
Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօսֆիւմէ խումբը՝
Թանկոյի եւ ֆօքսի երկու ձագեղով,
ՊԱՐ *ՃՈԽ ՊԻՒՖԷ*
Անձրեւի դէպ պաշտպանուած վայր։
Մուտք **5** *ֆրանք։*
Հաղորդակցութեան միջոցներ. — *թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A. — Gare de l'Est*էն կարկանի կիծը, իջնել՝ Րէնսի-Փավիյեօն։

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ԱՄԱՎԵՐՋԻ ՀԱՆԴԷՍ
Նախաձեռնութեամբ ԱԶԳԱՅԻՆ ԿԵՆՏ. ՎԱՐԺՈՒԹԵԱՆ
Վաղը Շաբաթ երեկոյ ժամը 8.30ին երբորդ թաղապետարանի սրահին մէջ կը նախագահէ՝ Պ. Ա. ԿԻՒԼՊԿԵԱՆ.— Ազգ. Վարչութեան կողմէ կը խօսի՝ Պ. Ղ. ՇԱՀՊԱԶԵԱՆ։ Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակցի յայտնի ջութակահար Պ. Ա. ՄԵԼՔՈՆԵԱՆ։ Դպրոցի աշակերտներու կողմէ կը ներկայացուի «ԿԿՈՒԻՆ»... երկսեռ աշակերտաց կողմէ կ'ըլլան արտասանութիւններ, պարեր եւլլն., Կարգապահութեան կը հսկեն ՀԱՅ ԱՒԻՆԵՐԸ։
Մուտքը՝ ազատ է։ Ծախսերու մասնակցութեան համար 2 ֆրանք։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այրի Տիկին Մարիամ Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Սուրէն Արզումանեան եւ զաւակուիմ, Պ. Պ. եղիշէ եւ Զաւէն Արզումանեան, Տէր եւ Տիկին Վրթանէս Ղազարեան եւ զաւակը կը ծանուցանեն թէ Սէն Ժիւլիէն Պօմոնի եկեղեցիին մէջ այս կիրակի, 30 յուլիս, Պալաճեան սրբազան հոգեհանգիստ – պատարագ պիտի մատուցանէ ի յիշատակ ողբացեալ ԱՒԳՈՒՐ ԱՐԶՈՒՄԱՆԵԱՆԻ, մահուան ճառասունիին առթիւ։ Սկիզբ պատարագի ժամը 9ին։

Կը հրաւիրուին ազգականները եւ հանգուցեալին յիշատակը յարգողները։

Եւրոպայի ամենամեծ գրաշուկի գրաշուն
Գրասուն ՀՐԱՆՏ-ՍԱՄՈՒԷԼ
51, Rue Monsieur-le-Prince, Paris (5e) *Métro: Odéon* *Tél.: Danton 88-65*

Հանրածանօթ ՊԱԼԼՆՑ Գրատունը իրեն միացնելէ զատ, Գրատունս երեք տարիէ ի վեր ամբարած է հայերէն հին եւ նոր ամէն տեսակ գրքերու ճոխ մթերք մը։

ՀԱՅԱՍՏԱՆԷՆ օրը օրին կը ստացուին Պետհրատի բոլոր հրատարակու։ թիւնները, գրական, գեղարուեստական, երաժշտական եւլլն.։

Գործակալն ենք զոյգ *ՀԱՅՐԵՆԻՔ*ներու, *Յուսաբերի, Երիտասարդ Հայուհիի, Սիոնի* եւ այլ հայ թերթերու։

ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ՖՐԱՆՍԵՐԷՆ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԴՐՔԵՐՈՒ, Larousseի, Hachetteի, Félix Alcanի, Armand Colinի եւ ֆրանսական բոլոր կարեւոր Հրատարակչական տուներու հրատարակութիւնները ունինք եւ կը հայթայթենք առանց գինի յաւելումի։

Դպրոցներու եւ Գրադարաններու համար *100*ին *10* զեղչ։

Ունինք արդիական կազմատուն։

Վարձու կը տրուին վիպական գրքեր, շաբաթը *3*, ամիսը *10* ֆրանքո

Հայ վարչեհիներու ուշադրութեան։

ԳՈՒԼՊԱՅԻ ՄԵԾԱՔԱՆԱԿ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
Bas. chaussettes et grosse bonneterie

ՊԱԼԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿ.

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԱԾ Է
99,Rue d'ABOUKIR Paris 2
(ԽԱՆՈՒԻԹԸ՝ ՓՈՂՈՑԻ ՎՐԱՑ)
Métro: Sentier **Tél. Central 01 - 90**
ՃՈԽ ՄԹԵՐՔ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՈՒԼՊԱՆԵՐՈՒ
Այցելեցէք անգամ մը՝ տեսնելու եւ բաղդատելու մեր գիները։

Chartron et Poulin
106, Bld. National, Marseille
Ակօսաւոր թիանագ (tôle ondulée), վանդակորմի երկաթեայ ցիցեր, ջուրի ընդունարան, երկաթեայ դուռներ եւ վանդակորմներ։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ
ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. **ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ**
Նախկին բժշկապետ Մերսինի Ֆրանս. հիւանդանոցներու
Պատուոյ մէտալլ Փարիս. Առողջապահ. Նախարարութենէն
85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)
Métro BELLEVILLE կամ COURONNE **Tél. MENIL. 45—43**
Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միայն ամաղդոս ժամէ) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։
Շոն կը կատարուին՝ Ֆ. ճառագայթներով ամէն կերպ բննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ունկնկէնեան դարմանում (radiothérapie profonde), նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։
Թոքախտաւորներու համար **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կամ խարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։
Ջղային եւ հոգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնեցնական ծելադրական եւ ֆրէյեանական մեթոտներ։
Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս նաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար։
Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։
Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն։
Աւտոմեսարութիւարանը կը ղեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ աւտոմեսարոյժի մը կողմէ։ Ամենալաւն պայմաններ ակումբներու, խնամքի եւ ոսկի կազմածներու, (քուրսն եւլլն.) շինութեան համար։

E. TER-MINASSIAN
Export und import, Komissionen und Vertretungen
ցանկն կ'առնէ կատարել գերմանիոյ մէջ վաճառքը հիւմ նիւթերու (չոր պտուղ, ադիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու։
կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց։
Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

ԿԱՐԵՒՈՐ

Ծանօթ Օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել *Յառաջի* վարչութեան։

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻ

— Կարինի Կան գիւղացի Վաղարշակ եւ Վարդէս Թարգմանեան, քոյրը՝ Տիգրանուհի, մայրը՝ Աննա, Հայրը՝ Յովհաննէս կը փնտռեն իրենց քոյրը Ֆլօրիցայ, որ անհետացած է, 1915ին տարագրութեան ատենները, 12 տարեկան հասակին մէջ, Բաքուի շրջանի Պըշըխ գիւղին մէջ։ Իր մասին ստոյգ լուր տուողին հազար ֆրանք նուէր։ Իմացնել V. Tarkhanian, Camp Victor Hugo, Marseille։

Կը խնդրուի արտասահմանեան թերթերէն արտատպել։

— Խարբերդի Քերովբէ գիւղացի Աւագ Շապոյեան, հօր անուն Յովսէփ, մօր անուն՝ Թաւիվանա, փնտռէ իր մօրեղբայրը Սարգիս Տէրեան, հօր անուն՝ Մարգար, անուն՝ Մարիամ, որ 1925ին զտնուէր Գանատա եւ կը թղթակցէր իր հասցէն իմացնել Ամերիկայի Սատուրեանի, 66 P. O. Box, Syrie։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (25)

ԱՀԱԲԵԿԻԶԻ ՄԸ ՅՈՒՇԵՐԸ

Ա. ԳԼՈՒԽ

—·—

ՊԼԵՀՎԷԻ ՄԱՀԱՓՈՐՁԸ

Կիսովին զոց իր աչքերուն փայլը պղտորեր էր։ Փորին մօտ, մարմնին վրայ արեան գիծ մը, որ տարածուելով ոտքերուն տակ կազմեր էր կարմիր լիճ մը։ Մոռցայ Սպոնովի վրայ եւ աչքերս երկար յառեցի իրեն։ Ճանկարծ մտածեցի թէ մեռած է։ Նոյն պահուն ետեւէս լսեցի ձայն մը։

— Հապա նախարա՞րը։

Կ'ըսէին թէ նախարարը անցաւ գընաց։

Այն ատեն եզրակացուցի, որ Պլեհվէ ողջ է եւ Սպոնով սպաննուած։

Մինչ հակած կը մնայի Սպոնովի վրայ, երբ ինծի մօտեցաւ ոստիկանական սպայ մը, բոլորովին ժպտունած, կզակը դողդղուն։

Ինչպէս եաքէն իմացայ, Պերեպելիցին էր։ Լաւ կը ճանչնար զիս, անօբէնն եղած ըլլալով այն բանտին, ուր ես եղած էի անգամ մը։ Այդ պահուն մէկէն ի մէկ չճանչցանք զիրար, բաներեւութաբար։

Դողդղալին չարժելով իր ձեռքերը ձեռնոցներով, ինքնակորոյս, ըսաւ ինծի ամապարանքով։

— Հեռացէք, պարոն, հեռացէք։

Ես դարձայ, եւ ուղղուեցայ, սալայատակին մէկ ծերեքէն, դէպի Վարչական կայարանը։

Հեռացած ատենս, չտեսայ որ Սպոնովէն քանի մը քայլ անդին, նախարարական խորտակուած կառքին բեկորներուն մէջեւ, փռուած էր Պլեհվէի մարմինը, բզիկ բզիկ։

Դիմացէս կուգար բազմութիւն մը, որ կը հանէր Օբվոռնոյի Ջրանցքին կողմէն, — բազմութիւն մը որմնադիրներու, կղմինարի փոշիով ծածկուած կրծկալները իրենց վրայ։ Այս մարդիկը ազատակներ կ'արձակէին։ Իսկ ուրիշներ կը վազէին մայթերուն վրայէն։ Անցայ այս ամբոխին մէջէն։ Մէկ բան միայն կը մտածէի։

— Պլեհվէ ողջ է եւ Սպոնով մեռած։

Երկար ատեն, երկար ատեն թափառեցայ քաղաքին մէջ, մինչեւ որ մեքենաբար հասայ Արհեստագիտական Կամճառին առջեւ։ Դուլերով այնտեղ էր տակաւին։ Ինծի կը սպասէր։ Նստայ իր կառքը։ Ինծի դարձաւ։

— Ի՞նչ եղաւ։

— Պլեհվէ ողջ կը մնայ։

— Հապա Սպոնո՞վը։

— Մեռած։

Դուլերովի աչքերը դարձան տարօրինակ ձեւով մը։ Եւ յանկարծ դող մը բռնեց իր երեսը։ Բան մը չըսաւ։ Քանի մը վայրկեան յետոյ, դարձաւ ինծի։

— Հիմա ի՞նչ պիտի ընենք։

— Ժամը 4ին պիտի վերադառնանք այնտեղ։

Գլխով այո ըսաւ։

Շարունակեցի։

— Ժամը 3ին ձեզի պիտի տամ ռումբ մը։ Ձիերդ 3ին գտնուեցէք Արհեստագիտական կամճաւին առջեւ։

Ցետոյ բաժնուեցայ իրմէ եւ գացի Եուսուպովի պարտէզը, ուր, ձախողութեան պարագային, հաւաքուած պիտի ըլլային ողջ մնացած ռմբաձիգները։

Կը կարծէի թէ ամէնքն ալ ձերբակալուած չեն, թէ իրենց ռումբերը կարելի է գործածել տակաւին։ Կ'ուզէի նոր մահափորձ մը կատարել Պլեհվէի վրայ, երբ Պեռերհոֆէն վերադառնար արուարձանի իր բնակարանը։ Գիտէի որ ցարին քովէն ընդհանրապէս կը վերադառնար ժամը 3—4ի առեւնները։ Այս անգամ ռմբաձիգները պիտի ըլլային Դուլերով, ես եւ այն ընկերները, որոնք ողջ էին եւ ազատ։

Մարդ չգտայ Եուսուպովի պարտէզին մէջ։

VII

Կալիայեւ կը քալէր Սպոնովի եաեւէն, միշտ պահելով հեռաւորութիւնը, որ ճշտուած էր, 40 քայլ։ Երբ Սպոնով հասաւ Օբվոռնոյի Ջրանցքի կամուրջին, Կալիայեւ դիտեց որ յանկարծ փութացուց քայլերը։ Հասկցաւ որ Սպոնով նշմարած էր նախարարին կառքը։ Երբ Պլեհվէ հասաւ Սպոնովի մօտ, Կալիայեւ կամուրջին վրայ էր արդէն։ Ակռից ականատես եղաւ պայթումին։ Տեսաւ որ օդը ելաւ նախարարին կառքը։ Կանգ առաւ անորոշութեան մէջ։ Պլեհվէ սպաննուեցա՞ւ։ Չէր գիտեր։ Պէ՞տք էր թէ ոչ նետել երկրորդ ռումբը։ Երբ այսպէս կեցած էր կամուրջին վրայ, արիւնաթաթախ ձիեր, կառքի անիւներու կտորուանքները իրենց եաեւէն, սրարշաւ անցան իր առջեւէն։ Ամէն կողմէ մարդիկ կը վազէին։ Տեսնելով որ կառքէն հետք չէ մնացած, բայց միայն անիւներ, Կալիայեւ հասկցաւ որ Պլեհվէ սպաննուած է։ Այն ատեն դարձաւ գնաց Վարչական կայարանին կողմը եւ յամրաքար ուղղուեցաւ Սիկորսկիի գտնուած վայրը։ Ճամբան, կառապան մը կեցուց զինք։

— Ի՞նչ պատահեցաւ այն կողմը։

— Ի՞նչ գիտնամ։

— Ի՞նչպէս, չե՞ս գիտեր։

— Ի՞նչպէս գիտնայի։ Կ'ըսեն թէ Պնդանօթ մը կը փոխադրէին, պայթեր է։

Կալիայեւ իր ռումբը խեղդեց լճակին մէջ եւ, ինչպէս որոշուած էր, կէսօրուան չոգեկառքով Պեռերսբուրգն հեռացաւ գնաց Կիեւ։

Ն. պայթումը լսեց եաեւի կողմէն։ Ապակիի կտորուանքներ ինկան դլխուն։ Համոզուեցաւ յետոյ թէ Պլեհվէ չի վերադառնար եւ, ինք ալ ջուրը նետեց ռումբը եւ հեռացաւ Պետերբուրգէն։

Սիկորսկի, ինչպէս կը սպասէր, չկրցաւ լաւ դուրս գալ։ Փոխադրեցին Պետրովսկի պարտէզին մօտէն ապրող թիավարի նաւ մը վարձելու եւ գնդապետ Նեւայի գետաբերանը, վարժարանին մօտ ուր ելաւ ցամաք մը, թոյլ տալով որ նաւավարը գնայ։ Ինք անցնէ Նեւային։ Եւ նաւավարին աչքերուն տակ, յաջորդական քանի մը մեթր հեռու, ջուրը նետեց իր ռումբը։ Նաւավարը, որ անհամբեր հարցուց թէ ինչ էր նետածը։ Ինք պատասխան, Սիկորսկի կ'երկարէ պատասխան, Սիկորսկի կ'երկարէ բուրլի։ Այն ատեն նաւավարը եւս կ'առաջնորդէ պահականոց։ Այն ատեն չյաջողեցան գտնել Սիկորսկիի ռումբը, եւ Պլեհվէի սպանութեան մէջ անոր մասնակցութեան մասին բնաւ վկայութիւն չունեցան, մինչեւ որ մը,— արդէն աշուն էր,— կոլորնիկ ձկնորսները իրենց ուռկանին մէջ գան զան եւ տարին Բալտեան ծարանը։

(Շարունակելի)

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

(ԵՐԹԵԼԻԿ Հ ՄԵՏՐՈ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ՇԱԲԱԹ 29 ՅՈՒԼԻՍ 1933

29 Juillet 1933

ՅԱՐԻ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 2251

ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ՍԹԱՓՈ՞Ւ Մ...

Վերջերս ուշագրաւ ճառ մը խօսեցաւ Պ. Ա. Խանջեան, Համաստանի կուսակցական — իրական — վարիչը, ուսուցիչներու համագումարին մէջ։

Թերթերը հրատարակեցին այդ ճառին ամփոփումը։ Բայց, անհրաժեշտ է աչքի առջեւ ունենալ անոր բնագիրը, ամբողջական գաղափար կազմելու համար։

Հակառակ իր ակներեւ հակասութեանց, խորապէս գնահատելի է այդ բանախօսութեան ոգին։

Գնահատելի մանաւանդ անոր համար որ, Հայաստանի կեդրոնական կոմիտէին քարտուղարը անգամ մըն ալ եւ աւելի ուժգնօրէն կը ծառանայ «մեծպետական» յաւակնութեանց դէմ։

— «Մենք պայքարում ենք մեծապետական շովինիզմի դէմ, որ ձգտում է նսեմացնել փոքր ժողովուրդների կուլտուրական զարգացման, ազգային ձեւով զարգացման վճռական նշանակութիւնը, որ վերից վար, արհամարհաճիով է նայում փոքր ժողովուրդների կուլտուրական շինարարութեան խնդիրների վրայ, որ, ուրիշ խօսքով, արտայայտելով նախկին իշխող ազգութեան տիրող դասակարգերի խոչերն ու ձգտումները, աշխատում է փաստօրէն պահել եւ ամրացնել այն անհաւասարութիւնը որ մինչեւ յեղափոխութիւնը տիրում էր իշխող ազգութեան եւ ճնշուած ազգութիւնների միջեւ»։

Այս երկարապատում նախադասութեամբ եւ յաջորդ խօսքերով Պ. Խանջեան կը մատնանշէ վտանգ մը որ իրական է, որ կը տեւէ տակաւին եւ որուն դէմ անհրաժեշտ է կենալ արթուն եւ զգօն։

— «Մենք, ընկերներ, աւելի բարձր զգաստութեամբ (արթնութեամբ) պէտք է շարունակենք պայքարը մեծապետական շովինիզմի արտայայտութիւնների դէմ, պէտք է աչալուրջ հսկենք, որպէսզի մեծապետական շովինիզմի «հերոսները» չկարողանան ազդեցութիւն ունենալ մեր կուլտուրական շինարարութեան որ եւ է բնագաւառում»։

Ճառախօսը, այս առթիւ, կը յիշէ փաստեր, որոնք թէեւ ծիծաղելի են, բայց ամբողջական գաղափար չեն տար բուն վտանգի մասին։

Օրինակ, երբ Պետական Հրատարակչականը տպեր է Դուրեանի գործերը, գանուեր են մարդիկ, «նոյն իսկ ... կոմունիստներ որոնք փորձ արին սուինով դիմաւորել այդ գործը»։

Տակաւին քանի մը տարի առաջ, մարդիկ — այսինքն կոմունիստներ — տգիտօրէն, անպատասխանատուօրէն կը ծաղրէին անցեալ մըշակոյթի ա՛ր եւ է ժառանգութիւն եւ հաստատքննական տեսանկիւնի առջեւ կը քաշէին վաստակաւոր բանասէրներ եւ լեզուագէտներ։

Այսօր պէտք է մխիթարուիլ որ, Ստալինի հայ լիազօրը հրապարակաւ ճառ կը խօսի անցեալ մշակոյթի ժառանգութեան վրայ, կը չեշտէ անոր ուսումնասիրութեան արժէքը, «մարքս – լէնինեան գնահատման» ենթարկելու պայմանով։

Պ. Խանջեան կը խոստովանի որ, ժամանակ մը աւելորդ է համարուած «մեր անցեալի, մեր պատմութեան ուսումնասիրութիւնը»։ Նոյն իսկ, դպրոցական ծրագիրներէն դուրս են ձգած «մեր անցեալի, մեր ժողովրդի պատմութեան դասաւանդութիւնը»։

Այս կոպիտ սխալը դարմանուած է այս տարի մխայն։

— «Մենք ուղղում ենք այդ սխալը, մենք առաջարկեցինք Լուսժողկոմատին այս իսկ ուսումնական տարուանից մտցնել Հայոց պատմութիւնը՝ մարքս - լենինեան լուսաբանութեամբ, որպէս դպրոցների դասաւանդման կարեւոր առարկաներից մէկը»։

Ուրեմն, տարիներով մեծապետական խմաստակութեանց սպասաւորելէ յետոյ, Հայաստանի վարիչները նոր են արթնցած։ Այսինքն, մեծապետական վտանգը այնքան սպառնալից համամատութիւններ առած է որ, այժմ ինքնապաշտպանութեան լաստեր կը փնտռեն։

Ոչի՛նչ։ Գոհ ըլլանք որ աւելի չէ ուշացած սթափումը։ Ու մանաւանդ մաղթենք որ վազը, ուրիչ Խանջեան մը չքանդէ հաստատուած բարեփոխումը, միշտ խօսելով յանուն Լէնինի եւ Ստալինի։

Իր ամէն մէկ խօսքն արտասանած առեն, Պ. Խանջեան վկայ կը կանչէ Ստալինը։

Դժբախտաբար, թէ Լէնինի եւ թէ Ստալինի պատգամներուն մեկնութիւնը չատ կը նմանի Գուրանի մեկնութեան։

Կ'ուզենք հաւատալ թէ Հայաստանի կեդր. Կոմիտէին քարտուղարը բոլորէն աւելի լաւ սերտած, խւրացուցած եւ մարսած է իր վարպետին մխքերը, երբ այնքան համարձակօրէն կը ձաղկէ ոչ միայն «մեծապետական շովինիզմը», այլ եւ «կեղծ ինտերնացիոնալիզմ»ը։

Այս երկու հիմնական չարիքներուն դէմ չէ՞ որ ուղղուած է Դաշնակցութեան ալ կրակը, տարիներէ ի վեր։ Եւ մանաւանդ այսօր։

«Կեղծ ինտերնացիոնալիզմ»ի զինուորեալները չէ՞ն որ, անտեսելին նոյն իսկ Լէնինի խորհուրդները, գիւղատնտեսական Հայաստանը ձեւելով անծայրածիր Թուսաստանի վրայ։

Անոնք չէ՞ն որ ռուսական կարմիր զօտին վաթթեցին հայ չինականին ոչ թէ մէջքին, այլ վզին, երկիրը վերածելով մարդասպի մը։

Լաւ կ'ըլլար որ Խանջեանները աւելի սաստկացնէին իրենց կռիւը այս ներքին ճակատին դէմ,— հանդիստ ձգելով դաղութները։

«Կեղծ ինտերնացիոնալիզմ»ն է բուն թշնամին, կարմիր շապիկով եւ մեծապետական «փափախ»ով։

Կը խօսինք տակաւին, միեւնոյն առեն վերլուծելով Պ. Խանջեանի ճառին երկրորդ մասը։

Շ.

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

Տարօրինակ դէպք մը Իտալի սահմանամիւ վրայ

1300 ՉԻՆԵԱԼ ԱՍՈՐԻՆԵՐ ՍՈՒՐԻԱ ԿՆԱՆՁՆԻ

ՖՐԱՆՍԱՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՄԵՐԺԵՆ,
ԻՐԱՒՑԻՆԵՐԸ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԵՆ ՁԱՆՁՆԵԼ ՉԻՆՔԵՐԸ

Պաղտատէն կը հեռագրեն « Թայմզ »ի, յուլիս 26 թուականով.—

Արտակարգ վիճակ մը յառաջ եկած է Իրաքի հիւսիսային սահմանագլուխին վրայ։ Մէկ շաբաթ առաջ, 1300 սպառազէն Ասորիներ ձգեցին իրենց բնակած լեռները եւ Տիգրիսը անցնելով Ֆէյշ Խապուրէն մտան սուրիական հողը, հոն հաստատուելու համար։ Ասոնք հասան անակնկալ կերպով եւ առանց կատարելու սահմանային սովորական դործողութիւնները, այնպէս որ Ֆրանսացիները թույլ չտուին աւելի յառաջանալ եւ պահանջեցին իրենց երկիրը դառնալ։

Երբ Ասորիները փորձեցին վերադառնալ, տեսան որ իրաքեան զօրքեր բռնած են Տիգրիսի իրաքեան ափը։ Իրաքցիները պահանջեցին զէնքերը յանձնել, որպէսզի կարենան վերադառնալ։ Ասորիները մերժեցին, յայտարարելով որ եթէ զինաթափ ըլլան, խաղալիք պիտի դառնան դրացի Քիւրտերուն որոնց հետ պայքար ունին դարերէ ի վեր։ Միեւնոյն առեն օդնական ուժ կը ղրկուի իրաքեան զօրամասին որ բռնած է դեպի ռազմագիտական դիրքերը։ Ասորիները նստած են դեպի միւս ափը։ Զանգեր կ'ըլլան Պաղտատի անգլիական դեսպանատան միջամտութեամբ խաղաղօրէն կարգադրելու այս փափուկ խնդիրը։ Ասորիները կ'ըսեն թէ իրենց վիճակը յուսահատական է, որովհետեւ չեն կրնար իրենց կիներուն եւ ընտանիքներուն քով դառնալ, մինչեւ որ չյանձնեն իրենց հրացանները։ իսկ առանց զէնքի կը վախնան որ արագօրէն բնաջնջուին իրենց դարաւոր թշնամիներուն կողմէ։

Լոնտոնի Խորհրդաժողովին փակումը

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՃԱՌԵՐ, ԱՊԱՑՈՒՑԱՆԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԺՈՂՈՎԻՆ ՍՆԱՆԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպէս գրած էինք, յուլիս 27ին անորոշ ժամանակով յետաձգուեցաւ համաշխարհային տնտեսական խորհրդաժողովը, որ բացուած էր Լոնտոնի մէջ, անցեալ յունիս 12ին։

Փակման արարողութիւնը կատարուեցաւ ճառերու տեղատարափով մը,— 15 հատ։

Առաուան ժամը 10ին Պ. Մաքտոնըլտ իբրեւ նախագահ բացաւ նիստը, յայտարարելով թէ ժողովը պէտք է վերջնական մինչեւ 5·30։ Ժամանակ չտհալու համար, առաջարկեց որ անգլերէն եւ ֆրանսերէն ճառերը չթարգմանուին, քանի որ յաջորդ օրը թարգմանութիւնները պիտի երեւան խորհրդաժողովի պաշտօնաթերթին մէջ։

Յետոյ կարդով խօսք առին գլխաւոր պատուիրակները։ Ամերիկեան պատուիրակը յայտարարեց թէ ճիշդ է որ մեծ բաներ չեղան, բայց գետինը հարթուեցաւ։ « Այժմ գիտենք աշխարհի անտեսական եւ ընկերային վիճակը »։ Անգլիոյ պատուիրակը, Պ. Զեմպըլէն խոստովանեցաւ թէ մեծապէս յուսախար եղան որ խորհրդաժողովը այսքան քիչ արդիւնք տուաւ։ « Կը յուսայինք, օրինակ, թէ ժողովը պիտի կրնար ձեւակերպել միջազգային գործողութեան մը սկզբունքները, դիներու բարձրացման համար։ Դժբախտաբար հանգամանքները թոյլ չտուին ուրիչ բան ընել եթէ ոչ մակերեսէն քննել այս կենսական խնդիրները։ Բայց, աւելորդ է մեղադրանքներ տեղացնել։ Խոստովանինք թէ հանգամանքները աւելի զօրաւոր եղան քան մեր ուժը եւ պէտք է սպասենք աւելի նպաստաւոր ժամանակներու, վերսկսելու համար աշխատանքները։

Իտալիոյ պատուիրակը (եմմատական նախարար, ինչպէս միւս երկուքը), չեշտեց թէ իր երկիրը ամուր կառչած է ոսկեվճարի դրութիւն։ « Մեր աշխատանքինզլխաւոր դժուարութիւնը երեւան եկաւ դրամական հարցին մէջ։ Արդ, ազգերու կեանքին մէջ, որ եւ է դրական գործունէութիւն անջատօրէն չի բանիր։ Միջազգային յարաբերութիւնները հիմէն վերի վայր կը շրջուին, երբ կարելի չէ արժէքները հաշուել հաստատուն դրամով մը։ Մենք չենք հաւատար առաձգական դրամի մը, ոչ ալ կառավարութեանց կամքով ղեկավարուած դրամական դրութեան մը»։

Նոյն տեսակէտները պաշտպանեց Պելժիոյ ներկայացուցիչը։ Գերմանական պատուիրակը ողբաց.— «Խորհրդաժողովը ձախողեցաւ. ան որ եւ է համաձայնութեան չյանգեցաւ։ Այսօր կարծիքները աւելի բաժնուած են քան առաջ»։ Խորհրդային պատուիրակը կոպտօրէն քննադատեց խորհրդաժողովը, անոր աշխատանքները հաւասարեցնելով զերոյի։ Այս առթիւ, դատապարտելով դրամատիրական կարգերը, վախ յայտնեց որ տնտեսական ազգայնականութիւնը նոր պատերազմի մը յանգի։ Փոքր համաձայնութեան ներկայացուցիչը յայտնելով իրենց կրած յուսախաբութիւնը, չեշտեց արեւելեան եւրոպայի պետութեան աւելի սերտ դործակցութեան անհրաժեշտութիւնը։

Վերջին երկար ճառը խօսեցաւ Պ. Ժորժ Պոնէ, Ֆրանսայի եմմատական նախարարը։ Միջանկեալ կարդացուեցաւ Պ. Ռուզվէլթի մէկ դիրը՝ ուղղուած Պ. Մաքտոնըլտի։ Մ. Նահանգներու նախագահը արգարացնելով իրենց անտեսական քաղաքականութիւնը, ձախողած չի նկատեր խորհրդաժողովը եւ յոյս կը յայտնէ թէ յաւելիկային կարելի պիտի ըլլայ դործնական արդիւնքներու յանդիլ։

Ֆրանսայի ներկայացուցիչը իր ճառին մէջ վեր հանելով խորհրդաժողովին բարոյական ազդեցութիւնը եւ 64 ազգերու անկեղծ ճիդերը, խոստովանեցաւ թէ ժողովը չկրցաւ լուծել հիմնական խնդիրը,— դրամներու ամրացումը։ Այս առթիւ, կրկին չեշտեց ոսկեվճարի հաւասարիմ պետութեանց քաղաքականութեան բարիքները եւ յոյս յայտնեց թէ շատ չանցած միւսներն ալ պիտի յանդին այս եզրակացութեան։

«Հուսկ բանք»ը խօսեցաւ Պ. Մաքտոնըլտ, որ անգամ մըն ալ չեշտեց թէ խորհրդաժողովը վերջնականապէս չի փակուիր, այլ պարզապէս կը յետաձգէ իր աշխատանքները։ « Ժողովը կը յետաձգենք ոչ թէ անոր համար որ յաջթուած կամ վհատած ենք, այլ որովհետեւ յանձնախումբերը աւելի երկար ժամանակի պէտք ունին, իրենց խորհրդակցութիւնները շարունակելու եւ եզրակացութիւնները խորացնելու համար »։

Յետոյ ձեռամբարձ քուէարկութեամբ ընդունուեցաւ տեղեկագիրը եւ բանաձեւ մը որ դիւանին իրաւասութիւն կուտայ խորհրդաժողովը նորէն հրաւիրելու, երբ որ յարմար դատէ։

Այնուհետեւ տեղի ունեցան փոխադարձ շնորհաւորութիւններ։ Մասնաւորապէս շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ Պ. Մաքտոնըլտի, որ այնքան համբերութեամբ կատարեց նախագահի պաշտօնը։ Շնորհակալութիւն յայտնուեցաւ նաեւ Լոնտոնի Լորտ քաղաքապետին, որ 200,000 ֆրանքի հացկերոյթ մը սարքած էր 850 հիւրերու համար...

Ժողովը փակուեցաւ իրիկուան ժամը 4·37ին։

Բորոտներու ապաստարանը Ռումանիոյ մէջ

ԱԹԵՆՔԻ ՄԷՋ ԱԼ ԾՈՄ ԿԸ ՊԱՀԵՆ

Պուքրէշէն կը հեռագրեն.— *երեքշաբթի օր ըմբոստութիւն մը ծագեցաւ Իսակչէայի ուրկանոցին մէջ։ Բորոտները գրաւեցին ամէն բան եւ գերի վարեցին բժիշկները, հիւանդապահներն ու պահակները։ Ըմբոստութեան պատճառը կը համարուի ամենօրեայ հացաբաժնի անբաւականութիւնը։ Պաշտօնեաները բանտարկելէ յետոյ, բորոտները ժողով գումարեցին եւ որոշեցին քանի բորոտներէ կազմուած պատուիրակութիւն մը ղրկել կառավարութեան, ընկերակցութեամբ բժշկապետին, արդարութիւն պահանջելու համար։ Բորոտներուն երեւումը քաղաքին մէջ՝ աննկարագրելի խուճապի մատնեց ժողովուրդը։ Ամէն մարդ կը փախչէր կարասանին առջեւէն։ Միեւնոյն առեն բորոտները կը պոռային եւ կը սպառնային, ինչ որ կը սաստկացնէր խուճապը։*

Ոստիկանները հազիւ կրցան ազատել բժշկապետը եւ ձերբակալել բորոտները, որովհետեւ մարդ չէր համարձակեր դպչիլ։ Վերջապէս կարելի եղաւ վերահաստատել խաղաղութիւնը։

Իսկ Աթէնքէն հասած հեռագիր մը կ'ըսէ.— Զորս օրէ ի վեր Աթէնքի պատպարանին բորոտները ծոմ հռչակած են, պահանջելով դեղ մը որ իբրեւ թէ կը զլացուի։ Հաստատութեան վարչութիւնը չուզեր տրամադրել այդ դեղը, վստահութիւն չունենալով անոր օգտակարութեան մասին։

Թուրիոյ կրթ. գործավարը պիտի խնդրուէր

Պոլսէն կը հեռագրեն թէ Րէչիտ Կալիպ պէյ, կրթական գործավարը, մաղմնոց որ խնդրուէր չորեքշաբթի օր, երբ կը լրացած Մոտաֆի բացերը, իր երեք զաւակներուն եւ երեք եղբօրորդիներուն հետ։ Նաւակը չրջեցաւ և գործավարը ջուրին մէջ մնաց տասը վայրկեան, վեց մանուկներուն հետ որոնք բոլորն ալ իրեն կառչած էին։ Կարելի եղաւ ազատել ճիշդ այն պահուն երբ ուշաթափ եղած էր եւ պիտի ընկղմէր։

Ազգային վերակազմութեան պայքարը Մ. Նահանգներուն մէջ

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԻՒՆԸ ԿԸ ՆՈՒԱՃԻ

Ճառաջիկայ չաբաթներու ընթացքին բանուորներ դուռնէ դուռ պիտի պտտին, առաջարկելով ընդունիլ նախագահական ծրագիրը՝ ազգային վերակազմութեան մասին (յաւելում աշխատավարձի եւ կրճատում աշխատանքի ժամերու)։ Այս բանուորներուն համար պատրաստուած են կապոյտ արծիւներ՝ իբրեւ խորհրդանշան։ Աւելի քան 13,000 հայրենասիրական կազմակերպութիւններ պիտի մասնակցին պայքարին։ Ամէն նահանգի մէջ կառավարիչը նախագահ մը պիտի նշանակէ, այդ կազմակերպութիւնները վարելու համար։ Գործազուրկ մարմիններ պիտի կազմուին ամէն քաղաքի մէջ, նախագահութեամբ « զօրավար »ի մը, եւ աշակցութեամբ կին – զօրավարի մը եւ երեք գնդապետներու։ Առանց մէկուն պաշտօնը պիտի ըլլայ նշանակել պայքարի գործիչները, եւ գործազուրկները արձանագրելով, դասաւորել համաձայն իրենց ընդունակութեանց։ Ուրիշ գնդապետ մը պիտի զբաղի յայտարարութիւններով եւ երրորդ մը ճառախօսներ պիտի ճարէ։ Բազմաթիւ հաղարապետներ եւ հարիւրապետներ պիտի լրացնեն ազգային վերակազմութեան բանակին չարքերը։

*** Առեւտրական նախարարութիւնը կը ծանուցանէ թէ մօտ երկու միլիոն գործազուրկներ գործ գտած են ապրիլ 1էն ի վեր եւ թէ գործարաններու արտադրութիւնը աւելցած է հարիւրին 45 համեմատութեամբ։ Աչխատանքի դաշնակցութիւնը հաղիւ մէկուկէս միլիոն կը հաշուէ գործ գտած բանուորներուն թիւը։*

*** Ճառաջիկայ չաբթու կարեւոր խորհրդակցութիւն մը պիտի կատարուի, մէկ միլիառ տոլարի փոխառութիւն մը կնքելու համար։*

«Դաւաճանական արարքներ» Թուրիոյ դէմ

ԹՈՒՐՔ ԹԵՐԹԵՐԸ ՆՈՐԷՆ ՍՈՒՏ ԻՐԱՒ ԻՐԱՐ ԿԸ ԽԱՌՆԵՆ ՔՐՏԱԿԱՆ ՇԱՐԺՄԱՆ ԱՌԹԻԻ

«Միլլիէթ» կը գրէ, «Պատռուած վարագոյրներ» խորագրին տակ (24 յուլիս).

— *Տակաւ առ տակաւ երեւան կը հանուի ներքին կողմը այն սոսկին անձերուն որոնք Թրքական հողերուն դաւաճանելէ վերջ փախչելով, մեր սահմաններէն դուրս Հոյպուն – Դաշնակ, Խիլաֆէթ, Տէմօքրաթ, Սալահիւյէ եւ ուրիշ հարիւրաւոր անուններու տակ խումբեր կազմած եւ սահմաններուն վրայ իրենք իրենց վիճակին ապրող հարիւրաւոր գիւղերը եւ գիւղացիները «փէրիչան» ըրած են։ Անոնք որ առեն մը Քիւրտերը զառելով, զանոնք մերթ Հայ, մերթ Պարսիկ եւ մերթ ալ նեստորական ըրած են, հիմա զարձեալ իրենց լեզուով ու դրչով կը թուէն անոնց Թուրք ըլլալը եւ Թուրքերու դէմ գործած արարքները։ Այս գործին մասին զրուած հազարաւոր գիրքերն ու գրութիւնները թուէն իսկ երկար կ'ըլլայ։ Վերջերս, Սուրիոյ մէջ Մէսուտ Ֆանի ստորագրութեամբ հրատարակուած է գիրք մը որ կը յայտնէ թէ Քիւրտերը հարազատ Թուրք են։ Սուրիական թերթերը երկարօրէն կը խօսին այս գիրքին մասին։ Հալէպի մէջ հրատարակուող Թուրք թերթ մը թարգմանած է այս գիրքին մէկ երկու էջերը զոր կ'արտատպենք հոս ամփոփ կերպով, առանց անոնց վրայ բան մը աւելցնելու։*

Արարատի ազատամարտութեան միջոցին, կրակը հրահրելու համար անգլ. գործակալներու կողմէ թափուած ջանքերը միշտ խնդրոյ առարկայ կ'ըլլային։ Արդարեւ, այս գործակալները քիւրտեւհայ քաղաքական մերձեցման մը դրդիչները եղած են էին։ Անգլիացի հարիւրապետ Մօտ Ֆօլտ, այդ նպատակով Պաղտատի մէջ այս երկու ազգերուն պատկանող կարգ մը անձեր հաւաքելով, կարճ վիճաբանութենէ մը վերջ որոշած էին կազմել քիւրտեւհայ միութիւն մը, Հոյպուն, այսինքն Անկախութեան անունին տակ։ Այս միութիւնը պիտի պատրաստէր քրտական չարժումը եւ ազգային դոյն մը պիտի տար անոր, եւ

(Լուրերու շարունակութիւնը կարդալ Դ. էջ)

«ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — ՆՈԵՄԲԵՐ»

(Տարեգիրք, 1932 երեւան)

Ա.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Անտեսելի տանջանք է Հայաստանից եկած գրքերի ու թերթերի ընթերցումը.— Գրեթէ միշտ թափթփած, վնթի տպագրութիւն, գորշ ու անպէտ թուղթ, չինաբարբառ հայերէն: Մըկանների ու մտքի արտակարգ լարում է հարկաւոր կարդալու եւ մի բան հասկնալու համար:

Այս տեսակէտից «Հոկտեմբեր — Նոյեմբեր» տարեգիրքը հաճելի բացառութիւն է կազմում. թուղթը թղթի նման, տպագրութիւնը համեմատաբար մաքուր, պատկերները կարելի է որոշել երբեմն շատ յստակ: Մի խօսքով, կարծես երեւանում տպուած չլինի: Աւելի քան 650 լայնանիստ էջերը կարելի է թերթել ու հաճոյքով աչքէ անցընել:

Տարեգիրքի խմբագիրները՝ Ե. Զաբլենց, Ակսէլ Բակունց եւ Ե. Զուբար, ունենալով իրենց տրամադրութեան տակ նիւթական առատ միջոցներ, բազմաթիւ աշխատակիցներ եւ Պետհրատի մեքենայական կազմը, կանգ չեն խնայել Տարեգրքի արտաքինն ու ներքինը ճոխ դուրս բերելու համար: Եւ Հայաստանի պայմաններում այդ նրանց յաջողուել է. Տարեգիրքը կարելի է ցոյց տալ Եւրոպացուն էլ եւ չամաչել:

Արտաքինը, ինչպէս ասացինք, համեմատաբար լաւ թուղթ, մաքուր տպագրութիւն, ճաշակաւոր զարդանկարում կոմոյեանի պէս ընտրուալի նկարչի կողմից, բազմաթիւ նկարներ, կոմունիստական Ողիմպոսի մեծաւորների, հէնքերի, մտքի եւ բազուկի աշխատաւորների, երեւանի գունաւոր յատակագիծը եւն.:

Ներքինը՝ նիւթերի առատութիւն, պէսպիսութիւն եւ որոշ խնամք բնագրութեան մէջ:

Եւ ինչ որ արժանի է առանձին ուշադրութեան, համարեա բոլոր յօդուածները գրուած են համեմատաբար մաքուր հայերէնով, մի բան որ անսովոր երեւոյթ է խորհրդային աշխարհում, ուր սկզբի օրերից հէնց հայերենի տեղ գրաւել է չինմաչինան բարբառը:

Պէտք է ասել, որ սա միայն Տարեգրքին յատուկ չէ. այլ եւս ընդհանուր երեւոյթ է Հայաստանի գրողների համար — լաւ հայերէնով գրելու ձիգը: Պարզ երեւում է, որ մարդիկ սովորում են հայերէն, սկսել են հետեւել դասական հեղինակների լեզուին ու ոճին, զիմում են հայերէն բառարանին: Հայոց գրականութեան համար, ի հարկէ, սա մխիթարական երեւոյթ է: Այսօր միայն լեզուն, արտաքին ձեւը կ'ընդօրինակեն «ձեւով ազգային, բովանդակութեամբ միջազգային» գրականութիւն մշակելու համար, վաղը ուղեն — չուղեն խորքից էլ կ'օգտուեն՝ բովանդակութեամբ էլ ազգային մշակոյթ ստեղծելու համար: Կեանքի տրամաբանութիւնը կարելի չէ անվերջ խախտել:

Տարեգրքում նկատելի է մի ուրիշ պարագայ, մանաւանդ, գրական բաժնում, որ նոյնպէս վերջերս ընդհանուր երեւոյթի տպաւորութիւն է թողնում եւ կարծես որոշ վերադարձ է յատկանշում դէպի 1927ից առաջ տիրող մթնոլորտը եւ կարծես որոշ վերադարձ է յատկանշում դէպի 1927ից առաջ տիրող մթնոլորտը: Իշխողն, ի հարկէ, դարձեալ «ընկերային ապստրանքն» է, այսինքն՝ պատուէրով գրելու դէպքերը, բայց, կարծես, հեղինակներին տրուել է արտայայտութեան որոշ ազատութիւն: Տարեգրքում զետեղուած են նիւթեր, որոնց համար դեռ երկմարդկանց բանաւէրում եւ աքսոր էին ուղարկում: Այնպիսի «թեքումներ» կան, որ մարդ սկսում է վախենալ Տարեգրքի խմբագիրների ճակատագրի համար. ի՞նչ է մտածում գրական Զեկան, ի՞նչպէս է թոյլ տալիս այդպիսի թեքումներ ուղղափառ մարքս — լենինիզմի — ստալինիզմի դաւանաբանութիւնից:

Բնորոշ է մի հանգամանք եւս. Տարեգրքի խմբագիրները համախմբել են խորհրդային ահմանների մեծ մասին հայ գրագէտների մեծ մասին: Ճիշդ է, ընդհանուր պայմանը խորհրդային իշխանութեան ճանաչումն է, բայց այդ, ի հարկէ, ձեւ է սոսկ: Որոշ «զաղափարութիւն» այս հարցում էլ նըկատւում է, անշուշտ. կամ, աւելի ճիշդ, որոշ ճիգ, որքան կարելի է շատ խորհրդային գրողներ ցուցադրելու: Թո՛ղ այդպէս լինի. ինչքան շատ հին ու նոր գրողներ իրար մօտենան, այնքան լաւ հայ գրականութեան համար:

Ես ընդգծում եմ՝ հայ, որովհետեւ խորհրդային պայմաններում էլ, նոյն իսկ չկայական բռնատիրութեան ամենամոայլ շրջանում, երբ հայ մշակոյթը միայն բոլշեւիկեան ճամարտակութիւնների միջոց է նկատւում, վերջին հաշուով, հայ գրականութիւն է մշակւում: Հայաստանում, հայ ժողովրդի ծոցում ապրող հայ հեղինակը չի կարող հայ գրականութիւն չմշակել, ինչպէս աղբիւրը չի կարող ջուր չարտադրել: Տարեգրքի դէմ կարելի չէ անվերջ դիմադրել:

Տարեգիրքը բաղկացած է մի քանի տասերից, որոնք ընդգրկում են Հայաստանի գրականութիւնը, արուեստը, գիտութիւնը եւ ժողովրդական տնտեսութիւնը: Բոլոր բաժինները հաւասար կատարելութիւնն ու արժէքը չունին, բայց ամէն տեղ էլ կայ հետաքրքրական նիւթ Հայաստանի ճանաչման համար: Հաւորին կցուած է չուրջ 50 էջ ժամանակագրութիւն՝ սկսած 1920 թ. նոյեմբեր 29ից մինչեւ 1932 թ. նոյեմ. 29: Ժամանակագրութիւնը խիստ միակողմանի է, միաւորներ եւ թերի: Միտումն ու միակողմանիութիւնը, առ հասարակ, ընդհանուր երեւոյթ է Տարեգրքի միւս մասերի համար էլ, որովհետեւ խմբագիրներին վերեւից տրուած է յատուկ հրահանգ — փառաւորել կոմկուսն ու խորհրդային իշխանութիւնը եւ սեւացնել հակառակորդներին: Այս պայմաններով կաշկանդուած խմբագիրներն, ի հարկ է, ուզենային էլ՝ չէին կարող անաչառութիւն երեւան բերել: Մնաց որ խորհրդային աշխարհում անաչառութիւններ. առ հասարակ, բուրժուական հասկացողութիւն է:

Ենթադրւում է, որ այս հատորը առաջինն է. Եւ այսուհետեւ ամէն տարի հրատարակուելու է մէկ հատոր Տարեգիրք: Ներկայ հատորը ընդգրկում է 10 տարուայ նիւթ եւ այդ պատճառով ընդարձակ է դուրս եկել. յաջորդ տարիները պէտք է լինին աւելի փոքր:

Ծաւալը տպուած է 3000 օրինակ, որից 500ը՝ չքեղ թուղթի վրայ: Չէպք է ենթադրել, որ մեր ձեռքի օրինակը չքեղ հրատարակութիւն է:

Այս ընդհանուր դիտողութիւններից յետոյ, անցնենք Տարեգիրքի բովանդակութեան:

Ա. Ընդհանուր դիտողութիւններ

Ա. Ընդհանուր դիտողութիւններ

Ա. Ընդհանուր դիտողութիւններ

«ՍԻՐԵԼ ՍԵԼԻ ՀՅՈՒՐՈՒՆ ԼԻ»...

— Ո՞ւր ես, Ալիս, ո՞ւր ես, ես քեզ կը փնտրեմ, ո՞ւր ես, ո՞ւր ես, ես քեզ կը փնտրեմ... Ալիսը կանչում է, ես էլ նրան եմ կանչում, ես էլ նրան եմ փնտրում, ես էլ նրան եմ կանչում... Ալիսը չկա, Ալիսը չի լսում ինձ, Ալիսը չի գալիս ինձ մոտ, Ալիսը չի գալիս ինձ մոտ, Ալիսը չի գալիս ինձ մոտ... Ես ինքս եմ գնում Ալիսի մոտ, ես ինքս եմ գնում Ալիսի մոտ, ես ինքս եմ գնում Ալիսի մոտ...

— Ալիս, ո՞ւր ես, ես քեզ կը փնտրեմ, ո՞ւր ես, ո՞ւր ես, ես քեզ կը փնտրեմ

ԱՂԱՔԱՅԻՆ ՍԵ ՅՈՒՇԱՐԸ

Ա. ԳԱՄԱՐ

ՄԱՍՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Ա. Գ. Ս. Ա. Ա. Ա

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ՝ ԱԶԳԱՑԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ

LE SEUL QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

(Fondé en 1925) :-: R. C. Seine 276.286

Directeur et Propriétaire : Sch. Missakian

Rédaction & Administration

17, Rue Damesme PARIS (13e)

Téléphone : Glacière 15-70

ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆԻՆ ԵՒ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆԻՆ

(ԵՐԹԵԼԻԿԻ ՀԱՄԱՐ՝ Métro: TOLBIAC)

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ.—

	ՏԱՐԵԿԱՆ	ՎԵՑԱՄՍԵԱՅ	ԵՌԱՄՍԵԱՅ
Ֆրանսա եւ գաղութներ	140 ֆրանք	70 ֆրանք	35 ֆր.
Անգլիա, Եգիպտոս, Զուիցերիա, Իտալիա	250 »	130 »	—
Ամերիկա	200 »	100 »	—
Ուրիշ երկիրներ	200 ֆրանք	100 ֆրանք	—

ԿԻՐԱԿԻ
30
ՅՈՒԼԻՍ
1933

30 Juillet
1933

ՅԱՐԻ ՏԱՐԻ Թիւ 2252

Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ

ԳԻՆ 50 ՍԱՆԹԻՄ

ԵՐԿՈՒ ԽՕՍՔ

ԱՆԻՄԱՆԱԼԻ ԵՒ ԱՆՆՇԱՆԱԿԻ

Ինչո՞ւ ծածկել,— մէկ տարիէն մինչ, մէկ շրջանէն մինչ շրջանը աւելի կը թանձրանայ, կ'ամպոտի, կ'այլանդակուի մթնոլորտը՝ հայկական գաղութներուն մէջ:

Անէ՞ծք: Ճակատագի՞ր: Հաւաքական խելագարութի՞ւն: Արտաքի՞ն թէ ներքին դաւ:

Բացատրեցէք ինչպէս որ կ'ուզէք:

Իրականութիւնն այն է որ, անիմանալի, անշնչելի դարձած է օդը՝ մեր հանրային կեանքին մէջ: Ինչ մը ամէն տեղ:

Միայն թերթերը կարդալով, ամէնէն լաւատեսն ալ կը մատնուի սրտաբեկութեան:

Մարդիկ իրարու լեզու չեն հասկնար նոյն իսկ ամէնէն տարրական հարցերու մասին:

Եռագոյն պարզելու – չպարզելու խնդիրը դարձեր է ազգանշան՝ նոր եւ կատաղի ճակատամարտի մը, խռովելով մանաւանդ Ամերիկայի եւ Եգիպտոսի գաղութները:

Անճոռնի, անարդ աւելութիւն մը ազգային խորհրդանշանին դէմ՝ դուռ է բացած նոյն իսկ ոսոխականի միջամտութեանց:

Եւ սիւնակ – սիւնակ խմբագրականներ՝ ապացուցանելո՛ւ համար թէ եռագոյնը կախելու իրաւունք չունինք:

Անշուշտ նոյնքան ալ պատասխան՝ ճիշդ հակառակն ապացուցանելու համար: Այսինքն, պատմելու համար թէ արեւը առտուն կը ծագի:

Բայց, դրօշամարտը միայն մէկ մասն է ամբողջ ողբերգութեան: Պատահական անցք մը, որ վաղը կրնայ մոռցուիլ:

Բուն չարիքը՝ տիրող անիշխանութիւնն է, որ երթալով ազդել մը համեմատութիւնները կ'առնէ:

Անիշխանութիւն եւ անպատասխանատուութիւն՝ սանձարձակ ազատութեան մէջ:

Անճանաչելի դարձած է մեր հաւաքական կեանքը:

Արագ – արագ եւ չառաչալից կը փրթին, կը թաւիին չաղխն ու չաղկապը:

Առտուն կանուխ արթնցողը, խմաստութեան պատմուճան մը հագած, իր իշխանութիւնը կը հռչակէ: Կը գրէ ու կը խօսի միայն իրեն համար:

Ու գրիչնե՛ր, գրիչնե՛ր գոյնզգոյն, թոյն սրսկելու համար:

Կուսակցութիւննե՞ր են պատճառը այս համատարած եւ յառաջացուն չարիքին:

Բայց, կուսակցութիւնները հրապարակի վրայ են, իրենց ամբողջ կերպարանքով, իրենց խօսքերով ու գործերով:

Դո՛ւն, ժողովուրդ Հայոց, դուն որ կը կոչուես անկուսակցական, չէզոք, հայրենասէր, դուն ինչո՞ւ չես սորվիր զանազանել արդարն ու մեղաւորը:

Ինչո՞ւ չես ճշդեր դիրքդ, որպէսզի ամէն մէկը գտնէ իր տեղը:

Դուն, յաւիտենական մանուկ, մինչեւ ե՞րբ խաղ պիտի կանչես ժպտելով օր մը մէկուն, օր մը միւսին:

Մինչեւ ե՞րբ սա տնավարի ծափերդ՝ է՛ւ մէկուն է՛ւ միւսին:

Ահա պանդուխտ ես տասը տարիէ ի վեր: Կը կարդաս ու կը լսես ամէն բան: Չե՞ս կրցած գաղափար կազմել:

Չե՞ս կրցած տակաւին ...

×

Մինչ այս տողերը կը գրենք, թղթաբերը կը յանձնէ նամակ մը՝ Մարսէյլէն:

Մշեցի մըն է, եւ, ինչպէս կը պատմէ, 33 տարիէ ի վեր խառնուած՝ յեղափոխական ալեկոծութեանց:

Նամակագիրը գանգատ ունի մեզի դէմ, ճիշդ այն չարիքին առթիւ զոր վտրձեցինք պարզել:

Սիրով իրեն կուտանք խօսքը, որ լրացուցիչ վկայութիւն մըն է մեր եղրակացութեան.

— «Ցարգելի խմբագիր, ամէն ժամանակ երբ «Ցառաջ» թերթը կը կարդամ մի ուրախ լուր առնելու համար, բայց չկայ որ եւ է տող ուրախութեան: Կուսակցական պայքարը չի զովացներ փրանսահայ գաղութի սիրտը: Մարսիլիայ շրջանին մէջ կը գտնուին հազարաւոր Հայեր որ չունին կանոնաւոր թուղթ եւ չեն կրնար աշխատիլ ... Գոնէ մի օր մտածեցէք այս թափառական խեղճ ու կրկին ժողովուրդի վրայ, դուք կարող էք դիմել կառավարութեան, կամ թող նաեւ ժողովուրդի վրայ, դուք կարող էք դիմել կառավարութեան, կամ թող նաեւ Ցառաջ-ի գոյց տան, հեռացնեն երկրէն, եւ կամ ազատութիւն տան որ աշխատանք

«ՀՈԿՏԵՄԲԵՐ — ՆՈՅԵՄԲԵՐ»

(Տարեգիրք, 1932 Երեւան)

Բ.

ԳՐԱԿԱՆ ԲԱԺԻՆԸ

Տարեգրքի հիմնական մասը գրական բաժինն է — 115 էջ, իսկ «Գրական ժառանգութիւն» բաժնով՝ 142 էջ, այսինքն հատորի մէկ քառորդը: 33 հին ու նոր գրողների արձակ ու չափածոյ գրուածքների է տեղ տրուած: Շիրվանզադէի, Ց. Յակոբեանի, Նար – Դոսի, Դ. Դեմիրճեանի պէս հների կողքին տեղ են գրաւել Զարենցի, Գ. Մահարիի, Ակ. Բակունցի պէս անվիճելի տաղանդաւոր նորերը եւ բազմաթիւ երիտասարդներ ու պատանիներ, ոմանք չատ շնորհալի, ոմանք դեռ բոլորովին դեղնակատուց: Գրուածքների մեծ մասին կցուած են հեղինակների նկարներն ու համառօտ կենսագրութիւնը:

Լրագրական պայմաններում անհրաժեշտ է առանձին – առանձին կանգ առնել բոլոր հեղինակների վրայ, բայց մի քանիսի մասին հարկաւոր է խօսել: Ամենից առաջ, ուշադրութիւն է գրաւում Ե. Զարենցի մէկ քերթուածը՝ «Թովմ խաղողի, գինու եւ գեղեցիկ դպրութեան», որ գրուած է հատորի առաջին մասում, միւս նիւթերից անջատ: Ենթադրւում է, որ Թոմն, որ առանձնապէս «բարձրորակ արտադրանք» է Զարենցի այս գործը: Այդպէ՞ս է արդեօք:

Հանդիսաւոր և արուեստակեալ յանգով Զարենցը համեմատում է անցեալն ու ներկան: Անցեալը —

Օ՛, մոայլախօս դպիրներ սե՛ր,—
Դո՛ւ, Շնորհալի՛, դո՛ւ, Նարե՛կ,
Դո՛ւք — մագաղաթեայ եւ հանճարեղ,
Դո՛ւք — զարհուրելի, ինչպէս Դարեհ,
Դո՛ւք — պատան մտքի, դո՛ւք — ատաղարեւ,
Որ սրտի համար դարե՛ր, դարե՛ր
Կերտել էք դագաղ — պատեան բարէ,
Եւ ոգու համար — դժնեայ տաճար:

Նման սեւ գոյներով է ներկայանում հայ մշակոյթի գրեթէ ողջ անցեալը, եթէ չհաշուենք

... Տաղեր գուսանական,
Հայրէնիներ ռամիկ ու ռամկական
Եւ անտունիներ թափառական ...

Այդ ժողովրդական «քերթութիւնից» ծնունդ է առել «մեր նոր արուեստը քերթողական» —

Ապա տխրադէմ եկան հանդէս
Երգիչներ տխուր ու մոխրագէս,
Երգեցին տաղեր տխրահանդէս,
Այնպէ՞ս մեղմաձայն, տխո՞ւր այնպէս —

Մինչեւ որ եկաւ, վերջապէս, նա որ դալոց էր,—
Մինչ հանդէս եկաւ նուաստս — ե՛ս,
Ե՛ւ վառուած հրով աշխարհի կէզ՝
Երգեցի երգեր ե՛ւ բորբ, ե՛ւ թեթ,
Տաղեր հողմաձայն ու փրփրադէզ:

Բնականաբար, եղիչէ Զարենցի աշխարհ գալուց յետոյ, այլ եւս Հայաստանում չկան «դժնէ դպրութեան կոթողները սեւ», «քերթողներ կրքի եւ տուխութեան»: Այժմ ընդհակառակն, այնտեղ ամէն բան փայլուն է.

Փա՜ռք արեւին մեր, որ հիմա վառ
Լուսատուրում է հրով բերրի
Անցնող խաւարը մեր խուղերի,
Խուլ ձկուղները խաղաքաների,
Եւ լեռնաշխարհում ահա մեր հին
Շաղում է շողեր անմարելի,
Որ ճորտութեան մէջ հեծող գերին
Դառնայ իր բախտի տէրը վերին:

Բռնապրօսիկ լաւատեսութիւն ու հաճոյակատարութիւն է բուրում Զարենցի այս քերթուածից սկզբից մինչեւ վերջ: «Անելագարուած ամբոխներ» երգիչը դարձել է կագեոննի, յաւուր պատշաճի փառաբանական ոտանաւորներ յօրինող պալատական չինովնիկ: Ցաւալի է:

Զարենցից յետոյ պէտք է խօսել Ա. Խահակեանի մասին: Ո՛չ այն պատճառով, որ մի հանճարեղ երկ է արտադրել — Տարեգրքում նա գետեղել է մի աշակերտական «Փրագմենա» — այլ՝ որպէս երեւոյթ: Փարիզի «Կլոշար»ներին նուիրած իր պատկերում— «Ներանք դրօշակ ունին» — նախկին Հայ Գուսանը, առանց դգալու թէ ինչ է անում, ձեւակերպում է իր նոր դաւանանքը:

— «Փողը, ի՞նչ է փողը», հարցնում է նա: Եւ պատասխանում է.—

«Ամէն բան այս երկրի վրայ արւում է փողի համար:

«Ամէն բան շուկայ ելաւ:

«Ամէն բան առնում են փողով—սէր, առողջութիւն, ուրախութիւն, տաղանդ, ազատութիւն, կանայք, հրապարտութիւն, պատիւ»:

Այո՛, ամէն բան ծախւում է փողով, նոյն իսկ տաղանդը, նոյն իսկ խիղճը, նոյն իսկ պատիւը ազամարդու ...

«Աւօթի փորն Աստուած չունի», բացագանչում է Խահակեանի մէկ հերոսը: «Հացն է Աստուած», պնդում է ուրիշը:

Այո՛, անօթի փորն Աստուած չունի: Ի՞նչն է մնացել անօթի փորին:

Հուրը գնաց,
Մո՛ւրը մնաց ...

Ա. Շիրվանզադէն տուել է մի խանդաւառ ջատագովանք Փարիզի, փարիզեան արձարաննների, Փարիզի արուարձանների, նրանց քաղքենի քաղաքակրթութեան նուաճումների: Զարմանալի է ուղղակի՝ ինչպէ՛ս այս ակնյայտնի «հակայեղափոխական» կըտորը տեղ է գտել Տարեգրքում: Ինչ հեռու, մի ուրիշ հաւատափոխ, Վ. Թոթ-ովենց տրամագծօրէն Շիրվանզադէի մտքերին հակառակ մտքեր է պաշտպանում՝ մահուան դատավճիռ արձակելով բուրժուական քաղաքակրթութեան: Հէ՛յ, գրաքննիչ, ո՞ւր ես:

Զարմանալի է նոյնպէս, թէ ի՞նչպէս Տարեգրքում տեղ է գտել Նար – Դոսի «Մի հատուած նոր վէպ»ից անկեղծ յուզումով համակուած կտորը: Նար – Դոս պատմում է, թէ ինչպէս սիրոյ ապզեցութեան տակ գործարանատէր Յանրէգեանը մարդկային ազնիւ մի գործ է կատարում: Ինչպէ՞ս թէ, գործարանատէր, այնուամենայնիւ —իսկապէս ո՞ւր ես կորել, անաչէն գրաքննիչ, ի՞նչ գործի վրայ ես:

Դ. Դեմիրճեանը կատարել է հերթական մի պատուէր. նկարագրում է «Մուժ»ն Լիպօի ասեղնագործական հոգեվարքութիւնը եւ օրինակելի կոմունիստ բանուոր դառնալը:

Արագիի պատմուածքը՝ «Բաբելոնի Աշտարակը» հակակրօնական մի պարզունակ չարաղրութիւն է.— «Ոչ թէ Աստուած է տեղծել էս աշխարհը, այլ թէ մարդիկ են հնարել Աստծուն»:

Մի գողտրիկ, գեղեցիկ կտոր է տալիս Ա. Բակունցը — Հովիւ Մուրոյի դրոյցը: Հակառակ ակնյայտնի միտումի — վտառանութիւն խորհրդային իշխանութեան — այնպէս բնական, անկեղծ ու յուզիչ է հովիւ Մուրոյի բերանը դրուած պատմութիւնը:

Ստ. Զօրեանը չարունակում է տալ տիպեր խորհրդային իրականութիւնից: Այս անգամ «Լիկկայանի վարժուհուհու» պատմութիւնն է դրել — գերական պատուէր թէեւ, բայց իրագործուած Զօրեանին յատուկ վարպետութեամբ:

Մ. Մաւուէլեանը — «Աղա Յոսրովը» — մոայլ գոյներով նկարագրում է նախկին հարուստ Աղա Յոսրովի տխուր վախճանը:

Այսքանով չէ սպառում Տարեգրքի արձակը: Մենք յիշեցինք գլխաւորները: Մի քանի խօսք էլ չափածոյ գրուածքների մասին:

Այստեղ, ի հարկէ, առաջին տեղը պէտք է դնել Գուրգէն Մահարուն, այդ տաղանդաւոր, բայց անհաւասար ու դեռ չնստած բանաստեղծին: Նա տալել է երեք գեղեցիկ բանաստեղծութիւններ: Չեմ կարող առաջ չբերել գոնէ մէկը, որ համակ թարմութիւն եւ անկեղծութիւն է ապրումի:

ՄՏԵՐՄՈՒԹԻՒՆ

Նոյն ամառն է, նոյն փոշին ... ա՛խ,
հասկացիր ինձ հիմա,
Ես լոկ բեզ եմ որոնել իմ օրերում ա-
նհմաց:
Ես լոկ բեզ եմ օրօրել ցնորբներու՛ իմ
լուսէ,
Ու տրտմութեան ֆո շնչով իմ այս եր-
գերը յուզել:
Կը գայ աշունը դեղին, տերեւներով
ոսկեգոյն,
Մուժ կը լցուի իմ երգում ու անա-
պակ ֆո հոգում:
Բայց կը մնաս դու էլի նոյն փառոյ
ու թարմութեամբ,
Վերջալուսում լողացող գարնանային
ոսկէ ամպ ...
Եւ երգերը ֆո խորունկ ու վէրբերդ
մանաւանդ
Ես կը պահեմ իմ հոգում, որպէս ան-
խաթ մի աւանդ:
Երկի՛ր, երկի՛ր իմ լուսէ, ընդունիր
հուրը յետին
Ու երգերը փիրուզէ ֆո գանգրահեր
պոէտի ...

Գեղեցիկ են եւ միւս երկու ոտանաւորները՝ «Ցորդոր»ը եւ «Ոտ»ը: Մի հատուած վերջինից էլ.

Ողջո՛յն բեզ, հասած մրգի, հասկե՛րի
իմաստութիւն,
Շուտ եկար, շտապ եկար, բայց եկար
անվերադարձ.
Ցուշ բերիր ու մշուշներ, ու արեւի մի
ոսկեթաս,
Բերիր բորբ բերբերը ֆո, վեհութիւն
ու խոհ ու բո՛յն ...
— Ողջո՛յն բեզ, հասած մրգի, հաս-
կերի իմաստութիւն ...

Բանաստեղծութիւններ ունին եւ Նայիրի Զարեանը, Ալազանը, Մկրտիչ Արմէնը, Վ. Նորենցը, Գ. Սարեանը, Ս. Տարոնցին, Խ. Ռադիոն եւ ուրիշներ: Արժէ արձանագրել Նորենցի հնչեակները.

Կան նոր կարօտներ, նոր յոյզեր կան,
Նոր բաղձանքներ կան դեռ ինձ անծա-
նօթ ...

Այո՛, դժբախտաբար, շատ բաներ կան դեռ անծանօթ Հայաստանի մեր երիտասարդութեան, որի տաղանդը այնպէս բուռօրէն փճացւում է Լէնինեան Թալմուտի հոգեսպան բանաձեւերով:

Միւս բանաստեղծները մեծ մասամբ «ընկերային պատուէր»ներ են կատարում եւ կենդանի ու մնայուն ոչինչ չունին:

Ս. ՎՐԱՅԵԱՆ

ՊՈՒԼԿԱՐԱԿԱՆ ԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

ԾՈՒՆԵՐԸ ԻՆՉՈ՞Ւ ԿԸ ՀԱՋԵՆ ԼՈՒՍՆԻՆ...

(Հ Ի Ք Ե Ա Թ)

Ռոնսար · Մուրափով

Այն օրերուն, Բաբելոնի թագաւորն էր Նեմրութ, Թոռնորդին՝ Նոյ Նահապետի:

Ամէնէն թագաւոր մըն էր՝ բոլոր թագաւորներուն նման: Բայց, իբրեւ որսորդ՝ անզուգական էր: Որսի երթալ սկսած էր դեռ իր երիտասարդութեան, ու Սէնաարի հովիտին մէջ չկար մէկը որ չափուէր իրեն հետ՝ ճարպկութեան եւ որսի նեաը պրկելու տեսակէտէն: Աստուած զայն օժտած էր խստասրտութեամբ՝ որպէս զի կառավարէ իր ժողովուրդը, բայց, անոր շնորհած էր նաեւ առողջ ու սրատես աչքեր՝ ամէն տեղ կարենալ տեսնելու համար երէկները ու չփախցնելու համար զանոնք: Ու Բաբելոնի հզօր թագաւորը ամէն օր կը վերադառնար անհամար եւ զանազան որսերով՝ չորքոտանի թէ թեւաւոր:

Բայց, Աստուած միայն աչքով օժտած չէր այս թագաւորը, անոր պարգեւած էր եւ հրաշալի չունչ մը, որ կը կոչուէր Աստւրպանիբալ:

Նեմրութ իր չունը կը կոչէր անուշով կամ առաջին եւ երկրորդ կիսովը ու ան անմիջապէս կը սուրար իր քով, որովհետեւ չափազանց ընդունակ եւ մտացի էր: Ու ամբողջ Սէնաարի մէջ կ'ըսուէր· «Միայն խօսիլը պակաս է»:

Աստւրպանիբալ միանգամայն ուժեղ էր, մրցակիցէ չունէր ու իր քով ուրիշ որ եւ է չուն չէր հանդուրժէր:

Նեմրութ իր չունը կը սիրէր, որովհետեւ Աստւրպանիբալ նապաստակին հոտը կ'առնէր երեք ժամ հեռուէն: Երբ որսը կը վերցնէր, կը նետէր մէկ կողմ, որպէսզի իր տէրը կարենար հանդարտօրէն արձակել նետը: Թէեւ, Նեմրութ արտակարգ որսորդ մըն էր ու միայն ուժեղ վոթձորիկները կրնային չեղեցնել իր զարկը: Վայրի ցուլեր, առիւծներ, վագրեր, վիթեր ճաղարներ, խապաստակներ, աղաւնիներ, բաղեր,— ամէն ինչ կը սպաննէր ան: Իսկ իր չունը միշտ կը կռահէր իր տիրոջը փափաքը, որովհետեւ Նեմրութ իր Աստւրպանիբալին ամէն ինչ բառերով կը բացատրէր:

Անգամ մը միայն, գեղեցիկ օր մը, չունը չկրցաւ հասկնալ թէ ինչու Նեմրութ իր անկողնէն ելած էր մեռելի մը նման դունաթափ: Չկրցաւ ինքնիրեն բացատրել թէ ինչու այդ օրը իր տէրը աղեղը թողած էր անկիւնը, իսկ մահարը՝ կախած էր պատին:

Կարծ՝ չէր կրցած հասկնալ թէ իր տէրը սիրահարուած էր: Աստւրպանիբալ, ինչքան ալ խելացի ըլլար, ու թագաւորը՝ բոլոր չուներուն, այսուհանդերձ կ'երկմտէր, որովհետեւ իր տէրը մտահոգ էր ու մոայլ դէմք մը ունէր: Պալատականներու չընչիւններէն Աստւրպանիբալ կռահած էր թէ իր տիրոջ երբապէս արտակարգ բան մըն էր պատահած: Նեմրութ, այդ զօրեղ ու կրքոտ որսորդը, այլեւս կ'առէր որսորդութիւնը: Ու օրեր չարունակ, տիւ եւ գիշեր, կը մնար անշարժ՝ աչքերը յառած երկինք: Նեմրութ սիրահարուած էր:

Լաւ,— կը խորհէր չունը,— սիրահարուիլը շատ բնական բան մըն է: Նեմրութ երիտասարդ է, կուրծքին տակ կը տրոփէ սիրտ մը եւ ոչ թէ սունկ մը: Բայց՝ ո՞ր կնոջ էր սիրահարուած: Այս էր որ երկմտութիւն կուտար Աստւրպանիբալին:

Ո՞ր կնոջ: Ցիմար է այս թագաւորը որ իր խելքն է կորնցուցեր որեւիցէ կնոջ համար: Ո՛չ, ոչ· անոր խոր վշտին պատճառը այդ չէր կրնար ըլլալ: Եթէ կին մը ըլլար, Աստւրպանիբալ զայն տեսած պիտի ըլլար, քանի որ երկար տարիներէ ի վեր Նեմրութ բաժնուած չէր իր չունէն:

Ինչպէս չունին, նոյնպէս եւ Նեմրութի չուրջիններուն համար գաղտնիք մըն էր այս: Բայց, օր մը Նեմրութ Աստւրպանիբալին յայտնեց այն ինչ որ կը ծածկէր մարդոցմէն: Դունչը թաթերուն, չունը մօտեցեր էր իր տիրոջը, աչքերը յառած անոր աչքերուն, ու կարծես մունջօրէն կը հարցնէր անոր տխրութեան պատճառը:

— Կը նայիս ինծի, Աստւր, կ'ուզես դիտնալ թէ ինչո՞ւ այլեւս որսի չեմ երթար... ախ, Պանիբալ, եթէ գիտնաս...:

Նեմրութ հառաչեց: Շունը գլուխը բարձրացուց ու նայեցաւ իր տիրոջ, կարծես ըսել ուզելով· « Շարունակէ, ու ցաւդ թափէ քու հաւատարիմ չանդ կուրծքէն ներս»:

— Ախեղ Աստւր, վերսկսաւ թագաւորը, դուն կը հասկնաս դիս ու ոչինչ կը փափաքիս, բայց եթէ քաղցրացընել սրտիս վէրքը: Ձար չկայ, անիկա չի կրնար առողջանալ: Ինծի՞ որէն սիրահարած եմ: Օ, Պանիբալ, դուն չես կարող ինծ օգնել, որովհետեւ կը սիրեմ... լուսինը: Զարմանալի՞ կը թուի քեզ, Աստ՛ւր: Այո՛, զարմացիր եւ կռէ դիս խենթ, անմիտ, ինչ որ կ'ուզես, բայց ես կը սիրեմ արեգակին ու Աստուծոյ հարսը, որ կը փայլի երկինքի վրայ: Գիշերները ամբողջ աչքս չեմ հեռացներ անկէ, իսկ քեզի չատ քիչ պիտի նայիմ: Անիկա դէշ նշան է որսորդի մը համար: Որսորդ մը որ կինի մը կը սիրէ իր չունէն աւելի՝ որսորդ ըլլալէ կը դադրի: Այո, Աստւր, ես միայն զայն կը տեսնեմ, միայն անոր սպիտակ դիմագիծը, անոր արծաթեայ այտերը, անոր ժպտուն ու խօսուն նայուածքը: Ու ան ալ դիս կը սիրէ, դիտեմ, կը սիրէ դիս, Պանիբալ, բայց անկարող է ինծի գալու: Իր նախանձոտ ամուսինը զայն չղթայած է արծաթեայ թելերով: Իսկ ես, Աստւր, պիտի մեռնիմ, եթէ չկրնամ զգուել իր դէմքը: Ազնիւ ինծի, Պանիբալ, ողբա դիս այժմէն, որովհետեւ չատով պիտի կորնչենս տիրոջդ: Լուսինն անհետացումէն առաջ ատուր մը պիտի դառնամ: Բայց, նախքան մեռնիլս պիտի յանձնարարեմ դիս գերեզմանըչքաթղել, կ'ուզեմ որդիս թողուն բաց երկնքի տակ, աչտարակին պատշգամբը, աչքերս սեւեռած լուսնին, որպէսզի իմ սիրուհիս իր արծաթազօծ չողերով կարենայ համբուրել քու թագաւորդ:

Այսպէս կը խօսէր Նեմրութ, ու հաւատարիմ Աստւրպանիբալի հոգին կը լեցուէր խորունկ կսկիծով: Ան դառնօրէն հառաչեց, չարժեց պոչը եւ ուղեց դուրս ելլել:

— Ո՞ւր կ'երթաս, Աստւր, հարցուց անոր թագաւորը:

Շունը դարձաւ իր տիրոջ, դնաց քիչ մը եռ ու բերանը բանալով, ոտտում մը ըրաւ դէպի առաջ՝ կարծես ըսել ուզելով թէ կը ցանկայ բան մը խլել բարձրէն:

—Կը հասկնամ, Պանիբալ, դունչ'ուդես խլել լուսինը:

Աստւրպանիբալ եռ դնաց երկրորդ անգամ ու հրճուեցաւ մեծապէս՝ երբ նկատեց որ իր տէրը հասկցեր էր դինքը:

— Կ'ուզես լուսի՞նը յափշտակել, յարեց Նեմրութ, կը հաւատամ, Աստւր, յանդուգն ես դուն: Բայց, աւաղ, պիտի չյաջողիս: Կը տեսնե՞ս, ան չատ բարձր է ու չատ հեռու: Պէտք է մագլցիս ամենաբարձր լերան կատարը, ուր կ'երթայ ան հանդչելու համար...

Աստւրպանիբալ, առանց սպասելու տիրոջը խօսքերուն վերջաւորութեան, նետուեցաւ դուրս ու մեկնեցաւ: Ու Նեմրութ ի զուր սպասեց անոր: Ան անհետացաւ դիշերուան մէջ:

Մտացի չուն մըն էր ան: Նեմրութ թագաւոր մըն էր, իսկ Աստւրպանիբալ չուներու թագաւորը: Այդ գիշեր ան չատ չհեռացաւ: Երբ հասաւ Սէնաարի մէջտեղը, նստաւ ու մնաց անշարժ՝ դունչը ցցած դէպի վեր, ուշադրօրէն դիտելով արեգակին հարսը, երբեմն երբեմն կը հաչէր միայն՝ զրաւելու համար անոր ուշադրութիւնը: Բայց լուսինը չէր իսկ նայեր իրեն: Ան դեղեցիկ էր ու կը փափաքէր որ հիանան իր դեղեցկութեանը: Աստեն մը վերջ Աստւրպանիբալ նկատեց որ անոր գըլխուն վերեւ կը փայլի ազամանդ մը, ազամանդը այդուն: Այդ ազամանդը գլխուն, ան քիչ մը եւս չարժեցաւ երկինքին վրայ ու յետոյ կամաց կամաց անհետացաւ բարձրաթիռ լեռներու ետին:

Կ'երթար հանդչելու: Ո՞ւր, սակայն: Աստւրպանիբալ երկար չմտածեց· ու անմիջապէս ճամբայ բնկաւ դէպի այդ լեռները: Հեռուէն բան մը չէին թուեր անոնք: Բայց ինչքան կը մօտենար անոնց, այնքան կը դժուարանար հոն բարձրանալը: Այնպէս որ չունը քալեց շատ օրեր ու շատ գիշերներ: Ու քանի քանի անգամներ լողալով անցաւ Եփրատն ու Տիգրիսը: Աստւր, խորունկ ու փոթորկոտ գիշեր. բայց ան յանդգնօրէն նետուեցաւ անոնց ջուրերուն մէջ ու միշտ ալ ողջ առողջ դուրս ելաւ միւս եղերքէն: Մնունդ կը գտնէր ճամբան,— նապաստակ կամ այլ երէներ· բան մը միշտ կ'ըլլար, վերջապէս, իր բերանը: Թէեւ ան երկար ժամանակ չէր վազեր ուտելու համար, որովհետեւ տէրը ըսեր էր,— « ամիս մը վերջ ես ստուեր մը պիտի ըլլամ»:

Նեմրութ երբ հասաւ այդ լեռը, ըսպասեց որ մթնէ ու յետոյ խորհի բնեւլիքի մասին, որովհետեւ լուսինը մ'այն գիշերը կ'երեւի: Ու գիշերն ամբողջ խորհրդածեց: Հեռուէն կը տեսնէր թէ թաւալած էր լուսինը՝ խորդ գիշեր: Բայց չխարուած էր: Աստուն միայն հասկցաւ թէ ան դարձած էր չատ աւելի հեռուն: Ու, այսպէս, կատարէ կատար, ան հետզհետէ աւելի բարձրացաւ՝ քալելով օրեր ու գիշերներ չարունակ ու հաղելով անոր, մինչ լուսինը դեռ չատ ու չատ հեռու էր:

Ի վերջոյ ան տեսաւ ամենաբարձր լեռը, սուրբ հոն, ու ելաւ անոր կատարը: Արարատ լեռն էր, ուր բնակած էին մեր նախահայրը՝ Ադամ ու մեր նախամայրը՝ Եւա, Աստուծոյ կողմէ դրախտէն արտաքսուելէ յետոյ:

— Եթէ լուսինը հոս ալ չդայ պատկելու, չդիտեմ թէ ուր պէտք է երթամ,— մտածեց չունը:

Երկնքի դեղադիմ հարսը չատ մօտ էր, այնքան մօտ, որ իրեն այնպէս թուեցաւ թէ պիտի հասնի ան... : Բայց խարուած էր եւ այս անգամ: Ու համբերատարօրէն սպասեց որ ան աւելի իջնէ, մինանգամայն դիտելով անոր դեղեցիկ ու սպիտակ դէմքը:

— Ախ, բաւ ան, քիչիկ մըն ալ մօտեցիր ու այն ատեն յայտնի կ'ըլլայ թէ ո՛վ է ատիկա, ո՛վ՝ ատնամարը...

Իրապէս լուսինը հետզհետէ կը ցածնար ու հետզհետէ կը մեծնար, բայց չունը ի զուր կ'երկարէր յառաջ: Հասկցաւ որ իր որսը խոյս պիտի տար, որովհետեւ չատ արագ կը սահէր: Այն ատեն, անիկա ըրաւ այնպիսի ոստում մը, զոր մինչեւ այդ որ եւ է չուն չէր ըրած, ոչ ալ իրմէ վերջ որ եւ է չուն պիտի ընէր, եւ, ահաւոր ու վտանգաւոր թափով մը նետուելով վեր՝ խածաւ երկնային դեղեցկուհիին այտերէն մին:

Ու երբ ինկաւ լերան վրայ, ակառներուն մէջ ունէր դայն· բայց՝ ամբողջ չէր: Կիսուած, կամ կէսէն ալ պակաս: Լուսինը՝ կորացած՝ երկու եղջիւրներու նման՝ չարունակեց իր ճամբան: Իսկ ասիկա դժբախտութիւն մըն էր, որովհետեւ լաւ որսի չուն մը երբեք պէտք չէ վհատի երէնին: Բայց ինչո՞վ յանգաւոր էր ինք, չատ տարածուն էր ու քիչ էր մնացեր որ իր ատամներէն փախցնէր զայն: Եւ, բնականաբար, չունը պէտք էր տանէր այն ինչ որ արդէն մնացած էր իր բերանը:

Անգին Նեմրութ ամէն գիշեր կը հառաչէր լուսինին համար: Երբ զայն խածատուած տեսաւ, ինկաւ խոր մըտածումի մէջ: Երկնային հարսին ատուածային դէմքին ի՞նչ էրպատահած: Հաւաքեց բոլոր կախարդներն ու աստղաբաշխները՝ մեկնելու համար այդ արտակարգ երեւոյթը: Գիտուները խոկացին երկար, ըսին շատ մը յիմարութիւններ, բայց չկրցան հասկնալ այդ երեւոյթին իսկական պատճառը: Ի վերջոյ, հասաւ չունը՝ շնչասպառ ու յոգնաբեկ, եւ թագաւորին առջեւ դրաւ լուսինին կէսը:

Նեմրութ գգուեց իր սիրեցեալը, ու իր հրճուանքէն մոռցաւ շնորհակալութիւն յայտնել չանը: Շունին հանդէպ մարդուն ապերախտութիւնը չա՞տ հին է ...:

Եւ սակայն, այդ տարին չատ աններպատահ եղաւ Նեմրութի թագաւորութեանը համար: Արեւը առաքեց հրկիզող ճառագայթներ՝ Սէնաարի հովին վրայ: Չայրացած էր ու վրէժ կը լուծէր՝ իր գեղեցկուհիին կէսը գողցած ըլլալուն համար: Ցամքեցան ակերը, ջրհորները, անհետացան գետերը, եւ կաւ քաղցն ու համաճարակը: Դժբախտութիւնն ու աղէտը:

Ու կրկին հաւաքուեցան խմաւորները, եւ երկար խորհրդակցութենէ վերջ, վճռեցին թէ չունն էր յանցաւորը:

— Ան վիրաւորեց Արեւը, ըսին նոքա թագաւորին, ու թող հնձուի ժանտասպ անոր զայրոյթին:

— Լա՛ւ, յարեց թագաւորը որ պատրաստէին, բայց, այնքան ատեն ողջ եմ, թոյլ չեմ տար որ մէկ հատիկ արեւն իսկ իյնայ:

Նեմրութ չափազանց չատ կը սիրէր իր չունը, հակառակ անոր, որ անջատկէս չնորհակալութիւն չէր ընծայած, որովհետեւ վերացած էր նոյ: Ու ան խորհեցաւ իր չունը փրկելու համար կառուցանել աշտարակ մը:

Ու անոնք կառուցին հոյակապ աշտարակ մը: Անոր վերեւ՝ աւելի վրան՝ երկրորդէն աւելի նեղ մը, պէտք մինչեւ երեքերորդը, իսկ նուաղկընդինը բոլորովին նեղ ու ծայր: Երեք թիւը երեք մըրոպէ թիւն էր ըստ խմաւորներուն, որոնք գուշակեր էին թէ չանը երեք գալիք կայ:

Աշտարակը չատ բարձր եղաւ: Նեմրութ չնախատեսեց որ անոր գագաթին կրնային հասնիլ հսկայական վայրկեաններ: Եւ ահա, սկսան հեղեղատման անձրեւներ, իսկ ծակներէն հարուածեցին աղբիւրները եւ ան բոլորպէս կը ուեցաւ: Աստւրպանիբալ կը նայեր ամէնէն վարի յարկը, ու հոն, աւերակներուն ներքեւ: Ան եւս կորուսած էր իր տիրոջը հետ:

Նեմրութ, բոլորովին անմխիթարելի մեռաւ որսի կաթուածէ, իսկ ան ետ սուացաւ իր գեղեցկուհիին խմաւորները:

Երկնային գեղեցկուհիին մահկանացու իրեն: Այդ էր պատճառը որ ատեն ատեն կիսադէմ կ'երեւի: Ատիկա Սէնաարի ժողովուրդին կը յիշեցնէ Նեմրութ թագաւորին յանդուգն որսորդութիւնը:

Եւ որովհետեւ բոլոր չուները սիրեն Աստւրպանիբալը, թէեւ ուած աչխարհի չորս կողմերը, օրէն ի վեր իրենց սովորութիւնը բրած հաչել լուսինին դէմ ...:

Թարգմ· ՍՕՍԵԱՑ ՖՈ

ՄԱՅՔԼ ԱՐԼԷՆ
եւ իր վերջին վէպը

Մայքըլ Ճոզէֆ, անգլիացի անուն դրագէտը, The Writer ամսաթերթին մէջ խօսելով Մայքըլ Արլէնի եւ վերջին երկին՝ «Մարդիկ մահկանացու ենք» մասին, կ'ըսէ.—

«Առաջին անգամ երբ Մայքըլ Արլէնին հանդիպեցայ, շատ մը տարիներ առաջ, ան բաղդատաբար անծանօթ դրող մըն էր: Գրած էր բաւական քիչ բան կարճ պատմուածքներ, իր պիեսներէն ոմանք հրատարակուած էին «Կանանչ Գլխարկը» որ ամենայն սպառում ունեցող գիրքերէն մին պիտի ըլլար, տակաւին լոյս չէր տեսած:

Այդ ժամանակ իր գրական ապագան նժարի մէջ էր: Եթէ ան գոհացնող բան մը չյայտնէր, ինկնալու էր ամբողջ քանի մը յաջորդ տարիներու ընթացքին մէջ անյուսալիներու դասակարգին մէջ: Ինչպէս ամէն ոք կը գիտնայ, Արլէնի չափանիշը երբեք շատ բարձր չէ եղած: Անշուշտ հակառակ թէ իր վճռական օրերուն մէջ կը գրէր նուէր: Այս վէպը գինք գոհ չձգեց, փճացուց ձեռագիրը:

Յետոյ գրեց «Կանանչ Գլխարկը» եւ մնացածը դուք գիտէք: Իր յաջողութիւնը բացորոշ ապացոյց մը թէ գրող մը պէտք է իր անձնական դաստիարակութիւնը գործածէ: Ես անկէ հետեւութիւն կ'երթամ եւ կ'ըսեմ թէ գրողը պէտք է որոշ նպատակի մը ունենայ: Առանց որոշ ձգտումի գրող մը գատապարտուած է, վերջ ի վերջ

ջոյ, ձախողելու։

Մայքըլ Արլէնի գերբերը սահմանուած էին ըլլալ ամենաշատ ապառում տնեցող գերբերէն։

Ցնծեցէք այս բանը, Մայքըլ Արլէն, ձիչեցէք ինծի պէս, Անգլիացի մը ձեզի Քոնրատի պէս, Անգլիացի մը չէ։ Ան Դանուբի գետերէն մէկուն մէջ ծնած է։ Իրեն օգնող բարեկամները իր ընտրած բարեկամներն եղած չեն։ Ան «ազդեցութիւն» չունէր, եւ կամ ունէ գրական խմբակի մը չէր պատկաներ, բայց այսօր աշխարհի ամենեղբայրական գրագէտներէն մէկն է։

Ան հիմա իր տիկնոջը եւ իր մէկ հատիկ մանչ զաւակին հետ Քանի մէջ վիլլա մը կը բնակի։

Ամէն առտու կ'աշխատի ժամը 9էն մինչեւ կէսօր, ճաշէն վերջ, ինք եւ տիկինը երբեք դուրս չեն ելլեր։ Արլէն կամ թենիս եւ կամ կոլֆ կը խաղայ մինչեւ ժամը չորս։ Ապա իր տղան՝ ձնային քովը՝ թէյը կ'առնէ եւ երկու ժամ եւս գրական աշխատանքի կը յատկացնէ։ Իր առտուան գրութիւնը մեքենագրուած ըլլալով հիմա իր քարտուղարուհի կողմէ, որբագրութեան կը սկսի։ «Ես մեծապէս հաճոյք կը զգամ չատ մը մասեր դուրս ձգելով», ըսաւ ինծի։ Ցետոյ ընթրիքի եւ անկողին։

Արլէնին հարցուցի, թէ ինչ էր իր կարծիքը ներկայ գրական նոր սերունդին մասին։ Ան ըսաւ.—

— «Ես կը խորհիմ թէ երիտասարդ գրողներ երբեք այսպիսի առիթ մը չեն ունեցած անոնց եւ գրամ չահելու ինչ որ ունին ներկայիս, եթէ անոնք ընկերք պատմութիւն ունին։ Այս հին կէտ մըն է, բայց այսօր նոյնքան եւ աւելի կարեւոր տեղ մը կը բռնէ։ Տարբերութիւնը սա է որ մարդոց ճաշակը զարգացած է հիմա, որով պատմուզարգացած է հիմա, որով պատմուածքին մը պէտք է լաւ եւ խոհեմօրէն պատմուի»։

«Ֆի՛լմ» հարցուցի, (եթէ կ'ուզեսոր հեղինակ մը խօսի, բաւ է որ ֆիլմը ձեռնարկէ)։ Արլէն ժպտեցաւ։ «Ձեմ խորհիր թէ ինքնաստիպ գրութիւն մը չահիր թէ ինքնաստիպ գրութիւն մը չահիր թէ ինքնաստիպ գրութիւն մը չահ

ՀԵՂՁՈՒԾԻՉ ՏԱՓԷՆ ՑԵՏՈՑ՝ ԱՆՁՐԵՒ

Շուքին մէջ մինչեւ 35 աստիճանի հասնելէ յետոյ, Փարիզի տաքը սկսաւ նահանջել ուրբաթ օր (27 աստիճան), իսկ երէկ արդէն անձրեւ կը տեղար...

Գաւառներու մէջ ալ անտանելի չափերու հասած էր տաքը, բայց այժմ բաւարար անձրեւներ կը սպասուին։

«ՏԻՑՎԻՍԻ ԲԱԺԱԿ»ԻՆ ՄՐՑՈՒՄՆԵՐԸ

Ուրբաթ օր Սթատ Ռօլան կարօսի մէջ սկսաւ թէնիսի համբաւաւոր մրցաշարքին ամէնէն վերջին մրցումը՝ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի խումբերուն միջեւ։ Անգլիացիները չահեցան երկու առաջին սէմփիընները, Օսթին յաղթելով գիւրութեամբ Մէրլէնի եւ Քոչէ ալ հակառակ բուռն խաղի մը պարտուելով Քեբրիէն։ Ուրեմն այսօրուան երկու վերջին սէմփիը խաղերէն եթէ միայն մէկը չահի՝ Անգլիա պիտի կրնայ հռչակաւոր բաժակը խլել Ֆրանսայէն որ զայն կը պահէր 1927էն ի վեր։

Ց.

Դ.

Փարիզ եւ արուարձանները

ՓԱՐԻԶԻ ԿՈՄԻՏԷՆ *ընդհանուր ժողովի կը հրաւիրէ ՓԱՐԻԶԻ ՇՐՋԱՆԻ բոլոր ընկերները այս Շաբաթ-շաբթիերեկոյ ժամը 8։30ին, 31, rue de Rivoli, Café Samaritain-ի ներքնայարկը։ Մէթրօ՝ Շաթըլէ։ Օրակարգ՝ 11րդ Ընդհ. ժողովի օրակարգի հարցեր եւ ընտրութիւն պատգամաւորներու։*

ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

ԽԱՆԱՍՈՐԻ ԱՐՇԱԽԱՆՔԻ ՏԱՐԵԴԱՐՁԻ ԱՌԹԻԻ

Կազմակերպուած ՇԱՎԻԼԻ ԱՐՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՒՄԲԻՆ ԿՈՂՄԷ Հովանաւորութեամբ ԻՍԻ-ԼԷ-ՄՈՒԼԻՆՈՅԻ ՋԱՒԱՐԵԱՆ ԿՈՄԻՏԷԻ

Այսօր կիրակի առաւօտէն մինչեւ երեկոյ Շավիլի անտառին մէջ գերեզմանատան մօտ։ Ժամը *3.30*ին այց իշխան Յովսէփ եւ Յաթենիկ Արդութեանցներու գերեզմաններուն։

Կը խօսի՝ Ընկ. Ս. ՎՐԱՑԵԱՆ

Կը նուագեն՝ Թառիստ ժորժ եւ Թառիստ Աբգար՝ Հայկական եւ եւրոպական պարեր։

Կը հրաւիրուին Փարիզի եւ շրջանի ընկերները եւ հայրենակիցները։

Տեղւոյն վրայ դիւրամատչելի պիւֆէ։

ՄԵԾ ԴԱՇՏԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպուած

ԴՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՍԱՆՈՒՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԿՈՂՄԷ Դ ՊՐՈՑԱՍԷՐԻ ՊԱՐՏԷԶԸ

1 ՊՈՒԼՎԱՐ ՏԻՒ ՆՕՐ ։—։ ԼԸ ԸՆՆՍԻ

ԱՅՍՕՐ ԿԻՐԱԿԻ **1933**, *ԺԱՄԸ* **14ԷՆ 22**

ՇՐՋԱՆԱՒԱՐՏՆԵՐՈՒ ՎԿԱՅԱԿԱՆՆԵՐՈՒ ԲԱՇԽՈՒՄ

Սիրուն օփէրէթ մը վարժարանի սանուհիներու կողմէ, Մարզական խաղեր, երաժշտութիւն, սիրուն անակնկալներ եւ պարեր

Սանտրոսեան վերակազմուած ֆօսթիւմէ խումբը՝ Թանկոյի եւ Ֆօքսի երկու ձագերով

ՊԱՐ *ՃՈՒ ՊԻՒՖԷ*

Անձրեւի դէմ պաշտպանուած վայր։

Մուտք **5** *ֆրանք։*

Հաղորդակցութեան միջոցներ.— *Թրամուէյ՝ Օփէրայէն կամ Ժօրէսէն 21 A.* — Gare de l'Est*էն Կարկանի կիծը, իջնել՝ Րէնսի-Փավիյեօն։*

ՀԱՅ ՄԱՐՆԷՇԻՆԵՐՈՒ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Կը պատրաստենք ամէն տեսակ ՊՐՔԹԷԼ եւ ՍԷՆԹԻՒՐ Ամենայարմար գիներով։

Մ. ՏԷՐ-ԱԶԱՐԵԱՆ

9, Rue d'Aboukir, PARIS

(Խանութը՝ փողոցի վրայ)

Tél. Central 82 - 49, **Métro: Sentier**

Ձեր շահը կը պահանջէ գնել ուղղակի արտադրողէն։

ՅՈՒՆԻՍ 1ԻՆ ԲԱՑՈՒԵՑԱՒ

Comptoir FRANCO-ARMÉNIEN

11, Rue de Montyon, Paris (9)

Métro : Fbr. Montmartre et Peletier *Tél. Province 50-90*

կը կատարէ առեւտրական վարկի գործողութիւններ եւ կը զեղչէ ֆրանսաբնակ հայ առեւտրականներու, գործարանատէրերու եւ խանութպաններու կողմէ ներկայացուած առեւտրական մուրհակները։

Վարիչ Մ. ՃԱՆՇԵԱՆ

Հայերու ժամադրավայրը

ճաշարան **ՖԼՕՐԻԱ**

61, Rue Monsieur le Price, Paris (6)

Մէթրօ օտէօն եւ սէն Միշել Հեռաձայն Danton 52- 73

Արեւելեան եւ եւրոպական խնամուած կերակուրներ

E. TER-MINASSIAN

Export und import, Komissionen und Vertretungen

ցանկն կ'առնէ կատարել Գերմանիոյ մէջ վաճառքը հում նիւթերու (չոր պտուղ, աղիք եւ այլ ապրանքներ), ինչպէս նաեւ գնումը դարձեալ Գերմանիոյ ամէն կարգի ապրանքներու։

կը ստանձնէ ներկայացուցչութիւնը առեւտրական, վաճառականական եւ արդիւնաբերական հաստատութեանց։

Հասցէ՝ Motzstr 29, Berlin w. 30, Allemagne.

CABINET de Me V. YARJANIAN

JURISCONSULTE

Procédure Générale — Mandataire en Justice

44, Rue La Fayette, Paris (9) Tél. TAITBOUT. **53-32**

կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական գործեր։ Անձամբ կը պաշտպանէ Առեւտրական եւ Հաշտարար Դատարաններու առջեւ։ Ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման, եւ ժառանգական բոլոր գործողութիւնները կը կատարուին արագութեամբ։ Վարչական դիմումներ Նախարարութեանց մօտ։

կ'ընդունի, ամէն օր, ժամը *9*էն *11*, եւ *5*էն *7*։

ՑԱԽԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

Փարթ տ'Իթալիի Դպրոցասէր Տիկնանց Միութեան մասնաճիւղի Վարչութիւնը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Պ. Սողոմոն Ջաքարեանի, իր ազգականին՝ փոքրիկն ՄԱՐԻԱՄ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի դառնադէպ մահուան առթիւ։

×

Վարչութիւնս փոխան ծաղկեպակի 35 ֆրանք կը նուիրէ տեղւոյս Մանկապարտէզին։

Gentilly, *28 յուլիս 1933*

ԿԱՐԵՒՈՐ

Տանօթ օրիորդ մը կը ստանձնէ ֆրանսերէնի, անգլիերէնի, գերմաներէնի եւ հայերէնի դասեր տալ տուներու մէջ։ Դիմել *Յառաջի* վարչութեան։

Գուշակուհի

ՏԻԿ. ՄԱՐԻԱ ՋԷՆԻ

իր բացատրէ անցեալը, կ'առաջնորդէ ներկային մէջ, կը գուշակէ ապագան, ըստ ձեռքի գիծերուն, աստղերու եւ քարտերու։ Ան մէջն օր (կիր.ն ալ մէջօր) *ժ. 3-7*, բացի եղ.է։ 62 Rue de la Rochefoucauld, բակին խորը, *բ.* յարկ, աջ կողմ, Métro Pigalle.

Le Gérant : H. STEPHAN
Imprimerie A. DER (AGOPIAN)
17, Rue Damesme :-: PARIS (13e)

ՆՈՐ ՏԵՍԱԿ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԷՆ ՀԱՑ

Ընկեր մատուցողական, վաճառական, արուեստագէտ արհեստաւոր, շարժավար, հեծելանուագ, ինքնաշարժի տէր կամ պարզ անցորդ

ՊԷՏՔ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԻ՝

LIGUE de DÉFENSE GÉNÉRALEի

ORGANE de CONTENTIEUX GÉNÉR L

Siège: 94, rue Saint-Lazar. Paris (9). Métro: Saint-Lazare

Directeur - Fondateur: W A H É

Jurisconsulte de Droit Français et International Privé

R. du C. Seine 572,985 Chèques Postaux Paris C. 699 - 51 Adr. télég.: Ligdefgen Paris

Consultation: de 8 à 10 & 17 à 19 heures Tél. PIGALLE: 67 - 69

Որովհետեւ ան ստեղծագործութիւնն է ֆրանսահայ իրաւագէտի մը, որ երկար ժամանակներ վեր մասնագիտութիւն ստացած է գաղղիական եւ միջազգային իրաւաբանութեան ամէն ճիւղերուն մէջ եւ որուն անցեալն ու արուեստագիտական խղճմտութիւնը անսգիտ են.

Որովհետեւ ան ամէնուն ճշմարիտ փրկարարն է.

„La Ligue de défense Générale"*ը ձեզ խորհուրդներ պիտի տայ ամէն խնդիրներու մէջ. ձեր ներկայացուցիչը պիտի լլլայ եւ ձեզի պիտի պաշտպանէ ամէն դատարաններու եւ ատեաններու առջեւ։*

Երբ ձեզմէ պահանջուած տուրքերը չափազանցուած են, ան ձեռք պիտի բերէ ձեր իրաւունք ունեցած զեղչերը։

Ի դէպ արկածի, ան ձեզ վճարել պիտի տայ ձեր կառքերուն եղած վնասները, ինչպէս նաեւ ձախքերը եւ վնասուց հատուցումները, ձեր անձին, ձեր կնոջ եւ ձեր զաւակաց համար, այս առթիւ ան ի վրայ կ'առնէ դատական բոլոր ծախքերը. եւ այն պարագաներուն մէջ որ շահագրգռութեան արժանի թուին իրեն, ան կը հաւանի բարեացակամօրէն դրամական օժանդակութիւն ընել, վճարելի՝ վերջնական կարգադրութեան միջոցին։

Ան կը գանձէ բոլոր վիճելի առնելիքները, նոյնպէս ստանձնելով յարակից բոլոր ծախքերը։

ՏԱՐԵԿԱՆ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆ 100 ՖՐԱՆՔ

Աւելի մանրամասնութեանց համար, ի մասին իր պայմաններուն եւ երաշխաւորութեանց, դիմեցէք ձեր ապահովագրութեան միջնորդին կամ «Ligue de Défense Générale»ու կեդրոնատեղին՝

94, Rue Saint - Lazare 94. Paris. Métto: Gare Saint - Lazare.

ՍԵԴՐԱԿ ՍԱՍՈՒՆԻ

Վ իրաբոյժ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺ

ՎԿԱՅԵԱԼ ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇԿԱԿԱՆ ՖԱՔՈՒԼԹԵԷՆ

14 Rue Lagrange, PARIS (5) Métro St. Michel *կամ* Maubert-Mutualité

ՄԱՄՆԱԳԻՏ ՈՍԿԻ ԲՈՒԲՈՆԻ, ՊՈՒՃԻ եւ ԱՏԱՄՆԱՇԱՐԻ

բերնի, լինդերու, ակռաներու խնամք եւ վիրաբուժ. գործո ւթիւն

կ'ընդունի ամէն օր, ժամը *9 - 12* եւ կէս օրէ վերջ *2*էն *8*։ կիրակի եւ տօն օրեր 9էն մինչեւ կէսօր։

Etude de Me **BERNARD WAHÉ**

(12 année)

Licencié en Droit de la Faculté de Paris

Ancien élève de l'École des Hautes Etudes Sociales

JURISCONSULTE

Droit Français et International Privé

94, Rue St. Lazare, Paris (9e) Tél. Pigalle 67-69

Կը ստանձնէ ամէն տեսակ դատական խնդիրներ, ինչպէս նաեւ փողոցի արկածներ, անձամբ կը պաշտպանէ առեւտրական եւ հաշտարար դատարաններու առջեւ, կուտայ **certificats de coutume**ներ, կը կատարէ ամուսնութեան եւ ամուսնալուծման վերաբերեալ բոլոր գործողութիւնները։

Կ'ընդունի ժամը 9—10 *եւ* 17—19։ *Նաեւ ժամադրութեամբ*

Ձեր տունը, խանութը եւ այլն ճաշակաւոր եւ նպաստաւոր պայմաններով ներկելու համար դիմեցէք մասնագէտ ներկարարներ՝

ԴԱՒԻԹԵԱՆ ԵՂԲԱՅՐՆԵՐՈՒ

127, rue Etienne Dolet, Alfortville, (Seine)

Tél. Entrepôt 17 - 65

ԲՈՒՐԴԵՐ

կը ծախենք ամէն տեսակ բուրդեր՝ թրիքօ շինողներու համար։ Միշտ պատրաստ ունինք 50.000 քիլօ ամէն տեսակի գոյներով բուրդեր՝ թիւ *2)28, 3)28, 2)32, 2)36, 2)40* (grosse laine)։

Դիմել՝ **DOERFLINGER,**

31, rue de Maubeuge, Paris (9) Métro: Cadet

Մասնաւոր բուրդ լոգանքի հագուստներու համար։ Շրջուն վաճառորդներու համար բուրդէ կծիկներ։ Գաւառէն եկած ապսպրանքները կը դրկուին ապսպրանքներու ստացման օրը։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՕՐԷՆ ՏՕՔԹ. ՄԻՀՐԱՆ Կ. ՔԷՇԻՇԵԱՆ

Նախկին բժշկապետ Մերսինի ֆրանս. հիւանդանոցներու

Պատուոյ մէտալյ ֆրանս. Առողջապահ. Նախարարութենէն

85. Rue Julien Lacroix. Paris (20)

Métro BELLEVILLE կամ COURONNE Tél. MENIL. 45—43

Բաց է ամէն օր կէսօրէ վերջ ժամը 2.50էն 7.50, (կէսօրէ առաջ միմիայն *ժամադրութեամբ*) կիրակի եւ տօն օրերը 10—12։

Շոն կը կատարուին՝ *Ռ.* ճառագայթներով ամէն կերպ քննութիւն, շողանկարում (radiographie), գեր-մանիշակագոյն, յետ-կարմրագոյն եւ ուլտրակէնեան դարմանում (radio-thérapie profonde), Նաեւ Տիաթերմիի բոլոր կիրարկումները եւ ելեկտրաբուժական բոլոր ձեւերը, որ ներքին, արտաքին եւ մորթային բազմաթիւ հիւանդութիւններու դէմ գործուած գիտական ամենավերջին եւ զօրաւոր ազդակներն են։

Թոքախտաւորներու *համար* **pneumothorax**ի գործողութիւն։ Հակաշիճախտային կանխարգելիչ եւ բուժիչ պատուաստ եւ շիճուկ (կատարելապէս անվտանգ)։

Ջղային եւ ոճգեկան հիւանդութիւններու դէմ քնաճական Թելադրական եւ ֆրէյտեան մէթոտներ։

Դարմանատունը ունի իր մասնագէտ բժիշկները աչքի, քթի, ականջի, ինչպէս սաեւ արանց եւ կանանց ծննդամիզային եւ վիներային հիւանդութիւններու համար։

Assurance Socialeի պատկանող հիւանդներու կը տրուի լուրջ խնամք։

Տօքթ. Մ. Քէշիշեան, որպէս մասնագէտ ներքին հիւանդութեանց, կ'այցելէ նաեւ դրսի հիւանդներուն.

Ատամնաբուժարանը կը դեկավարուի Փարիզի Համալսարանէն շրջանաւարտ ատամնաբոյժի մը կողմէ։ Ամենալայն պայմաններ ակռաներու խնամքի եւ ոսկի կազմածներու (քուրօն եւայլն.) շինութեան համար։

ՊՕՄՕՆԻ ՄԷՋ «ՅԱՌԱՋ» ԿԸ ԾԱԽՈՒԻ

Գրավաճառ՝ L. MOSSON*ի մօտ* **305, Chemin de St. Julien**

ԵԹԷ ՀԱՑՐԵՆԱԲՂՁՈՒԹԵՆԷ ԿԸ ՏԱՌԱՊԻՒՔ

ԽՄԵՑԷՔ ԱՆԱՐԱՏ

Raki ERIVAN

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՀԱՄԱՐ՝

Société "PEUREUX"

12, Bld. des Vignes, MARSEILLE Téléphone: COLBERT 58-10

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ

71 rue du Fbg. St. Martin, Paris (10)

Tél. Botzaris 53-61 Métro Château d'Eau ou Gare de l'Es

Գիտութեան վերջին մեթոտներով կը բժշկենք՝ վիներական ամէն տեսակ հիւանդութիւնները (ջերմամիզութիւն, ֆրանկախտ եւայլն), մորթի, ջղային, ստամոքսի եւ կանացի հիւանդութիւնները։

Բժշկումը կը կատարուի, X անդրմանիշակագոյն ճառագայթներով եւ էլեկտրականութեամբ։ Կը կատարենք մէջի եւ արեան տարրալուծում։

Կը խնամենք ատամի ամէն տեսակի հիւանդութիւնները։ Քուրօն՝ սկսած 100 ֆրանքէն, պրիճ՝ ամերիկեան սիստէմով։

Արժէքները շատ մատչելի։ Մանաւանդ զեղչ բանուորներու եւ չքաւորներու։ Դարմանատունը բաց է ամէն օր առաւօտեան 9—12 եւ 3—8։ Կիրակի եւ տօն օրերը՝ 9—4։

ՏՕՔԹ. ՍՊԱՐԹԱԼԻ

ՓԱՐԻԶԻ ԲԺՇ. ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԷՆ

Նախկին գլխաւոր բժիշկ եւ վիրաբոյժ Իզմիրի Ազգ. հիւանդանոցին

44 Rue Poissonnière. Մէթրօ՝ Bonne Nouvelle

Ընդունելութիւն ամէն օր ժամը *14—18* եւ ժամադրութեամբ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԸՆԴՀ. ԴԱՐՄԱՆԱՏՈՒՆ POLYCLINIQUE

Ա. ՇԱՀՊԱԶԼԵԱՆ

49, ԲԻՒ ՏԷ ՓԸԹԻԹ ՄԱՐԻ, ՄԱՐՍԷՅԼ, ԴԵՏՆԱՅԱՐԿ

49, Rue des Petites Maries, Marseille. Rez de chaussée

Tél. 62 - 46

կը դարմանուին ամէն տեսակ հիւանդութիւններ կարող եւ մասնագէտ բժիշկներու կողմէ։

ԸՆԴՈՒՆԵԼՈՒԹԵԱՆ ՕՐԵՐԸ ԵՒ ԺԱՄԵՐԸ

Թոքերու հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. 9։
Սրտի, լայներակութեան (վարիս), վերջինիս բուժում նաեւ ներարկութիւններով.	Բշ. ժամը 5, եշ. ժ. 5։
Ստամոքսի, աղիքի վայծաղի (տալաս), Թուքի (մայասըլ) հիւանդութիւնները։	
Մայասըլի բուժում նաեւ ասղներով։	Բշ. ժամը 4, Ուր. ժ. 4։
Ջղային հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 5, եշ. ժ. 9, կիր. ժ. 9։
Նորածիններու եւ երախաներու հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 10, եշ. ժ. 4։
Վիրաբուժական եւ Արկածի.	Բշ. ժամը 3, Դշ. ժ. 6, Ուր. ժ. 3։
Ծննդամիզային հիւանդութիւններ (ջերմամիզութիւն).	Դշ. ժամը 6, Շբ. ժ. 12։
Ծննդաբերութեան եւ Արգանդի.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 10։
Քթի, կոկորդի եւ Ականջի հիւանդութիւններ	Դշ. ժամը 9, եշ. ժ. 10։
Աչքի հիւանդութիւններ.	Դշ. ժամը 11, Շբ. ժ. 11։
Մորթային հիւանդութիւններ. մազերու զօրացում	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9։
Վիներական հիւանդութիւններ. Արանց եւ կանանց	Դշ. ժամը 7, Շբ. ժ. 9։

Քննութիւն՝ արեան, Թուքի, մէզի, սերմի եւայլն.։

Կը կիրարկուին ելեքտրաբուժական բոլոր ձեւերը։ Շողանկարում (radio)։ Մարձում (massage)։ Կը կատարուին ամէն տեսակ ներարկումներ։

Assurance Socialeի հիւանդներուն, ինչպէս նաեւ արկածի դէպքերու անմիջական՝ լուրջ եւ բարեխիղճ խնամք։

Դարմանատունը բաց է ամէն օր ժամը 9-12 եւ 3 - 7, կամ ժամադրութեամբ։ Կիրակի եւ Տօն օրերը՝ ժամը 9ին։

(Ընդունուելու են նաեւ վկայեալ մանկաբարձուհիներ)։